

დასაწყისი ვისისა და რამინისა

იყო დიდი და მაღალი სულტანი ტულღურბეგ ქუეყანასა ხორასნისასა და ადრაბადაგანისა, ლაშქარ-მრავალი, მოვლენილი, მორჭმული და აღსრულებული ყოველსა სპარსეთსა ზედა. აკლდა სამეფოსა მისსა ქალაქი ასპაანისა.

შეიყარნეს ყოველნი დიდებულნი და წარჩინებულნი მისნი და მოაქსენეს: "ვინათგან მაღალი და დიდად განთქმული სულტანი ტახტსა და სამეფოსა თქუენსა ზედა მოვლენით და მორჭმით დაუძკუიდრებხარ [ღმერთსა] და ნება და გამორჩევა მისი ესე არს, რომელ ყოველი მუსულმანობა ბრძანებასა თქუენსა მორჩილობდეს და მზესა თქუენსა ფიცვედეს, -- აწ ჩუენ ამას ვჰკადრებთ მეფობასა თქუენსა, რომელ შეიყარნეთ თქუენითა ლაშქრითა და მიჰმართოთ ასპაანისა ქალაქსა. ვინ-მე იყო არამორჩილი მბრძანებლობისა თქუენისა, რომელმცა არა ძებნეს მშუიდობა თავისა და არამცა წამისყოფით დაამონნეს თავნი მათნი მბრძანებლობასა თქუენსა?! და უკუეთუ ვინმე იკადროს მბრძანებლობისა თქუენისა ურჩობა, შეუნდობელი რისხვა მივიდეს თქუენგან მას ზედა და აგრეცა იქმნას ნება და წადილი თქუენი".

მოუსმინა მეფემან, უჰმო სამსავე სამეფოსა. მერმე განყო ლაშქარი და გაგზავნა ერთნი ქირმანს, ერთნი მუსულს, ერთნი აჰვაზს, ერთნი სომხითს, ერთნი საბერძნეთს, და ყოველნი ყოვლგნით შემოიქცნეს და მოვიდეს ძლევა-შემოყრილნი და გამარჯუებულნი.

მერმე მოვიდა მოციქული არსლან-ხანისა მზახალთათუის და მოიღო ურიცხუი ძღუენი. და მასვე ჟამსა მოვიდა ბერძენთა მეფისა მოციქული და მოართო ძღუენი და ტურფა შესამოსელი. და მას ძღუენსა შიგან იყო თუალი ერთი, წითელი იაგუნდი, წონა დრამისა ოცდაექუსისა. იგი შესამოსელი, ბერძენთა მეთისა გამოგზავნილი, ტანსა შეიმოსა ასპაანს, და თაყუანისცა ყოველმან მუსულმანმან, ჰელმწიფეთა უცხოთა და თუით მისთა წარჩინებულთა; და ქება
Page of edition: 34 შეასხეს ყოველთა ესრე ყოველთა ჰელმწიფეთაგან შეპოვნებისა, ძღუენობისა და დარბაზობისათუის.

და თუით სულტნისა მსახურნი და მონანი ესეთნი იყვნეს, რომელ ყოველსა პირსა მიწისასა ეგეთნი არა იყვნეს, და მათგანი იყო ერთი სახელოანი, უხუი, გონება-ბრძენი, კაცობა-სრული, გულოანი, თრთხილი, მხიარული, სიტყუა-მიუმცდარი, მკნე და სიმკნისა მოძებარი, ყოვლითა სიკეთითა სრული, ნატიფი; აქიმობისა კარგად მცოდნელი იყო, ყოვლისა კაცისა მოყუარე, ღმრთის კაცი და დიდისა ქუეყანისა პატრონი იყო. და ამა ზნეთა თანა განაღამცა მძებნელი

იყო უცხოთა ამბავთა და შაირთა.

რა სულტანმან ქალაქი ასპაანი აიღო, აიყარა ლაშქრითა, წარმოვიდა და იბდალ-მელიქ-ვაზირი ასპაანს დააგდო. მგზავრად მივიდა და ჯორჯანელი ნახა და მოეწონა კაცი და ამბავთა ნახულთა დაუწყო თქუმა. მას ღამესა მის გუერდით იყო და სუმასა შიგან ჰკითხა:

"არა იცია ამბავი ვისისი და რამინისი? დია მინდა ამბავისა მათისა შეტყობა და ადრითგან ვეძებ; მასმია სიკეთე მათი".

ფახფურ პასუხი მიუგო:

"მე ყუელა ვიცი და მასმია სიკეთე და სეფისპირობა მათი, რომელ კარგი ჰამო ამბავია ბრძენთა და მეცნიერთაგან თქუმული და შეწყობილი ფალაურითა ენითა; და ფალაური თუ დიდად არვინ იცის, ვერავინ თარგმნის. აწ თუ შენ მიბრძანო, მე გამოვაცხადო ამბავი მათი და ვთარგმნო სპარსულად".

ესე დაიმაძლა მისგან იბდალ-მელიქ-აბუნასარ და იმედი წყალობისა უთხრა. მერმე ფახფურ ეგრე თქუა: "ვინათგან ესრეთ არს და ამბავი მათი ბუნებად უყუარს და მონდომია, მოვაცხენო, სიტყუაშეწყობით ვთქუა და ვთარგმნო. თუცა სახელი მათი დიდია ქუეყანათა ზედა, ჩემიცა სახელი დარჩეს ამისთა მიზეზითა ქუეყანასა".

Chapter: 2

ამბავი ვისისა და რამინისა და უხუცესისა ძმისა მისისა შაჰი მოაზადისი

იყო დიდი და მაღალი ჯელმწითე ადრაბადაგანისა და ყოველთა თემთა და ქუეყანათა მპყრობელი და დიდთა საჭურჭლეთა პატრონი, ჰქონდა ხორასანი, თურქისტანი, ერაყი, ადრაბადაგანი, ქოისტანი, ხუარაზმი; ჯმელთა და ზღუათა პატრონი იყო და ყოველსა სპარსეთსა ზედა მორქმული. და მრავალნი ჯელმწიფენი ჰყვეს

Page of edition: 35 სუიანნი და შეუფრობელნი და მას ჟამსა შიგან მისი სიტყუისა უმორჩილო

არვინ იყო. და ცეცხლისა მსახური იყო თუით მეფე და საჯელმწიფო სრული. ესე ჯელმწიფე ქრისტეს მოსლვასა წინათ იყო და სახელი მისი შაჰი მოაზად. ესუა ძმა ერთი, ერქუა სახელად ზარდი, და ვაზირი იყო შაჰი მოაზადისი.

ვითა წესია სპარსთა, შექმნეს ვაზირობა დიდი და ეგზომ დიდი ნავროზი გარდაიკადიან, რომელ კაცთა გონებისაგან არ მიიწითომვის.

ჩუენ ზოგი რამე ვაჰსენნეთ მათისა ბაირამ-ნავროზობისა ზარი. მას დღესა მოვიდეს მეფენი, რომელნი მისსა მბრძანებლობასა ქუეშე

იყვნეს, და დიდებულნი დედა-წულითურთ მათითა სიხარულად და სამსახურად: შირაზელნი, ასპანელნი, ერაყით, ჯორჯანით, გელანით, არდაველით და ბარდაველითა; შაფურ გელანელი და თუით ზარდი, მმა-ვაზირი შაჰი მოაზადისი, ყოვლისა ქუეყანისა დიდებულნი დედაობითა მივიდეს შაჰი მოაზადისასა ხორასანს, მარავს ქალაქსა. გამოვიდეს და უბრძანეს თავის-თავისთა ფარეშთა მას ველსა დადგმა კარავთა და ოთაღთა. მოკაზმეს მინდორი ამის ყოვლისა სიკეთისა გონება მიუმხუდომარე. გამოვიდეს მინდორად, შემოივლნეს სარა-ფარდანი, შეკაზმნეს ფარეშთა და სხუათა მსახურთა წალკოტნი და აავსნეს საქონლითა და საჭურჭლითა. დააშურეს სპილონი და აქლემნი საჭურჭლეთა ზიდვითა. ვითა თუით მისსა კელმწიფობასა ჰხუდებოდა, ეგეთნი გაემართნეს.

უჴმნა კელმწიფენი და დიდებულნი მისნი; ვინცა ქუე-სხდომასა ღირს იყვნეს, ქუე დასხნეს, და სხუანი რომელნი იყვნეს -- ზეადგნეს თავისა კელის მქონებელნი. დედოფალნი და ხათუნნი აწუვივნეს, საპატიოდ დასხნეს. მოასხნეს მრავალფერნი და კარგნი მუტრიბნი, ცალკერძ და ცალკერძ იმღერდიან, ვარდისა მიჯნურნი ვარდსა ზედან დასჭიკჭიკებდიან და მუტრიბთა შეუჴმობდიან. დასხდეს მზისა და მთუარისა მსგავსნი კელმწიფეთა ცოლნი და ხათუნნი. და ჰქონდა დედათა ორი. ლალისა მსგავსი, ფერი, შუენიერი: ერთი -- პირისა და ერთი -- ლუინისა. დააკუმვივეს ალვა, მუშკი და ამბარი და მათ სურნელთა ეგზომ დიდი კუამლი შეიქმნა. ვითა ღრუბელი, და ფერი, ვითა მათ ხათუნთა თმა. დავლა და ბედი, ლარი და საჭურჭლე მათი მთისაგან უმძიმესი იყო, და შეჭირვება -- ბზისაგან უსუბუქე. და ყოვლისა ქუეყანისა დედანი ჴურეტად მოვიდეს, მათადლა სძლისა ჴურეტად. ახალ სძლისაგანცა უკეკლუცენიცა იყვნეს, მათისა შოვნისათუისცა მრავალი სისხლი დაღურილ იყო. იყო: შაჰრო მაჰდუხტ ადრაბადაგანელი, აბანომ მაჰფაიქარ გურგანელი. ნასლაქით დეჰისტანელი, დინარგეს და ზარინგეს; მთის-ძირელნი Page of edition: 36 შირინი და გურგესი: ასპანელნი ორნი მზისებრნი კეკლუცნი: აბანოზი და აბანოედ -- ორნი კეკლუცნი ქალნი მწიგნობართა ასულნი; ჯულაბი და იასამან -- ვაზირისა ასულნი; შაქარლაბ ნომ ერაყელი; იყო: ნაზი, ადრაგუნი და გულგუნიო შირაზელნი; საინამ და საიბალა -- შაჰი მოაზადის ცოლნი. იყვნეს: ჩინელნი, თურქნი, ბარბარელნი, ბერძენნი, აზნაურისა ასულნი. ამა დედოფალთა [თანა] ხათუნ-ხუარაზმი იყო. ყუელა ერთმანერთისაგან უკეკლუცე იყო. მათი ქება არავისგან მიიწთომვის, პირად და ტანად ყოვლითურთ სრულნი და უკლებნი იყვნეს და ყუელა სხდა შაჰი მოაზადის წინაშე.

იყო კელმწიფე შაჰი მოაზად დედათა მოყუარული, უჭურეტდა, იხარებდა და გასცემდა, და მუტრიბთა ამღერებდა; ზოგთა ასპარეზთა აცემინებდა, ზოგთა შუბთა ამღერებდა და კეკლუცთა ქალთა შუმპართა აქნევდა.

კუირასა ერთსა გაიხარნა დიდითა სიხარულითა. რაცა მის სუმისა

და სიხარულისა მეჯლიშში თუალი, მარგალიტი და საჭურჭლე იყო, ყუელა გასცა. აავსო დიდი და პატარა, არავინ დარჩა იქი უშოვარი. ამაზედა პირშუენვარემან შაჰრომ მოცინარის პირითა ზმა უთხრა შაჰი მოაზადს. რა ესე ესმა შაჰროსაგან შაჰი მოაზადს, ეგრე არქუა:

"ჰე ვარდო, მოცინარედ მოუბარო! მიწყითმცა მხიარულად გნახე! რათგან სიბერისა ჟამსა ასეთი გულისა წამლებელი ხარ. ნეტარ სიყრმისა ჟამსა ვითარი ყოფილ ხარ? რათგან ვარდისაებრ ნახევარდამქნარი ესეთი ხარ, წინას მნახველთა შენთა სიცოცხლე ანუ გონება ვით ჰქონებია! აწ რათგან გული დამიბნელე და უიმედო მყავ, ბარე შენისა გუარისაგან ნუ კიდევან-მიქმ; ასული შენი შემრთე, რომელ ნაყოფი თესლისაებრ იქმნას, და ასული შენი შენებრვე არს. ბედი ჩემი და წაღმართი მაშინ უფრო სანატრელი იქმნების, რა შენისა გუარისა, შენებრივე მზე, ჩემსა სრასა შინა ნათობდეს, და თუ ვჰპოვებ მიწისა მზესა, არ ვეძებ ცისა მზესა!"

პასუხად ეგრე არქუა შაჰრო შუენვარემან:

"ჰე ჰელმწიფეთა უჰელმწიფესო! შენისა სიძობისაგან უკეთესი ჩუენ არა წაგუეკიდების, თუმცა ღმერთი მწყალობდა და ასული მესუა; გარნა, შენმან მზემან, მე ასული არა მივის, და თუმცა მესუა, მოგაკსენებდი. აქამდინ მე ქალი არა მიშობია და თუ აწ მომეცეს, უღონიოდ თქუენ მოგაკსენებ".

მერმე შაჰი მოაზად აფიცა:

"შემომფიცე, რომელ თუ ასული მოგეცეს, ჩემგან კიდე არავის შერთო!"

Page of edition: 37 მათითა საფიცითა ყარანის ცოლმან და ვიროს დედამან მტკიცედ
ესე შეჰფიცა:

"თუ ქალი-შვილი მომეცეს, შენ შეგერთო და შენი ცოლი არი!"

შაჰროს ქმარი ყარან იყო. მაგრა შაჰრო უფრო გუარიანი იყო ყარანისაგან. ჯიმშედ მეფე, რომელ ადამს აქათ მეხუთე ჰელმწიფე ყოფილა, შაჰრო მისი ნატამალი იყო.

მუშკი ვარდისა წყლითა შეზილეს და მით საფიცი წიგნი დაწერეს და პაემანი შეუქმნეს ერთმანერთსა: "შაჰროს ასული მიეცეს, -- შაჰი მოაზადის ცოლი იყოს".

ნახელა თუ რა ჭირი ნახეს ორთავე: მან უშობელი შეერთო, და დედამან უშობელი გაათხოვა.

Chapter: 3

[ამბავი ვისის შობისა და ხუზისტანს აღზრდისა]

საწუთროისა საქმე და მუხთლობა დაუთუალავია; საწუთრო ასრე

ნასკუთა შეჰკრავს, რომელ ათასი ცნობა და გონება იყოს, ვეღარ გაქსნის. აგრე გამიჯნურდა შაჰი მოაზად, რომელ უშობელსა შეირთვიდა. ცნობამან ესე ხუაშიადი მისისა გულისაგან [არ] გამოაცხადა, რომელ დედისაგან მისი ფათერაკი იშობებოდა.

რა ორთავე დაასკუნეს, საფიცი წიგნი და სიმტკიცე მზახობისათვის მისცეს, საწუთრომან დაიწყო მისებურად ხლათვა და საკუირველებასა ზედა საკუირველებისა მომატება.

მათსა პაემანსა ზედა გარდაიარა მრავალი წელიწადი და ყოველსა კაცსა დაავიწყდა მათი ამბავი, დაძუელდა მათი საქმე, აღარავის მოეგონებოდა. ამაზედა მოესმა შაჰი მოაზადს დაორსულება მეოცდაათესა წელსა შაჰროსი მის ძუირფასითა მარგალიტითა. რა ცხრა თუე გარდავიდა, მისგან გამოვიდა ელვარე მთუარე. არ მუცელი იყო, გარნა აღმოსავლეთი იყო, და მისგან გამოვიდა მნათობი მზე. ესეთი ასული შობა შაჰრომან, რომელ მისითა შობითა ბნელი ღამე ნათლად შეიქმნა. გარდაიკადეს ძეობა და დაარქუეს მას მნათობსა სახელი ვის. და მაშინვე მიაბარეს კაი გუარიანს გამდელსა გასაზრდელად.

ესუა მოაზად ჯელმწიფესა ძმა, სახელად რამინ, ვისისავე ჟამთა შიგან დაბადებული. უყუარდა მოაზად მეფესა შვილად და წაღმართად მას ჰხედვიდა. და საზრდელად ხუზისტანსავე გამოგზავნა ჰაერისა და ქუეყანისა სიკეთისათვის. ვისი და იგი ერთსა ქუეყანასა შიგან იზრდებოდეს, ვითა ერთსა ბაღსა შიგან ორნი ყუავილნი -- ადრაგუნი და ნასრანი.

Page of edition: 38 ვინ იცოდა, თუ ამათი საქმე სად მიაწევს.! რა არს ესე, ანუ ჟამი წინა, ანუ რას მიუდებს!?! ვინ მოისმინნეს ესე ამბავნი, ცნეს სოფლისა ამის აუგნი, უხანობა და მუხთლობა, რომელ არცა ჭირსა, არცა ლხინსა არავის გაუსრულებს. მისი ჭირი და ლხინი წამერთ არის. ცოტასა ყმასა ჰგავს, სხუითა გაიცინებს და მოგუცემს რასმე; ატირდების, და რაცა მოეცეს, ჯელთავე მოგთხოვს. ვის-ღ რამინს ყუედრება არ უნდა, მით რომელ ღმრთისა განგებისა გზა სიბრძნითა არ შეიკრვის.

ესე რამინს იზრდებოდა და, რა მოიწიფა, ამას იტყოდეს: არა არს პირსა ქუეყანისასა რამინს ქება გაგაგონო, რომელ ენა-გონება კეთილ-მთქუმელი უკლებობათა თანა ცოტა რამე გამოვაჩინო: სახე უმსგავსოდ ტურფა ჰქონდა ყოვლისა თანა საკამსოდ; პირად მზესა ჰგუანდა, თუალ-წარბ შავი, თმანი -- მდიდარნი და გრუნნი, შავნი წუერნი -- მერცხლის ბოლო; ტანად საზომიერი, ერთი მისებრი არცა მხატვართაგან დაისახოდა: ძალად და გულად ვითა ლომი, სიფიცხედ ვეფხისაგანცა უფიცხესი; ცხენოსანი, მონადირე, მონავარდე, მოჭადრაკე, მხიარული, საწადისი, ძალისა კმისა. ყუელასი უებროდ მცოდნელი იყო; მშუილდსა მისსა ვერვინ მოჰზიდვიდა, შუბთა და ასპარეზთა მისებრ ვერავინ იმღერდის, ესრე რომელ

ჭურეტასა მისსა შეექციან; მის გუერდით მომღერალნი და მსუმელნი არად გამოჩნდიან; ამას ყუელასა ზედა წყალ-ჯავარი, თუ სთქუა, იმასა აქუს ყოვლისა სოფლისაო. არცა ვინ მათ ჟამთა შიგა მისი შემბმელი კაცი იპოვებოდა. მისისა მნახველისა ჯალაბი ესეთი შეიქმნის, რომელ იგი მიდამო ვე.ლი და ფოლორცნი ველარ იტევდიან და ყუელა კელ-აპყრობით მისსა მზეგრძელობასა ღმრთისაგან ითხოვდიან. რა რამინის ესეთი მოწიფება ესმა შაჰი მოაბადს, ვითა მართალი იყო, ეგრე გაეხარნეს, ღმერთსა მადლი მისცა და გლახათა ზედა დია გასცა. გამოგზავნა საპატონი დიდებულნი ხუზისტანს და წაიყვანეს შაჰი მოაბადის ძმა რამინ, და მას წინაშე მარავს მივიდეს.

Chapter: 4

აქა ვისის ძიძის წიგნი შაჰრო, ვისის დედის თანა, მიწერილი

მიუწერა, ვითა: "ესე მიკუირს, მუცლითგან რომელ რა გიშობია და ჩემდა საზრდოდ მოგიცემია, არცა გინახავს, არცა გიკითხავს და არცა ჩემად რა გიბოდებია. არცა ძიძასა მისსა მოიგონებ, არცა საყუარელსა შვილსა ექცევი და არცა უებროისა პირისა მისისაგან იქადიო? ვითა ეგების ესეთი გულ-ქვიანობა, რომელ ესე დაივიწყეო

Page of edition: 39 რა გიშობია და ჩემად მოგიცემია, მისსა შესაფერსა აღარას ღირსსა ქცეულ ხარ. აწ გაზრდილა მრავლითა ნებიერობითა და შავარდნისა მართუესა ამაღლება დაუწყია. აწ ამისა მეშინიან, ესრე ამაღლდეს, რომელ ესე ბუდე აღარა მოეწონოს, ანუ წავიდეს სადმე და თავისაებრი ძებნოს. უებრობა და სიმარტოე ძნელია.

მრავლითა ნაზობითა გამიზრდია და აწ ჩუენი აღარცა ტანისამოსი მოეწონების, არცა სასუმად-საჭამადი, თუმცა ყუელ.ა თანაშეწევნითა ღმრთისაითა ჩუენ გუაქუს, გარნა ამის ნებიარობასა ჩუენი ძალი ვერ გასძლებს. რაზომცა უსწორო ტანისამოსი შეუკერო, სამოცსა ფერსა აუგსა დასდებს: ყუითელი თუ მივართო, ამას იტყუის, ეგე სნეულთა სამოსია; თუ წითელი მოვირო, ესე საბოზოაო; ლურჯი -- მგლოვიარეთა ჰფერობსო; თეთრსა -- ბერთა სამოსად იტყუის და ორფერსა -- მწიგნობართად. რა დილასა გაიღუიძოს, მონათა და მკვევალთა ითხოვს სამსახურად და ჰარირისა ტანისამოსსა; რა შუადლე იქმნას, ოქროქსოვილსა ითხოვს და საღამოდ ოქსინოსა, წამსა და წამსა თუითოფერსა ითხოვს და ათასსა მანავსა ხარასა. რა პურისა ჭამისა ჟამი იყოს, ჟამსა და უჟამოსა ოქროისა ჯამ-ტაბაკთა მოითხოვს, მკვევალთა კეკლუცთა და მონათა სამსახურად ორმოცდაათ-ორმოცდაათსა, ოქროისა სარტყლითა და ატლას-ოქსინოითა მოსილსა; ნადიმად ოთხმოცი ქალი გუარიანი კეკლუცი მოუნდების, ამის უმცროსნი არ მინდაო.

მე ამის მეტად ველარ გავსძლებ მისსა ნებიარობასა და ვერცა სით მოვართომ, რასაცა მთხოვს. მე ვინ ვარ, რომელ კელმწიფისა ასულსა ვზრდიდე, ვითა მას უნდეს? აწე რა ესე წიგნი წაიკითხო, ადრე

თათბირი ქენ და ქუეყანისა დამაშუენებელი შენი ასული წაიყვანე. ათისა თითისაგან ერთისა თავისა ოდენი საჭმრობა არა გამოვა, არცა ათასისა მასკულავისაგან ერთისა მზისა სინათლეო".

მისცა წიგნი ფაიქსა ფარანდასა და გაგზავნა შაჰროს თანა. რა წიგნი ძიძისა მივიდა ვისისა დედას თანა და ცნა ასულისა ქება და გაზრდა, მწიგნობარსა ოქროისა თაჯი მისცა და სხუა საქონელი დიადი და ესრე გაამდიდრა, რომელ საქონელი შვილი-შვილთამდე ეყოფოდა. მერმე გაუგზავნა შაჰრო ასულსა, ვითა ჯელმწიფეთა წესია, ეგრე ზარინად, მაჰრანით კუბო ოქროითა, თუალითა და მარგალიტითა შეკაზმული, მრავალნი ხოჯანი, მჭევალნი, მსახურნი. ეგზომნი საქონელი და ოქრო გაუგზავნა ძიძასაცა, რომელ აქლემნი და ჯორნი საჭურჭლესა ქუეშე დაშურეს. და ხუზისტანისა ქუეყანით საყუარლად და ნებიერად ეგრე მოიყვანეს ჰამიანის ქალაქს.

Chapter: 5

აქა ხუზისტანით მოყვანა ვისისა ჰამიანის ქალაქსა

რა მოიყვანეს და შაჰრომან ნახა, შვილობისაგანცა უფრო საყუარელი პირი და ტანი მისი ასულისა გაიცადა. ჯელ-პყრობით მადლი მისცა ღმერთსა და მისითავე სახელითა შეულოცა და პირსა შეჰბერა, რომელ თუალი არ ეცესო. მერმე გლახათა ზედა ურიცხუი ოქრო და საქონელი გასცა და თავისა წინა ტახტსა ზედა დასუა. შაჰრო უჭურეტდა, მზესა და მას შუა საცილობელი შეექმნა, თუ რომელ რომელიაო, და ვითა მოყუარულისა მშობლისა წესია, ეგრე დაუწყო კაზმა: სცხო მუშკი-ამბარი და მრავალფერი სურნელი, და შემოსნა ოქრო-ქსოვილიანნი შესამოსელნი. ალვა და მუშკი უკუმივა და ესრე შეკაზმა, ვითა მანი ჩინელისა სახე; რაზომცა უაუგო, სრული და კეკლუცი იყოს და ვინცა ნახოს, ყუელასა მოეწონოს და, რა კაზმა დაუწყონ ოქროითა და მარგალიტითა, დაშუენდებისო, და ვისის ფერის მიცემისაგან ოქრო გაწითლდების.

რა დედამან ესრე შუენება-მოჭარბებული ნახა ასული თვისი, ეგრე არქუა:

"ჰე ყოვლისა ქუეყანისა მამაშუენებელო! შენი მამა -- ჯელმწიფე ხუასროვი, და შენი დედა -- ჯელმწიფე დედოფალი გუარიანი, -- შენ ესეთი უებრო იყო, და მე შენი შესაფერი ქმარი მიწასა ზედა არა ვიცი; და რათგან შენი სწორი შესაფერი ქუეყანასა ზედა არავინ არის, ჩემგან უფეროსა ზედან შენი გაცემა არ ეგების. არა რომელსა ქუეყანასა არის შენი ჯუფთი და სწორი ჩემისა ძისა ვიროსაგან კიდე. შენ ეცოლე მას და ნატამალი გაგუიმრავლე და ამა მზახობისაგან მე გამახარენ. ვიროს ცოლი იყავ -- საქებარი დაი მისი, სძალი ჩემი იყავ -- შუენიერი ასული ჩემი. ჩემსა საწუთროსა ჩემთუის სისრულე და სიამე მაშინ აქუს, რა ჩემისა გულისა სანდო სანდომსა შევრთო და შევჰვედრო".

რა ესე სიტყუა ესმა ვისისა, დიდისა სირცხუილისაგან გაწითლდა და გულსა ცეცხლი ჩაეგზნა ძმისა სიყუარულისათუის და პასუხი აღარა გასცა, მინდა თუ არაო. უგრძნეს სხუათა დედათა და ვისის დედასა არქუეს, შაჰროს, ვითა: სულისა დაღება ქალისაგან ნდომისა ნიშანი არისო. დედამანცა შეუტყო მით, რომელ ბერი მონახული დიაცი იყო და სიყმესა მისსა იგივე საქმე წაჰკვიდებოდა ქმრისა შერთვისა ჟამსა.

რა დაუდასტურდა ქალისაგან ნდომა ვიროსი, მასვე წამსა უკმნა რაცა მისსა ბრძანებასა და ფარმანსა ქუეშე მუნეჯიმი და მეცნიერნი იყვნეს ჰამიანით, გორაბით და ყოველგნით, მათისა ეტლისა
Page of edition: 41 და საწუთროსათუის, თუ რა წაეკვიდების, ანუ ვით გაიხარებენ ასული

ჩემი და მე ჩემი ვირო მათისა ქორწილისაგანო? გამოარჩივეს მუნეჯიმი კარგი დღე და ყოველნი ერთგან დასხდეს. ძებნეს და გამოარჩივეს, ნახეს ბედი და ეტლი მისისა ასულისა ვისისა და მისა მისისა ვიროსი და სუიანი დღე უჰაემნეს. და მათსა ეტლსა და პაემანსა ზედა მივიდა შაჰრო, და უკმო მე თუისი ვირო და ასული ვისი. დარბაზსა მისსა ზედა კოშკი იყო აგებული ოა მას კოშკსა შიგან სხდეს სამნივე: დედა -- სიდედრი, მე -- სიმე, ასული -- სძალი. დედამან-დედამთილმან გამოულო ვისის ჰელი და ძმასა მისსა ვიროს, ჰელსა ჩაუდვა და შეჰვედრა, ვითა მათი წესი იყო, დალოცნა და ცოლად შერთო, და ეგრე არქუა:

"თქუენ არცა უცხონი ხართ და არცა უმეცარნი ერთმანერთისანი. არცა სძალსა შეკაზმა უნდა -- თუით ღმერთსა შეუკაზმავს: არცა ზითევი უნდა, თქუენ ორნი ერთნი ხართ, არცა ვინ მოწამე გინდა, არცა შუამდგომელი, -- ღმერთი კმა თქუენად მოწმად და ანგელოზნი მისნი".

შეჰვედრნა მან მარტომან ერთმანერთსა, დალოცნა და ეგრე უთხრა:

"ღმერთმან დამზადებელმან განგახარნეს ერთმანერთისაგან და მრავალი თქუენი შვილი მიჩუენოს და გამაზრდევენოს. ვითა მე მინდაო"!

Chapter: 6

აქა ქორწილი ვისისა და ძმისა მისისა ვიროსი და მოაბადის ძმისა ზარდის მოციქულად მოსლვა

ხე რა მართლად არა დანერგულ იყოს, სიმრუდე მაშინვე აჩნია. ბოლოსა ჟამსა საქმე რა გაირყუნებოდეს, თავსავე ზედა გამოჩნდების. რა ავი წელიწადი გუალვისა მოვიდოდეს, ზამთარსა შეეტყობის და დააჩნდების, ისარი რა არმართლად მივიდოდეს, მშუილდისა

მოზიდვასა შეეტყუების. რა ხესა ზედა ნაყოფი ცოტა გამოვიდოდეს, გაზაფხულ მისსა აყუავებასა ზედა გამოჩნდების.

აგრეთვე ვისის საქმე მასვე დღესა გამოჩნდა, სიმწარე და არსუიანობა: ამაღ რომელ, რა დედამან მათმან შაჰრომან კელი ერთმანერთსა ჩაუდვა და საქორწილოდ კაზმა დაუწყო და შეყრილ იყვნეს ყოვლის ქუეყანისა დიდებულნი და ლაშქარნი, და პურისა ჭამასა ჰლამობდეს და სუმასა და სიხარულსა, -- ანაზდად მასვე წამსა ზღუისაგან შავი ღრუბელი გამოვიდა. ნათელი დღე იყო. მზიანი, ჰამო და მაშინვე, თუ სთქუა, შელამდა, ასრე დაბნელდა ქუეყანა, Page of edition: 42 და ქარი დიდი ადგა და მტუერი დიდი შეიქმნა, რომელ ერთმანერთსა ველარ ჰხედვიდეს. მექორწილენი აიშალნეს და აიყარნეს.

მასვე ჟამსა გზასა ზედა მოვიდოდა კაცი შავითა შეკაზმული, შავსა ცხენსა ზედა მჯდომი, უნაგირი და აბჯარი მისი შავივე იყო, და სახელი მისი ზარდი იყო. და კუბო მოეტანა ისფრითა შეკაზმული და შაჰი მოაბადის წიგნი. თუცა მოციქული იყო, მაგრა ძმა და ვაზირი იყო მოაბადისა. წამოუდგა ვიროს ზედა და შაჰროს ცხენიდალმა მისცა წიგნი დაბეჭდული ოქრო-ბეჭდითა, და მოციქულმან შენდობა ითხოვა ცხენითა მოდგომისათუის და ეგრე მოაქსენა:

"მე ბრძანება შაჰი მოაბადისაგან ასრე მაქუს, დღე და ღამე მივლია, არ მძინებია, მრავალი ცხენი დამიყენებია მოსწრაფებისათუისო, და სხუა წიგნმან მოგაქსენოსო".

რა ბეჭედი აიღეს, გაქსნეს წიგნი. თუცა ჰამონი სიტყუანი ეწერნეს, შაჰრო ეგრეცა, ვითა მოკართული ვირი ტალახსა შიგან, აგრე სირცხუილისა და შეჭირვებისაგან თავისა გზა-გაუღებელი დარჩა, ამით რომელ მისგან დაწერილი საფიცო მოაბადის წიგნსა შიგან იცნა, თავისა დაწერილი, და ეგზომი ფიცი, რომელ პირველ სახელი ღმრთისა, სამართლისა მოქმედისა, ეწერა, რომელ მიწყით სამართალსა იქმს და სამართალსა უბრძანებს კაცთა. ცა და ქუეყანა დაბადა სიმართლედ, ერთისა თმისოდენიცა სიმრუდე არა დაგუატანა. ვითა ქუეყანა სიმართლითა შეამკო, კაცთაგან ეგრევე მართლისა ქმნა და თქუმა ითხოვა. ვინცა სიმართლით მატებასა ეძებს, გამარჯუება მიწყით წინამძღუარ ექმნების. სიმართლისებრი ქუეყანასა ზედა არა არის რა, მით რომელ სიმართლისა მატებასა დაკლება არა აქუს. "შაჰრო, მე შენგან სიმართლესა ვეძებ, რომელ მიწყით, სიმართლესა იქმოდე და მართალსა ეძებდე. ჩუენ ორნივე სიყუარულისა პირსა ზედა და მზახობასა ზედა ვიფიცენით. ღმერთი და ანგელოზნი მისნი შუამდგომლად დაგუიყენებიან და გუიფიცავს, წიგნი დაგუიწერია საფიცი, -- აწ რად დაივიწყე ღმერთი, აღთქუმა გამიტეხე? მე შენი ასული მაშინ შემირთავს, რომელ მეოცდაათესა წელსა გიშობია, ასული ღმერთმან თუით ჩემსა ბედსა ზედა მოგცა, თუარა შენ კულა ასული არა გიშობია, აწ მე დია მხიარულად ვარ,

რომელ შენ ქალი შობე. დია საქონელი გამიცემია გლახათათუის, ამით რომელ ღმერთმან შემიწყალა და ჩემი იმედი, რომელ მისითა მოწყალეებითა მქონდა, გაასრულა.

აწე რათგან ღმერთმან ეგე მთუარე მე მიბოძა, თუ ჩემი არის, მე მაგისი მანდა ყოფა აღარ მწადიან, ამით რომელ თქუენსა ქუეყანასა უფროსნი ბერნი და ყრმანი ყუელანი დედათ-მოყუარულნია;

Page of edition: 43   თავსა და სულსა გასწირვენ მათ ზედა; მიწყით თქუენებურნი კაცნი

დედათა მალორებელნია და უკანა უდგებიან; ლამაზად ჳელად უჩსვე ამის ქმნა. ღმერთმან ნუ რომელსა დიაცსა უჩუენოს მაგათი პირი, რომელ მათივე ავი ზნე არ ასწავლონ. დედანი გულ-ნაზუქნი და გულ-ჩუილნი არიან და ვითაცა ვინ გაზარდოს და დააჩუიოს, აგრე დაეჩუევიან და გაიზრდებიან. დედანი გულ-მართლობითა მამათა საუბარსა დაიჯერებენ და ჳამოითა სიტყუითა თავსა მათ მისცემენ. დიაცი რაზომცა ფრთხილი და გონიერი იყოს, ეგრეცა ჳამოისა კაცისა ენითა ძაბუნი იქმნების. დედათა ფათერაკი ამით არის, რომელ ეგრე ეტყუიან: "შუენვარე და კეკლუცი გიშოვეო. მიჯნურობისა და სიყუარულისაგან ვკუდები, დდე და ღამე ვტირი დაღრეჯილი, ვითა შმაგი და მტერიანი ვცურავ შენისა გონებისაგან. თუ არ შეგებრალეები, მოვკუდები და მას საუკუნესა კალთასა მოგეკიდები. რად არ შეგებრალეები? შენებრვე ყმა კაცი და ადამის შვილი ვარ". ამაზედა დიაცი, რაზომცა მოღმრთე და პატიოსანი იყოს, ამოითა ამა სიტყუითა მოღორდების და ვერ გაიგონებს, თუ უკანის მოვიცივნოო. აწე, რაზომცა ღირსი, წმიდა და პატიოსანი იყოს, ამა საქმისათუის მოშიშ ვარ, ნუ დაიჭირავ მაგას მანდა და მარავს გამომიგზავნე დაუყოვნებლად და მხიარულად.

ნუ შეიჭირვებ ზითევსა, ოქროსა, თუალსა პატიოსანსა და მარგალიტსა, მით რომელ მე ეგე მინდა არ ზითვითა. მაგას ერთსახე ნებიერად გავზრდი და დავიჭირავ, და ყუელასა ჩემისა საჭურჭლისა კლიტესა ჳელთა შევჳვედრებ და შენცა ეგზომსა თუალსა, ოქროსა და მარგალიტსა გამოგიგზავნი, რომელ, თუ გწადდეს, ერთი ქალაქი ოქროისა ააგო და ზღუდენი თუალისანი უყო. შენ თუით განაღამცა საპატიოდ დავიჭირავ და თქუენს ქუეყანასა მამულობით, მორჭმით და აზატად დავიწერ. ვიროს ძმისაებრ დავიჭირავ და ჩემის გუარისა ცოლსა მივსცემ და მას ეგრე ვემზახები, რომელ საუკუნემდი თქუენისა სახელისა საჯსენებელი იყოს".

შაჳრომ რა ესე წაიკითხა და მისი ცოლისა ძებნა ცნა, ათრთოლდა და თავს ბრუ დაესხა, თავი ჩამოაგდო და ზე აღარა აიხედა სირცხუილისაგან და ყელსა იგრეხდა, ვითა დაკოდილი გუელი. შეშინდა ღმრთისაგან და მოაზადისაგანცა და გულსა შიგან ეგრე თქუა: "მე ვითა რა მიქნია? პირველ ღმერთი გამიწირავს და ფიცი გამიტეხია, და მერმე ასეთისა დიდისა ჳელმწიფისათუის ცოლი წამირთმევიან და გამითხოვებია! ზენაარისა გამტეხი კაცი ყუელა ასრე

გაწბილებული და ენადაბმული იქმნების, ვითა აწ მე ვარ დაღრეჯილი და უჭკუო!"

Page of edition: 44 რა ვისმან შემოხედა და თავისა დედა ნახა ათრთოლებული და გაყუთილებული, გაუწყრა დედასა და ეგრე უთხრა:

"ნეტარ აგეთი რა წაგეკიდა, რომელ ფერი წაგსლვია და გული აღარ გიცს, ან ღმერთმან ეგრე ცნობა ვითა წარგილო, რომელ წახუედ და უშობელი ასული გაათხოვე? ცნობილსა კაცსა შენი ნაქმარი არ მოეწონების. ჳამს, რომელ ყოველი კაცი შენ ზედა იცინოდეს".

მერმე ზარდის, მოციქულსა, ძმასა და ვაზირსა შაჰი მოაბადისასა, ეგრე არქუა ვითა: "შენ სით მოხუალ, სახელი და გუარი შენი რა არსო?"

ზარდმან ეგრე უთხრა:

"მე ნატამალი ვარ შაჰი მოაბადისი, მას წინაშე საპატიო ვარ და, სადაცა მივიდოდეს, წინამძღუარი მე ვარ მისთა ლაშქართა; სახელად ზარდი მქუიანო".

რა ვისმან მოისმინა მისგან პასუხი, გული გაუთიცხდა და ეგრე არქუა:

"ყუითელმცა არის, ვის გამოუგზავნიხარო ეგზომ საკუირველი და მაგალითი. ეგე თქუენი წესი არის საძაგელი და მოსაყივნებელი, რომელ გათხოვილსა ცოლსა შეირთავთ. ბრმა ხარ, ვერ ჰხედავ მაემანსა და სმასა ქორწილისასა., რომელ მუტრიბთა მღერა და ჳმა. ცად გაიწევის და ყოვლისა ქუეყანისა დიდებულნი, აზნაურნი და ლაშქარნი აქა შეყრილან? დარბაზი ასრე შეკაზმულია, და ყოველი კაცი ამას გუილოცავს: სუიანმცა არის ესე ქორწილი, რომელ სძალი ასული არის და სიძე -- ძე, აწ რა ესე ჩუენი ქორწილი ნახე და მუტრიბთა ჳმა გესმა, და სიძისა და სძლისა ქება მუტრიბთაგან მოისმინე, რად არა შეიქეც? აწ სით წამოსულ ხარ, მუნვე წაედ და ჩემითა იმედითა კულა ნუ მოხუალ, მით რომელ შენისა იმედისა კელი ჩემისა წაყვანებისათუის დია მოკლე არის. ნუცა წიგნითა და ქადილითა გუაშინებთ; თქუენი ქადილი, წიგნი და ქარი ჩუენ სწორად გუიჩს. აქა რაღასა სდგახარ? ასრეა. ჩემი ძმა და ქმარი ვირო აწვე ნადირობით მოვა, გნახავს და მე დამემდურვების და შენ დაგემტერების. ადრე წადი, რომელ არცა მდურვა იყოს და არცა მტერობა. მაგრა ჩემაგიერ ეგრე მოაქსენე მოაბადს, ვითა შენებრ ფრთხილი არავინ ეგების, სიბერისაგან ტუინი წაგსლვია და შენისა დარჩომისა დღე გარდასრულა. დამძალო ბერო! თუმცა ყოლა ცნობა გქონდა, სიბერისა ჟამსა არ ესე გმართებს, რომელ შენ ბერი გარდასრული ყრმასა ცოლსა ეცილებოდე. თუმცა კაცი იყავ, საუკუნოსა საგზალსამცა იურვოდი სიბერესა, არა ყრმასა ცოლსა. ჩემი

Page of edition: 45 ქმარი ვირო არის, ლომი ახალმოწიფული და შაჰრო -- დედა ჩემი. მე

ვირე აქა ამას თანა ვიყო, მარავი და მოაზადი გუიანად მომაგონდების. ვირემდი ვირო ჩემი გუერცა მწოლია. ჩემი თავი და პატრონია, მოაზადს და მარავს გუიანად დავჰნატრდები. ვირე მაქუს ნაძუი ნაყოფიანი, არ ვემებ ანწლსა მყრალსა, დამჰალსა და დამჰნარსა.

ღარიბობისა დამთმო მისი გული არის, ვისიცა საქმე შინათ გაუმართავ-მორჰმულ იყოს. მე, ვითა ჩემი სიცოცხლე, მიყუარს ჩემი ვირო, და ვითა თუალი, არ გამეშუების ჩემი შაჰრო. ამათ დავემორჩილები, ვითა შაქარი შევეტკობი, არ მომინდების ღარიბობასა შიგან ბერი მოაზადო".

რა ესე სიტყუა მოისმინა ზარდმან ვისისაგან, მასვე წამსა პირი მარავისაკენ ქმნა და ცხენსა მათრავი ჰკრა. ასრე ფიცხლად წავიდა, რომელ მტურესა მისსა ნიავი ვერ მიეწევოდა. დღე და ღამე იარა. მოაზად მიელოდა და აგრე თქუის: "ნეტარ აწ ჩემი ზარდი სად არის, ნეტარ აწ რა უქმნიაო?" ჰქონდა თუალი და ყური ზარდის გზისაკენ. ანაზდად მტური გამოჩნდა, გამოვიდა ზარდი მტურისაგან აღშფოთებული და მაშურალი. გახელებულ იყო, რომელ სიკუმტითა ავსა კარგისაგან ვერ გამოარჩევდა. მასვე წამსა მოვიდა და მოეგება მოაზად ზარდსა, ეგრე არქუა:

"ზარდო, ლომი ხარ ანუ მელიო?"

ზარდი ცხენიდაღმა გარდაჰდა, თაყუანისცა და მას წინაშე მიწასა აკოცა; ეგრე მოაჰსენა:

"ღმერთმან ბევრ-წელს გყოს, ღმრთისაგან და ბედისაგანმცა მხიარულნი ხართო და თქუენი მტერნი თქუენითა ჳრმლითა მოკლულნი და დამონებულნი! და მიწყვიმცა მათსა ქუეყანასა პურძუირობა და სეტყუაა, მათიმც ქარი ჰირისა, და მთუარე ბოროტისა, და მზე მათი სიკუდილისა, და ღრუბელი უწუიმო, და მათი მიწა უნაყოფო! მივედ და ვნახე მაჰისა ქუეყანა შემკობილი და შეკაზმული, ვითა სამოთხე, და ყოვლისა ქუეყანისა დიდებულნი ლომნი ჰაბუკნი და მათი ცოლები, ვითა მზე და მთუარე; და სიკეკლუცითა მათი დარბაზი ესრე შეკაზმული იყო, ვითა ცა მასკულავითა, და ვისი მათ შუა ჯდა დედოფალი, ვითა მასკულავთა შუა მთუარე გავსილი. ჰქონდა ქორწილი და სიხარული, რომელ ერთიცა კაცი მათსა ქუეყანასა შიგან არა იყო დაღრეჯილი, ყუელა მხიარული და მოცინარე, ამღერებდეს მუტრიბთა და მგოსანთა ჳმა-მაღლად ჰამოითა ჳმითა. და მე, თქუენმან კეთილმან მზემან, მათი ქორწილი ზრუნვად მიჩნდა და მათი სიმდერა მოთქუმად და ტირილად. მისისა სიმობისაგან თქუენ სახელი და ნატრა ოდენ დაგრჩომია. და ვისის გუერდით

Page of edition: 46   სხუა ვინმე ზის და მისგან სხუა ვინმე გაიხარებს, რუ სთხარეთ, ჰირი თქუენ ნახეთ, მაგრა წყალს სხუანი ვინმე სმენო. დიდი და მცირე სწორად უჩს უმეცარსა, ვითა ბრმისა თუალსა დღე და ღამ სწორი არის. ამად უქმნია მათ ესე შეუწონელი საქმე, რომელ თქუენგანცა მათ არა შინებოდა. მაგრა ვირემდინ მათ თქუენგან ავი არ

წაკვიდების და არ გარდააჯდევთ. ჩუენ მათგან აუგსა და მოყივნებასა შიგან ვართ, რომელთაცა უხუცესი და უთროსი ვიროა სირეგუნითა და ამპარტავნობითა. ეგრე ჰგონია, თუ წურილნი მთანი მე დამიბადებიანო, და მუნ თავისა სახელი შაჰი უქმია, და შაჰი ჯელმწიფესა ჰქუიანო. ზოგნი მუნებურნი თუით თქუენ არ გიცნობენ და ყოვლისა ქუეყანისა პატრონი ვირო ჰგონია, და არცა თუით სხუა ჯელმწიფე ჰგონია, თქუენ ზოგნი დამპალობით გიყივიან, ზოგნი მოაბადყოფილობით".

რა ესე ამბავი მოაქსენა შაჰი მოაბადს ზარდმან. გაყუითლდა პირი მეფისა და გაწყრა. პირსა მისსა, მოწისა მსგავსსა, ზაფრანის ფერი დაედვა წყრომისა და სიმძიმისაგან; მტერობისა და ჯავრისაგან ათროლოდა, ვითა ქარისაგან ძეწნი და ვითა წყლისაგან მზისა შუქი. ჰკითხა ძმასა:

"ესე რომელ მიაბობ, შენ გინახავს შენისა თუალითა ანუ ყურითა მოგისმენია სხუაგან? იგი მითხარ, რაცა გენახოს, და არ იგი, რაცა გასმიოდესო. ამბავი დასტურს არა ჰგავს და არცა ნახვა -- საეჭუსა. ნასმენსა ნურას მითხრობ და რაცა ცხადად გინახავს, იგი მიაბებო".

ძმამან ეგრე მოაქსენა:

"მაღალო ჯელმწიფეო! მე არა იგი ვარ, რომელ რაცა არ მენახოს, მოგაქსენებდე და მეტსა ვმოურაობდე. ჩემითა თუალითა მინახავს, რაცა მომიქსენებია, და ყურითა ჩემითა ნასმენი თქუენგან დია დამიმალავსო. აქამდი შაჰრო ჩემად დედად მიჩნდა., და აგრეთვე ვირო ჩემად ძმად. და თუალნი არ მისხენ მათნი შესახედავნი, მით რომელ თქუენითა გზითა ვემტერები. თავსა და ტანსა ჩემსა სული არ მოუნდების. თუ გულსა ჩემსა თქუენი სიყუარული და მონობა მოაკლდეს. თუ მიბრძანებ და გწადიან. შემოგფიცავ ღმრთითა და მზითა თქუენითა, რომელ ქორწილი თავისა თუალითა მინახავს; მაგრა მუნ არცა მიჭამია და არცა მისუამს, მით რომელ მათი აწინდელი სუმა, სიხარული და სიმღერა მე ჩემად ომად მიჩნდა; და მათი სამოთხისაებრი შეკაზმული დარბაზი მე, თქუენმან მზემან და კეთილმან, ბნელად საკნად მიჩნდა; მუტრიბთა ჯმა წყენისაგან გინებად შემესმოდა. და მე რაცა მინახავს, იგი მომიქსენებია

Page of edition: 47 და თქუენ ვითაღა ბრძანოთ და გამოარჩიოთ. ჩუენ მონანი და მიწანი

ვართ, მბრძანებლობისა თქუენისა მომსმენელნი და მიმყოლნიო".
რა მეორედ მოდასტურებით ესე ამბავი ესმა შაჰი მოაბადს, მოემატა ზურგსა შეჭირვებისა ტუირთი ტუირთსა ზედა, ზოგჯერ, ვითა გუელი თავ-დანაყილი, იღულაჭნებოდა და ზოგჯერ ტკბილისა ჭურისაებრ გული აუდულდებოდა.

დიდებულნი, ვინცა მას წინაშე იყვნეს, შეჭირვებითა ყუელანი კბილითა იღრჭენდეს და იტყოდეს: "შაჰრომან ვით იკადრა ესე,

რომელ ეგზომ დიდისა ჯელმწიფისა ცოლი სხუასა კაცსა შერთო, ანუ თუით ვირო ვითა შემართა შერთვაო?!" სჩურჩუნიდეს ერთმანერთსა დიდებულნი.

შეიქმნა ლაშქართა შიგან საუბრად ვითა: "აქათგან აოჯრდების შაჰროს, ყარანის და ვიროს სახლი, აქათგან აღარ ნათობს მათსა ქუეყანასა მზე და მთუარე. აწ ასრე მოსძულდეს შაჰროს ვირო, რომელ მესისხლედ უჩნდეს, აღარა შვილადო. დაეცა თუალი ყარანისა და შაჰროს სახლსა და საყოფელსაო". და ჰქონდაყე ხუაშიადი მოაბადისი დიდებულთა და იტყოდეს: "არ მათი ოდენ აოჯრდებოდენ სახლი და საცხოვრებელი., მაგრა მრავალი დიაცი სხუაცა დაქურივდების. შაჰი მოაბადის წყრომა მათ ესრე დასწუავს, რომელ მტუერი და ნაცარიცა აღარა დარჩეს მათიო. აგეთი ღრუბელი დადგეს მაჰისა ქუეყანასა ზედა, რომელ მისისა წუიმისა ღუარი სიკუდილი იყოს. მუნ ეტიკმან იყივლა ღმრთისა განგებისაგან მათ ზედა, ვითა "მავანის საქონელი მავანისა არისო". ფათერაკისა წუიმა მივა მათსა ქუეყანასა. ნეტარმი ვინცა არ ახლავს მათ!" მოავალი სისხლი დულს მათთა ასოთა შიგან და მრავალსა უფეთქს გული.

ესეგუარსა რასმე უბნობდეს ერთმანერთსა თანა მოაბადის დიდებულნი და ლაშქარნი. და მოაბადის გული საგონებელისა ცეცხლითა იწოდა და ვერ დაიდგმიდა ადგილსა. და უკმნა მასვე წამსა მწიგნობარნი და გულისაგან ნავლისაებრი სიტყუა ამოყარა. და მიუწერა ყოვლგან ყოველთა ჯელმწიფეთა და დიდებულთა წიგნი, და შესჩივლა შაჰროსაგან, ვითა რჯული დააგდო შაჰრომან და ზენაარი გატეხაო.

და გაგზავნილნი წავიდეს ქარისაგან უფიცხესად ყოველგან. ვითა: "შევიყრებით, შევეკაზმებით მაჰსა ზედა მისავლადო თაბარისტანით, ჯორჯანით, დეისტანით, ხუარაზმით, ხორასანით, ქოისტანით, სინდით, ჰინდოეთით, თაბათით, ჩინით. მაჩინით, სულდით და თურანითაო". ამაზედა მარავის მინდორი ესრე გაკდა ლაშქრისაგან, რომელ საუკუნოისა განკითხვისა დღესა ჰგუნდა კაცისა სიმრავლითა და ზარითა.

Chapter: 7

აქა შაჰი მოაბადისაგან საომრად გამართვა ვიროზედა

რა ცნა ვირომან ამბავი შაჰი მოაბადისი, ვითა მასცა ემტერების და შაჰროსაცა, და ყოვლისა ქუეყანისა დიდებულნი და ლაშქარნი მივიდეს მისსა და შეყრილან, ვიროსასცა მრავალნი სახელოანნი აზნაურნი საქორწილოდ მისრულ იყვნეს: ადრაბადაგანელნი, რაელნი, გელანელნი, ხუზისტანელნი, ასტაბახრელნი, ასპანელნი. ესე ყოველნი დიდებულნი ამა ქუეყანათა პატრონნი ვიროსასა იყვნეს სტუმრად და ამათი ცოლები შაჰროსასა იყვნეს. ჰქონდა სიხარული

და სუმა.

რა მოაზადისა ამბავი მიესმა და შეყრა ცნეს დიდებულთა, ყუელამან წიგნები გაგზავნეს და თავის-თავისი ლაშქარი უჭმეს. და ეგზომი ლაშქარი შეიყარა ვირომან სხუა, რომელ მინდორი და ველი ვერ იტევდეს. ყოვლისა ქუეყანისა ჭაბუკნი მივიდეს: ქუეითი დელამი და არაბი ცხენოსანი ეგზომი შეიყარა მისსა, რომელ ქუიშისაგანცა უმრავლე იყვნეს; და ყოვლით ქუეყნით ბერი-კაცები, მონახულნი და მეცნიერნი ომისანი, მოიყვანნა. შეიკაზმნა ლაშქარნი წინამავალნი ლაშქართა მისთანი გააჩინნა ვირომან.

მუნით აგრევე შაჰი მოაზად შეკაზმა ლაშქარნი და გამოემართა მარავით. რა მისთა ლაშქართა სიარული დაიწყეს, მიწამან ძრვა დაიწყო მათ ქუეშე სიმძიმითა მათითა და სიმრავლითა; მათი მტუერი ასრე ამაღლდა, რომელ ჰგუნდა თუ მთვარე და მტუერი ხუაშიადასა იტყუიან ერთგან; ლაშქარნი მისნი მტუერსა შიგან ასრე ჩნდეს, ვითა თხელსა ღრუბელსა ზედათ მასკულავნი; ესეთი ღუარი მოვიდოდა ხორასნით, რომელ მზე და მთუარე მისითა შიშითა ცასა ზედან დამალულ იყვნეს. ეგზომ ჯავრით მოდიოდეს მოაზადის ლაშქარნი, რომელ მთა მინდორად შეექმნა და მინდორი -- მთად. ასრე მოდიოდეს ლაშქარნი აღმფოთებულნი და ჯელმწიფე გულ-მწყრალი. ორნივე ლაშქარნი დაეპირისპირნეს ერთმანერთსა და ჭაბუკნი გულოანნი აღმფოთებულ იყვნეს, ვითა დიდისა და ძლიერისა ქარისაგან ზღუა.

Chapter: 8

აქა ომი შაჰი მოაზადისი და ვიროსი დიდი

რა აღმოსავლეთით გამოვიდა მზე, რომლისა ვაზირია მთუარე და საჯდომი ცა, დილასა ადრე ორთავე ლაშქართა რაზმი აწყუეს და ორთა ჯელმწიფეთა წინაშე ორთავე ლაშქართა მოდენა დაიწყეს ომად და გასაჩუენებელად. ორგნითვე დაიწყეს ცემა ქოსთა და

Page of edition: 49 ყუირილი ბუკთა და ყუიროსტუირთა; ჯმა იყო, თუ სთქუა, ეშმათა

ჯმა არისო, რომელ ვისცა იგი ჯმა ესმა, ყუელა ერთმანერთსა დაემტერა მისითა მოსმენითა. იყო ეგეთი ზარი, რომელ ძუელნი მკუდარნი, მიწა-ქმნილნიცა, ათრთოლდებოდეს მიწასა შიგან მათითა შიშითა.

შეუტევეს ერთმანერთსა და მათი შეტევება ჰგუნდა შემოდგომათა ქართა, რომელ ხეთაგან ფურცელთა ჩამოჰყრის. ორი ეგზომი მათისა შეტევებისაგან შეკაზმული კაცი ჩამოიჭრა და ორგნითვე ქოსი და ბუკი ამას ყუიროდა: "ისწრაფეთო, ჰე სულისა წამლებელნო!" იცოდა თურე ბუკმან მათი სიკუდილი, წინასვე მათ ზედა მით ტიროდა. და მეომართა ჯელთა შიგან მახული ჯრმლები იცინოდა ელვისაებრ, მათსავე სულსა ზედა. გულოანნი მინდორთა შიგან

ლომთაებრ იყვნეს და მათა შიგან ფიცხელისა ვეფხისაებრ იყვნეს, და რომელიცა მათ შუა ცნობილი კაცები იყო, ომსა შიგან იგინიცა გახელებულ იყვნეს, უცილოდ შმაგნი და მტერიანნი იყვნეს, რომელ არცა ცეცხლისაგან ეშინოდა და არცა წყლისაგან, არცა წრმლისა, შუბისა, ლახტისა და ისრისაგან, არცა ლომთა და პილოთაგან, მას ომსა შიგან ეგეთი ჭაბუკები იყვნეს, რომელ სახელისათვის ტკბილნი სულნი გაეწირნეს და სიკუდილისაგან არ ეშინოდა, აუგსა და გაქცევას ეკრძალვოდეს. ჰაერი ტყესა ჰგუანდა შუბისა და დროშისა სიმრავლითა, ქუეყანა ნაძუისა ტყესა ჰგუანდა მრავალფერისა დროშისაგან; ზოგსა ზედან ლომი ზის, ზოგსა -- ფარშამანგი, ზოგსა -- არწივი და ზოგსა -- ორბი. მიწა ერთობით მტუერ-ქმნილ იყო, ცად გასრულ იყო და ლაშქარსავე თავსა ჩამოსდიოდა. მრავალი ყრმა კაცი დაბერებულ იყვის და შავი ცხენი გაჭარმაგებულ იყვის. ჯაბანი და გულოანი ამით გამოჩნდებოდა. რომელ ჯაბანი დაღრეჯილ იყვის და გულოანი მხიარულ. გულოანსა პირი ბროწეულისა ყუავილსა უგუანდის და ჯაბანსა სიყუითლითა -- დრაჰკანსა.

ორთავე ლაშქართა ერთმანერთსა შეუტევეს, თუ სთქუა, ორნი მთანი ბასრისანი ერთმანერთსა შეეტაკნესო. მათ შუა მოციქულად ქორაფისა ისრები არწივისა ფრთოსანი, პირ-ბასრნი, მიდიოდეს და მოდიოდეს; ეგზომ საყუარელნი მოციქულნი იყვნინ, რომელ გულსა შიგან დაესობოდიან და თუალთა ზედან, სხუა ადგილი არ მოეწონებოდა, და რომელსაცა სახლსა შიგან მის თანა მოციქული მივიდოდის, მის სახლისა პატრონსა და მასპინძელსა კიდე წაიყვანდის.

ასრე გაძნელდა ომი, რომელ საუკუნო თუალად ნახეს ცხადად. ძმა ძმისაგან აბეზარ იქმნა და მას ჟამსა თავისა მკლავისაგან კიდე მწე და მეშუელი არავინ იყო. ვისცა მკლავი ძლიერი ჰქონდა, მოიწმარა

Page of edition: 50   ჳრმალი თავისა წადილისაებრ, მეომარნი უენოთა ჰგუანდეს, ომისა

ქოსისა და ბუკისა წმისაგან სხუა არა ისმოდა, ზოგჯერ ჯაჭვსა შიგან ჳრმალი შევიდის, ვითა წყალი, ზოგსა თუალთა შიგან ისარი შეეპარის, ვითა ძილი, ზოგსა გულსა შიგან შუბი შეეპარის, ვითა სიყუარული; ზოგსა თავსა აფთი შევიდის, ვითა ტუინი. თუ სთქუა, ჳრმალმან იცოდა, თუ ღმერთმან სული კაცისა ტანსა შიგან სადა დაამკუიდრა; მასვე კუალსა მახუილი შევიდის და მის კუალისაგანვე სული გამოვიდის. ღრუბელსა ჰგუანდა ლურჯსა ბასრის ჳრმალი, მაგრა წუიმდა და ღუარი მისი წითელი იყვის, ომსა შიგან ისარი მკერვალსა ჰგუანდა, მკერვალისაებრ შეაკერის ჳორცი უნაგირსა.

საღამომდინ გაუგრძელდა ორთავე ლაშქართა ომი. მას ომისა სიწმირესა შიგან ერთი ავაზად იქმნა, და ერთი ველურ თხად, საყუარელი ვისის მამა ყარან მოკლეს მტერთა მისთა და ყარანისა მიდამოსა მოკლეს სხუა დიდებული ჭაბუკი ასოცდაათი ვიროსი. თუ სთქუა, წუიმდა, წუიმისა ცუარი სიკუდილი იყო. ეგზომი კაცი. მოკლეს, რომელ მკუდრისა გორი გორსა ზედა იდვა და მას გარეშემო დიოდეს სისხლისა ღუარნი.

რა ვირომან ნახა მამა მისი ყარან მოკლული და ეგზომი დიდებული მისსა მიდამოსა სულ-განწირული, არქუა თავისა დიდებულთა:

"ძმანო! გულოანთაგან ომსა შიგან სიზანტე დუხჭირობა და აუგი არის. თქუენ არა გრცხუენიან ეგზომთა ნატამალთა თქუენთაგან, რომელ დაჯოცილან და მტერთა გახარებია? ყარანისაგან არა გრცხუენიან, რომელ თეთრი წუერი მისი გაწითლებულა სისხლისაგან? და ასეთი ჳელმწიფე ბედითად მოკლული ძეს! ეგზომთა ლაშქართა მისთაგან სისხლისა მძებნელი არვინ არის, ჩაივსო მზე ჳაბუკობისა და სახელისა ძებნისა, რომელ აღარვინ სახელსა და არცავინ ჳაბუკობასა ეძებთ! მე ჳერეთ მისი სისხლი არ მიძებნია და მტერთა მისთა ზედა არა გამიხარებია. აწვე ზედა შელამებულა და დაბნელდების. ლაშქარნი უკუიყრებიან. თქუენ დილანდლითგან დია ჳაბუკობა და ომი გარდაგიხდია და აწ მე შეუტევებ და თქუენი გოლიათობა აწ მოიჯმარეთ და მიშუელეთ მამისა ჩემისა სისხლისა ძებნასა, და ყუელა ვეშაპთა დაემსგავსენით სისხლისა ძებნითა და სიგულოვნითა. ამით რომელ ჩემსა გუარსა მე არ მოვაყივნებ, აწვე ჩემისა ჳრმლისაგან სიკუდილისა დღესა თუალად უჩუენებ საწუთროსა და ქუეყანასა აუგისაგან და მოაბადის დამჳალისაგან დავჳსნი და ჩემისა მამისა სულსა გავახარებ მისითა სიკუდილითაო!"

რა ესე თქუა. ერთობით მისითა დიდებულითა, მონითა და ხასაგიანითა შეუტევა, ვითა ცეცხლი მოედვა და თავ-უწევარ ქმნა
Page of edition: 51 მოაბადის ლაშქარნი. მთისაგან მიმავალსა ღუარსა ჳგუანდა ჩალმართსა

შიგან. რომელ არღარაით ღონითა არ შეიფარვოდა. მათი ალერსი შუბი. ჳრმალი და ისარი იყო. ერთმანერთისა მოკლვისათუის მოყუარე მტერსა უარე იყო, მამა ძისაგან აბეზარ იქმნა, და ძე მამისაგან და მოყუარე მოყურისაგან. ვინცა ვის მიჳხუდის, საკლავად არ შეიწყალის. ასრე დაბნელდა, რომელ თუალთა წინა აღარა ჩნდა. ძმამან ძმა მოკლა და მამამან შვილი. შუბები შანფურსა ჳგუანდა, მწუადისა ნაცულად კაცი ეგის და მიწა სისხლისა მდინარეობითა საწნეხელსა. თუ სთქუა, სიკუდილი ძლიერი ქარი იყო. რომელ კაცისა თავსა, ვითა ხისა ფურცელსა, ჩამოჳყრიდა; და მეომართა თავი ბურთსა ჳგუანდის მოედანსა შინა და მათი ტანი მტუერთა შიგან წაქცეულთა ხეთა. რა მზე ერთობ ჩაივსო, თუ სთქუა, მოაბადის ბედი ჩაივსო მზესავე თანა და საწუთრომან იმედი გარდასწყუიტა მოაბადის ჳელმწიფეობისაგან.

გაიქცა მოაბად ისპანისა და ხორასნისაკენ. და რა მისთა ლაშქართა იგი გაქცეული ნახეს. ყუელა გაიქცა. უფროსი მისთა ლაშქართა დაიჯოცა და, თუცა არა შელამებულ იყო. ვერცა მოაბად დაეჳსნებოდა. მაგრა ვირო და მისთა დიდებულთა არღარა სდივეს. ეგრე ეგონა, თუ მოაბად გაიქცა და ვირე ცოცხალ იყოს, მათ ზედა

არღარა ილაშქრებსო.

მისი საეჭუი სხუაებრი იყო და ღმრთისა განგება სხუაებრი. რა ვირომან მოაბად გაქცეული ნახა, გაიხარნა. და ჯერეთ ცხენისაგან არ გარდასულ იყო, დაესხნეს ვიროს დელამნი და გელანნი და ქიამანნი უთუალავნი, ვითა ქუიშანი, და პირუტყუთა თმა, და წუიმა და ხეთა ფურცელნი. ვიროს ლაშქარნი და თუ გარეგანნი ვინ ჰყვა უცხო, ყუელანი გაიქცნეს გელანთა და დელამთა შეუბმელნი, მით რომელ იგინი საკუირველად მრავალნი იყვნეს და მათნი პატრონნი ჭაბუკობითა გამოჩენილნი. რა ვირომან ცნა მათი მოსლვა და თავისა ლაშქართა გაქცევა. გაუკუირდა საწუთროისა საქმე, რომელ უხანო არის, მისი სიმძიმელი და სიხარული ჯუფთნია. ვითა დღისა სინათლე და ღამისა სიბნელე. საწუთროისა შიგან შეჭირვება ლხინთაგან უფრო არის და ბრძენ-გონიერთა გული მისთა ჯელთა შიგან ძაბუნთ არის. რა მოაბადს ზედა გაახარნა საწუთრომან, სხუითა მტერთა მანვე საწუთრომან დაღრიჯნა. ჯერეთ პირი ოფლიანი და მტუერიანი ედგა, და ჯრმალი მისი სისხლიანი ქარქაშსა არა ჩაეგო, აუგებელითავე ჯრმლითა დელამთა მეფისა ომად მიჰმართა ცოტაითა ლაშქრითა.

რა მოაბადს ესე ამბავი ესმა, ვითა ვირო მიჰმართა დელამთა და გელანთა, მასვე წამსა გარეშემოიქცა, და რომელ სიმამურალითა
Page of edition: 52 ვერ იძრვოდა, ასდენ ფიცხლად შემოიქცა, რომელ ქარი მისსა მტუერსა

ვერა მიეწეოდა. და გორაბს მოვიდა ლაშქრითა, სადა ვისის სახლი და სადგომი იყო.

Chapter: 9

აქა მოაბადისაგან ვიროს ციხის გარშემოდგომა და ვისის საუბარი

რა ვისმან, ყოველთა კეკლუცთა პატრონმან, თავისი თავი ნახა ბადითა დაბმული, მამა მოკლული, ძმა სხუაგან ომად წარსული, დარჩა ღუიძლ-დამწუარი და გულწყლული. ფრჩხილითა პირსა იგლეჯდა, და ტირილი და ზახილი დაიწყო და მტირალი ძიძასა ეუბნებოდა:

"დღეს ლურჯსა ცასა ქუეშე და შავსა ქუეყანასა ზედა ჩემგან უფრო საბრალო და გულწყლული არავინ არისო და არ ვიცი, თუ ჩემი ჭირი ვის მოვაქსენო, ანუ ჩემი ღონე ვისგან ვძებნო; ასეთსა ჟამსა სამართალი ვის ვსთხოვო და უსამართლოს მოქმედის საწუთროსაგან ვის შევსჩივლო? თავი ჩემი ვიროს თანა ვით მივაწიო და ბერისა დამძალისა მოაბადისაგან ვით ვიქსნა? რას დღესა და რაითა ეტლითა მშობა დედამან, რომელ, რა დაბადებულ ვარ, ჭირსა შიგან ყოფილ ვარ! რად არ მოვკუედ .მამისა ჩემისაგან წინათ, რომელ იგი მტერისა ჯელითა მოკლული ვნახე? მამა მომიკლეს, ძმა მომშორდა და დავრჩი მე ესეთი უღონო-ქმნილი, სნეული, გულ-მტკივნეული. თუ ავტირდე და ვიკუნესნე, კუნესასა და ტირილსა ჩემსა

არავინ მომისმენს, არცავინ მეშუელი-მწე და მარგებელი მიჩანს. რა შობილ ვარ, ჭირი და ფათერაკი ბოროტი დია მინახავს და წაღმართისა თუით არა ვიცი რა, თუ რას ვჰნახავ. ამის უარესი არა წამეკიდების, რომელ უნებლივ ჯელთა მივჰხუდე ჩემსა მტერსა და მესისხლესა. თუ მოაბადს მივჰხუდები და ყოვლისა გულის ნებისაგან კიდევან ვიქმნები, მტერთა მივჰხუდები და მოყუარეთა მოვშორდებიო".

ესეგუარსა ეუბნებოდა ვისი, კეკლუცთა დედოფალი, ძიძასა და წითელთა დაწუთა მარგალიტისებრთა ცრემლთა ღუარულეზრადენდა.

მივიდა მას თანა მოციქული შაჰი მოაბადისი და შეთულილობა ესე ჰქონდა: "დადეგ გული, ჰე მზეთა მზეო და ყოველთა ცისა მნათობთაგან უნათლესო! ღმრთისა განგებასა ვერსით აჰქდები და რაცა ეტლსა გიწერია, მას ვერ დაეკსნებიო. ნუ თუ გულსა საეჭუი ჩაიგდო, რომელ: მოვერევი ღმრთისა განგებასა? თუ ღმერთმან და
Page of edition: 53 ბედმან ჩემმან შენი თავი მომცეს, შენ ღმრთისა განგებასა
ბრძოლა

არას მოგეკერების. ღმრთისა განგება იქმნა ესე და დაიწერა შენსა თავსა ზედა და აწ შენი ღონე დათმობისაგან კიდევ არა არსო. მე შენითა გზითა მოსრულ ვარ აქ, ამით რომელ შენისა სიყუარულისაგან თმობა არა მაქუს. თუ მემორჩილო და უნებელი ჩემი არ იყო, მე მრავალი გულის-ნება აღვისრულლო. ასრე აღგავსო თუალითა პატიოსნითა და სამკაულითა ფას-დაუდებელითა, რომელ მზესა და მთუარესა ჰშურდეს შენი შუენება. ჩემისა სულისა და გულისა წამალი შენ იყავ და ჩემისა დარბაზისა და ქუეყანისა დედოფალი ნებიერი. მე შენგან ნება ამისრულდეს და ჩემგან შენ სახელი და დიდება ჰპოო. ვირე ტანსა შიგან სული მედგას, შენ და სული ჩემი სწორად მიჩნდეთო".

რა გულისა-წამლებელმან ვისმან ესე გაიგონა მოაბადისაგან შეთულილობა, -- ვითამცა ყუელა თრევად და გინებად სმენოდა, -- თავსა მიწა და ნაცარი ისხა, ორისავე ჯიღუითა პირი და მკერდი ლილის ფერად გაიჭადა. საყელონი გარდიხივნა, მკერდი ბროლისა გამოუჩნდა და ასრე აშფოთდა და გახელდა, რომელ აოცა მოციქულისაგან შერცხუნდა და ბაგითა, შაქრისაებრ ტკბილითა, ნავლლისაებრ მწარე პასუხი შეუთუალა და სიყუარულისა ნაცულად მტერობისა ლახუარი ჰკრა, და ეგრე უთხრა მოციქულსა:

"აწე ასე ავი შეთულილობა მოვისმინე, გემოდ გუელისა ზარსა ჰგავს. შენ წაედ და დამპალს მოაბადს, უტუინოსა, ეგრე უთხარ ჩემაგიერ თუ: ფათერაკისა მოედანსა შიგან ნუ ჩაიგდე ბურთსა, ჩემითა იმედითა უსარგებლოსა ჭირსა ნუ ნახავ და შენსა საჭურჭლესა ცუდსა საქმესა უკანა ნუ წააგებ. შენისა საქმისაგან შენი კაცობა მიცნია და შენი ნივთიანობა შემეგნია. და ნუთუ შენ ესე გეგონოს, თუ ვისის ამა ციხისაგან ცოცხალსა ჩამოვიყვანო, ანუ

მოვიცილებ? ანუ დღეთა შენთა შიგან ჩემგან რას გაიხარებ. თუ ყოველთა გრძნეულთა ოსტატი შენ ხარ? ვირო ჩემი პატრონი და ქმარი არის. ნაკუთად ნაძუი და პირად მთუარე. ამა საწუთროსა შიგან შენ ჩემგან ვერას გაიხარებ და ვერცა რას მისებრსა მე ვჰნახავ. მის უკეთესი სხუა ვინ გამოვირჩიო? დღეთა შენთა შიგან შენ ჩემგან ვერას გაიხარებ, თუ უკუნისამდისცა აქა დასდგებო, მით რომელ რა ჩემისა ძმისა ვიროსდა შეყრილ ვარ, ყოვლისა კაცისა სიყუარულისაგან აბეზარქმნილ ვარო. მე ვირე მქონდეს ნაძუი მართალი, არ ვემებ ტირიფსა მრუდსა. და თუმცა ვირო ჩემი ქმარი არ იყო და გაუთხოველი ვიყავ, შენი ცოლობა და სიყუარული არცა მაშინ ეგების ჩემგან, ამით რომელ მამა ჩემი ყარან მოჰკალ უწყალოდ და არ

Page of edition: 54 შეგებრალა საპატიობისა და სიბერისათუის. ჩემი პატრონი, ჩემი მამა შენ მოჰკალ და აწ ჩემი ცოლად ძებნა შენგან ხელური არის. შენი ქმრობა ვით მინდეს მე, რომელ ვირე სულნი მედგნენ, შენისა ნახვისაგან შეჭირვებული ვარ; ვიროსებრი მე არავინ მივის საწუთროსა შინა და შენთა საქმეთაგან და ჩემისა მგლოვიარობისაგან არცა თავი მისდა მიმიცემია, აწ შენ ვით მოგცე თავი ჩემი, სიბერითა დამპალსა და საპყარსა? მე ამა ჩემითა სიყმაწუილითა ღმრთისაგან საუკუნოსათუის მეშინიან, შენ შენითა სიბერითა ღმერთსა რად დაივიწყებ? მე ტანისამოსი, თუალი, მარგალიტი, ქალაქი და ქუეყანა დია მაქუს, ღმერთსა ჩემთუის უამრავი უბოძებია ყუელას თანა. შენი არა მინდა და თუით, ვირე მამისა ჩემისა ყარანისა სიკუდილი მომაგონდების, მე თუალსა მარგალიტსა და სამკაულსა ველარას ჰელსა ვჰყრი და არცა რად მოვიჰმარებ. მერმე დედოფლობა თუით სიდაღმა მშუენის, თუ შენი სტავრა, თუალი და მარგალიტი მომაღორებს? ანუ ესე რად მიჩანს, რომელ მაქუს და მიკუირს რად? არამცა ჩემისა გუარისა შვილი ვარ? აწ ნუ ხარ ჩემგან იმედიანი, ამით რომელ შენი იმედი ჩემგან ნაყოფსა არ გამოიღებს. თუ სხუისა საქონელსა იმედითა სძებნი, უიმედობისაგან დიდი უპატიობა წაგეკიდების, ჩემისა ნახვისათუის ნურად ისწრათი, შენ ერთობ გუიანად მომიველთებ. და თუ საწუთრომანცა მიმუხთლოს და უნებლივ ჩემი თავი შენ მოგცეს, ნაყოფსა ვერცა ეგრე აიღებ და არცა წამსაცა ერთსა ჩემს გუერდით მხიარული დასჯდები. გამორჩეული ძმა და ქმარი ჩემი რომელ არის ჯერ მას ჩემგან გულის-ნება არ უპოვნია, შენ ნებასა ვით ეძებ, თუ მზეცა ხარ?! ტანი ჩემი უზადო ძმისად არ მიმიცემია, რომელ მე და იგი ერთსა დედასა უშობივარ, შენ ბერსა და მოდრეკილსა ვით მოგცემ, რომლისა ჰელითა ჩემი სახლი აოჯრებულა? რა შენსა სახელსა მოვიგონებ, ავთრთოლდები. ამა სიყუარულითა შენ ჩემგან თავისა ნებასა ვით ეძებ? რაზომცა ჰელმწიფე და ნებასა ზედა მოვლენილი ხარ, მტერისაგან მოყურისა შექმნა არა შეგიძლიაო. მწარისა ხისაგან მწარე ნაყოფი გამოვა, თუ ჩუენცა შაქრისა წყლითა ვრწყევდეთ. მოყურობა [და მტერობა] ერთმანეთსა არ გაერევის, მით რომ.ელ ერთი ჭიქა არის და ერთი -- რკინა. სიყუარულითა მე მაშინ დაგემორჩილები, რა ქორნი და კაკაბნი ერთმანერთსა დაემორჩილნენ. ამა გულითა სიყუარულისა ძებნა ნავდლისა ჭამისა სწორია. ესე შეგონება შენ გემწაოების და

თუ მოისმინო, მისი ნაყოფი შაქრისებრია. თუ ბრძენი ხარ, გაიგონე და დაისწავლე, რომელ ჩემი ნათქვამი აგრე მოგეგონოს; რა შენმან ავცნობობამან ავი გიყოს, უკანის ნანვა არას გარგებსო".

Page of edition: 55 რა შაჰინშას კაცმან ესე მოისმინა, ვისისგან სიყუარულისა ნიშანი არა პოვა. მას თანა მივიდა, მისი ამბავი და გულ-გრილობა წურილად მოაქსენა მოაბადს, რაცა მისგან ასმიოდა. და მოაბად კულა უთრო გახელდა მისისა სიყუარულისაგან და შეთულილობა მისი ყუელა უკუდავებად მოისმინა და ყოვლისა საქმისაგან ესე უფრო იამა, რომელ ვისის ეგრე ეთქუა, თუ ჯერეთ ჩემგან ძმასა გულის-ნება ვერ უპოვნიაო; და გაეხარნეს, რომელ ჩემი ცოლი ქალწულიაო.

და მათი საქმე ეგრე იქმნა, რომელ მას ღამესა, რომელსა მათი ქორწილი იქმნა, ვირო იყო მხიარულად; ერთგან დაწოლისა ჟამსა ღმრთისა განგებისაგან, რა ვისმან საწოლსა მიჰმართა, მასვე წამსა დიაცობისა საქმესა ზედა დადგა. დანალულდა ვიროს ახალ-სიძობა, მაგრა ღონე არა ჰქონდა. მით რომელ წესი არის ცეცხლის-მსახურთა, რა დიაცი არა-წმიდა იყოს, ქმარი მისგან აბეზარ იქმნების ჟამამდი და ურიისებრ თანა არა დაეკარების, და თუ დიაცმან დაუმალოს, ცოლ-ქმრობისაგან გაიყრებიან. ამის მიზეზითა ერთმანერთისაგან კიდეგან დარჩნეს. და მერმე მოაბადის ლაშქარნიცა მოვიდეს [და] გილანელნი და დელამნი.

რა ცნა მოაბად მისი ქალწულობა, უჭკუოდ შეიქმნა და ისწრაფდა დაუთმობლად მისისა მოველებისათუის და ეძებდა ყოველსა ღონესა, თუ ვით გამოიყვანოს ვისი, თუცა სძალი მეტისმეტად კეკლუცი იყო, ქორწილი მოაბადისი დია მწარე იყო, და ეგრეთვე ვიროსთუის მწარე იყო, რომელ გულის-ნება ვერ ეპოვნა. და საწუთრომან ომი ომსა, ბრძოლა ბრძოლასა და ჭირი ჭირსა მოუმატა. ვერ გაისუენა წამი ერთი. მისსა ახალ-მოწიფულობასა შინა ეგზომი დაეჭირა, რომელ მეფობაცა დაავიწყდა ვიროს. და ეგრეთვე მისთა ლაშქართა მისჭირდა, ყუელამან თავისა სიხარული დაივიწყა. თუ სთქუა, ვიროს სიხარული ანთებული სანთელი იყო და ანაზდად ქარმან დაავსო.

რა დაუდასტურდა მოაბადს ვისის ქალწულობა, თავისა გზა ველარა შეიგნა მიჯნურობისაგან.

ძმანი უსხენ მოაბადს: ერთსა რამინ ერქუა და ერთსა -- ზარდი. ორნივე უტმნა, თავისა წინა დაისხნა და უამბო მათ ვისის საქმე.

რამინ სიყმაწუილითგან მიჯნური იყო ვისისი: ოდეს ორნივე ხუზისტანს იზრდებოდეს ძიძისასა, მაშინ ყმაწუილსავე შეჰყუარებოდა ვისი, მაგრა ვერ გამოეცხადა და გულსა შინა ჰქონდა სიყუარული მისი და სურვილი გუალვისაგან გამემარსა ყანასა ჰგუანდა ნაყოფისა არმოსლვისათუის იმედ-გარდაწყუეტილსა. რა მეორედ

მისა გუერდით გორაბს მოვიდა რამინ და ვისის სახელი ესმა,
Page of edition: 56 კულა მოირწყო მისი მიჯნურობა, და ვითა გამკმარი ყანა
წყლისაგან,

გამწუნდა და რამინ იმედოვნად შეიქმნა ნაყოფისა ჭამისათვის.
დია გაუყმდა გული და დაბერებული სიყუარული ვისისათვის,
გაუახლდა მიჯნურობა რამინს. ვერცადა ენამან დაუთმო უთქუმელობა
და ფიცხელი სიტყუა მოაქსენა ძმასა მისსა შაჰი მოაზადს. ვისცა
გულსა შინა სიყუარულისა ცეცხლი ეგზებოდეს, ველარცა ენასა
დააბამს, წასძლევს სათქუმელად. გამოუცხადა ენამან საპატიმროსაგან
ხუაშიადი პატრონისა უნებლივ. ღმერთმან ასრე მიჯნური
ნუვინ გახადოს, ამით რომელ დიდი აუგი ჰრთავს ამას. ენისა
შემნახავი გულია და საწონელი სიტყუა უგულოდ არ ითქუმის.

რა რამინს გული აუდუღდა ვისის სიყუარულისაგან, კუმტად
ეგრე მოაქსენა ძმასა მოაზადს:

"ჰე კელმწიფეო! რად იჭირვი ეგზომსა ვისის ძებნისათვის?
ნუ წააგებ საჭურჭლესა უსაქმოდ ცუდისა საქმისათვის, ამით რომელ
დიდსა ჭირსა ჰნახავ და პაშტასა საჭურჭლესა უსაქმოდ გაანქრევო.
რაცა მლაშესა ადგილსა დასთესო, თესლისაგანცა უნაწილო
დარჩე და ნაყოფისაგანცა. ვერცა ოდეს ვისის შენ შეუყუარდე და
არცა შენსა საქმესა წადმართი ჰქონდესო. თუალსა პატიოსანსა
ემებდე, რაზომცა დიდად სძებნო, ვერ ჰპოებ. თუ ადგილსა მისსა არ
მიხუიდე. აწ ვითა ემებ სიყვარულსა და მზახობასა მისისა შვილისაგან,
რომლისა მამა შენ მოგიკლავს? არცა შეშინდების ვისი ლაშქრისა
სიმრავლისაგან და არცა მოღორდების თუალითა და მარგალიტითა
და სამკაულითა. დიდითა ჭირითა ჰპოო ვისი შენ, მაგრა, მისგან
ჭირი რომელ შენ ნახო, ვერ გასძლო. რა თავისა სახლსა შიგან
მტერი გიჯდეს, ვითამცა საჯელსა შიგან გუე.ლი გიზის. წყალი
თუ გარეთ შემოგივიდეს, მისი რგება ეგების: მაგრა თუ შინათ
აღმოჰკდეს, მისი რგება აღარ არის. უარესი საქმე შენი და ვისისი
ესე არის, რომელ შენ ბერი ხარ, და იგი ყრმა, თუ ცოლსა შეირთავ,
სხუა ვინმე შეირთე. ყრმისათვის ყრმა თქუმულა და ბერისათვის --
ბერი. ვითა ბერსა ყრმა მოუნდების, აგრევე ყრმასა ყრმა მოუნდების.
შენ სთუელი ხარ და ვისი გაზაფხული, და თქუენი ერთგან
შეყრა ძნელი საქმეა. თუ მისად უნებლად მის გუერდით სჯდე, გულსა
ჩაითხარ, რომელ მისგან სიხარულსა ვერა ჰნახავ, მიწყვი თავისა
საქმისაგან ინანდე. თუ გახლვიდეს, ჭირსა და ბოროტსა მისსა ვერ
გაუძლებდე, და თუ გშორვიდეს და კიდევანდ იყო, არცა მისი ღონე
და გამლება გქონდესო. სიყუარულისა არაკი ზღუისა მსგავსია. მისი
ძირი და ნაპირი არა ჩანს. თუ გწადდეს, ზღუასა ადვილად შეხუალ,
მაგრა თუ აღარა გწადდეს, ძნელად დაეკსნები. აწ შენისა თავისათვის
შენ აგეთსა სიყუარულსა ემებ დდეს, რომელ ხვალე შენთვის
Page of edition: 57 ვათერაკად მოჰხდების. და თუ იცი, რომელ მე მართალსა
ვიტყუი,
ამა ჩემისა ნათქუამისაგან შენსა სარგებელსა ვეძებ, -- მოისმინე

ჩემგან ესე შეგონება. და თუ არა მოისმენ, შენ შენთვის იქმ ზიანსა".

მოაბადმან რა რამინისაგან ესე სიტყუა მოისმინა და შეგონება, ემწარა სნეულებისაებრ. იყო სნეული მიჯნურობისაგან, რომელ პირსა შიგან შაქარი ემწარებოდა. თუცა რამინის მცნება სიყუარულისა წამალი იყო, შაჰინშას მისისა შეგონებისაგან სიყუარული მოემატა. მიჯნურობითა გატენილი გული შეგონებასა არა მოისმენს, ფათერაკი ლხინად უჩს ნებისა ძებნასა შინა. რა კაცსა უყუარდეს ვინმე, რაზომცა ვინ აძულვებდეს, უფრო და უფრო შეუყუარდების. ვითა დაბერებითა გუელი ვეშპად შეიქმნების, აგრევე მიჯნურობა რა გახანიერდეს, გაძნელდების. კაცთა ყუედრება თუ მახვილიცა კრმალი იყოს, კაცი მიჯნური თარად დუიძლსა მიუჰყრობს; თუ მიჯნურობასა ზედა შავი ღრუბელი დგეს, თავსა მისსა ყუედრებით ქვა წუიმდეს, არცა მაშინ შეშინდების მიჯნური, ყოველსა საქმესა შიგან კაცსა ზიანი დაუმძიმდების, მაგრა მიჯნურობისაგან გაეხარების. რაზომცა აუგი უთხრან მიჯნურსა მიჯნურისა, მიჯნურობასა მისისა გულისაგან ვერცა ეგრე აღმოიღებენ. არ უნდა მიჯნურსა კაცსა ყუედრება, ვინცა მიჯნური არაა, არცა კაცია.

მოაბადის გული ასრე ავსილ იყო ვისის სიყუარულითა, რომელ რამინის შეგონება შაშრად უჩნდა. მალვით მეორესა ძმასა ზარდსა ჰკითხა:

"ძებნე, თუ ღონე ჩემი რა არის ვისის მოკვლებისათვის, რა ვქმნა, რომელ ჩემი გულის-ნება ვპოო და სახელიცა ჩემი არ წაჰდეს, თუ უვისოდ ამა ციხისაგან გარეშევიქცევი, მოვცივნდები ამა ქუეყანასა შიგან და საარაკოდ გავხდებიო".

ძმამან ზარდმან ეგრე მოაწესენა:

"ჰე ჰელმწიფეო, ღონე ესეა, რომელ დიადი საქონელი. ოქრო, სამკაული და ყუელასთანა შაჰროს გაუგზავნე და საქონლითა მოადორე და სხუაცა ურიცხუი უქადე და ენითა ჰამოითა მით საუკუნოითაცა შეაშინე და ეგრე უთხარ: შაჰრო, იცოდი, რომელ საუკუნო არის სამკუიდრო კაცისა და მას საუკუნოსა განკითხუა იქმნების, რაცა ვის აქა ავი ექმნას. შენ ღმერთსა რას პასუხს გასცემ, თუ შეცოდებული იყო და ზენაარისა გამტეხელი? თუ ღმერთმან გკითხოს თუ: ჩემი ღმრთეება შეჰფიცე მოაბადს და გაუტეხე ფიცო, -- რას პასუხს გასცემ? მაშინ არ გაწბილებული დარჩები ღმრთისა წინაშე? არცაღა შვილი მოგეკერების და არცავინ სხუა-თქუა:

Page of edition: 58 ესეგუარი სიტყუა შეუთუალე! ფრთხილნიცა მოღორდებიან ოქროითა და ტკბილისა სიტყუითა".

Chapter: 10

მოაბადის წიგნი შაჰროს თანა

იამა საუბარი ზარდისი შაჰინშასა და მასვე წამსა უკმო
მწიგნობარი და მიუწერა შაჰროს წიგნი, მრავალფერი ქება შეასხა და
საღორებელი სიტყვა მიუწერა.

ამა უხანოისა ნათხოვისა საწუთროსათუის ნუ ჩაიგდებ შენსა
თავსა აუგსა, ამა საქმისათუის ღმრთისაკე ზურგსა ნუ იქმ და პირსა
დევისა საწაღლისაკე. ნუ ხარ ზენაარისა გამტეხელთა თანა, რათგან
ღმერთი ზენაარისა შემნახავთა თანაა, თუით შენ იცი, ვითა
სიყუარულისა პირსა ზედა ვიმზახენით, ვითა ვიფიცენით ღმრთითა
და ანგელოზითა. შენ შენი ასული განაღა მაშინ შემრთე, რომელ,
ოცდაათი წელიწადი გამოვიდა და მაშინ შობე. ღმერთმან იცის, არა
სააუგო სიძე ვარ, სასახელო ვარ და ესრე ჩემგან რად აბეზარ
იქმნები, ჩემთა მტერთა რად მიერთვი? თუით ჩემსა ბედსა ზედა
გიშობია, რად შერთე სხუასა ვისმე? ასრე ჩემისა ბედისაგან
ქმნილა, რომელ სიძემან მაგისგან გულისა ნება ვერ პოვა; ღმრთისა
მოსამართლეობისაგან არ საჯამსო იქმნებოდა, თუცა სხუასა ვისმე
აეგო ნება. თუ კარგად გაიგონებ, შეიგებ, რომელ ესე ყოფილა
განგება ღმრთისა, და შემრთე შენი მზისა მსგავსი ასული და დაქსენ
მტერობისაგან შენი ქუეყანა. რაზომიცა სისხლი ქმნილა, მას
საუკუნოსა ყუელა შენ გეკითხუის, და თუ, რა უჩს, ეშმა შენდა არ
მორეულა და ყოლა ღმრთისაგან შიში გაქუსლა, ესე სჯობს, რომელ
მტერობა დაადო და ერთი დიდი სამეფო ერთითა დიაციითა იყიდო.
თუ არა და მაჰისა ქუეყანა ჩემითა მტერობითა აოჯრდების და
ღმრთისა პასუხისა გაცემა შენ გინდა. სირეგუნითა ჩემი მტერობა
ცოტა ნუ გგონია, აწ მტერობისაგან სიყუარულად მოიქეც; და შენს
შვილს ვიროს დიდსა კელმწიფობასა მივსცემ, და ქოისტანისა სრულისა
დედოფალი შენ იქმნები და ხორასანისა სრულისა დედოფალი --
შენი ასული ვისი. და ყოლა რაზომიცა დღენი გვისხენ, ესე საწუთროვე
ჰამოითა და სიყუარულითა გარდავიკადოთ. ყოველნი ქუეყანანი
ჩუენგან მორჭმით იყოს და ლაშქარნი და ქუეყანანი დაწყნარდესო.
რათგან ქუეყანა ამოითა იქმების, უმეცრობა არის ყოვლისა
კაცისაგან მტერობაო".

რა შაჰინშა ამის წიგნისაგან მოიცალა, საჭურჭლე ლარისა და
ოქროსაგან დაცალა. ეგზომი საქონელი გაუგზავნა შაჰროს., რომელ
თუით კაცისა ენისაგან არ ითქუმის, ასი აქლემი კუბოითა შეკაზმული,
Page of edition: 59 სამასი აქლემი ლარ-კიდებული, ასი ტაიჭი ცხენი და სამასი
თუხარიგი, ყუელა სრულითა აკაზმულობითა შეკაზმული. ხუთასი
ჯორი კიდებული, ყუელა თუალითა და მარგალიტითა და
გუირგუინითა შეკაზმული იყო. ძღუენსავე თანა თავსაბურავი
ოქროქსოვილი ორასი ზანდუკი და დიდი ერთი ზანდუკი ოქროისა
ფას-დაუდებელითა სამკაულითა გატენილი იყო. ჯამი ბროლისა
შუიდასი, ყუელა ეგზომ შუენვარე, ვითა ცათა შიგან მასკულავი იყო.
ბერძულისა სტავრისა თუითოთერისა სხუა საპალნე ორმოცი, ამისგან
კიდე სხუა მრავალი ფერი რამე იყო საკელმწიფო, რომელ სიუცხოითა

კაცთაგან არ ითქუმოდა. ჰგუნდა თუ ყოვლისა ქუეყანისა თუალი და მარგალიტი ყუელა მოაბადს შაჰროსათუის გაუგზავნია და სხუაგან აღარსად არისო.

რა შაჰრო ნახა ეგზომი თუალ-მარგალიტი, ოქრო და ყუელასთანა საჯელმწიფო ძღუენი, და ეგზომ მრავლად კიდებულნი აქლემნი და ჯორნი ლარითა, მთრვალისაებრ ცნობა წაუვიდა და დაავიწყდა ძეცა და ასულიცა. რა შეღამდა, ციხისა კარი გააღო და ეღვარე მთუარე მოაბადს ჯელთა მისცა, ღმრთისაგანცა შეეშინდა და მოაბადისა წიგნისაგანცა ბუნება მოექცა. მას ციხესა ზედა დაიწყო საწუთროულად ქცევა ჰაერმან. შაჰროს ესწავლა ეტლთაგან წამსა და წამსა სხუაებრად ქცევა. რა კარი გააღო ციხისა, მოაბადს ქალი ჯელთა მისცა. [ღამე] სიბნელითა წერისა ფერად შავი იყო. მოყუარულთა გაყრა დია მწარეა. ცასა ზედა მთუარე და მასკულავნი აღარა ჩნდეს, ქუეყანა ლილის ფერად ქმნილ იყო, ცა შავსა ფარდაგსა ჰგუნდა, მთუარისა საფარად ამოკრულსა; ჰაერმან, თუ სთქუა, საგლოელი შეიმოსა მისისა საქმისათუის; მზემან და მთუარემან თავისა ლაშქრითა დასავლეთისაკე ილაშქრეს და მუნვე დაიმაღნეს და უჩინო იქმნეს; ლაშქარნი თავის თავისთა ადგილთა განიადგდეს; ეტლნი რკინისა კედელთა ჰგუნდეს და მასკულავნი მათგან აბეზარ ქმნილთა; ვერძნი და მოზუერნი დაღრეჯით დამალულნი თრთოდეს ლომისა შიშითა და თუისი ადგილი დაეგდო; თუ სთქუა, ლომი უსულო დგას და მეტყუბარი ორთა მოყუარეთაებრ მწოლთა დაჭედით უძრავ ქმნილ იყვნეს; კირჩხიბი გამწყრალი, კუდ-ამოზეკილი, ლომისა ჭანგთა ქუეშე იყო: ქალწული დიაცისაებრ დგა, ჯელთა ტევანნი დაეჭირნეს; სასწორი დაშლილი და დახლართული უჭმარ ქმნილ იყო; ღრიანკალი ერთგან მოდრეკილ იყო, ვითა გუელი გაცივებული; მშუილდოსანსა, ვითა კერპსა, მშუილდითა ომი არ შეეძლო; თხა ისრისაგან უშიშრად ქუე დაწოლილ იყო; წყლის საქანელი ჭასა შიგან ჩაჭრილი და მისი მზიდავი -- ბედიტად მომცდარი; თევზი, ბადისაგან დაბმული და ვითა ჯმელთა ზედა გაჭრილი,

Page of edition: 60 დარჩომისაგან უიმედო ქმნილ იყო. ასეთითა ავითა ეტლითა და უბედურითა ნახა შაჰინშა თავისა ცოლი, ღმერთმან სხუასა ნუვის ზედა. მოიღოს ესეთი ეტლი.

რა ციხესა შიგან შევიდა მოაბად და ამა ეტლითა ნახა, ღამისა სიბნელისაგან თუალთა წინა არა ჩნდა, მაგრა ვისის პირისა სინათლემან და სულნელეზამან აპოვნინა უებროდ მოსაწონელი ცოლი, მივიდა და მოეკიდა ჯელთა ბროლისა მსგავსთა და ციხისაგან თრევიტა ჩამოიყვანა, ამით რომელ ნებით არ მოჰყუებოდა და იგი ქუე აღარ დააგდებდა. ჩამოიყვანა და შეკვედრა თავისა მისანდოთა კარგთა მებაჯრეთა და ხოჯათა. მასვე წამსა შესუა კუბოსა და გამოემართა ესრე ფიცხლა, რომელ ვერცა ქარი ეწეოდა. კუბოსა მიდამო ეჭირა ხასაგანთა ხოჯათა. სცემდეს ბუკთა და ქოსთა და მიჰკმართეს ხორასანს, მარავს ქალაქსა, სამყოფსა შაჰი მოაბადისასა. ესრე მხიარულად იყო მოაბად, ვითარ მშიერმან ლომმან კანჯრისა

ჯოგი დაინახოს, ანუ ვითარ გლახამან კაცმან საჭურჭლე პოოს. და სიხარულსა მართალ იყო, რათგან მისი ნანადირები ქუეყანასა ზედა ცისა მზისაგან უკეკლუცე იყო. ჴამდა მისთვის დიდის ჴირის ნახეა, ამით რომელ ანაზდად შუენებისა საჭურჭლე პოვა და მაშიგან მოცინარე იაგუნდი.

Chapter: 11

ცნობა ვიროსაგან ცოლის წაგურისა და ტირილი

რა ვირომან ცნა მოაბადის საქმე და ცოლისა მისისა მისგან წაგურა, საყელონი გარდაიგლიჯნა, თავსა ჴელნი იკრნა და უცნობო იქმნა. რა ბუნებად მოვიდა, მასვე წამსა შემოიქცა თერამით. რა შინ მოვიდა, შაჴინშა წარსულ იყო და ღონითა ცოლი მისი მას წაეყვანა; ასი ათასი თუალი პატიოსანი დაეგდო და მისად ნაცულად ფასდაუდებელი თუალი წაეყვანა; შაჴროს ჴენაარი გაეტენა და არა შებრალებოდა ვიროს საქმე. და ვიროს მგზებარე ცეცხლი მოედვა გულსა, და, თუცა ვერას ჴვადრებდა, დედასა უწყრებოდა, და ემდურვოდა დასცა. ნაყოფისა იმედი მისისა ხისაგან გარდასრულ იყო, საწოლისა მისისაგან მზე მიწისა წარსულ იყო. ციხისა კარი დაკლიტული ნახა და ციხისა მაშუენებელი მგზავრ-ქმნილი. თუცა სადაფი მისი მარგალიტისაგან ცარიელი იყო, თავისა თუალისაგან ათასი გრივი მარგალიტი გარდმოყარის; ზოგჯერ სისხლი გარდმოსდიოდის თუალთა მისთაგან და ზოგჯერ გული მისი შეჴირვებითა დაიწუის. ასრე გაყუითლდა და ფერი წაუვიდა, რომელ უსულოსა ჴგუნდის. დასწყია საწუთრო და მისი მუხთლობა, რომელ წამსაცა ვერ გაიხარნა თავისა სიყრმისაგან.

Page of edition: 61 თუცა მას დაამძიმა საწუთრომან, შაჴი მოაბადს დია გაახარნა:

ერთსა წაულო გულისა წამლები და მეორესა მისცა, და აღარცა მას შეარჩინა, სხუასა ვისმე მისცა და გაახარნა; ერთსა დარბაზი შეუმკო სიხარულითა და მეორესა ბადი გაუჴმო უვარდობითა; ერთმან ქვა აიღო და მკერდსა იცემდა, და მეორემან ჴიქა აიღო და ნებისაებრ სუმიდა.

რა გაუნათლდეს მოაბადს თუალნი ვისის წაყვანითა და ხორასანს მიჴყვანდა მზე, გზა-გზა მიმავალი მოაბად მხიარულობდა და ყოველი ჴირი, რაცა ენახა, დაავიწყდა. მივიდოდის და, რა ნიავი შეიძრის, ვისის კუბოსაგან ქუეყანა გასურნელდის, თუ სთქუა, კუბო ვისისი კოშკი იყო ოქროისა, მუშკითა და ამბრითა გატენილი, და შიგან მზე ჯდა, ოქრო-ქსოილი ოქსინო ჩამოებურა. ზოგჯერ ვისის პირისაგან ვარდი ჩაცუივდის, ზოგჯერ მუშკი და ამბარი. კუბო მისი სამოთხესა ჴგუნდა და ყოვლისა კაცისაგან აგრევე სანატრელი იყო. მოეწია რამინს განგება ღმრთისა, რომელ დაელიოს ღზინი და სიხარული და მოემატოს ჴირი.

Chapter: 12

რამინისაგან ვისის ნახვა და გამიჯნურება

მივიდოდეს მოაზად და მისნი ძმანი და ლაშქარნი და ვისის კუბოსა ხოჯანი მიჰყუებოდეს. ანაზდად ღმრთისა განგებისაგან ადგადიდი ქარი და მოჰგლიჯა კუბოსა სახურავი ფარდაგი. თუ სთქუა, ღრუბლისაგან ელვა გამოჩნდა ანუ ანაზდად მზე ამოვიდა: გამოჩნდა ვისის პირი და მისისა გამოჩენისაგან დატყუევდა რამინის გული. თუ სთქუა, გრძნეულმან მოწამლა რამინ, რომელ ერთითა ნახვითა. სული წაუღო.

რა რამინ ვისის პირი ნახა, ვითამცა გულსა უტევანი ისარი სცემოდა, ცხენისაგან ფურცელის ოდნად სუბუქად ჩამოიჭრა. მოედვა მიჯნურობისა ცეცხლი გულსა, დაუწუა ტუინი და გონება წაუღო: წამსა თუალისასა დაუმკუიდრა მიჯნურობა, წაუღო სიყუარულმან სული, გული. მისისა მიჯნურობისაგან ხე ესეთი გამოვიდა, რომლისა ნაყოფი ველად გაჭრა და გახელება იყო. და რა ცხენისაგან ჩამოიჭრა, დაბნდა და დიდხან უჭკუოდ იდვა. პირი მისი, ვარდისა მსგავსი, ზაფრანად გარდაექცა და ბაგე, წითლისა იაგუნდისა მსგავსი, ცის-ფვრად შეექმნა; სიცოცხლისაგან უიმედო იქმნა. ვინცა დიდებულნი და მოყმენი იახლნეს, ქუეითნი და ცხენოსანნი, მოეხუივნეს რამინს, ზედაუჭურეტდეს და ვერავინ შეატყუა, თუ ესრე უგრძნეულოდ რა წაეკიდაო. მისისა ასრე გასლვისათუის ყოველი კაცი ტიროდა და მისისა ჭირისათუის ყულა მისგან უძნელე იყო.

Page of edition: 62   რა დიდხან აგრე უსულო-ქმნილი იდვა, არცა ყივილი შეესმოდა,

არცა სურნელთა კუმევა და ვარდის წყლის სხმა ერგებოდა. მერმე შეიწყალა ღმერთმან და ცოტად ცნობად მოვიდა, და ენისა კმარებისა ძალი არა ჰქონდა და ცრემლნი სდიოდეს. მერმე ჰელი უკუივლო და კაცთა სირცხულითა კუნესა დაიწყო. მოახლე-მნახავსა ყულასა ასრე ეგონა, უღონოდ მტერიანი იყო რამინ და აწ მტერმან დასცაო. რა კულა რამინ ცხენსა შეჰდა, მეტისა გონებისაგან ებნელებოდა ნათელი დღე, გზა-გზა მივიდოდა ხელი ვითა, გული მისი ემძაკსა ეხუთა და თუალნი მისნი ვისის კუბოსაკენ დარჩომილ იყვნეს, ვითა მპარავი, რომელ მიწყითა უკეთესსა ლარსა უმზერდეს. სულთქნით ცრემლიანი ამას იტყოდა: "ნეტარძი ჩემთუის, თუმცა ერთხელ კულა ვნახე მისი პირი, და ანუმცა ღონე იყო, მეკუბრობა მისი ამასა გზასა მე მომხუდებოდა; აჰა იქმნებოდამცა და ერთხელ ჩემი კუნესა ესმა და წამსა შემომკრნა თუალნი და შემომხედნამცა; აჰა იქმნებოდამცა და მწე ვინ შემექმნებოდა მადლისა მძებნელი, და წურილად ჩემი საქმე ვისსა გააგონა და სალამი ჩემი მას მოაქსენა; აჰა იქმნებოდამცა და სიზმრად ვეჩუენე და კალათა ჩემი, ჩემისა სისხლისაგან შედებული, ნახა, ნუთუმცა მაგარი გული მისი ჩემთუის მორელბა და ჩემისა მიჯნურობისა ცეცხლსა ზედა მორეტვა; აჰა იქმნებოდამცა და იგიცა ჩემებრ გამიჯნურდებოდა და მე, ვითა მისისა სიყუარულისაგან ვარ, იგიცა ნახევრად ჩემთუის იყოს. ნუთუ რა მიჯნურობისა ჭაშნიგი ნახოს, არ უწყალოდ ამპარტავან მექმნასო".

ზოგჯერ რამინ ესრეგუარსა იგონებდის და ზოგჯერ სულდაღებული დაღრეჯით იყვის თავ-ჩამოგდებით, და დათმობა გამოარჩივის და ეგრე თქუის: "ვაი გულო ჩემო, რა წაგეკიდა, რასა მოედები და უსარგებლოსა ნატრისაგან პატიჟსა იმატებ? რასა მოელი ანუ ეგზომსა რას იჭირვი მის მთუარისა სიყუარულისათუის, რომელსა ყოლა შენ არ მოეგონები? რად მოელი ვისის შეყრასა, მუნით აქამდინ კორციელი მზესა თანა ვინ შეყრილაო? რად უმეცრულად იმედიანი ხარ მისგან, რომლისაგან ლხინის საეჭუი ყოლა არა გაქუს? შენ გწყურიან და წყლისა მძებნელი ხარ, მაგრა რას გერგების. რათგან წმელსა მინდორსა შიგან ხარ. შემცაებრალეები შენსა დამბადებელსა, მით რომელ დიდად ძნელად არის შენი საქმეო".

რა კარგად მაგრად დაება რამინ მიჯნურობისა ბადესა და გაჯდა უიმედოდ გულგატეხილი და გულწყლული, არცა თავისა ნებისა მებნა შეემლო და არცა დათმობისაგან კიდე სხუა ღონე იცოდა. უნდოდა თუ არა, გული დადვა და მგზავრობა დაიწყო მათვე თანა უნებლივ. და მუნ ყოფისაგან ამის მეტი სარგებელი არ მიჰხუდის, რომელ ხანდახან ვისის კუბოსაგან სულნელი სული ეცემოდის. თუცა სული და გული მისი ვისის პირი იყო, იგი მისისა კუბოსა ჭურეტითა დაჯერებულ იყო. მიჯნურობისაგან უარესი არა არს საქმე, მიჯნურისაგან უფრო საბრალო არავინ არის! თუ კაცსა გააცხროებს, მისად ნახვად მივლენ და გაცხროებისაგან მისსა სიკუდილსა იშიშვიან, და მიჯნურისა გული წელიწადითა წელიწადამდის ცეცხლსა შიგან იწუის და მისად კითხვად არც არავინ მივა და არც არავინ გაიკუირვის. ჰე ცნობილო!. ამის უფრო უსამართლო რა ეგების, რომელ მიჯნურსა კაცსა მიჯნურობისაგან წაეკიდების? სჯობს თუ ყოველსა კაცსა მიჯნური ებრალეობდეს, მით რომელ დაუშრეტელი ცეცხლი ეგზების გულსა. მიჯნურსა ჭირად ესე ეყოფის, რომელ მიწყით ჭირსა შიგან არის და მოყუარისა ნატრასა; ნიადაგ ხუაშიადსა გულსა შიგან შენახვა უნდა, ვერვის გლახ მიანდობს თავის გულისა სიტყუასა.

ვითა იყო სიყუარულისა მომმატებელი რამინ. ეგრე ჰგუანდა ქორის ჭანგთა შიგან მყოფსა ზურგ-დაკოდილსა კაკაბსა. არცა ცოცხალი იყო და არცა მკუდარი, სახე ოდენ იყო, უსულოდ მიმავალი. მთისა ოდენისა ტანისაგან ნიშანი ოდენლა დარჩომილ იყო და ნაძუისა ნაკუთიანობისაგან -- მშუილდი. ამა ულხინობითა და შეჭირვებითა, რომელ მითქუამს, მოიმგზავრა და ერთობით გზა მისი საკნად უჩნდა.

Chapter: 13

აქა ქორწილი მოაბადისი და ვისისი

რა მოაბად მარავს შევიდა, იყო მას თანა დედოფალი, მზე

ვითა, ვისი. მარავი ქალაქი შეეკაზმა ერთობით და ცისა მნათობთა
გავსნი მჭურეტელნი ბანთა ზედა წამოდგომილ იყვნეს: დიდებულთა
მათთა ოქრო, თუალი და მარგალიტი თავსა გარდააყარეს და
უმცროსთა -- ვეცხლი; საწუთრო სიხარულითა სრულ ქმნეს და
მიწისა ნაცულად ყუელა ოქროსა ზედა იარებოდეს. სამოთხე მას
დღესა მარავი ქალაქი იყო, რომელ შიგა თუალსა და მარგალიტსა
წუიმდა წუიმა. ყოველთა ბანთაგან ეგზომთა კეკლუცთა პირი
ელვიდა, რომელ ამას ვერ შეატყობდეს, თუ არ ცისაგან მასკულავნი
ელვენო. მუტრიბთა მრავალფერთა სიმრავლითა და კეკლუცთა
ჭურეტითა კაცი გამხიარულდის და ჭურეტითა თუალთა ბრუ
დაესხის. რა ლაშქარსა შიგან ესეთი ნიშატი იყო, შაჰინშას დარბაზისა
თუით იგი, ვით იქმნების: სიდიდითა მინდორსა ჰგუანდა დარბაზი,
Page of edition: 64 სიმალლითა ცასა კოშკი მისი, რომელ მჭურეტელად მასკულავნი
სხდეს მისსა ბანსა ზედა, კარი და კედელნი ყუელა ოქროითა მოხატული
იყო. სიამოვნითა, ვითა ბედნიერთა ბედი, და სიმუენვართა,
ვითა ვისის პირი; შაჰრო ჯდა ტახტსა ზედა მხიარული,
გულდაღრეჯილობისაგან გამოწმედილი, ვითა გამოწურვილი ვეცხლი
მისნი დიდებულნი. აზნაურნი და ხასაგიანნი ნებისა ღრუბლისაგან
ოქროსა და მარგალიტსა აწუიმებდეს. ეგზომი ოქრო და მარგალიტი
შემოეყარა, რომელ მარგალიტისა აკუმი მთათა ოდენი შექმნილ
იყო. იხარებდა მოაზად, სუმიდა და გასცემდა.

გაიხარენ, სუი და ჭამე, გაეც, რომელ სახელი დაგრჩეს!
ჯდა დედოფალი ვისი სადედოფლოსა შინა და იგი დარბაზი
წალკოტ-ქმნილ იყო მისისა პირისაგან. თუცა შაჰინშა მხიარულობდა,
ვისი დედოფალი დია დაღრეჯილი ჯდა ზრუნვად; დღე და ღამე
ღრუბლისაებრ მტირალი იყო, რომელ ვინცა ეგეთსა ნახვიდის,
მისოდნადვე იტირის მის თანა. იგი ზოგჯერ დედისა სიშორისათუის
ტიროდის და ზოგჯერ ვიროის სიყუარულისათუის, და წილნი ყარნის:
ზოგჯერ სულღებით თუალისაგან სისხლისა ცრემლსა იდენდის,
ზოგჯერ ხელთაებრ ზახილი დაიწყის. არცა სიტყუა თუით თქუის
და არცა პასუხი გასცის, ვინცა რას ეუბნებოდის. თუ სთქუა, წამსა
და წამსა გულსა მისსა შეჭირვებისა ქარავანი მოვიდის. სიმჭლითა
ნემსისაებრ გაწულილდა და შეჭირვებითა ზაფრანისაებრ გაყუითლდა.
კელმწიფეთა და დიდებულთა ცოლნი ყუელანი მისდა ნახვად
მოდოდეს და მას გუერდით სხდიან, მოზრუნავთაებრ ექენებოდინ
და ჰამოდ ეუბნებოდინ ვითა: ზენაარ, დაწყნარდი, ცოტად გამოისუენე
და ნუ სტირო! მან არათ ღონითა სული არ დაიღის, არცა
პასუხი გასცის და, ოდეს მოაზად შორით დაინახის, საყელოის
დახვეისა ნაცულად პირი დაიხოჭის. არცა მისი საუბარი მოისმინის
არცა პირი მისი მას უჩუენის, მიწყით პირი კედლისაკენ ქმნის და
სისხლიანისა ცრემლისაგან ტბა დააყენის. ესრე იყო ვისი გზა-გზა
და მარავსაცა, რომელ ერთსაც დღესა შაჰინშა მისგან ვერ გაიხარა
ვენაჰსა ჰგუანდა ვისის პირი, მაგრა ვენაჰისა კარი მაგრად ჯშულ
იყო.

რა ძიძამან ცნა ვისის ამბავი, ვითა მოაზად მოვიდა და ესრე უნებლივ წაიყვანა, ქუეყანა დაუბნელდა და, თუ სთქუა, სული კუამლად შეექმნა მისსა ტანსა შიგან. ტირილისა და მოთქუმისაგან
Page of edition: 65 კიდე აღარა საქმე ჰქონდა. ტირილითა მინდორი მტკურად შექმნა და
მოთქუმითა მთა გაავაკა.

ეგრე თქუის: "გავსებულო მთუარეო ელვარეო, კეკლუცთაა ჯელმწიფეო სანატრელო, რად დაგემტერა საწუთრო, რომელ ქუეყანასა შიგან საარაკოდ გაგკადა? ჯერეთ სძისა და ძუძუისა სული ამოვა პირისა შენისაგან, რად აივსო ყოვლისა კაცისა პირი შენის ჯსენებისაგან? ჯერეთ ბროწეულისაებრ კოკობი და არა დამწიფებულო ხარ და შენი სიყუარული აღმოსავლეთით დასავლეთამდის რად დამწიფდა? შენ -- ცოტა, და შენი სახელი დიდია; შენ -- ველური თხა, შენი მიჯნური ავაზა არს, მისებრვე უნებელი. შენ -- ყოვლისა შეუცოდებელი და საწუთრო -- გარდამკდეველი. ღმერთმან შენი ნახვა ჩემად სულად დაბადა, და მე უსულო ვითაღა ცოცხალ ვიყო? და ჩემიცა ნიშანი ნუ დარჩების ქუეყანასა ზედა, თუ მე წამსაცა უშენოდ სიცოცხლე მინდოდესო".

მაშინვე ოცდაათი ჯამა[ზა] შეკაზმა ფიცხლა-მავალი და მრავალფერი საჯელმწიფო ღარი და ძლუენი აჰკიდა, რაცა საჯამსო იყო, და თან წაიტანა ვისისთუის. დღისით და ღამით იარა და ერთ კუირამდინ მარავს მივიდა და ვითამცა უსულოსა სული ეპოვნა. რა გულდაწყლულეებული ვისი ნახა ძიძამან, მისისა ნახვისა სიხარულითა აივსო. თუცა ვისი ესეთი ნახა ნაცარსა ზედა მჯდომი, პირდახოჭილი, თმა-დაგლეჯილი, ნიადაგ მტირალი, ავსა ყოფასა შინა, თავისა სახლისა და სიყმისა ვერ გამახარებელი. ზოგჯერ თავსა ნაცარსა ისხმიდის, ზოგჯერ სისხლისა ცრემლითა კალთანნი დაისოვლნის. პირი ვითა დაჟანგებული სარკე შექმნოდის, ხოჭითა დაწყლულეებული, გული მისისა პირისაებრ დავიწრებოდა და ტანი მისისა თმისაებრ დასწლობოდა.

რა ძიძამან ესრე გასრული ნახა, გული შეჭირვებისა ცეცხლითა დაეწუა და ეგრე არქუა:

"ჰე სანატრელო ყოვლისა კაცისაო! რად მოიკლავ თავსა, რად ეგრე უწყალოდ ქმნილ ხარ თავისა ულხინობითა?. რად დაიცლები სისხლისაგან? რად დაღური მას, რომლისაგან სულთა ევენების? შენ ხარ ჩემთა თუალთა ჩენა და შენ ხარ ჩემისა ბედნიერებისა ბედი და იმედი! ნუ იქმ მაგას, რასაცა შინა ხარ. ნუ ებრძუი ბედსა ესრე ძნელად, ამით რომელ დიდისა შეჭირვებისაგან სარგებელი და ლხინი

არა იქმნების; დამჭლდები და შეავდები, დაჰყუითლდები. შენ
შენმან დედამან მიგცა მოაბადს. აწ დიდისა ჯელმწიფისა ცოლი ხარ
და მას სულისაებრ უყუარ, მას თანა ჰამოდ იყავ, ნუ შესცოდებ და
დაამძიმებ ამას, ამით რომელ ჯელმწიფეთა ბრძენი და გონიერი არვინ
შესცოდებს. რაზომცა ჯელმწიფე და ჯელმწიფის შვილია ვირო,
Page of edition: 66 მორჭმულობითა, ჯელმწიფობითა და სიმდიდრითა ამისებრი
ვერ

არის. თუ ერთი ღრამა დაგიკარგავს, ნაცულად ღმერთსა თუალი
პატოსანი მოუცემია. და თუ ვიროსაგან მოწყუეტილ ხარ, ესეთისა
დიდისა ჯელმწიფისად შეერთებულ ხარ. ძმამან თუ ვერ გიშუელა,
ღმერთი მეშულად გეყოფის და ბედი -- ძმად. თუ საწუთრომან
ერთი ვეცხლისა ვაშლი წაგილო, ნაცულად ოქროისა თურინჯი მოგცა.
ცოტა კარი დაგიჰმა ღმერთმან, დიდი გაგილო; და ზეთისა ბაზმა
თუ წაგილო, ცუილისა სანთელი მოგცა. რა უქმნია შენთვის
საწუთროსა ესეთი, რომლისათუის ეგზომი ტირილი გინდეს?
ღმრთისაგან უმადლობა არა გვამს, ამით რომელ ვინცა ღმერთსა არ
ჰმადლობს, სინანულად შეექმნების. დღესა ჟამი შენისა სიხარულისა
არს, არა ტირილისა და გლოისა. აწ თუ მოისმენ, მიწისაგან ზე ადევ
და სადედოფლო ტანისამოსი შეიმოსე, და შენი შესაფერი ოქროისა
გუირგუინი დაიდგი თავსა და შეკაზმე მზისა მსგავსი პირი შენი
და შეამკვე დარბაზი შენითა პირითა და სადედოფლო წალკოტად
შექმენ; შაქრისა მსგავსითა ენითა საუბარი დაიწყე და ვარდისა ფერთა
ბაგითა ნადიმი გარდაიჰადე; გიშრისა ფერთა თუალითა გული
წაულე მხედავთა და მოაბადს ჰამოითა კოცნითა გული გაუმხიარულე.
ელვართა პირითა შენითა ღამე დღედ შექმენ და გრძნეულნი
თავისა შენისა თმითა შეკარნ; მზე მოშურნედ გაჰადე. შენისა
სიცილითა შაქრისა სიტკბო გააბედითე და თმითა შენითა ამბარი
უპატოოდ გაჰადე; მამათა გული დედათათუის გააგრილე და ლომთა
პირი შენისა მიჯნურობისათუის გააყუითლე! თავისი ტანისამოსი თუ
ტანსა შეიმოსო, ასრე იქმნები, ვითა მომიჰსენებია და უკეთეცა. შენ
ყოველთა კეკლუცთა გააწბილებ, ყოველთა დაღრეჯილთა გაამხიარულებ,
რა შეეკაზმო. სიყრმე გაქუს, სიკეთე. სიკეკლუცე და გუარიანობა.
ამის მეტი, რომელ ღმერთსა მოუცემია, რასალა ემებ?

ღმრთისა განგებასა ნუვინ ემკლავების, ამით რომელ მოწევნადსა
ვერვინ შეაქცევს.

არცა შენისა ზახილისაგან შეშინდების განგება და არცა მოწევნადი
აგკდების. აწ ეგზომსა ბედითსა რას იზახი და თუალთაგან
ცუდად შეუშრობელსა ცრემლსა იდენო?"

ძიძამან ესე მრავალ-გუარად რამე შეაგონა და ექენა ვისის,
გარნა მას ძიძისა შეგონება და ქარი სწორად ესმოდა. ეგრე არქუა
ვისმან:

ჰე ძიძაო, შენი საუბარი ხესა ჰგავს უნაყოფოსა. ჩემი გული

გამადარა ამა საწუთროისა სიცოცხლითა; არად მინდა, არ ჩავიცუამ
ტანისამოსსა, არცა დავჯდები ტახტსა ზედა. ჩემი ტანისამოსი
ფლასია და ტახტი მიწაა, და ნადიმი ჩემი -- მოთქუმა, და მეხუაშიადე
Page of edition: 67 -- სიმარტოე! ვერც მოაბად რა გაიხარნეს ჩემგან და არცა მე
ოდეს ვპოო მისგან კარგი სახელი. მე ოდეს ვიროს ვეახლე, ვარდი
ვიყავ უეკლო და აწ ეკალი ვარ უვარდო. ყოველსა კაცსა თავისა
ნება იამების და მე უნებლობა უფრო მიამების, რათგან ვირო
ჩემგან გულის-ნება ვერ პოვა, სხუასა ნუვის აპოვნინოს ჩემგან მისი
ნებაო".

ძიძა ენად კარგი იყო და კულა დაუწყო საუბარი, წურთა და
შეგონება. და ეგრე თქუა:

"ჰე თუალთა სინათლეო დედისაო! არ უჯამსია თუ ძმისათუის
შეჭირვებული იყო, ამით რომელ ძმაცა იყო შენი და საყუარელი
ქმარიცა, და თქუენ ერთმანერთისა მოახლეობასა შიგან თავისა
ნებისა ჟამი ვერ მოგხუდა. გარნა დია ავი იქმნების ესე, რომელ
მოყუარულნი ორ წლამდინ ერთგან იყვნენ, და ერთმანერთისაგან
ნება ვერ პოვონ, და ეგეთნი გაიყარნენ, რომელთა შეყრა აღარ
ეგონებოდეს; მაშინ ინანდეს უკუნისამდე აღარა მომლოდენი. ვითა
გლახა კაცი, რომელ ანაზდად მაჯანსა საჭურჭლესა შეჰკდეს,
იზანტოს. არ რა აილოს. ყუელა თავისი ეგონოს. და რა მუნით სხუაგან
მივიდეს [და მოიქცეს], მუნ ვერ პოვოს და უკუნისამდის ინანოს,
-- ესრევე შენთან ვიროს საქმე ყოფილა და დია ძნელია მისი საქმე.

წავიდა იგი ჟამი და დღე, ოდეს ერთმან კუმან ორი შარუხი
დასცეს. წარსრული მოყუარე გარდასრულსა დღესა ჰგავს. თუ
ფრთხილი ხარ, გარდასრულსა ნუ ინანი. აწ უმეცრულად ნუ კუმტობ
და იბრძუი. ჩემი მოისმინე. მიწასა ზედა ნულარ ჰზი, აბანოსა
შედი. ვარდის წყლითა მუშკის-ფერი თმა დაიბანე; საჭურჭლითა
სათქუენო ტანისამოსი გამოიღე. ტანსა ჩაიმოსე და შუენებითა
შენებურად ტახტსა ზედა დაჯედ და თავსა გუირგუინი შენი დაიდგი.
ამით რომელ აქ დია კარგნი და გუარიანნი დედოფალნი. ზოგნი
დიდებულთა ცოლნი. მოვლენ, ზოგნი თუით მზისაებრ კეკლუცნი და
მთუარისაებრ ელვარენი. და ყოველნი საკელმწიფოითა შეკაზმულნია.
მე არა მწადიან მათგან შენი ეგრე ნახვა. შენითა სათნოითა
იგინიცა შენსა გუერდით ნაცართა ზედან დასხდებიან. ეგზომ უმეცარი
და რეგუენი არა ხარ, აწ ესე იგი. რომელ უცხოთა შიგან ხარ
და არა თავისა სახლსა. კაცსა თუ არ ჰქონდის. ნათხოითა შეეკაზმის
უცხოთა გასაჩუენებლად. კაცისათუის უკეთესი საქმე არის სახელისა
მებნა და უცხოთა კაცთა ენისა დაბმა. და ვინცა შენ ესრე გნახოს,
არას გზრახავს უკანის ავისაგან კიდე. ზოგნი ამას იტყუიან:
არა პატივი დაგუდვა და არ მოვეწონენითო. სხუანი ამას იტყუიან:
Page of edition: 68 თუით იგი ვინ არის, რომელ გვაკუირებდესო! საჯამსო ესე
არის, თუ
ყოლა ცნობა გაქუს, რომელ მათი ენა სათავისოდ შეინახო. ვინცა

კაცთა უპატიოდ ნახავს, იცოდი, რომელ მას კაცნი დაემტერებინან. და რომელიცა დიდისა გემოა, რაზომცა კეკლუცი და კარგია, მოახლენი მას გუერდით ჰამოდ ვერ გაიხარებენ.. ამას შეგაგონებ, დააგდე ესე სამულველი და ავი ზნე ამა კაცთა გზითა და აღარ მოაზადისთა, თუ არა -- შაჰი მოაზადს შენი დუხჭირება სიკეკლუცედვე უჩს, ამით რომელ შენი მიჯნური არისო".

რა ესე საუბარი მიძისაგან მოისმინა, ვისის იამა და მოეწონა გულსა შიგან, და აღარცა მიძასა დაამძიმა მოუსმენლობითა. მაშინვე ნაცრისაგან ზე ადგა, აბანოსა შევიდა. მიძამან კაზმა დაუწყო, დაბანა თავი და ტანი; პირსა ზედა შეკაზმა, სათმენი შეუყარნა ფასდაუდებელნი, სამკაულითა თუალითა პატიოსნითა შეკაზმული სამისო შესამოსელი შეჰმოსა ტანსა, სურნელნი უკუმია, შეულოცა სათუალენი სიტყუანი და შეჰბერა პირსა. მიძა ვითარცა ჰკაზმიდა, ვისი ამაშიგან ტიროდის, მოსთქუმიდის, ეგრე იტყოდის:

"ჰე თავჯალმართო და უკულმართო ბედო ჩემო! რად გამწირე და აბეზარ იქმენ ჩემგან? ცისა მფრინველნი, ჰაერი და ქარი ჩემსა უბედურობასა ზედა მოწმობენ!"

რა ამა ტირილითა დაშურა და მორეწყნარდა, სული დაიღო, ესრე დაშუენდა, რომელ რაზომცა ვინ ბრძენი და გონიერი იყოს, ნაასალსაცა ქებასა მისსა ვერ მიჰხუდების. ესრე კეკლუცი იყო, რომელ, თუ მლაშითა წყლითა პირი დაიბანის, მასვე წამსა მას მიდამოსა მიწისაგან საშაქრე ლერწამი ამოვიდის. და თუ ამარტა დაწუთა და ბაგეთა მოსდვის ვინ, მაშინვე წითლად იაგუნდად შექმნის. და თუ მკუდარსა, მიწა-ქმნილსა სამარესა ზედა დაჰყვივლის, მანცა პასუხი გასცის. რაზომცა კეკლუცი და საქებარნი მისად ნახვად მოვიდიან, მთუარესა ჰგუნდის იგი და მოსულნი მას თანა -- მასკულავთა. ჰშუენოდა ყელ-ყური სამკაულიანი და თუით შუენოდა ერთობით უებროდ, ვითა ჩინური სახე ოქსინოსა შიგან.

მოაზად მას დღესა ეგზომი გაუგზავნა, თუითო-თუითო ვინ ავსენოს: მრავალი ზანდუკი ოქროისა თუალითა და მარგალიტითა სავსე; მრავალი შესამოსელი დიდფასისა, ყუელასთანა ურიცხუი სტავრა. კიდის-კიდე შეკრული; მრავალი ბროლისა ჯამი, ტაბაკნი და ოქროისა ჭურჭელი, ყუელა თუალითა შეკაზმული და მრავალთერი სურნელი და ყუელასთანა ტყავი და მრავალნი მონა-მკეველნი: ბერძენნი, ჩინელნი, [პირ-მთუარენი] ყუელანი კეკლუცი, ვითა ველურნი თხანი სიქსუითა და ჯერეთ სიქალითა და სიშუენიერითა, ვითა ფარშამანგნი, ლამაზნი.

Page of edition: 69   ჯდა ვისი დედოფალი ტახტსა ზედა და მისისა შუენიერებისა მკაზმავი -- ბედნიერობა. ყოველი ქუეყანა მისგან მხიარულ იყო და იგი დაღრეჯილი ჯდა, კაცთა ლოცვა და ქენება მას სევდად და მოთქუმად უჩნდა. ერთსა კუირასა ამის საქმისა სიხარულითა მოაზად ზოგჯერ სუმიდის და გასცემდის, ზოგჯერ ასპარეზობდის. მერმე

კუირასა ერთსა ნადირობად გავიდა; ერთიცა ისარი არ დააცდუნვა და არცა სუმასა შიგან ოქრო და ლარი დარჩის, არცა ნადირობასა შიგან სულიერი ნადირი წაუვიდის; რა ყუანჭი ბურთსა ჰკრის, მის ყუანჭისაგან ბურთი ცად გავიდის.; რა დიდებულთა მისთა თანა ღუინო სუის, ერთსა დღესა ყოვლისა ქუეყანისა მოსავალი სადოსტაქნოდ არა ჰკუირდის; ღრუბელი მისისა ნებისა იყო და მისგან ოქრო წუიმდა. რა ძიძამან შეკაზმა ვისი, ტირილისაგან არ გამოისუენებდის, თუ სთქუა, წამსა და წამსა ჭირი მოემატებოდა.

Chapter: 15

ვისისა და ძიძისაგან მოაბადისა მამაცობისა შეკვრა

მერმე ვისი საწუთრო-მოწყენილმან მალვით კაცთაგან ძიძასა უთხრა და შეეხუენა:

"ჩემი ბედი მეზრძვის დღე და ღამე; გაძღა გული ჩემი სიცოცხლისაგან და გამეძმარა ძირი ჩემისა სიხარულისა ხისა. არა ვიცი. თუ ჩემი ღონე რაღაა თავისა მოკლვისაგან კიდე. რომელ ნუთუმცა სიკუდილითა დავექსენ ჩემსა ყოფასა! აწ თუ შენ ჩემსა ღონესა არ ემებ და ამა ჭირისაგან არ მივსნი, მე, ვითა მითქუამს. აგრე ადრე თავსა მოვიკლავ, ამით რომელ, რა მოაბადს დავინახავ. ვითამცა ცეცხლსა შევსდგებოდი. სიკუდილისა დანახვა და მისი -- სწორად მიჩს. ღმერთმან მოაბადის საწუთრო ასრე მწარე ქმნას. ვითა ჩემი. თუცა ჯერეთ დათმობისა წყლითა გული დაუბანია და გულის-ნება ჩემგან არ უძებნია. ამის მეშინიან, რომელ ვერ გასძლოს და ხუაშიადი დამალული გამოაცხადოს. აწე ვირე იგი ჩემგან ნებასა ემებდეს, შენ გზასა ზედა მახე დაუგე. ესე იცოდე, რომელ მე ერთ წლამდის თავსა არ მივსცემ და მე თუით სიკუდილისათუის თავგანწირული ვარ. მამისა ჩემისა ტკივილი ამისაგან უმცრო არ ეგების, მუნამდი მე ესრე ვიქმნები. ერთ წლამდის მოაბად არ დამსთმობს და არცა მიმიშვებს, ამით რომელ მას ჩემგან არცა რცხუენიან და არცა ეშინიან, აწ შემიწყალე, შენებურად დაიურვე მისი საქმე და მისი მამაცობა შეკარ ჩემზედა. რა წელიწადი ერთი გარდაჰყდეს, მაშინ ნუთუმცა გონება მომექცა, გული დარევდევ და უკანის, რა მოაბად გაჰყსნა, იგი შენად მონად იქმნების, რა მის საქმისაგან დაეყსნას.

Page of edition: 70 და იგი რომელ მითქუამს, თუ არ იქმ, ვერცარა შენ გაიხარნე ჩემისა ბედისაგან, ამით რომელ მე სიცოცხლე უნებელი არ მინდა და არცა სიხარული აუგითა. მოაბადის ნებისა გასრულებასა სულისა ჩემისა ამოსლვა მირჩევნია, მისგან უნებლივ ამისა თხრობასა თუ "ნება ჩემი ქენო".

რა ესე სიტყუა ესმა ბერსა ძიძასა, თუ სთქუა, ისარი ეცა გულსა. თუალნი გამოაჰყირნა ძიძამან, დაუწყო ჭურეტა კუმტად და ეგრე უთხრა:

"ჰე სინათლეო და თუალო დედისაო! ცნობისა და სიმართლისა

ნაწილი აღარ არის შენშიგან. სამულველელი ეშმა შემოგდგომია და სიმართლისა და სიყუარულისა გზა შეუკრავს. შენ მეტისა შეჭირვებისაგან გაგულშავებულ ხარ და სათსა სიშავე არა წაელები. მაგრა რა დაუთმობელად მისრულ ხარ, ერთობით თავსა ცნობა დაგიკეცია. აწ რათგან ესრე არს, აღარა ღონე ვიცი შენისა ნებისა ძებნისა [მოაზადისა] შენზედა შეკრვისაგან კიდე, ამით რომელ ეგე დევი, რომელ შიგა შემოგდგომია, ყოვლისა სიხარულისა გზა შეუკრავს შენისა გულისათუისო".

მერმე ძიძამან სპილენძი და რვალი მოილო და გრძნებითა რაითმე ტილისმი შექმნა ორი: [ერთი] მოაზადის სახე და ერთი -- ვისისი; შეულოცა რამე და რკინითა ერთმანერთსა ზედა მაგრად შეაჭედნა. ძიძა მაგალითად გრძნეული იყო და ესე ორი ჩხიბი ასრე ვითამე შექმნილი იყო, რომელ ვირემცა იგი ერთგან დაჭედილი იყვნენ, მოაზად ვისსა ზედან შეკრული იყოს და, თუ ვინ გაკსნიდა, მასვე წამსა გაისკნებოდა.

რა ძიძამან ესე საქმე დაიურვა, წავიდა დილასა ადრე ცისკრისა ჟამსა და წყლისა პირსა ჩაფლა. შემოიქცა, და ვისის უჩუენა იგი ადგილი და ასწავლა, თუ სად დაეფლა და ეგრე უთხრა:

"თუცა შენი მბრძანებლობა არ მომწონებია, რაცა მიბრძანე, მე ეგრეცა მიქმნია შენისა გულისა ჰამოვნობისათუის. შენისა საწადლისა ასრულებისა ღონე მიძებნია. ესეთი უსწორო ჳელმწიფე შემიკრავს. და აწ რა ესე თუე გარდაკდეს, მაშინ შენ ესე ზნე დაიგდო და გამაკსნევინო. მაშინ აღარ მითხრა, თუ ესრევე იყოსო. რა გული დასდვა და მოაზადს თანა ჰამოდ იყო და სიყუარულით, მე მას ტილისმსა მუნით გამოვიღებ, დავკლეწ, გავკსნი და ცეცხლითა დავსწუავ და თქუენ ორთავე გაიხარნეთ. ვირემდის იგი ნამსა შიგან არის, მოაზად შეკრული იქმნების. წყალი სიგრილისა კერძო არის და სიგრილითა შეიკრვის მამაცი. და კულა რა მას ცეცხლითა დავსწუავ, გაკურდების მოაზად და გაიკსნებისო".

Page of edition: 71 ესე რა ძიძამან დააჯერა ვისის, ვითა ერთ თუემდის იქმნების, მერმე შენცა გული მოგექცევის და გავკსნიო, -- დრო აიღეს ერთმანერთისაგან. დასჯერდა ვისი.

აწ ნახე, ღმრთისა განგებამან რა ქმნა, შაქარსა ზედა სამსალა ვითა მოაყარა. ამა მათად პაემანამდის ერთსა დღესა ამოვიდა ზღუისაგან შავი ღრუბელი და ესეთი წუიმა მოვიდა, რომელ ყოველი მინდორი ღუარითა აივსო და მარავისა წყალსა ჳეონისა წყლისა ოდენი მოემატა. და არ დარჩა ერთი ბაღი-ვენახი, არცა სხუა ნაშენები წაუღებელი; და ქალაქისა ნახევარი წაიღო, ააოჭრა და იგი ადგილი, რომელ ძიძასა დაესწავლა, დათხარა და წაიღო ტილისმი მოაზადისა. და დარჩა გლახ უკუნისამდის მოაზად შეკრული!

დარჩა მოაზადის თუალთა შიგან ვისი, ვითა მდიდრისა დრაჰკანი

გლახასაგან სანახავად; ვითა მშვიერსა ლომსა, ტოილოითა დაბმულსა წინა კანჯარი წყნარად მავალი.

ჯერეთ მოაზად ცოცხალ იყო და მკუდართა ჰნატრიდა, სიხარულისა გზისაგან მოსცდა და სიმწაოესა მიჰხუდა. მტერთა გაეხარებოდა და მოყუარეთა. დაემძიმებოდა. მისგან საეჭუი საწოლი საკნისაებრ საჭირო იყო მისთუის: ღამით გუერდით უწვის, მაგრა ასრე აშორვიდა, ვითა თუისა სავალსა. ორნი ქმარნი შეირთნა ვისმან, ორთაგანვე ქალწული დარჩა. ვერცა ვირო მიჰხუდა მისსა ნებასა და ვერცა აწ მოაზად.

ნახე, თუ საწუთრომან ვისსა ზედა რა ქმნა: გაზარდა ნებიერად, აუგსა აკრძალა სახელი მისი. სხეული მისი ნაკუთად ნამუისა მსგავსი იყო, გავსებული მთუარე მისი მსახური იყო. აუყუავდა პირსა ზედა ვარდი. მოიწიფა სრულად და უკლებლად; გარნა ბოლოსა რა წაეკიდა შაჰი მოაზადს, ძიძასა და რამინს თანა, რომელ, რა მიჯნურმან მისი ამბავი ცნას, თუალთაგან სისხლისა ცრემლსა იდენს. არავის ასმია მიჯნურისა ეგზომი ჭირი და სხუადასხუა მიზეზი.

Chapter: 16

ამბავი რამინის მიჯნურობისა

რა გულ-წარსრულსა რამინს გაუძნელდა საქმე და უღონო იქნა, გაუბედითდა მიჯნურობისაგან ბედი, მიწყით უკაცურსა ადგილსა ემებდის და მარტოდ დაჯდის, ტიროდის შეუსუენებელად. და ღამით ძილი არა ჰქონდის, არცა თავი სასთაულსა ზედა მიდვის, მასკულავთა უჭურეტდის და ფალაქთა სამისოდ მოქცევისათუის ღმერთსა ეაჯებოდის. ა.რა ჰქონდის მოსუენება არც დღისით და არცა ღამით. ვითა ხელი ცურვიდის; ვითა კანჯარი და ვითა ველური

Page of edition: 72   თხა კაცთა ჰფრთხებოდის. ვისის ნაკუთისა მიმსგავსებითა სადაცა

ნამუი ნახის, თუალნი ვერ მოსწყუიტნის; სადაცა წალკოტსა შიგან წითელი ვარდი პოვის, მისისა პირისა მიმსგავსებისათუის მას კოცნიდის. და ყოველთა დილათა ია კრიფის და მისისა თმისა ნაცულად გულსა ზედან დაიდვის. მიწყივ მისი არიფი, რა ტირილისაგან მოიცალის, ორძალი იყვის და ნადიმი -- სადაცა დასაწყლებული მიჯნური იყვის. მრავლითა და უცხოფერთა რაითმე ჳმითა კეკლუცად სიმღერა თქუის. ყუელა მოყურისა სიშორისათუის. და რა სულთქნის, ზაფხულის ზამთრეული ქარი ააქროლის. მისითა კუნესითა კაცსა გული ეგრე გაუქდის, რომელ იადონსაცა შტოსაგან ჩამოაგდებდის, ეგზომისა სისხლისა ცრემლითა ტიროდის, რომელ მუჭლთამდის ტალახსა შიგან ჩაეფლის. მისსა თუალსა დღე ნათელი ბნელ იყვის, და მას ქუეშე სტავრისა ჳამო საგებელი ვითა გუელი იყვის. ასრე საბრალო იყო და მოუსუენებელი მიჯნურობისაგან; ღუინოსა ყოლა არა დაიახლებდა ამისითა შიშითა, რომელ, რა სუის, სრულად თმოზა წაუდის ღუინომან. ესე ვერავინ ჰკითხის, თუ რაის ჭირისაგან

ხარ ეგრეო? სანთლისებრ იწუებოდა, დნებოდა და წყლული გული მოყურისათვის შეეწირა. მისთვის სიცოცხლე გაბედიტებულ იყო და სიხარული მისსა გულსა ერთობით გაეწირა.

ტირილისაგან ტანისამოსი მისი სისხლითა დასურილი იყვის და კუნესისაგან პირი მისი ოქროის ფერი. და მიჯნურობისა ჭირისაგან სულნი ბაგემდის მოსლვოდეს და მიწყით თავისა სიცოცხლისა და მოყურისაგან იმედ-გარდაწყუეტილი იყვის. მოყურისა მისისა სახე თუალთა შიგან გამოესახა და თუალთა მისთაგან ძილი კიდექმნილ იყო. სიდიდე ქუეყანისა მტკავლითა გასაზომლად უჩნდა. მეტისა გონებისაგან დამთრვალთა და ხელთაებრ უცნობო იყვის, საწუთროისა საქმისა ზოგჯერ ღონედ მოიგონის. და წილნი ყარნის მოყურისა სახელსა ზედა, თუ ბოლოსა ჟამსა ჩემი და მისი საქმე ვით ერთგან იქმნებისო? ზოგჯერ შაჰინშას ბაღსა შევიდის. ბრუნვიდის. და ყოველნი ხენი მოწამედ დაიყენის და ეგრე უთხრის: "ჰე ყოველნიო ხენო! მოწამენი იყავით ჩემნი, ასრე მტირალი მნახეთ. რა მხიარული ვისი აქ იყოს, მას მოაქსენეთ, ნუთუ გული მისი უსამართლოისა ქმნისაგან განსწმიდოთ!" ზოგჯერ იადონთა ეუბნებოდის და ერჩოდის მრავლითა. საყუედურითა და ეგრე უთხრის: "თქუენზედა რა მოსრულა ქუეყანასა ზედა ეგზომი ავი, რომლისათვის თქუენ ეგზომსა იზახით? რა წაგკიდებია, თქუენთა მოყუარეთა გუერდით შტოთა ზედა სხედთ, არ ჩემებრ აშორავთ და გამტერებულ ხართ საბრალოდ თუ ათას-ფერი წალკოტი და სიმხიარულე გაქუს, Page of edition: 73 მე გულსა ზედა ათასფერი დადი მაქუს. რათგან თქუენ მოყუარეთა

გუერდით ასრე იზახით და კუნესით საბრალოდ, მე რაღა ვქმნა, რომელ არცა ნახვისა მოლოდნა მაქუს! მე მშუენის ჟამსა და უჟამოსა კუნესა და ზახილი, ამით რომელ ჩემმან სულისა წამლებელმან ჩემი ჭირი არ იცისო".

ესეგუარსა რასმე ეუბნებოდის და იარებოდის მას ვენაქსა შიგან თუალ-ცრემლიანი და გულ-დადაღული. დღესა ერთსა მოარებად ჩამოსრული ძიძა ემთხუია წინა და ნახა ეგრე მბრუნავი. და რა რამინ დაინახა ძიძა, სულისაებრ საცმარი და თუალთაებრ სანდომი, სიხარულისაგან სისხლი აუდუღდა და ღაწუმან მისმან, თუ სთქუა, ყაყაჩოისა პერანგი ჩაიცუა ძიძისა სირცხუილისაგან ოფლი სდიოდა გაზაფხულ წალკოტი თუცა კეკლუცია, რამინის პირი ათასჯერ მას უტურფე იყო. ყურისა ძირნი წმიდასა ვეცხლსა უგუანდეს; სუმბულით ჯერთ შავი არ ჩაეცვა და მუშა-ვაზნი მუშკისა ყუანჭად შეჰქმნოდა. ნიკაპსა ჯერეთ ცოტა ქაფურისა ფერობა ჰქონდა, ბაგენი ლალსა უგუანდეს და კბილნი -- მარგალიტსა; ნაკუთი და სიგრძე მოარულსა ნამუსა უგუანდა, მაგრა ამა ნამუსა ნაყოფი წითელ ვარდი იყვის. სახედ მთუარე გავსილი ქუეყანასა ზედა მნახავთა მოსაწონებელი. კაბა და ქუდი უებროდ ჰმუენოდა. თუით გუარად ადამისითგან სახელოანი ჯელმწიფე იყო, სახედ მიწასა ზედა სულიერი მზე, ყოვლითა ფერითა საჭაბუკოითაცა სრული.

ვისცა რამინის ჭურეტა განცდით მოუნდის, მასვე წამსა საკუთრად გული შემოსწირის. გუარიანობითა და ჭაბუკობითა ორგუარად იყო ქუეყანასა ზედა მეფე: ძმა იყო და შვილი მოაზადისი და მაჰისა ქუეყანისა პატრონი იყო. რა თუალი მისი გრძნეულმან ნახის დასჯერდის და შეიწამის, თუ ესე უფრო კაცის წამლებიაო ჩემგანო, და რა ქაჯმან მისი პირი ნახის, ეგრე თქუის: ჳელმწიფობითა შენ უკეკლუცე ხარ ყოველთა კეკლუცთა ზედაო.

რამინ ასეთითა შუენიერთა პირითა ვისის პირისაგან უსულო, უგულო და გაშტერებული ბრუნვიდის. ყოველთა ფილოსოფოსთა წაჯობინებული თავისა გზასა უმეცარ ქმნილ იყო, და რა მარტოდ ნახა წალკოტსა შიგან ძიძა. ვითამცა ყოელისა სოფლისა სიხარულსა მიმხუდარ იყო, ასრე გაეხარნეს. თაყუანისცა და ქება შეასხა, და ძიძამან განაღამცა აგრევე ქმნა. მოიკითხეს ერთმანერთი და მოეხუივნეს, ვით ძუელითგანცა მოყუარენი. მერმე ერთმანერთსა ჳელნი დაუჭირნეს და უჩინარეს ადგილსა მივიდეს. იუბნეს მრავალფერად რამე და ესე საუბარი მათი რამინის წყლულსა გულსა ემაღმებოდა. და რამინ სირცხუილისა ფარდაგი დახია, ამით რომელ გული მისი სირცხუილსა დაეტყუევა და ძიძასა ეგრე უთხრა:

Page of edition: 74 "ჳე ჩემო სულთაგანცა უფრო საჳმარო! აჳა თავი ჩემი შენსა, წინაშე მონისაგან უმონესია, შენი საუბარი და ნახვა -- ჩემი მაცოცხლებელი! ბედნიერობასა ვითხოვ, ამით რომელ შენ ჩემი დედა ხარ და ვისი -- პატრონი. მიწყით ჩემი საფიცი მისი მზე არის. მისად ოდნად მზისა მსგავსად შუენიერი და ჳელმწიფე გუარიანი დედოფალი სხუა არ დაბადებულა და არცადა დაიბადების. ვისიცა ჳუფთი ვისი არის, მისი შესაჭირვებელი არაა. თუ სთქუა, ამად შობილა დედისაგან, რომელ ყოველსა გულსა ცეცხლად მოედვას და მეტად გლახ ჩემსა, რომელ ცეცხლისა მსახურთა სალოცავად გაუჳდია გზნებითა, თუცა მე მისისა უსამართლობისაგან ვენტები, მისიმცა გული ასეთსა ცეცხლსა ზედა ნუოდეს ენთების, და თუცა ბედმან ჩემმან მე გამწირა, ბედნიერობისა ბედი მასმცა ნუ მოეშორების. მე ნიადაგ მისისა სიყუარულისა და მიჯნურობისაგან ვკუდები და ვიწუი და ეგრეცა ამას ვიტყუი: მისიმცა ყოფა-დღე ჩემებრსა ნუმცაოდეს მიეცემის. რაზომსაცა მისისა სიყუარულისათუის ჳირსა ვჳნახავ, ეგზომჯერცა ღმრთისაგან მისსა უჭირველობასა ვითხოვ, თუცა მე მისგან დაღრეჯილ ვარ, იგიმცა მიწყით მხიარულიაო!"

იამა ესე ძიძასა რამინისაგან, რა მისგან საუბარი და პასუხი მოისმინა, მანცა სიცილითა ეგრე არქუა:

"რამინ, მიწყითმცა მრთელი მივი! ღმერთმან შენი უბედურობა და ჳირი ნუოდეს მასმინოს, შენითა ბედითა კარგთა შინა ვართ მეცა და ჩემიცა გაზრდილი, რომელ სინათლითა მთუარესა ჳგავს და მისითა სიკეთითა ყოველთა ახარებს, მისისამცა პირისაებრ შუენვარე არის მისი ბედი და საქმე და მისთა თმათაებრმცა დაგრეხილია

მისისა მტერისა ზურგი. მე საუბარი შენი ყუელა მესმა და გამიგონია უაუგო, შენისა ნახვისაებრ სანდომი. ნუ უზრახავ მას უსამართლობისა ქმნასა; არ დავიჯერებ, რომელ შენ არცა მისი მცოდნე ხარ და არცაღა მნახავიო".

კულაცა დაუწყო რამინ საუბარი და ეგრე არქუა:

"ყოველთა უბედურთაგან მიჯნური უფრო საბოალო არის, რომელ მისი გული შინაური მტერი არის და ყოველთა დღეთა მისსა აუგსა ეძებს, ზოგჯერ კუნესის მოყურისა სიშორისათუის, ზოგჯერ იწუის გაყრისათუის. რაზომცა მისისა მიჯნურობისაგან ჭირი ნახოს, ლხინად უქს და სულისაგანცა აბეზარ იქმნას მოყურისათუის, არა ექირვების. რაზომიცა მიჯნურობასა შიგან ფათერაკი დაემართოს, ეგრეცა ყუელასა თავის ნებითა მას გამოირჩევს, და კაცის. თუალსა მოყუარისა გონებისა ცრემლი გააწმობს და ძილსა გააკრ თობს; მიჯნურობისა ტუირთისა ზიდვასა დაიწყებს და ჭირსა ლხინად

Page of edition: 75 დასთუალავს. მაგრა მისი სიამოვნე სიმწარისა ჯუფთია და მისი სიმხიარულე ჭინოსაებრ ბედიტია. მიჯნური მიჯნურობისაგან მთრვალსა ჰგავს, ამით რომელ დუხჭირი მოყუარე კეკლუცადვე უქს; მთრვალისებრვე შფოთითა, მღუიძარე მძინარესა ჰგავს. ცნობით გამოირჩევს ავი კარგისაგან, რომელ რა მოყურისა სიყუარული მოვა, ცნობა წავა. მძლე ეშმა სძლევს მიწყით და თუალთა დაუბრძობს. ცნობა და სიყუარული ერთმანერთსა ვერ ჰმორჩილობენ, ამით რომელ ცნობას სიყუარული მოერევის, აღარა მიუშვებს გამორჩევად საქმისად და ყოველი ხუაშიადი მისგან გამოცხადდების".

"მე მიჯნურობისაგან ამეწადა საფარველი, და გულისაგან თმობა და სულისაგან ცნობა წამივიდა. მაშინ ერთსა დღესა ადგა ანაზდეულად ქარი და მიჩუნა ანაზდეულად ქაჯისაგან უტურფესი პირი. ოდითგან ჩემმან თუალმან სამოთხისებრი სანდომი ნახა, მუნიტგან მხიარული გული ჩემი ჯოჯოხეთისა მსგავსითა ჭირითა ავსილა. იგი არა ქარი იყო, ფათერაკი იყო ჩემი და უგრძნეულოდ ჩამაგდო ფათერაკსა. სიყმაწვილესა შიგან შენ გაგიზრდივარ და მას აქეთაცა გინახავ, მაგრა ესრე დასაწყლებული არაოდეს გინახავ. აწ არცა მკუდარი ვარ და არცა ცოცხალი. ლომისა მსგავსი ძალი ჩემი გამელებულა და შეჭირვებისაგან მთა ჩემი გავაკებულა; და ტანი ჩემი თმისაებრ დაწლობილა და პირი ოქროსაებრ გაყუითლებულა; წამწამნი თუალთა ზედა ლურსმად შემქმნიან და თმანი ტანსა ზედა გუელად. რა ერთსა დღესა არიფთა თანა სუმად ვჯდე, ვითამცა მტერთა ვეომოდე, და თუ თამაშად წალკოტსა შინა ვიარებოდე, მინდორსა შიგან გზა-დაკარგულსა ვჰგავ, ღამით საგებელსა ზედა მწოლი -- ზღუასა შიგან მომრჩუალსა. რა კაცთა ჩემთა მოყუარეთა ვეახლო, უთაოსა ბურთსა ვჰგავ, უცნობობითა ცხენოსანთა ყუანჭსა შესწრობილსა. სიხარულისა ჟამსა ასრე დაღრეჯილი ვარ, რომელ მტერთაგანცა შესაბრალელებლად. ნიადაგ ესრე ვტირ, ვითა ცისკრისა ჟამსა ვაროსა ზედან იადონი და ვითა დილასა მთათა ზედა გაზაფხულისა ღრუბელი. მე მისთა ლამაზთა თუალთაგან გულსა ასი

ათასი ისარი მარჭულია და ფერტთა დაუქსნელი ემუდა მიყრია;
დაკოდისა კანჯარსა მივჰგავ, მინდორთა შიგან რა სასისხლესა
წამლიანი ისარი სცემოდეს; ცოტასა ყმასა ვჰგავ ობოლსა, საწყალსა,
მიძისა და მშობელთაგან მოწყუეტილსა. აწ შენგან ზენაარსა ვითხოვ
და შენსა მოწყალებასა ღონედ ვეძებ. მგზებარისა ცეცხლისაგან
გამომიყვანე, კაცისა მჭამელისა ღომისა ჭანგისაგან მიქსენ. ჯომარდობა
და უსწორობა შენი აწ გამოაჩინე ჩემზედა, ესე უგულო და
ყმა-კაცი შემობრალე. უცხოთა შეიწყალებს მოწყალე გული შენი

Page of edition: 76 და შმაგნი გებრალეზიან, ერთად მათ თანად მე დამიჭირე.
აგეთივე

შმაგი მე ვარ და ყოვლითა საქმითა საბრალო, ამით რომელ წითლისა
გუელ-ვეშაპისა, კაცისა სისხლისა მსმელისათუის. დაპყრობილ
ვარ. ვიცი, კაცი ხარ კარგი, და შეგონებითა შენითა მომიმატე საჩემო
სიბრალული. და მოაქსენე ჩემაგიერ ნაძუსა ლამაზ-მოარულსა,
ბუთსა მოუბარსა, მთუარესა სულიერსა, ქაჯსა, -- მიწისა მზესა,
სიტყუა-ტკბილსა. კაცთაგან უღევსა, უკლებად ტურფასა. თმა-მუშკსა,
ბაგე-იაგუნდსა, აყუავებულსა სიხარულისა წალკოტსა ესე
მოაქსენე: "ჰე კეკლუცთა დასაბამო, რომელ შენსა წინაშე ყოველთა
კეკლუცთა და მნათობთა შუენება უჩინო ქმნილა, ორისა კუირისა
მთუარე შენგან მეშურნეობს და მისი სიელვარე შენდა შემოუწირავს.
და გრძნეულთა ლაშქარი შენისა უებრობისაგან გაქცეულა,
ჩინელნი კეკლუცნი შენგან აშფოთებულან, ბარბარული ბუთი
შენგან გაწბილებულა და მისი მთელელი მისგან აბეზარ ქმნილა. შენნი
ბაგენი ჰელმწიფეთა მონად გაცდიან და შენი პირი მკუდართა
გააცოცხლებს. დადნა გული და ტანი ჩემი შენითა გონებითა, ვითა
მთისა თოვლი მზისა სიცხისაგან; ჩაიჭრა გული ჩემი შენისა
სიყუარულისაგან უნებლივ, ვითა ნადირი ბადესა; ცნობა და სიწყნარე
წამსლვია. გული ტანსა შიგან იავარ მქმნია; არცა მძინარესა და
არცა მღუიძარესა ჭირი ჭირად არა მიჩს და ღბინი ღბინად; არცა
ჰელმწიფობა რად ჩემი მიხარის. არცა საჭურჭლე დიდებად; აღარა
მაქუს სიხარული, არცაღა დიდებულთა თანა მოედანსა ასპარეზითა
ვიძღერი; არცა მინდორთა შიგან ავაზითა ვნადირობ და არცა
მთავრითა ქორითა -- კაკაბსა; არცა ნადიმთა თანა ღუინისა სუმითა
გავიხარებ და არცა კეკლუცთა თანა დავჯდები მათსა სიახლესა და
ვერცავის ქუეყანათა ზედა შენგან კიდე საჭურეტელსა გამოვირჩევ;
და არცა ჭირისაგან წამსაცა აზატი ვარ, ვერცა შენისა გონებისაგან
კიდე სხუითა რით გავიხარებ; არცა ვინ მოყუარე და გულის პასუხის
შემწე მივის თავისა სახლსა შიგან მყოფი ტყუესა ვჰგავ; შეღამებით
გათენებამდის ვკუნესი და ვიდულარჭუნები, ვითა დაკოდელი
გუელი. ტანისა ჩემისა წამალი შენი საუბარი არის და გულისა
ჩემისა მაცოცხლებელი შენი ნახვა. მე მაშინდა ვჰპოვებ ჩემისა
ცნობისა ჰკუასა. ოდესაცა შენი ჰამო ჰმა მესმის. თუცა წელიწადია
შენგან ჭირსა შიგან ვარ და სიხარულად გარდაქცევისაგან ცრემლი
დამწითლებია. პირი გამყუითლებია, და ეგრეცა შენი მიჯნურობა
სულთა მირჩევია. და სულთა მებრძუის შენისა სიყუარულისაგან. არ
ვეძებ უშენოდ სიცოცხლესა და არცა უშენოდ სიხარულსა. ოდესცა

ჩემი გული შენისა სიყუარულისაგან გადდეს, თავსაცა ზედან თმა
Page of edition: 77 ჳრმლად შემექმნების. დღისა სინათლე შენისა პირისაგან მაქუს
და

დამისა სიბნელე შენისა თმისაგან. ესე იცოდი, ვირე ცოცხალ ვარ,
შენთა მონათაგან უფრო საკუთარი ვიქმნები და შენი მონა ვარ. და
შენი თეთრფეროვანი პირი ჩემი სიხარულისა მომცემი და ჳირისა
მაქარვებელი. ჩემი მზე შენისა პირისაგან ნათობს და ჩემი მუშკი
შენისა თმისაგან სურნელობს. შენისა ტანისაგან ჩემი ბროლი უტალაო
და შენისა საუბრისაგან ჩემი სამოთხისა შუენება. და მუნ შიგან
მკუიდრ-ქმნა ჩემი იგია, ოდესცა შენი პირი, ჩემი მაცოცხლებელი,
ვნახო. დავლა და წაღმართი ჩემი მაშინლა იქმნების, ოდესცა
შენისა პირისა ჳურეტა მომხუდეს; მე ღმრთისაგან დღე და ღამე
ამას ვითხოვ, რომელ ერთხელ შენსა შემოხედვასა მალისოს. მაგას
მაგარსა გულსა შენსა თუ შევეწყალო და სიბრალული ჩემი მოილოს,
წაზიდვად ამპარტავნობა არ დაიწყოს. და თუ მემტერებოდეს,
სიშორესა ეძებდეს, და თუ გამწიროს, უცილოდ დაღუაროს სისხლი
ჩემი. მაგრა არა ჳამს, შენმან მზემან, არა ჳამს, ესეთისა ყმისა კაცისა
სისხლთა დაღურა და მოკლვა, რომელსა დღეთა მისთა შიგა შენდა
არა შეუცოდებია. ასრე უყუარ მას გულითა მართლითა, რომელ
სიცოცხლისაგან ათასჯერ შენ ურჩევნიხარ, და თავისა სულსა
გასწირავს შენთუის და შენისა ფერჯისა მტუერსა თუალითა იყიდის,
ამით რომელ შენ გული ჩემი ესრე გიხუთავს, რომელ მე მისგან
ნაწილი არა დამრჩომია. მოწყალე იქმენ ჩემ ზედა, ტანიცა შენვე
შემოგწირო და გაისაკუთრე, თუარა სულსა თანა ტანიცა გავწირო".

რა ესე საუბარი ესმა ბერსა ძიძასა, ვითამცა გულსა მოწამლული
ისარი სცემოდა, შეებრალა დია გულსა შინა რამინ, მაგრა მას
არა გამოუცხადა და ეგრე არქუა:

"რამინ, ჳამოო სახელო, ვისი, ვითა შენი სახელი, არ დაამდებისო.
ნუთუ შენ გულსა შიგან მისგან იმედი გაქუნდეს? იგი მზე
შენზედა ვეროდეს ნათობს. არა გავა მას თანა ეგე შენი მალორებლობა
და ბიჳობა, ამით რომელ ერთსახე ქსუ და არავისი დამხედავია.
და ნუცა აზრი ამისა გაქუს, თუ ძალითა რაითმე და ღონითა
შეეყარო შაჳროს ასულსაო. იცოდი, შენ ესე გიჯობს, რომელ
გულისაგან კიდევან-ჳქმნა ეგე საქმე, ამით რომელ ცუდი ოდენ ნატრა
დაგრჩების. კაცსა გონებისა სისრულე, ცნობა და სირცხუილისა
უფლობა ასეთსა ჳამსა მოეჳმარების, დუხჳირი კეკლუცისაგან და
ავი კარგისაგან გამოარჩიოს და გულსა შიგან ესეთი რამე საქმე
გამოარჩიოს, რომელ მიჳხუდებოდეს. თუ შენ ცა ერთგან შეჳკეცო და
ზღუა ჳაბუკობითა შენითა ამოაშრო, მინდორთა შიგან მტკუარი
ადინო, ქვისაგან ნაყოფი ამოიყვანო, ერთი ქუეყანა ახალი ააგო და
Page of edition: 78 მიწა მისი თმასა ზედა დააყენო, გრძნეულობითა ესეთითა და
ჳელმწიფობითა ვისის საქმესა ვერცა ეგრე შეჳმართებ. შენ მას მაშინ
შეუყუარდე და მისი გული მაშინლა ჳპოო. ოდესცა ფიჳუისა ხისა
შტოსა ხურმა გამოესხას. ვინ შეჳმართებს მას წინაშე ესეგუარსა

კადრებასა. ანუ ვინ შეიწამებს მას თანა? არ იცნობ მისსა
გუნებასაკუთრებლობასა, რომლისაგან თუით იგივე მიწყით იჭირვის. თუ
ათასისა ლომისა გულოვნობაცა მაქუს. ვერცა ეგრე შევიწამებ. რასაცა
ჟამსა ამას სცნობს და მოვაქსენებ. გამიწყრების და პირის წყალი
წამელების. და თუით შენ არ გეკადრების და არცა გეკამსოების,
რომელ სიბერისა ჟამსა მე მოყივნებული დავრჩე. ჩემი გაზრდილი
დიდის გემოობითა თავსა ცასა მოუსუამს და ადამის ტომსა
ამპარტავნობითა სიტყუასა არავის მიუგებს. არცა დიდისა საქმისაგან
შეშინდების და არცა დიდისა საქონლისაგან მოლორდების. აწ თუით
ძნელად დადრეჯილია. სიმარტოისა და ღარიბობისაგან მოწყუედილი
და თავისა ქუეყანისაგან მოშორვებული, კაცთა სიხარულისა
ყუელასაგან დამფრთხალი და მკრთალია. ზოგჯერ თუალთაგან ცრემლსა
იდენს და ღაწუთაგან სისხლსა, ზოგჯერ ეტლსა და ბედსა უჩივის.
რა ძმა და მშობელნი მოიგონნის. ვითა ალვა, ცეცხლსა ზედა დაიწყების.
დასწყევს დაბადებისა მისისა დღესა და შობისა მისისა -- თუ
ეგზომ უბედური რად დავიბადეო. ღმრთისაგან ქენებით ეთხოვა
შაჰროს და ათასითა ნებიერობითა გაეზარდა. აწ შეუსუენებლა
კუნესის და ტირს ღარიბობისა და მისისა ყუელისა კიდე-ქმნისათუის.
მას წინაშე ვინ იკადრებს შენსა კსენებასა და ამა შენსა ბედითად
შეთუილობასა? თუმცა წუიმისაგან უმრავლესი ენა მედგა,
ერთსაცა ამა შეთუილობისათუის ვერ გავსწირავ და ესეთსა
სამსახურსა ნუ მიბრძანებ, მით რომელ თავმან ფერკულად სიარული
არ იცისო".

რა უგულო-ქმნილსა რამინს ესეთი საუბარი ესმა. ცრემლისაგან
მიწა დაატალახა, სიყუარულისა ცეცხლი ფერკითათ ტუინამდინ
გაუჭდა. საყელონი გარდაიხივნა, მოწყუელისა მსგავსი ფერი ზაფრანად
გარდაექცა, ათრთოლდა, ვითა თავ-მოკუეთილი მფრინველ,
ენისა მორჩილებისა ღონე არა ჰქონდა. არცა საუბარი შეეძლო.
ასრე დაღონებული მიჯნურია საბრალო. რა დიდხან ესრე იყო
სულღებითად, გული მორეუწყნარდა.

მერმე ძიძასა კულაცა. დაუწყო საუბარი, დიდისა ტკივილისა
და უთმობლობისაგან ექენებოდა და ეხუეწებოდა. და ძიძა ეგრეცა
უწყალოდ იყვის სამისოდ. რაზომსაცა თავსა აბრალებდის და
ეხუეწებოდის, ძიძამან ეგრეცა უიმედო ყვის. მერმე ბოლოსა ჟამსა
Page of edition: 79 რამინ მოეხუია, და დასვარა ძიძა სისხლიანითა ცრემლითა და
ეუბნებოდა საბრალოდ. ეგრე უთხრა:

"ჰე ძიძაო! ზენაარ, ზენაარ, სრულად სულისაგან იმედსა ნუ
გარდამიწყუეტ, სიყმისა სიცოცხლისაგან ნუ მომწყუედ, ნავლისაგან
საწუთროსა ნუ გამიხდი. რა გაგვა, თუ შემბრალო და უბედურობისა
ჰანგისაგან დამქსნა, წყალობისა კარი გამილო და ვისის პირი
მიჩუენო მადლისათუის? მე თუ შენგან უიმედოდ გავკდები.
უსაეჭოითა სიკუდილითა აქა შენსა წინა მოვკუდები. აწ შენად მონად
შექმნილ ვარ, მიმონე და ამა ჰირისაგან ჩემისა კსნისა ღონე ძებნე.

შენ ხარ ჩემი წამალი. ქუეყანასა ზედა არავინ ვიცი ჩემი მლხენელი. ჩემი გულისა პასუხი მას თან გამოაცხადე. ჩემი მოკსენება ჰკადრე მას ტურფად ანაგებსა, მეტად ნურას მიზეზობ. ღონითა რა [არ] ეგების, რომელ ქარსა ზედა წისქუილსა აგებენ. ჰაერთაგან მფრინველსა ჩამოიყვანებენ. ჯურელითგან გუელსა გამოიყვანებენ, შელოცვითა დაამშუიდებენ! და შენ თუით შელოცვა უკეთე იცი ყოვლისა კაცისაგან, ღონისა აგება მიწყით შენი ჯელია. საუბრისა ჟამსა ენად შენებრი არავინ არის და არცავინ საქმის ქმნისა ჟამსა გასწორავს. აწ საუბარი და ღონე ერთგან შეყარენ და ორითავე ვისი მოიმორჩილე. მე თუცა ბედნიერი არ ვიყავ, ესდენ უაზროსა ადგილსა შენ ვერ გპოებდიო".

ესე უთხრა, ატირდა და მოეხუია. კოცნა დაუწყო და მასვე წამსა თანადაიწვინა და გულისა-ნება ქმნა. ვითამცა სიყუარულისა რაიმე წამალი ექმნა, ასრე შეუყუარდა ძიძასა.

რა ერთხელ დიაცისაგან ნებასა აიღებ, პირს ავშარა ამოდებულსა დაამსგავსებ.

რა ძიძისაგან მოიცალა და რამინ ზე ადგა, ძიძასა მაშინვე გული რამინისკე მოექცა. და დახია სირცხუილისა ფარდაგი და მისი კუმტი საუბარი მოალმოზიარა და ეგრე უთხრა:

"ჰე მალორებელო, რომელ ყოველსა კაცსა შენითა ენა-მაგალითობითა აჯობებ! აქამდინცა მიყუარდი, მაგრა დღესითგან წალმა გაწყდა ჩუენ შუა მიზეზი აქაითგან, ამით რომელ ჩემი საქმე გააადვილე. აწ რაცა გწადდეს, მიბრძანებდი და მე შენისა მბრძანებლობისა სიტყუასა არ გარდავალ. აღვასრულებ შენსა ნებასა ვისისგან და მოვავლენ, ვითა შენ გინდა, ეგრეო".

რა ესე ესმა გულწყლულსა რამინს, ეგრე უთხრა:

"ჰე თუალთა ჩემთა სარჩეო! თუით ნახე დღესითგან წალმა როგორ გამსახურო სულის ჩემის ამოსლვამდინ. თუით შენ იცი, რამიგან ვარ: შელამებით გათენებამდის არა მგონია სიცოცხლე და Page of edition: 80 გათენებით შელამებამდის არ ვეჭუ დარჩომასა. მას ვჰგავ. ზღუასა შიგან მარტო კაცი დიდსა ქაოსა და ზუირთსა ჰხედვიდეს და წამსა და წამსა მორჩობასა მოელოდეს. მე ვისის შეჭირვებისაგან აგრე ვარ და დღესა და ღამესა კიდის-კიდე ვერ შევიგებ. აწე ჩემი იმედი და ღონე შენ ხარ. ამა ჭირისაგან მიშუელე და შენი ჯომარდობა საქმითაცა გამოაჩინე, თუარა თქუმა და არაქმნა ბედითია. ესე მიბრძანე, კულა ოდეს მიჩუენებ შენსა სუიანსა პირსა, ჩემად ნახვად ოდეს მოხუალ? მე აწ წამსა ვიანგარიშებ და თუალნი შენსა გზასა ზედა მაქუს, ვირემდიცა მხიარულად მეორედ არ გნახავ, მუნამდის ცეცხლსა ზედა ვიწუებდიო".

ძიძამან გრძნეულმან სიცილით ეგრე უთხრა:

"შენ ენა-დიდად-მაგალითი ხარ; ამა ეგზომითა ქენებითა და ჰამოითა საუბრითა შენთა მტერთაცა შენვე გარდაიყენებ. ჩემი გული დაგიწყლულეზია ეგზომითა მუდართა, ზენაართა და ანდერძობითა. შენთა ფერჯთაგან ბორკილი გამოგიღია და ჩემდა შეგიგდია; აწ ნულარას შეიჭირვებ, მოვიდა ჟამი ჭირთაგან შენისა ჳსნისა. შენ თუით ნახო, შენი საწადელი ვითა აღგისრულო და შენი დაღრეჯილობა სიხარულად მოგიქციო და ვისის სადავენი ვითა ჳელთა მოგცნე, რომელ, ვითაცა გწადდეს, შენსა ფარმანსა ქუეშე იყოს. შენ ყოველთა დღეთა აქა მოხუილოდი ამა-ჟამ, აქა მომელოდდი. მე თუით გაცნობებ, რასაცაღა ვიქმოდე".

რა ორთავე პაემანი შექმნეს, ერთმანერთსა შეჳფიცნეს, ჳელი გამოუღეს, აკოცეს ერთმანერთსა და გაიყარნეს.

Chapter: 17

ძიძისაგან რამინის გაყრა და ვისის წინაშე მისლვა

რა ძიძამან ვისი ნახა, გრძნეულობითა და ორგულობითა საღორებელნი სიტყუანი შეკაზმნა და ბიჭობისა სიამოვნობითა შეამკუნა. და რა გულწყლული ვისი ესრე დაღრეჯილი ნახა, რომელ ცრემლთაგან სასთაული დაესოვლა, დედისა და ძმისა სიშორისათუის სამკაული კიდე-შეექმნა, ეგრე უთხრა ძიძამან: "ჳე სულთა ჩემთაგან სარჩეო! არ სნეული ხარ, ნიადაგ ქუე რასა სწევ? შენი ტანი ისრისაებრი მშუილდად შეგიქმნია. ოა ეგრე ხარ, ვითამცა საკანსა შიგან ჳზი, არა მარავს ქალაქსა! მორეისუბუქე შეჭირვებისა ტუირთი. კაცთა დღეთა დაულევს დიადი შეჭირვება და დაღრეჯილობა. შეჭირვებისაგან უარესი ჳირი არ არის და დათმობისაებრი სამისო ღონე არავე არს. მე თუ მომისმინო, მხიარული დასჯდე, თავისა ბედისაგან იქადოდე. კაცისათუის ღმრთისა მინდობა კარგი ჳურგია და მისი მიუნდობელობა და შეჭირვება მესისხლეა კაცისაო".

Page of edition: 81

რა ესე საუბარი მოისმინა, ვისი ცოტად დარესწყნარდა შეჭირვებისაგან, თავი მუჯლთაგან აიღო, პირი გამოუჩნდა, ვითა ამომავალი მზე. მისთა თმათაგან ქუეყანა ასურნელდა და ჳაერი ამბრად შეიქმნა, და მიწა მისისა პირისაგან -- სამოთხედ, და დარბაზი დაშუენდა. პირი მისი გაზაფხულისა ღრუბელსა ჳგუნდა, რომელ მისთავე თუალთაგან ჳედა სწუიმდის; თუალთა უძილოთა და მტირალთაგან უკველუცე იყო ნარგისსა ნამიანსა. ძიძასა ტირილით ეგრე უთხრა:

"ესე როგორი ჟამი და დღე არის, რომელ, თუ სთქუა, ცეცხლი არს დათმობისა დამწუელი? ყოველთა დღეთა, ვითაცა ახალი დღე მოვა, ჩემთუინ ეტლთაგან ახალიცა ჳირი მოვა. ბრალი ამა მარავისა, ანუ მასკულავთა, ანუ თუით უსამართლოისა მოქმედისა ეტლისა. ესე ქუეყანა არა მარავია, ტანისა გამადნობელია, ესე არა ქალაქია, მაგარი, ღრმა და ბნელი ჳაა. ესე დარბაზოანი მოკაზმული და მოხატული, ვითა სამოთხე, ჳამოა, მაგრა მე, ვითა ჳოჯოხეთი, მეზნელების

და მეძნელების. დღისით ჭირი მომემატების და ღამით ფათერაკი. წამსა და წამსა უარე და უარე ვარ. საწუთრო ასრე მომძულვებია, რომელ თავი ცოცხლად არა მჩანს და თუით იმედიცა გარდამიწყუედია სიცოცხლისაგან. მე, ვითა სიზმრივ, ვიროს პირი მინახავს, ესრე იყო, რომელ ცხენსა ზედა ჯდა, ნადირობით შემოსულ იყო, წელთა კრძალი ერტყა, და კელთა შუბი ჰქონდა და დია ენადირა. მხიარულად ცხენითა მომიდგა, დია ქება შემასხა და ჰამოდ ეგრე მითხრა: "ვითა ხარ, ძმისა მოყუარეო და სულო, უცხოთა ქუყანათა შიგან? როგორად ხარ უჩემობითა მტერისა კელთა შიგანო?" მერმე ვნახე ვითამცა ჩემსა გუერდით მწოლად, და მომეხუია, მაკოცებდა პირსა და თუალთა, და გული ჩემი წყლული გამიმრთელა. მე რომელ წუხელის მეუბნებოდა, თუ სთქუა, აწცა მესმის მისი ჯმა, ჯერეთ მისი სურნელი სული მეცემის და, რათგან ჩემი ეტლი ეგზომსა ჭირსა მიჩუენებს, აღარცა ჩემი სულთა დგმა მინდა. მე ვირე ცოცხალ ვიყო, ესე ჭირად მეყოფის, რომელ სული ჩემი მკუდარი და ულხინოა და ასონი -- ცოცხალნი. თუით შენ გინახავს. მიძაო, თუ ამა მარავსა ქალაქსა სხუა ღმრთის დაბადებული ვიროსებრი კეკლუცი ვით არავინაო".

ესეგუარსა ეუბნებოდა და თუალთა სისხლის ცრემლსა ადენდა. მიძასა კელი მისსა თავსა ზედა დაედვა და ეგრე ეტყოდა:

"ჰე დედისა თუალთა სინათლეო, შენს წინათამცა მოკუდების შენი მიძა და შენსამცა ჭირსა ღმერთი ნუ მიჩუენებს. მესმა ეგე შენი ბრძანება და, ვითა რკინა და რვალი, მემძიძა. ნუ შეიჭირვებ
Page of edition: 82 ეგზომსა, ცუდად ნუ დაიმწარებ ამა ტკბილსა საწუთროსა. გული მხიარულად დაიჭირე, რაზომცა შეგეძლოს. მით რომელ სიხარულისაგან დღენი მოემატებიან კაცსა. საწუთრო ვითა მოგზაურთა სადგომი ფუნდუკია და ჩუენ მოქარავნენი ვართ. მოქარავნეთა ფუნდუკსა შიგან ცოტა ხანი მიუხუდების. მისი სიმძიმელი სიხარულსა გარეული არის და წამსა ვერ დაზმენ ერთგან. ვითა ღრუბლისა აჩრდილი. თუ ერთი სიხარული და ნება წაგიღო საწუთრომან. ათასი უკეთესი გაგისრულა. შენ ყმა-კეკლუცი და კელმწიფე ხარ და კელმწიფობითა ყოველსა ქუეყანასა ზედა ბრძანება გაგივა. ნუ გასწირავ ერთობით სიხარულსა და ნუ ჩაიგდებ ცუდსა ჭირსა შიგან გონებასა. რაცა ქუეყანასა შიგან ყმა კაცია, ყუელა თავის თავისა ნებისა და გამოსუენებისა მძებნელია; ზოგსა სხუა და ზოგსა სხუა ფერი საქმე სჭირს. ამით გაიხარებდენ. ზოგსა ვისმე ლაშქარი უყუარს, ზოგსა ცოლი და სახლი და ზოგსა მონები დაკაზმულები, ზოგსა მოწიფებული ქალი. აგრევე რანიცა ფარდაგსა შიგან მყოფნია. კელმწიფეთა ცოლნი და ასულნი და აგრეთვე დიდებულთანი, მრავალფერთა საქმითა იხარებენ. რაზომცა კეკლუცი და კელმწიფე ქმრები უვის, მალვით ეგრეცა მიჯნურობენ და სხუანი შეუყუარდებიან. შენ ოდენ დღე და ღამე იჭირვი და თავსა მოიკლავ ცუდად.

ვიროსგან კიდე არცავინ მოგეგონების და არცავინ მოგინდების.

იგი თუცა ჳელმწიფე და ჳელმწიფისა შვილია, ანგელოზი არაა, სამოთხესა შიგან გაზრდილი. წედან ეგრე მკითხე, თუ მარავს ქალაქსა შიგან სხუა ვიროსებრი კეკლუცი არსცა და ანუ გინახავსმცაო? ღმერთმან იცის, მარავს შიგან კეკლუცი მოყმე კაცები, მზისა მსგავსი, დიდად მინახავს, რომელ კაცისა თუალი მათისა ჳურეტისაგან ვერ გაძდების. ნაკუთად ყუელა საროსა ჳგავს, და სახედ უკლებნი და კეკლუცი და გულოვნობითა ყოვლისა ქუეყანისაგან გამორჩეულნი და ქებულნი. რა შემტყუე კაცი ამათ ნახავს. ვიროსაგან ყუელა უფრო მოეწონების. და მათ შუა თუით რომელი ერთი არის ლომი ჳაბუკი, რომელ კაცისა გონება მისსა ქებასა. ვითა მართებს, ეგრე ვერ მიაგებს. ვითამცა იგი სხუანი მასკულავნია, და იგი მთუარე; და იგი სხუანი ვითამცა კენჭნია, და იგი -- იაგუნდი, ესრე ჩანს მათ თანა. გუარად ადამისითგან ჳელმწიფე, მოაზადის საყუარელი ძმა, სუიანი და ბედნიერი. სახელად რამინ ჳქვიან, მიწასა ზედა ანგელოზი და ომსა შიგან დევი. სახედ ვიროს დია ჳგავს. ყოველი კაცი და აქაურნი დედანი მისნი მიჯნურნი არიან, ყოველი გულოანი ჳაბუკი მას აქებს და მოედანსა შიგან მას ვერავინ აჯობებს. ერანსა შიგან მისებრი ცხენოსანი არ არის შუენებითა. შუბითა თმასა გააპობს. თურქეთს და ხორასანს მისებრი მშუილდოსანი არ არის, Page of edition: 83 მისითა მზრძანებლობითა მრავალი მფრინველი უსულლო იქმნების.

ზრძობითა -- ვითა ლომი გამწყრალი და გაცემითა -- ვითა მანისისა წუიმა. ეგზომითა კარგითა ზნითა. რომელ მას სჭირს, გულსა ზედა იგივე დალი აზის. რომელ გულჩუილობით შენვე გგავს. ჳე სანატრელო და საყუარელო ყოვლისა კაცისაო, თუ სთქუა, ერთი ვაშლი ორად გაყოფილნი ხართ. ნახე, თუ შენ ვითა ხარ.. იგიცა აგრეა. შეჭირვებისაგან თმასა ჳგავს, ოქროითა შედებულსა. მას შენი პირი უნახავს და გამიჯნურებულა შენთუის და შენისა სიყუარულისა იმედსა იგონებს. მისნი შუენიერნი ნარგისისა მსგავსნი თუალნი დღე და ღამე ღრუბლისაებრ წუიძან, პირი მისი, რომელ მთუარისაებრ ელვარე არის. უგულობისა და ჳირისაგან ბზის-ფერად შეჳქმნია. გულსა მისსა მიჯნურობისა ჳირი დიდად უნახავს და სამსალისაებრ სიყუარულისა სასუმელი დიდად უსუამს. შენ მეზრალეები მიჯნურობისაგან და იგი მით, რომელ კეკლუცი პირი ჳირსა შიგან ყოველსა კაცსა ეწყალვის. თქუენ ორნივე მინახავთ მიჯნურნი. ნებისაგან მოშორვებულნი. ორნივე უგულონი და ორნივე ულხინონი".

რა ვისმან მოისმინა ძიძისაგან ესე ბედითი საუბარი. დიდმან პასუხი არ გამოსცა და საშინელითა ცრემლითა ატირდა. ძიძისა სირცხუილისაგან თავი მოიდრიკა. ბაგე პასუხისა და სიცილისათუის შეკრა. მერმე თავი აიდო, ეგრე არქუა:

"კაცისა უკეთესი სათავნო სირცხუილია. რა კარგი არქუა ხუასრომან მოლაშქრესა: რათგან სირცხუილი არა გაქუს, რაცა გწადიან. იტყოდით. აწ თუცა შენ ცნობა და სირცხუილი შეგწევდა. არ ესრე საუბარი გმართებს. ჩემგანცა და ვიროსაგანცა დია გრცხუენოდეს,

რათგან ჩუენ დაგუივიწყენ და რამინ მოგეგონა. თუცა ჩემსა ფრჩხილზედა თმა გამოსულ იყო. ეგრეცა მასვე ვიგონებ და ამას შენგან არ მოვლოდნივარ. თუ შენ ჩემი დედა ხარ და მე შენი ასული. და შენ უხუცესი ხარ და მე -- უმრწემესი. მე ლამაზობასა და უსირცხუილობასა ნუ მასწავლი, მით რომელ დედათა უწრფელობა მოაყივნებს. ჩემი გული თუით ვითარიდა მხიარული დაწყნარი არის. რომელ შენ კულა მოსაღორებელსა ჟამსა ეძებდე. მაგაშიგან აუგითა საუკუნოთა დავისურები და შენდობისა და სამოთხისაგან კიდევან ვიქმნები. თუ რამინ სიგრძითა ნაძუსა ჰგავს და ჭაბუკობითა როსტომს უფროა, მე არად მომინდების. რაზომცა კეკლუცია. ძმა ჩემი არ არის, თუცა ვიროს ჰგავსო. ვერცა იგი დრაჰკნითა მომადორებს და ვერცა შენ შენითა საუბრითა. შენ თუით რად მოისმინე მისი საუბარი და, თუ მოისმინე, მე რასთვის მკადრე? იგი რად არ ავად გაჰკადრე? ვითა მართებდა მისსა ბედითსა საუბარსა, ეგრე პასუხი რად არ გაეც?

Page of edition: 84 რა კარგი არქუა მოაბადმან ოშანგს: "დედანი ნებისაკე უფრო იზიდვენ, ვირე სახელისაკენო, დედანი უსრულად დაბადებულნია, მით მიწყვი თავისა წადილი მორევს, საწუთროსა და საუკუნოსა გასწირვენ ერთისა წადილისა გასრულებისათუის და ამას აღარ მოიგონებენ, თუ ბოლოსა ჟამსა მოვყივნდებითო".

"მე ათასისა ზნისა და უხანობისა მცოდნელმან რად მივსცე გული? მამაცისა ნადირი მიწყით დიაცია. ერთსახე აღრე შეიპყრობს და ადვილად, ათასითა ქენებითა და სიტყუითა მოადორვებს: შეჰფიცავს დიაცსა და, რა გულისა ნებასა აისრულებს მისგან, მოირჰუამს, აღარად გაიკუირვებს, სხუა მოუნდების. რაცა წინას ექმნას, უკანის ნებიერობს და ჳმა მაღალ იქმნების. შეუპოვრობისაგან დიაცი გლახ უკანის გაუბედურდების და მამაცი მისგან ერთობ აბეზარ იქმნების. გლახ მაშინ დიაცი ბადესა დაბმული იქმნების, აიღებს ნებასა, გასცემს პატიოსნებასა, არცაღა მერმე პატივსცემს მამაცი რა არცა მისგან შერცხუენდების. აღარ ემოყურების, ეკიცხევს, არა აქებს და აუგსა მოუთუალავს. დიაცი გლახ იმედის მოლოდნითა დნების, ვითა თოვლი მზისაგან, სიყუარულსა შიგან, ვითა ნადირი. დაკოდელი იქმნების: არცა დადგების და არცა გაქცევა შეუძლია. ზოგჯერ სახლეულთაგან შეშინდების, ზოგჯერ ქმრისაგან, ზოგჯერ დნების მათისა შიშისა და სირცხუილისაგან. ამა საწუთროსა -- შიში და მოყივნება, და საუკუნოსა -- რისხვა ღმრთისა! და სადაცამე ოდეს ვიქმ მე ეგეთსა საქმესა, რომელ კაცთაგან ვირცხუოდი და ღმრთისაგან ვიშიშოდი? თუ ეშმას წადილითა აქა მოვსცდე, საუკუნესა ღმერთი დამწყავს და, თუ ჩემი ხუაშიადი კაცთა ცნან, ყოველსა კაცსა წინა გავბედითდე. მერმე ზოგნი ჩემსა ძებნასა ეცდებიან მათისა წადილისა გასრულებისათუის თავსა გასწირვენ; ზოგნი ჩემისა მოყივნებისათუის იჭირვიან და ავისა ზრახვისაგან კიდე არას მიდგებიან და რა ყოველსა კაცსა ნება ჩემგან აუსრულდეს, მე ჯოჯოხეთისაგან კიდე აღარა რომელი ადგილი მემართების. ჩემიმცა მიწყით ღმერთი არის, რომელმან მართალსა გზასა ზედა დამიფაროს;

ჩემიმცა იმედი მიწყით ღმრთისაგან აღსრულდების, მით რომელ მისგან კიდე არავისგან ჯამს წყალობისა მოლოდნა".

რა ესე სიტყუა ესმა ძიძასა ვისისაგან, რამინისა იმედისა ჳელი მოკლე ნახა მისგან; სხუისა კარისა პასუხი გამოსცა, ეგრე უთხრა:

"ყოველი კაცი ეტლისაგან იქმნების ბედნიერი და უბედური. ღმრთისა განგებისაგან მოვა კაცისა თავსა ზედა, რაცა მოვა, მით რომელ კაცთა სახელად მონა ჰქვიან. შენ ეგრე გგონია, თუ ძალითა და ჭაბუკობითა ლომსა ლომისა ბუნებასა დააგდებინებს ვინმეო, Page of edition: 85 ანუ დიდებითა და ჳელმწიფებითა კაკაბსა ქორისა ბუნება მიეცემისო.

ღმრთისაგან ყუელა ჩუენსა თავსა ზედა განგებაა დაწერილი და სიცოცხლესა შიგა ვერ ავჳკდებით ღმრთისა განგებასა და ჩუენგან არ იქცევის წერილი, თუ ვტირთ და თუ ვიცინით.. აწ შენცა იგი წაგეკიდების, რაცა ღმერთსა გაუგია, არ მოგემატების და არცა დაგაკლდებისო".

ეგრე უთხრა ვისმან:

"ყოველი საქმე ბედისაგან მოვა კაცსა ზედა, მაგრა ვინცა ავი ქმნა, ავი წაევიდა! მრავალი არის. რომელ ერთსა ავსა იქმს და ასსა უარესსა ნახავს. პირველ ავი საქმე შაჳრომან ქმნა, რომელ მოაზადის ცოლი ვიროს მისცა. ავი მან ქმნა, ჩუენ არა გუიქმნია, და ნახე თუ რაზომი ჳირი .ჩუენცა გუინახავს: მეცა მოყივნებული ვარ და ქმარიცა ჩემი, მეცა უიმედო ვარ და მოყუარეცა ჩემი. თუით მე რასათუის ვიქმ ავსა და მერმე ბედსა ვაბრალობ? და მე უბედურისა ბედისაგან განალა ბედითი ვიყო, რა ავისა საქმისა მიმდგომი ვიყო".

კულა ძიძამან ეგრე არქუა

ჳე ნათელო ჩემო არ ჩემი შვილია უსწორო რამინ რომელ მე ჩემისა შვილობისათუის უშუელდე და ჳირისაგან ვიჳსნა. თუ ღმერთი და ბედი მას უშუელის, ეტლთა და საწუთროსაგან ავი აღარა წაეკიდების. განალა გასმია მეცნიერთა სიტყუათაგან თუ: ღმრთისაგან წადილი მისი ყოველივე შესაძლებელ არს, სოფელი და საწუთრო მბრძანებლობითა დაუბადებია და ყოველი მაშიგან მოძრავი და მათი საჳმარი ჳამსისაებრ გაუგია: ველნი და მოედანნი ვენახად და ნაშენებად შეიქმნებიან და დია დარბაზოანნი გაველდების, მრავალი დიდი დამცირდების და ცოტა გადიდდების. თუ მიჯნურობისაგან ჳირი და სიმწარე გაქუს, შენ ჩაუქობითა შენითა ვერ დაეჳსნები. თუ ღმრთისა განგებაა, გაგიმარჯუებს, იცოდი, ვერ აჳკდები მისსა საქმესა. არცა კუშტობა გერგების, არცა სიდიდე, არცა მკლავი, არცა საჳურჳლე, არცა გონებიანობა, არცა ჳელმწიფება. არცა კრძალვა და პატიოსნება. რა სიყუარულისა საქმენი მოვლენ, უნებლივ ემორჩილებიან კაცნი ავთა და კარგთა. მაშინ საყუედურისა მოსმენისაგან კიდე დონე აღარაა. აწ გამოჩნდეს ჩემი სიტყუა დია ადრე, რომელ ამა ცეცხლისაგან კუამლი ამოვიდეს. რა უჳს, --

თუ რაზომცა ვინ შეგიყუარდეს, ჩემსა სიტყუასა მაშინლა აქებ. ცხადად შენცა ნახავ და მეცა, თუ შენი მოყუარე ვარ ანუ მტერიო".

Chapter: 18

ძიძისაგან მეორედ რამინს თანა მისლვა

მეორესა დილასა სადა პაემანი დაედვა, მივიდა. დასხდეს იგი და რამინ. ნახა, რომელ ძიძა მხიარულობდა და ნიშტიანად იყო, ეგრე უთხრა რამინ:

"ჰე გასადიდებელი ძიძაო, გუშინდითგან ვითა ბრძანდები? შენ მართლად მხიარული ხარ, რომელ ვისისა პირი გინახავს და მისგან ჰამო სიტყუა გასმია".

ჰკითხა რამინვე: "ვით არის იგი მზე. რომელ რამინის დღენი მას წინათამცა დაილევინო? განაღა მოაქსენე მას ჩემი მოციქულობა-შეთულილობა და საბრალობა და გააგონე მიჯნურობისაგან ჩემი უბედურობა?"

ძიძამან საქმიანმან ეგრე უთხრა რამინს:

"მივედ და მას შუენვარესა მოვაქსენე შენი შეთულილობა. მე ავად გამჰადა. მაგინა და პასუხი ესე შემოუთუალავს და ამას მოვაქსენებს: "რამინ, მართალსა მრუდი ნუ გირჩევია. რომელ არ

გამრუდდეს შენი საქმე. შენ რასათუის ექენები. მშუიდობით ქუე დაჯედ. მეტის მოურაობა არავისათუის არის სუიანი: ნუოდეს მოელი ჩემგან შეყრასა. ნურცარას ამისითა იმედითა იჭირვი. წადი. შენი საქმე იურვე. თუ მიჯნურობა გწადიან. ქუეყანასა ზედა დია დიაცსა ჰპოებ; ვითომცა თუით ჩემი სახელიცა არ გასმია. ნუ ხარ ეშმასა მიმდგომი და ნუ შესცოდებ პირველ ღმერთსა და მერმე მმასა შენსა. შენ ნუთუ ერთხელ ჩემგან შენი ნება ჰპოო, ვიცი, რომელ ესრე მოგძულდები, რომელ ჩემისა სახელისა მოსმენაცა გეაუგებოდეს და დამეკსენო". მე თუით ესრე მიბრძანა: "ზე ადეგ, ძიძაო, შენთამცა დღეთა შიგან ნუ გიკადრებია მაგისი შეწამება; და თუ კულა შენგან მესმისლა ეგეთი სიტყუა, ვირე ცოცხალ იყო, ჩემსა პირსა ვერა ნახავო". მე რა მისგან ესე მესმა, მე აღარა შემიწამებია. ველარცარას ვჰკადრებ; ამისათუის შევშინდი, ნუთუ ჩემგან აბეზარ იქმნას, და მე ველევიო".

რა ძიძისაგან რამინ ესე მოისმინა, მიჯნურობისაგან ესრე ათრთოლდა, ვითა ტირიფი ქარისაგან. გული აუძგერდა და მეტისა სიმძიმისაგან დაყოვნითრე უთხრა პასუხი, ეგრე არქუა ძიძასა:

"შემიწყალე კულადაც და მეორედცა მოაქსენე ჩემაგიერ ვითა:

ჰე ელვარეო მთუარეო და მზისაებრ ნათელო! მამაცი ყუელა არა სწორია. ნუ ხარ ჩემთუის უწყალო. ზენაარ, თუ მიბრძანო, მე ათასითა პაემნითა შემოგფიცო, რომელ, ვირე ცოცხალ ვიყო, შენი მიწა

Page of edition: 87 ვიყო, შენი მიწისაგანცა უფრო. შენი სიყუარული არაოდეს დავივიწყო,

სულთაგან უფრო მიყუარდე და ჩემისა ტანისაგან შენი სიყუარული და ჩემი სული სწორად გამოვიდენ. არაოდეს მოვიცილვო მონობა შენი, არა ლხინსა და არა ჭირსა შიგანო".

ესე თქუა და სისხლისა ცრემლნი ღუარულად ადინნა. თუალნი მისნი მაისისა ღრუბელსა ჰგუანდეს წუიმისა დაულევნელობითა.

შეებრალა ძიძასა უგულო რამინ, მით რომელ დაღონებულობისაგან დია საბრალოდ იყო. ეგრე არქუა რამინს:

-- "ჰე ჩემთა თუალთა სინათლეო. მიჯნურობასა შიგან თმობისა იალმაგი ჩაიცვი ტანსა. მიჯნურსა ტირილი გამოაცხადებს და ავად მოუქდების. ცხადსა მიჯნურსა დია ფათერაკი სდევს. ვისის ნაცულად, თუ გწადდეს, ჩემი სული გიძლუნა. წავიდე, მოვავლინო და ვისსა კულაცა შევება, ტანსა უსირცხუილობისა ჯაჭუი ჩავიცო. მე, ვიდრე სულნი მიდგან, შენ ვერ გაგწირავ. ჩემი სული და სიცოცხლე შენდა შემომიწირავს. ამისგან უფრო გული მართალი არ ვიცი. რომელ ჩუენია და ნება ასრულდების, რა გული მართალი უც კაცსაო".

მივიდა ძიძა ვისსა წინაშე, ათასფერი სიტყუა ზეპირ დაესწავლა. ნახა, რომელ თავ-ჩამოგდებულებივე ჯდა. შეჭირვებისაგან გული მწუადასა უგუანდა. თორნესა შიგან შემწუარსა: თუალთაგან დაუწყუედელად ცრემლისა დენა ნოეს რღუნობისა ღრუბელსა უგუანდის; დღე და ღამე მოუსუენებელსა ჭირსა შიგან იყო. ძიძა ერთობ ენად მარჯუე იყო და კულაცა დაუწყო საუბარი; ეგრე არქუა:

"ღმრთისაგანმცა მიწყით დაღრეჯით იგი ზის. ვინცა შენ აგრე დაგღრეჯა! ღმერთმან მისი ჭირი და ბოროტი ქმნას. ვისგანცა შენ აგრე შეჭირვებული და დამძიმებული ხარ! თავის სახლისა და ნატამალთაგან მოგაშორა და კიდევანდ ტყუეურად დაგაბა. შუენიერთა დედისა და ძმისაგან მოგაშორა, რომელ ერთი სულსა გიგუანდა და ერთი -- გულსა. მაგრა აწ ამა უცხოთა შიგანშენცა მიწყით შმაგსა რასა ჰზაძავ? რასალა გერგების ეგ ცნობა, რომელ ღმერთსა მოუცემია, რათგან შენითა ცნობითა თავსა ვერას ირგებ? მე შენითა ჭურეტითა ვიწუი და დაღრეჯილი ვარ შენისა დაღრეჯილობისაგან. გონებიანი კაცი ცნობილობითა ეძებს თავისა წამალსა და ამით გააქარვებს შეჭირვებასა. შენ ღმერთმან გონება და ცნობა მოგცა, მაგრა ცნობისა და გონებისაგან სიხარული არა გინაწილა. ვირსა ჰგავ, რომელ ზურგსა წრმალი ეკიდოს და, რა ლომი ემთხუიოს, ვერად მოიჭმაროს. აწ ეგზომსა ვირემდინ შეიჭირვებ და ასრე ბეჯედსა ოქროსა ზედა ჩამოჰყრი? ნუ იქმ, შეიბრალე სიყმე შენი, ჭირსა ჭირსა

Page of edition: 88 ზედა ნუ მოიმატებ. უცხოთა შიგან ნიადაგ ნუ იზახი, ბედსა და დიდებასა ნუ სწყევ. მოისმინე, ანგელოზი შენი მიწყით გახლავს დღე

და ღამე და ესმის შენგან ღმრთისა უარის-ქმნა და წყევა დღისა დაბადებისა შენისა. შენ ერაყისა და ხორასნისა დედოფალი ხარ, ყოველთა კეკლუცთა მზე და უხუცესი. სიყმესა ზღუასა შიგან ნუ] ჩაადებ და მაგა ტანსა ჭირსა შიგან ნუ დაადნობ. იგი, რომელ დღენი ჩუენნი ნათხოვნია და მოკლენი, გარდასრულნი გარე აღარა შემოიქცევის. სული დია საყუარელი და აზიზია, შენსა წინა რად ეგზომ უპატო და საძულველია? საყუარელსა შენებრ არავინ დააბამს ჭირსა შინა და მიწყით არავინ დაღრეჯს და დააწყლულეხს. შენ თუ მიწყით ესე ზნედ გჭირს, რომელ საყუარელთა ამძიმებ, შენსა სულსა შენ დია უყუარ. შენ იგი რასთუის გძულს? რამინ შენსა სულსა ჰგავს, მას შენ უყუარ და იგი შენ გძულს. ნუ იქმ, მოყუარეთა თანა უამე იყავ; ვენანისაებრ ნაყოფიერი ხე იყავ. შეიბრალე იგი გლახ ყმა-კაცი, ნუცა მას დაადნობ და ნუცა შენსა ტანსა უზამ მიწყით გაუხარებლობასა. ნუ უწყალო ექმნები ამას უსწოროსა ჭაბუკსა, გაზარდე მისი სიყუარული, ვინცა შენსა სიყუარულსა ზრდის. თუ შენგან არავინ გაიხარებს, შენი პირი დია კუპრისა სწორიაო".

რა ესე სიტყუა ესმა ვისსა, აშფოთდა, აგინა, კუმტად ავი სიტყუა მიუგო ძიძასა და ეგრე არქუა:

"ჰე საძაგელო და ღმრთისაგან დაწყეულო! ნუმცა შენ, ნუ ვისი და ნუ რამინ. ამცაოჯრდების ხუზისტანი, სადაურც ხარ; ნუმცა შენი არჯალი პირი და უბედური; შენისა ქუეყნისაგან მაჭაკლის მეტი არა გამოვა და შენისა გუარისაგან გრძნეულისაგან კიდე არა იშობების. თუ შენისა გუარისაგან ათასი შვილი გამოვა, ყუელა ბოზი, გრძნეული და მატყუებლობასა უკანა-მდგომი იქმნების. ნურავის არწმუნოს ღმერთმან, რომელ თავისა ასული საზრდელად მისცეს ძიძასა, რომელ ავითა და არაწმიდითა ძუძუითა გაზარდოს, მით რომელ მას წმიდასა გუარსა და პატოსანსა შვილსა აუგით დასურის, ვითა თავისა შვილსა გარყუნის. თუ შენი ძუძუ მზისაცა შვილმან წოოს, მისისა სინათლისა მოლოდნა ბრალი არის. ღმერთმან ჩემსა დედასა გარდააჯდევინოს, რომელ ჩემი წმიდა გუარი დასუარა შენითა ძიძობითა და შენებრივისა გრძნეულისა და უსირცხუილოისა კელსა მიმცა, რომელ არცა ცნობა გაქუს და არცა სირცხუილი! შენ მტერი ხარ ჩემი, -- არ ძიძა. აწ უღონიოდ წაგიღია და წაცაიღებ ჩემსა პირის წყალსა. მე ღმერთმან მისი საფარველი დამდვას და შენებრივისა უწრფელოსაგან მიცნას. შენ არა იგი ხარ, რომელ თავისა თავი გეფრთხილების მიწყით და პატოსნობასა

Page of edition: 89 აქებ? აწ ამას შმაგურითა საუბრითა და უსირცხუილობითა შენითა

ყუელა შენი სახელი გააქარვე და შენისა სიყუარულისა ძირი ჩემისა გულისაგან ამოგიგდია. შენ აქათგან აღარავინა გდებს პატისა, მისგანვე კიდე, რომელ შენებრ ბოზი და გრძნეული იყოს. შენი საუბარი და სიკუდილი სწორად მიჩს, ვითა შემოდგომათა ხისა ფურცელი ჩავიჭრები. და ეგრე მასწავლი, მოკლეთა დღეთა რად არ გაიხარებ სიძვითაო? ნეტარ თუ სიცოცხლესა ჩემსა ყუელა მადლი

ვემნა, უარეა სიძვასა? სამოთხე და ღმრთისა ნახვა მაგა აგრე ქცევიტა არ მიჰხუდების კაცსა. საწუთრო და ლაღობა მეცნიერთა სწორად უჩს: ლაღობა არსად გრძლად არ იხარებს".

"შენ ძიძაო, სულიტა შენიტა ნუ იბრძუი მით. რომელ მე შენსა საუბარსა არ მოვისმენ და არცა ოდეს შენსა ბადესა დავებმი! არ ცოტა ყმა ვარ, რომელ ჭრელიტა რაითმე მოვლორდე, ანუ ფრინველი, რომე ქვითა ავფრინდე. რეგუნისა რამინის რომელ შეთულილობა მოგიღია, ჩემსა ყურსა ზღაპარია ცუდი. თუ კულა ოდესცა შეიწამო ჩემ თანა, ანუ ოდესცა ეშმაკთა წადილისაკე მიმზიდო, არ თურე ჩემის გუარისა ვარ და შენგან ეგე საუბარი მიამების. მე ამა საწუთროსაგან აბეზარ ქმნილ ვარ და ჩემსა სულსა ზედა მცუელად გონება დამიყენებია. ესე კაცმან ყუელამან იცის, რომელ ღმერთი და რჯული სჯობს ხუზისტანელსა ეშმასა და რამინსაო".

რა ძიძამან წყრომა ნახა ვისისი და საუბარი ღმრთისა და სჯულისაგან მოისმინა, გულსა შიგან იგონებდა, თუ აწ რა ტკბილად დაეწყო ლაპარაკი და საუბარიო. ეგრე თქუა: "მე ამა ქალსა ვერათ მოვალორებ და ვერცა მოვერევი მისსა გულმაგრობასაო. აწე ჩემი ღონე გრძნეულობა არის, რომელ შელოცვითა ნუთუ რამე ვქმნაო". დაუწყო კულაცა საუბარი ძიძამან, და მოიჭმარა თავისა მაგალიტობა ენითა და ეგრე მოაქსენა:

"ჰე ჩემთა სულთაგან უფრო საყუარელო და ყოველთა შეუენიერთაგან უშუენიერესო! მიწყითმცა სიმართლისა მთქუმელი და სამართლისა მოქმედი ხარ და მიწყითმცა მოკრძალი და პატიოსანი. მე რა დამეჭირების ეგეთი, რომელ შენებრსა გუარიანსა და წმიდასა მოვაცთუნვებდე? რასათუის გეუბნები ილათიტა სხუათათუის, არ უღონო ვინმე დაჭირვებულ ვარ! რამინ არცა ჩემი შვილია, არცა ნატამალი, არცა მზახალი, არცა პატრონი. ამას არ მიბრძანებ. თუ მან კარგი რა მიყო, რომელ მისად მოყურად შემქმენ და შენად მტერად? მე საწუთროსა შიგან შენი წადილი მომინდების და რაცა შენ გიამების, მე იგი მიამების. აწ ხუაშიადსა ბუკიტა შენთანა გამოვაცხადებ, რათგან ღონე არა მათქმევს. რაზომცა სიდიდესა

Page of edition: 90 გემოობდე, ეგრეცა ადამის შვილი ხარ, არცა ანგელოზი, არცა ქაჯი

და არცა დევი. ასეთსა ქმარსა მოსწყედი, ვითა ვირო არის, მაგალიტობიტა ესეთი ჳელმწიფე შეგირთავს. ვითა მოაზად არის. შენგან აქამდის არვის გახარებია, ამით რომელ საგებელთა შიგან არავისდა შეყრილ ხარ, და არცა ვისაგან გაგიხარებია და არცა ნივთი იცი. ორი ქმარი შეგირთავს და ორთაგანვე მოწყუედილ ხარ. შენ და დიდსა წყალსა იქით ჳიდი სწორნი ხართ.

თუ ყოლა გაგიგიადა კაცთა გუერდის წოლა, ამა საწუთროსა შიგან რამინისებრსა ვერა ჳპოებ. რა სარგებელია, თუ შენ მზისაებრ

კეკლუცი იყო და შენგან ნაყოფი არ გამოიჭმოს? შენ ესე არ იცი, რომელ მიჯნურისა უმოყუროდ საწუთრო არ ჰამოა? ღმერთს ფრინველიცა დედალი მამალისათვის დაუბადებია, არ შენ დედალი მამალსა ჰშუენი? მამაკაცი ცოლსა მით შეირთავს, რომელ ერთმანერთისაგან გაიხარნენ. თუ ერთმანერთისაგან არ გაინარებენ, საწუთროსა ნივთთა უკანა რას უდგებიან? აწ თუ ესე იცი, რომელ მე მართალი მითქუამს, მაშ შენგან ჩემი წყევა და გინება არა პირიანია. მე ესე მითქუამს ამით. რომელ მიყუარ, -- შენი დედა და ძიძა ვარ. რამინ შენი შესაფერია და შენ მისი, მას შენ უყუარ და იგი შენ გიყუარდეს; შენ მზე ხარ და იგი -- უსწორო მოყმე. სიყუარულსა შიგან ერთმანერთსა ნუ გასწირავთ. რა მე ორთავე ესრე ერთად გნახავ, ქუეყანასა შიგან ჩემი შესაჭირვებელი აღარა არისო".

რა ძიძამან ესე ყუელა მოიუბნა და მოაჯსენა ვისის, მოსაცთუნვებლად ეშმაცა ეშუელა მისითა ლაშქრითა. ათასი ბადე დაუგო ძიძამან ვისსა, ათასი ჭა უთხარა გზასა ზედა. ეგრე უთხრა:

"ესე ჳელმწიფეთა და დიდებულთა ცოლები ნახე. ყუელა მხიარულობს და ყუელასა მალვითა მოყუარე უვის, ყუელა ცხადად და მალვით გაიხარებს. და შენ მიწყით სტირ და ბედსა უჩივი. ანაზდელად სიბერე მოგესწრების და სიყმისა სიხარულისაგან უწილო დარჩები. არცა ქვა ხარ და არცა რკინა, ეგზომსა ჭირსა ვით გასძლებ?"

რა ესე საუბარი ესმა ვისის ძიძასაგან. მეტისა ძიძისა საქმობისაგან აუდუღდა სიყუარული, და მორელბა გულქვაობა მისი, დაება მახესა ყოველი ასო მისი ენისაგან კიდე და ენა შეუნახვიდა ხუაშიადსა. და მერმე ჰამოითა სიტყუითა ეგრე უთხრა ძიძასა:

"აჰა, მართალ ხარ. რომელ დიაცი მამაცისათვის დაბადებულია.

რაცა გითქუამს, ყუელა მართალი გითქუამს და არა გიხლათავს სიჭრელითა. დედანი რაზომცა უსუსურნი და ჯაბანნი არიან, მაგრა ლომთა ჭაბუკთა გულისა და ძალისა წამლებნია. ათასი ავი ზნე
Page of edition: 91 სჭირს დედათა სიყუარულითა, ესე სჯობს თუით არავინ დაებას მათსა სიყუარულსა. მე ესეცა რაცა ვთქუი ამად, რომელ დედათა ადრე გაწყრომა ზნედ სდევს. ესე შენი სიტყუანი ძოდან ვითა მოწამლული ისრის პირი მეცა გულსა, ამით გაგკუმტდი, რომელ დასამძიმებელი სიტყუა მესმა. ენა გამრყუნია ავის თქუმითა და ამით დია მინანია. არა მიწმდა შენი ავად გაჯდომა; თუმცა დამეთმო, ჩემთუის უფრო სახელი იყო. თუ მე სიტყუასა არავისსა მოვისმენდე და პასუხსა არ გავსცემდე, მას ჭირად ეყოფის. აწ მე ქენებით ღმრთისაგან მშუიდობით დაცუასა ჩემსა ეითხოვ და ავისა თქუმისაგან ენისა ჩემისა შენახვასა. და ვირე ცრცხალ ვიყო, ჩემსა სიწმიდით დაცუასა, ვითა მოყუარეთა გაუხარდებოდეს და მტერთა დაუმძიმდებოდეს; და შაგირდს ნუ მისცეს ღმერთმან შენებრი ავის შემნდობელი და ეგზომ უბედურისა საქმისა მაწუეველიო".

რა მეორესა დღესა დილისა ჟამსა მზე ამოვიდა, მივიდა მუნვე ძიძა, სადა ვისის პასუხსა მოელოდა რამინ. ძიძა დია დაღრეჯით იყო და ეგრე უთხრა:

"რა ცუდად იჭირვი? ცეცხლსა შიგან წყალსა ვირემდინ ეძებ? არ ეგების ქარისა შეპყრობა, არცა ზღუისა ერთითა ჯელითა ამოშრობა, არცა ვისის ქვიანისა გულისა მოღობა. ვითა მას გუერდით საგებელსა შიგან წოლა. ტინისა კლდისაგან სიყუარულისა წყალი გამოედინების და მისგან არა, სიყუარულსა შიგან მთაცა აჯობებს. თუ კლდესა შეჰყვივლოს, იგი პასუხსა გამოსცემს კაცსა, და ესე ავცნობობითა პასუხსა არ გამოსცემს და არ იტყუის, ღრიანკალსა ჰგავს. შენი მოციქულობა მოვაჯსენე. შენთვის პასუხი არ მასმია. მაგრა მე დია მაგინა. და ესე უფრო მიკუირს მისგან, რომელ არცა გრძნეულობითა. არცა შელოცვითა. არცა ჯელოვნებითა რაითა იქმნების მას თანა. ჩემი მალორებლობა ასრე გავა მას გუერდით, ვითა მთრვალსა თანა აქიმობა. ვითა წყალი ქვითა არ დაიკოდების. აგრე ჩემი ხუაიშანი და შელოცვა მას არა დაეკარების".

რა ესე სიტყუა ესმა უგულოსა რამინს. ვითა შავარდნისა ჭანგთა შიგან მყოფი დაკოდელი კაკაბი, თავსა უწევარ იქმნა. საწუთრო დაუბნელდა. იმედი გარდაუწყდა და სიკუდილი მიეახლა; და ფათერაკისა ღრუბელსა დაემსგავსა: თუალთა ნამი ჰქონდა და გულსა ელვა. უიმედობისაგან გული უმცირდებოდა, ათასი ისრის პირი გულსა უმსჭუალვიდა, ჯმამაღლა იზახდა და ყიოდა:

Page of edition: 92 "ჰე ძიძაო! ზენაარ, ზენაარ! ერთხელ კულა მეწიე, ქუეყანასა

ზედა შენს მეტი არავინ მივის. შენსა კალთასა და კისერსა მოკიდებულ ვარ; მე და ჩემი სიხარული შენი ზენაარი ვართ. თუ შენგან უიმედო ვიქმნები, აწვე სიცოცხლე დამელევის. ვეღარა ვსთმობ, სრულად გავხელდები, და გულისა ჩემისა ხუაშიადსა გამოვაცხადებ და საარაკოდ მოყივებულნი დავრჩები ქუეყანასა შიგან. თუ ერთხელ კულა მოიჭირვო, შემიწყალო და ჩემი უბედურობა მას მზესა გააგონო. ვირე ცოცხალ ვიყო, სულნი შენად მონაცემად მქონდენ. აროდეს დავივიწყო შენი მონობა: რა უჩს, -- ნუთუ მოღბეს მაგარი გული მისი ჩემზედა და მოიღოს მოწყალება და აანთოს სიყუარულისა სანთელი. ნუთუ ინანდეს ავცნობობასა და მაშინდელსა შენთვის გაწყრომასა, და არა დაღუაროს მისთვის შეუცოდებელი სისხლი და არა წამიღოს მისებრთა დედათათუის ჩემგან უშურველად შესამატებელი სული. ჩემაგიერ დია თაყუანისცემა ჰკადრე და ეგრე მოაჯსენე: "ჰე იმედო ბერთა და ყრმათაო! გული ჩემი, ვითა ცუილი, საზელად გაქუს და შენვე გმართებს მისი ქონება, მით რომელ გულისა შენახვა იცი. ჩემსა თავსა და ტანსა ზედა ჯელმწიფე ხარ და ესეთი ჯელმწიფობა შენვე გშუენის და გფერობს. და თუ მე

ერთხელ გულსა მიჩუნებ, დღეთა ჩემთა შენსა სამსახურსა შიგან დავლევ. შენცა იცი განაღა. რომელ მონობასა მივაგებ, თუ მადირსებ და მონად შეიწირავ თავსა ჩემსა.. და თუ ერთხელ შემიყუარო სიყუარულითა, მაშინ შეიგებ. თუ სიყუარული ვით ჰამოა. თუ ასი ათასი მოყუარე გესუას, ერთი ჩემებრ შენთვის სულგანწირული ვერ ჰპოვო მათ თანა. შენ მზე ხარ და თუ ჩემზედა ნათობ. სიყუარულ[ი]სა იაგუნდად შემიქმ. ნუ გინდა ჩემი შენთვის არმონობა. ნუ გიჩს აუგად ჩემი მოყურობა, დამკსენ ნიადაგისა ჭირისა და უბედურობისაგან, მაცოცხლე, რომელ დღენი ჩემნი შენსა სამსახურსა და ნების-ყოფლობასა შიგან დავლივნი. და თუ ჩემი სულთა ამოხმა გწადიან, მაშინ ასრე ადვილად ეგების, ვითა გწადდეს. და თუ უწყალობასა მოიღებ ჩემზედა, მე აწვე უღონო ქმნილ ვარ, ვერ გავსძლებ შენისა ჯავრისაგან: ანუ დიდსა კლდესა, ანუ დიდსა წყალსა თავსა ჩავიგდებ. რომელ დავეკსნა ჩეასა ყოფასა. მას საუკუნოსა ჩემთა ბრალთა შენ გთხოვ და იგი შენ გკითხავს. რომელ მე მას ღმერთსა, ყოველთა დამბადებელსა და მოსამართლესა წინაშე მითქუამს და მოწმად იგი დამიყენებია".

ამა საუბარსა ზედა მეტის ტირილისაგან ცნობასა მიჰყდა, ძიძასა ექენებოდა და ძიძასა კულაცა შეებრალა. მივიდა ვისისა წინაშე, რომელ რამინისაგან გული კულა მას უფრო სტკიოდა. მივიდა, Page of edition: 93 დაჯდა გულითა მდულრითა სულ-დალებით და გულსა შიგან შეკაზმა

სიტყუა რამინის საქმისათუის; ეგრე მოაქსენა:

"ჰე კეკლუცთა ყოველთა ჯელმწიფეო. შენთვის კუდებიან, ვინ გახლვენ და ვინ გაშორვენ იგინიცა. მე ერთი ხუაშიადი მიც შენს წინაშე და შენისა სირცხუილისაგან დაბმულია ჩემი ენა. და მეშინიაცა შაჰი მოაბადისაგან ამით რომელ ავთაგან ყუელასა ეშინიან. ყუედრებისა და აუგისაგან ვიკრძალვი ამით რომელ ნუთუ რა ავი წამეკიდოს ჯოჯოხეთისაგანცა მაქუს შიში რომელ შეცოდებული ვიწუებოდე მას შინა, მაგრა რა ვქმნა? რა რამინის საქმესა მოვიგონებ და მისსა პირსა ზოგჯერ გაყუითლებულსა და ზოგჯერ გაწითლებულსა, ნიადაგ ცრემლითა ბანილსა, მისთვის ნიადაგ ცნობისა ჩემისა თუალი შეიკურის და გული ჩემი აენტების. ეგზომისა ზენაარისა თხოვნა ჩემთვის შიშსა მიმაცილვებს, და საწუთრო მომძულვებია მისისა ბრალისაგან. მე იგი ასრე მებრალების, რომელ არცა სულნი მშურან მისად სარგებლად. დია მინახავს საწყალი მიჯნური გულ-ცეცხლიანი და თუალთაგან სისხლ-ცრემლიანი, მაგრა ამისად არაკად საბრალო მიჯნური არვინ მინახავს, ათასსა მიჯნურსა მისი ოდენ სუთქნა დასწუავს. სიტყუა მისი მკუეთია და თუალნი მისნი მიწყით ცრემლიანი. ჩემი თმობა მისისა კრმლისაგან მოკუეთილია და მისთა ცრემლთა ღუარისაგან სახლი ჩემი დაქცეულა. თუით დია მეშინიან, ნუთუ ანაზდად მოკუდეს და ღმერთმან მე მკითხნეს მისნი ბრალნი. არა სარგებელია მისთვის უწყალობასა შინა ყოფნა. ნუ იქმ, ნათელო ჩემო, შეიბრალე მისი უღონო-ქმნილობა, შენსა კალთასა

ნუ დაისური მისითა სისხლითა. რა დაგაკლდების, თუ იმა ჭირითა არ დაელივნენ დღენი? და რა გაგვა, თუ მისგან არ გაიქცე, რათგან საშენოა: ღმერთი სხუასა მისებრსა არ დაბადებს და არცა დაუბადებია. ესე ყოვლითურთ უკლები კეკლუცი მისთუის დაგბადა, რომელ იგი შენი შესაფერი და უებროა. ღმერთმან მით მისსა საფარველსა ქუეშე დაგიცუა ქალწულად, რომელ შენი თავი რამინს მისცეს; იგი და შენ ჩუენი ჳელმწიფენი იყვნეთ და მან აილოს შენი ბეჭედი. ამისგან კიდე არა იქმნების, რომელ შენი უხუცესი იგი იყოს, და სიყუარული ცოლობისა მისთუის გამოსცადო და ერთმანერთისაგან იხარებდეთო.

ამას ვითა ძიძა უბნობდა დ.ა ფიცვიდა, ვისი გულსა შიგან იდასტურებდა, და შეუყუარდა გულსა შიგან ვისის რამინ. და დაუწყო წყალობა და დაუგდო მტერობა. სიყუარული გამოაჩნდა და მოიმატა მისისა ცეცხლისა კუამლიცა. მოვიდა ჟამი რამინის სიხარულისა და დაუბლაგუდა მახუილი ენა საპასუხოდ. სულისა დაღება ნიშანი
Page of edition: 94 იყო ძიძისა სიტყუისა დაჯერებისა და მიზეზსა ეძებდა დაუჩინელობისასა.

მიდამოიხედვიდა სირცხუილისაგან, პირისა ჰარირი მოავალფერად ექცეოდა, ზოგჯერ გაუყუითლდის და ზოგჯერ გაუწითლდის; ვითა წყაროსთუალი -- ცრემლი სდიოდა და ოფლი. აუგისა შიშითა იწოდა.

მოყუარულისა გული [მოყურისა] ტანისაგან გულსა ესრე გამოსტაცებს, ვითა მალნიტი-ქვა -- რკინასა. ცალკერძი სიყუარული ასრე არ გაიზრდების, ვითა ცალსა ტუირთსა ვირი არ დაიკიდებს".

იცოდა გრანეულმან ძიძამან, რომელ ისარი მართლად შესტყორცა, დამფრთხალი კანჯარი ბადესა შეაბა და გრძნებითა და შელოცვითა ქარი დაებორკილა.

Chapter: 20

ვისისაგან რამინის ნახვა მოაბადის დარბაზთა შიგან და მისთუის გამიჯნურება

რამინის ბედისაგან შაჰი მოაბად დარბაზნი შეაკაზმინა. რამინ უჯმო და სრულად დიდებულნი და აზნაურნი. ყუელანი ერთობით სუმად და სიხარულად დასხდეს. მუტრიბთა ამღერებდეს, ცისებრ ავსილ იყო დარბაზი მზისა, მთუარისა და მასკულავთაგან. სიხარული ჰქონდა დიდი.

მოაბადის ამირსპასალართა შიგან რამინ ესრე ჩნდა, ვითა მასკულავთაშიგან მთუარე. გაზრახვით მოჭარბებით შეკაზმულ იყოცა. მუშკი და ქაფური ვარდრეული აშუენებდა. მიწყითისა გონებისა და შეჭირვებისაგან გული მისი წელთავე დამსგავსებულ იყო სიწლოითა და საწუთრო დანავლლებოდა. სუმად, ნადიმად და სიხარულად

მჯდომი მუტრიბთა თანა, წყალსა შიგან მრჩუალსა ჰგუნდა. მიჯნურობისა და ღუინისაგან ორფერი სიმთრვალე ჰქონდა. და ღუინისაგან პირი ყაყაჩოსა დამსგავსებოდა, მიჯნურობისაგან გული -- მძინარესა. ვისის გონება ტუინსა გასჯდომოდა და სახე მისი თუალთაგან არ მიეფარებოდა. ვისი თუით ძიძასა მოეყვანა მალვით და სარკუმელთა აჭურეტინებდა მსუმელთა დიდებულთა და რამინს. თუით მიძამან განაღამცა ეგრე მოაწსენა ვისის:

"ჰე თუალთა ჩემთა სინათლეო! ნახეცა ვინ რამინს უკეკლუცესი ლაშქართა შიგან? მიბრძანე. შენსა მზესა. არ წყლიანი და უმიზეზოა? არ დია ჰგავს რამინის პირი ვისოს პირსა? არ ღმრთისა წყალობაა, რომელ შაჰი მოაზადის დარბაზი მისგან ელავს? ჰამს თუ ისი უსწორო გიყუარდეს და ერთმანერთისაგან გაიხარნეთო".

Page of edition: 95   ვისი, ვითაც უჭურეტიდა რამინს, ეგრევე სიყუარული მოემატებოდა.

და, რა კარგად გაიცადა რამინ, ვიროის სიყუარული სრულად დაავიწყდა. გულსა შიგან ამასა იტყოდა: აჰა. ნეტარძი მას. ვისცა ესეთი ქმრად მიჰხუდა! ნეტარ რას უბედურობასა მომახუედრებს მისი ნახვა, რომელ ვირო იმან ისრე სრულად დამავიწყა? აწ რათგან ძმისა და დედისაგან მოწყუედილ ვარ. მიწყით რად ვიწუი, რაღა სარგებელია? რად ვზი მარტოდ ეგზომსა ხანსა? ვირემდის ჰირი გავძლო? არ რკინა ვარ. ამისსა უკეთესსა მოყუარესა ვერა ვჰპოვებ. მიჯობს მისი წადილი ავასრულო.

ესეგუარსა რასმე. იგონებდა გულსა შინა და მათ დღეთა ცუდად წარჯდომასა ინანდა. ძიძას სიყუარული არა გამოუცხადა. თუცა მისისა მიჯნურობისაგან გახელებულ იყო და ცეცხლი ეგზებოდა და

ეგრე უთხრა:

"ეგეთია რამინ, ვითარსა იტყოდი, დია კეკლუცი და წყლიანი არის, გუარიანობაცა აჩნია და ჩემსა ძმასა ვიროსცა ჰგავს. მაგრა რასაცა ეძებს, ესეცა იცოდი, ვერ ჰპოვებს. თუცა ჩემი პირი მზეცა იყოს. მას ზედა არ ნათობს. და არცა თავსა ჩემსა მისებრ გავჰჰედი და ვაჭირვებ, არცა აუგითა ავივსები და არცა ჰირსა შიგან ჩავიჭრები. მას ღმერთმან ჩემად ნაცულად სხუა ვინმე მისცეს და ჩემი სახელი და სიყუარული დაავიწყოსო".

რა ვისი სარკუმელთაგან ქუე ჩამოვიდა. თავისა დარბაზსა შევიდა, თუალთა აღარ უჩნდა რამინის სიყუარულითა და გონებანი აღარა ჰქონდეს: ფერი ჰკრთებოდა და გული ერთსა ალაგსა ვედარ ეჭირა. მძლე ეშმა მისად რმად მისულ იყო. მისსა გულსა შიგან ჰანგი ჩაემაგრა და მითივე ჰანგითა წაელო პირისაგან ფერი. ტანისაგან ძალი და გულისაგან თმობა. ვისი თუით ჯაზანი იყო და რა საქმე საზომსა გარდაჰჰედა. გული წაუვიდა. აღარცა ფერი დაადგა. ზოგჯერ ცნობა მოიჰმარის, თმობა და პატიოსნება გამოარჩივის. რა კარგადრე იგონა, ღმრთისა შიში ჩაიგდო გულსა; რა გონებამან მისმან

პატიოსნობა გამოურჩია. აუგისაგან იკრძალოდა და სიყუარულისათვის ნანვა დაიწყო. მიჯნურობასა სიწმინდე და მოღმრთეობა გამოარჩია. დადვა გული, რომელ არაით ღონითა არ იავცევოს და არ დადვას თავი მისი სასთაულსა, რომელი არა ჯამდეს; არცა უნდეს რამინ და არცა თავისა კრძალვა დააგდოს.

ესე ძიძამან არ იცოდა, თუ ვისის გული ექცა და მოსძულდა მიჯნურობაო.

Chapter: 22

რამინისა და ვისის ერთგან შეყრა

რა კარგი წელიწადი და კეთილი მოვიდოდეს. გაზაფხულვე შეეტყობის. ვითა ვისის და რამინის საქმე თავსავე ზედა მომარჯუებით იქმნა. რა ვისმან სიყუარულით შეჰხედა რამინს, საწუთროისა ზეინკალმან მისისა გულისაგან მტერობისა ჯანგი აღმოჰკვოცა. თუცა

Page of edition: 99   ჭირი და გულის ტკივილი დიდად ენახა სიყუარულსა შიგან, ერთგან

დიადიცა გაიხარნეს. მასვე კუირასა ერთგან შეიყარნეს, რომელ უნებელი არსით ქარი ეცა.

შაჰი მოაბად აიყარა ხორასნით და ნობათსა-კარავსა პირი [გურგა]ნისაკენ აქნევინა. გურგანით ქოისტანს მივიდა და ქოისტანით რეს მივიდა და ხანსა დაზმიდის. თავისა ქუეყანათა შიგან იურვოდის და ინადირებდის. დარჩა რამინ ხორასანს, მარავს შიგან. ამით მიზეზითა, რომელ თავი მოისნეულა. ძმამან თავისა ადგილი, ტახტი და ქუეყანა მას შეავედრა და მოსამართლეობა და სიმდაბლე დაავედრა. შაჰინშა წავიდა მარავით ქალაქით და დარჩეს მარავშიგან ვისი და რამინ და ძიძა.

პირველსა დღესა დაჯდა ვისი პირ-მზე ნებიერად, ფეროვნად და სურნელიანად სადედოფლოსა მალლად აგებულსა დარბაზსა შიგან, ზეით ქუემემდისი ოქროითა მოხატულსა. ამას დარბაზსა სამნი კარნი ებნეს, ერთი დიდსა დარბაზსა გასავალსა. ერთი წალკოტისაკე, და ერთი დაღმა გზისაკე. ჯდა ვისი, ვითა მზე, ტახტსა ზედა. სიკეკლუცისა და მხიარულობისაგან თავ-დაჯერებული დიდსა გემოობდა. თავით ფერჯამდინ თუალითა და მარგალიტითა შეკაზმული იყო, და მისის შუენებისაგან ყოველი კეკლუცი დადუხჭირებულ იყო. ასი ათასი ვარდი პირსა ზედა უყუაოდა და ოცდა თორმეტი მარგალიტი დაცმული პირსა შიგან უნათობდა. ვისის სული ვისაც ეცემოდა, მკუდარსა გააცოცხლებდა და წყლულსა გაამთელებდა. წალკოტსა შიგან ვარდი მისისა პირისაებრ აყუაებულ იყო და მუშკისა სული სდიოდა, და ვისისა საუბრისაგან სურნელობისა კუამლი, ვითა ჰაერსა ზედა ღრუბელი, დადგომილ იყო. თუ სთქუა. ამბარსა და ალვასა აკუმევდეს.

სხდეს მას წინაშე დიდებულთა ცოლნი და ასულნი, ვითა მზენი, თუცა მას წინაშე არად ჩნდეს. და ვარდის წყალსა ზედაით აწუიძვედეს. სამოთხესა ჰგუნდა მათი დარბაზობა. მიძა. ვითა სამოთხესა, ზოგჯერ ვისსა ჰკაზმიდის, ზოგჯერ დარბაზსა. რა დარბაზობა გამოიყარა და ხალვათად დასხდეს, მიძამან ზემოსა გზისაკენ რამინ შემოიყვანა მოაზადის საწოლსა შიგან, ვითამცა არ იგი სახლი ენახა და არ მისი გულის წამლები ვისი გაეცადა და არ ადრითგანი მისი საწადელი გასრულებოდა, ასრე სიხარულითა უჭკუო იქმნა და გულსა ესე ვერ დაეჯერა. თუ: ესე შენზედა ეგებისო. მისითა შეყრითა უკუდავებისა წყალი წუიმდა მას ზედა. რა რამინ ქუეყანისა დამშუენებელსა მზესა გუერდით დაჯდა. მაშინვე მისისა გულისაგან ცეცხლი და კუამლი დაშრტა. სიხარულითა ორნივე დაწუნი უყუაოდეს და ეგრე არქუა:

Page of edition: 100 "ჰე ყოვლისა სიხარულისა დასაბამო! ღმერთსა ყოვლითურთ უკლებობა შენდა უბომებია, გუარად ყოველთა დედოფალთა უფროსი ხარ და საყუარლობისა საქმითა ყოველთა გრძნეულთა ოსტატი. ვარდი ხარ ქაფურრეული, მუშკ-სული, თმა-ამზარი, მთუარისა სახე და სარო ნაკუთი. შენ .სიკეკლუცითა მზე ხარ და ნეტარძი მას, ვისცა ანათობ. შენ ელვარებითა მნათობი მთუარე ხარ, მაგრამ მიჯნურისა გულისა დამაზნელებელი. ბედსა შ ენდა ესეთი სინათლე მოუცემია, რომელ უბედურისა ბედისაგან ჯანგსა ამოჰკოცო".

რა ესე საუბარი ვისსა ესმა, სირცხულითა ნელად და ლამაზად ნაზი პასუხი გამოსცა და აგრე არქუა:

"ჰე ბედ-სუიანო ჯომარდო! მე საწუთროისაგან დიდად დიდნი ჭირნი მინახვან, მაგრა ეს თურე არა ჭირი მინახავს, რომელ აწ ჩემი მოყივნება მომიადვილებია. ჩემი წმიდა გუარი და ტანი მისურია, ცნობა და სირცხული გამიწირავს. მაგრა ესე ავი საქმე ორისაგან წამკიდებია: მიწყით უბედურისა. ბედისაგან, მერმე ჩემისა მიძისაგან. მან ჩამაგდო მოყივნებასა მისითა გრძნებითა და ფიცითა. ჩემზედა მოიჭმარა, რაცა შეემლო, მისი მაგალითობა და ბიჭობა, ქენება და შეხუეწა. მაგრა აწ ამას გკითხავ: ჩემზედა მტერთა ჩემთა გაახარება და ვარდისაებრ ცოტასა ხანისა მოყურობასა შინა ხარა, ანუ დაიდგამ კაცობასა და იაგუნდისაებრ საგრძელო ხარ? თუ, რაზომსაცა წელიწადსა ცოცხალი ვიყვნეთ, არა ინანი ამა საქმესა, რააა შიგან შესრულ ხარ და არა ცოტასა ხანსა ხარ? ეგრე თუით ესემცა ვიცოდე, და თუ არა, რაცა ამას საქმესა მოუთქს, მას ჭირსა და მოყივნებასა ნუ შესდგებო. ერთისა წამისა გულის-ნების პოვნისათუის საუკუნოსა აუგსა და მოყივნებასა ნუ ჩაიჭრები. ათას წლამდინ გულის-ნებისა პოვნა ერთ აუგად არა ღირს, ამით რომელ ჯანგი მისი უკუნისამდი დაეკურის კაცსა. იგი ნება, რომელ ერთისა დღისა იყოს, მისი ჯამს, რომელ გონებადცა არ შემოუშვასო".

კულაცა დაუწყო რამინ ქება:

"მე ესე ქუეყანა მაჰისა ქუეყანისაებრი არა ვიცი, რომელსა

შენებრი მზე გაზრდილაო; და არცა შაჰროსებრი დედა მინახავს,
რომელსა მე ვიროსებრი უშობიაო და ასული შენებრი. ათასითა
კურთხევითა ღმრთისაგან კურთხეულმცაა უკუნისამდი გუარი შენი და
მშობელნი შენნი, რომლისაგან შენებრი გამოვა! ნეტარძი შენსა დედასა
და ნეტარძი შენსა მამასა და ძმასა; ნეტარძი შენთა მოახლეთა
და მსახურთა; ნეტარძი მას, ვინცა შენს პირსა უჭურეტს ანუ სახელიცა
ასმია შენი; ნეტარძი შენსა ძიძასა და მასცა ნეტარძი, ვინცა
შენი მიჯნური და მოყვარული არის! მარავსა ესე სახელი უკუნისამდი
Page of edition: 101 ეყოფის, რომელ შენებრივისა მზისა სადგომი არის; დიდებად
მოაბადს ესე ეყოფის და სახელად, რომელ სადედოსა შინა
შენებრივ უვის! მე ესე სიხარული, ვირე სულნი მიდგან, ღმრთისა
წყალობად მეყოფის, -- შენებრისა მზისა შეყრითა გასახელოვნებულ
ვარ. და რომლითა თუალითა შენი პირი მინახავს და რომლითა
ყურითა შენი სიტყუა მომისმენია, აქათგან კარგისა სახელისაგან
კიდე აღარა მესმის, აქათგან თავისა წადილისა და სიხარულისაგან
კიდე აღარას ვნახაო".

მერე შეჰფიცა რამინ მტკიცითა საფიცრითა ყოვლისა დამბადებელისა
ღმრთისა ძალითა და სახელითა, ელვართა მზითა და მთუართა,
რაცა ცასა ზედა არის, ყუელაითა: ცითა და ქუეყანითა.
ღმრთისა სჯულითა და ყოვლითა საფიცრითა, რომელ, ვირე სულნი
ედგნენ, ვირე მათათა ზედა ქარნი ქროდეს და ზღუათა შიგან წყალი
და თევზი იპოებოდეს, ბნელსა ღამესა სიშავე ჰქონდეს, ცათა შიგან
მასკულავი იპოებოდეს და კაცსა სული ტანსა შიგან უყუარდეს, --
ვისის სიყუარულსა არ ინანდეს რამინ, არცა მისი ფიცი გატეხოს.
არცა მისისა პირისაგან კიდე სხუა პირი მოეწონოს, არცავინ სხუა
მისგან კიდე უნდეს, და არცავის სიყუარულისა თუალითა შეჰხედოს
და არცარა ვისის უნებელი ქმნას.

და რა რამინ ესე შეჰფიცა და შეაჯერა, მერე ვისიცა შეაფიცა
აგრევე მტკიცედ, რომელ სიცოცხლესა მისსა შიგან რამინს არ
ეცრუოს და არცა მისსა სიყუარულსა არ მოაკლდეს. და ერთი იისა
კონა მისცა ჰელთა რამინს და ეგრე უთხრა:

"ჩემგან ნიშნად ესე დაისწავლე: სადაცა ახალსა იასა ნახედე,
ამა დღესა და ფიცსა მოიგონებდი! ასრემცა ლურჯი და თავ-ჩამოგდებული
ხარ, თუ ჩემი ფიცი გასტეხო. მეცა ვარდსა ნიშნად დავისწავლი,
სადაცა წალკოტსა შიგან ვარდსა ვჰნახავ, ამა დღესა და
ფიცსა მოვიგონებ. ვარდისაებრმცა დღე-მოკლე ვარ, ოდესცა ესე
ფიცი გავტეხო, ღმერთი უარ ვქმნაო".

რა ერთმანერთსა ესე შეჰფიცეს, დამბადებელი მოწმად დაიყენეს.
მაშინდა ერთგან დაწუნეს და გარდასრულსა ჰირსა და ლხინსა
ერთმანერთსა უამბობდეს, და მიჯნურობათა სიხარულითა ვისსა

ვითამცა ყოველთა ჰელმწიფეთაგან უფროსი სწოლოდა გუერცა.

და რამინს ვითამცა მზე და მთუარე ყელსა მოხუეოდა. თუმცა ანგელოზთა ენახა, ნუთუ ვერცა იგინი შეიგებდეს მას. თუ რომელ უკველუცა და თუ ერთი წევს, ანუ ორნიო, საგებელი მათი ვარდისა და თუალისაგან ავსილ იყო, სიამოვნისა მოედანსა შიგან ბურთი

Page of edition: 102 ჩამოეგდო და ასრე მაგრად შემოეჭირა ერთმანერთისათვის, თუც

დიდსა წუიმასა მათზედა ეწუიმა, მკერდი არ დაუნამიანდებოდა, და პირი პირსა ზედა დაედვა. რამინის გული ადრითგან წყლული იყო; მიჯნურობისაგან დია ზიანი ენახა რამინს. ვისის სიხარულისაგან სარგებელიცა დია მიჰხუდა. რაზომიცა ისარი მიჯნურობისაგან რამინს სცემოდა, თუითოსათვის ათასი მეტად აკოცის. რა სიხარულისა მოედანსა შევიდა და ნება აისრულა და გაჯურიტა თუალი პატიოსანი მაჯნად და დააგდებია პატიოსანსა პატიოსნება, ცნა, რომელ ვითარი დედასა ეშობა, მითვე ბეჭდითა მიჰხუდა. მაშინ კულა მეტად შეუყუარდა არარომლისა ქმრისაგან ჯელმიუყოფლობისათვის, რა ორთავე გულის-ნება აუსრულდა, ერთმანერთისათვის კულა მაშინ უფრო დახელდეს და მოემატა სიყუარული. ესრე ორი თუე ერთგან დაყვეს. ყოველთა დღეთა ერთგან იყვნიან, და ღამით განაღამცა იხარებდეს ერთგან.

მერე შაჰი მოაბადს ესმა ესე, რომელ ძმა მისი რამინ გამრთელეებულ იყო. გაიხარნა და მაშინვე წიგნი მოსწერა რამინს ვითა: "უშენოდ ვერა ვარ მხიარულად, არცა გულ-ჰამოდ, არცა ასპარეზობა და სუმა მიაძებისო. აწ ადრე მოედ, დიდხან ერთად ვინადიროთ და გავიხარნეთ. ქუეყანა გამწუანებულა, ბევრი ათასი ფერი ყუავილი მიწისაგან ამოსულა, მთამან ბერძულისა ოქსინოისა კაბა შეიკერა და ყარყუმი ქუდი თავისაგან მოიჯადა, და ეგზომი წყარო გამოცემულა. რომელ წყლისაგან ავაზა უნავოდ თხასა ვერ შეიპყრობს, რა ესე წიგნი წაიკითხო, სწრაფით წამოედ და გაზაფხულისა ყუავილი ვისიცა თან მოიყვანე სწრაფით, მით რომელ დედისა ნახვა დია სწადიანო".

რა მოაბადის წიგნი მივიდა რამინს თანა, მაშინვე კაზმა დაიწყო. მიჰმართა, ვისიცა თან წაიტანა. თუცა გზა დია ავი იყო და ძნელი, მაგრა ორთავე მიჯნურთა სამოთხედ უჩნდა ერთგან მგზავრობა. რა მივიდეს მაჰისა ქუეყანასა, წინა მოეგება მოაბად და ლაშქარნი მისნი, მასვე წამსა ვისი დედისასა მიიყვანეს, დია რცხუენოდა ვისსა ძმისა პირისაგან, ვითა მართებდა, ვისისა მისლვისათვის ყუელამა ეგზომ დიდად გაიხარნა, მაგრა მას სიხარული დამძიმებად მოექცა, მით რომელ რამინს მოშორდა და აღარ დია ნახვიდა, კუირას შიგან ერთხელ ანუ შაჰი მოაბადს წინაშე ნახის, ანუ გზასა ზედა, და ეგზომ ნახვა მას ყოლა არად უჩნდა და არცა ეყოფოდა. მეტად ნახვისა ძებნამან ჭირსა ჩაუგდო თავი და მიჯნურობამან ესრე მოალორა, რომელ წამსაცა ერთსა ველარ ელეოდა რამინს და სულთა ერჩია იგი.

მოაბადს წინაშე დაჰყო რამინ თუე ერთი და ერთგან გაიხარნეს სუმითა და ნადირობითა, მერე მულანს ჰლამოდეს წასლვასა ზღუისა პირსა ნადირობად. მას ღამესა, რომელსა დღესა შაჰი მოაბად აიყრებოდა, ვისსა გუერდით უწუა. ასრე უყუარდა მოაბადს, რომელ ქუე არ დაეძინის მას გუერდით მყოფსა. ამასა შეიჭირვებდა, რომელ იგი მზისაებრ კეკლუცი მას გუერდით წუის, და მას მისგან ერთხელცა ვერ გაეხარნეს, ამით რომელ შეკრული იყო.

წამოვიდა მალვით ძიძა, მოაბადის ძილი ეგონა და ეგრე მოაჰსენა ვისსა:

"ესეთსა ჟამსა ვით დაგეძინების, რომელ შენისა მოყურისა, რამინის წასლვასა იგონებდე? იგი ხვალე სომხითისაკენ ჰლამის წასლვასა ნადირობად და მუნ მტერისა ბრძოლაცა დაემართების ლაშქრობად, და შენსა გულსა და სიხარულსა თანა წაიტანს. აწ მისი ლაშქარი ყუელა შეყრილა, ნობათი-კარავი მისი გარეთ დაუდგამს და ხვალე ადრე აიყრების, და აწვე ასაყარსაცა ჰკრვენ და ლაშქარნიცა გადენასა დაიწყებენ. თუ მისისა პირისა, მზისა უკეკლუცესისა, ნახვა გწადიან, ადრე კოშკსა ზედა გაედ და ნახე. ძილი არ ეგების მოშორვებისა მისისა გონებასა შიგან. იგი ნადირობად წავა, მაგრა ქორითა და ავაზითა შენი გული დაუჭირავს სატყუეოდ. ადრე რათგან გაგეშორების და შენსა გულსა და ჩემსა თმობასა თანა წაიტანს, დაუჭურიტეო".

მათისა ფათერაკისაგან მოაბადს ელუიძა, და ესე მათი საუბარი ყუელა გაიგონა და ძიძისა სიტყუანი მოისმინა. მოაბად გახელეზული აიჭრა, პირი, ვითა ნაცარი, შეჰქმნოდა; მეტისა ჯავრისაგან ვეღარა გაიგო, თუ რამცა ქმნა. ჯდა ვითა მთრვალი მებრძოლი პილო, ძიძასა გინება დაუწყო და წყევა; ეგრე უთხრა:

"ჰე ბილწო, საძაგელო, ღმრთისა უარის მქმნელო, ყოვლისა ბოზობისა და ეშმაკობისა დასაწყისო, ძადლისაგანცა უთრო მოყივნებულო და არაწმიდაო".

უბრძანა მსახურთა:

"მომგუარეთ ისი სამულველი, ძადლისაებრ არა შესაწყალებელი, რომელ მოვკლა და მისისა დიაცობისა მსგავსი მივაგო მუქაფა. ჯამს, თუმცა ხუზისტანს წუიმისა ნაცულად ქვა წუიმდა! სადაცა ესეთი ბოზი და მაჭაკალი გამოვა, უხუცესთა მოაცთუნვებენ და ჰელმწიფეთა ღალატსა უდგებიან, ხუზისტანით თუით წრფელი არავინ გამოვა, ყოველნი მაგალითნი და უსჯულონი. ვაგლახ მას,

რომელ

მუნებური ძიძა მოიყვანა შაჰრო, მითცა აავსო თავისა დარბაზი აუგითა. ხუზისტანელი ძიძა[დ] და ბრმა გუშაგად სწორნია. ვისიცა წინამძღუარი ყორანია, მისი სადგური სამაროანიაო".

ესრე მოიწყრომა ძიძისათუის და მერმელა ვისის ეგრე უთხრა:
"ჰე ღმრთისა უარის-მქმნელო ვისი და ეშმასა მიმდგომო! არცა ცნობა გაქუს და არცა სირცხული, არცა სიმართლე, არცა პატიოსნება. შენისა აუგისაგან მოაყივნენ ნატამალნი შენნი, სირცხული გასწირე და აბეზარ იქმენ სჯულისაგან, გაბედითდი ვინცა გივის, მათთა თუალთა წინა და ჩემთანა ასუბუქდი. არ მოეწონების შენი ნაქმარი შაჰროს, და არცა ეიროს და არცა ვის შენთა ნატამალთა, ყოველნივე სირცხულიელ გიქმნიან. ეირემდინცა ძიძა შენი მოახლეა, განაღამცა ეშმა იყო წინამძღუარი. ხუცესი რა ორძალთა უკრევდეს, დიაკონმან შუმპარისა კიდე რამცა ქმნა?"

მაშინვე ვიროს თანა კაცი გაგზავნა, უკმო და უჩივლა დისა მისისაგან, ყუელა წურილად უანბა და უთხრა ვითა: "წუართე ესე შენი და; რაცა ეგების და მისსა საქმესა ჰმართებს, ეგეთი საპატიჟო მიუპყარ. ძიძა სასიკუდილოდ ნუ გეწყალვის. მე თუ გარდარასვადევ, მეტისა გულისა ტკივილისაგან გავჰპატიჟებ: ვისსა თუალთა დავსწუავ, და ძიძა განაღამცა მოვკლა. და რამინს ამა ქუეყანით გავაძებ და, ვირე ცოცხალ ვარ, ადარ ვაცსენებ. სამისა უბედურისაგან დავსცლი ქუეყანასო".

ვისი თუცა მორცხუი იყო, მიჯნურობისა საქმემან წაულო სირცხული. აწ ნახე, თუ ძმასა წინა შაჰი მოაზადს რა პასუხი გასცა. და სიყუარულმან თმოზა, შიში და კრძალვა ვით მოაშორვა, მიჯნურობამან თავი სიკუდილად ვით დაადებინა, საწუთრო და სიყმე მისთუის ვით გასწირვია! აშთოთებული ტახტისაგან მოაზადს წინა ზე აიჭრა, ვითა ასპიტი გუელი, ჰელნი მოიჭუდნა და აგრე მოაჯსენა:

"ჰე, ძლიერო და მაღალო ჰელმწიფეო! ჩუნ შენითა წყრომითა და პატიჟისა ქადებითა ველარ დაგუაშინებ. რაცა სთქუი, ყუელა მართალი და კარგი სთქუი, და ესე უკეთესი ჰქენ, რომელ აუგი არ დაგუიმალე. აწ თუ გწადიან, ჩამომარჩევ ანუ თუალნი დამწუნ; გწადიან -- გამაძე, გწადიან -- უკუნისამდე დაჰედელი გყვე. თუ გინდა ლაშქართა შიგან შიშუელი მაარე; რაცა გწადიან, იგიცა მიყავ, ყუელა ჰელგეწიფების. ამას ველარ უკუვიტყუი: მე რამინ ცასა და ქუეყანასა ყუელასა მირჩევია, და თავსა და სულსა ჩემსა მისსა ჰირსა ვანაცუალებ, თუალთა სინათლე და გულისა ჩემისა სიხარული იგია, მოყუარეა და პატრონი, გულისა წამლებია და თმოზისა

Page of edition: 105 მომცემი. და რა მგამა, თუ ერთი სული მისთუის გავსწირო? თუმცა

ათი ათასი სული მედგა, ყუელა მისთუისვე მინდა. მე რამინის სიყუარულსა არ მოვსწყდები, ვირე სიცოცხლე არ მომწყდეს. მე მისი

მზისა მსგავსი პირი, ტანისა საროსისა ნაკუთსა ზედა მყოფი, გონებისაგან არ მიმცილდების, და იგი მირჩევია ათასსა კელმწიფესა და მისი ნახვა ათასისა კელმწიფისა და მარავისა უფროსად მიჩს. მზესა და მთუარესა მას ზედა ვჰხედავ, ჩემი იმედი და ნება იგი არის, მე რამინ შაჰროსაგან უფრო მიყუარს, მე რამინ ვიროსაგან უფრო მომინდების. შენ თუ გწადიან, მომკალ, გწადიან -- დამარჩინე, არ მომძულდების და ვერ დავივიწყებ რამინს. შენ და ვირო ორნივე ჩემნი პატრონნი ხართ, რაცა გწადიან ჩემზედა, ყუელა შეგიძლია. თუ ვირომან მომკლას ანუ დამჰედოს, მიაძების, მოვითმენ და ჯერ ვარ. და თუ შენმან ჰრმალმან სული ამომჰადოს, ამით არა მგამა, რომელ ჩემი სახელი უკუნისამდე დარჩების, ვითა: სული ვისმან რამინისათუის გაწირაო. თუნდა ათასითა სულითა ვიყიდი ესეთსა სახელსა. მაგრა, ვირე ლომი ცოცხალ იყოს, მისთა მართუეთა დაჯოცასა და ადგილისა აშლასა ვინ იკადრებს? ვირე რამინ ცოცხალ იყოს და მე მესუას, მრუდითა თუალითა შემოხედვასა ვერავინ მკადრებს, რა დიდი ზდუა, ვითა მწადდეს, ეგრე კელთა მქონდეს, ცეცხლისაგან კრძალვა ბედიითა. შენ ჩემი რამინისაგან მოწყუედა მაშინ შეგიძლია, რა კაცისა დაბადება შენგან ეგებოდეს. მე ამისათუის ჰირსა არად გავიკუირვებ და ამაშიგან ნახე, თუ შენი ღონე რა იქმნებისო!"

რა ვიროს ესე საუბარი ვისისაგან ესმა, ათასჯერ თავისა სიკუდილი ინატრა. წავიდა და დაი თანა წაიტანა. მარტოსა ეუბნა, შეაგონებდა, ეგრე უთხრა:

"ჰე ღმრთისა მტერო, შმაგო, რეგუენო! ეგე საუბარი ვით ეგების შენგან, ანუ შენ ჩემსა წინა რა უყავ შაჰი მოაბადს? ჩემიცა პირის-წყალი წაილე და თავისაცა. შენ ჩემგან და მოაბადისაგან რად არა გრცხუენიან, რომელ ეგრე იტყუი: რამინ მინდა და მოაბად არ მინდაო! ამას რად არ მითხრობ, თუ რამინს შიგან ნივთი რა ნახე ესეთი, რომელ ყუელასა იგი გამოირჩიე. საჭურჭლესა შიგან რა უც ჩანგისაგან და ძალისაგან კიდე? მის მეტი რა იცის, რომელ ჩანგი მორთოს, ჩამოჰკრას და ზედა შეუჰკმოს? ნიადაგ მთრვალი იზახის, ვითა მტერიანი მიწყით მისი ტანისამოსი ხამართა თანა დაწინულია, ურიანი მისნი არიფნია, ხარაბათნი მისნი ნადიმნია. არ ვიცი თუ შენ სადა შეისწავლე იგი და რასთუის ესრე გამიჯნურდი მისთუის? აწე სირცხული და ღმრთისა შიში მოიგონე და ნუ ხარ მაგაშიგან, რომელ აუგითა აგუავსნე. შაჰროსებრი დედა და ჩემებრი

Page of edition: 106   ძმა შენითა სიავითა აუგიაწნი და სირცხულიელნი არ ვეგებით.

ნუ უდგები მიწყით ეშმაკისა წადილსა და ნუ გასცემ საწუთროსა და საუკუნესა რამინისთუის. თუ რამინ უკუდავებისაებრ გიჩს, მოიგონე, სამოთხე ღმრთისა უამეა, მე მითქუამს, რაცა შენთუის სჯობს, აწ შენ იცოდი და შენმა ღმერთმან და შენმან ქმარმან! რაცა მითქუამს, თუ არ მომისმენ, შენის აბეზრობისაგან კიდე არა ღონე მაქუს".

ვირო ვითაცა ეუბნებოდა, ეისი საბრალოდ ტიროდა და ეგრე უთხრა:

"რაცა გიბრძანებია, ყუელა მართალია. მაგრა მე კარისა დაჯშვა რასალა მერგების? რაცა მქონია, მპარავსა. ყუელა წაულია. ჩემი სული არ ეგრე ჩაჭრილა ცეცხლსა შიგან, რომელ ვისიცა რა შეგონება ერგებოდეს. ჩემი გული არ ეგრე გატეხილა მიჯნურობისაგან, რომელ ჳელოვანმან კაცმან მისი შეკრვა იცოდეს. მე გული მისთუის ასრე მიმიცემია, რომელ მე მისგან ნაწილი აღარა დამრჩომია. ღმრთისა განგება აღსრულდა ჩემზედა; რაცალა იქმნა, იქმნა! აწ თქუმა და ნანვა აღარას გუერგების. მე რამინ ესრე შემყუარებია, რომელ უკუნისამდე ველარა მოვსწყდები; და თუ ეგრე მკითხო: სამოთხე გირჩევნია ანუ რამინო, -- მე, შენმან მზემან, რამინს გამოვირჩევ, ამით რომელ მისი შეხედვა სამოთხედ მიჩსო".

რა ვირომან ვისისაგან ესე შეუწონელი სიტყუა მოისმინა, მარგალიტი ღორსა წინა აღარა დაყარა. კიდე წავიდა და იგი ქუე დააგდო, მოაბადისა და ვისის საქმე ღმერთსა შეავედრა.

მერმე შაჰინშა თამაშად გავიდა და მოედანსა ასპარეზსა სცემდა. დარნი-დარნი გაიყარნეს: მოაბად და ოცნი კაცნი დარჩეულნი ცალკე, და ვირო და ეგრევე შერჩეულნი კაცნი ცალკე იყენეს. რამინ მოაბადისაკენ იყო.

იწყეს ასპარეზობა, რომელ უკეთე და უტურფე აღარა ეგებოდა, თუ სთქუა, ცამდი აგდიან ბურთი. მას დღესა ყოველთაგან უფრო საქებარად გამოჩნდეს ვირო და რამინ, ზოგჯერ მან აჯობის და ზოგჯერ მან. ვისი კომპიდალმან უჭურეტდა მობურთალთა ეგრე საქებურთა. რამინ და ვირო უფრო მოეწონნეს. და მეტისა გონება-შეჭირვებისაგან დაიღრიჯნა, და პირისაგან ფერი წაუვიდა, ტიროდა და ეგრე თრთოდა, ვითა ცხროიანი. გუერცა დაუჯდა ძიძა და ჰამოდ ეგრე ეუბნა:

"რად მოგრევია ასრე ეშმა, რომელ თავსა სულისა დაღევისათუის ესრე ებრძუი და ცრემლთაგან თუალნი დაგიშურიან? რად იქმ? არ შენი მამა ყარან იყო და დედა შაჰრო? არ შენი ძმა ვიროა

Page of edition: 107 და ქმარი მოაბად? და შენ, ვისი დედოფალი, ყოველთა კეკლუცთა

მზე ხარ! არ ერანისა და ერაცის დედოფალი ხარ? არ თურქეთისა და ხორასნის დედოფალი ხარ და ხათუნი? არ გუარიანობითა და სიკეთითა გამოჩენილი და ყოველთა ჳელმწიფეთა საპატრონო? და თუ ათასიცა ჳირი გჳირს, არ ესეთი მოყუარე გივის, რომელ, რა მისი პირი ნახო, ყოველი ჳირი გაგიქარდების? ეტლიცა, ზღუა და ჳმელი შენებრსა ჳელმწიფესა ჳნატრის. ნუ უჩივი ღმერთსა დამბადებელსა. მისი სამოთხე აქავე შენთუის უბოდებია; მისგან

უფროსსა და უკეთესსა შენ რასადა სთხოვ? დიდი და საკრძალავი
კელმწიფე ხარ, ყმა და კეკლუცი ხარ, ამა საწუთროსა შიგან ნებიერი
მოსუენებული ხარ. და ამისსა მეტსა რასაცა ეძებ, იცოდი, რომელ
ღმერთსა გაირისხებ. ნუ იქმ, მთუარეო! დასჯერდი ზედსა და რაცა
ღმერთსა უბოძებია; კმა ყავ შენი სიკუმტე, ნუ გაიწყრომებ
კელმწიფესა და ნუცა ძმასა შენსა მოიმდურვებ: მით რომელ შენისა
შეცოდებისა ცუარ-ცუარი რა ერთგან შეიყრების. მისგან დიდი
ღუარი ადგების".

ეგრე უპასუხა ენოვანმან მთუარემან:

"ჰე ძიძაო! ცუდსა და ზედითსა ვირემდინ უბნობ, ცეცხლსა
შიგან წყალსა სადამდინ ეძებ? ნუთუ მეცნიერთა კაცთაგან არ
გასმია, რომელ მჭურეტელთა ომი არ ეძნელების? მე ქუეითი
ვარ და შენ. ცხენოსანი, შენი ცხენი მალია და ველი --
ვაკე, ჩემი ჭირი და მაშურალობა არ იცი. მე სნეული ვარ
და შენ მრთელი. არ იცი ჩემი, რომელი ადგილი მტკივის. კელმწიფე
ჩემი უხუცესი და ქმარი არის. მაგრა მეეჭუი, სარიდო და ავცნობა
არის. თუ ვირო ძმა არის აწ მას მოვსძულეზივარ, ჩემსა თუალსა --
ვითა სხუისა ოქრო არის, და თუ მთუარეცა, მე აღარას მერგების,
რათგან არ ჩემია. და თუ რამინ არის, ცუდად მფერებელია. შენცა
იცი, რომელ მისსა ენასა ღორებისაგან კიდე არა აქუს. ენად მალორებელია
კაცისა და საგრძელოდ სიყუარულსა ზედა დაუდგრომელიო.
ენა მისი საუბრისა ჟამსა შაქარია, მაგრა უკანის ნავდელი და
ბიჭობითა სავსეა. მე, გლახ, ვარ გაწბილებული, ათასისა საქმისაგან
უსაქმო და ათასისა მიჯნურისა და მოყურისაგან უმოყურო. ძმაცა
მივის, ქმარიცა და მოყუარეცა, და ამა სამთაგანვე ცეცხლთა ზედა
ვიწუი. მე სახელი ოდენ დამრჩა ქმროსნობისაგან, მე საყუედური
ოდენ დამრჩა მიჯნურობისაგან. მე იგი ოქროისა ტაშტი არად
დიდებად მიჩს, რომელსა შიგან მტერი ჩემსა სისხლსა დაღურიდეს.
თუმცა ზედნიერი ყოფილ ვიყავ, ჩემი ქმარი ვიროსგან კიდე არვინ
იქმებოდა. არცა რამინის პირი მენახა, არცა მოაზადისი, რომელ

Page of edition: 108 მოყუარესა ჰგუანან და მტერნია სამულველნი. ერთი ვითა
ჭირია,

მიწყით სულისა გამპატიჟებელი, და ერთი საჩემოდ, ვითა ჭიქასა
თანა ქვაა; ერთისა გული ქვისაებრი დაუდგმელია, და მეორისა გული
უსამართლოისა მძებნელიაო".

Chapter: 24

მოაზადისაგან ვისის წამოყვანა და მარავს მისლვა ხორასანსა

ხორასანი ფალაურითა ენითა ჰამოსა და მომცემსა ქუეყანასა
ჰქუიან. ერაცისა და სრულისა სპარსეთისა საჭამადი სპარსეთით
და ხორასანით მოვა; ჰამო მიწა-წყალი და წმიდა ჰაერია, და თუით
მარავი ქალაქი ხორასანსა შიგან ეგზომ ჰამოა, ვითა თუეთა შიგან

მისი; კაცისა განსასუენებელია და სამოთხესა ჰგავს.

რა შაჰი მოაზად კარგითა ეტლითა შემოქცეული ქოისტანით მარავს ქალაქს მივიდა, კოშკთა ზედა ჯდა. ვითა სოლომონ და ბალაკ, და თამაშად მუნით უჭურეტდა ველთა, ბაღთა და ვენაჯთა ამწუანებულთა და აყუავებულთა. და სიცილითა და ლაღობითა ვისის ეგრე უთხრა:

"ნახენ, ველნი და ვენაჯნი შუენიან შენისა პირისაებრ, წყალი, და მიწა, ბოსტანი, სათიბნი, ველნი და წალ.კოტნი, მთა და ბარი მარავისა ღმერთსა, ვითა ედემი, შეუმკიან. ამას რად არ მითხრობ, ჰე მთუარეო ჩემო, მარავი უფრო გაიმების, თუ მაჰისა ქუეყანა? მე

მარავისა ქუეყანა მირჩეენია, ამით რომელ მისი ქუეყანა ცასა ჰგავს, მასკულავითა შემკობილსა, თუ სთქუა, სამოთხე არის ღმრთისა წყალობითა სავსე. ვითა მაჰისა ქუეყანისაგან მარავი უამესია, ეგრე მე ვიროსაგან უფრო ვარ. მე მაჰისა ქუეყანისაებრი ქუეყანა დია მაქუს და ეგრევე ზემდგომი ყმა ვიროსებრი დია მყავსო".

ნახე, ვისმან პასუხი რაგუარი გასცა, ვით უპატიოდ ეუბნა! მიჯნურობისაგან, ვითა ლომი, გაგულოვნებულ იყო და ვირისაებრ აღარა შესწონდა, ეგრე მოაჯსენა:

"ჯელმწიფეო, მარავი და მისი ქუეყანა ჰამოა თუ არა, ღმერთმან შენ გიბედნიეროს. მე აქა დია უნებლივ დაპყრობილ ვარ; ვითა ნადირი, ბადესა შიგან ბმულ ვარ. და თუმცა რამინის ნახვისა მიზეზი არ იყო, აწმცა შენ ჩემი სახელი გარდასრულთა თანა გესმის. მაგრა რა მას ვჰნახვიდე, მაჰი და მარავი სწორად მიჩს. თუმცა გული ჩემი არ მისთვის დამედვა, აქამდინცა თავი არ მიცოცხლებია. მე იგი მეწალკოტე ვარ, ვარდისა მნერგავი, რომელ ეკალსა ვემუდარები ვარდისათვის, მე შენ რამინის გზითა შეგეპოები, ამით რომელ ჩემი გული ნახუთევად მას აქუსო".

Page of edition: 109 შაჰინშა რა ესე ძნელი პასუხი მოისმინა, წყრომისაგან პირი. გაუწითლდა, მერმე გაუყუითლდა, გულსა ისრად დაესო და ჯავრისა მისისაგან ათრთოლდა. და ესრე გაწყრა, რომელ მოკლვასა ჰლამოდა და კულა სიყუარულმან და ცნობამან მორია. რა გაწყრის, ცნობა წინა დაუდგის, და რა გაფიცხდის მისისა სიკუმტისა ცეცხლსა ღმრთისა განგებამან წყალი დაასხის. რათგან ღმერთსა მისი სიცოცხლე გაეგო, კაცი მას მტერობითა ვით მოჰკლვიდა? ვერავინ მოერევის მტერთაგანი, ვისცა ღმერთი სცუიდეს: დაეკსნების ლომისა ჰანგთა და პილოისა ხორტუმსა. ვითა მრავალჯერ, მშუიდობით დარჩა ფათერაკისაგან. საქონელსა ჰგუანდა დამალულსა ნაოჯარსა შიგან ვისი, ყოველთა კაცთათვის შეკრული და რამნისათვის ოდენ გაკსნილი.

რა დიდხან ამფოთებული წყრებოდა, ცნობამან მორია შაჰი

მოზადს და ვისსა ავი საქმე აღარა უყო, მაგრა გინება დაუწყო და

ეგრე უთხრა:

"ჰე ძაღლისა შექმნილო, ბებლთა და გრძნეულთა გაზრდილო.
წელნიმცა მოსწყდების შაჰროს, რომელმან გშობა! სახლიმცა
აუოჯრდების ვიროს, რომელ უსჯულოისა და მაგალითისაგან კიდე
არა გამოვა შენისა გუარისა! გუელისა მართუე განაღამცა გუელი იყო
და ავისა ხისა ნაყოფი განაღამცა მწარე იყო. ადრაზადი, ფარაზადი,
ვირო, როინი, აბანოზი, ვისი და შირინი ყუელანი თუითო მამისა
შექმნილი ხართ და ბოზისა ნაშობნი და გრძნეულთა გაზრდილნი.
შენ ოდენ იშვებოდი ჯიმშედის გუარისა და შენცა მოაყივნე
ჯიმშედის გუარი. აწ სამი გზა წინა გიც, სადაცა გწადიან, მიხუდილოდე:
ერთი გურგანისა, ერთი დევმანდისა და მესამე ამიანისა და ნიავანდისა.
აწ იქა წაშავდი, რომელსაცა გზასა გწადიან! შენიმცა წინამძღუარნი
მაცდური და დევნია. და სადგურნიმცა შენნი ნაოჯარნი
და უწყლონია, გზათამცა ყოვლგან ორმო დაგხუდების, ველნიმცა
გუელითა სავსეა და მთა თოვლითა, წყალიმცა სამსალიანი, და
ველთა ნაყოფი უძოვრიანი; დღისითამცა ლომი მოგეგებვის და ღამით
მაცტური, წყალიმცა დიდი დაგხუდების და ხიდი აოჯოებული. და
ღმერთიმცა გრისხავს, რომელ, რა დაიზადე, ჭირი არავის დაულიეო!"

Chapter: 25

მოზადისაგან ვისის გაშვება

რა ესე ბრძანება ესმა ვისსა, შუენებით უაუგოსა, მოზადის
სიტყულისაგან მეტის-მეტად გამხიარულდა, ვარდისაებრ აყუავდა,
თაყუანისცა და კიდე წამოვიდა.

Page of edition: 110   ძიძასა ეგრე უთხრა:

"წაე, ძიძაო, სამახარობლო სთხოე შაჰროს და ეგრევე ვიროს,
გაახარე და საბოძუარი აილე, ეგრე მოაჯსენე: "მოვიდა დაი შენი
საყუარელი, მოყუარე შენი; ამოვიდა ელვარე მზე შენი, სით არ
მოელოდი, იმედისა შენისა ნიშანი გამოჩნდა, სით საეჭუი არ გქონდა.
აწლა სიმარტოე მოგაშორა ბედმან, შენთუის ხორასნით ორი
მზე გამოსულათქო, და დედასა ჩემსა გაახარე და მოაჯსენე: ვემპისაგან
მზე დაეჯსნა, ბედსა სუიანსა მისსა გაელუიდა და მომართა თავისა
გუარსა პატოსანმან თუალმან, რათგან ღმერთმან მოზადისგან
გუიჯსნა, ვითამცა ყოველთა ჭირთაგან ვსნილ ვართთქო".
მერმე მივიდა, მოზადს ეგრე მოაჯსენა:

"მაღალო ჳელმწიფეო, მიწყითმცა მხიარული და ცოცხალი
ხარ აგრე, ვითა შენთა მოყუარეთა გაეხარების! და მტერნი შენნი
მოგაშორნეს ღმერთმან! მე ვირე ცოცხალ ვარ და სულნი მიდგან.
შენი გულითა მლოცავი ვიქმნები. აქათგან ესეთი ცოლი შეირთე,
რომელ თქუენი შესაფერი იყოს და ჩემებრი ასი მჯევალი ჰყვეს.

ასდენ კეკლუცი და შუენიერი შეირთე, რომელ ვინცა მტერმან ნახოს.
დაუმძიმდეს და დაბრმდეს შურითა; გუარიანი .მეტის-მეტად,
სიწმიდითა და პატიოსნობითა ქებული; ვითა მზე, ყოველთა თუალთა
სანატრელი და, ვითა სული, ყოველთათუის საყუარელი,
უმენოდმცა მე ცოცხალ ვარ მხიარული და უჩემოდ შენ ღმერთმან დიდება
მოგცეს და მოგიმატოს; ასრე ქმნას, რომელ ორთავე სინანულად არ
გაგუიხდეს და ნება-აღსრულებით ვიყვნეთ, რომელ ერმანერთი
აროდეს ვაჯსენოთ".

საჭურჭლეთა კლიტენი მოაზადს ჳელთა მიათუალნა და ეგრე
მოაჯსენა:

"სხუასა მეჭურჭლესა შეჳვედრენ, რომელი შენსა სადედოსა
შიგან ჩემსა უკეკლუცე იყოს და უერთგულესი. ღმერთმან უშენობითა
მე ნურა დამაკლოს და უჩემობითა შენ ნურა დაგიმძიმოსო".

ესე თქუა და თაყუანისცა და წამოვიდა, და რაცა მონა და
მჯევალი ჳევა ნასყიდი ვისსა, ყუელა ათავისუფლა და გაააზატა.

რა წამოვიდა ეისი, მოაზადის დარბაზი უმისო აიშალა და
დაბნელდა. ყოველთა კუთხეთაგან ტირილისა ჳმა გამოვიდოდა, შაჳი
მოაზადის ნატამალნი დედანი დაღრეჯით შეიქმნეს და ტიროდეს
მისისა წასლვისათუის, აკოცეს ერთმანერთსა და გაიყარნეს, მრავლისა
თუალი ტიროდა მისთუის და მრავლისა გული იწოდა მისისა
მოშორვებისათუის, მაგრა ყოველთაგან რამინ განაღამცა უსაბრალოე
იყო. რა წასლვა ვისისი დაისკუნა, შეჭირვებითა ცნობათა მიჳხდა,

Page of edition: 111 ვითა ფრინველი თავ-მოკუეთილი ფართხალეიდა. რა სულად
მოიქცა,

არ გამოისუნა წამსაცა ერთსა შეჭირვებისა და გულის-ტკივილისა
და შეუშრომელად ცრემლთა დენისაგან.

კულა ავად გაჯდა. პირველ გამიჯნურებისა აწ უძნელე იყო.
თუცა ტირილითა არა ერგებოდა, ღონედ ეგრეცა იგივე აქონდა.
ზოგჯერ მოყურისათუის იზახდის, ზოგჯერ გულისათუის ტიროდის.
დღე და ღამე გულსა ეუბნებოდა და თუალნი ვერ დაიხუჭნის. ეგრე
თქუის: "უღონო-ქმნილო გულო! გაგიშავებია ჩემი ტანი და სული
მიჯნურობისა დაღითა, ნათელი დღე გაგიშავებია, სიხარული ჳირად
შემცუალეზია, სიცილი ტირილად. სიმრთელე სნეულეზად და ისრისაებრი
ნაკუთი მშუილდად შემქმნია. აწ ნახე სიმწარე მიჯნურობისა,
თუ უმოყუროდ ცოცხალ იყო. ერთსა წამსა უმისოდ ყოფნა ვერ
გასმლე, აწ რასალა გლახ იქმ ანუ უმისოდ ყოფნა ვით ეგების?
აქათგან დია ჳირსა ნახავ. აქათგან დია ნავდელსა სჳამ უმისობითა,
მოიგონე, გულო, მარტოობისა სიმწარე, დაეჩუიე აწვე ჳირისა
გამღებასა, რათგან ანაზდეულად გაგეყარა მოყუარე საყუარელი;
შენტუის ხურმისა ჟამი წავიდა და ეკლისა მოვიდა. დათმე და
მოიჭირვე, გულო! აწ მოგეწიფა. რაცა ავი დაგეთესა. გულო, შენგან

ნაქმრისათვის ნუ გაქუს გამოსუენება! და თუალო, ცურიდი ცრემლთა სისხლიანთა, ველარა ვჰნახავ სანახავად საყუარელსა მოყუარესა. მართალ ხარ, რაზომცა შეიჭირვებდე და დაწუთა ცრემლითა დაჰბანდე, პირველი მესისხლეობა ჩემი შენგან იქმნა: შენ გაიცადე იგი პირმზე, შენ ჩამაგდე მიჯნურობისა ჭირსა, და აწ მით არა გაქუს შენვე მოსუენება, სისხლად გმართებს გარდაქცევა, თუალო, სინათლისა აღარ ხედვა, რათგან ცისა მნათობთაგანცა უნათლესისა ჭურეტა დაგაკლდა. ჰამს, თუცა ქუეყანა აღარ განიცადო, რათგან მისებრსა ველარას ჰნახავ. არ გინდა უვისოდ სიცოცხლე, შენ მისგან კიდე არავის უნდი, შენი თნება მისგან კიდე არვის ჰქონდა, მე თუ მისისა ნახვისა იმედსა გარდავსწყუედ. ვაჩემებ თავსა. აღარ ვჰნახავ მზესა და მთოვარესა, თავისა ჰელითა ამოვიყრი თუალთა; რა მგამა, თუ აღარ მიჩნდეს, რათგან ვისსა ვერ უჭურეტ! ჰე, დაბნელებულო ბედო ჩემო, უბედურო, რად დამაგდე უჯუფთო და უმოყურო! ჰე მუხთალო საწუთროო. შენგან ვარ ამა ჯავრსა შიგან, შენ მომეც სიხარული და შენვე შეგშურდა და გაგვყარე უგრძნეულოდ! საწუთროო, თუ შენი ჰელი არ მუხთლობაა, ცოტასა ყმისებრი, რაცა მოგეცა, ეგრევე უსაეჭოდ რადლა წამილეო?" ესეგუარსა რამინ საბრალოდ გულსა ეუბნებოდა და ტიროდა, გული სიხარულისათვის მოეშორა და თავი გამოსუენებისად, და დია იგონებდა, თუ რაითადა

Page of edition: 112   საქმითა დაექსნას მარტოობისა შეჭირვებასა, ანუ რა ბადე და ღონე

დაუდგას თავისა საქმესა.

მერმე შაჰი მოაზადს კაცი. მიუგზავნა ვითა: "ესე მეექუსე თუე არის, რათგან ქუე-წოლილ ვარ და ავად ყოფილ ვარ, აწ ცოტად ძალისა და სიმრთელისა ნიშატი მომცემია. ადრითგან ცხენსა არ ჯდომილ ვარ, აბჯარი არა მცმია, ცხენნი დამხამებიან, ავაზანი და ძალღნი ქუე-ბმითა დარყუნილან, ქორნი დამშავებიან, ყოფნა და ქუე-წოლა მომწყენია. ფარმანი მიბომე -- წავიდე ამულს, გურგანს და სარავს, მივიდე, ვინადირო და ხანი დავყო: სანადირონი კულა გავმართნე და წინაშევე მოვიდე".

რა ესე ძმისა მოციქულობა შაჰი მოაზადს მოაჰსენეს, შეატყუა, რომელ ბიჭობა და მაგალითობა იყო ამა საუბარსა შიგან, და ვისის სიშორე აღარა შეეძლო, არ შინ ყოფნა. გინება დაუწყო რამინს და წყევლა და ეგრე თქუა:

"ნურცა შენი წაღმართი და სიცოცხლე! ღმერთმან წაგიყვანოს, მაგრა მშუიდობით ნულარა მოგიყვანოს, სიმრთელე და გამარჯუებამცა შენი ნუა. სადაცა გწადიან, წაედ. შენ შენი სული ვისის გრძნეულობისად შეგიწირავს და, რა თუალად ნახო, შენთამცა თუალთა წინა მოკუდების, და შენ ესე ავი ზნე სულსა თანა ამოგვდების და ამის ავის თესლისა ნაყოფი ჯოჯოხეთიმცა მოგვუდების! ჯერეთ ჩემი სიტყუა ყუელა გემწარების, მაგრა ყუელა ხუანჯია შენი. სიყუარულითა შეგაგონებ, თუ მოისმენ და ცნობა გაქუს, ქოისტანსა გუარიანი და

კარგი ცოლი შეირთე, კაცისა შვილი, კეკლუცი. ნუღარა დაეკერები ვისის და მიმასა, თუარა განაღა ოდესმე მათითა ჯელითა წაგეები, შენსა ცოლსა გუერდით გაიხარენ, მას დასჯერდი. თუ ესე არა ჰქმნა, თუით ნახო რა წაგეკიდოს! ჯრმალსა და ლახუასა ზედა ცეცხლსა დავაგზებ და მაშიგან შენ და ვისის ორთავე შეგყრი, მე რომლისა ძმისაგან აუგიანი ვარ, მისსა სიცოცხლესა სიკუდილი მირჩევნია. ნუთუ ჩემი სიტყუა ლაღობა გეგონოს! გამწყრალსა ლომსა აღარა ეამხანაგებისო".

რა რამინ ესე ბრძანება მოისმინა, დაწყევლა გულსა შიგან ძმა და მათითა საფიცითა შეჰფიცა მოაზადის მზითა, რომელ ჩემსა სიცოცხლეშიგან მაჰისა ქუეყანასა არ შევიდე, არცა შენისა ბრძანებისაგან ბიჯი გავდგა და არცა ვისი პირად ვნახო და არცა მისთა ნატამალთა თანა დავჯდე და გავიხარნეო. მერმე ეგრე მოაქსენა:

"შენ არ ესეთი ჯელმწიფე ხარ, რომელ მე შენი ორგულობა ვიკადრო. და თუ შენისა ბრანებლობისა ურჩი ვიყო, თავმოსაკუეთელი ვარ; თქვენგან, ვითა ღმრთისაგან, მეშინიან და ვითა მისსა ბრძანებასა მოვისმენ, ეგრევე თქვენსაო".

Page of edition: 113   ზეპირ ესრე ტკბილად შესთუალა პასუხი და გული სისხლითა ავსოდა; და სხუა კალიზად იყო და ისწრაფდა გამართვასა და ვისის ნახვასა.

Chapter: 26

რამინისაგან ვისის თანა წასლვა მაჰისა [ქუეყანასა]

რა ქალაქისა კარნი გამოიარნა რამინ და გამოემართა, გამრთელდა, თუცა ჭირად არცარა წინათ სჭირდა. რა ქოისტანით ქარი აქროლდის, ესრე უჩნდის, ვითამცა სამოთხისა სული სცემოდეს. ფიცხლად იარებოდეს, ვითა მიჯნურთა წესია. მოყურისა სანახავად არად ეჭირვებოდა გზისა სიგრძე და არ ეძნელებოდა გზათა სიავე. იგი მგზავრობა თამაშად უჩნდის, ოაზომცა დიდი ჭირი ნახის.

აწ აქეთ ვისი ოდეს დედისასა მისულ იყო, ურამინობისაგან შეავებულ იყო და დადრეჯით იყვის. მისი სანდომი მაჰისა ქუეყანა ორმოდ უჩნდა უმისობითა. სამკაული ერთობით კიდე შეექმნა, ვითა მგლოიარე ჯდის, არცა სჭამდის და არცა სუმიდის; არცა გაიცინის და არცა რამინის სურვილისაგან კიდე სხუა საგონებელი ჰქონდის. ვითამცა არა თავისა სახლსა ყოფილ იყო და არა დედისათუის ეჭურიტა, ვითამცა გუელისათუის ხედულ იყო. რა ძმა ნახის, ვითამცა მესისხლე მისი ყოფილ იყო, ესრე უჩნდის. არა იამებოდის ქუეყანასა ზედა, სიხარულთა თანა სიტყუა არცავის მიუგის, არცა გაიცინის. დღისით მზესა უჭურეტდის რამინის სანაცულოდ და ღამისა სიბნელე რამინის თმათა სიშავისა ნაცულად იამებოდის. დღე და ღამე ბანთა ზედა ჯდის, და თუალნი ხორასნის გზისაკენ ჰქონდის და ინატრიდის: ქარიმცა მოვიდა ხორასნით და რამინის სურნელი

სული მეცა! ღამით იტყოდის: აჰა, თუმცა დილასა მოვიდა რამინ!
და დილასა იტყოდის: აჰა საღამოდმცა მოვიდაო! და ეგრე თქუის:
"ნეტარმი, თუმცა ცხენსა ზედა მჯდომი მამურალი ვნახო, რომელ
პირი ჩემკენ ექმნას და ზურგი მარავისაკენ! ნეტარ ვერ ვჰნახავ
ჩემთუის მოსრულსა ჭაბუკად როსტომის საბატონოსა?" დღე და ღამე
ჰქონდა ნატრა და შეჭირვება; მიწყით თუალნი გზისაკენ ჰქონდის.

ჯდა ერთსა დღესა ბანთა ზედა მზისა ამოსლვისა ჟამსა; და
მისთუის ორი მზე ამოვიდა: მზემან ქუეყანა გაანათლა და ხორასნით
რამინ ვისის გული. ასრე მოვიდა მისად მლხენელად, ვითა
სნეულისათუის აქიმი სნეულობისა ამსუბუქებელაო. და იგი მისთა თუალთა
და სულთა, ამოსლვად მიწურვილთა, შემქცეველი იყო. რა დაინახა,
სიხარულით აჩქარებული ქუე ჩამოვიდა და ერთმანერთსა მოეხუივნეს,
ვითა უსურვაზი, სიხარულითა ორნივე ტიროდეს და ღმერთსა
Page of edition: 114   მაღლი მისცეს. ერთმანერთისა სიშორითა შეჭირვებულნი,
შეყრითა,
ვითა ვარდნი, აყუავდეს. ერთგან ხალვათსა სახლსა შევიდენ. რამინს
ვისმან ეგრე უთხრა:

"შენმან გულმან ნება და თევზმან წყალი პოა. არს ესე დარბაზი
საწელმწიფო, დაჯედ; დია გაიხარებდი, ვითა გინა ეგრე. ნადირობად
მოხუე ხორასნით და დია ადვილად მოგხუდა ნადირი. მე
შენი ჯოჯობიცა ვარ და კაკაბიცა, ველური თხაცა და შველიცა. ამოდ
დაჯე, ჩემებრითა ნადირითა იხაოებდი; სჰამდი და სუმიდი,
თამაშობდი და იმღერდი, ვითა გმართებს. მე და შენ გავიხარებდეთ
დღეს დია, ხვალისასა ყოლა ნურას მოვიგონებთ. ნებისაებრ ვიყვნეთ,
ამით რომელ ერთმანერთისათუის ჭირნახულნი ვართ, მეჯნურნი
ვართ ყმანი და ნება-პოვნილნი ვართო".

ეხუევიდეს და აკოცებდეს ერთმანერთსა, მერმე ქუე დაწუეს
და დღე და ღამე იხარებდეს, ვითა სწადდა. შუიდი თუე ეგრე
დაყვეს, და შემოვიდა ზამთარი, მთისა სიცივე. ორნივე მიჯნურნი ყმანი
წელმწიფენი მუხაერსა შიგან იყვნინან. ჰქონდა პატრონობა. სიკეკლუცე,
მიჯნურობა, სიხარული. ასრე უკლებად გაიხარნეს, რომელ,
რასაცა თანა სიხარული ეგების, არასთანა დაიკლეს.

Chapter: 27

ცნობა მოაბადისაგან რამინის ვისსა თანა მისლვისა

რა ესე ამბავი ესმა შაჰი მოაბადსა, რომელ რამინ გამოაჩინა
ავი გუარი, მივიდა ვისსა თანა და კულაცა დაჯდა და გაწყუედილი
სიყუარული კულა გამონასკუა, -- რამინის გული მაშინ ელევის
ვისსა, რა ეშმა ავისა ქმნასა ელიოს; ოდესცა ყურდგელი გალომდეს,
რამინის გული ვისისაგან მაშინლა გაძლეს; ოდესცა ჩიტი ქორად
შეიქმნების, მაშინ რამინ ავსა ზნესა დააგდებს -- მაშინლა მივიდა
მოაბად დედასა წინაშე და შესჩივლა რამინის საქმე. დაღრეჯით ეგრე

მოაჯსენა:

"ეგების ესეთი საქმე გაუხელებელისა კაცისაგან, რომელ რამინს უქმნია? და ვინცა ცნობასა ზედა მყოფია, ვის მოეწონების რამინის ნაქმარი? მისრულა ჩემსა ცოლსა თანა ვისსა და მოუყივნებია ჩემი ჯელმწიფობა და სახელი. ვით მივიდენ ორნი ძმანი ერთსა დიაცსა თანა ქუეყანასა ზედა? ამის უარესი რა ეგების? მე ესე აუგი და ხუაშიადი შენთვის ადრითგან მიმაღავს, და, რა დამეჭირა, გამოვაცხადე, მით რომელ შენ სცნა ნაქმარი და უსამართლოდ არ მწყევლიდე. მე ასრე მოვკვლავ რამინს, რომელ შენნი თუალნი
Page of edition: 115 გაზაფხულისა ღრუბელნი იქმნენ მტირალნი, ჩემი თავი ამის აუგისაგან

მაშინ იქსნების, რა პირი ჩემი რამინის სისხლითა დავიბანო. შენ ჩემი სამოთხეცა ხარ და ჯოჯოხეთიცა და ესე საჩემო ავი სახელი არცა შენ გიამებისო".

ეგრე უპასუხა დედამან:

"მეცნიერსა კაცსა თავისა ჯელ-ფერჯი თუით აროდეს მოუკუეთია. ნუ მოჰკვლავ მას, შენი ძმა არის და მისებრი ძმა სხუა არ დაგრჩების. რა ურამინო იყო. უნატამალო დარჩები. აღარ გიამების უმისო სიცოცხლე და სიხარული. რა არცა სუმასა შიგან გუერდით გიჯდეს საყუარელი ძმა, არცა ომისა დღესა ზურგად გყვეს, არცა მტერსა და მოყუარესა გუერდით საქადურად ზურგით გიდგეს? ღმერთსა შენდა შვილი არ მოუცემია ქუეყანისა საწაღმართოდ პატრონად, და რა ღმრთისა განგება. -- ყოვლისა ადამიანისა სიცოცხლისა ბოლო, -- შენზედა მოვიდეს, შენი სახლი და საჯდომი შენთა მტერთა მიჰხუდების. დაეკსენ, რომელ ცოცხალი იყოს და შენი ადგილი შენად შედეგად შეინახოს. კაცი უკუნისამდე ცოცხალი არ ეგების, გარნაღა ოდესმე სიკუდილი მოესწრების, სჯობს, რომელ რამინ ცოცხალი გესუას, ნუთუ შენებრი ქუეყანისა მპყრობელი და ჯელმწიფე იყოს. ძმასა ნუ მოჰკვლავ, ცოლი კიდე გააძე და სიყუარულისა კლიტე სხუასა ვისმე შეჰვედრე. კეკლუცნი. მზისა მსგავსნი, დია არიან, რომელ მათი მკერდი წმიდა ვეცხლია და თმა -- ამბარი. ერთი მათგანი გამოირჩიე, და გული მას მიეც და საჭურჭლისა კლიტე მას შეჰვედრე: ნუთუ მისისა სადაფისაგან თუალი პატიოსანი გამოვიდეს, რომელ სიხარული მოგეცეს და ადგილი შენი შეინახოს! რასაღა გამოელი ვისისა საქმიანობასა? ამისგან კიდე კარგი რა სჭირს, რომელ ჯიმშედის გუარისა არის, თუცა გუარად ჯელმწიფე და კარგია, მისსა სიკეკლუცესა ათასი ავი ზნე სდევს, ნუ იქმ, ჯელმწიფეო, ცნობა მოიჭმარე და სულსა შენსა რამინის სისხლითა ნუ დაისური. ათასსა დიაცსა ვისისებრსა ჰპოვებ. მის ბოზისა სიყუარულსა გულისაგან რად არ გააგდებ? მე ესე ამბავი კულაცა მასმია და მგონია -- უარესიცა მასმია მის დუხჭირისა თავისუფლისა. ძმა ვირო კულაცა შეუყუარებია, დღე და ღამე მის გუერდით სუმად ზის და ღუინისაგან უფროსჯერ მთრვალი არის, ვისისა ბედისაგან ნიადაგ ესე უნდოდა და აწ რა მიჰხუდა, აღარას შეიჭირვებს.

შენ უბედურსა რამინს რასადა უწყრები? შენი შემცოდე ვირო არის. რამინ რა ჰამიანს არის, მით არის, რომელ შენებრვე ვისისი მიჯნური არის. და ერთი ზნე ბოზისა ვისის ესე არის. რომელ თუითოსა დღესა თუითო კურო ჰყვეს. ეგეთი სიკეკლუცე და შუენება
Page of edition: 116 რა სარგებელი არის, რომელ თუესა ერთსა მოყუარესა თანა არ დაზამს. ვარდსა ჰგავს: თუცა სურნელი და ჰამო არს, დიდსა ხანსა არ დაზამს და ადრე წავა".

რა ესე სიტყუა გაათავა დედამან და მოისმინა მოაბად დედისაგან, ძმისათუის მაშინვე გულ-კარგად გაჭდა. მაგრა ასრე გაუწყრა ვისსა და ვიროს, რომელ წყრომისაგან პირი გაუყუითლდა. მაშინვე ვიროს წიგნი მიუწერა და სიკუმტითა კალამი ჳრმლისაებრ გაიმახუა და ეგრე მიუწერა: "ვინ გიბრძანა, ამას არ მითხრობ, რომელ ჩემგან უფროსობასა ჰლამი? ვინაა ზურგი ანუ მეშუელი შენი, რომელ ეგრე გადიდებულ ხარ? რად არ მითხრობ ამას, თუ ესრე ვინ გაგულოვნებს, რომელ მელსა ლომისა ბუნება აგიღია? შენ ლომთა თანა რად ჰლამი ლომობასა, კანჯარი სად მოერევი ანუ სად გაექცევი ლომსა? თუცა ვისი შენი დაი არს, ჩემი ცოლია, და ეგრე მექცევი გუერდით რად გიზის? სად გინახავს ოდეს ერთი დიაცი ორთა ქმართა ცოლი, ანუ ორნი მებრძოლნი პილონი ერთითა ბეწვითა დაბმულნი? მე არ მინახავს! ნუთუ მუნითგან ქუეყანანი რანიმე აგიხმან ანუ ასაბიანი დიდძალოანი მოგიკიდებიან და მით გულოვნობ? მე შენგან კარგნი ვერაოდეს რა მინახვან, არცოდეს ვინ ჳელმწიფე გაგიქცევი, არცა მტერი ტყუედ ვინმე წამოგიყვანია, არცავისი შენისა დამამძიმებელისა ქუეყანა აგიოჭრებია. რა ოდეს გიქმნია კარგი, არავისგან მასმია. შენი გუარი ამაღლებისა ჟამსა თავსა ჩაღმა იქმს, ჯორსა ჰგავს გუარიანობითა: რა მამა კითხონ, დედასა აჰსენებს. შენი უკეთესი მშუილდოსნობაა, მაგრა საგნობასა შიგან, არ ომსა. ცხენოსნად კარგი ხარ, მაგრა მოედანსა შიგან, უკეთ გააჭენებ ასპარეზობასა შიგან, ვირე ლაშქრობისა და შებმისა ჟამსა. ვირე დედათა ახლავ, ჰაბუკობასა დია ეცდები, თუცა ომისა დღესა და შებმისა ჟამსა, ვითა დიაცი, გაიქცევი. მაჰისა ქუეყანასა მიწყით ჰლომობ და სხუაგან მელიცა დაგიზაბუნებს. ნუთუ ჩემი შიში დაგუიწყებია, რომელ თავისაგან სული ამოვილო; და ჩემთა ლაშქართა მარლუხელთა ნაკრავიცა დაგუიწყებია, რომელ მაჰისა ქუეყანასა შიგან ჯერეთცა ყოველგან კუნესა და ვაგლახი ისმის მაშინდითგან. მე იგი მკლავი და ჳრმალი ჯერეთ მაქუს, რომელ პირით ქუეყანისაით ჩემთა მტერთა ამწოცელია. რა ესე წიგნი წაიკითხო, ცოტად დამელოდე, ამათ დღეთა ნაუზმები ჳრმალი ჩემი გესტუმრების. მე იგიცა მასმია, რაცა ამას წინათ დაგიქადებია და მოახლეთათუის გაჩუენებულ ხარ. ეგრე გითქუამს: "მოაბად უგრძნეულოდ დამესხა და მით წაიყვანა გორაბით ვისი. მე ლაფლად ვიყავ; თუმცა მუნ დამხუდარ ვიყავ, მოაბად ყოლა ვერ წაიყვანდა ვისსაო". აწ აღარა

Page of edition: 117 მთრვალისაებრ მოლაფლებულ ხარ; თავისა ადგილსა მორჳმული

ჳელმწიფე ჰზი. ჩემი საქმე შენთუის მიცნობებია, შენად ომად

გამომართულ ვარ, საგუშაგოსა ზედა ყოველგან გუშაგნი დააყენენ, ყოველი ადგილი გაიმაგრე, ლაშქარნი შეიყარენ. ასაზიანი მოიკიდენ და, ვითაცა გწადიან, ეგრე დაემზადე. თუით მეცა ადრე მოგესწრები, გავანქრევ შენთა საჭურჭლეთა, იავარ-გიქმ შენ და შენთა ლაშქართა. აღარ ეგრე შეგებმი, რომელ ცოცხალი სადმე დარჩე და შენებურად გარდაიხუეწო. ქუეყანასა შიგან ეგზომსა სისხლსა ვადენ, რომელ სისხლისა ღუარი მკუდარსა იტანდეს. ვისსა გამოვიტან უპატიოდ და უზეწაროდ ლაშქართა შიგან ქუეითსა ვაცორვებ. ესრე გავჰკნდი და მოვაყივნებ, რომელ აქათგან წადმართ უხუცესისა მტერობასა ველარავინ იკადრებდესო".

ესე წიგნი შიკრიკსა მისცა და გაგზავნა ვიროს თანა და მაშინვე ლაშქართა ყუელასა აცნობა ესე საქმე, და შეეკაზმნეს დიდებულნი და ლაშქარნი, შეიყარა უამრავი, ზღუისა ქუიშათა ოდენი. ასაყარს ჰკრეს, თუ სთქუა, ჯეონისა წყალი ქოისტანისაკე მივაო. ლაშქართა სიდიდისაგან ცისკარი დაიმაღლის. ესეთი ჭაბუკები იყო, რომელ ლომთაებრ სისხლისა მსუმელნი. მიდიოდეს ფიცხლად მოწიგნარსა შიკრიკსა უკანა, ვითა ქარნი.

რა ფარანდამან წიგნი მიართუა. მოაბადის წყრომისა შიშითა ტანისაგან ძალი წაუვიდა და თუალთაგან სინათლე, ეგრე თქუა:

"მიკუირს ეგზომი წყრომა რა არის, ანუ ესრე დანაქადებით საუბარი? ჩემი დაი მისი ცოლი არის და მისსა დარბაზსა შიგან ჯდა, ზამთრის დღესა სახლისაგან გამოაძო. იგი გუცემს და იგივე ტირს, ორი უსამართლო მისგან გუჭირს. გამორჩეული ჩემი დაი. ვით მესისხლე, ათასითა უპატიობითა გამოაძო, ერთითა წიგნითა უკანის არცა მოიგონა და არცა უკმო. მან შეგუცოდა და იგივე გუიწყრების. შაჰინშა არცა ქვისაა და არცა რვალისა. რად უნდა ეგზომი ქადილი და გაჩუენება? ერთხელ ლაშქარი შეყარა და მნახა; მგონია, მოეწონა ჩემი თავი. ესრე გაქცეული და გაწბილებული წავიდა აქაით, რომელ უპატიობითა ქუეყანათა შიგან არაკად დაიდვა. ჩუენი ომი არ დამალული იყო, რომელ აწ ვისმე გავაგონებდეთ. მაშინ ძლივ გარდაიხუეწა, აწ კულა ფერება რადლა უნდა. ორთა კაცთა ერთისა გატეხილისა მშუილდისაგან ეშინოდა".

მერმე წიგნის პასუხი პირიანი მიუწერა: "დიდო კელმწიფეო, მაღალო და მებრძოლო, ნებერო! შენისა საცთურისაგან რა წაგეკიდა დადრეჯილობისა და ავისაგან კიდე? შენ კელმწიფეთა კელმწიფეო, მბრძანებლობა გაგივა. საჯამსო ესე არის, რომელ წყნარი

Page of edition: 118 იყო და ყოვლისა საქმისა მეცნიერი. რათგან პატრონი ხარ, კამს ესე,

რომელ სიტყუა უნივთო არაოდეს ბრძანო. მეცნიერნი სამართლიანად უბნობდენ და თავსა მიწყით მოსამართლეობითა გასახელოვნობდენ. ჩუენს შუა მტერობა უპირულია, მით რომელ მოყურობა და მტერობა ერთგან უფერეა. თქუენ ბედითსა უბნობთ და გუაგინებთ

ჩუენ ვერცა ეგრე გაგინებთ. თავისი ცოლი გაგიძია, სხუასა ნურვის აბრალეზ, ამისთუის არცა წიგნის მოწერა გინდა და არცა ომი. აჰა შენი ცოლი, სადაცა გწადიან, წაიყვანე და, თუ მიბრძანებ. აწვე ვისსა შენსა წინაშე გამოვგზავნი. ოდითგან აქა მოსულა, ღმერთმან იცის, სამჯრის მეტად არ მინახავს და, თუ ვნახოცა, რა საკუირველია? მმა დისა ნახვისათუის ოდეს ვის მოუყვივნებია? ცოლი შენი, რა გაგვა, თუ მე გუერდით მიჯდეს, და თუ ავსა რას მეეჭუ, თუით იცი, რომელ მე უსამართლეობა არაოდეს გამომსლვია. ვისიცა ამასვე იტყუის და შენცა იცი, რომელ უღალატო მომიცსენებია. აწ ამისად შედეგად შენ თუ არ იცი ჩემი საქმე, მე გაგაგონო. ამა წიგნითა, რომელ მოგიწერია. შენ მარტო მისრულ ხარ ბრჭისასა და ცუდად უსამართლო დია გითქუამს. მაშინდლითა შებმითა შენ თავი გიქია: გამარჯვებული მე ვარო და გაქვეული -- შენ. ეგრე გითქუამს: იგივე მკლავი და ჳრმალი ჳერეთ არისო, რომელ ჰირისა მიწისაგან ჩემი მტერი ავჯოცეო. თუ შენი ჳრმალი ბასრი არის, არცა ჩემია. ბზისა. თუ შენი ჳრმალი ჳაჭუ-მუზარადსა სჭრის. ჩემი კულა -- ქვასა და გურდემლსა. ეგრე გითქუამს: ჩემი შიში ნუთუ დაგუიწყებიაო? შენ თურე ჩემი ნაკრავი სიზმრივ ნახე, რომელ მღუიძარესა აღარ გეტკივნა. რაცა ჩემგან სათქუმელად ჩემი ქება დაშენი ძაგება ჳამს, ჩემად ნაცულად ყუელა შენ გითქუამს და დაგისწრია. თუ ესე წიგნი ლაშქართა ზედა წაიკითხო, მრავალი დამალული აუგი გამოგაჩნდების, ესეცა დაგეყუედრა ჩემდა თუ: შენი დედა გუარად შენსა მამასა სჯობდაო. კაცისა მამაცისა გუარი ომისა დღესა მისი მკლავი და ჳაბუკობაა. მაშინ გუარსა არ ეძებენ, შუბისა, ჳრმლისა და ლახტისაგან ეშინიან თუ; ომსა შიგან გამოგაჩინო, რა შევიყარნეთ, ჩემი გუარი და საქმით ვქმნა, არ ენითა ოდენ ვთქუა. გუარი და ენა-მახუილობა ერთ დანგად ღირან მაშინ, რა ჳაბუკნი ერთიმანერთსა შეებნენ. ეგრე საუბარი ქუე დააგდე და აწ ჳაბუკობა იწმარე. დღეს ჩუენი მეშუელი მკლავი, ჳრმალი და გული არის და გამარჯუება ღმრთისა ჳელთა შიგან არისო

ფარანდა გარეშეაქცია ვირომან, შაჰი მოაბადს წინა მიეგება. რა მოაბად ესოდენი ძნელი პასუხი წაიკითხა, -- მუნვე წყნარად კითხვა დაიწყო, სადა საეჭუი ჰქონდა, რომელ ვირო ვისის გზითა ავსა
Page of edition: 119 პასუხსა გასცემდა, -- და რა სრულა წიგნი წაიკითხა. სიკუმტე და სიცრუე მაშინვე სინანულად გაუჭდა. სხუა კაცი გაგზავნა ვიროსთანა, ვითა: "შენ გიქსნივარ ყოველთა ჳირთაგან, დია ავად შეესმინე ჩემთანა და არა ვიცოდი, რომელ უსამართლოდ იყვნენ. აწ მტერობისა რახსისაგან გარდაჯდომილ ვარ და სიყუარულისა ჳარმაგსა შეჯდომილ ვარ. შენი სტუმარი ვარ თუესა ერთსა. ვით მოყუარეთა და მზახალთა ჳხუდების. აგრე იურვოდი მასპინძლობისათუის. შენსა დარბაზსა და წალკოტსა საჯელმწიფოსა შიგანა გესტუმრები, მერმე წელიწადსა ერთსა მე შენი მასპინძელი ვარ, ნუთუ რას ამა საქმისათუის მემდუროდე, აწვე აქა ბრძანე და ვისი თანა მოიტანე. ვისი ჩემი სულია და შენ მმა გამორჩეული და შაჰრო ჩემი დედაო".

რა მივიდა მოაზადის წიგნი ვიროს თანა საყუარლიანი, და დია სალამი და ძლუენი შაჰროს თანა ჰქონდა, კულაცა დაიძალა მტერობისა ეშმა და სიყუარულისა ვარდი აყუავდა, სიხარულისა თუალსა გაელუიდა და მტერობა გაქარდა. მიიყუანეს დედოფალი ვისი. ვითა მზე, და მოაზადს შეჰვედრეს. ყოველსა კაცსა გაეხარნეს. თუ სთქუა, ქორწილი მაშინდა იყო. თუესა ერთსა მუნ გაიხარნეს, ინადირეს, იასპარეზეს, სუმიდეს, მერმე ხორასანს მოჰმართეს და მაჰით მარავს ქალაქსა მივიდეს.

Chapter: 28

მოაზადისაგან საცეცხლისა აგება ვისის საფიცრად

რა მარავს ქალაქშიგან მივიდა შაჰინშა, გულმხიარულობდა ვისის სიხლისაგან, მზე მისი ვისის პირი იყვის და მუშკი მისი -- ვისის თმა.

ერთსა დღესა ჰამოდ ჯდა გულ-მხიარულად ვისსა გუერდით და ეუბნებოდა რამინის სიყუარულისასა ვითა: "ეგზომი ხანი მაჰისა ქუეყანასა დაჰყავ და ამით გასძლე, რომელ რამინ შენსა გუერდით იყო და, თუცა იგი არ გხლებოდა ჭირის მაქარვებლად, დილაღ დამემდი მუნ ყოფნასა ვერ გასძლებდიო".

ვისმან კუშტად პასუხი ეგრე მოაქსენა:

"ეგზომ ავსა და ბედითსა ნუ მეეჭუ. ზოგჯერ აგრე მეტყუი, ვიროს ჰყოლიხარო და მისსა ნახვასა მანადულებ; ზოგჯერ ეგრე მეტყუი, რამინს ჰყოლიხარო. რად მაყუედრებ ეგზომსა?. ნუ ეჭუ ჯოჯობეთსა ეგზომ ცხელსა, ვითა იტყუიან, და ნუცა დევსა ეგზომ დუხჭირსა, ვითა უზრახვენ, თუცა მპარავისა ჯელი მპარაობაა, ტყუილსაცა დიდად უზრახვენ.

Page of edition: 120 Line of edition: 1 ესე შენ თუით იცი, რომელ ვირო მონადირე არის და წამსა

Line of edition: 2 ერთსა შინ არ დაჰყოფს. სხუა ჯელი არ იცის ბურთობისა, ნადირობისა

Line of edition: 3 და დიდებულთა თანა ღუინისა სუმისაგან კიდე. რამინს იგივე ზნე

Line of edition: 4 სჭირს, რომელ ვიროს, და მისი თუით მოყუარული არის. ამა ექუსსა

Line of edition: 5 თუესა, ვითა ორნი ძმანი, თამაშითა შექცეულან. ყმასა კაცსა ყმა

Line of edition: 6 კაცი ბერისაგან უფრო უყუარს, ამით რომელ უფროსი სიამოვნე

Line of edition: 7 სიყმე არის კაცისა. სიკეკლუცე და სიყმე ღმერთსა ვითა სამოთხე

Line of edition: 8 დაუბადებია. რა რამინ მაჰისა ქუეყანასა მოვიდა, მან და ჩემმან

Line of edition: 9 ძმამან გაიხარნეს ნადირობითა. ბურთობითა, სუმითა და გაგებითა.

არ ეგების, რომელ ვინცა ვის შეუყუარდეს, ყუელა შემცოდე და საკლავი იყოს, და არცა ესე, რომელ ვინცა მიჯნური იყოს. ყუელა ღალატსა და მოღორებასა მოყურისა უდგებოდეს. არ ყუელაისა გული შენებრ ღალატიანი არის და არ ყოველი კაცი შენებრ

შეუპოვარი არისო".

შაჰი მოაბადს გაუკუირდა და ეგრე თქვა:

"თუ ესე ესრეა, კარგია; რამინ საკურთხეველი არის, აღარ დასაწყევარი. აწ შენ შემომფიცე, რომელ შენ მუნ რამინს არა ჰყოლიხარ. რად გეშინიან? შეუცოდებელმან ფიცითა გამოაჩინე შენი სიმართლე. შეუცოდებელსა ღმერთი არ გარდააჯდევეს და მამღრად უჭმელი პირი არ აყროლდების".

რა ვისსა ესე მოაბადისაგან ესმა, გულოვნად ეგრე მოაქსენა:

"ჰე ჯელმწიფეო საშიშო! მაგა ფიცითა ვერ შემაშინებ, ამით რომელ მართალი ადვილად ჰფიცავს. კაცისა გული რა მართალია, წყლისა შესუმა და ფიცი სწორია მისთუისაო".

შაჰინშა ეგრე ბრძანა:

"ამის უკეთესი არაა, რომელ შემომფიცო და საეჭუსა და საყუედურსა დაეხსნა და შენთუის ყუელაისა მზრახისა ენა დააბა. აწ მე დიდსა ცეცხლსა დავაგზებ, ალვასა და მუმკსა დავაკუამლებ; და ამა ყოველთა დიდებულთა და ლაშქართა წინა შემომფიცე ცეცხლითა. და მას შუა გამოიარე. რომელ მასვე წამსა. რა შემომფიცო, შეცოდებისაგან სულითა წმიდა იქმნე. და ამისსა შემდგომად არცა რა საყუედურითა გკადრო და არცა უნებელი სიტყუა მოგაქსენო. მაშინ ჩემი სული და საწუთრო იქმნები და სიცოცხლისაებრ შემიყუარდები, და ჩემსა ჯელმწიფობასა ერთობით შენ მოგცემ და შენსა სიწმიდესა გამოვაჩენ".

ვისმან ეგრე მოაქსენა:

"ეგრე ქმენ, შენცა გაწმინდი და მეცა განმწმიდე მაგა საქმითა, ვირემდინცა შენ გულსა შიგან არაწმიდასა მეექუ, შენს სულსა და

Page of edition: 121 Line of edition: 1 სჯულსა ყუელასა ივნებ. შეცოდებისა ნახვა და მალვა სჯობს, ვირე
Line of edition: 2 უნახაობა და წამებაო."

Line of edition: 3 მერმე შაჰინშა უჯმო ყუელა ერთობით ცეცხლისა მსახურნი,
Line of edition: 4 დიდებულნი და ლაშქარნი მისნი და საცეცხლესა შიგან დიდი
Line of edition: 5 საქონელი შესწირეს, რომელ თუითოსა თქუმა არ ეგების: ოქრო,
Line of edition: 6 თუალი, მარგალიტი და სოფლები. და მუნით ცოტა ცეცხლი
Line of edition: 7 მოაღებინა, მოედანსა შინა დიდისა მთისა ოდენი ცეცხლი
დააგზებინა,

Line of edition: 8 რომელ მისი სიტფო ცამდინ მისწუდებოდა და მისი ალი კეკლუცსა
Line of edition: 9 დიაცსა ჰგუანდა, რომელ შარისა პერანგითა ლამაზად იარებოდეს.

ანათობდა ქუეყანასა სრულად მის ცეცხლისა სიდიდე და სიცხითა დამწუელი იყო, ვითა მოყურისა გაყრა, და კუამლი მისი აბნელებდა ჰაერსა ცისასა. და ესე არავინ იცოდა, თუ შაჰინშას რასთუის აუგზია ისი ცეცხლიო, და ესრე ამადლდა, რომელ მთუარესა ატფობდა მისი ალი.

დადგეს ერთობით დიდებულნი ხორასნელნი ცეცხლისა წინა.
მოაბადის კოშკისაგან ვისმან ნახა იგი საშინელი ცეცხლი და რამინს
უთხრა:

"ნახე იმა კაცისა საქმე, ვითარი დიდი ცეცხლი დაუგზია ჩუენთუისო
და იმაშიგან ჰლამის ჩუენსა დაწუასა! აწე ვირე იგი დაგუწუიდეს,
მოე და ორნივე გავიპარნეთ აქაით და ჩუენ დავწუათ მოაბადის
გული მისითავე ცეცხლითა. გუშინ მეუბნებოდა მოაბად ვითა
-- შემომფიცე, რომელ რამინს არა ჰყოლიხარო, და მეცა დაუწყე
საუბარი, ვაღორებდი. აწ აქა მოქალაქეთა და ლაშქართა წინა
დიდი ცეცხლი დაუგზია და მე იმა ცეცხლსა შიგან გამარებს, იმა
კაცთა წინა მომაცივნებს და ეგრე მეტყუის, ამა კაცთა წინა შიშუელი
შედი, რომელ რამინს არავინ გიზრახვიდესო".

მერმე ძიძასა ეგრე უთხრა:

"შენ რას იტყუი, ამა. ცეცხლსა ვითა დამცსნი? აღარ გულოვნობისა
ჟამია, აწ ჟამი გაქცევისა არის. შენ დია ღონის ამგებელი
ხარ და ფრთხილი; გუითხარ, თუ რა არის ჩუენი ღონე, ანუ ამისგან
ვით ვიცსნებით? ესეთსა ჟამსა ღონე სჯობს ჭაბუკობასაო".

მერმე ძიძამან მისებურად მაგალითად ეგრე უთხრა:

"ეგე დია ძნელი საქმე წაგუკიდებია. მე მაგისისა ღონისა აგება
არ ვიცი. მაგრა ნუთუ ღმერთმან გუიშუელოს და გაგუიმარჯვოს!
აწ რათგან ესე წაგეკიდა, აქა ნუდარა სდგათ; სადა მე მივიდოდე,
თქუენცა წამომყევითო".

სალაროსა შევიდეს და მუნით დია საქონელი, ოქოო. თუალი
და მარგალიტი აიღეს და აბანოსა შევიდეს სამნივე. და მის აბანოთ

Page of edition: 122 Line of edition: 1 ერთი გზა წყლისა სადინელი წალკოტსა
გავიდოდა ესეთი. რომელ

Line of edition: 2 არავინ იცოდა. და მას ჯურელსა გავიდეს სამნივე და წალკოტსა
Line of edition: 3 შევიდეს. მოაბადისაგან გულ-დადალულნი მივიდოდეს. მაღალი

Line of edition: 4 ზღუდე იყო წალკოტისა. რამინ, ვითა ვეფხი, ზედა შეხლტა და
ზეწარი

Line of edition: 5 ჩამოუშვა; ორნივე ზეწრითა ზე გაიყვანნა და იმიერით ჩაასხნა.
Line of edition: 6 თუით უჭირველად ჩახლტა და სამნივე ზეწრითა, ვითა დედანი,
Line of edition: 7 პირდაბურვილნი წავიდეს.

Line of edition: 8 იცოდა რამინ ერთი ვენაჯი, რომელსა შიგან ერთი კარგი
Line of edition: 9 მეზურე იყო, მოყუარე მისი. მაშინ მისსა მივიდა და მუნ მოისუენეს.

მერმე ვენაჯით მეზურე გაგზავნა თავისა ყმასა კარგსა მისანდობელსა
თანა და ეგრე უბრძანა, ვითა: "უკეთესი ცხენნი დამიკაზმენ, და
ჩემი აზჯარი, და თურა საჭამადი გაქუს, სულითა ზედა აქა მოიტანე,
რომელ ვერავინ გიგრძნასო". მივიდა და მასვე წამსა, რაცა უნდოდა

შინაით მოართვეს.

რა შელამდა, შესხდეს და ესრე წავიდეს სამნივე. რომელ ქარი ვერ ეწეოდა, ადამიანმან ვერავინ ნახა. ესეთი მინდორი. რომელ ვეშაპთა ოდენ სადგომი იყო, უწყლო და უსადოვრო, -- მათ ერთგან ყოფნისათვის სამოთხედ უჩნდა: ქუიშა. ქვა, სიცხე და წყურვილი მათ მიჯნურობისაგან ღმრთისა წყალობად უჩნდა, და ერთმანერთისა სიახლისაგან ვერცა სიცხესა იგრძნებდეს, ვერცა სიცვიცესა. ვითამცა თამაშად იარებოდეს, არ ეგზომ საჭიროსა ადგილსა და გზასა მიდიოდეს. ჩინეთს ქვაზედა სწერია. ვითა: მიჯნურთა ჯოჯობეთი სამოთხედ უჩს; რა მოყუარესა ახლავს, მიჯნური, თუ პილწიცაა, მას ეტრფიალებს. მინდორი ვენაჲად უჩს, თოვლი -- წალკოტად. მიჯნური მთრვალსა ჰგავს, რომელ, რა კაცსა ეთროს, ჭირი და ლხინი ყუელა სწორად უჩს.

იგი მინდორი ათ დღე დალიეს და მარავით რეს ქალაქს მივიდეს. რამინს ერთი მოყუარე ესუა კარგი და მისანდობელი; რესა მას კარგი სახლ-კარი ჰქონდა და დია უხუი და კარგი კაცი იყო. სახელი ბეჰროზ შეჰროსძე ერქუა. და მისი სახლი სამყოფად ჰამო იყო და ყოვლითა კეთილითა სავსე. ძილპირისა ჟამსა, რომელ ღამისა სიბნელისაგან გზა არა ჩნდა. რამინ მივიდა ბეჰროზის კარსა გულმხიარული და ჭირთაგან ჯსნილი. რა ბეჰროზ ნახა რამინ, სიხარულითა არ დაიჯერა, თუ არა მეზმანებისო. ეგრე თქუა:

"ესეთსა ჟამსა რამინისებრი სტუმარი ვისთვის ეგებისო?
რამინ ეგრე უთხრა:

"ძმაო, ესე ჩუენი ხუაშიადი შენისა სიკეთისაებრ დამალე და ნურავის უთხრობ, თუ რამინ მოსრულა ანუ სტუმარი მყავსო".
Page of edition: 123 Line of edition: 1 ეგრე მოაჴსენა ბეჰროზ:

Line of edition: 2 "ღმერთმან და ჩემმან ბედმან მოგიყვანა ჩემად სტუმრად. შენ
Line of edition: 3 პატრონი ხარ, მე შენი ყმისა ყმა ვარ. თუ მიბრძანებ. სახლისაგან
Line of edition: 4 ყუელათა კიდე გავალ. დარბაზი ჩემი და რაცა მაშიგან არის, თქუენი
Line of edition: 5 არის და მე ღმერთმან თქუენი სამსახური გამიმარჯულოსო".

Line of edition: 6 მერმე ვისი, რამინ და ბეჰროზ, ვითა მათ სწადდა, ეგრე
Line of edition: 7 იხარებდეს ერთგან ასსა დღესა, -- ასრე, რომელ მათი ამბავი არავინ
Line of edition: 8 იცოდა, -- კარ-დაჴშულნი და გულ-გაჴსნილნი. დღისით
თამაშობდეს
Line of edition: 9 და ღამით გამოჩინებისა შედეგად რამინ ჩანგი აიღის და ცემა
დაუწყის და ზედა სიმღერა თქუის და სამიჯნუროთა შაირთა იტყოდის
ჴამოითა ჴმითა, ვითა:

"ჩუენ ორნი კარგნი მოყუარულნი ვართ, ერთმანერთისათვის
სულთა გავსწირავთ; სიხარულისა განძნი ვართ. მაგრა მტერისა

თუალთა ბოძალი ისარი; თუცა ჩუენ სიხარული და გულის ნება
გუაქუს, ჩუენი მტერი ამით დია უპატიოდ არის და საწყალად;
რაზომიცა ჭირი დაგუემართოს, ჩუენ ერთმანერთსა არ გავეყრებით,
ვერცა ოდეს სიახლითა გავძლებით. ჩუენ სიხარულისაგან კიდე ვერა
ვჰნახავთ, ბედსა ჩუენთუის ესე მოუცემია. ჰამოო ვისო. რამინს წინა
მჯდომო! რამინ შენგან მხიარული, შენ რამინისაგან. ჰამოო ვისო
პირ-მხიარულად ბაგე-მღიმარეო! არ ვინანი ჩემსა თათბირსა, არ
ვინანი ამა ესრონისა ქმნასა; ვიხარებ ამა მგზავრობასა, რომელ
ვისისებრი ნადირი ვინადირე. შაბაშ რამინ, რომელ შენი საწადელი
აისრულე! აწ ვითა გწადიან, ეგრე ახარებდი გულსა, -- მოყუარეთა
ნება ერთგან გაქუს, სამოთხესა შინა ხარ. შენი ვარდი დაუმქნარია.
შენი მოყუარე მზე არის, რომლისა ბედითა რასაცა ეძებ, ჰპოებ.
ღმრთისაგანცა კურთხეულ არს მაჰისა ქუეყანა, რომელსა შინა
ვისი პირმზე დაბადებულა! კურთხეულმცა არის ვისის სიცილი
რომელ საწუთროცა მისისა სიცილისა მონა არის! მიბოძე, ვისო,
ბროლისა ჳელითა საჯელმწიფო ჭიქა. რომელსა შიგან ღუინო შენისა
დაწუისაებრ წითელი დგას. მე ოდესცა შენისა ჳელისაგან ღუინოსა
შევჰსუამ, უკუდავებად მიჩს. ღუინო ვერ დამათრობს, შეჭირვება
არ მომივა. შენისა სიყუარულისაგან მე ჭირი არ შემწონს. რა
ჰამოდ შემომხედნე, ღმრთის წყალობად მიჩს. ჩემი პატივი შენგან
გაძლიერდების და შეჭირვია ჩემი შენგან განქარდების. გული ჩემი
სადაფი არის და შენ შიგან მარგალიტი; ჩემი მკერდი ცა არის და
შენ მას ზედა მასკულავი. ღმერთმან ესე სადაფი უმარგალიტოდ ნუ
გაჰადოს და ესე ცა -- უმასკულაოდ. მიწყითმცა შენად არის
შენგან მხიარული! მოვა ესეთი ჟამი, რომელ ჩუენსა სახელსა აჰსენებდენ

Page of edition: 124 Line of edition: 1 და ყოველსა კაცსა უკუირდეს ჩუენი
სიყუარული, სახელი და

Line of edition: 2 სიხარული. და ესეთი სიკეკლუცე ჳამს თუ უკუნისამდე
იჰსენებოდეს.

Line of edition: 3 გულო, თუცა დია ჭირი და სასჯელი ნახე, აწ მოყურისაგან

Line of edition: 4 ლხინსა და გულის-ნებასა ხარ. ჩემი გული მით სიყუარულითა

Line of edition: 5 სავსეა, რომელ მოყურისა პირი მზე და მთუარეა. შენ დღე და ღამე

Line of edition: 6 იხარებდი მისითა პირითა და მტერთა და მეშურნეთა სიკუდილსა

Line of edition: 7 იგონებდი. ხურმა და ეკალი ერთსა ხესა ზედა იქმნებიან, ეგრეთვე

Line of edition: 8 მიჯნურთა სიხარული და შეჭირვება მისი ერთგან იქმნებიან. აწ,

Line of edition: 9 გულო, თუ შენ სული შესწირო, მისისა ერთისა კოცნისა მუქაფა

არაა. მე სული ასეთისა მოყურისათუის მინდა და საწუთრო ესეთისა

საქმისათუის დაბადებულა. აწ შენ სუმიდი ღუინოსა. ნუ შეიჭირვებ!

ხვალე რაცა ღმერთსა გაუგია, იგი წაგეკიდების. ნუთუ ხვალე
თუით უკეთესი წაგეკიდოს მისგან, რომელსა დღესა მიელიო".

ოდესცა რამინ ღუინოსა სუმიდის, ესეგუარსა იტყოდის,
იმღერდის და უბნობდის. ვისი, კეკლუცთა სანთელი, მხიარულად იყო.

არა დააკლეს ორთავე გულის მონაცემი; აქათ ვისი და რამინ ესრე
იხარებდეს და იქით შაჰინშა ჭირსა და მოყივნებასა და ჯავრსა შიგან
იყო, რომელ ვისსა აფიცებდა და საეჭუისაგან გამოიყვანდა.

ოდეს ძებნა დაუწყო ვისსა. ვედარა პოვა, საწუთრო თუალთა
წინა დაუბნელდა. ერთსა დღესა და ღამესა ეძებდეს. მოაბადს
ღუიძლსა ცეცხლი ედებოდა და გული თუით მისგანვე დანაგზებსა
საჯუმილსა შიგან ეგზებოდა.

Chapter: 29

მოაბადისაგან გაღარიბება ვისის საქებრად

რა პოვნისა იმედი გარდასწყუიტა, თავისა სიკუდილი სანატრელად
გაუტყდა. მერმე ძმასა მისსა ზარდის თავისა საჯდომი შეჰვედრა
და მას მიანდო, ამაღ რომელ ძმაცა იყო და მისანდრბელი ვაზირიცა.

მოაბად თავით თუისით ქუეყანათა შიგან ვისის საქებრად.
წავიდა მარტო. მისთა ეგზომ ქონებათაგან ერთი ჯრმალი და ერთი
ცხენი, რომელნიცა ბუნებად ერჩივნა, წაიტანა და წავიდა. ქუეყანათა
შიგან მარტო იარებოდა, გულის ტკივილისაგან და სიყუარულისაგანცა
მიუცილვებელად ვისსა აქსენებდის. მოიარა ყოველი პირი
მიწისა: ოჯერი და შენი, ზღუა და ჯმელი, ჰინდოეთი, თურქეთი,
საბერძნეთი, ჩინი-მაჩინი, ერანი და ერაყი. ვისის ნიშანსა და
ამბავსა იკითხვიდა. ვერცა თუით მიხუდა და ვერცარა მისი ნიშანი
სხუაგან ესმა. ზოგჯერ არნისაებრ მათათა და კლდეთა ზედა იარებოდის, ზოგჯერ
Page of edition: 125 Line of edition: 1 ლომისაებრ ლერწამთა და ტევრთა შიგან
იარებოდის, ზოგჯერ

Line of edition: 2 გარე-თხისაებრ მინდორთა შიგან იყვის, ზოგჯერ გუელისაებრ

Line of edition: 3 ჯურელთა შიგან იყვის. არ დარჩა ადგილი, სადაცა არ ეძებნა.

Line of edition: 4 ხუთსა თუესა, ვითა ხელი და მტერიანი, ცურვიდა ვისის გზათა

Line of edition: 5 უკანა. ზოგჯერ სიცხითა მისჭირდის, ზოგჯერ სიცივითა
თავუწევარ

Line of edition: 6 იქმნის, ზოგჯერ მგზავრთაგან ჭამის პური, ზოგჯერ მეცხორებთან

Line of edition: 7 ჭამის პური; რაცა მიჰხუდის, მათითა ცოცხალ იყო. ქუე ვერა
დაიძინის,

Line of edition: 8 [და თუ დაიძინის], ჯელმწიფესა ნანებიერებსა შართქუნად

Line of edition: 9 მიწა ჰქონდა და სასთაულად მისივე მკლავი. ამა ხუთსა თუესა
ქუეყანათა შიგან იარა. ამხანაგი მისი შეჭირვება იყო და ნადიმი --
მგზავრობა. დია ქვა იკრის გულსა და დია სისხლი დაღუარის
თვალთაგან. ოდეს უგზოსა გზასა იარებოდის ანუ მარტოდ სადმე
დარჩის, ეგზომი იტირის, რომელ ტანისამოსი მისი დაიწურვოდის.

ეგრევე თქუის:

"რა ვქმნა? აჰა სადაა ჩემი ლაშქარი და საჭურჭლე დაუთვალავი,
ოქრო და საქონელი? გულისათუის ყუელა განვაქრვე, დავთმე,
და არცა აწ გული მაქუს და არცა ჯელმწიფობა; მოყურისაგანცა
კიდე დარჩომილ ვარ და ჯელმწიფობისაგანცა. ესეთსა ჟამსა სიკუდილიცა
ჰამო არის. მისსა ძებნასა შიგან რა ერთი ბიჯი წავდგა, თუ
სთქუა. ერთი ასო მაშინვე დამაკლდების. მე ჭირი მით მმატებია,

რომელ ჩემი სული ჩემგან აბეზარ-ქმნილია! მე, თუ სთქუა, ქარი ცეცხლისა მეცემის და მიწა ფერჯთა ქუეშე რკინა არის. თუ რა კეკლუცი ვნახო, ყუელა გუელვეშაპად მეჩუენების. გული ჩემი ღრუბელსა ჰგავს და ჰაერი მკლველსა. ნავდლისაგან ძალი გამომღებია. მე სიბერისა ჟამსა თუმცა არ გამიჯნურებულ ვიყავ, ესე მიჯობდა და ჯმდა. ეგზომი ჭირი და მიჯნურობა ერთგან არ დამეტევის. ესეთსა ჭირსა შიგან ახალ-მოწიფული ყმა დაბერდების, ჩემი, ბერისა კაცისა, ღონე რა არის? ესეთი სამოთხე მომხუდა ქუეყანასა ზედა, რომელ მისგან ჯოჯოხეთი თუალით ვნახე. ესე უარესი მჭირს, რომელ მისგან ავსა ნაქმარსა რა მოვიგონებ. მაშინ უფრო გავხელდები მისთვის; რა აუგნი მისნი მოვთუალნე, მიჯნურობასა უფრო მემატების, ვითამცა მისი აუგი მიყუარდა, ვითამცა მისგან ავის ქმნა მემამბოდა. მისისა სიყუარულისაგან თუალნი დამბრმობიან და გული უგუნებო მქმნია, საწუთროსა ლხინი აღარად მიჩს. მიჯნურობასა წინათ ძლიერი ვიყავ და ყოვლისა საქმისა მეცნიერი და აწ დაუსუსურებულ ვარ და ესრე გასრულ ვარ, რომელ ვერცაღარას ავსა შევიგებ და ვერცა კარგსა. ცუდად წამიჯდა აქამდისი სახელი, ცუდად წამიჯდა სიყუარული მოყურისა. ქარმან წამილო ჩემი ნაჭირვები,

Page of edition: 126 Line of edition: 1 გულსა ცეცხლი მომიღვა! აწ ქუეყანასა შიგან რასა ვინ მიზრახავს?

Line of edition: 2 ყოველსა კაცსა აწ მოვსძულვებევარ და კაცსა წინა ასუბუქებულ

Line of edition: 3 ვარ, შმაგი და მტერიანი ვგონივარ და მართალან, თუით მათცა უარე

Line of edition: 4 ვარ. სიხარული და ჯელმწიფობა დამიგდია და მარტო მინდორთა

Line of edition: 5 შიგან ნადირთა თანა გარეულ ვარ. რად მოვისმინე მაშინ ჩემთა

Line of edition: 6 მტერთა და მეშურნეთა სიტყუა, ოდეს შუენება-უკლები ჩემი ვისი

Line of edition: 7 ჯელთა მყვა, რათგან უმისობისა გაძლება არა მქონდა? მე თუ

Line of edition: 8 ღმერთმან შემიწყალოს და ერთხელ მისი ნახვა მოღამხუდეს, მისსა

Line of edition: 9 მბრმანებლობასა, ვითა მონა, ვჰმორჩილობდე, და ჩემსა ჯელმწიფობასა

და გუირგუინსა ყუელასა მას მივსცემ, ვირე ცოცხალ ვიყო, პატრონი იგი იყოს. აწ რათგან მიჯნურობისა ძალი შემეგიან, რაცა მას იამების, მე მისი ქმნა მინდაო".

რა მოაზად ექუსი თუე იარა ქუეყანათა შიგან, ერთსახე დასაწყლდა და დასნეულდა, და საწუთროსა მუხთლობისაგან შემინდა ღარიბად სადმე უკაცურად სიკუდილისათვის, და ნუთუ მტერმან ჩემი ადგილი დაიჭიროს უჩემობითაო. შეიჭირვებდა თავისა საქმესა და გამოარჩივა, რომელ გარეშეიქცეს და შინა მივიდეს; აწ ვისის ძებნა დააგდოს და იმედსა იყოს უკანის პოვნისა მისისასა, შემოიქცა და მარავს, თავისა ქალაქს, მივიდა. და ყოველი კაცი მისითა მისლვითა გამხიარულდა, და სამახარობლო გასცა ყუელამან, და ღმერთსა ჰმადლობდეს, შეკაზმეს ქალაქი და ბანთა ზედა მზისა მსგავსნი დედანი დასხდეს, ეგზომი ოქრო და თუალი შეაყარეს ქალაქსა შემომავალსა, რომელ მის ქუეყანისა გლახა ყუელა გამდიდრდა.

Chapter: 30

მოაზადისაგან მარავს მისლვა და ვისის ამბვისა ცნობა

ოდეს შაჰი მოაზად თავისა სადგომი დარბაზი, ქუეყანა და ჯელმწიფობა ქუე დააგდო და მიწდორთა მიჰმართა, მაშინ რამინ წიგნი მიუწერა რე ქალაქით დედასა და გაახარნა თავისა სიცოცხლითა.

მოაზად და რამინ ერთისა დედისაგან იყვნეს და დედა ზარდისი სხუა იყო და ჰინდოსა იტყოდეს ზარდისა დედულად.

რამინის გამოგზავნილი მარავს მალვით მოვიდა, ქარისაგან უფიცხესად; მაგრა ოდეს მოაზად და რამინ წასრულნი იყვნეს, მაშინდითგან დედისა მათისა ცრემლნი არ შემშრალ იყვნეს უმათობისა შეჭირვებისათვის, რომელსაცა დედასა მოაზადისა და რამინისებრნი ორნი მენი უსაეჭუოდ უჩინო ექმნებიან, და ერთისა დიაცისათვის დედასა და თავისა საჯელმწიფოსა და ლაშქართა ქუე

Page of edition: 127 Line of edition: 1 დაჰყრიან და ველთა გაჭრასა გამოირჩევენ, მისთვის შეჭირვება
Line of edition: 2 მართალა.

Line of edition: 3 წიგნი მოართუეს რამინისი მისსა დედასა. ეგრე მოეწერა:

Line of edition: 4 "საწუთრომან მეცნიერობასა და ძმასა მომწყუიდა ამა მიზეზითა,

Line of edition: 5 რომელ ძმა ჩემსა სიკუდილსა ინატრის, ჩემთვის მკუეთისა

Line of edition: 6 ჳრმლისაებრ უწყალოა, ჩემსა და ვისის დაჯოცასა ჰლამოდა, რათგან

Line of edition: 7 ესეთია, მე ერთი თმა ვისისი მისებრსა ათასსა ძმასა მირჩევიან.

Line of edition: 8 მე ვისის სიამოვნისაგან კიდე სხუასა ვერას ვჰხედავ და მაგისგან

Line of edition: 9 გინებისა და თრევისაგან კიდე არა მაქუს რა. ოდესცა მაგას ვჰშორავ,

ჩემი სიხარული მაშინდაა, სიკუდილი ჩემი რად უნდა? ძმა არის ჩემი, ერთის ძამის შექმნილნი ვართ და ერთის დედისა ნაშობნი.

ყოვლისა საქმითა მე ვსჯობ, მოედანსა შიგან ორმოცდაათი მაგისებრი ვერ გამისწორებს. რა მარავი დამიგდია, სიცილისა და სიხარულისაგან

კიდე არა მიქმნია რა, რა მაგას ვიახლო, ვითა ველური თხა

ავაზისაგან, კბილითა დანაყილი ვარ. ეგზომი ჳირი და ფათერაკი

მაგისაგან არ გუეყოფოდა, რომელ გუჭირდა, კულა ცეცხლითა

რადლა გუწუიდა? არ ღმერთია, რომელ ჯოჯოხეთსა მიგუცემდეს.

აწ შენ ჩემსა ნურას შეიჭირვებ, აქა, რეს ვარ მრთლად და

კარგად, ვისის სიახლითა დია ვძხიარულობ. ესე წიგნი მალვით

მომიჰსენებია, რომელ ჩემი კარგად ყოფნა გაიხარნე, ნურას შეიჭირვებ,

საწუთროსა ჳირი და ღხინი უხანოა. დღეს ჩემი ამბავი მომიჰსენებია,

და წაღმა ვითაცალა ვიყო, მასცა გაცნობებ. მუნამოის ქუეყანათა

შიგან ვიარები ღარიბად, ვირე მოაზადის ადგილი უმოაზადისოდ

დარჩებოდეს, მერმე ღმერთი და ბედი ჩემი მისსა ტახტსა დამსუამს.

არ უკუდავებისა წყალი უსუამს, არცა სული მისი მათათა ზედა

დაუბამს, და თუ, -- რაი უჩს და, -- არ მოკუდეს, შენმან სიყუარულმან,

ლაშქართა შევჰყრი და ტახტისაგან ჩამოვითრევ და მე და ვისი

დავსხდებით. დიდხან ესრე ყოფნა არ შეგუიძლია. ესე ჩემი სიტყუა დაისწავლე, რომელ ესე საქმე ადრე იქმნების. ვისი დია სალამსა და თაყუანისცემასა მოგაცხენებსო".

რა მისმან დედამან რამინის წიგნი წაიკითხა, გახარებულმან ღმერთსა მადლი მისცა. და ამას სიხარულსა ზედა მეორესა დღესა მოაბად მოესწრა, შინა მივიდა და დიადი გასცა. საწუთროსა მინდობა ასრე არის, რომელ იგი ბერი დედა შვილთა მიზეზითა ზოგჯერ ტიროდის და ზოგჯერ იხარებდის. ნუ იქადი მისისა ლხინისაგან, ნუთუ ქადილი ცუდად წაგიკდეს და ნუცა საწუთროსაგან სჩივი; ვირე მასვე არ მოსწადდების, ჩივილიცა უსარგებლოა.

Page of edition: 128 Line of edition: 1 რა შაჰი მოაბად კუირა ერთი შინა გამოსუენა, დარბაზობა

Line of edition: 2 შექმნის და კიდე მალე გაყარის, ვითა მგლოიარე დაჯდის, მიწყით
Line of edition: 3 დაღრეჯილი იყვის. ღამესა ერთსა დედამან ეგრე მოაქსენა:

Line of edition: 4 "რად ხარ ნიადაგ დაღრეჯილი, რომელ წამსაცა არა გაქუს
Line of edition: 5 სიხარული? რა გჭირს ეგეთი? ერანისა და თურანისა პატრონი ხარ,
Line of edition: 6 ჩინით ყიროვნამდის ყუელა შენია და შენსა ფარმანსა ქუეშე არის.
Line of edition: 7 ნუ ხარ მიწყით ესრე შეჭირვებით. უმხიარულობისათუის შენი სული

Line of edition: 8 რად არ გებრალეხის? ანუ მე, ბერი დედა, შენისა ეგრე ხედვისათუის

Line of edition: 9 რად არ გეწყალვი? ყოველი კაცი სიბერისა ჟამსა გაკეთდების, რა სიყრმისა სირეგუნე დააგდოს, ამით რომელ მას სიბერე მასწავლებლად ეყოფის, თმა თეთრი შემაგონებლად, ავსა საქმესა ბერი აღარ დაეხმის და სიბერესა შიგან სიყრმესა ვეღარ ეძებს. შენ ვითაცა ჰბერდები, უარე და უარე ხარ. შენითა ეგეგუარობითა გული ჩემი დაგიწყლულებია. ზენაარ, რომელ ჩემი შეიგონეო და შენისა თავისა".

შაჰინშა ეგრე მოაქსენა:

"დედაო! ჩემი საქმე ესრე არის, ვითამცა ჩემი გული ჩემი მეგრძოლი იყო. ვისის სიყუარულისაგან წამსაცა ვერ გამოვისუენებ, რაზომსაცა შევაგონებ, არ მომისმენს და არცა სიხარულად უჩს. ექუსსა თუესა ქუეყანათა შიგან თავისა გზისა უმეცარი მარო და ღმერთმან იცის, თუ რა ჭირი ვნახე. აწ შფოთი და შემჭირნე ამაღ არის, თუ უმოყუროდ რად ვარ ცოცხალიო. ვირე ესე გული ჩემსა ტანსა შიგან არის, სხუისა მტერისა ბრძოლად არა მცალს. მე თუმცა სით ვისის ამბავი მესმა, შეჭირვებისა ჭირი დამიმოკლდების, ესრე ამითქუამს ღმრთისადა, თუ ვისი ვნახო, ერთობით ჳელმწიფობასა ჩემსა ჳელთა შევჳვედრებ, და მას მივსცემ და მისისა მბრძანებლობისაგან კიდე აღარ გამოვალ. რაცა ჩემთუის შეუცოდებია, ყუელასა შეუუნდობ, ვირე ცოცხალ ვიყო, არ დავაყუედრებ. არცარას რამინს უზამ ავსა, მმა არის ჩემი და იყოს აქა ჩემად იმედად და ზურგადო".

რა ესე სიტყუა ესმა დედასა მისსა მისგან, გულსა ცეცხლი მოდვა რამინის საქმისათვის. ესრე ატირდა, რომელ უბენი დაისოვლნა, ჳელი გამოულო შაჳინშას და ეგრე მოაჳსენა:

"მტკიცედ შემომფიცე, რომელ ავი არა უყო რამინს, არცარა ვისსა და არცა რას ემტერებოდე, და რაცა აწ შემომფიცო, ყუელა გაასრულო, რა აჳა მოვიდენ; დია არ გამაწბილო ღმერთსა და კაცთანა და მე მოგაჳსენო სადაცა არიან; და რა ესე შემაჳგერო, მაშინდა გამოგიცხადებო".

Page of edition: 129 Line of edition: 1 მოაზადს რა ესე ესმა დედისაგან, სიხარული შექმნა და ფერჳთა

Line of edition: 2 მოეხვია, შეეხუეწა და ათასჯ.ერ ჰირი და ჳელნი მოუკოცნა. ეგრე

Line of edition: 3 მოაჳსენა, ვითა: "ვიცი რომელ ჩემი სიცოცხლე გინა და მე, ვითა

Line of edition: 4 მმართველს, აგრე შენი მოყუარული და მბრძანებლობისა ქუეშე მყოფი

Line of edition: 5 ყოფილ ვარ, აწ გამომიყვანე მგზნებარისა ცეცხლისაგან, მეწიე

Line of edition: 6 და შენითა სიკეთითა სულნი ჩამიდგენ. მე შენსა მბრძანებლობასა

Line of edition: 7 არ გარდავჳკდეები და რასცა ზედა გწადიან, შემოგფიცავ".

Line of edition: 8 მერე შეჳფიცა მშობელსა დამზადებელისა ღმრთისა ძალითა და

Line of edition: 9 ყოვლითავე საფიცითა, რომელ რამინს ავი არა უყოს, არცარა მისთუის

მოიგონოს და სამისოისა მტერობისაგან გული გაიწმინდოს, არცარა დაამძიმოს და არცარა დააკლოს, ვითა საყუარელსა ძმასა ჳმართველს, ეგრე დაიჳიროს და სწყალობდეს. აგრევე ვისი საყუარლად დაიჳიროს და დედოფალი იყოს დიდი; რაცა შეუცოდებია, ყუელა შეუნდოს და არცალა აჳსოვდეს, არცალა დააყუედროს და მისად საყუარლად იგი უჩნდესო.

რა ესე შეჳფიცა შაჳინშა და შეაჳგერა, რომელ ვისისა და რამინს ავი არა უყოს და არა უღალატოს, მერმე მასვე წამსა მისმან დედამან წიგნი დაწერა რამინს თანა და ყუელა წურილად გააგონა მოაზადის საქმე და სამისოდ ფიცი, და ეგრე მიუწერა:

"ჳე დედისა სულო, შენი სამოთხე და ჳოჯოხეთი ჩემი სიტყუა არს. თუ ჩემსა სიტყუასა არ მოისმენ, ღმრთისაგან ჳირისა და სასჯელისაგან კიდე არა მიგხუდების. რა ესე წიგნი წაიკითხო, სწრაფით წამოე, ნუთუ ვითა ცოცხალსა მომესწრა. უშვნობისა ტირილითა თუალნი დამბრმობიან და სულნი ჳორცთაგან მიმწურვიან გასაყრელად. ჩემისა სიხარულისა სანთელი დავსილა და სულისა ჩემისა ვარდი დამჳნარა. შენდა მოსლვამდის, ვითა მითჳუამს, ესრე ვარ და შენისა ნახუისათუის ღმერთსა ვევედრები. შაჳინშაცა შენთუის ჩემებრ მტირალია; რაცა შეეძლო, შენთუის ქუეყანათა ზედა იცორვა და ღმრთისაგან კიდე არვინ იცის, რაზომი ჳირი ნახა, შიმშილი და წყურვილი გასძლო; და ახლა მოსრულა შინა და შენთუის დია სურინ, მისისა ჳირისა წამალი შენი ნახვია. ჩემთუის გულმართლად შემოლუფიცავს, შენ ავი არა გიყოს, შეუნდვია შენდა ყუელა შეცოდება, აჳათგან ვითა თავისა სული უყუარ და ამა მისისა მეორისა

მმისაგან შენ უფრო საპატიოდ დაგიჭირავს, აგრე მისთა ლაშქართა
ზედა პატრონი და ამირსპასალარი შენ იყო, და შინა პატრონი
და დედოფალი ვისი იყოს, და მოაზად ორთავე კარგისა მგონებელი
იყოს, სიტყუით და საქმით ლმობიარი და თქუენტა წადილთა მყოლი,
აწ შენებურად ნურას საკუირველობ, ნურას გემინიან, წამოედ,

Page of edition: 130 Line of edition: 1 მე მომენდევ. უცხოთაგან ვერას გაიხარებ, თუ
ყოველიცა ქუეყანისა

Line of edition: 2 ოქრო გაქუს. თუ ხორასანისა პატ.რონობა მოგხუდების. სხუაგან

Line of edition: 3 სამიზდარი სახლი რად გირჩევია? რაზომცა მანდა ჭირი ნახო,

Line of edition: 4 ესრე ვერ გასდიდდები, რომელ უჭიროდ აქა თუით ხარ, თუ
ღმერთსა

Line of edition: 5 ადვილად შენდა თუალი მოუცემია, შენ ძნელად ერთსა კენჭსა

Line of edition: 6 რად ექებო?"

Line of edition: 7 ესე წიგნი გაასრულა, მაშინვე გაგზავნა. რამინ რა მოწიგნარი

Line of edition: 8 ნახა, შეეშინდა და მოაზადის და დედისა ამბავი იკითხა. მერმე რა

Line of edition: 9 წიგნი წაიკითხა ფიცისა და იმედისა, გაიხარნა და მაშინვე რე
ქალაქით

წამოვიდეს და მარავს ქალაქს მოჰმართეს. ვისი ჩასუა კუბოსა,
ვითა გუირგუინსა შიგან თუალი პატიოსანი, თუცა ვისი ფარდაგსა
შიგნით იყო, გარეთ ესრე ელვიდა, ვით გავსებული მთუარე. გულის
ქონებასა ესრე გაესუქა და მომატებით შუენოდა, რომელ მისი ქება
არავისგან მიიგებვის. ექუსსა თუესა რამინ სიხარულით ვისსა
გუერდით ყოფილ იყო, ვისის ასკეცი შუენება მომატებოდა.

რა მოვიდეს მარავს და მოაზად ნახა, ყოველი ჭირი მისგან
გარდანაჯადი დაავიწყდა, ვითა ვისსა შუენება ჰმატებოდა, ეგრეთვე
მოაზადს სიყუარული მოემატა, აღარ აკსოვდა პირველი წყრომა; მმისა
ნახვითაცა გაიხარნა, და დედამან მათმან რამინის ნახვისათუის
ღმერთსა მადლი მისცა და ერთმანერთისა ნახვითა დაიწყეს სიხარული
და სუმა, მუტრიბთა მღერება, საწუთროისა ჭირთა აღარ აკსენებდეს.

Chapter: 31

რამინისაგან ვისის მოყვანა მარავს და მოაზადისაგან
გამხიარულება და მეჯლიში

რა მოაზად, ვისი და რამინ სამნივე ჭირისაგან დაიკსნეს, სხდეს
მხიარულნი გარდასრულისა შეცოდებისა შენდობითა, გულისაგან
ჯანგი მოიჯოცეს. დღესა ერთსა ჯდა შაჰინშა მხიარული. ვისი გუერც
უჯდა, შუენებით ვითა მზე, და ბროლისა ჭიქა ხელთა ჰქონდა და
წურილად სუმიდეს. მოაზად რამინცა უკმო და სამნივე ხალვათად
სხდეს. სასმენლად რამინის ჩანგისა ჰმა იამებოდა და საჭურეტლად
-- ვისის პირი. რამინ თუით ეგზომ კარგი მეჩანგე იყო, რომელ რა
მან ჩანგი აიდის და ცემა დაუწყის, სიამოვნითა ფრინველთაცა
სულნი დაიოიან. სამიჯნუროთა შაირთა თქუმა დაიწყის და ვისის
პირი ვარდისაებრ აყუავდის, მისგან მისი თქუმა იამებოდის. ეგრე

თქუის:

"ნუ შეიჭირვებ, წყლულო გულო, არ ქვა ხარ და არცა რკინა.

ნუ ემდურვი მოყუარესა და ნუცა გულსა. აწ წამსა ერთსა გაიხარენ

Page of edition: 131 Line of edition: 1 ღუინითა, აილე ჭიქა, დააგდე ჭირი. თუ დღემოკლე არა ხარ,

Line of edition: 2 საწუთრო მბრუნავი არის და ჭირსა ლხინად მოგიქცევს. და ეტლმან

Line of edition: 3 რომელმან დაგამძიმა, მოიქცევის, რომელ შენდობა გთხოვოს. მოვა

Line of edition: 4 ესეთი დღე, რომელ გულმხიარულ გყოს, ყოვლისა ჭირისაგან აზატი.

Line of edition: 5 საწუთრომან გამოგიცუალა ყოფა. მისნიმცა საქმენი შეიცუალეზიან".

Line of edition: 6 რა შაჰინშა ღუინო შესუა და ტუინსა გაუჭდა, ცნობასა მორია

Line of edition: 7 ღუინომან, სხუა უამესი სიმღერა მოუნდა რამინისაგან. რამინ

Line of edition: 8 სიმღერა კულა დაიწყო, ეგრე თქუა:

Line of edition: 9 "სარო ვნახე მავალი, მთუარე გავიცადე მოუზარი, აშენებული წალკოტი ვნახე, რომელსა შიგან სიყუარული. იყო დათესული. ვარდი ვნახე შიგან შუენიერი, ზაფხულისა და ზამთრის დაუჭნობელი, რომელ დაღრეჯილთა გაამხიარულებდა და მხიარულთა სიხარულსა მოუმატებდა. მე შევკვედრე გული საკუთრად მისსა სიყუარულსა, საუკუნოდ მივსცემ და უჭურეტ მის წალკოტისა ნაყოფსა ვარდსა. დღე და ღამე ამით ვიხარებ. კაცსა მოშურნეთა თუალი ვერ ავნებს; რასაცა ვინ ღირსა, ღმერთი მას მისცემს".

რა შაჰინშა ესე სიმღერა და სიტყუანი მოისმინნა, სიხარულითა მოემატა მიჯნურობა ვისისათუის და ვისის მირთმული ღუინო მოუნდა, რომელ მან ღუინომან გულისაგან ჭირი უკუჰყაროს. ვისმან ღუინო მიართუა და ეგრე მოაჯსენა:

"ჯელმწიფეთა ჯელმწიფეო! ათას წელსამც მივი, ვიოა შენ გინდა. ყოველთამცა დღეთა იხარებ. ყოველიმცა შენი საქმე და საწადელი ღმრთისაგან სრულია! ჰამო არს დღეს ჩუენი სუმა შენს წინაშე და ჯამს თუ გულითა გლოცვიდე. თუ მიბრძანებ და იკადრების, მიძამანცა გაიხარნეს, თქუენს წინაშე უჯმე. მოვიდეს, ამით რომელ თქუენი დია ერთგული და მლოცველი არისო".

ბრძანება უბოძა, და უჯმეს მიძა და ვისსა წინაშე დასუეს საპატიოდ. და შაჰინშა რამინს ეგრე უბრძანა:

"შენ მწდეობდი. ამით რომელ კაცსა მოყურისა ჯელითა ღუინო უფრო იამებისო. გხუდების. მხიარულად მწდეობდე და სუმიდეცა".

რა ღუინო შესუა, რამინ გულის-ნადებსა ველარა ჰმალვიდა. ვისის ღუინო მიართუა და მალვითა ეგრე უთხრა:

"ჰე ულეველო, მხიარულად სუმიდი ღუინოსა ჩემითა ჯელითა

და შენითა სიხარულითა გამახარეო!"

ვისსა მოაბადის მალვითა გაეცინნეს, აქო და ეგრე უთხრა:
"ღმერთმან სიხარული ნუ დაგილიოს! ვირე ორთავე სულნი
გუედგნენ, ნუ მოვიკლებთ სიხარულსა. შენ ჩემსა ნუვის გამოირჩევ,
Page of edition: 132 Line of edition: 1 რათგან მე არცა სულნი მირჩევნიან შენსა. ნუ
დამივიწყებ და არცა

Line of edition: 2 მე დაგივიწყებ. შენიმცა გული მიწყით მხიარული არის და
მოაბადის

Line of edition: 3 გული ღმრთისაგან საჩემოისა საქმისათუის დამწყუარიაო".

Line of edition: 4 მოაბად ესე ყუელა მათი საუბარი სრულად გაიგონა. გარნა,
Line of edition: 5 ვითამცა არ მასმიაო, აღარა თქუა, დაწყნარდა. მიძასა ეგრე უბრძანა:
Line of edition: 6 "მიძაო, შენ მწდეობდიო". რამინს ეგრე უთხრა: "მეტსა ნუ უბნობ,
Line of edition: 7 ჩანგი აილე და ზედა იმღერდიო".

Line of edition: 8 მიძამან მწდეობა დაიწყო. მოაბად და რამინ ეგრე ორნივე
Line of edition: 9 ვისისათუის გახელებულ იყვნეს. რამინ ჰამო სიმღერა დაიწყო:

"მე მიჯნურობისაგან გამიყუითლდა პირი. აწ ღუინითა სიყუითლეთა
ჩამოვირცხი და გულისაგან ჯანგსა ვარდისა ფერი ღუინო
ამიყრის. და პირსა ჩემსა მხიარულად ჰხედავს მტერი ჩემი, ჩემსა
ხუაშიადსა ვერ შემიგებს; რაცა შემიძლია, მოვიჭირვებ, რომელ
გულისა ჩემისა ნადები ვერ შეიგნეს. დღე და ღამე ამით მთრვალი

ვარ, იგი უკეთ დამავიწყებს ჩემსა ჭირსა. იცის ჩემმან მოყუარემან,
რომელ მისთუის ვარ გულდაწყუედილი. თუ მე ლომთა სულისა
წამლები ვარ, მიჯნურობასა ჩემთუინ წაუხმან სულნი. ჰე ღმერთო,
უღონოთა ღონეო! შეგიძლია შენთა დაბადებულთა რგება, ვითა
ბნელისა ღამისაგან დღესა გამოიყვან ნათელსა, აგრევე ამის
ჭირისაგან გული ჩემი სიხარულად გამოიყვანეო".

დიდხან რამინ ესე თქუა სიმღერად, რომელ მისისა სიამოვნისაგან
ქვაცა დალბებოდა. თუმცა სიყუარულსა ჰმალვიდა, მრავლითა
ნიშნითა აჩნდა მიჯნურობა, გულისა მონაცემთა ვერ ჰმალვიდა
ცეცხლსა შიგან მყოფი ჯორციელი წუასა ვერ ჰმალავს. იგი, მას

აგეთსა წუასა შიგან მყოფი, მიჯნურობისაგან თუით მთრვალი, და
ყმა აგეთი, თუით შაირთა მთქუმელი, საყუარლისა მჭურეტელი და
მას გუერდით მჯდომი, სიყუარულსა ვედარ ჰმალვიდა, -- არა
საკუირველი იყო. გუბი წყალი რა აივსოს, განალა სათმე გზასა შეიქმს
გასადენელსა; აგრევე სიყუარული რა დასჭარბდეს, შეგონება და
მეცნიერობა ცუდია მას თანა.

მოაბად რა დაითრო, მზითურთ საწოლს შევიდა. რამინ
გულდაწყუეტილი თავისა გლახ სადგომსა მივიდა, საგებელი
გუელიან-მყურიანად ეჩუენებოდა და საბურავი ეკლიან-ბირკიანად.

მოაბად სიმთრვალითა ვისსა ემდურვოდა და ყუედრება დაუწყო.

ეგრე უთხრა:

"ცუდია სიკველუცე, რა სიმართლე არ ერთოს. შენ მას ხესა ჰგავ, რომელ შუენიერი. იყოს შესახედავად და ნაყოფი მისი სიმწართა პირსა არ ჩაიშუებოდეს".

Page of edition: 133 Line of edition: 1 "ნახვა და საუბარი შენი შაქარსა ჰგავს, მაგრა წესი და ნაქმარი

Line of edition: 2 ნავდელსა მიჰგავს. მიჯნურობითა დია გაუსირცხუილოებულნი

Line of edition: 3 კაცნი მინახვან, მაგრა თქუენგან უფრო საკუირველნი არ მინახვან

Line of edition: 4 და არცა მასმიან. თქუენ ეგრე გგონია, რა ჩემსა წინა სხდეთ, თუ

Line of edition: 5 მარტო ორნი ვართო. მიწყით მიჯნურისა ბედი ბრმაა, ამით აღარცა

Line of edition: 6 თუალთა უჩს; ყოველთაგან ნახვად აჩნია და ეგრე ჰგონია -- არავინ

Line of edition: 7 იცისო. და ათასითა კუროითა თავი პატიოსანი ჰგონია. მიჯნურთა

Line of edition: 8 კენჭი მთისა ოდნად უჩს. თქუენ ორნივე მიჯნურობისა სიამოვნითა

Line of edition: 9 მოყივნებასა აღარ ჰხედავთ. ჰე, მთუარეო, ნუ მძაბუნობ ეგრე, ამით

რომელ მეტისა შემართება მტერად გაჰკდის მოყუარესა. თუ დღესა

ერთსა ჯელმწიფე ვირად შეიქმნას, ნუ შემართებ ზედა შეჯდომასა.

ჯელმწიფე და ცეცხლი დია შეუპოვარია. თუ პილოსა მალი გქონდეს

და შემართება ლომისა, დამწუელისა ცეცხლისათუის ნუცა ეგრე

ჰგულოვნობ. ზღუისა სიწყნარესა ნუ მიენდობი. თუარა მაშინცა

ნახე, რა დელვიდეს, რომელ კაცი ვერ დაუდგამს. ჩემსა ესრე

გაუკუირველობასა ნუ შეჰმართებ, თუარა, რა გული გამიწყრეს, ვეღარ

დამიდგამ. ნუ ააგებ ესეთსა კედელსა, რომელ, რა ამადლდეს, შენვე

დაგეცეს. მე შენისა სიყუარულისაგან დია ჭირნი მინახვან და შენისა

სიმორისათუის საწუთროისა სიმწარენი გარდმიჯდიან. არა სჯობს

ეგზომი უპატიობა, თუარა ზიანი შენვე წაგეკიდების. ვირემდის ასრე

შეკრულსა მრჯი და მტერობისა ჯრმლითა დაკაფულსა სიკუდილსა

მანატრებ?! რა გაგვა თუ ერთხელ გამჰსნა და მტერობა დააგდო,

სიყუარული მოილო და შემიბრალო, და მე ყოველი ჯელმწიფობა

ჩემი შენ შემოგუედრო! მე ერთის მსახურისა პური მეყოფისო".

რა ესე სიტყუა ესმა. ვისსა სამისოისა სიბრალულისათუის გული დაეწუა და მართალ იყო; დიდი ჯელმწიფე ესრე გასრულ იყო მისთუის, მაგრა სიბრალული ოდენ დარჩა; სხუა აღარა ეგებოდა და ეგრე მოაჯსენა:

"ჰე მაღალო ჯელმწიფეო და საპატივო პატრონო ჩემო! ღმერთმან უთქუენოდ სიცოცხლე ნუ მომცეს და წამსაცა თქუენგან ნუ გამაკიდევანოს, შენი სიახლე თუალთა ჩენისაებრ მიამების, სხუის ვისიცა შეყრა ჩემზედა ჰარამია. ჩემთა სულთა შენთა ფერჯთა ქუეშე მოვაგებ, ამით რომელ შენთა ფერჯთა მტუერი სჯობს რამინს. ამისა საეჭუი ნულარა გაქუს, რომელ რამინ ცოცხალი მომადლოროსლა. ვითა შენებრი მზე ღმერთსა ჩემად მოუცემია, სანთლისა სინათლესა რადლა ვეძებ? შენ ზღუა ხარ და ისი სხუანი ჯელმწიფენი რუნია; შენ მნათობი მზე ხარ და იგი მთუარენია; შენი სიყუარული

Page of edition: 134 Line of edition: 1 ჩემისა სულისა სწორად მიჩს; ერთი თმათა
შენთა ბეწვი მირჩევნია

Line of edition: 2 თუალთა ჩემთა. მაშინ რაცალა ვქმენ, ვქმენ და ეშმაძან მიყო. აწ

Line of edition: 3 შემინანებია და აქათგან ესრე შეგაგუო, რომელ მადრიელ იყო
ჩემგანაო".

Line of edition: 4 გაუკუირდა შაჰინშას ვისისგან ესე სიტყუა, კულა არაოდეს

Line of edition: 5 ასმიოდა, თუცა სულთაგანცა იამა. დია იმედი დაუდვა გულ-
დებითა.

Line of edition: 6 ჰამოდ დაიძინა თუით უფროცა.

Line of edition: 7 ვისსა ჯერეთ ელუიძა, მოაზადისასა და რამინისას შეიჭირვებდა.

Line of edition: 8 ზოგჯერ მას იგონებდის, ზოგჯერ მას. მაგრა რამინის ოდნად

Line of edition: 9 არცავინ ესრე ეგონებოდა. ზედადაღმა ფერჯის ჯმა ესმა: რამინ მათ

ბანთა ზედა თურე გამოსრულ იყო, სადა იგინი იყვნეს. მიჯნურობისგან

არ დაეძინებოდა და ღამისა სიბნელე არა ჰკუირდა, ღრუბლიანი

ღამე იყო, წუიმდა; ჰაერი რამინისებრვე ტიროდა, ამით რომელ

მთუარე მისგან დამალულ იყო და რამინისგან -- ვისი. რამინ

გლახ ჯდა ბანთა ზედა ვისის ნახვისათუის იმედიანი; ამით თოვლი
ქაფურად უჩნდა, ბნელი ღამე -- დღედ ნათლად, ბანი -- სამოთხედ
და ფოცხურის უპედ -- ღამიანი გზანი. თუცა აშორვიდა, ნახვისა
მოლოდნა გულსა ეგრეცა აღხენდა. არაა ესეთისა მიჯნურობისა უამესი,
რომელ მტერისაგან გამჟღავნებისა ეშინოდეს, გამოცხადებასა
ერიდებოდეს და გული ეგრეცა ერთმანერთისა ულევად იყოს!
რამინს არ სათავისოდ ეშინოდა, მაგრა ნუთუ რა ვისის ევნოსო;
თუარა თავსა აღარად სწყალობდა. რა დიდხან ბანთა ზედა დაჰყო,
სიცივე ამით არ გაუკუირდა, რომელ გულსა ცეცხლი ესეთი
ედებოდა. თუმცა ცისა თუითო ცუარი ას-ასად ჯეონისა ოდნად შექმნილ
იყო, მისისა ცეცხლისა ნაბერწკალსა ვერ დაშრეტდა. ნოეს რღუნობასა
ჰგუანდა მისთა თუალთაგან გარდმომავალი ცრემლი: თოვლისა
და წუიმისა ღუარნი დიოდეს. ჯდა რამინ გულ-დაუთმობელი და
ღუიძლ-დამწუარი; ნება-ნებასა კუნესოდა და მოსთქუმიდა:

"ჰე მოყუარეო! გე.ჯამსების ჩემთუის ესეთი საქმე, რომელ შენ
შინა იყო და მე -- თოვლსა ქუეშე? შენ ზედა ყარყუმი გებუროს
ნებიერად და მე აქა შიშუელი მარტო მუჯლამდი ღამსა შიგან ვეფლაო?
შენ სხუა მოყუარე გყავს და ათასითა ნებიარობითა ქუე გძინავს,
და ჩემი ჭირი, -- შენისა მიჯნურისა, -- არ იცი. ვით საბრალო
ვტირ? აჰა ღრუბელო, ცით ცეცხლი დამწუიმე: უგულოსა ჭირი
ყუელა იამების. თუ სულთვითქუენ, შენ ღრუბელსა და ჰაერსა დაგწუავ.

ჰე ქარო, გაძლიერდი და დააქციე მარავისა ქუეყანა. შეძარ
მისი საწოლი, -- ნუთუ გაიღუიძოს და შევეწყალო! მოასმინე ჩემი
საბრალო კუნესა, გააგონე -- რასა ყოფნასა შიგან ვარ! მარტო ვზი,

Page of edition: 135 Line of edition: 1 თოვლთა შიგან ვზრები, მესისხლეთაგანცა
შესაბრალებელი ვარ.

Line of edition: 2 [მასკულა]ვიც[ა] რა ჩემსა ესრე ავსა ყოფნასა სცნობს, ეწყინების;
Line of edition: 3 ასრევე ჩემთვის იგი ატირდებისო".

Line of edition: 4 ვისის კულაცა ესმა ფერჯისა ჳმა, უგრძნა რამინს ყოფნა და
Line of edition: 5 ღონესა ეძებდა. რამინ ველარა დასთმო, ძიძა გამოუგზავნა და ძიძისა
Line of edition: 6 ჩამოსლვამდის ასრე მოსწრაფებოდა, რომელ თავისა გზა არა
Line of edition: 7 იცოდა. ბანთაგან ძიძა მაშინვე ჩამოვიდა, უგულოისა რამინის
Line of edition: 8 შეთულილობა ესე ჰქონდა ვისსა თანა:

Line of edition: 9 "ადრე დამვიწყებელი მთუარეო. ჩემთა სისხლთა ღურითა
გაუძღომელი, რად გამწირე სრულად? რა სჭამე ჩემგან ესეთი,
რომელ ადრე გასძელ? მე არ იგივე შენი უღვეველი მიჯნური ვარ,
რომელ გენახე? მაშ შენ ჩემთვის გონება რად დააქციე? მე ოდითგან
თოვლთა შიგან ვიჭირვი, შენითა გონებითა ჰირვეული, და შენ
სტავრათა მრავალ-ფერთა და ტყავთა შესაფერთა შიგან
გამოსუენებული ხარ. მე შენთვის დაუთმობელი და შენ ჩემი ეგრე
დამთმობი. შენ მხიარული და მე შეჭირვებული ვარ და ვიყო! ნუთუ
ღმერთმან ესრე ინება, რომელ შენ გაისუენო და მე ეგრევე ვიჭირვიდე!
ნუთუ ღმერთმან ყოვლი ღზინი შენად შესაფერად მოგცა? მე
ჯერეთცა უღზინოდ მინება და მართალიცა. შენმცა ოდენ უჭირველ
იყავ, მე მმართვეს შენი სამსახური, ჩემთვის ჳამს შეჭირვება: შენ
ნაზი ხარ, ჳირსა ვერ გასძლებ. და ესე იცი, მე ვითარი საბრალო ვარ
ყოველთა დღეთა და ღამეთა შენი მგონებელი და ნახვისა ჳამისათუის
უკანა მდგომი ასეთსა ღამესა, ესრე დაუთმობელი. უძილო,
გულ-დაწყლულელებული, გულ-უწყნარო. ესეთისა ყოფნისა და
სიცივისაგან დამკსენ, შენთა უბეთა შიგან გამათბე, მიჩუენე პირი
შენი, სულთა მდგმელი ჩიმი, მომისუენე შენითა ღმობიერობითა:
სულნელი თმა შენი ჩემსა ოქროსაებრ დაყუითლებულსა ყელსა მომახუიე.
ჩემი გული შენისა ძებნისათუის დაკარგულა და შენი სიშორე
წინა ორმო მქმნია და ჩააგდებს სიმარტოითა მისითა. ნუ უარ
იქმ ჩემსა ესრე ყოფნასა. მე თუ შენისა ნახვისაგან ესრე უიმედო
ვიქმნები, იცოდე თმობისა ღონისაგან გამოვალ. ნუ მკრავ გულსა
სიშორისა ღრიანკალსა, ნუ გარდამიწყუედ ნახვისა იმედსა. ვირე
ცოცხალ ვიყო, შენისა ჳელითა შეკრული ტყუე ვარ".

ესე შეთულილობა ძიძამან უთხრა ვისსა და ვისის უკუამლოდ
ცეცხლი მოედვა. ძიძასა ეგრე უთხრა:

"რასა ღონესა ამიგებ, მოაბადისაგან ვით მიკსნი? აწ სძინავს.
თუ გაედუიძების, იგრძნობს ჩემსა საქმესა და ავი წამეკიდებისო
და თუ მარტო დავაგდოთ, უღონოდ გაედუიძების. აწ ღონე ესეა,
Page of edition: 136 Line of edition: 1 რომელ შენ გუერდით დაუწევ. ამას სძინავს და
არა იცის; ზურგი
Line of edition: 2 შეაქციე. შენი ტანი და ჩემი ერთმანერთსა ჳგავს, ჳარირისაებრ
Line of edition: 3 რბილია და, თუ ჳელი მოგყოს, ესდენ მთრვალი და უცნობო არის,
Line of edition: 4 რომელ ვერად შეიგებს".

Line of edition: 5 ესე თქუა, სანთელი დაავსო და ძიძა მოაბადს გუერდით
Line of edition: 6 დაუწუნა. თუით წავიდა რამინს გუერდით მხიარული, კოცნისა
Line of edition: 7 სიამოვნითა რამინის წყლულსა მალამა დასდვა. ნებისაებრ ქუეშე
Line of edition: 8 დაიგეს და მრავალი ტყავი ზედა დაიბურეს ერთგან შეყრილთა.
Line of edition: 9 ლამიანი პერანგი აიჭადა, გულისაგან შეჭირვება გააგდო. ნარგისი

და

ვარდი ზამთრისა ერთგან შეიყარნეს, შუენოდეს ერთგან, ვითა მთუარე
და მუშთარი, ვითა კულა გუარიანობა და სიმდაბლე. მიწა ყუავილითა
აივსო მათისა პირისაგან, ჰაერი -- მუშკითა მათისა სურნელებისაგან.

წავიდა ღრუბელი და გამოჩნდა მასკულავი. ორნი მიჯნურნი
ერთგან შეყრილ იყვნეს, ვითა მათ სწადდა, ეგრე ჰამოდ
იხარებდეს. ზოგჯერ სასთაული რამინის კელი იყვის და ზოგჯერ
-- ვისისი. მათ შუა ბეწვი არ დაეტეოდა. ზოგჯერ საგულისოსა
უბნობდიან და ზოგჯერ სალალობელსა. იგინი მუნ ეგრე იყვნეს.

რა შაჰი მოაბადს გამოელუიძა, კელი მოავლო. გუერდით
მთუარე აღარ უწუა, მისად ნაცულად კმელი ლერწამი პოვა, რაითამცა
ჰგუანდა მოწიფებულსა ყმასა ვისის ბერი ძიძა?! ანუ რაითა ჰგავს
ისარსა მშუილდი? კელითა ეკალი და შარი კიდის-კიდე გამოიცნობის.

მოაბად განალამცა შეატყუა, ვითა ვეფხი საგებელთაგან აიჭრა,
წყრომით იზახდა, ვითა ღრუბელი ქუხილიანი. ამა ძიძასა გრძნეულსა
კელი ესრე მაგრა დაუჭირა, რომელ გამომძრობისა ღონე არ
იყო. შაჰინშა ეგრე ეტყოდა:

"ჩემსა საგებელსა შიგან დევსა რა საქმე უცო? მე დევი ოდეს
შემირთავს ცოლად? ჩემსა გუერდით შენ ეშმა ვინ დაგაწუნა?"
მრავალჯერ ჰკითხა: ვინ ხარ ანუ რა ხარო?

ძიძამან პასუხი არა გასცა. მსახურთაგან სანთელი ითხოა, დია
უზახა და უკმნა, მაგრა არცავის გაელუიძა. და ვერცა სანთელი
მოიღეს და არცავინ კიდე რამინისაგან მღუიძარე იყო. მას გათენებისგან
ეშინოდა, და ვისის გაყრისათუისცა ნებასა მოსთქუმიდა და
ცრემლისა მარგალიტსა ვარდისა ფერსა პირსა აყრიდა. ვისი მას
დღესა მსუმელთა თანა ჯდომილ იყო და მას ღამესცა უძილო იყო
მაშინ ქუე დასძინებოდა. რამინ შეჭირვებით სიმღერასა იტყოდა,
ეგრე თქუა:

"რა ჰამო ღამე იყავ, ყოველთათუის ღამე და ჩემთუის ოდენ
დღე ნათელი! შენ რა ყოველთათუის გასთენდე, მაშინ ჩემთუის

Page of edition: 137 Line of edition: 1 დაბნელდები. დაემზადე, გულო, აწ გათენების
ჟამია, აწ ისარი გეცემის

Line of edition: 2 სიშორისა! რა ჰამოა შეყრა, თუმცა ბოლოდ გაყრა არ იყო! საწუთრო,

Line of edition: 3 ავისა ქმნისაგან კიდვ ჩემთუის არა იცი! მომცემ სიხარულსა

Line of edition: 4 და წამსვე წამართმევ თუ უკუდავებასაცა შემასუამ, მაშინვე

Line of edition: 5 ერთსა ჰიქასა ნავლელსა უღონოდ მომცემ. ავი დღე იყო პირველ

Line of edition: 6 ჩემისა გამიჯნურებისა, გული უპოვარად მაშინვე დამეკარგა. რა
Line of edition: 7 ვკნახავ, სიშორისა შიში მაქუს, და სიშორე თუით მოუთმენელია,
Line of edition: 8 ჩემებრ საბრალო ტყუე არავინ ვიცი და არცა დამბადებელისებრი
Line of edition: 9 მარგებელი, რომელ მისგან ვსნასა მოველი".

რამინ ესრე მალვითა უბნობდა, იგონებდა გულსა შიგან და
კუნესოდა. თავისა საქმესა შეიჭირვებდა, გათენებისა ემინოდა, ვისის
გაყრისათუის გული უმცრდებოდა. ვისის ქუე ეძინა და მსახურსა
მისსა რამინს ანაზდად შაჰი მოაბადის ჯმა ესმა, რომელ იზახდა
მალლად და სანთელსა ითხოვდა. რამინს შეეშინა და ვისი გააღლიძა;
ეგრე უთხრა:

"მალე ადეგ, იგი წაგუეკიდა, რისა გუეშინოდა. და შენ უშიშად
ქუე გძინავს, მე შენისა მოშორვებისა შეჭირვებითა და გათენებისა
შიშითა მღუიძავს. ერთსა ავსა ვჰრიდობდი და მეორე უძნელესი
წამეკიდა. ჯმა და ზახილი მოაბადისი მესმა, რომელ ცნობანი
წამივიდეს მისისა ზახილისა.გან; და ესეთი გული შემექმნა. ამა
ტალახისაგან ქუე ჩავიდე, თავი მოვჰკუეთო და ქუეყანა დავესნა იმა
საძულველისაგანო. ესეთი ძმისა სისხლი ერთისა კატისა სისხლისაგან
უფრო მეადვილებისო".

ეგრე უპასუხა ვისმან:

"დაწყნარდი და. ცნობისაგან უცნობობასა ნუ იჰმარებო. ოდესცა
შენი ბედი გიშუელის. უსისხლოდცა აგისრულდების შენი საწადელიო".

მაშინვე ფიცხლად ჩაირბინა ბანი. შაჰინშას ჯერეთ ლუინო არ
მოჰქარვებოდა. ძიძასავე დაუჯდა ვისი და ეგრე მოაქსენა: "ესე ჩემი
ჯელი დაგიწყლულეზია მეტად შემოჭირვებითა, ერთსა წაძსა ესე
სხუა ჯელი დაიჭირე, რომელ ამა ჯელმან ცოტად გამოისუენოს და,
სადაცა გწადიან, წამიყვანე, არ გაყენებო".

შაჰინშას რა ვისის ჯმა ესმა, გაეხარნეს. მისი სიბიჭე და ილათი
არ იცოდა. ორთავე ჯელთაგან ძიძისა ჯელი გაუშვა და ბადისაგან
დაეკსნა საძულველი ძიძა. მერმე შაჰინშა ეგრე უთხრა:

"სულისა წამდებელი ვისო! აქამდინ რად სულდადებით იყავ?
ოდეს გიწმე, პასუხი რად არ გამომეც, რომელ ამაშფოთე და გული
ესრე დამწუიო?"

Page of edition: 138 Line of edition: 1 ძიძა სრულად მახესა დაეკსნა. ვისი
გაგულოვნდა, დაიზახნა და
Line of edition: 2 ეგრე თქუა:

Line of edition: 3 "ვაგლახმე, რომელ ესეთისა მტერისა და მესისხლისათუის მიწყით
Line of edition: 4 დაპყრობილ ვარ, რომელ მრუდად მავალსა გუელსა ვჰგავ, --
რაზომცა

Line of edition: 5 მართლად მივალ, ჩემი კუალი მრუდად ჩანს. ქუეყანასა ზედა

Line of edition: 6 ნუვის მისცეს ღმერთმან ეგეთი ქმარი, მით რომელ მეექუთი ქმარი
Line of edition: 7 ფათერაკისა ბადა და მძებნელი. ქმარსა ჩემსა შეუჯერებელსა მე
Line of edition: 8 გუერდით ვუწევ და გატეხასა და მოყივნებასა ჰლამის ჩემსაო?!

Line of edition: 9 მოაბად, შენდობისა მთხოველმან, ეგრე უთხრა:
"ნუ მეჭუ, მთუარეო, შენსა უყუარელსა. შენ სულისა ჩემისაგან
უსაყუარლესი ხარ, სიხარული ჩემი შენ ხარ! სიმთრვალითა
ვქმენ ესე ავი საქმე. ნეტამცა სამსალა შემესუა და ღუინო არა! შენ
მიყავ, ღუინო დია მასუი, შენსა გუერდით მიაძებოდა სუმა და მით
ესრე გავკე, რომელ თავსაცა დავამძიმე და შენცა შეგცოდე.
ღმერთმან ჩემი წადმართი ნუ ქმნას, თუ შენი ავი საქუი რამცა მაქუს,
თუ შეგცოდე, შენდობასაცა ვითხოვ და. რათგან ვინანი. ჩემებრსა
შეცაენდობის. შეგცოდება დია გამოაჩნდების მთრვალსა. მაგრა, რა
შენდობა ითხოოს, აღარ გარდევდევის; ცნობასა ღუინო დაუჭმავს
და თუალსა -- ძილი; შეგცოდებასა შენდობის თხოვა გარცხის და
სამოსელსა -- წყალიო".

რა შაჰინშა ესრე დია შენდობა სთხოა, მაშინდა შეუნდო
შეგცოდებულმან შეუცოდებელსა. მიჯნური კაცი მიწყით უპატიო არის.
ველური თხა დია მინახავს გალომებული და მონადირე ლომი
მისგან შეფრობილი. [რა] ლომიცა მისითა ბუნებითა გამიჯნურდების,
მაშინ ბუნება ეგრეცა მელისა ჩაედების; ვითა: გულდამწყური
უფროსი გუინახავს უმცროსისათუის, რა გამიჯნურდების მისთუის
გახელებული და თავის გზისა უმეცარი. ვინცა ძალი იცოდეს მიჯნურობისა,
ნუ ვინ უზრახავს მიჯნურობისა ტყუესა სიშმაგესა. ნურცა
ვინ დასთესავს მიჯნურობისა თესლსა, თუარა მისსა ნაყოფსა ჰამოდ
ათასისაგან ერთი ვერ გამოსჭამს: საწუთროისა წესი და საქმე ესე
არის, რომელ მისთა მოყუარეთა ემტერების. ვისცა აამაღლებს,
დაამდაბლებს; რასაცა ვის ანიჭებს ველთა, სთხოვს; მისსა სიტკბოსა
სიმწარე ჰრთავს, მისსა კურთხევასა -- წყევა; დღესა -- ღამე,
ღმინსა -- ჰირი, სიხარულსა -- დაღრეჯა, სიმდიდრესა -- სიგლახაკე,
მოყურობასა -- მტერობა; მისი ღმინი უჭირო არაა, არცა
შექცევა და გამარჯუება -- გაუქცეველი, თუ არა წაიკითხე ვის-ღ რამინის
ამბავი დ ამისგან მოისმენ საწუთროისა მრავალფერად ქცევასა".

Chapter: 32

Line of edition: 1 რამინის საბერძნეთს გალაშქრვა, რამინის და ძიძა ძმასა
Line of edition: 2 რამინის შეჰვედრნა

Line of edition: 3 ოდეს შაჰინშა შეუნდო ვისსა და რამინს, მხიარულად და ჰამოდ
Line of edition: 4 იყვნეს. კულა ჩამოეჭრა შუა მემურნე ეშმა და დაუვსო სიხარულისა
Line of edition: 5 სანთელი და ძირისაგან ამოაგდო სიყუარულისა ხე.

Line of edition: 6 დღესა ერთსა მოვიდეს მოჩივარნი ბერძენთა მეფისა კეისრისაგან,
Line of edition: 7 ეგრე თქუეს: "მოყურისაგან ვჩივით, მოყურობა შენი დაუგდია
Line of edition: 8 და გემტერების. გაძლიერებულა, შენი ფიცი გაუტეხია. მრავალი

Line of edition: 9 შენი ყმა დაუჭედია და დაუტყუევებია. აწ საბერძნეთით დიდი ლაშქარი

გამოსრულა და [ერანის ქუეყანა ნახევრამდის აუოჯრებია. და სხუანი მოვიდეს ტყუისა უფალნი ხორასანს, შესჩივლეს და თავსა ნაცარსა ისხმიდეს, ბერძენთა მეფისა ლაშქართაგან ჩიოდეს და იზახდეს. საწუთროისა უსამართლობისაგან სამართალსა ითხოვდეს. შაჰინშას დაუმძიმდა. მაშინვე წასლვად კაზმა დაიწყო. უკმნა ლაშქარნი მისნი და აცნობა კელმწიფეთა და დიდებულთა და წიგნი მიუწერა ყოველგან. ეგზომ დიდი ლაშქარი შეიყარა, რომელ მინდორნი ველარ იტევდეს. შაჰინშას ლაშქრად შეყრა ქარსა ჰგუნდა სთულეულსა: ვითა იგი ფურცელსა არ გაუშვებს ხეთა ზედა, აგრევე მან წაუტანლად კაცი არ გაუშვა.

წასლვისა ჟამსა ვისის საქმე მოეგონა, თუ რამინ ვით უყუარს და ერთმანერთისათუის ვით ულევნიაო. ერთხელ გარდამეხუეწა, წავიდა და დაიძალა; და მე მისითა გონებითა მომკლა, გამახელა და ველთა გამაგდო. აწ კულა თუ მას მიზამს და წამივა. სისხლთა ჩემთა მიისხამს, ესე სჯობს, რომელ აწვე კარგად შევიწახო. მისსა ძებნასა შიგან დიდნი ჭირნი გარდამიჭდიან, კიდევნობასა მისსა ვერ გავსძლებ, მაშინდელიცა ჭირად მეყოფის, ოდეს მომეშორა. ოდესცა კაცი ფრთხილად არს. ერთისა ჯურელისაგან გუელი ორჯერ ვერ უცემსო. იგონებდა ვისის საქმესა, თუ ვითა ვქმნაო. მერმე ძმა მისი ზარდი უკმო და ეგრე უბრძანა:

"ძმაო და სულო ჩემო! დღეთა შენთა შიგან ეგზომ საკუირველი საქმე გინახავს, ანუ გასმიაცა, რაცა მე მრავალჯერ რამინ მიყო? სიცოცხლე მომაწყინა რამინისა, ვისისა და ძიძისა საქმემან და ჯავრმან. დაპყრობილ ვარ იმა სამთა გრძნეულთად და ჩემისა ჭირისა წამალი აღარაა. არცა რცხუნეიან კაცთაგან და არცა ეშინიან ღმრთისაგან, არცა ვისი შეგონება ესმის და არცა დაჭედისაგან ეშინიან. უსირცხუილოსა, რაცა მოუნდების, ველარა დააცილებს და შიში არა აქუს რცხუნისა. მე თუცა ეგზომი დიდი კელმწიფე ვარ, ჩემგან

Page of edition: 140 Line of edition: 1 უფრო ბეჩარა და უდონო ქმნილი არავინაა. ქუეყანასა ზედა

Line of edition: 2 ყოველსა ადამის-ტომსა მე სამართალს უზამ და ჩემი ბედი ათასსა

Line of edition: 3 უსამართლოსა მიზამს. ჭაბუკნი გოლიათნი ჩემგან გაიქცევიან და მე

Line of edition: 4 ერთსა დიაცსა ესრე დაუძაბუნებევარ! გარნა მე ყუელა ჩემისა

Line of edition: 5 გულისაგან მჭირს, რომელ მიჯნურობისაგან მტერნი დამიმოყურებიან

Line of edition: 6 და ყოველი ქუეყანა იმა მოყივნებულისათუის მინდა, რომელსა ჩემნი

Line of edition: 7 სისხლნი შესასუმელად ენატრებიან, აუგისაგან პირი ესრე გამშავებია,

Line of edition: 8 რომელ ხუთასისა ზღუისა წყალი ვერ დამბანს. ცალკე ჩემი

Line of edition: 9 ცოლი დამმტერებია და მისგან მზე დამბნელებია, ცალკე ძმა მალულსა მიზის ჯრმალ-ამოწუდილი და დროსა ეძებს ჩემზედა,

რომელ, რა დრო პოოს, მტერისაებრ მომკლას. არ ვიცი, თუ რით იქმნების ჩემისა საქმისა ბოლო, ანუ რას მიზამს საწუთრო. დღე და ღამე ამისისა გონებისაგან უსულოსა ვჰგავ. რად ვემებ მტერსა შორს, თუით შინა მიზის მტერი. კარისა დაჯშვა რას მერგების, თუ წყალი ჩემი შიგნიდადმან ამოვა? სიბერისა ჟამსა ასეთსა ფათერაკსა შიგან ჩაჭრილ ვარ, რომელ მისგან საწუთრო დამვიწყებია. აწ ამად წასლვა მინდა და ვისის აქა დაგდება. ვით შევინახო? რვალისა ციხესა და რკინისა ბორკილთა გასტეხს რამინის ნახვისათუის. ამისგან კიდე ღონე არა ვიცი, რომელ რამინ თანა წავიტანო და ვისი მტირალი აქა დავაგდო ციხესა შიგან აშქუფთიდევისა. რა ვისიცა ციხესა შიგან იყოს და რამინი ლაშქარსა, მათი შეყრა არ ეგებისლა.

მაგრა ციხესა შენ შემოგუედრებ და შენ გინდა მოჭირვება და გაფრთხილება. შენგან კიდე გული ჩემი არავის მიენდობის, მით რომელ ყოვლითა ფერთა გამორჩეული ხარ და ფრთხილი. თუით არ დაგუედრებ,

თუ ვითა ქმენ, ვითაცა შენ იცი და ჯამს. ეგრეცა შეინახე ისი ორნი გრძნეულნი. მას ციხესა შიგან რამინცა არსით შემოიპაროს.

ესერა ორასისა დღისა სავალსა წავალ სახელისა ძებნად და, თუ რამინ რაითაცა ღონითა აწ ვისსა შეეყრების. ყოველი ჩემი სახელი ცუდად წაჯდების და აუგითა აივსების. თუ ორასი კაცი სახლისა მაშენებელი იყოს, ერთი ამოჯრებელი ცუდ იქმს მათსა ნაშენებსა. მე სამნი გრძნეულნი შინ მიდგან, რომელ თუითო მათგანი ეშმათა ლაშქარს მოერევის გრძნეულობითა. თუ ათასი დევი მათ სამთა დაესხას, საქმიანობითა იგინიცა არად კუირან. ვითა იცი, მე ასრე შემკრეს და სიხარული გულისაგან წამიღეს, თმობისა საფარველი დამიხიეს, ყოველსა ქუეყანასა შიგან მომაყივნეს. აღელვებულსა ზღუასა შიგან მრჩუალსა კაცსა ეგზომი ჭირი არ გარდაჰკვდია, რომელ ამათგან მე მჭირს და გარდამკვდიაო".

Page of edition: 141 Line of edition: 1 ზარდს რა ესე შაჰი მოაზადისაგან ესმა, ეგრე მოაჯსენა:

Line of edition: 2 "ჰე მზისაგან უმაღლესო ჯელმწიფეო! ეგზომსა ნუ შეიჭირვებ,
Line of edition: 3 შეჭირვება კაცსა დაასნეულებს. ვინ იყოს ქუეყანასა ზედა კაცი
Line of edition: 4 ესეთი, რომლისაგან შენ ეგზომსა ჩიოდე და სტიროდე, როგორი
Line of edition: 5 ბრძანებაა ერთისა დიაცისაგან? აწ თუ გრძნებითა შავი დევიცა
Line of edition: 6 არის, მისგან უმაბუნესი ჩემსა ჯელსა არავინ იყოს. ესრე შევინახავ,
Line of edition: 7 რომელ ქარიცა არსით ეცეს, მზემან და მთუარემან ვერ ნახოს,
Line of edition: 8 ვისმან კაცისა სახე ვერ ნახოს და არცავისი ჯმა მოისმინოს. მას
Line of edition: 9 ციხესა შიგან თქუენად მოსლვამდის ესრე დავიჭირო. თუ მიბრძანო,
მე იგი შენი ლამაზი ეგრე შევინახო, ვითა ძუირი კაცი ვეცხლსა
შეინახავს, და ესრე საყუარლად დავიჭირო, ვითა სული, და ესრე არ
გაუშვა, ვითა პურად კარგმან კაცმან -- სტუმარიო".

მაშინვე შაჰინშა შუიდასითა დარჩეულითა კაცითა აშქუფთიდევისა ციხესა წაიყვანა ვისი დედოფალი, ეგზომ მაღალსა მათსა ზედა, რომელ თავი ცამდი იყო, ღამით სანთლისა ნაცულად მასკულავნი უნათობდის და მეციხოვნენი მთუარისა ნადიმნი იყვნეს

და ცეცხლისა ნაცულად მზე ატფობდა. რა მოაზად ციხესა გაიყვანა ვისი. ცასა ერთი მზე სხუა მოემატა, ციხე მისისა პირისაგან დაშუენდა, ვითა აყუავებული წალკოტი. დასუეს ვისი და ძიძა ციხესა შიგან და ხუთი კარნი დაკლიტეს და დაბეჭდეს, და ციხე ზარდსა შეპვედრა; ბეჭედი და კლიტენი თანა წაიტანა. საჭურჭლე რაზომი უნდოდა, ეგზომი დაუგდო და სასუმად-საჭამადი, თუ უნდა, ასისა წლისა საყოფნელი. ვისის გასუენებათა თანა არა აკლდა რამინის სიშორისაგან კიდე.

რა შაჰინშა ციხისა გამაგრებისაგან მოიცალა, მარავსავე მივიდა, ლაშქარსა წამავალად შეეკაზმა. აურაცხელი ლაშქარი წაიტანა და ყუელა ესრე დარჩეული, რომელ უკეთესი ვეჟან არ იყო. რამინისაგან კიდე ყუელა მხიარულობდა, იგი მიჯნურობისა შეჭირვებისაგან მაშინვე გააცხროა: ვისის შეყრისაგან იმედი გარდასწყუედოდა, სიცოცხლე მოსძულეობდა. არცა დღისით ჰქონდა თმობისა ღონე და არცა ღამით ეძინებოდა. უგულისნებოდ გასრულსა ღუიძლი სისხლითა ავსებოდა და გული ცეცხლებრ ეწოდა, -- ესრე გასრულ იყო, რომელ მისთა მტერთა უხაროდა. მისი ღონე მისისავე გულისა საუბარი იყვის, ეგრე თქუის:

"ესეთი სიყუარული ვის ზედა მისრულა, რომელ წამსაცა მირიდება არა ჰქონდეს და არცა მოეშორვებოდეს გონებისაგან? ვირე ამა მიჯნურობისა ჰირსა შინა ვარ, ჩემი სიხარული არსით ეგების. თუ მიჯნურობისაგან ეკალი ოდეს მცემია, აწ ესრე უძნელე ვარ,

Page of edition: 142 Line of edition: 1 რომელ მოწამლული ისარი მასუია, [მოვშორდი მოყუარესა], რომლისა

Line of edition: 2 სიშორესა ვერცა წამსა გავსძლებ. აწ რათგან მას მოვშორდი,
Line of edition: 3 რად არა ამისსავე დასკუნასა თანა მოვკუედ! ესეთი მეუწონელი
Line of edition: 4 ვარ, რომელ რასადა ვსჭურეტ ქუეყანასა ზედა! რათგან უმისოდ
Line of edition: 5 დარჩომილ ვარ, ჩემთუის ესე უსანატრელესია, თუმცა უსულოცა
Line of edition: 6 დავრჩი. მე სიცოცხლე მისისა სიახლისათუის მინდა, მე თუალთა
Line of edition: 7 ჩენა მისისა ჭურეტისათუის მიხარის, მე ენა მისისა საუბრისათუის
Line of edition: 8 მიამების, მე ჰელნი მისისა სამსახურისათუის მინდა! აწ
უბედურობითა

Line of edition: 9 ჩემითა რათგან მოვშორდი, აბეზარი ვარ ყოვლისა ლხინისაგან".
ესრე კუნესითა დაღონებულმან ქუე-ქუე სიმღერაცა თქუის:

"გულო, თუ მიჯნური ხარ, კუნესოდი! იცი, რომელ მიჯნურსა სამართალსა არავინ უზამს, არავის ეწყალვის მიჯნური, არვის ებრალების დაჭირვებულობისათუის. თუ ვკუნესი. მართალ ვარ: მომაშორეს სიხარულისაგან, მომწყუიდეს მზისა სინათლისაგან, წყლულს მარილი დამაყარეს და შარბათად ნ.ავღელი მასუეს. თუალნო ჩემნო, წუიძლით სისხლსა, ნულარა რომლის დღისათუის სწყალობთ სულთა! შეჩემებაცა მცრობს, არა ოდენ ტირილი; რათგან წუიძისაგან ქუეყანა აშენდების. მე ჩემთა თუალთა წუიძი.საგან პირი დამქნობია. შეჭირვებისა ცეცხლმან დამილია .გული და ღაწუთა ზედა გამდნარი

ოქრო დამასხა, თუცა იტყუიან მამაცისაგან ტირილსა აუგად,
ჩემგან ამით საჯამსოა, რომელ ესეთისა მოყურისა სიშორესა ვიგონებო".

რა შაჰი მოაზად მოვიდა, რამინ მეტადრე დაიდასტურა ვისის
ამბავი, ტკივილი ტკივილს მოემატა და ჭირი ჭირსა. რა თუალთაგან
ცრემლნი გარდმოყარნის, ყუითლისა პირისაგან ჯანგნი ჩამოჰრცხის
იტყოდის მიწყით საბრალთა შაირთა: "მე იგი გულწყლული ვარ,
რომელ ყოვლისა რგებისა და იმედისაგან უღონოა. რა ჩემი მოყუარე
გაციხოვნებულა, მუნითგან მე ათასითა ბორკილითა და ჯაჭუითა
შეკრული ვარ. აწ, ქარო, მიაართუი ამბავი ჩემი და მოაქსენე
ვისსა ჩემაგიერ თუ: უშენოდ შანთთა მრავალფერთაგან გული
დამდაღვია, თუალთა ჩემთა შენი სახე დარჩომია და ენასა -- შენი
სახელი. შენსა სახესა ძილი წაუღია ჩემთუის და შენსა ვსენებასა
ყოველი ლხინი მიუცილებია. მე ამა ჭირთაგან, თუ აღმასიცა ვარ, ვით
დავრჩები უნახაობითა შენითა! ჭირნი ჩემნი თუ ყოვლისა ქუეყანისა
კაცსა ზედა ვინ განყუნეს, იგინიცა ვერ მოითმენენ და მე მარტო
ესრე გაუჭდივარ. რომელ თუ მნახოდა, ეგრე იტყუი, არ იგი
არისო! მე ამა ჭირისაგან შენად ნახვამდი ველარათ ვიკსნები".

რა ესე საქმე იქმნა. მუნითგან რამინ ტირილისა და კუნესისა
გან ესრე დამჰლდა და გაქმა რომელ თმისაებრ დაწულილდა და
Page of edition: 143 Line of edition: 1 კუირასა შიგან ისრისაებრი ტანი მშუილდად
შეექმნა. შაჰი მოაზად

Line of edition: 2 არცა ეგრე დააგდრ, შიშისაგან კუბოსა ჩასუეს და გურგანამდის
წაიტანა

Line of edition: 3 შაჰინშამ. და რამინ ესრე გაკდა. რომელ მისისა სიცოცხლისაგან

Line of edition: 4 იმედი გარდასწყუიდეს, ვითამცა ათასი მოწამლული ისარი

Line of edition: 5 გულსა სობოდა. მოაზადს წინაშე დიდებულნი მივიდეს, რამინის

Line of edition: 6 დასაწყლება და ეგრე ყოფნა მოაქსენეს. ქენებით ესე ჰკადრეს:

Line of edition: 7 "ჰე ჯელმწიფეო, რამინ შენი ძმა არის და შვილი. ყოვლითა

Line of edition: 8 ფერთა მისებრივ არავინ არის და ჯელმწიფესა ესდენი უკლები

Line of edition: 9 ყმაცა მოუნდების, არ ძმაცა, მით რომელ მრავალფერად საკმარი

არის. თუ ლმოზიერად ხარ და არ უწყრები, ესეთი ძმა ერთისა თემისა

ლაშქართაგან მოსაკერებელია შენთუის. ამისითა მიზეზითა

მტერობასა [ვერა] გკადრებენ და მოყუარეთა ერთგულობასა

მოემატების, ესე შენთუის ციხეა მაგარი პილო ძლიერი და მწყრომი

ლომი. თუ შერაოდესუცოდებია შენთუის. შეგინდვიაცა. აწ ბარე ნუ

გაუახლებ ძუელსა მტერობასა და ნუ მოჰკუეთ ახალ-მოწიფულსა

შტოსა. ესრე გასრულა, რომელ სიკუდილი არა შორავს, აწ შეიწყალე,

მოულმოზიერდი და ამა ბეგრისაგან დაქსენ, აქა დააგდე. ნუთუმცა

დარჩა. მგზავრობა მრთელთათუისაცა არა ჰამოა და სნეულსა

და უსუსურსა მეტადრე არ მოუჭდების. გამოისუენოს. დია საწყლად

არის და, რა გამრთელდეს, შენითავე მბრძანებლობითა ხორასანს

წავიდეს, იგი წყალი და ჰაერი უფრო მაშუნენია. ესე ქუეყანა

ხორშა და უმაშნოა".

რა დიდებულთა ესრე შეხუეწით მოაქსენეს, დააგდო გურგანს და შაჰინშა კიდე წავიდა. იგი მუნ დარჩა და მაშინვე გამრთელდა, ამით რომელ არა თუით რამე სჭირდა ჭირად. ზაფრანის ფერი პირი გაუვარდდა, ვისის ნახვისა ღონეთა ძებნა შეექმნა, გულსა უკუამლო ცეცხლი მოედვა და თმობა აღარა ჰქონდა. შეჯდა ცხენსა მარტო და სწრაფით წავიდა, გზასა იადონებრითა ჯმითა მრავალფერთა სიმღერათა მოიტყოდა, ისწრაფდა მოსავალად. ეგრე თქუის. "ვისო, უშენოდ სიცოცხლე არ მიამების, არცა მოსუენება და არცა გულისა ნება მაქუს. შენსა ძებნასა შიგან მე ვერა შემაშინებს. თუ საწუთროცა ჩემი მტერია, თუ გზანი გუელითა სავსენია და ვე.ლთა თივა ჯრმალია, ქუიშა ლომი და ვეფხი, ღრუბელნი მეხიანი იყვნენ, რომლისაგან დატეხასა მოველოდე, და ყოველი ქუეყანა ჯრმალოსანი და ისროსანი ჩემი მებრძოლი იყოს, მე, შენმან შუემან. შენსა მძებნელსა ვერვინ შემაქცევს; და თუ შევიქცე. არ მამაცი ვიყო. თუ ცეცხლსა შიგან მიმხუდების შენი ნახვა, მისისა წუისა უშიში ვარ და, თუ ლომნია შენნი მცუელნი, ჩემი ჯრმალი მათი საპასუხოა.

Page of edition: 144 Line of edition: 1 ორისა თუისა სავალი ერთ ბიჯად მიჩს შენისა ნახვისა მოლოდებასა

Line of edition: 2 შინა. არ მიკუირს, თუ შენი სანახავი გზა საშიში იყოს, რათგან ელვა

Line of edition: 3 მეხიანი მთუარისა სიახლესა მომწუდებისო". ესეგუარსა რასმე

Line of edition: 4 მოუბნობდა და გზათა სიგრძესა ამით ამოკლებდა.

Chapter: 33

Line of edition: 5 ვისისაგან ტირილი რამინის მოშორებისათვის

Line of edition: 6 რა ვისი ციხესა მოიყვანეს და შაჰი მოაბად კიდე წამოვიდა,

Line of edition: 7 ვისმან სრულად დაასკუნევინა გულსა რამინის მოშორება და მისი

Line of edition: 8 ლაშქარს წასლვა, და მისგან მისისა ნახვისა იმედი გარდასწყუიდა,

Line of edition: 9 დღე დაუბნელდა და სიხარული გაუარმდა. მისი ვარდის ფერობა გააზაფრანა და თუალთა მისთა მარგალიტი ხოვრიელად ამარტასა ზედა დაასხეს.

ორითავე ჯელითა პირსა ესრე უწყალოდ იცემდის, რომელ გაუისფრდა. ტანისამოსი მგლოვიარეთაებრ ლურჯი შეიმოსა მოყურისა გაყრისათუის. პირისა ხოჭამან სისხლითა კალთა გაუწითლა, პირი მისი ტანისამოსისაებრ გალურჯებოდა, ტანისამოსი მისი პირისაებრ გასწითლებოდა. იზახდა და ტიროდა, ძიძასა ეგრე ეტყოდა:

"აწ რა ვქმნა, ძიძაო? ჩემი სიყმე და სიხარული, საწუთროსა გამოსუენება და ლხინი ყუე.ლა მიჯნურობისაგან გამკვიდეგანებია, რომელ სიცოცხლე ჩემი აღარ ეგების. მე გული და თუალთა ჩენა რამინის სიყუარულისათუის ესრე შემეწირავს, რომელ აწ ყოველნი ჩემზედა გარდასრულნი ჭირნი დამნატრებიან. მე ესე გულსა ვერაოდეს მივეც, თუ ჩუენი გაყრა ოდესღაც ეგების, ანუ -- ვითა ჩუენ გუინდა, -- არ მიწყით აგრე ვიხარებთ. გარნა ღმრთისა განგებამან,

ვითა მაშინ სიყუარულისაგან სირცხულისა ფარდაგი დაგუიხია,
აწ ეგრე გაუგებელი გაყრა დაგუემართაო. აჰა საყუარელო და
მიუცილვებელო რამინ, მე ვირე შენ გეახლე, ჩემი სიხარული თუით
იცი. შენსა სიშორესა შიგან ჩემი სულთა-დგმა სიცოცხლედ არა
მიჩს, ჰამოდ ყოფნა თუით რას ჰქუიან, ანუ გამოსუენება? ამით
უფრო არ მიმცილდები ჟამსა და უჟამოსა, რომელ მტერისა
ზრდოლისაგან მიჭირვებული მეგონები. ჯაჭუი კაბისა ნაცულად ტანსა
გამძიმობს და მუზარადი -- ჩაჩისა ნაცულად, და ჯრმალი ჭიქისა
ნაცულად კელთა გაწყენს, და სიცხე მზისა გწუავს. და აწაენს შენს
ნაზუქობასა ესე მიჭირვება. მტერთა სისხლი ესრე დაგიღურია, ვითა
მოყურისა, შენისა სიშორისაგან მე თავსა რად დავემტერე, რომელ
წადილნი და მბრძანებლობა არ მოვისმინე და არ წამრგყევ:

ნუთუმცა შენისა ნავლისა მტურერი მცემოდა! მაგრა თუცა ჩემი ტანი აქაა,
Page of edition: 145 Line of edition: 1 გული ჩემი საშენოდ არ მოწყუედილა, შენსა
გუერდით მგზავრობითა

Line of edition: 2 იჭირვის შეჭირვებითა სისხლთა შიგან მრჩული. მეტად ნულარ
Line of edition: 3 მიიჭირვებ, თუით რომელ დაგიმძიმებია, უშენობითა არცაღა
Line of edition: 4 მისი გაძლება აქუს. არ ჰამოა მოყურისაგან მოყურისა უსაკუთრობა.
Line of edition: 5 შენ მას ნუ იქმ ჩემზედა, რომელ არ შენისა პირისა მსგავსი
Line of edition: 6 იყოს. მომიგონებდი და ჩემსა ყოფნასა იქსოვნებდი! მაგრა ოდეს
Line of edition: 7 მოიგონებს მდიდარი გლახაკსა? შენ ჩემისა მიჯნურობისა ცეცხლი
Line of edition: 8 ოდენ გენახა, აწ კუამლიცა გამოჩნდა. აწინდელმან გრძლად
სიშორისა

Line of edition: 9 ტკივილმან აქამდინ ჩემნი ჭირნი დამავიწყნა. ნოეს რღუნობისა
ღრუბელსა ჰგავს ჩემი თავი, ამით რომელ ჯეონისებრ მდიდრად
მდის თუალთა ცრემლი. გული ჭირითა ამვსია, შიგნით დატევისა
დონე არა მაქუს და გარეთ მაჩნია და სისხლისა ზღუასა შიგან
ვიღელვებო".

მოსთქუმიდა ვისი და გულისა ტკივილისაგან ერთსა ადგილს
ვერ იყო. ძიძა სამისოდ მისოდნადვე იწოდა და ყუელასა თმობასავე
ასწავლიდა.

ეგრე ეტყოდის: "დათმე, არ ეგების მთმობისა კაცისაგან. თუმცა
გულისა ნება არაოდეს მიახუიდრა ღმერთმან. ყუელა ჭირი დაილევს
კაცისაგან, და თმობისა ხე სიხარულისა ნაყოფსა მიწყით
გამოიღებს, თუცა უგულოთა დათმობისაგან საბრისაცა ჰამა უფრო
ეადვილებს.

აწ მოისმინე ჩემი მოკსენება, და სთმობდი, ნუთუ ანაზდეულად
გულისა წადილსა მიეწიო. ღმრთისაგან კიდე შენი რგება არავის
შეუძლია, ვერცავინ ამა პატიმრობისაგან გიქსნის. გული დადევდა
თმობა მოიღე, ღმერთსა ევედრებოდე და მოალხენდე შენთა
მოახლეთა. ნუთუ ღმერთმან მოიწყინოს ეგზომი ჭირი შენი და
გულისა თქუენისა ცეცხლი დაავსოს! ანდერძადცა ამის მეტსა ვერას
მოგაკსენებ, რომელ მიწყით თმობასა გივაზირებო".

პასუხად ვისმან ეგრე უთხრა:

"გულმან, უკუამლოისა ცეცხლისაგან დამწუარმან, თმობა ვით მიიღოს? იგი სიტყუა გასმია, რომელ კაცი ვინმე შეაგონებდა ვისმე და მან ეგრე უთხრა: ჰე მოყუარეო, შენ მეტად ნუ მიიჭირვებ, მე გულსა ესრე არ დამეკრვის, ვითა გუნზადსა ნიგოზი. რამინ ჩემგან უნახავი წავიდა და მისი მიცილვება ჩემგან ვით ეგების? შენი შეგონება და დიდსა წყალსა იქით ჳიდი ჩემთუის სწორია. შენი გული და ჩემი არ ერთი არის, შენ კალთა გეწუის და მე -- გული, შენ რა გაგვა, თუ მე ვიჭირვოდე? შენ ეგრე მეტყუი, დათმოზისა კიდე ღონე არა გაქუსო, -- ადვილია მხედველთაგან მეომართა ჳურეტა. შენ

Page of edition: 146 Line of edition: 1 არას გაბრალებ: ცხენოსანი ხარ და მგზავრობისა ჳირი არ იცი. შენ

Line of edition: 2 მდიდარი ხარ და უღონობისა ჳირი არ იცი, -- მამდარსა მშიერი

Line of edition: 3 ემთრვალეზის. შენ, ძიძაო, ჩემთუის დათმოზასა გამოარჩევ და

Line of edition: 4 მივაზირებ. გჳირსამცა ჩემებრ შენცა ესრე თავუწევარქმნით ხელობა,

Line of edition: 5 რამინ უფრო უთმინოდ იყო! უგულოსაგან თმობა არ ეგების. თუ

Line of edition: 6 მებრძოლსა ღომსა გულსა ძალა არა აქუს, მასცა მოერევის მელი

Line of edition: 7 მისითა სიჯაზნითა. ნუ გგონია, თუმცა ესე ჳირი და ჳახილი საჩემოდ

Line of edition: 8 მეადვილებოდა, ანუ მიაძებოდა და თუალთაგან სისხლისა ცრემლისა

Line of edition: 9 დენა არ საწყინოდ მიჩნდა. არავის უნდა გონებიახსა თავისა ჳირი და უბედურება. ამა უბედურებისა ჳა შენ მითჯარე, შენითა საქმიანობითა შიგან ჩამაგდე და აწლა ჳამოდ და შეუჭირვებლად ჳედა მოჯდომილ ხარ და ეგრე მეტყუი: დათმე, ღმერთსა ექენებოდე, მისგანვე კიდე შენი ღონე და ამა ადგილისაგან მცსნელი არავინააო. ადვილია ნაზდის წყალსა შიგან ჩაგდება, მაგრა გამოღება საძნელოაო".

Chapter: 34

რამინისაგან მარავიდაღმან აშქუფთიდევანს ვისის შესაყრელად წასვლა

რა რამინ გურგანით მარავს მივიდა, ვისი მუნ ველარა პოვა, მისისა სიხარულისა ვენაჳი გამჳმარი ნახა. და წალკოტი უყუავილო. დარბაზსა შიგან ქუეყნისა მზე აღარ დახუდა, არცა საჯდომი მისთა თმათა სურნელობისაგან სავსე გაიცადა, არცა ქალაქი პირველისაებრ მოხარული დახუდა. თუ სთქუა, დარბაზი და მიდამო რამინის გულისაებრ უვისობისათუის ტიროდა. იგი ჳამო დარბაზი, მისგან გასახარებელი, საკნად აუჩნდა და შეჭირვებითა, ვითა ბროწეული ქერქსა შიგან, გასქდა. ტიროდა სულ-შეუღებლად, გაზაფრანებულსა პირსა ჳედა მარგალიტსა აწუიმებდა. მისსა საჯდომსა ჳედა პირი დასდვის და, ვითა იადონი ვარდსა ჳედა, ეუზნებოდა და კუნესოდა და საბრალოდ მოსთქუმიდა. ეგრე თქუის: "დარბაზო, შენ იგი ხარ, რომელ ცისაებრ მზისა სიახლესა დაეშუენე, რომლისა გონებითა მე ცნობანი წამსვლიან! მიწა მისისა პირისაგან დაშუენებულ იყო და

ჰაერი მისითა სურნელობითა ავსილ იყო, ვით აწ გული ნავლითა მიწყით ავსილაო. უცხოფერითა ჳმითა მომღერალნი მუტრიბნი მსუმელთა სიხარულად იმღეროდნიან. დარბაზო, შენ აღარა იგი დარბაზი ხარ, რომელ ყოვლითა ფერითა უკლები იყავ! შენსა კარსა ზედა ველისა ნადირნიცა თამაშად მოვიდიან და კაცთა მონატრეთა კარი იყვის. მე ვეღარ ვჰნახავ შენშიგან .მასკულავსა, მთუარესა და

Page of edition: 147 Line of edition: 1 მზესა, რომლისა სიშორითა დამბნელებიან სახედავნი! საწუთრომან

Line of edition: 2 უხანობა შენზედა ჩემებრ მუხთლად ქმნა, წაგილო სიხარულისა

Line of edition: 3 დღე, ვითა მე გულისა ნება და თმობა. სადაღაა იგი ჟამი ჩემთუის,

Line of edition: 4 რაოდენი აქა გამიხარებია ანუ ოდესღამცა ეგებოდა ჩემთუის. თუმცა

Line of edition: 5 მე ეგრე მხიარული შემოღავედ? აქა ესრე ყოფასა შიგან ათასსა

Line of edition: 6 წელიწადსა ერთი იგივე დღე ღმრთისაგან უფრო სანატრელად

Line of edition: 7 მიჩსო".

Line of edition: 8 მოსთქუმიდა და ტიროდა. უიმედომან ეგრეცა გამოიარნა ქალაქისა

Line of edition: 9 კარნი და მიაჰყრა პირი მას ციხესა, სადა ვისი ჯდა. ესრე სწრაფით წამოვიდა, რომელ დღე და ღამე იარა. დია ბნელი იყო ღამე, ოდეს ციხისა ძირსა მივიდა, თუცა მას და ვისსა დღისაგან იგი ღამე უფრო გაუთენდა. ვერცა გუშაგთა ნახეს სიბნელითა. იცოდა რამინ დარბაზი, რომელსა შიგან [ვისი] იყო. მუნით ძირსა მივიდა, მოიჰმარა მეცნიერება, რომელ ყოველსა ქუეყანასა.არ იყო მისებრ მშუილდოსანი. შესტყორცა ცერ-მართალი ისარი მას ადგილსა და ეგრე უთხრა: "სუიანიმცა ხარ ჩუენთუის, უსულო მოციქულო, ყოველგან სულისა წადებასა მოციქულობ და აწ ჩემსა სულსა სულისა შეყრა ახარე!" ისარი მართლად წავიდა და ბანთად ვისის საწოლსა ჩაიჭრა. მასვე წამსა ძიძამან აილო. იცნა და სიხარულითა აივსო, ვისის მიაართუა. ეგრე მოაჰსენა:

"ნახე სუიანი ისარი, მოციქული რამინისაგან მახარობლად გამოგზავნილი, რომელ ნიშანი აქუს. აქათგან ნულარა ხარ შეჰკირვებით, ღმერთსა ჰმადლობდი და მოყურისაგან იხარებაიო".

[რა] ვისმან ნახა ისარი და რამინის სახელი ზედა წაიკითხა, მეტისა სიხარულისაგან, ვითა გული მოსცემდა, ეგზომცა სიხარულსა ვერ მიაგებდა, აკოცებდა, უყუავებდა და ეტყოდა: "ჰე სუიანო რამინის ისარო ჩემო და სულთაცა სარჩეო! ყოველი კაცი შენგან დაიკოდების და მე დაკოდლობისაგან წყლულსა მალამისაებრ მერგები. მოციქული ხარ შენ მისთა კლავთა, რომელთა მიწყითმცა [მძივად] ვიჰმარებ. იაგუნდისა პირსა დაგაგებ და ოქროისა ხალასისა კილოსა, გულისა ჩემისა ქარქაშსა შეგიქმ, ამით რომელ შენი პატრონი გამხიარულდების. მისითა სიშორითა გული ათასითა შენებრითა ისრითა წყლული მდგმია. თუცა აწ, რა შენ მოსრულ ხარ, მუნითგან პირალმასობა მათი ღმინად შემცუალეზია. ისარი მკურნალი

შენგან კიდე არ მინახავს, არცა შეთულილობა შენსა უამესი მასმია".

რა რამინ ისარი გასტყორცა, მერმე საგონებელსა ჩაიჭრა ვითა:

"ნეტარ რა იქმნა ჩემი ისარი? სად მწადდა, მუნ მივიდა, ანუ თუ
უნებლივ რაიმე დაემართა და სხუამან ვინმე აილო? თუმცა იცოდა

Page of edition: 148 Line of edition: 1 ვისმან ჩემი საქმე, ათასსა ღონესა ეძებს ჩემისა
ზე-გაყვანისათვისაო".

Line of edition: 2 მაშინ გულსა შიგან ეგრე თქუა: "გულო, გაწირე სული, ნუვისგან

Line of edition: 3 გეშინიან! ღმრთისა ყოვლისა დამბადებლისა ძალმან, აქათ

Line of edition: 4 არ შევიქცევი, ვირემდინცა ანუ არ მოვკუდე, ანუ გულისა ჩემისა

Line of edition: 5 წადილსა არ მივჰხუდე. თუცა ამა ციხისა ზღუდე რკინისა იყოს.

Line of edition: 6 ჩემისა გულისაებრ გაჭურვებული, მიდამო ყუელა -- მოწამლული.

Line of edition: 7 კაცისათვის ავნი, კედლისა თავნი -- ასპიტისა გუელისანი,

Line of edition: 8 მეციხოვნენი მათნი -- დევთაებრნი, ვერცა ეგრე შემაქცევნ.

შეწევნითა

Line of edition: 9 ღმრთისაითა და მკლავისა ჩემისა მიწობითა ეგრეცა ვეცდები
ვისის

გამოყვანასა და ჩემისა გულისა წამლებისა კულა შეყრასა. მე ვირე
ცოცხალ ვარ, ვისისა ძებნისაგან კიდე არა საქმე მიცს. მე რაზომცა
დიდნი მტერნი მებრძოდენ და მათი გული საჩემოდ მოაბადისა და
ზარდისაებრი იყოს, არცა ეგრე დავერიდები. [მე ზღუა ვარ], თუცა
იგინი ცეცხლნია; ერთისა გუარისანი ვართ, მაგრა შეატყუებენ კაცნი
სიკეთე-სიავესაო".

აქათ რამინ ღონეთა ძებნითა საგონებელთა ჩაჭრილ იყო და
იქით ვისი ბადესა დაბმულ იყო. სიყუარულითა მისი ენა რამინს
იზახდა და აგრევე უთმობად მისი გული ეძებდა რამინს. მუნ
სიცივეთა შიგან ყოფნა და მისგან მისი მუნ ვერ-სიახლე გულსა
ლახურად და შანთად ესობოდა და მისისა შეყრისა ილათსა ეძებდა,
ძიძამან ეგრე მოაქსენა:

"ჰე დედისა სულო! ეტლი და ბელი ყუელა შენ გიშუელის, და
ესეცა შენისა ბედისაგან ისეთი სიცივეა, რომელ ყინვისაგან კაცისა
ველთა ყოფნა არ ეგების. გუშაგთა და ციხისა მცუელთა ყუელათა
შიგან შეურიდები. ა სიცივისაგან. ორჯერ ოდენ გარდმოდგომილან
გუშაგნი და შინავე შესულან ყინვისაგან. რათგან ესრეა და გუშაგნი
ბანთა ზედა არა სხენან, ჩუენგან ყუელა ადვილად ეგების. რამინ
აქა ჩუენსა სიახლესა არის, თუცა სიბზელითა არა ჩანს. მან იცის,
რომელ ჩუენ ამა დარბაზსა შინა ვართ. დია ყოფილა ამა ციხესა
შიგან უმოაბადოდ და ათასი გზა იცის გამოსავალი. ეგე სათაბანო
სარკუმელი ერთი გავალოთ და სანთელი ავანთოთ, იგი გარედაღმან
გუნახავს და ჩუენსა სიახლოესა მოვა. და მაშინ მისი გამოყვანა
ეგებისო".

რა ესე თქუა, სანთელი ანთო ძიძამან, მისითა გრძნებითა დევნიცა
დააბორკილა, რა რამინ სანთელი დაინახა, გამხიარულდა და

მიჰმართა. შეიგნა, რასათუისაც აენტო სანთელი და, ვითა შევარდენი, კლდესა ზედა გავიდა. ბრძენსა უთქუამს: ასრე იქმნების მიჯნურისა გული, -- არცა ჭირი ეჭირვებოდა და არცა ზიანი ზიანად. მოყურისა

Page of edition: 149 Line of edition: 1 ძებნისათუის სჯულსაცა დააგდებს, მიიქცევის. გზისა სიგრძე

Line of edition: 2 მოკლედ, და კუმტი ლომი მელად უჩს. მიჯნურობისა სიხარბე

Line of edition: 3 ასე გაჰვდის, რომელ უნაყოფო მინდორი -- ვენაჰად, მთა თმად უჩს

Line of edition: 4 და ზღუა -- რუდ. აშიკობისად გულისაებრ მისყიდული არავინაა,

Line of edition: 5 მით რომელ გულსა საბჭოსა არავინ წაიყვანს. მიჯნურობამან

Line of edition: 6 სიკეკლუცე და სიდუხჭირე არ იცის, მით რომელ ცნობა

Line of edition: 7 მიჯნურობასა ბრძობით უყვივის.

Line of edition: 8 რამინ რა ახლოს მივიდა კედელსა ზედა, ვისმან დაინახა

Line of edition: 9 ზეიდაღმან და ბერძული სტავრა ორმოცი და სხუა, რაცა პოეს,

დაგრიეს ორკეცად და შაგრად ერთმანერთსა გამოანასკუეს, ჩაუშვეს,

მოეკიდა რამინ და ზე გავიდა ვეფხისაგანცა უკისკასედ. რა ციხესა

ზე გავიდა, მზე და მთუარე ერთგან შეიყარნეს და ერთმანერთსა. ასრე

მოეხუივნეს, ვითა ერთითა ჭიქითა სძე და ღუინო, ოქრო და მარგალიტი

ერთგან გაერია, მუშკი და ამბარი ერთად შეეზილა, ღამე ბნელი

განათლდა, ვითა დღე. და ზამთარი გაზაფხულდა მათთუის.

ორთავე მიჯნურთა გულმან გაისუნა შეჭირვებისაგან. გულისა

მონაცემთაებრ მოეხუივნეს ერთმანერთსა, მოჰკოცნეს ერთმანერთი

და მერმე საწოლს შევიდეს; საჭამადი და ღუინო მოიღეს. ზოგჯერ

თავსა გარდანაჰადსა უბნობდეს, ზოგჯერ ერთმანერთსა ეხუეოდინან.

ღამე ბნელი და ცივი იყო, გარნა მათთუის სამგუარი სანთელი

ენტებოდა: შეყრისა სიხარულისა, მათისა პირისა სინათლისა და

ღუინისა სიწითლისა. სამნი მოყუარულნი ერთგან შეყრილ იყვნეს.

სუმიდეს და იხარებდეს მათისა ნებისაებრ გარეთ კარი დაჰშული

იყო, მორჭმით და გულდადებით იყვნეს. არცაღა ამისი საეჭუი

ჰქონდა, თუ გუიგრძნობს ვინმეო; არცა ამისი შიში თუ -- ჩვენნი გაყრა

ოდესმე იქნებისო და სიხარული შეჭირვებად მოგუექცევისო. მათ

ერთი ღამე ეგრე ყოფასა შიგან ერჩია შორს ყოფასა შიგან ათასისა

წლისა სიცოცხლესა. რამინს რა გულისა საწადელი აუსრულდა,

ვითარი სწადდა, ეგრეთი ყოფა პოვა, -- დაიწყო სიმღერისა თქუმა

მისებურითა ჰამოითა ჯმითა და იტყოდა:

"რა გაგვა გულო, თუ მიჯნურობითა ჭირი ნახე და უნებელნი

საქმენი დაგემართნეს! უჭიროდ ლხინი არ ეგების და არცა უმისოდ

ასრე ჰამოდ ჯდომა ეგებოდა, სიხარული მწუხარებისა უნახავად არ

იქმნების და ჭირ-უნახავად კარგი სახელი არ იპოვების. თუცა მიჯნურისა

ძებნისათუის ზღუა გაიარე, შეყრითა თუალი პატიოსანი ჰპოე;

სიშორითა თუცა ნავდელი არ გაკლდა, აწ ნაყოფი ლხინიანი გაქუს.

გულო, გივაზირებდა, დათმე. ყოვლისა ჭირისა ბოლო ლხინი იქმნებისო.

Page of edition: 150 Line of edition: 1 რა კაცმან ჭირსა შიგან დიადი ხანი დაყოს. მერე ლხინისათუის

Line of edition: 2 ღმერთსა უფრო ჰმადლობს. აწ მე ვარ ჯოჯოხეთისაგან ჰსნილი და

Line of edition: 3 სამოთხესა მხიარულად მჯდომი, სიყვარული დავთესე და სიხარული

Line of edition: 4 მოვიმკე, ელვარე მთუარე სიყვარულითა მომექცა. არა გამწირავ-ვექმენ

Line of edition: 5 და არ მივაცილვე წამსაცა მოგონება. ყოველითა საქმითა გაუსაკუთრე

Line of edition: 6 თავი და მითცა საწუთრომან მე არ გამწირაო".

Line of edition: 7 ამა სიტყუასა ზედა ადგა ვისი და მოყურისა სახელსა ზედა

Line of edition: 8 აივსო ჭიქა, ჳელთა დაიჭირა და ეგრე თქუა:

Line of edition: 9 "ჩემისა რამინის სახელზედა ვსუამ ამას, სიყვარულისა მძებრისა, მოყურისა არ გამწირავისა, ჩემისა იმედისა, თუალთა ჩენისაგან უფრო ნათელისა! მე მისგან ესრე იმედიანი და მხიარული ვარ, რომელ ადამისითგან არავინ ყოფილა ესრე მოყურისაგან იმედიანი. სიკუდილისა დღემდინ ვიქმნები მოუწყუედლობისა მისისა მჭევალი, მისსა სახელსა ზედა გუელისა ზარი უკუდავებად მერგებისო".

მაშინვე შესუა იგი ჭიქა და რამინს აკოცა. იამებოდა რამინს ვისის საუბარი, ხალვათად სუმა და მუშკისაებრ სურნელისა მოყურისა თმათა მოკიდება. იასკსა, მუშკსა, ბროლსა და ბროწეულისა ყუავილსა სჭურეტდის. მწარე აკივი დავიწყდა ტკბილისა იაგუნდისა სიხარულითა, ყოველთა ღამეთა ცისკრამდის საგებელი ვარდიანი და სასთაული მზიანი ჰქონდა, დილასა რა გაილუიძიან, სუმითა, სიხარულითა და სიმღერითა დასხდიან. რა ვისის ჭიქა ჳელთა ჰქონდის, რამინ სიმღერად ეგრე თქუის:

"ფეროანი ღუინო გულისაგან ჯანგსა ამოჰკოცს, მოყურისა სიახლესა შიგან მისგან მოცემული ფეროანი ღუინო სიყუითლესა ფეროვნებად შემიცულის; [ღვინო] მიჯნურობისა ჭირისა წამალი არის, მიჯნურობა მტურერი არის და ღუინო -- წუიმა, ჭირისა განმაქარვებელი, სიხარულისა მომმატებელი. დღეს ბედნიერობა ჩემსა ჰქუიან, მე მიშუელის ღმერთი და სუე ჩემი, რომელ გულისა ჩემისა წამლები წინა მიზის, ზოგჯერ ღაფწუები იასა და ვარდსა ზედა, ზოგჯერ სოსანსა, ამბარსა და მუშკსა შუა. ბაგე ჩემი ფეროვნისა მუშკისაგან შაქრისა უტკბოსა ლალსა ინადირებს. წალკოტსა ჩემსა შიგან წითელი ვარდი ყუავის. ნებისა გზასა მოსლვითა მე დია ვმხიარულობ. მე იგი შავარდენი ვარ, რომელ მაღლად ფრინვითა ცისა მზისაგან კიდე არას ვინადირებ. ჩემი ნიშატი ლომი არის ჭანგ-ოქრო. რომელი ჩემსა სულსა შეიპყრობს, ყოველთა დღეთა მოყურის პირისა და თმათაგან საპალნითა ვარდსა. სუმბულსა, მუშკსა და შაქარსა ვჰკრეფ. არ მომინდების წალკოტი მისისა ელვარისა პირისაგან, არ

Page of edition: 151 Line of edition: 1 მომინდების თამაში, მით რომელ ესე ადგილი ჩემთუის სამოთხესაცა

Line of edition: 2 უამეა. რაცა ღმერთსა სიამოვნე დაუბადებია, ყუელა ჩემთუის

Line of edition: 3 აქა არის, მზე არის ნადიმი ჩემი და მწდე ჩემი -- მთუარე და მით

Line of edition: 4 ვარ მხიარულიო".

Line of edition: 5 მერმე ვისსა ჰამოითა სიტყუითა ეტყუის:

Line of edition: 6 "მასუი ღუინო, ღონეო, შენითა ჰელითა ვარდისა ფერი, შენისა

Line of edition: 7 დაწუისა მსგავსი, შენისა პირისაებრ სუიანი! ამის უამესი ჟამი

Line of edition: 8 აღარ ეგების, აღარცა შენისა პირისაებრი გაზაფხულიო! რა ვიცით

Line of edition: 9 ხვალისა წინამდებარე? მოედ, რომელ თავისა კერძი სიხარულისა ნაწილი ავიღოთ დღეს. ხვალე დღესისსა ვერ მივეწევით. არცა შენ გწადიან ჩემი მოწყუედა და არცა მე შენსა მიჯნურობასა გავეყრები, ჰამს სიხარული და გულისა ნება! რა ვიცით, ღმერთსა ჩუენსა თავსა ზედა რა გაუგია, -- ასრე რომელ, მოაზადს შენ აქა ციხესა შიგან დაუჭედხარ და მე სნეული გურგანს დაუგდივარ, ამისა არ მცოდნელსა, რომელ ღმერთსა ჩუენი შეყრა ცათავე შიგან გაუგია. ვის შეუძლია დამზადებლისა ღმრთისაგან კიდე ამისი ქმნა?!"

იგინი ცხრასა თუესა ამაშიგან იყვნეს, ჟამსა და უჟამოსა მხიარულნი და ნიშტიანნი; არ დამურეს სიხარულითა და სუმითა, ჰქონდა შიგნით თუნდა ასისა წლისა განსასუენებელი სასუმად-საჭამადი, გარეთ არა მოუნდებოდა კარისა გასაღებლად. ნახეს რაზომსაცა ხანსა გულისა ნება და სიხარული გამოიწუადეს გულისაგან და აიყარეს ჯანგი! არცა მოსძულდა რამინს ეგზომი სიხარული და არცა ვისსა რამინის სიხარულითა ნიშტიანობა მოეწყინა, ერთი სული ორთა ტანთა შიგან დამკუიდრებულ იყო, რომელ არა იყო მათი შესაქცევარი ერთმანერთისა საუბრისა, მიჯნურობისა და სიყუარულისაგან კიდე. იხარებდეს ერთმანერთითა, ეჯობნა მობურთაღთად და ღუინითა მოერწყო სიხარულისა ნერგი.

ციხისა კარი, ვითა ჰირისა, დაეჭმა; მათი ხუაშიადი ქუეყანასა შიგან არავინ იცოდა, რომელ მარავს შიგან ზარინგეს ხაყანის ასულმან იცოდა, გუარიანი იყო და სიკეკლუცითა ვარგ იყო ტურფათა საპატრონოდ, პირი მისი მზესა ჰგუანდა და გრძნეულთა უხუცესი იყო, მისითა ჰელოვნებითა და გრძნეულობითა ეგზომ მაგალითი იყო, რომელ ბასრისა გურდემლისაგან ვარდსა ააყუავებდა.

ოდეს რამინ მარავს ქალაქს მოვიდა, მოაზადის დარბაზი მოიარა და ყოველსა კაცსა ვისის ამზავსა ჰკითხუიდა. რა მისი ციხესა მყოფობა ცნა, ვითა ზემო მითქუამს, ეგრე უცნობო იქმნა, თუალთაგან დიჯლა იდინა, პირი ცრემლითა დაიბანა, რა არცა თუალითა ვისის შუენვარე პირი გაიცადა და არცა ჰამო საუბარი მოისმინა,

Page of edition: 152 Line of edition: 1 ვისის ძებნითა გახელებული შმაგურად ცურვიდა ქალაქსა შიგან და

Line of edition: 2 სწრაფით, სადა ვისი იყო, მას ციხესა მიჰმართა, ვეფხსა ჰგუანდა

Line of edition: 3 სიფიცხითა და მიჭირვება არად უჩნდა, კლდესა შიგან ქოშისაებრ

Line of edition: 4 აღმა-ჩაღმა რბოდა, ზოგჯერ ესრე მთასა გავიდის, რომელ თავი

Line of edition: 5 ღრუბელსა მიუწუდის და ზოგჯერ ქუე ჩავიდის, ვითა იოსებ

Line of edition: 6 ორმოსა.

Line of edition: 7 ესე გრძნეულმან ზარინგესმან იცოდა, რომელ რამინ მუნ წავიდა
Line of edition: 8 და მისისა პირისა წამალი ვისის ნახვისაგან კიდე არა ეგებოდა;
Line of edition: 9 და გულსა შიგან მოაბადის საამბობლად დაისწავლა ხაყანის
ასულმან.

Chapter: 35

მოაბადისაგან ცნობა ვისისა და რამინის ერთგან შეყრისა
რა კელმწიფე შაჰი მოაბად გამარჯუებული და მხიარული

ლაშქრობისაგან შემოიქცა, -- მას ვითა სწადდა, ეგრე ქმნილ იყო მისი
საქმე, -- მოვიდა თავისა სახლსა ხორასანს, და მარავს ქალაქს
შემოვიდა, ერთობით რანის ქუეყანა და სომხითისა წაელო, და
მძევალნი და ხარაჯა ბერძენთა მეფისა, კეისრისაგან, აელო, ყოველთა
ხელმწიფეთად მორეულ იყო, მტერთა ზედათ მოქცეულ იყო.
სიხარულითა ერთობ ცათა გასწუდებოდა მისი ზარი და ზეიმი, მიწა
მისთა ლაშქართა სიმრავლესა ვერ იტევდა. რა ლარი მისი ერთგან
შეყარა, მათაგან უმაღლესი გორი შეიქმნა ლარისა, თუ სთქუა, ცათად
მიდგმულაო მისითა სიმაღლითა. და თავისა სილაღითა ბედისათა
კელმწიფეთად ბურთი წაელო, ჰელა მისი იყო და ჯობნა ყოველთა
კელმწიფეთად, ყოვლისა ქუეყანისა ლაშქარნიცა იყვნეს მისსა კარსა
ზედა და მძევალნიცა, ყოველთა კელმწიფეთა კელმწიფედ ქმნილ
იყო და მისისა თავისა სწორი სხუა არავინ იცოდა ქუეყანასა ზედა.

რა ესდენ მხიარული, და გამარჯუებული მივიდა მარავს ქალაქსა,
სიხარული ზრუნვად მოექცა: ზარინგესგან რამინის ამბავი ესმა,
გული სისხლითა აევსო და ტუინი მისი გულჯარბობისა კუამლისაგან
დუღდა, დიდხან ეგრე გატეხილი ჯდა, მერმე ჯავრისაგან
გაყუითლებული ზე აიჭრა, ლაშქართა აცნობა, წასლვად კულაცა
აწუივნა, კაზმა დაიწყო, ასაყარსა ჰკრეს. დიდებულთა და ლაშქართა
შეიგნეს გზასა წასლვა. ბუკმან მოაბადის დარბაზსა ტირილი
დაიწყო თუ "კელმწიფეო, ეგ ზრმი მგ ზავრობა არავის შეუძლიაო".
აგრევე დუმბულმან ზახილი და კუნესა დაიწყო ვისისა და რამინის
გაყრისათუის, ვითა: "მოყუარულნი გაიყრებიანო". ციხესა შიგან,
თუ სთქუა, რამინს გულმან უგრძნა, რომელ ეგდენ ჰამო ყოფნა
დაუმწარდებოდა.

Page of edition: 153 Line of edition: 1 შაჰინშა მივიდოდა სწრაფით რამინის
სიკუდილისათუის

Line of edition: 2 მოსწრაფე და ლაშქარნი ყუელა მისთუის მისი მომდურავნი იყვნეს,
Line of edition: 3 რომელ ჯერეთ ნახევარნი არ მოსრულ იყვნენ შინა; ერთისა წლისა
Line of edition: 4 ბეგარაქმნილთა ჯერეთ სარტყელი არ შეეკსნა და მუზარადი არ
Line of edition: 5 მოეკადა, რომელ კულა ციხისა სამნელოსა გზასა აწუივნეს. ზოგნი
Line of edition: 6 ასრე უზრახევდეს: აწინდელი ბეგარა რად არ გუეყოფოდა, რომელ

Line of edition: 7 აწ სხუაგან გუაწუივნესო? ზოგნი ამას იტყოდეს თუ: მუნამდის
Line of edition: 8 მგზავრნი ვართ, ვირემდის ვისსა რამინისაგან დავსცვიდეთ, დია
Line of edition: 9 ცხენოსნობა გუინდაო, ზოგნი ეგრე იტყოდეს ვითა: დია უჯობს,
თუმცა რამინის ნაცულად ათასი ბერმენტა მეფეთაებრი უჩნდაო.
ათასსა რასმე იტყოდეს.

მოვიდოდა შაჰინშა ფიცხლად ლაშქრითურთ ვითა ქარი, მისითა
ლაშქართა მტუერი ღრუბელთამდის გაიწეოდა. ციხესა საგუმავგოთ
გუშაგმან მტუერი დაინახა, მივიდა და ზარდის მოაქსენა: "მტუერი
ჩანს., რომელ ცად გაიწევისო და უღონოდ შაჰინშა მოვა, თუ
არა ეგზომ დიდი მტუერი სხუაებრ არ ეგებისო". ციხესა შიგან
ჰმა და შფოთი შეიქმნა და ბრუალი შექმნეს, ვითა ტირიფისა ხეთა
შიგან ქარმან, ზარდი ჯერეთ წინა არ მიგებებულ იყო მოაზადისთუის,
მოაზად რა ციხისა კარსა მოვიდა, გული მტერობითა და ნავლითა
სავსე ედგა, შეუზახნა წყრომით ზარდსა და ეგრე უბრძანა:

"ჰე ჩემთა ჰირთაგანცა უფროსო ჰირო! ღმერთმან დამზადებელმან
მიცნასა თქუენ ორთა ძმათაგან! კაცობისა ჟამსა ძაღლიცა
გჯობს: ძაღლი პურსა მოიგონებს კაცისაგან და თქუენ არცა მას.
ოდეს ღმერთმან თქუენ დაგზადნა, არ ვიცი თუ მაშინ რა ეტლი
ყოფილა! ერთი გრძნებითა ეშმასა სწორი და ერთი სირეგუნითა
ზროხისა მსგავსი და ვირისა, შენ ნახირსა შუა ჰვამ, ზროხათა შიგან.
ვისსა რამინისაგან ვით დასცევდი? მე ღირს ვარ რაცა აუგი
წამეკიდოს ყუელასა, რათგან ციხისთავად ზროხა დამეყენე. შენ
ღაფლად ჰზი, გარე კარი დაგიჰშავს, ეგრე გგონია, თუ კარგი გიქმნია
ანუ ჩემისა სამსახურისათუის მოგიჰირვებია, შენ მანდა ჰზი და
ზროხისაებრ ჰყუირი, სირეგუნითა ესე ვერ გიგრძნია, რომელ ძაღვით
შიგნიდალმან შენზედა იცინის და ვითა სწადიან, რამინ ეგრე
იხარებს; და გარეთ ყოველმან ქუეყანამან იცის ესე ამბავი.
საშურველია შენთუის შენი საჯდომიო!",

ზარდმან ეგრე მოაქსენა:

"ჰე სუიანო კელმწიფეო! ვაშად ბრძანებ, მრავალი წელიმცა
გზისაგან მხიარული მოხუალ, ნუ დაიღრეჯ ცუდისა საქმისათუის,
ნუ შეუშვებ ეშმაურს საქმესა გულად. შენ კელმწიფე ხარ მორჰმული

Page of edition: 154 Line of edition: 1 და ავისა და კარგისა თქუმა შეგიძლია, თუ
მართალი იცოდე,

Line of edition: 2 ვერასავინ გკადრებს, და თუ ათასჯერცა მრუდი ბრძანო, ვერცარასა
Line of edition: 3 ვინ ეგრე შეგეცილებს, თუ არ ეგრე არსო. შენ ეგეთსა რასმე
Line of edition: 4 მაბრალეზ, რომელ საგონებელად არ მომსლვია, თქუენ რამინ აქათ
Line of edition: 5 წაიყვანეთ, მე რა გლაზ ვიცი, თუ რა იქმნა? არ შავარდენი იყო,
Line of edition: 6 რომელ საბერძნეთით აიმაღლოს და აქა ჩამოფრინდეს; არცა ისარი,
Line of edition: 7 თუმცა ამას ციხესა მით გამოსრულ იყო, ვით გამოვიდა რამინ,
Line of edition: 8 ნახე თქუენითა ბეჭდითა დაბეჭდული კარი დაკლიტული, ერთისა
Line of edition: 9 წელიწადისა მტუერი ზედა ძეს. ასეთსა ციხესა, რომელ კარი და
ზღუდე ყუელა რვალისა არის, რამინ ვით გაგიტეხდა? ყოველთა

შემოსავალთა და გზათა გუშაგნი დღე და ღამე დამიყენებინ, ეგრე მიცავს, თუ რამინ გრძნეულიცა არის და ათასი ღონე იცის, აქა შემოსლვა არცა ეგრე შეუძლია, და თუ ესე კარები გაალო და დაღეწა, თქუენითა ბეჭდითა კულა ვინდა დაბეჭდა? ნუ დაიჯერებ, ჳელმწიფეო, ესეთსა ცუდსა სათქუმელსა, ნუცა თქუენ დაიდრეჯთ და ნუცა ჩუენ დაგუჯოცთ, ეგეთსა ნურას ბრძანებთ, რომელ ცნობილთა არ მოეწონოს და ცნობამან ერთ ქრთილად არ იყიდოს იგი გონებაო".

შაჰინშა ეგრე უბრძანა:

"ზარდო, ბედითსა რას უბნობ? კარისა და ბეჭდისა მიზეზსა ვირემდის იტყუი, მე რასალა მერგების ამისი სიმაგრე? შენ არ გაფრთხილებულ ხარ! ციხისა და კარისა მცუელნი ფრთხილნი დია სჯობან კლიტესა და ბეჭედსა. თუ ღმერთმან ცა მაღლად დაბადა, ზედა, მასკულავნი ეგრეცა მცუელად დააყენნა, მე ესე ბეჭედი რას მერგების, რომელ ნიფხავსა ხონჯარი არ მიგდია? ხონჯარსა რას ირტყამ, თუ ნიფხავი არ გაცუია? რათგან ესე შენებრსა უგუნურსა შევჳვედრე, რაცა ერთსა წელიწადსა სახელი ვქმენ ჳრმლითა, ყუელა შენითა ნაქმართა ჩემად აუგად დამაჩნდა, დია ნათელი იყო ჩემი დარბაზი ჩემის სახელოვნობისაგან, მაგრა აწ კარი და კედელი მისი, ყუელა დააშავე და დააბნელეო".

რა მოიწყრომა, ცოტა ხანი გამოჳდა; მოგუისაგან კლიტე ამოილო, ზარდსა მიუგდო, ეგრე უბრძანა:

"გააღე კარი, თუმცა ამისი ქონება ჩემი წყალსა იქით ხიდისაებრ უსარგებლო არისო".

კარისა რეხუება ესმა შიგნით ძიძასა, ყური მიუჳყრა, მოაბადისა და ზარდის ჳმა და საუბარი ესმა, შიშითა ათრთოლდა, მივიდა ვისსა და რამინს ეგრე მოაჳსენა:

Page of edition: 155 Line of edition: 1 "აღმოსავლეთით ჩუენთუის უბედურობისა მზე აღმოჳდა: --

Line of edition: 2 შაჰინშა მოვიდა, შავთა ღრუბელთაგან ჩუენთუის ელვა-ქუხილი

Line of edition: 3 გამოჩნდა და ჳირისა მთისაგან ღუარი დაიწყებს დენასა, აწ ვჳნახავთ

Line of edition: 4 ცეცხლსა ქუეყანისასა დამწუელსა, რომელ მისმან კუამლმან დღე

Line of edition: 5 ნათელი დაგუიბნელოს და ჩუენი საქმე მას თან არად

Line of edition: 6 გავიდოდესო".

Line of edition: 7 შიშითა გატყდეს ადგილსა ზედა სამნივე და აღარა იცოდეს

Line of edition: 8 რამცა ქმნეს, ამისგან კიდე ღონე ველარა მოიგონეს, რომელ რამინ

Line of edition: 9 მუნითვე ქუე ჩაუშვეს, სით ამოეყვანა, თუცა მას ვისის მომორვებასა

მუნვე სიკუდილი ერჩივა, გულითა შეშინებულითა და სახელითა

აუგიანითა მივიდოდა კლდეთა შიგან, ტიროდა მოყურისა გაყრისათუის

და თმობისა კიდე ღონისა აღარაის ქონებისათუის, ცალკე

ვისისათუის ეშინოდა მოაბადისაგან და ცალკე თავისა, გზა არ

იცოდა, რამცაღა ქმნა, გულსა ეუბნებოდა: "რას მიზამ, გულო, რას მიზამ? რაც არ საგრძელოა ჩემი, ყუელასა მას მაქნევ. ნუ ებრძუი ჩემსა ბედსა, კრმლითა ზოგჯერ სისხლსა ჩემსა ღური, ზოგჯერ სულთა მომაშორებ და ზოგჯერ ყოფასა დამამწარებო! მშუილდოსანსა ჰგავს საწუთრო: მიწყით გაყრაა მისი ისარი და სული ჩემი სასაგნო. დათმობა ჩემი გატეხილსა ქარავანსა ჰგავს და სული ჩემი დაონავარებულსა ქალაქსა. ჯელმწიფე ნებიერი ვიყავ და აწ არნი ვარ, კლდესა შიგან მავალი, ღრუბელსა ჰგუნან, მთასა ზედან მავალსა, თუალნი ჩემნი და გულსა ჩემსა ზედა ათასსა ჭირსა სწუიმს. ვსტიროდე, რომელ შემომიწმოს კლდემან და ცრემლთა ვიდენდე, რომელ წითლად ვღებვიდე ქვათა. ჩემსა ოხრვასა არა ჰგავს ქუხილი, მით რომელ იგი ქარისაგან იქმნების და ესე -- ცეცხლისაგან. ჩემთა თუალთა არა ჰგავს ღრუბელი, მით რომელ მისგან ცუარად წუეთს და ამათგან ღუარად დის, მაგრა რა ვქმნა ესეთი, რომელ მმართვეს? აჰა, აწღა გულიცა ჯელთა მქონდა და გულის-ნებაცა; აწ აღარცა გული მაქუს და არცა გულის წამლებელი მყავს, ჩემი ყოფნა ამას ჰგავს, ვითამცა ცა ყოფილ ვიყავ და აწ მიწად ქმნილ ვიყავ. გაზაფხულისა ყუავილისა უხანობასა ჰგუნანდა ჩემი ღბინი".

რა დიდი ხანი იარა რამინ კლდეთა შიგან, გონება, ტირილი, ვისის გაყრისა შეჭირვება, სამისა ამისი გონება, თუ რაშიგან ვარო, -- ყუელა ერთგან შეეყარა და ფერჯნი, ვითა ბორკილიანნი, ველარ წარდგა, თავისა გულსა და მოყუარესა ზედა ტიროდის, რა ტირილით

გული იჯუის, ჯანგი გულისა მისისაგან აღიჯოცის, ვითა მოწუიშული ქუეყანა გამხიარულდის, სადაცა რამინ დაჯდის, თუალთაგან
Page of edition: 156 Line of edition: 1 რუ ადინის მას ადგილსა, ესრე საბრალოდ მოსთქუმიდის, რომელ
Line of edition: 2 მტერთაგანცა შესაბრალებლად, ეგრე იტყოდის:

Line of edition: 3 "არ იცი, გულისა წამლებო, თუ რას ყოფას შიგან ვარ და ანუ
Line of edition: 4 უშენოდ სიცოცხლე ვით გამარმებია! მე მახესა დაბმულსა კაკაბსაცა
Line of edition: 5 ვებრალები, შენისა სიმორისათუის შეჭირვებული, [არ ვიცი], თუ
Line of edition: 6 რა ჭირი გინახავს, -- მაბადა! -- შენ ღბინი გმართვეს და სიხარული.
Line of edition: 7 მე ვარ ღირსი ჭირისა, რომელ თავისა სიცოცხლისა ღონე ვძებნე.
Line of edition: 8 მაგრა, შენმან მზემან, შენისავე საქმისათუის ვქმენ, მე ღმერთმან
Line of edition: 9 უშენოდ წამი სიცოცხლისა ნუ მომცეს, მე შენი სახე გულსა ჩემსა ზედა გამომისახავს, თუ შენი სიტურფე თუითო დავთუალო, დღენი არ გამიძლებენ სათქუმელად და მიხდომა არა მაქუს, თუ ტიროდენ თუალნი ჩემნი, მართალან, რათგან შენებრ ტურფასა ველარ ანახვენ, ათასითა ქენებითა ვითხოვ ღმრთისაგან, რომელ მუნამდის არ მოვკუდე, ვირე შენი პირი კულა არ ვნახო, მაგრა რათგან უშენო ვარ, არ ვეჭუ, რომელ ხვალემდის ცოცხალი დავრჩე".

რა გულისა წამლებელი ვისი რამინს გაეყარა, ვითამცა ვეშპისა პირსა დარჩომილ იყო, ესრე გახდა, და სათავისო შიში და ჭირისა

გონება დაავიწყდა. რამინის საქმისა შეჭირვებისაგან ვითა შმაგი, ბრუნვედა სახლსა შიგან და, რას იტყოდა ანუ რამცალა ექმნა, არა იცოდა, ბროლისა ჯელითა უებროსა პირსა საბრალოდ იცემდა ზოგჯერ პირსა იხოჭდა, ზოგჯერ თმათა იგლეჯდა, ქუეყანა მუშკითა აივსო მისთა თმათაგან, ჰაერი ცეცხლითა აივსო მისისა სულთქნისაგან, რა სულთქნის, თმათა იგლეჯდის, ციხესა შიგან ვითამცა მუშკსა და ალვასა აკუმევედის პირი და მკერდი დაელურჯა ცემითა და თუალთაგან მხურვალედ ეფრატი სდიოდა, გული გახურვებულსა შანთსა უგუანდა, რომელ, რა მკერდსა იცემდის, ნაბერწკალი სცვიოდის, სამკაული შეეკსნა და დაეწყუიდა. მიწა მისისა სამკაულისაგან ცასა ჰგუანდა, ზედა მასკულავთაებრ თუალი და მარგალიტი ელვიდა. ოქრო-ქსოვილი შესამოსელი აეწადა, მგლოვიარეთაებრ შავი შეემოსა, გული შეჭირვებითა ავსოდა და პირი -- მტუერითა. არცა მოაბადის შიში მოეგონა და არცა ზარდოსი, ყუელასა შეიჭირვებდა რამინისათუის და ამასვე იგონებდა, რომელ უაზროდ მისგან გაყრა დაემართა უნებელი.

რა შაჰი მოაბად ვისის დარბაზს შევიდა, ვისის პირი დახოჭილი ნახა. და ორმოცი სტავრა და ატლასი ერთმანერთზედა გამონასკული ნახა, ვისის და ძიძასა წინა ედვა, ჯერეთ ნასკუი ნახევრამდის ვერ გაეკსნა და მოაბად ზედა შემოესწრა. ძიძა მოაბადის შიშისაგან ფიცალა დაიმალა, მით რომელ ყოვლისა ფათერაკისა და უნასისა

Page of edition: 157 Line of edition: 1 მოქმედი იგი იყო, ვისის დედოფალსა თავისა ტანისამოსი გაეხია და

Line of edition: 2 მკლავნი თავისითა კბილითა შეეჭამნა, მუშკის ფერნი თმანი დაეგლიჯნა

Line of edition: 3 ერთობ და თუალთა სისხლისა ღუარი ჩამოსდიოდა. შაჰინშა

Line of edition: 4 ეგრე უთხრა:

Line of edition: 5 "ვისო, დევისა შობილო და ყოვლითა წყევითა დაწყუეულო!

Line of edition: 6 სულსა შენსა ცნობა ამორავს და თუალთა შენთა -- სირცხული,

Line of edition: 7 შენსა ზნესა სიმართლე მოშორვებია და ქცევასა -- პატივი. გაჰკედ

Line of edition: 8 უზენაროდ და მოაყივნე თავისი თავი და ჩემი ჯელმწიფობა, ამას არ

Line of edition: 9 მითხრობ, თუ ჩემგან რა ჯამს საშენოდ მაგისად სამუქფოდ, ანუ

სიკუდილისაგან კიდე სხუა რა გმართებს? აზომ მაგალითი და გრძნეული ხარ, რომელ ეგზომ მაგარი ციხე და ვაკე ადგილი სწორა გჩანს.

შენისა გრძნეულობისაგან არცა ესე საკუირველია, თუ ცათაგან მასკულავნი ჩამოასხნე. არცა ცემისა გაგვა, არცა შეგონება გესმის, არცა ზენაარი და ფიცი არის შენი. ამას წინათვა გამომიციდიხარ ჰამოითა და მწართა და შენსა უმეცრობასა თანა ყუელა ურგები ყოფილა, არცა ჩემითა სიამოვნითა განხიარულდები ოდეს და არცა ჩემის წყრომისაგან გეშინიან ნუთუ აგელი ხარ, ყოვლისა მავნე, ნუთუ დევი ხარ, კარგისაგან აბეზარ-ქმნილი? სახედ და შუენებით თუალსა ჰგავ პატიოსანსა, ნივთად და საქმედ -- ბედიტსა კეცისა ნალეწსა. სიტურფითა და შუენებითა დია სანდომი, სასურველი და საყუარელი ხარ და გამწირაობითა და უხანობითა საწუთროსა ჰგავ.

ვაი ესეთი შუენიერი და კეკლუცი სახე შენი და მრავლითა ავითა
ზნითა და აუგითა დასურილი!

დია მიმუდარებია შენდა ამით შეგონებითა, დია დამივედრებია
შენდა იდუმლად ვითა: ნუ იქმ, ვისო, ნუ მაწყენ ეგზომსა, რომელ
შეცოდებისა ჩემისა ნაყოფი სიკუდილი არის შენი; და შენითა
სირეგუნითა დასთესე ჩემისა შეცოდებისა თესლი, აწ შენგან
დათესულისა მომკისა ჟამი მოვიდა, ველარ ვეძებ შენსა სიყუარულსა
და ველარ გავსძლებ! არ რკინა ვარ და არცა ქვა, ჩემგან შენისა
კაცობისა მოლოდნა და წყალსა ზედა ჭრელისა წერა სწორია.

შენი შეგონება იგი არის, რომელ მლაშესა ადგილსა თესლი
დავთესო, ვით შენგან სიხარული არაოდეს მინახავს და სიმწარისაგან
კიდე შენგან არათ გამომისუნებია, ეგრევე მე უზენარო გექმნა;
ასრე გაგაძლო სიმწარითა, რომელ რამინის სახელი ვერაოდეს
მოიგონო, არცაღარა-ოდეს რამინ შენგან გაიხარნეს, არცა შენსა
გულსა რამინის სახელი ავსოვდეს, არცა მან შენსა წინა ორძალსა და
ჩანგსა სცეს და მას შენ გუერდით დაუჯღე მთრვალი სიყუარულითა!
ეგზომი მიგაჭირვო ორთავე, რომელ ვერცა ტინი კლდენი გასძლებდენ.

Page of edition: 158 Line of edition: 1 ვირე თქუენ ერთმანერთისა მოყურად ხართ, მე
მტერისა

Line of edition: 2 ძებნა გარეთ არ მინდა ოდესცა თქუენ ერთად შეიყრებით ჩემისა

Line of edition: 3 სიკუდილისაგან კიდე არას იგონებთ, აწ მე იგი გიყო, რასაცა

Line of edition: 4 თქუენ ჩემთუის იგონებთ და მოვიცალო ჩემთა მესისხლეთაგან, თუ

Line of edition: 5 ჩემთანა გული და გონება მეცნიერთა არს, რად ორნი მტერნი უბეთა

Line of edition: 6 შიგან მისხენ? მტერისა შინა ყოლასა ლომისა გზასა ზედა წოლა

Line of edition: 7 სჯობს; მტერისა გუშაგად დგომა [და] გუელისა, ფარდაგთა ჯდომა

Line of edition: 8 სწორია კაცისათუისო".

Line of edition: 9 მერმე მოეკიდა მუშკისა ფერთა თმათა მოაზად ნებიერსა ვისსა

და მიწასა ზედა ითრევდა, ვითა მპარავსა, ჳელნი უკუდმა შეუკრნა.

უწყალოდ მათრახითა თავსა და ტანსა ეგზომი ყოველგან სცა, რომელ

სადაცა სცემოდის, ჳორცნი დახეთქოდეს და სისხლითა შესურილ

იყო, ბროლისა ტანი მისი სისხლსა ეგრე შობდა, ვითა მთა

ლალსა, სადაცა მათრახი ვერ მიმძხუდარ იყო, ლილასა დამსგავსებოდა,

ტანი და ჳორცნი მისნი თეთრ-წითელი ზაფრანსა, ლილასა და

ყაყაჩოსა დამსგავსებოდეს, კულა ძიძასა ასი ეგზომი სცა ყუელა

თავსა და პირსა, არ შეებრალა სასიკუდილოდ, ნუთუ ანუ მოკუდეს,

ანუ გრძნეულობა და მჩხიბაობა ათქუმევინოს, ადგილსა ზედა დაზნიდნა

ვისი და ძიძა, წითლითა მოსილთა ჳგუანდეს სისხლისა დენისაგან,

აღარავინ ექუდა თუ მათი სიცოცხლე ანუ დარჩომა ეგებისო.

მერმე იგინი ეგრე გასრულნი ერთსა საკანსა შიგან ჩაყარნა და გული

დადვა სამათოსა სიცოცხლისათუის და ზედა კარი მაგრად დაბექდა,

და სამათოსა საქმესა ყოველი ადამიანი და ამა ამბვისა მსმენელნი

შემჭირნებდეს, და შაჰინშა ძმა მისი ზარდიცა გარდაავდო

ციხისთაობისაგან და სხუასა კაცსა შეჳვედრა ციხე, თუით კუირასა

ერთსა ფიცხლა იარა და მარავს ქალაქსა მივიდა, შეიჭირვებდა მათსა საქმესა და თავსა დია ანანდა ვისის ცემისათვის. თავისა გულსა ეუბნებოდა:

"რაა ესე ბუნება ჩემი, რაა ესეთი კუამლი, რომელ სულისა ჩემისაგან ამოვიდა, საწუთრო და სიმრთელე მომადულვა? რა იყო ჩემი აზომი წყრომა და დაუთმობლობა აგეთისა მოყურისათვის, რომელ სულთაცა მერჩივნა? თუცა ყოველთა კელმწიფეთა კელმწიფე ვარ, მიჯნურობისაგან ესრე ძაბუნი ვარ, რომელ მტერთაგან საშუროდ გასრულ ვარ, რად დავეკუშტვი ესეთსა საყუარელსა, რომლისა მიჯნურობითა ხელი ვარ? [ჰე, გულო], მეტითა უცნობობითა თავისა სულთაცა ებრძვი: დღეს ჰნახავ, სახვალეიესა საქმესა აღარ გაიგონებ, რეგუნობითა დღეს ერთსა საქმესა იქმ, რომლითა ხვალე გული გეტკივნების, ნუმცავინ მიჯნური გულის ურჩია, რომელ მისი Page of edition: 159 Line of edition: 1 ურჩობა მასვე გულსა ცეცხლად მოედებოდეს. რად ექუშვი, მიჯნურო, Line of edition: 2 მას, რომლისა ლევა წამსაცა არ შეგეძლოს?"

Chapter: 36

Line of edition: 3 შაჰროსაგან ვისისთუის მოთქუმა და ტირილი

Line of edition: 4 რა შაჰი მოაზად ციხით მოვიდა, თანა პირმზე აღარა აყვა. შაჰრო,
Line of edition: 5 ვისის დედამან, იგრძნა და მტირალი წინა მიეგება, პირსა ხოჭა
Line of edition: 6 დაიწყო და თავსა ცემა, იზახდა:

Line of edition: 7 "ჰე დედისა სულო და ყოველთა ჰირთა ლხინად შემცუალეებელო!
Line of edition: 8 რად არ მოგიტანა მოაზად? რა წაგევიდა ამა უხენაროისა დევისაგან,
Line of edition: 9 ანუ რა გიყო? ბედისა შენისა ქონებითა რაღა ჰირი მოგხუდა ამისგანო?"

მერმე მოაზადს ეგრე არქუა:

"რას მიზეზსა მითხრობ ჩემისა ვისისა არა მოყვანისასა? რა უყავ ჩემი მზე? რად გაჰკაღე უმთუარეოდ ცა? შენსა დარბაზსა აწვე ნაოკარსა გაჩუენებ, შენსა სამოთხესა ჯოჯოხეთად გასრულსა, თუ ჩემსა ასულსა დაუყოვნებლად აწვე კელთა არ მომცემ; დავიზახებ ასეთსა, რომელ კლდეთაცა შევებრალო და ჩემთანავე შეჭირვებულნი იზახდენ, ყოველი ჯორციელი გავაკუირვო. დავიდენ სისხლისა ღუარსა თვალთაგან, თუ ჩემსა ვისსა არ მიჩუენებ, აწვე დაგანაღულეებ შენსა კელმწიფობასა, თუით არ გაგიმარჯუებს ღმერთი უბრალოისა ვისისა სისხლთა, ასრე რომელ თუით შენვე თუალნი მტერ გექმნებიანო".

რა მოაზადს წინა ესე საუბარი და სარჩელი ტირილით დაიწყო, შაჰი მოაზადცა საბრალოდ ატირდა და ეგრე უთხრა:

"თუ სტირ და თუ იცინი, თუ მწყევ და თუ მლოცავ, ვქმენ,

რაც ვქმენ, რაღას მერგების, და ნეტამცა არ მექმნა და ღმერთი არ შემრისხებოდა! ჩემი სიხარული და [შენი] პატივი გავაქარვე! შენ ვისის პირსა უმიწოსა ვეღარ ჰნახავ, თუცა მიწა არ მისგან დაშუენებული ნახო, კუიპაროზსა წაქცეულსა გაიცლი და სიყმაწვილესა მისსა მას ზედა მომთქუმელსა, შუენებასა მისსა მას ზედა მტირალსა, ელვარესა პირსა მისსა დაბნელებულსა, სისხლისა ჯანგისაგან შეცულილსა და თმათა დაცვივნულთაო".

რა ესე სიტყუა მოაბადისაგან შაჰრო მოისმინა, მიწასა ზედა დავარდა, თავსა და პირსა ცემა დაიწყო, დარბაზი მისისა ტანისაგან გასურნელდა და ცრემლთა მისთაგან სისხლისა ტბა დააყენა; გულსა შეჭირვებისა ისარი სცემოდა და მოსთქუმიდა:

Page of edition: 160 Line of edition: 1 "ჰე საწუთროო მუხთალო, მომპარეა ჩემი თუალი პატიოსანი?

Line of edition: 2 შენცა ნუთუ ჩემებრ გიყუარდა იგი თუალი და მისთუის მოიპარე.

Line of edition: 3 საწუთროო, რომელ, ანგართა ოქრო ვითა, დაჰფალ და დაჰმალე

Line of edition: 4 მიწასა! ნუთუ შეგმურდა, კუიპაროზისებრი წამიღე და საუკუნესა

Line of edition: 5 ვენაჯსა დარგე! რად გაზარდე, საწუთროო, ეგზომ შუენიერი და თუ

Chapter: 36

Line of edition: 3 შაჰროსაგან ვისისთუის მოთქუმა და ტირილი

Line of edition: 4 რა შაჰი მოაბად ციხით მოვიდა, თანა პირმზე აღარა აყვა. შაჰრო,

Line of edition: 5 ვისის დედამან, იგრძნა და მტირალი წინა მიეგება, პირსა ხოჭა

Line of edition: 6 დაიწყო და თავსა ცემა, იზახდა:

Line of edition: 7 "ჰე დედისა სულო და ყოველთა ჰირთა ლხინად შემცუალეებლო!

Line of edition: 8 რად არ მოგიტანა მოაბად? რა წაგეკიდა ამა უზენაროისა დევისაგან,

Line of edition: 9 ანუ რა გიყო? ბედისა შენისა ქონებითა რაღა ჰირი მოგზუდა ამისგანო?"

მერმე მოაბადს ეგრე არქუა:

"რას მიზეზსა მითხრობ ჩემისა ვისისა არა მოყვანისასა? რა უყავ ჩემი მზე? რად გაჰკალე უმთუარეოდ ცა? შენსა დარბაზსა აწვე ნაოჯარსა გაჩუენებ, შენსა სამოთხესა ჯოჯოხეთად გასრულსა, თუ ჩემსა ასულსა დაუყოვნებლად აწვე ჰელთა არ მომცემ; დავიზახებ ასეთსა, რომელ კლდეთაცა შევებრალო და ჩემთანავე შეჭირვებულნი იზახდენ, ყოველი ჯორციელი გავაკუირვო. დავიდენ სისხლისა ღუარსა თვალთაგან, თუ ჩემსა ვისსა არ მიჩუენებ, აწვე დაგანაღულეებ შენსა ჰელმწიფობასა, თუით არ გაგიმარჯუებს ღმერთი უბრალოისა ვისისა სისხლთა, ასრე რომელ თუით შენვე თუალნი მტერ გექმნებიანო".

რა მოაბადს წინა ესე საუბარი და სარჩელი ტირილით დაიწყო,

შაჰი მოაბადცა საბრალოდ ატირდა და ეგრე უთხრა:

"თუ სტირ და თუ იცინი, თუ მწყევ და თუ მლოცავ, ვქმენ, რაცა ვქმენ, რაღას მერგების, და ნეტამცა არ მექმნა ღა ღმერთი არ შემრისხებოდა! ჩემი სიხარული და [შენი] პატივი გავაქარვე! შენ ვისის პირსა უმიწოსა ვედარ ჰნახავ, თუცა მიწა არ მისგან დაშუენებული ნახო, კუიპაროზსა წაქცეულსა გაიცლი და სიყმაწუილესა მისსა მას ზედა მომთქუმელსა, შუენებასა მისსა მას ზედა მტირალსა, ელვარესა პირსა მისსა დაბნელებულსა, სისხლისა ჯანგისაგან შეცულილსა და თმათა დაცვივნულთაო".

რა ესე სიტყუა მოაბადისაგან შაჰრო მოისმინა, მიწასა ზედა დავარდა, თავსა და პირსა ცემა დაიწყო, დარბაზი მისისა ტანისაგან გასურნელდა და ცრემლთა მისთაგან სისხლისა ტბა დააყენა; გულსა შეჭირვებისა ისარი სცემოდა და მოსთქუმიდა:

Page of edition: 160 Line of edition: 1 "ჰე საწუთროო მუხთალო, მომპარეა ჩემი თუალი პატიოსანი?"

Line of edition: 2 შენცა ნუთუ ჩემებრ გიყუარდა იგი თუალი და მისთუის მოიპარე.

Line of edition: 3 საწუთროო, რომელ, ანგართა ოქრო ვითა, დაჰფალ და დაჰმალე

Line of edition: 4 მიწასა! ნუთუ შეგმურდა, კუიპაროზისებრი წამილე და საუკუნესა

Line of edition: 5 ვენაცსა დარგე! რად გაზარდე, საწუთროო, ეგზომ შუენიერი და თუ

Chapter: 37

ცნობა მოაბადისაგან ვისისა და რამინის ერთგან შეყრისა

რა მოაბად რამინის ამბავი ცნა და მუნ მას წინაშე აღარა ყოფნა, იგრძნა მიზეზი წამოსლვისა მისისა, გაუახლდა მტერობა სამათო, იგონებდა თუ: "ვირემდინ გავძლო მათგან ჩემი ეგზომი დაუხედაობა, ვირემდინ ვიყო ამა ჯავრსა შიგან? ვირეცა ქუეყანასა შიგან კაცი იპოების, მუნამდინცა დაიდების, ესე სირცხულიად ჩემი

Page of edition: 169 Line of edition: 1 ამბავი, სააუგოდ და საარაკოდ ქმნილ ვარ, თუ ვისი მზეცაა ცისა და

Line of edition: 2 სამოთხისაებრ მლოცავთა საიმედოდ საგონებელი, ჩემთუის ეგზომად

Line of edition: 3 ჰირად და აუგად არცა მითა ღირს; თუცა ბაგენი მისნი უკუდავებისანი

Line of edition: 4 იყვნეს, ჩემთუის ეგრეცა შხამია; და თუ ტანი მისი კაცთაგან

Line of edition: 5 წყლისაებრ სანდომია, ჩემთუის სიკუდილისაებრ მოუთმენელია,

Line of edition: 6 რა სარგებელია ჩემთუის ვისი, სულისა ჩემისა მავნებლობისაგან

Line of edition: 7 კიდე? ჩემგან ვისის შეგონება და ალიზისა რცხა სწორად

Line of edition: 8 სარგებელნია, მათი მინდობა და გამოცდისათუის ნავლისა ჭამა

Line of edition: 9 ჰგავს ერთმანერთსა, მაცთურისაგან კოლაუზობა და ბრმისაგას გუშაგობა ვძებნე და ჰირი ჰირსა მოვიმატე, გამოცდილი კულა

გამოვცადე, რად ვეჭუდი ვისისგან ჩემსა სიყუარულსა, ანუ რად ვძებნე გამზრდელისა მისისაგან ჩემი ერთგულობა და მისი შენახვა? კარნი დავბეჭდენ, ბეჭედი მისსა ძიძასა შევჭვედრენ! რა უგუნური ვარ, რომელ ვერ შევსჯერდი მათსა საქმესა!"

შაჰინშა ამა საგონებელსა შიგან იყო, ზოგჯერ დათმობა გამოარჩივის და ესე [თქუის] თუ: "ეგზომი მოყივნება კმაა, ნულარ გავამჟღავნებ!" და ზოგჯერ გონებასა ავცნობობა მოერივის, ადგა, ცხენსა შეჯდა და მაშინვე მარავს შემოვიდა და დარბაზისა კარსა მოჰმართა,

ძიძამან ბეჭედი და კლიტე ყუელა წინა მიართუა, არცარა ძიძამან იცოდა ვისის საქმე, შაჰინშა კარი ყუელა თავისა ბეჭდითა ნახა დაბეჭდილი და ჯელ-მიუყოფელი. რა შინა შევიდა, ვისი ველარა პოა. ძებნა საცხადოსა და სამალავსა შიგან ყოველგან. ძიძასა ეგრე უბრძანა:

-- "რა უყავ ვისი? ესე კარი და სარკუმელი ყუელა ესრე შენახულია, რომელ ფრინველიცა ვერსით გავა; იგი რა ქმნილა? და თუ არტავაზსა თანა სწავლად წასრულა, თუით ესე არ უნდოდა მას, ათასისა არტავაზისებრი მოწაფე ბედიტად უჩსო!"

რა ველარ შეიგნა, ძიძასა ეგზომი სცა, რომელ უსულო იქმნა და სიკუდილსა და მას შუა აღარა იდგა, ზოგან იალქანი პოეს, ზოგან საყელოისა ნაწყუეტი, ზოგან პერანგთა ნახევი, ვინამცავინ იაზრა, თუ მუშაითურებ თოკსა ზედა გასრულა და მუნით ბანთა და მერმე წალკოტსა ჩახლტომილაო?! რა შაჰინშა მრავლითა სანთლითა და მაშხალითა დარბაზით მას წალკოტსა ჩავიდა, ვისმან შორით მაშხალისა სინათლე დაინახა, შიშითა სული ჯორცთაგან გაეყარა, რამინისათუისვე შეეშინა, ეგრე უთხრა:

"ადგე, შაჰინშა მოვიდა უღონიოდ და შენ კიდე წაედ სწრაფით, მტერისაგან მოკრძაღვა არ უჯამსია, აწ ჩემად მოკულად მოაზად მოვა, გარნა მე რაღა გინდა წამეკიდოს, ჩემთუის იგი მშიერსა

Page of edition: 170 Line of edition: 1 ლომსა ჰგავს, ირმისათუის გამოჭრილსა, შენ ღმერთმან მშუიდობა

Line of edition: 2 მოგცეს და საშენო ჭირი და სამნელო საქმე რაცა გაგებულია, მევე

Line of edition: 3 მანაცუალოს, წაე, შენ გარდაიხუეწე, მე ვიყო აქა ფათერაკისა

Line of edition: 4 გუარისაგან წადების მომლოდე, მე თუით უბედურობისათუის საარაკოდ

Line of edition: 5 დაბადებული ვარ ქუეყანასა ზედა. ერთისა შენისა კოცნისაგან

Line of edition: 6 ესეთი სიხარული არაოდეს მომხდომია, თუცა იმისი ნაცუალი

Line of edition: 7 ასი მათრავი იმისგან არა მცემოდა, ერთსა ხურმასა უეკლოდ ვერაოდეს

Line of edition: 8 ვსჭამ და ვერცა უჭიროდ გავიხარებო".

Line of edition: 9 რამინ ესრე გაჯდა, რომე ღონე აღარასი ჰქონდა, საკლავად

შეკრულსა ვითა, წაუვიდა ძალი გულისა, და ჯმარება ჯელთა და ფერჯთა, მართ სახელი ოდენ დარჩა ვისის მოშორვებისა დასკუნითა და სრულად სიკუდილისა მნატრელი იყო, მერმე სხუა არა ეგებოდა. ადგა და ესრე ფიცხლად წავიდა, რომელ თუალი არ ეწეოდა, ბადისაგან წასრული ორმოსა ჩაიჭრა უვისობისა ჭირთაგან, საგონებლიანი თავისა დაქსნა ვისის მუნ დაგდებისათუის აღარად უხაროდა. შეჰჰდა მიუჭირვებლად კარგად მალლისა ზღუდისაგან და წავიდა ფათერაკთაგან დაქსნილი.

ვისი მასვე ადგილსა მიწვა და თავი მოიმძინარა, ჯელი თავსა შემოიგდო და გული სისხლსა თუალთა უმწდებოდის, შაჰინშა ზედა წამოადგა ქუემწოლსა, უყვილა და ფერჯითა სძრვიდა, პასუხი, ვითა უსულომან, არ გამოსცა, რამინის სამებნელად ყოველგან კაცნი გაგზავნა ცხენოსანნი და ქუეთინიცა ოა ვერა სადა პოეს, არცარა მას წალკოტსა შიგან სულიერი იყო ფრინველთაგან კიდე. შაჰინშა ვისის თმათა მოეკიდა, კრმალი ამოიღო და ეგრე უბრძანა:

"მითხარ მართალი, თუ რაითა ილათითა გამოხუელ აქა? ესრე შენახვით დამეგდო კარი და სარკუმელი! ანუ რამინ რა უყავ, ერთსა ღამესა ვერ შეინახე ჩემი მცნება და წურთა? ფრინველი არა ხარ და თუ დევი ხარ ანუ გრძნეული, რკინითა რად არ შეინახვი? არა ღონეა დაჭირვისა შენისა, ცნობა ასრე გაშორავს, ვითა ცა. წადილთა ასრულება ასრე გახლავს, ვითა სულნი, უბედურისა გონებისა უფალი ხარ, ორთა თუალთა ხედვება და ორთა ყურთა სმენა შენთუის უკმარიაო, შენი შეგონება ასრე უსარგებლოა, ვითა უღონოსა ქოთანნი და მგზავრისა იალქანი, მე ოდეს გწრთუი და შეგაგონებ, ცნობისაგანცა აბეზარ [ვ]იქმნები, რგებისა ნაცულად მე შენგან ეგზომი აუგი და უპატიობა მომითმენია, რომელ თუითო ეგზომ ას-ასად მიჩს, შენ ეშმა ხარ, რომელ კარგსა სახელსა მიწყით ჰფრთხები, და თუ შორით სიმართლე დაინახო, სული ესრე ვერ გაგიძლებს, რომელ ზახილსა დაიწყებს მისისა ჭურეტისაგან, წმიდასა

Page of edition: 171 Line of edition: 1 გულსა დანასა შესცემ და კარგთა შეარცხუენ. თუ დევად გთქუა,

Line of edition: 2 მეტურფები; თუ ეშმად, იგი შავი მასმია, ყულა პატიოსანი აუგიანი

Line of edition: 3 გიქმნია და ყოვლისა კაცისა სახელი გაგიტეხია, შენებრითა

Line of edition: 4 უსირცხუილობითა არავინ მინახავს და არცავინ ჩემებრ

შეუჯერებელი,

Line of edition: 5 შენისა აგეთისა სიყუარულითა სირცხუილი წამსლვია, შენნი

Line of edition: 6 სისხლნი დასაღურელად ალაღნია, მით რომელ შენი სული მრავალთა

Line of edition: 7 სულთა შესაჭირვებელია, შენისა მოწურთნისა წამალი ამა

Line of edition: 8 კრმლითა შენისა მოკლვისაგან კიდე არა ვიცოი".

Line of edition: 9 თავისა მოკუეთასა ჰლამობდა და მას მის .კრმლისაგან ეგზომა შიში არა ჰქონდა, ვითა ურამინობისა შეჭირვება, მერმე ზარდი, მისი ძმა, მივიდა და ეგრე მოაქსენა:

"მაღალო ჯელმწიფეო! ღმერთმან გაამრავლნეს სიმხიარულესა დღენნი თქუნენნი! თუით შენი საქმე გაიგონე, თუ აწ მაგისითა მოკლვითა უკანის რას ჭირსა მიეცემი! გამოგიცდია ერთხელ მაგისი სიშორე და რა წაგევიდა, და ქუეყანისა ყოფისა და ლაშქართაგან ვით აბეზარ იქმენ მაგისათუის, თუით იცი თუ რაზომნი ცრემლნი დაღუარენ, ამისისა სახე-თუალადობისა მსგავსი სხუა არა იპოვების ქუეყანასა ზედა, არცა ღმერთსა დაუბადებია, თუ მოჰკლავ, იცოდე რომელ სინანულსა ჩაიჭრები და უკანის აღარა გერგების. იგი მაშინდელი ფერი თუ გეკეთა, აწ მეორე ხელი ეგეთითავე შეიღებე. ოდეს მოგეშორვა, მინახავს მაშინცა, რომელ ზოგჯერ ველურთა თხათაებრ მინდორსა იარებოდი უცნობო და ზოგჯერ თევზთაებრ ზღუათა შიგან ცურვიდი, არ დაგრჩა ადგილი ესეთი, სადაცა მისისა ძებნისათუის მისრულმან ჭირი არ ნახე, აწ ადრე დაგუიწყებიან იგი ჭირნი, რომელ მისისა მიჯნურობისათუის გარდაგიჰდიან, და ჩუენ, შენთა მონათა, სათქუნოსა გონებისაგან სიცოცხლე ჩუენი არად გუხარებია, აწ მოიგონე შაჰროს პატივი და ვიროს სიყუარული და სამსახური და თუით შენი ფიცი, რომელ შეგიფიცავს ღმრთისა და ყოველთა მისთა წმიდათა, და ნუ გასტეხ ფიცსა, რომელ ფიცისა გატეხა არა რომელსა ყოფასა კაცისათუის უვნებია, თუ კულაცა რა ოდეს შეუცოდებია, აწ უღონოდ შეუცოდებელია, ჰხედავ, რომელ მარტო წევს ამა ბაღსა შიგან და ესე არ საკუირველია, და თუცა ვინ ჰხლებოდა, აქათ გარდახუეწა არავისგან იქმნებოდა ესრე მაღალთა ზღუდეთაგან, ნუ გაჰკვდი უბრალოსა შეცოდებულისად. და კარნი რკინისანი შენახვით გუიპოვნია, თუმცა ვინ ამასღამე აქა ყოფილ იყო, არა დაგუეფარვოდა, კაცისაგან აქათ გარდახუეწა არ ეგების. ჰკითხე, ნუთუ-რა ვით-რა ათქუმევიწო, რომელ მართალი სცნა და ეგრე შეანანო, თუარა უბრალოსა მაგისისა სიკუდილითა თავსა უფრო ავნებო!"

Page of edition: 172 Line of edition: 1 ამა ზარდისა მოჰსენებამან აჯითა მოაბადს გული მორეულბო.

Line of edition: 2 ჯელსა მოევიდა და შინა წამოიყვანა, ვისის ეგრე უბრძანა:

Line of edition: 3 "ვიცი, არცა დევი ხარ და არცა ეშმა, თუ გრძნეულობითა რათამე

Line of edition: 4 არ გარდახუედ, რაით საქმითა შეხუედ ამა ბაღსა შიგანო?"

Line of edition: 5 აფიცებდა დამბადებელისა ღმრთისა ძალითა და ცეცხლითა

Line of edition: 6 მართლისა თქუმისათუის, მერმე ღა ვისმან პასუხი გამოსცა და ეგრე

Line of edition: 7 მოაჰსენა:

Line of edition: 8 " ჩემზედა ღმერთი მიწყით მოწყალეა, იგი არაოდეს გამწირავს

Line of edition: 9 და მოურავია ჩემისა საქმისა, აღარა მგამა შენისა წყრომისა, მით

რომელ მას ჩემად შემწედ ეიგონებ, შენ მიწყით ჩემზედ უღმრთობასა მოიღებ, უბრალოსა მაჭირვებ, მიწყით ჭირსა შინა გყავ, დამპატიმრებ, დამჭედ, დამღრეჯ, მცემ, უპატიოდ დამიჭირავ და სიკუდილისა

მომლოდე ვარ შენგან ნიადაგ, მე ჩემი დამბადებელი მიწის
ყოველთა ჭირთაგან; იგი გამომიწის, მალხენს, გამომიყვანს,
გამკურნებს, გამამხიარულებს, შემინახავს, დამიცავს და მატებულ
მყოფს, შენ რასცა ჩემთვის იქმ, მას ღმერთსა ზედა იქმ, მას
ემტერები, არა მე. ღმერთია ყოველთა დაღონებულთა ღონე და
კელის-ამჰყრობელი, მე იგი ნუგეშინის-მცემელად მეყოფის და
მცხნელად, მე წუხელის შენისა პატიმრობისაგან მიჭირვებული,
მტირალი, გულითა წყლულითა, შევებუეწე ღმერთსა, რაცა შენგან
უსამართლობანი მჭირდეს, ყუელა ტირილით ვკადრენ და ეგეთსა
მასვე ადგილსა ზედა მიმეძინა, მოვიდა შუენიერი ანგელოზი
მწუანოსანი, გამომიყვანა შენისა საკნისაგან და ესრე მომიყვანა, რომელ
თმისაოდენიცა არ მტკივნებია, ჰამოდ მეძინა, აქა ლბილად ვწევ,
ჩემი საწყენელი და სამძიმარი გულსა შიგან აღარარა ჩამაწევდა და
აღარცარა ჩემი უნებელი მჭირდა, ყოველნი ჭირნი ლხინად
შემცუალეზოდეს, ყოველნი საწადელნი ამსრულებოდეს, რა ჯმა და
სინათლე ვიგრძენ, კულა ჭირად მომექცა ჩემი საქმე, შენ შემოგხედენ,
დაგინახე ჩემზედა წამოდგომილი, ჳრმალ--ამოწუდილი, ამის მეტი
არა ვიცი, შენ, გწადიან, დაიჯერე ესე და, თუ არა, ნუ. ჩემი საქმე
ესრე იყო. შენ ვითა გწადიან, ეგრე დაიჯერეო, შენი ნაქმარი
ჩემზედა თუ არ ყუელა უსამართლოა, ღმერთი ასრე არ მიწსნიდა,
არცა ეგრე-რად მძინარე შემცოდე ეგებისო!"

შაჰინშა ესე ვისის სათქუმელი დაიჯერა, მართალსა მიაფერა,
შეიჭირვა დია, ღრმთისაგან შეეშინა, მისსა ნაქმარსა ინანდა, შენდობა
სთხოვა და ვისის და ძიძასა დიადი უბოძა თუალი და მარგალიტი,
ოქრო და ლარი; და დაამდეს ერთგან, დაივიწყეს საერთმანერთო
ავი ნაქმარი და მხიარულობდეს, ასეთია გული ადამის ტომთა

Page of edition: 173 Line of edition: 1 რომელ გარდასრულისა ჭირისა ლხინსა შიგან
დამვიწყებელია,

Line of edition: 2 -- არცა შეჭირვება გუშინლელი დარჩების და არცა მოლოდინი
ხვალისა.

Line of edition: 3 თუ ათასსაცა წელიწადსა მხიარული იყო, ვითა ერთი დღე,

Line of edition: 4 ეგრე გარდავა, და თუ შეიჭირვებდე ერთსა წამსა, ას წელიწადად

Line of edition: 5 გაგიჯდების. თუ იხარებდე, თუ შეიჭირვებდე, შენ იგი დაგრჩების.

Line of edition: 6 მხიარულად იყავ, რომელ თავისა დღისა ნაწილი სიხარულითა

Line of edition: 7 აიღო.

Chapter: 38

Line of edition: 8 მოაზადისაგან შაჰროსა და ვიროს, წუევა და ნადიმის ქმნა

Line of edition: 9 ზაფხულისა ჟამი იყო, დღე ჰამო, მინდორნი, ველნი და წალკოტნი
სამოთხესა ჰგუანდეს, ხენი -- ნაყოფიანნი, წყალნი -- მდინარენი
და ფრინველნი ზედა დამღეროდეს, ნარგისნი მწდეთა ჰგუანდის
და იანი თავ-ჩამოგდებულობითა -- მთრვალთა; შტონი ნაყოფისაგან
-- ნოშრევანისა გუირგუინსა სიტურფითა; ველნი სიმწუანითა

-- ზურმუხტსა და მთანი -- ბეჭმედსა, ყოველი ქუეყანა ყუავილითა, სიტურფითა და სულნელობითა ავსილ იყო, საწუთრო ახალ სძლისაებრ ნაზობდა.

ჯდა წალკოტსა შიგან შაჰინშა და უჯდა გუერდით პირმზე ვისი, მარჯუნით უჯდა ვირო, და მარცხენსა მჯარსა -- შაჰრო, პირისპირ ჯდა რამინ და წინა სხდეს ხასნი მუტრიბნი, იმღერდეს, სუმიდეს და გაიხარებდეს, იყო დიდებულთა ჯალაბობა, მგოსანმა სიმღერა თქუა ვისისა და რამინის მიჯნურობასა ზედა, ეინცა კარგად გაიგონებდა, შეეტყუებოდა ძალი სათქუმელისა, იამა შაჰინშასა, ეგრე უბრძანა:

"ჰამოდ თქუი ეგე სიმღერა, აწ ვისის და რამინის მიჯნურობასა ზედა სხუა სიმღერა თქუი და გამოაცხადე მათი საქმეო".

ვისი, რა ესე მოისმინა, მუტრიბსა საბოძუარი უბოძა და ეგრე უბრძანა:

"რათგან შაჰინშას ჩემისა საქმისა გამოცხადება სწადიან, ვისდა უმაღავ, თქუიო!"

მუტრიბმან იგივე სიმღერა თქუა ვითა: "ვნახე ხე დიდი და თავი მისი ცათამდის სწუდებოდა და ჩრდილსა ქუეშე დაეპყრა ქუეყანა და მზისაებრ ნათობდა, ქუეშე წყარო კეკლუცი დიოდა და მიდამო ია და ვარდი ყუაოდა, სუმბული და სოსანი, მისსა სიახლესა მოზუერი იყოვსუქანი, ზოგჯერ წყაროსა სვემდის და ზოგჯერ იასა და ვარდსა სძოვდის, მიწყითმცა წყარო იგი მდინარეა დაუღვევნელად და სათიბი მწუანედ და მოზუერი მსუქნად და მძოვნელად, ხე

Page of edition: 174 Line of edition: 1 ნაყოფიანად! ხედ შაჰინშა ეთქუა, წყაროდ -- ვისი და ლალი მოზუერი

Line of edition: 2 რამინ იყო,

Line of edition: 3 რა ესე სიმღერა გამოცხადებითა კარგად გაიგონა, მოაბად ზე

Line of edition: 4 აიჭრა საჯდომთაგან და რამინს თმანი შესტაცნა, მოიწუადა დანა და

Line of edition: 5 ეგრე უთხრა:

Line of edition: 6 "შემომფიცე აწვე, რომელ ვისის სიყუარული აღარ გქონდეს

Line of edition: 7 და არცაღა ოდეს დაეკარო. თუარე აწვე ავიღებ თავსა შენსა ტანისა

Line of edition: 8 შენისაგან, რათგან ტანი ჩემი შენისა აუგისაგან უთავო იარებისო".

Line of edition: 9 რამინ ეგრე შეჰფიცა მათითა საფიცითა მტკიცედ, -- პირველ

ღმრთითა, მერმე ცეცხლითა, მზითა და მთუარითა, რომელ "ვირე

სულნი მედგან, არცა დავაგდებ და არცა მისისა ძებნისაგან

მოვისუენებ. და ჩემთა დღეთა მას შევაწევ, ასრე არ გავსწირავ, თქუენ

სალოცავად მზე გიჩს ცისა და მე ვისის პირი, იგი სული არის ჩემი

და თავისა ნებითა კაცისაგან სულთა ლევა არ ეგების. შენ თუ გწადიან,

მომკალ, და გწადიან, დამარჩინე, -- მე მისსა სიყუარულსა ვერ ველევიო".

შაჰინშას რა ესე ესმა, მეტად გაუწყრა და გინება დაუწყო; ქუე დადვა, თავის მოკუეთასა ჰლამობდა და სადაცა ეგზომ ძნელი სიყუარული სჭირს, მის ადგილისა დანითა გამოკუეთასა. რა რამინ მოკლვა დაისკუნა, ორნივე ჰელნი დაუჭირნა მოაზადს, ჰელთა დანა გამოუღო და წამოვიდა.

მოაზადს თუით ეთრო და ამას ზედა სუმა გაიყარა, დაემინა. დილასა აღარ აჰსოვდა მოაზადს, თუ რა წაჰკიდებოდა. მიჯნურობისა და სიმთრვალეობისაგან კიდე ცნობა გაქცეოდა. სიმთრვალესა შიგან შეეტყუების კაცსა, თუ რას ზნისა მქონებელია, მოაზადს თუ ესე ორი ზნე არა სჭირვებოდა, არცარა ავი წაეკიდებოდა.

Chapter: 39

ბეგოსაგან რამინის შეგონება კარგი

მეორესა დღესა ვინცაღა მოყუარენი იყვნეს, მივიდეს რამინის ნახვად და დარბაზობად, ნახეს იგი ეგეთი დაღრეჯილი, ჰკითხეს: რა გჭირსო? და მან მიზეზი უთხრა, იყო მაშინვე ხორასანს მეცნიერი კაცი, ყოველთა მეცნიერთა საპატრონო, ენად და გონებად კარგი, სახელად ბეგო ერქუა. და სიბრთხილითა მუნ მისებრ არავინ იყო, ჟამსა და უჟამოსა რამინისასა მივიდოდა და შეგონებისა წყლითა ჰრცხიდა რამინის გულსა, ეგრე ეტყოდა: "ესე ჰელმწიფობა შენ მოგზუდების სრულისა ხორასანისა, ერაცისა, და რაცა შენსა სულსა

Page of edition: 175 Line of edition: 1 უნდა, ყუელა შენი საწადელი ასრულდების და ყოვლისა ქუეყანისა

Line of edition: 2 ჰელმწიფე იქმნებო".

Line of edition: 3 მას დღესა, რომელსა მოაზად გამწყრალ იყო, დილასა ეგრე

Line of edition: 4 უთხრა: "სრულისა ერანისა და თურქეთისა პატრონი ხარ და ყმა

Line of edition: 5 კაცი, გუარად თუით ჰელმწიფე, და ამის ორისა უკეთესი რა გინდა,

Line of edition: 6 რომელ გჭირს? შენი ტანი ღმერთსა წინაშე იჩივლებს, რომელ

Line of edition: 7 ეგზომსა აჭირვებ, ამა უხანოსა საწუთროსა შიგან სხუასა რად რას

Line of edition: 8 უკან უდგები სიხარულისაგან კიდე? თუ ღმრთისა განგება გარე არ

Line of edition: 9 შეიქცევის, ჩუენ შეჭირვებითა ვერ შევინახავთ თავსა, ამით არ გუინდა უსარგებლო დაღრეჯა და შეჭირვებო".

რამინ ეგრე უთხრა: .

"ვითა შენსა მეცნიერობასა ჰხუდების, ეგრე იტყუი, მაგრა რა ეტლი ეგზომსა უნებელსა უზამს, კაცისა გულმან ვით გასძლოს, რათგან არცა რკინაა და არცა სიპი ქვა, ერთმან ტანმან რაზომი მოითმინოს და ერთმან გულმან ვირემდის მოიჭირვოს? ღმრთისა განგებამან საყუელაოდ სწუიმა, მაგრა მე ოდენ წამილო ღუარმან, არ

მოვა ერთი დღე ისეთი ჩემთვის, თუმცა ღუიძლი არ დამიწყულდა, თუ ერთსა წამსა საწადელი ამისრულდეს, მასვე გუერდით ბადედ მახე დამეგების. საწუთრო რა თავსა ვარდსა მაყრიდეს, თუითოსა ფურცლისათვის თუალსა თუითოსა ეკალსა ჩამასობს. თავისი ნებიტა ერთი ჭიქა ღუინო ესრე არაოდეს შემისუამს, თუმცა უკანის მისი სწორი ნავდელი არ შემესუა, შენ ესეთსა ყოფასა დაპყრობილ[სა] მხიარულსა ვის ჰნახავ? მე გუშინ ოდენ მოაბადისაგან რომელ წამეკიდა და ვისსა წინა ვით უპატოდ გასრულ ვარ, რაღა ვისგან შევიგონო? მართ დავსტიროდე თავისა ბედსა, რომელ მოვკუდე და დავეკსნა ჩემსა ყოფასაო".

და უამბო წურილად, ვითა რაცა ყოფილ იყო მას ჟამსა შიგან, და ეგრე უთხრა:

"მე ესე ყუელა წამკიდებოდეს, ჩემგან სიხარულსა ვითა ეჭუ? ჩემი ესეთი უპატობა ვისსა წინა და რაზომჯერ რევა, გინება და ნიადაგ თუალთაგან სისხლისა ცრემლთა დენა, ყოფნისა დამწარება სიკუდილსა დამანატრებს, ყუელასა ჭირსა მოვიჭირვებ, მაგრა უპატობა ვერაო".

ბეგომ ეგრე მოაწესენა:

"ჰე თავისა ბედისაგან მჩივანო, შენ ლომი ხარ, ტურათაგან რას ჩივი? შენ შენი ბედი გიშუელის ბოლოსა ჟამსა, მაგრა მაშინდა, რა ეგე გუნება მოიწყინო, ვირემდიცა მიჯნურობა შენ გიამების, მუნამდინცა შენი ტანი მიწყით ჭირისა მზიდავია, მოყუარესა გულსა

Page of edition: 176 Line of edition: 1 რად მისცემ, თუ ჭირსა და უპატობასა ვერ გასძლებ? არ იცოდი,

Line of edition: 2 რომელ რა მიჯნურობასა დასთესავ, მისგან უპატობასაცა მოიმკი?

Line of edition: 3 ვინცა ვარდსა დასთესავს და მოჰკრებს, ჯელსა ეკალიც დაესობის,

Line of edition: 4 შენ მიჯნურობითა ვაჭარსა ჰგავ, ზოგჯერ ზიანი გეცემის და

Line of edition: 5 ზოგჯერ სარგებელი, ნუ გგონია, თუმცა სარგებელი უზიანოდ მოგხუდა,

Line of edition: 6 ანუ ცეცხლი მოგხუდა უკუამლოდ. ვინცა თესლსა სთესავს,

Line of edition: 7 გაღეწვამდინ მისისა საქმისა ჭირსა შინაა, შენ მიჯნურობისა თესლი

Line of edition: 8 გულსა შიგან დაგიტესავს და მუნით, ვისისებრსა მომკასა ჰლამი,

Line of edition: 9 მუნამდინ დია ჭირისა ნახვა გინა, მე ათასჯერ მომიკსენებია შენთვის

თუ: ნუ დაიჭირვებ თავისა ტანსა და სულსა ცუდითა საქმითა.

გულის ნება ადელვებულსა ზღუასა ჰგავს, რომელ მაშიგან შესლვა

არა მეცნიერისა საქმეა. მიჯნურობა, გულსა შიგან შესრული, და

ცეცხლი თუალთა ზედა სწორია მოსათმენლად, შენ გინდა თუ არა,

დათმობისაგან კიდე არაა ღონე; და თუ არა, დია ჭირისა ნახვა გინდა; ტანი

შენი წყენისა ადგილი იქმნების. შენ მწყრალისა პილოსათვის შებმულ

ხარ და გაჯავრებულსა ლომსა ეომვი, ჭაბუკობა გეკმარების

და არა ვიცი, -- ვით იქმნების შენი საქმე, ზღუასა შიგან ჰზი უნაო

და შიგან თუალსა პატიოსანსა ემებ და აღაროდენ მოელი მშუიდობით გამოსლვასა, შენ მის ვეშპისა დაპყრობილი ხარ, რომელსა ვერცა მოყუარე და ვერცა მტერი ვერ დაეცხნების, და თუ ერთსა დღესა ესრე გაგიწყრეს, რომელ მოგკლას, მეშინიან შენთვის, და არ ვიცი, შენი საწუთრო რას გიზამს, შენ სახლი აგიგია ღუარისა გზასა შიგან, დაგიძინებთან მთრვალსა, ნუთუ შეიქმნას უგრძნეულად რღუნობა და შენ სახლითურთ წაგიღოს ღუარმან, ბადესა ასჯერ უფრო შებმულ ხარ, მაგრა შენსავე ბედსა უშუელია და დაუცხნიხარ, და ნუთუ ესრე დაება ერთხელ, რომელ ვედარაით ღონითა დაეცხნა, მოყვივებული ცუდად წაჰკდე. იგი უპატიობა ამა უპატიობასა დია უარეა, რომელ შენნი სისხლნი თუით შენვე მიისხნე; ამა საწუთროსა შიგან ყოველი კაცი გგმობდეს და მას საუკუნოსა ჯოჯობხეთსა შინა ისჯებოდე უკუნისამდე, ამისგან უფრო რად დასჯე შენსა სულსა? თუ ჩემი მოისმინო და დათმობა გამოარჩიო, მრავლისა ჭირისა ნაცულად სარგებელი ჰპოო, არა რომელი ჭაბუკობა და მამაცობა დათმობისაებრი არა არის და მეტად, რა გულის ნებასა ამორვიდეს, მაშინ, თუ მამაცობა იქმარო და დათმობა, გულისაგან ამოიჯოცო ჟანგი, მიჯნურობისა მარგებელი სხუისა შეყუარებისაგან კიდე არა არის, არცარაით ამისგან კიდე გული გარდაეღების კაცსა, თუ ერთსა წელიწადსა დასთმო, უმისობა ესრე დაგავიწყდეს, რომელ ვითამცა ყოლა არაოდეს გე ნახა, რა მიჯნურობა მოერიოს

Page of edition: 177 Line of edition: 1 კაცსა, თუ სხუა ღონე არ იყოს, მომორვეებისაებრი არაა, მით რომელ

Line of edition: 2 სიყუარული თუალითა აქუს: ვინცა თუალითა ამორავს, გულითაცა

Line of edition: 3 ამორავს, კაცსა მრავალფერი რამე ძნელი საქმე დაემართების,

Line of edition: 4 მაგრა თავისა გონებითა, სიფრთხილითა, თათბირითა და ომითაცა

Line of edition: 5 პოებს ღონესა, შენ ერთი გჭირს ჭირი და არცა მისი ღონე

Line of edition: 6 იცი და არცა თათბირი. გაბედიტებულ ხარ და საარაკოდ გასრულ

Line of edition: 7 ხარ, ძმა დაგიმტერებია, დიდი და ცოტა შენსა აუგსა იტყუის, რა

Line of edition: 8 პირველ სუმად დასხდებიან, შენსა ზრახვასა დაიწყებენ და სახელად

Line of edition: 9 ნაჯომარდსა გივმობენ; თუ ვისი მზეცაა, რამინისაგან მისისა ძმისა უპატიობა ვით ეგებისო? რა კაცმან გუარი დაისუაროს, ასისა ზღუისა წყალიცა ვერ გარცხის, ვითა ავისა მოქმედისა სახელი უკუნისამდის დარჩების, ეგეთი კაცსა სარგებელი არა დარჩების, ერთი მოყუარე კარგი მსწავლელი კაცისათუის ერთსა ქუეყანასა სჯობს და ერთი მართალი გული -- ერთსა თუალსაპატიოსანსა.

შენ შენი საწადელი ეგზომსა ხანსა ვისისაგან აგისრულებია და სიყუარულისა შტოსაგან ნაყოფი გიჭამია. თუ ათას წელსაცა ახლავ, მეტსა რასა იქმ? არცა მზეა სინათლითა და არცა ბუთი შუენებითა. თუალად ვისისებრი ქუეყანასა შიგან დიდად იპოების, და ესეთისა დიაცისათუის შენი სიყრმე უკან რად დაგიღევი? თუ სხუისათუისცა ვის დასდვა გული, ვისი ყოლა აღარ მოგეგონების, შენ მასკულავი მით მოგწონებია, რომელ მთუარე არაოდეს გინახავს, გააგდე მომცდარისა გულისაგან მიჯნურობა, გამოიცადე თავი,

ინდოეთითგან დაიწყე: ჩინი, ბარბარი, საბერძნეთი, ერანი
ხორასანამდის შენ და შენსა ძმასა მორჭმით გაქუს, -- სხუამცა
ვისისებრი დედოფალი ვერა ჰპოვა? ძებნე მანამდის ქუეყანასა შიგან,
ვირე მისგან უკველუცენიცა არა ჰპოო, თავისა დღენი უშიშობასა შინა
სიხარულით გარდავლენ. ვირემდინ, ვირემდინ აჭირვებ თავსა? აჰა,
აწ მოსრულა ჟამი რომელ [დიდებულთაგან] შეირცხუინო, ძმისაგან
პატივი სძებნო და ლაშქართაგან -- უაუგობა, აჰა, კარგი ჟამი, რომელ
სიყმისაგან გაიხარნე, მოყუარეთა გაახარნე, მტერთა დაამძიმე,
ჭაბუკობითა სახელი სძებნო, ჟამია, რომელ შეგწონდეს ავნი და
კარგნი, სხუანი ჯელმწიფენი შენნი სწორნი, ჯელმწიფობასა და
დიდებასა ეძებენ და შენ მიწყით ვისსა და ძიძასა ეძებ; წავიღია
თავისათუის პირის-წყალი. ვირემდისია შენი ავეცეობა? წავიდა
შენგან მღერისა და ლაღობისა ჟამი, ვირემდინა ლაღობისა მოედანსა
შიგან ცხენისა რბევა შენი? რა არის ესეთი ეშმა, რომელ ესრე
დაუძაბუნებხარ, საკიცხად გაუჯდებხარ და მისისა სამსახურისაგან
საღმრთო დაგიგდია? მეშინიან შენთუის საბოლოოდ, რომელ მტერთა

Page of edition: 178 Line of edition: 1 გაახარნე შენზედა, თუ ჩემი, შენისა მონისა,
შეისმინო, ეგზომსა

Line of edition: 2 ზრახვასა და ბედითობასა დაექსნა, შენი შეჭირვება სიხარულად

Line of edition: 3 მოგექცეს და ფათერაკი -- ღმრთისა წყალობად, და თუ არ გამამდარ

Line of edition: 4 ხარ ეგეთისა ყოფნისაგან, ვითამცა არცარა მე მითქუამს და
არცაღარა

Line of edition: 5 შენ მოგისმენია, მუნამდინ, რომელ მითქუამს, დაიჯერე, ვირე

Line of edition: 6 ავად მოგიჯდეს, თუარემ შენ იცი; შენ ზღუასა შუა დაეპყრობი და

Line of edition: 7 ჩუენ ნაპირსა დავრჩებით, მჭურეტელთა ზედა ჭურეტისაგან კიდე

Line of edition: 8 არა მივა ჭირი, ამისისა კადრებისათუის მუდარას ვითხოვ; მე,
რომელ

Line of edition: 9 მცოდნია, მითქუამს და შენ, ვითა გწადიან, ეგრე ქენო".

რამინ რა ესე ბეგოსაგან საუბარი და შეგონება მოისმინა, მისისა
უგულობისაებრ ლამსა შიგან დაფლულსა მოკართულსა ვირსა
დაემსგავსა და უღონო იქმნა, ზოგჯერ ზაფრანისაებრ გაყუითლდის,
ზოგჯერ დაიღრეჯდის, ეგრე უთხრა ბეგოს:

"ვიცი, რომელ ჩემისა სარგებლისათუის იტყუი მაგას. ჩემი
უმეცარი გული წყლულია და მით მებრძვის, აწ მოვისმინო ჰამო
ფანდი შენი და შევიგონო კარგი წურთა შენი, ამის საწყლისა
გულისაგან მოვიწყუილო და აქათგან გული ჩემი აღარ იყოს ნებისა
მძებნელი, არცაღა დაწუნი ჩემნი -- ცრემლთა ჩემთა რუისა გზანი.
ხვალე ერაყისა და მაჰისა ქუეყანით პირსა ვიქმ და სადა მიჯნურნი
იყვნენ, არცარა გონებით დავეახლები, სიყუარულსა გულად
აღარავისსა ჩაუშვებ და არცაღა ესეთსა საქმესა უკანაუდგები,
რომელ უკუნისამდის აუგიანი დავრჩეო".

Chapter: 40

შაჰი მოაზადისაგან ვისის წურთა და შეგონება და მცნება

რომელსა ჟამსა ბეგო რამინს შეაგონებდა, მაშინვე მოაზადსაცა მოსწადდა ვისის წურთა, ჰამოითა და ლბილითა სიტყუითა შეაგონებდა, ეგრე უთხრა:

"ჰე კეკლუცთა პატრონო, ჩემო სულთა მომცემო! თუით იცი, მე რაზომი ჭირი შენთუის მინახავს, შენითა მიჯნურობითა რა დამმართებია და შენ რაზომჯერ გული გიტკივნებია. შენისა ავად ქცევისაგან გამიგრძელდა ჭირი და გამჰადე საარაკოდ, არაა სიკეკლუცე, რომელ შენ არა გაქუს და არაა დიდება, რომელ მე არა მაქუს. ჩემი უფროსი ჯელმწიფე მიწასა ზედა არაა, მე მეფეთა მეფე ვიყო და შენ -- კეკლუცთა დედოფალი, მოე, ვიყვნეთ ერთად. ნუ გიც გული კიდის-კიდე. ვირე ვიყვნეთ, ერთმანეროისა მოყუარენი ვიყვნეთ, ავიდოთ სიყუარულისა ნაწილი, შენ იყავ ქუეყანათა, ქალაქთა, ლაშქართა, საჭურჭლეთა და დარბაზთა პატრონი; მე გარეთ

Page of edition: 179 Line of edition: 1 მართ სახელი ოდენ მეყოფის მეფობისა, სხუად ყუელაისა საქმისა

Line of edition: 2 მოქმედი შენ იყავ, რაცა გწადდეს, იქმოდი; სადაცა კეკლუცი ადგილი

Line of edition: 3 იყოს, თამაშობდი, იხარებდი, გასცემდი და იურვოდი, რაცა

Line of edition: 4 მე მაქუს, ყუელა შენია, თუით რომელ ასი ათასისაცა ეგზომისა

Line of edition: 5 ღირსი ხარ, ჩემნი ვეზირნი შენნი იყვნენ, მწიგნობარნი შენნივე

Line of edition: 6 იყვნენ, რაცა გწადიან, შენ უბრძანევი და აქნევი. შენ გშუენის

Line of edition: 7 ჯელმწიფობა, დიდება და მე -- არა; ესრე შენი მიჯნური ვიყო და

Line of edition: 8 მოყუარული, ნების მყოფელი და წადილთა შენთა მყოლი, სხუა

Line of edition: 9 ქუეყანათა ზედა ესეთი ვინდა ეგების, რომელ არა შენი მონა იყოს

და ბრძანებისა მორჩილი? მოისმინე ჩემი შეგონება და ნულარა ხარ

ესრე დაუკარავი, ვითა გუმბათსა ზედა ნიგოზი, მე შენთუის კარგი

მინდა და კარგსა გასწავლი ყუელასა. არ შენებრი გულმანკიანი ვარ,

რომელ გულსა სხუა გიცს და ენასა სხუასა ათქუმევ. ჩემი სული

სიმართლისა მოწადინეა და ენა -- მართლისა მთქუმელი, მიწყით გული

ჩემი სიყუარულისა მძეგნელია და ენა -- მშუიდობისა მთქუმელი.

ასრევე მართლად შენ იქცეოდი. ნუ ხარ ჩემთუის ორ-ენა და

გულღალატიანი, და თუ მოისმინო ესე სათქუმელი ჩემი, დააგდო

სამულველი ეგე ქცევა და ბუნება შენი და დამმორჩილდე. -- ესრე

გაჰდე სანატრელად, რომელ დიდნი ჯელმწიფენი დარბაზისა შენისა

სადირკუელსა ემთხუეოდენ შენისა ზარისაგან. და თუ ეგრევე

იქცეოდე, თუით მე ეგრე დაგემტერო, რომელ სხუანი უფრო შტერნი

არავინ ეგებოდენ. ნუ იქმ, მთუარეო, დამდეგ პატივი.

ჩემსა მტერობასა, რათგან პირუტყუთაგანცა საშიში ვარ, შენ ჩემი სიყუარული გერჩიოს სიძულვილსა, შეირცხუინე საპატიოსა შაჰროსაგან, მოიგონე უსწორო გუარი შენი, დაჰხედე შენისა ძმისა სიკეთესა, რომელ მიწყით შენგან რცხუენილნი და პირშავნი არიან, შენ თუმცა ღმრთისაგან და ანუ შაჰროს და ვიროსაგან გრცხუენოდა, აგრემცა იქცეოდე, ვითა ჯამს და მემცა პატივსა მდებდი, მაგრა რათგან ეგეთისა შშობლისაგან რიდი არა გაქუს, ვითა შაჰროა, და ეგეთისა ძმისაგან კრძალი, ვითა ვიროა, მემცა რად გამახარენ? ანუ ჩემსა შეგუილსა რად მოველი, თუ ცამდისცა გავიდეს ჩემი ზარი და დიდება? მაგრა აწ მითხარ მართალი უტყუვრად, ღმრთისა გაფიცებ, საჩემოდ რა გიცს გულსა: მოყურობა ანუ მტერობა? აღარ შემძლია ამა ყოფნასა შიგან სიცოცხლე, მოიწყინე შენცა ეგე შენი ბუნება, ჩემგან ბოლოდ იცოდე შეგონება და თუმაგასავე შიგან ხარ, შეგონებითაცა გამაძღარ ვარ. შენთა საქმეთაგან გამჟდავნებულა ჩემი ხუაშიადი და ველარა ვსთმობ ამასა და ველარც გემუდარებო".

Page of edition: 180 Line of edition: 1 ვისის გული ღმრთისა განგებითა, ვითა ქვა, ცუილურად მოლბა.

Line of edition: 2 ამა საუბარსა შიგან ზე ადგა და პასუხი ეგრე მოაქსენა:

Line of edition: 3 "ჰე მაღალო ჰელმწიფეო, სიმაღლითა ცამდი ხარ და სიმდაბლითა

Line of edition: 4 -- მიწამდი; გული გიც უხუი და ჰელი შენი -- თუალისა პატიოსნისა

Line of edition: 5 გამცემი და გონება -- სიფრთხილითა სხუათაგან მიუწდომელი,

Line of edition: 6 ღმერთსა შენდა ესეთი საქმე მოუცემია, რომელ სხუათა

Line of edition: 7 ჰელმწიფეთა არცა გონებად მოუვა, შენი ნაქმარი ყუელასა ზედა

Line of edition: 8 მზისაებრ გამცდარია, ღმერ.თმან . თქუენტა წადილთაებრ გყოს და

Line of edition: 9 თქუენი ბრძანება სრულ ქმნას, იცით თქუენცა, რომელ კაცსა ზედა

ეტლი წამსა და წამსა სხუა-კალიბად იქცევის და შობასავე თანა

დაებადების წინამდებარე, ჩუენ კაცნი ღმრთისა განგებისა და ეტლსა

ვერსადა გარდავეხუეწებით, ვერცა სადა დავემალვით ღმრთისავე

წადილისაგან კიდე, ყოველივე მისგან განაგებია, რაცა დაემართების

ვის სიკუდილისა დღემდი. რაცაღა ვარ, მას ზედა ღმრთისაგან

ანაგები ვარ, ბუნება-წმიდა ვარ თუ -- არა, შენ ღმერთსა ბედნიერი

დაუბადებხარ და მე თურე ესეთი, მე ამით უბრალო ვარ,

რომელ არაოდეს მდომია ჩემისა თავისათუის ავი, რაცა ჟამსა არა

მოუცემია: არა მწადებიან სათავისოდ ეგზომნი ფათერაკნი; არ

მკეთებია საჩემოდ ეგზომი ჭირი, არცა მინატრიან, თუ მიჯნურობისაგან

ეგზომნი ჭირნი მომხუდენ და ამისი ხუაშიადი ჩემთა მტერთა

სცნან. და არცა საჩემოდ ესე მიყუარს, რომელ ოდესცა ლხინსა

მოველი, ჭირად მომექცევის, შობითგან ჭირსა შიგან ზრდილ ვარ!

ღონე ჩემი რაა, რათგან გული ჩემი ესეთთა საქმეთათ შეუსწორია ჩემსა

სუესა? ვითამცა ეტლი ჩემი სულსა ჩემსა ებრძუის, ესრე ვარ, და

თუით ესრე მომწყენია ყოფნა, რომელ ლომისაგანცა შექმა სანატრელი

მაქუს, ბედი ჩემი ჰაბაშსა მუშასა ჰგავს მზისაგან შემწუარსა

და თმობა ჩემი -- ქაჯთაგან წადებულსა, ფრჩხილითა გულისა

სირცხუილისა ფარდაგსა ვჰხევ და კბილითა სულისა მკედსა ვსჭრი.

აქათგან იცოდე, შაჰი მოაზად, ჩემი დამამძიმებელი არცაღა სული

მინდა და არცაღა გული, მე მათგან ყოფილ ვარ ჭირსა, არცა ოდეს
გული გამიმხიარულდებოდა და არცა ტანსა შიგან სული ჩემი ოდეს
გაისუენებდა, ჩემი საქმე ერთსახე შფოთად ყოფილა, აქამდის ბედსა
ჩემსა თურე სძინებია, აწ აღარა ვარ ესეთისა სიყუარულისა ვისისაცა
მძებნელი, რომლითა საუკუნო სირცხული მომხუდეს, ანუ
შენებრი მოწყალე და მძლე პატრონი უწყალო მექმნას და დამემტეროს,
რადღა მინდა ეგზომი ძნელი სიყუარული, რომლითა ეგზომ
დიდი აუგი მრმხუდების? რად მინდა ესეთი მიჯნურობა, რომლითა
ეგზომი საყუედური და უპატიობა დამემართოს და საარაკოდ დავიდვა
Page of edition: 181 Line of edition: 1 ქუეყანასა შიგან? აწ ჩემისა ბნელისა გულისა
კარი გამღებია,

Line of edition: 2 მართალი გზა მიპოვნია. თუალთა ამჩენია და გონებისა და
ცნობისდა

Line of edition: 3 შემეცნებულ ვარ. აწ დამიგდია მიჯნურობა. აქათგან შემიგიან,

Line of edition: 4 რომელ ჩემისა ბუნებისაგან ზიანი მცემია და ყმაწუილობისაგან

Line of edition: 5 სამუნაოდ და სააქაოდ ავი საქმე მიქმნია. მიჯნურობა ღრმისა
ზღუისა

Line of edition: 6 მსგავსია და მაშიგან შესლვა არა მეცნიერთა ჳელია. თუ დღეთა

Line of edition: 7 ჩემთა ვჯდე, აღარა ვეჭუ, რომელ მისი პირი დავინახო. და თუ
ათასისა

Line of edition: 8 მათუსალას ოდენი დღენი მქონდენ, აღარა მგონია, რომელ მუნით

Line of edition: 9 ერთიცა სული მშუიდობით გამოვიყვანო. რად გლახ ვებრძუი

საბრალოსა სულსა ჩემსა, რად დავღური უბრალოსა სისხლსა ჩემსა,

რად არ მომისმენია ბრძანება თქუენი, რაისათუის სათავისო

მშუიდობა არ მიძებნია?! მაგრა აქათგან რაცაღა თქუენი შეცოდება

და ავქცეობა ნახო, რაცა გწადიან, მის რისხუისათუის სიტყუა არ

მაქუს. თუ ლომიცა არის, აქათგან ვეღარ მომერევის რამინ: თუ

ქარადცა შეიქმნას, სული ჩემი აღარ ეცეს, ჩემსა სიახლოესა ვეღარ

იქროლოს. და აწ რომელ თქუენტუის ამ.ითქუამს, ესე პაემანი და

პირი აღაროდეს გავტეხო. თუ მქევლად და მსახურად გინდე,

დღეისითგან წაღმა შენი მორჩილი ვარ. შენ ერთხელ ჩემთუის კულა

გამართე გული და მე ესრე გამსახურო, ვითა თუით შენ გინდა, აწ

დამტკიცებულია ჩემთანა სიმართლისა სულიო".

შაჰინშა პირი და თუალნი მოუკოცნა, ესრე დაამდეს საერთმანერთოდ,
საეჭუისა და სიძულვილისა ჯანგი ერთმანერთისაგან ამოიღეს.

Chapter: 41

ვისის და რამინის ერთმანეთის წყრომით გაყრა

რა მოიღრუბლოს, ჳაერი დაბნელდების; ქუეყანა ფიცხლისა

ქარისაგან აშფოთდების. აგრევე მოყუარეთა რა საწუთრო გაჳყრიდეს,

წინასვე დაუწყებს მუხთლობასა, ეძებს მიზეზსა და გამოაჩენსცა.

რასაცა გააცხრობდეს. პირველ პირი გაუცხელდების. რა რამინს მოეწყინა ნიადაგ ჭირის ნახვა და გაძლა დღე და ღამე ვისისა, უკანა დგომისაგან, თუითო წამსა ბადესა შებმისაგან და ყოვლისა კაცისა ყუედრებისაგან, ბეგოს საუბარიცა გულსა ჩაუჭდა, შაჰინშას კაცი მიუგზავნა, ეგრე მოაქსენა:

"ესე აქაური ჰაერი არ დამაშუნდების, უფროსჯერ თუით ავად ვარ. თუ ბრძანოს მეფობამან შენმან და დიდებასა მაღირსებდე, ერაცს წავიდე და გამსახურო მუნაურთა ლაშქართა თავადობითა. შემიწყალეთ, რაცალა სამსახური იყოს, ვიქმოდე. ოდესცა მიბრძანოთ, განაღამცა სირბილითა მოვიდოდე თქუენს წინაშე. ნუთუმცა ამა

Page of edition: 182 Line of edition: 1 სნეულობასა და სევდიანობასა დავექსენ თქუენითა წყალობითა!

Line of edition: 2 მთასა და ბარსა ნიადაგ ნადირობითა ვიხარებ.დე, ზოგჯერ ავაზითა,

Line of edition: 3 ზოგჯერ ქორითა და ძალლითა გამოვსცადო სანადირო ყუელაი.

Line of edition: 4 ცხენნი დამხამებიან და აბჯარი ჩემი ამა ექუსსა თუესა შიგან არად

Line of edition: 5 მიჭმარებიან, შინაყოფითა დამჯანგებიან. და აწ წავიდე და ოდესცა

Line of edition: 6 მიბრძანონ, მონურად წინაშე ვიყო".

Line of edition: 7 რა მოაქსენეს შაჰინშას, ესმა ესე და გაეხარნეს. გაასრულა

Line of edition: 8 რამინის მოკსენებული: რე, გურგანი. ქოისტანი, ჰამიანი და სრული

Line of edition: 9 ერაცი მას უბოძა. ტანსა შემოსა, მანშური ბრძანება გაქსნით უბოძა.

მოეთაყუანა. კარავნი გარეთ დაადგმევინა. შინამყოფი უგრძნეულოდ გაემგზავრა. ვისსა, ამისსა მსმენელსა, თავი ცოცხლად აღარ უჩნდა, გული უმცირდებოდა და გულისა კუნესა შეჰქმნოდა.

რამინ მივიდა წამავალი ვისის გამოსათაყუანებლად, შეჯდომისგან კიდე არა აკლდა, შეკაზმულ იყო. ვისი ტახტსა ზედა ჯდა, შევიდა, მასვე გუერდით ტახტსა ზედა დაჯდა. ვისმან კელი გაუქნია და ეგრე უთხრა:

"ადეგ, სეფეს ტახტსა ზედა ნუ დაჯდები. რა ყმა იყო, პატრონისა ადგილსა ეკრძალვოდე. ჯერეთ მეადრების შენგან მაგა ტახტსა მებნა. რასაცალა მოუცთუნვებიხარ, რეგუენობაა ეგეო!"

დაუმძიმდა რამინს, დიდად დაღრეჯილი ადგა და წავიდა. დასწყია თავისა დაბადება და ინანა, რაცა ვისისათუის ჭირნი ენახნეს.

ეგრე თქუა გულსა შიგან:

"აჰა, აწ ვნახე თავისა ჩემისა საქმე. თუ რაითა გულითა არის საჩემო ვისი; ბოლოსა ჟამსა რა მითხრა გამყრელსა. ნუმცა ვინ ეძებს დიაცისაგან მოწყალეობასა, ნუმცა ვინ სთესავს მლაშესა ველსა ზედა ვარდსა. ვირისა კუდსა ჰგავს მათი სიყუარული, ზომითა ვერ გაგრძელდების. მე ვჰზომდი დიდხან ვირისა კუდსა. და მიუდგებოდი დევისა კუალსა. აწ მაღლი ღმერთსა, რომელ თუალხილული და

გულმრთელი ვარ, შემიგნია სახელი და აუგი. რად დავკარგე აქამდის ჩემი სიყმე ცუდად? რად განვიქრიე საწუთრო და დღენი ჩემნი? ვაი იგი გარდასულნი დღენი და ჟამნი, ვაი იგი გული ჩემი, სიყუარულისა მომლოდე! რაის მიზეზისათვის დავიკვლე აქამდისი სიყმისა სიხარული, რათგან ბოლოდ იმისგან გამწირაობა დამრჩებოდა?! კაცსა თავისავე ჳელითა თავისა სიკუდილი უჯობს ესეთისა სიტყუისა მოსმენასა. ბარე კარგსა ჟამსა მოვისმინე ეგზომ გრილი სიტყუა, რომელ გული გამიმაგრდეს. ვაჴად გამიდრკა გული სამისოდ, მაგრა, რათგან მისი კიდევნობა დამედვა გულსა, რა მგამა, რაზომიცა რა ავი მოვისმინო. სახლი, რომელ უბედური იყოს, რაზომიცა

Page of edition: 183 Line of edition: 1 ადრე აოჭრდეს, ესე სჯობს. მე კიდევანობისა მიზეზი მომცა

Line of edition: 2 ღმერთმან, ბოლოდ ნაცუალი გამოჩნდა ჩემისა ჳირისა. მე თუმცა
Line of edition: 3 ცნობანი მქონდეს, ათას თუალპატიოსნად სყიდვა მინდოდა ერთისა
Line of edition: 4 სიტყუისა. აწ ღმერთმან მაჯნად მომასმინა. აჴა გულო, შესჯერდი
Line of edition: 5 და გაიქეც ამის სიძნელისაგან. გაიქეც, გულო. საწუთროის
Line of edition: 6 ფათერაკისაგან. გაიქეც, გულო, აუგისა დამიწყებულისაგან, გაიქეც
და
Line of edition: 7 ნულარავის აძლევ სისხლთა, შესჯერდი და გარიდე! და თუ აწ არ
Line of edition: 8 გარიდებ, მაშ ოდესღა გარიდებ?"

Line of edition: 9 რამინ ამა საგონებელსა შიგან იყო და გული პილპილითა გატენილსა უგუანდა.

ვისმან რა ესრე დაღრეჯილი ნახა რამინ, თავსა ბრალეზა დაწყო, რად დავამძიმე ჩემითა უთმენელობითა? გული მახუილითა ეჭრებოდა მისისა დამძიმებისათვის. მერმე ას ოცდაათი არტახი მოატანინა, რომელთა შიგან ოცდაათ-ოცდაათი თავი სტავრა ეკრა, ყუელა ოქრო-ქსოილი, ჩინური, ბაღდადური ოქსინო და ყუელასთანა ყუელა ერთმანერთისა მჯობი. რამინის მეჭურჭლესა შეჴვედრეს. თუით რამინ მრავლითა ტურფითა შესამოსლითა შემოსა, კაბალაფანჩებითა და ქუდებითა და რიდებითა. მერმე ამა სიტყუისათვის შენდობა ითხოვა და ეგრე უთხრა:

"არ ეგრე შემომფიცეა, თუ სულდგმული არ გაგწირავ და არცა დაგაგდებო, აწ რად ჴქმენ ეგრეო?"

მან მიზეზი უთხრა, რადცა ექმნა და რასთუისცა წავიდოდა. მერმე ჳელი ჳელთა დაუჭირეს ერთმანერთსა და წალკოტსა შევიდეს მარტოდ, მოეხუივნეს ერთმანერთსა. მათისა პირისაგან წალკოტი აყუავდა და მათისა თმისაგან ნიავი გასურნელდა. ზოგჯერ ერთგან ყოფისათვის მხიარულობდიან და ზოგჯერ გაყრისათვის ტიროდიან. ვისი პირ-შუენებიანი თუალთაგან სისხლსა იდენდა, დაწუნი ოქროსფერ ჴქონდეს, თუალთაგან ათასისა ღრუბლისა ღუარნი გარდმოსდიოდეს და ერთისა სულისაგან ათასი ფერი შეჭირვება გამოვიდოდა. პირსა და მკერდსა იხოჴდა და ეგრე უთხრა:

"ჰე საყუარელო მოყუარეო, ჩემსა ნათელსა რად დამიბნელებ
შენითა წასლვითა? არ შემომფიცე მას პირველსა დღესა? აწ მუნითგან
რა ხანი გარდასრულა, რომელ ესრე გასძელ ჩემითა სიახლითა?
ვითარია გულისა ეგეთობა? ეგე თქუნენ მამათა წესია. რომელ გულსა
უჩუნებთ კაცსა და გულისა ჩუნებითა მასცა გულსა დაუწყულლებთ,
მერმე გულსა გაიმაგრებთ. გულისა სიმაგრე ომსა შიგან ჳამს,
არა მოყურისა ცრუებისათუის. ღმერთსა თანა ბრალად რად არ

Page of edition: 184 Line of edition: 1 გიჩს? მე იგივე ვისი ვარ, მზისა მსგავსი, პირ-
თეთრი, თმა-მუშკი,

Line of edition: 2 ტან-კუიპაროზი. შენისა მოყუარულობისაგან კიდე ჩემგან რა

Line of edition: 3 გინახავს, რომელ გულისაგან გააგდო ჩემი სიყუარული. თუ ახალი

Line of edition: 4 ვინ მოყუარე გიშოებია, ჩემსა ძუელსა სიყუარულსა ზღუასა, ნუ

Line of edition: 5 ჩააგდებ. ნუ გამწირავ, რამინ, ნუ გაახარებ ჩემთა მტერთა, ნუ იქმ

Line of edition: 6 მაგასა. ვიცი, ადრე შემოიქცევი და ინანი. ნუ გასწყუედ

სიყუარულსა,

Line of edition: 7 არ ჩანგისა ძალია, თუმცა კულა გამოინასკუა. ესე დღე მოგეგონების,

Line of edition: 8 რა კუნესა დაიწყო და ჩემსა წინა შენებურად პირსა

Line of edition: 9 მიწასა დასდებდე და ეგრე მეხუეწებოდე. ვერ გასძლებ უჩემობასა

და მერმე სინანული აღარას გარგებს, რა ჩემსა ნახვასა ეძებდე და

ვერა ჳპოო. აწ ამაცობისა და სირეგუნობისაგან გამაძლარ ხარ და

მაშინ დაგლახაკდები. ნახო მაშინ, რაცა შენზედა ვქმნა. ავისა და

კარგისა უმუქფობასა ნუ მეექუ. მაშინ ნაზსა შემიქმ და განმანებიერებო".

რამინ პასუხად ეგრე გასცა:

"ჩემისა გულისა ღმერთმან იცის და შენცა, რომელ წამსაცა

ვერ დავსთმობ უშენობასა, მაგრა მე შენთა მტერთაგან მეშინიან

და ვერიდები. ყოველი ადამიანი დაგუმტერებია, ასრე რომელ ჩემი

პერანგინცა მტერად შემქმნიან. თაგუნიცა ვეფხთაებრ მძლავრობენ

და თევზნი ვეშაპთაებრ მექუშვიან, და მზე უპატიოდ ელავს ჩემზედა,

ღრუბელი საბრალოდ მწუიძს. ეგზომი საყუედური მესმის ყოვლისა

კაცისაგან, რომელ თავისა თუალითა ჯოჯოხეთსა მახედვენ,

მისთვის მიმიმართებია. მოახლეთა და მოყუარეთაგან ესრე მეშინიან,

ვითა მტერთა და მესისხლეთაგან. ვისისაცა ჳელისაგან წყალსა

შევსუამ, მოწამლვისა მეშინიან. შაჳინშას თანა ესრე შესმენილ

ვარ, რომელ ნუთუ მუხთლობით მომაკლევინოს და რა მომკლან,

მაშინ არცადა შენი ვარ, არცადა ჩემი. ესრე გამომირჩევია. გული

რომელ ეგრეცა შენი მოშორვებულია და სადაცა წავიდე. ცოცხალი

ვიყო. სიცოცხლე თუით ამით უფრო მინდა, თუ სულნი არ მედგნენ,

შენებრივი მოყუარე საუკუნოდ გამეყრების. ამას რა უამეა. რომელ

სულნი მედგნენ და შენებრი სულიერიცა მეახლოს? აწ დავსთმოთ.

ამა წელიწადსა ერთსა ვიყვნეთ კიდის-კიდე და მერმე დღეთა ჩუნთა

უშიშად ერთგან ვიყვნეთ. მასმია, ღამე მაკეა და არავინ იცის,

თუ დილა რასა შობსო. საწუთრო ხრიკიანია, ვინ იცის, რას

გამოაჩენს! რა იცი, თუ ბნელსა ამასა კიდეგანობასა რაზომი სინათლე

მოუდგს შეყრისა! თუცა საწუთროსაგან სნეული ვარ, მისისავე

მკურნალობისაგან მაქუს იმედი. მე რაზომცა ნისლი მომხუევია,
დარისა კარგისა და მთუარისა ნათლისაგან იმედსა არ გარდაავსწყუედ.
Page of edition: 185 Line of edition: 1 აწინდელი ჩუენი გაყრა ესე არის, რომელ
გულითა კულა უფრო
Line of edition: 2 შეყრილ ვართ, ნუთუმცა დაილია ჭირისა დღე და მოგუესწრა
Line of edition: 3 სიხარულისა და ლხინისა ჟამი?! მე ვირე სულნი მიდგან, შენსა და
Line of edition: 4 ჩემსა საკუთრობასა არ გარდაავსწყუედ. შენ ჩემი მზე ხარ და თუ
Line of edition: 5 შუქი შენი არ მახლავს, საწუთრო ჩემთა თუალთა წინა შენისა თმისა
Line of edition: 6 ფერად მიჩს, ჰაი, ჰაი რაზომი უნებლობა წამ.იდებია საწუთროსაგან
Line of edition: 7 და ყუელასა მიზეზი შენი სიყუარული ყოფილა! აწ ამას ვეჭუ,
Line of edition: 8 რომელ ბოლო მოჰკდეს ჩუენისა ჭირისა, აქათგან სიხარულისა
Line of edition: 9 ნაწილი მოგუხუდეს, დიდისა შეჭირვებისა ყუელასა ბოლო
სიხარულია, კარი არ დაწმულა, რომელ არ გაიღებოდეს; შედმართი
არაა, რომელ ჩადმართიგა არ დახუდეს: გაზაფხული მაშინ მოვა,
რა ზამთარმან მთა შეკრასო".

ვისმან ეგრე უთხრა:

"ეგე ეგრე არის, მაგრა ჩემისა ბედისაგან იმედი არა მაქუს,
ჩემი ბედი არ ეგრე მემტერების, თუმცა, -- რა მოყუარე წამგუარა,
მისი პირი მიჩუენადა, მეშინიან შენისა ბუნებისაგან, რომელ გორაბს
კეკლუცი ქალი ჰპოო და შეგიყუარდეს, მუნებურნი ნაკუთად
კარგნი, კეკლუცნი და ლამაზნი მოჰკდებიან და შენ, რა მათ ჰნახავ,
მე დამივიწყებ, გულსა მათ მისცემ და გამწირავ, სათამაშოდა
მიხუალ გორაბს და გული ბრუნვასა დოლაბივითა დაგიწყებს,
ეგზომსა კეკლუცსა ჰნახავ, რომელ ვეღარ შეიგებ, თუ რომელი
გამოირჩიო. რა მუნებურნი დედანი მამათა პირსა უჩუენებენ, მაშინვე
გულსა წაუღებენ მათითა თმითა, პირითა შუენიერითა და ლამაზობითა,
ვითა შემოდგომათა ქარი ხისაგან ფურცელსა იტაცებს, აგრევე
მუნებურნი ქალნი მოყმეთა გულსა შეიპყრობენ თუალითა
გრძნეულითა, თუ ათასიგა გული გურდემლისებრ მაგარი გიც,
მათითა ნახვითა ეგრეცა უგულო დარჩები, თუ ეშმასიგა შეკრვა
შეგიძლია, თავსა მათგან ვერცა ეგრე იცხნიო".

რამინ ეგრე უთხრა:

"თუ მთუარე თუესა ერთსა ჩემსა მიდამოსა იარებოდეს,
სამკაულნი მისნი მასკულავნი იყვნენ და გუირგუინად მზე ებუროს და
ყოველი შუენება მას ჰქონდეს, ყოველი გრძნეულობა მან იცოდეს
კაცთა გულისა მიმზიდაობისათუის, კოცნა მისი უკუდავება იყოს
და შეხედვა მისი -- სამოთხისაებრ საყუარელი, ნახვა მისი -- ბერთა
გამაყობელი და ბაგენი მისნი -- მკუდართა გამაცოცხლებელნი, --
მე, შენმან მზემან, შენი სიყუარული ვერ დამაგდებინოს, იგი არად
მომინდეს, არად მოვიგონო მისი ეგეთისა უებროისა სიყვარული
Page of edition: 186 Line of edition: 1 შენისა გულისათუის. შენი ძიძაცა მისგან უფრო
საყუარლად და
Line of edition: 2 პატოისნად მიჩნდესო".

Line of edition: 3 მერმე მოეხუივნეს და აკოცეს ერთმანერთსა და გაიყარნეს.
Line of edition: 4 დაწუთათუის ზაფრანი ევალა და მარგალიტსა ხვავრიელად აწუიმებდის.
Line of edition: 5 მათი სულთქნისა კუამლი ცად გავიდის, ჰაერი ჯოჯოხეთსა
Line of edition: 6 დაამსგავსეს და მიწა მათთა ცრემლთაგან -- ომანისა ზღუასა.
Line of edition: 7 ორივე საბრალონი მისქინნი იყვნეს და დარჩეს ვითა შლუნნი.

Line of edition: 8 რა რამინ ცხენსა შეჯდა, ვისსა თმობისა საფარველი აჰხადა.
Line of edition: 9 განგებამან ღმრთისამან ვისის ნაკუთი მშუილდად შექმნა და ისრისაებრ

რამინ მისგან შორს გასტყორცნა. ეგრე მოსთქუმიდა ვისი და ტიროდა:

"ჰე ჩემგან წასრულო, რა შენ წახუედ, თმობაცა ჩემი წავიდა შენდა მოსლვამდინ. ღმრთისა განგებისაგან შენ გამგზავრებულ ხარ და მე გულისა ნებისა[გან] ორმოსა ჩაჭრილ ვარ. ვირემდინ შენ მგზავრი ხარ, შენი მრყუარე ტირილისაგან მოუსუენებელია. რაა ესეთი ბედი ჩემი?! დამცაიკარგვის, რომელ ზოგჯერ ტახტსა ზედა დამსუამს და ზოგჯერ -- ნაცართა. ეგზომითა ჭირითა გატენილია ესე ვიწრო გული ჩემი, რომელ დიდსა მინდორსა სამოცისა დღისა ექსა შიგან არ დაეტევის; თუალი ჩემი ზღუაა ნამისა სიმრავლითა და გული -- ჯოჯოხეთი ჭირთა დაულევრობითა. არ მებრალეების უთმინობა და უძილობა. ნიადაგ ზღუასა შიგან ვინ დაყოფს, ანუ ჯოჯოხეთსა შიგან ვინ გასძლებს! ამის უარესი რა წამეკიდების, რომელ ამის უარესსა წყევასა მტერისათუის ვერ მოვიგონებ".

რა რამინ გაემართა, მისთა ბუკთა ცემა ცად გაიწეოდა. მისისა ლაშქრისა მტუერი ღრუბელსა ჰგუანდა, მაგრა მათი წუიმა რამინის ცრემლი იყო. თუცა ეგე სიტყუა გულსა შიგან დაესწავლა და უმძიმდა ვისის გაყრა, ეგრეცა შესჭირდებოდა, გული ენასკუოდა და პირსა ზედა აჩნდა დაღრეჯილობა. ვერავინ ჰნახავს, თუ ყუელა მიჯნურია, თუცა მეტად სიშორესა შიგან არ დააჩნდა მიჯნურობისა შეჭირვება. თუ კიდევნობასა შიგან თმობა აქუს, მან კაცმან მიჯნურობა არ იცის და არცა შუენის.

Chapter: 42

რამინისაგან გულისათუის გამიჯნურება

თუცა რამინ ქუეყნისა პატრონად გაცდა და ძმისა ლაშქართა ზედა უხუცესად, გული ჰელმწიფობასა შინა უვისობისათუის ეგრეცა ასეთი ედვა, ვითა უწყალოდ თევზსა. მოიარა თავისა ქუეყანა, ყოველგან მოირჭუნა და ამაღლდა. სადაცა ბრძანება მისი მივიდა,

Page of edition: 187 Line of edition: 1 ყოველგან ავის-მოქმედობა ამოავდო. ესრე

უშიშრად გაკდა

- Line of edition: 2 გურგანი, რომელ ცხუარნი და მგელნი ერთად იყვნინ და ცხუართა
Line of edition: 3 მგელნი უჩობნობდიან, ეგზომსა სუმიდიან და იხარებდიან, რომელ,
Line of edition: 4 თუ სთქუა, მის ქუეყანისა მდინარე ყუელა ღუინისა იყო. მისისა
Line of edition: 5 მოსამართლეობისაგან ყოველი კაცი მუტრიბითა ჯდის, მისისა
Line of edition: 6 შიშისაგან ყოველი მტერი დამონდებოდა, პირუტყუთაცა თმოზა
Line of edition: 7 მისცემოდა ავის--მოქმედთაგან, და ისპაანი სახლად დაიჭირა,
ჯორჯანი,
Line of edition: 8 რე, [აჰვაზი] და ბაღდადი მისი იყო, მისგან უკეთესნი და უფროსნი
Line of edition: 9 ლაშქარნი არავის ჰყვნეს, მისითა სიკეთითა და მოსამართლეობითა
გამოუსუენა ყოველსა სულიერსა, აშენდეს ქუეყანანი, და გამოიღეს
ხეთა ნაყოფი და ყოველი კაცი მის ქუეყნისა ჰმადლობდა ღმერთსა
მისისა ეგეთობისათუის.

რამინ დაიწყო ყოველგან თავისა ქუეყანასა სიარული საურავად,
ნადირობად და თამაშად, ჰამიანს მივიდა და გორაბს მუნებურნი
დიდებულნი და კელმწიფეთა სწორნი შაჰფურ და რაფედ წინა
მოეგებნეს, მის ქუეყანისა დიდებულნი და გუარიანობითა საკსენებელნი
იგინი იყვნეს, უმასპინძლდებოდეს ეგრე, ვითა მართებდა:
დილასა ნადირობად გავიდიან და საღამოს. სუმად და სიხარულად
დასხდიან, ვითა ნადირობასა შიგან ლომისა და ვეფხისათუის მიწყით
წრმალი კელთა ჰქონდის და ნადირთათუის ისარ-მშუილდი, ეგრე
შინამყოფთა -- კელთა ჰიქა. ესრე ჰამოდ იხარებდიან, მაგრა ვისის
გონება გულისაგან არცა ეგრე მირიდებოდა, არა ველსა შინა
მყოფსა და არა შინა.

დღესა ერთსა ნადირობით მოვიდოდა და ვითა მზე ქალი ნახა,
სახელად გულ ერქუა, სახედ და შუენებით უკლები იყო, გაზაფხულისა
ყუავილი იყო, გულისა გამამხიარულებელი, ჰირისა მაქარვებელი,
სამართლისა მოქმედი და გულისა წამისა-ყოფით წამლები,
კეკლუცთა კელმწიფე, მოყმეთა კელოვნად მომზიდავი, სნეულთა
გამამრთელებელი, ჰირვეულთა მალხენელი, პირი ვარდიანსა
წალკოტსა უგუანდა და თმანი შავნი და გრუზნი სიწვირითა -- შაქრისა
ლერწამსა, კოჭთამდის თმისა მისისა ლაყაბი მიჯნურთა ტოილო იყო
და ფათერაკსა მისთუის ესკუნა. ბაგეთა მისთა სიმცროსა ზედა გემო
ყანდისა ჰქონდა და ამა იაგუნდსა შიგან მარგალიტი ჩნდა დაცმული,
წამწამთა მისთა მშუილდოსნობა აფხაზთაგან ესწავლა, ამბარი
ფერსა და სულსა მისგან ივასხებდა, წარბი მისი მთუარესა. ზედა
მშუილდოსნობდა, და მისი არყი მუშკი იყო და წამწმისა ისარსა
მოყმეთა გულსა დაასობდა, ერთი ბაგე ვარდსა ზედა მუშკ-მოცრილსა
ჰგუანდა და მეორე უკუდაეზასა. მისისა გულისა ყმა იყო

Page of edition: 188 Line of edition: 1 ქვა და მისისა ლამაზობისა მონა ბასრი რკინა.

ბროწეულისა ყუავილი

- Line of edition: 2 მისთა ლაწუთა სახე იყო და ტანი მისი -- გისა, ჯორცისა და
Line of edition: 3 სისხლისა მისებრი არა ინახოდა, ტანისა სითეთრე ბროლსა
ჰგუანდა

Line of edition: 4 ყასაზგარდაფენილსა. იგი ასეთი მიჯნურთა მამჭლობელი დიდის
Line of edition: 5 გემოვნებითა თავაღებულობდა. სამკაულისა მეტად
შეკაზმულობით
Line of edition: 6 საჭურჭლესა ჰგუნდა, თუალ-მარგალიტისა ხუავრიელობითა --
Line of edition: 7 გაუპობელსა სადაფსა. მისისა გურიგუნისაგან მთუარე ელვიდა,
Line of edition: 8 პირისაგან -- მზე, კბილთაგან -- მასკულაენი და ყელისაგან --
Line of edition: 9 მთიებნი. სიამაყითა ყმაწუილსა ჯელმწიფესა ჰგუნდა და
საწადლობითა სიცოცხლესა, შუენებითა გაზაფხულისა წალკოტსა და დიდის
გემოობითა მარტორქასა. მწევალნი ჰყვეს მისებრვე შუენვარენი:
ჩინელნი, თურქნი, ბერძენნი; დგეს ოთხმოცნი გულისა მიდამოსა,
ვითა მთუარისა მიდამოსა მასკულაენი.

რა დაინახა რამინ ნამუი მავალი და მთუარე სულიერი, რომელ,
ვითა მზე ციმციმებითა. არ გაიცადებოდა, გული შეუსუსტდა,
ვითა რეტი უჭურეტდა, ჯელთაგან ისარი დავარდა. არ ჯერ იყო
მისსა ადამის-ტომობასა: "ესე მისნი ლაშქარნი ვითა მასკულაენია
და მათი პატრონი ნუთუ მთუარეა? და თუ ესენი მთუარენია. მათი
პატრონი ნუთუ მზეაო?" ამა საგონებელსა შიგან იყო რამინ და
უჭურეტდა, მერმე გულ, მოყმეთა თმობისა წამლებელი, რამინს
წინა წამოდგა ესრე სალამად, ვითა ადრინდელი მოყუარე, უსალამა
და ჯელსა ემთხუია. ეგრე მოაჯსენა:

"სახელოვანო ჯელმწიფეო! ჩუენი ქუეყანა შენგან ელავს, ვითა
მზისაგან ცა. აწ შეღამებულა, ბრძანე, ჩუენსა გარდაჰჯედ,
გამოისუენე: ამას ღამე ჩუენი სტუმარი იყავ. გიმასპინძლებთ.
სანუკუარსა ჰამოსა მოგართუამთ. ფრინველთა და ნადირთა სიმრავლითა
გაგისუენებ, ღუინოსა მურავაყიანსა მოგართუამ, წინა იასა და ვარდსა
დაგიყრი. მეჯლისსა შეგიკაზმავ შენსა მსგავსსა, სულისაებრ
საყუარლად გიმასპინძლებ. თუით ჩუენი წესი სტუმართ-მოყურობა
არისო".

რამინს ესრე შეუყუარდა გული, რომელ ვისის სიყუარული
დავიწყებოდა, თუალთა ხედვამან საწუთროსაებრ უმუხთლა. ვისის
გლახ-შიში და ზარი არ გაუმტყუნდა. ვაი მას გულსა, რომელი
ესეთსა უხანოსა მოყუარესა მიენდოს, და ვაი მას მამაცსა, რომელ
ესდენ უხანო და უზენარო იყოს. სიყუარულ-უმტკიცო და
ფიც-გაუსრულებელი. რამინ გულსა პასუხად ეგრე უბრძანა:

"ჰე მთუარეო! ესრე ხოლო მითხარ, თუ სახელი რა გქუიან
ანუ რომლისა გუარისა ხარ? ჯერეთ შენი შუენიერი თავი გაგიცემია,

Page of edition: 189 Line of edition: 1 ანუ არა? მე ქრმად გინდი თუ არა? ვინ ცოლად
შეგირთუიდეს,
Line of edition: 2 შენი მშობელნი მისგან მეჰარსა რას ითხოვენ? შენსა კოცნასა
Line of edition: 3 რაზომ გასცემ? თუ ათას სულადცა გასცემ, ჩემგან ეგრეცა
Line of edition: 4 უშურველიაო".

Line of edition: 5   პასუხად ეგრე გამოსცა მზემან ენოვანმან და ბუთმან ჯორციელმან:
Line of edition: 6   "ვითა მზე არ დაიმალვის, ეგრევე მე და ჩემი სახელი
Line of edition: 7   დამალული არ ვეგებთ. არცა ამისი თქუმა მინდა, თუ მავანი ვინმე
ვარო.

Line of edition: 8   დედაჩემი გოჰარ არის და მამა რაფედ, ამა სამეფოსა თავადი

Line of edition: 9   არის. და აგრევე ძმა ჩემი პატრონი არის ადრაბადაგანისა, მრავალნი
ძმანნი მისხენ, ყუელანი გოლიათნი ჭაბუკნი, გუარიანობითა და
სიკეთითა ერთსახე ცხადნი ვართ და ქებულნი; დედულად და მამულად
უზადო ვარ, ერთი გორაბელია და ერთი ჰამიანელი, მე თუით
სახელად გულ მქუიან, სახელისაებრ ვარდისფერი, ვარდისებრ
საყუარელი ვარ და ვარდისა მასუნებელი, დედისაგან კეკლუცად
შობილ ვარ და ძიძისაგან წმიდად გაზრდილი ვარ, ნაკუთად მამისაებრ
კარგი ვარ და სახედ დედისაებრ ტურფა. მკერდი ჩემი ვეცხლისა
არის და ყელი -- ბროლისა; ყარყუმისაებრ რბილი ვარ და მუშკისაებრ
სურნელი, რას მკითხავ ჩემსა გუარსა და სახელსა, რომელ
ყოველმან ქუეყანამან საქებურად იცის? და შენ თუ ჩემი სახელი არ
იცი, მე კულა შენი დიდად კარგად ვიცი. შენ რამინ ხარ, შაჰინშას
ძმა და ვისის მიჯნური, რომელ მისსა გამზრდელსა მოუჩხიბავ და
იგი სულსა და გულსა გირჩევნია, თუ ბაღდადისაგან ეგების, რომელ
დიჯლასა ელიოს, მაშა შენგანცა თურე ეგების უვისოდ, მაგრა რას
ვიტყუი? შენ ვისის მიჯნურობა ასრე არ გამოგერცხების, ვითა ზანგსა
სიშავე, შენი გული სავისოისა სიყუარულისათუის შეუკრავს
ბერსა ძიძასა, რომლისა ტოილო და ლუსმარი მისი გრძნება და
შელოცვაობაა, შენ არ შეგიძლია მისი კიდევანობა და ჩემებრთა
კეკლუცთა თანა ყოფნა, და რათგან უმისობასა ვერ დასთმობ, იყავ
მისი ოდენ, მას შენ მოუყივნებიხარ და იგი შენ და ორთავე შაჰინშა
აუგითა აგივსია, არაა ქუეყანათა ზედა ეგეთი ადგილი, სადა თქუენი
ამბავი არ იყოს და არ გეკიცხოდენო".

რამინ ეგრე უთხრა:

"მთუარეო ზეანდანო! ნუოდენ აყუედრებ მიჯნურსა, ფათერაკსა
შესწრობილი რა კაცი ნახო, ღმრთისაგან შენდობა ითხოე, აწ
მე ვწყევ მამინდელსა ჩემსა გონებასა და თავსა, მაგრა ყოველი
ღმრთისა საქმე კაცთაგან დაფარულია, ღმრთისა განგებისა საქმე
ჩვენზედა გრძელია, ნუ მაყუედრებ! თუ ჩემი საქმე ესრე სააუგო

Page of edition: 190   Line of edition: 1   იყო, ეტლმან ჩემმან ქმნა ჩემზედა,
გარდასრულსა ვედარავინ

Line of edition: 2   მიეწევს. გუშინდელსა ვსენება არ უნდა, აწინდელი ცან, რომელ
შენისა

Line of edition: 3   შეგებისათუის ეგზომი მოვიჭირვო, რომელ შენსა ნახულსა ყუელასა

Line of edition: 4   გერჩიო, ღმერთსა უნდეს, სინანულად არ გაგიჯდეს ჩემი ცოლობა,

Line of edition: 5   შენ იყავ ჩემი მზე და ჩემისა გულისა მოსასუენო შენი პირი,

Line of edition: 6   და მე ვიყო შენი საკუთარი და მე ვეძებდე ყოვლისა შენისა

Line of edition: 7   საწადლისა ასრულებასა, თუ სულნიცა ჩემნი გინდენ, უმურველია,

Line of edition: 8   შენგან კიდე დარბაზისა ჩემისა მანათობლად სხუა არავინ ვძებნო

და

Line of edition: 9 სულისა ჩემისა წამალი შენგან კიდე არავინ იყოს, მას გარდასრულსა გარე ველარ შევაქცევ. რომელ შენგან მე და ჩემგან შენ გეწყინების, გარნა აწ თუ შენ ჩემი ცოლი ხარ, შემოგფიცავ, რომელ შენგან კიდე აბეზარი ვარ ყოვლისა სიყუარულისაგან და არცაღა ვისისა სახელსა ვაქსენებო".

გულ ეგრე უპასუხა:

"ნუ დამიფენ, რამინ, გრძნეულობისა ბადესა; მე არ იგი ვარ, რომელ შენსა მახესა ესრე ადვილად დავებმოდე, მე შენგან არც კელმწიფობა მინდა და არცა დიდება, არცა მინდორი ლაშქრითა სავსე, არცა საჭურჭლე საქონლითა სავსე. ერთი წადილია ჩემი და, თუ მას შენთანა ვჰპოვებ, შენისა ბრძანებისაგან არ კიდევან ვიქმნები, თუ რა უჩს -- და ჩემსა სიყუარულსა ბოლომდინ გაიტან და არ გამწირავ, ვერცა შენ ჰპოვებ ჩემებრ საკუთარსა შენსა, და თუ არ უხანო მოყუარე ხარ, არცაოდეს ხორასანსა წასლვა მოგინდეს, არცა ვისის სიახლე, არცაოდესღა აქსენებდე, ამად რომელ სხუის საქონელი სხუისა არის, შენ მოაზადის ცოლი დედოფლად სად მოგეკერების? არცაოდეს წიგნი მიუწერო, არცა კაცი გაუგზავნო და არცა შენსა გულსა მისი სიყუარული იყოს, და თუ ამას პირსა ზედა შემომფიცავ, მაშინ ჩუენსა ტანსა ზედა ორი თავი იყოს და სული ერთიო".

რამინს გაეხარნეს ესე, აღარა პასუხი გამოსცა, კელი გამოულო და შინა წავიდეს რაფედის სახლსა. გულის კელი კელთა ჰქონდა რამინს, ასი ჯამი თუალ-მარგალიტითა სავსე რამინის ფერკთა თანა დაყარეს, ოქროსა ტახტსა ზედა დასუეს. რაცა მათნი ნათესავენი იყვნეს ანუ დიდებულნი და აზნაურნი, ყუელანი უკმნეს, მხიარულობდეს, საქმისა სიმტკიცისათუის რამინ მათებურითა საფიცითა მტკიცედ ფიცა ღმრთითა და ცეცხლითა, რომელ: "ვირე ქუეყანა ეგოს, დიჯლად ჯეონი დიოდეს, ზღუათა შიგან თევზი იპოებოდეს, მზესა და მთუარესა ელვა ჰქონდეს, ღამე დაბნელდებოდეს, მათათა ზედა ქარი ქროდეს და მინდორთა ზედა ნადირნი მოვდენ, -- სხუა

Page of edition: 191 Line of edition: 1 ცოცხალმან გულისაგან კიდე არავინ ვძებნო, არცავინ სხუა ცოლად

Line of edition: 2 მინდეს, არცა მოყურად, არცაღა გრძნეულისა ვისისა საქსენებელი

Line of edition: 3 ვაქსენო, არა თუმცა მიყუარდაო. ვირე სულნი მედგნეს, გულ იყოს

Line of edition: 4 ჩემი გული, სხუათა სიყუარულისაგან კიდევანი და აბეზარი ვარ.

Line of edition: 5 ვარდი, ვარდ სახელად, ჩემი არის, ჩემი ცოლი, და გორაბი -- საყოფი

Line of edition: 6 ჩემი. ვირე ვარდიშაქუს, იასა არ უსუნებ; ვირე მთუარეა, მას

Line of edition: 7 კულავთა სინათლესა არ შევეპოებო".

Chapter: 43

Line of edition: 8 აქა ქორწილი რამინისა და გულ-ვარდისა

Line of edition: 9 ამა ფიცისა სიმტკიცესა ზედა ვინცაღა გულისა ნატამალნი იყვნეს, მისრულ იყვნეს, ყუალგნით: გურგანით, რეით, ყუმით, ისპაანით, ქოისტანით, ხუზისტანით და რანით, ჯელმწიფენი და დიდებულნი იყვნეს. ავსილ იყო დარბაზი სინათლითა. ქმნეს ქორწილი, მისცეს გულ რამინსა.

ორმოცსა ეჯსა ადგილი შეკაზმული იყო და მჭურეტელნი დგეს ბანთა ზედა. ჯელთა ფეროვნისა ღუინისა ქონება ამას უგუანდა, ვითარცა ჯელნი ყაყაჩოთა სახენი ყოფილ იყვნეს. ღამით სანთლისა სიმრავლითა ქუეყანა ცასა მასკულავებიანსა დამსგავსებულ იყო, მწუანისა ნაცულად ყოველგან სტავრა მოეფინა, სიხარულისა და მუტრიბთა ჯმისგან სხუა ყურთა ჯმა აღარ ისმოდა. ფრინველნი მუტრიბობდეს, სურნელთა კუმევისაგან ჰაერსა ზედა აღმური გასრულ იყო. დიაცი და მამაცი თუესა ერთსა სიხარულისა და სუმისაგან დაშურეს. არა სიხარული დარჩა, რასაცა შიგან არ იყვნეს; საქუეითოთა და საცხენოსნოთა სიხარულისა უკლებლად იხარებდეს, გულსა მათსა არ იყო შეჭირვება ქუეყანა უჭირო არ იქმნების, მაგრა მას ქუეყანასა ჭირი აღარ იპოებოდა.

ცოლ-ქმარნი მოყუარულნი და მოყმენი შეყრილ იყვნეს. დღივ და ღამე სიხარულისაგან არ მოისუნებდეს. დაიწყეს გაცემა ჯელმწიფეთა და დიდებულთა და ყოველსა ერსა ზედა. იყო მგოსანთა და მუტრიბთა რამინის სახელსა ზედა ძუირად სყიდა და მოშაირეთაგან საქებართა და სალოცავთა შაირთა თქუმა. რამინის საქმე სასახელოვან ქმნილ იყო და ამალღებულ იყო სახელი მისი. ნადირობად მოსრულ იყო ხორასნით და გარდაეკიდა პირ-მზე უებრო ნადირი. ეგრე ეტყოდეს: "აწ სიკეკლუცისა ვარდი და ყუავილი ყუავის შენტა საგებელთა შიგან, მიწყით უსუნებდი სამოთხისა ვარდსა, რომლისა მეწალკოტე ორისა კუირისა გავსილი მთუარეა. შენი გული

Page of edition: 192 Line of edition: 1 ზამთრისაცა ყუავის და მიწყით უეკლო ვარდი გაქუს, გიხაროდეს,

Line of edition: 2 შენი ვარდი ზამთრისა და ზაფხულისა დაუჭნობელია! შენსა

Line of edition: 3 ვარდსა ორნი გუშაგნი ნარგისნი უდგან, შენისა ვარდისა ფერისაგან

Line of edition: 4 ბერი კაცი გაყმდების და მისისა სულისაგან მკუდარნი გაცოცხლდებიან;

Line of edition: 5 შენისა ვარდისა გულითა ჯამს ძებნა და შენსა, ვარდსა სულითა

Line of edition: 6 უნდა სუნება; შენი ვარდი ანგელოზისაგან დარგულია და

Line of edition: 7 ღმრთისაგან დაცული, მისსა მიდამოსა ამბრისა მახე ჰგია; რომელ

Line of edition: 8 მიწყითმცა ორნივე ცოცხალნი ხართ, ასრემცა არს, ვითა გუითქუამს

Line of edition: 9 და თქუენთამცა წადილთაებრ იქცევის საწუთრო!"

რა თუე ერთი გარდაჯდა, ქორწილობისა ჯალაბი გაიყარა. დადვა რამინ გული ჟამად გულისა შესაგუარად, იხარებდა ინადირებდა, იასპარაზებდა, სუმიდა და თამაშობდა.

გავიდეს გორაბისა ციხესა, რა გულ შეეკაზმა და ზე გარდმოდგა, ესრე გაანათლა ქუეყანა, რომელ მზესა და მას შუა საცილობო ჰქონდა მხედველთა, სამკაული იყო საჯელმწიფო და მას ქუეშე ელვიდა ტურფად, გრძლად რაღა ვთქუა, რიცხუი არ იყო მისისა შუენიანობა-სახე და წყობილობისა. რა რამინ უშიშად თავისა საკუთარსა ესეთსა სჭურეტდა და უკლებსა, რომელ თმანი ღრუბლად უჩნოეს, რომლისაგან წუიმა მუშკისა გამოვიდოდა და საყურნი მასკულავთაებრ უჩნდეს ბროლისა ყურის ძირთათ, რამინ მოხარული ღმერთსა და თავის ბედსა ჰმადლობდა და უზენაროსა ვისისა ზენარი დავიწყებოდა.

დღესა ერთსა საწოლსა ხალვათად სხდეს, რამინ გულსა უჭურეტდა და ეგრე უთხრა:

"ქუეყანასა ზედა არაა პირი შენებრი, არცა თუით ვისი, მაგრა ეგრეცა ვითმე ჰგავთ ერთმანერთსა. თუცა შენ მთუარე გაგიბედიტებია და შენ ხარ გულისა ჩემისა წამალი, მას ჩემსა გულისა წამლებსა ჰგავ, რაზომცა მე შენთანა აღარა მაქსოვსო".

გულსა დაუმძიმდა ესე სიტყუა რამინისაგან, გაწყრა და ეგრე უთხრა:

"ჰე უპირულო, ღმრთისა უარის-მქმნელო! ჰელმწიფისაგან ეგრე ჯამს სიტყუა-მართლობა? ღმერთმან მტერი ჩემი ყოს მისებრი, მემცა მას რად ვჰგუანდი? იგი ჯადოა, ავისა მქმნელი, ავისა მთქუმელი, უსირცხუილო, თავისა უფალი! ნუმცა ვინ ღმერთმან მისისა ძიძისაებრ ყოს მხიბლავი, გრძნეულთა წინამძღუარი, ბოზი და მაჭაკალი! შენ მით გაუჯდინხარ აგრე თავისა გზისა უვიცად, რომელ ვერცა ოდეს თუით გაიხარებ და ვერცა შენთა მოახლეთა გაახარებ.

არ ეგრე შემომფიცეა, თუ ვირე ცოცხალ ვარ, ვისის სახელსა აღარა

Page of edition: 193 Line of edition: 1 ვაქსენებ? აწ თუმცა მისი მიჯნურობავე არა გჭირდა, ამა ფიცსა

Line of edition: 2 არ დაივიწყებდიო!"

Chapter: 44

Line of edition: 3 რამინისაგან გამწირაობის წიგნი ვისის თანა

Line of edition: 4 რა რამინ ესე ნახა, რომელ გულსა მისგან ვისის ჰსენება ესრე

Line of edition: 5 დიდად დაუმძიმდა, მისისა თმენისათუის შენდობისა სათხოვლად,

Line of edition: 6 მასვე წამსა მას წინა მჯდომმან საწერელი და ქაღალდი მოაღებინა.

Line of edition: 7 თუცა მელანი მუშკითა შეეზილა, მტერობისა მახუილი ჰრმალი შეირტყა,

Line of edition: 8 რომლითა სიხარულისა ხისა შტო მოკუეთა. ვინცა ესე ამბავი ცნას,

Line of edition: 9 გული შეინახოს მოყურისა მიუცემლობისა და არაგამიჯნურებისათუის,

თუარა ვისისებრ დარჩეს უიმედო გულ-დაწყუედილი.
მიუწერა წიგნი უზენარომან რამინ საკუთარსა ხანიერსა მოყუარესა,
არ გამწირავსა ვისის. ეგრე მიუწერა:

"ვისო, თუით შენ იცი, თუ შენითა სიყუარულითა რაზომი აუგი,
უპატიობა და ზიანი წამკიდებია, რომელ აქამდინ თქუენითა
საქმიანობითა არად შემწონდა, ღმერთი მოვიმდურვე და კაცთაგან
ესეთსა საყუედურსა შიგან ჩავიჭერ, რომელ ქუეყანასა შიგან
საწსენებლად დავიდევ და ესეთი კაცი არ ვნახე, რომელსამცა ჩემი
საქმე ექო. მრავალთა შემაგონეს, მრავალთა დამაყუედრეს და მრავალნი
მეკიცხუიდესცა შენითა მიზეზითა. ვითამცა ჩემგან შენი სიყუარული
მათი მტერობა ყოფილ იყო, ეგრე სწყევდა დიაცი და მამაცი
ყუელა ჩემსა საქმესა. თუ არცავინ მიცნობდა, მასცა ჩემი სახელი
ესმოდა. ყუელა მგმობდა; ლაშქართა თანა ასუბუქებულ
ვიყავ. გამოსუენება ესე მქონდა: ზოგჯერ თავსა ჩემსა ზედა ჳრმალი
ვნახი ჩემად საკლავად, ზოგჯერ გზასა ზედა -- მშიერი ლომი. რა
შენ მინახავ, მუნითგან არა გამომისუენებია წამსაცა ერთსა და არცა
გულსა შიგან ნიშატი ჩამჭრია. რა გიახლი, უარე ვიყუი. ნიადაგ
სისხლისა ცრემლითა ვტიროდი და შიში სიკუდილისა მქონდის; და
არაოდეს გაყრილ ვარ ესრე, თუმცა თუალთაგან ჳეონი არა მდენოდა,
და არაოდეს მინახავს პირი შენი ესრე, რომელმცა ათასი სატკივარი,
საყუედურიანი სიტყუა არა მასმიოდა, და ამა ყუელასა ზედა
ღმრთისა შიში და მისისა გარისხებისა მოლოდნა მქონებია. მიცნობდი
მიჯნურობასა წინათცა, ვითა მხიარული და სახელოვანი ვიყავ:
მტერნი შემეშინნეს, მოყუარენი გამომეჩინნეს და მწეცნი
ამომეწყუიდნეს; რა გავწყრი, ლომნიცა იშიშვოდიან ჩემგან და, რა
გავფიცბდი, ჳრმლისაგან უმკუეთე ვიყავ; რა სიყმისა ჩემისა შავარდენი
გავაფრინვი, ცისა მთუარე ეკრძალვოდის და ჩემისა ნებისა

Page of edition: 194 Line of edition: 1 ცხენი მუნამდის გაიქცის, რომელ გონება ვერ
მიეწივის, სიხარულითა

Line of edition: 2 და ნიშატითა სავსე იყო სული ჩემი, სადაფი ჩემი თუალითა
Line of edition: 3 პატიოსნითა გატენილი, სიხარულისა წალკოტსა შიგან სარო ვიყავ
Line of edition: 4 და ომისა ველსა ბასრი მთა; ჩემისა მთისა ქვა ოქრო იყო და ჩემისა
Line of edition: 5 მტკურისა ქვიშა -- მარგალიტი რა გნახე და შეგისწავლე, მუნითგან,
Line of edition: 6 თუით იცი, ვით გავვე. იგი ბედი, რომელ მე ძაბუნად მყვა, მან
Line of edition: 7 მე დამიძაბუნა, ჩემი ნაკუთი გრაკისა ხესა დაემსგავსა და ორისა
Line of edition: 8 კუირისა მთუარეობა ჩემი გაამასკულავა მიჯნურობამან,
საწუთრომან

Line of edition: 9 ცისა სინათლე დამიბნელა და ჳოჯობეთისაებრ გამანწარა, რა
მიჯნურობისა ცეცხლმან ველ მყო, ნიშატი ასისა დღისა ეჯითა
გამექცა, ცნობა გულისაგან წამივიდა და დავრჩი უღონო ქმნილი,
ყოველი კაცი გამშუილდოსნებულ იყო ჩემთუის და საყუედურისა
ისრითა მესროდეს, თუით დაკოდილ ვიყავ მიჯნურობისაგან და ზედა
საყუედურისა მარილსა მასხმიდეს, მე თუით მთრვალი ვიყავ
უგულობითა და მთრვალსა წაქცევა დამემართა, აწ ეგრეცა სალამსა
მოგაწსენებ, თუცა შენისა სიყუარულისაგან აბეზარ ქმნილ ვარ და

ჩემიცა საქმე გაგაგონო, ჩემი ყოფა ღმრთისა ძალითა დია ჰამო და უკლები არის, აღარ აკლია ჩემსა ლხინსა, იცოდე, ვისო, რომელ ღმერთმან შემიწყალა; რა შენ დაგეკსენ, უშენობითა ყოველი გულის ნება მიპოვნია; თმობისა წყლითა გული გავირეცხე, ვითარი მინდოდა, ეგე თი უებრო ცოლი შევირთე, ვარდფერი სიყუარული დავსთესე გულსა შიგან და შეჭირვებისა ჯანგი ამოვიკოცე, სამოთხისაებრსა ყოფასა ვარ, მიწყით ვახლავ ჩემსა გულსა, მიწყით დაუმჭნარი ვარდი მაქუს, საგებელი და სასთაული ჩემი ვარდითა სავსეა, რომელ თუალთა და სულთა მირჩევნია, ვირე მქონდეს ესე, სოსანსა არ ვეძებ, ვირე მანათლობს მთუარე, მასკულავსა არ ვეძებ და არ შევეპოები. რომელ შენგან ჭირნი და ნავლელნი გარდამიკდიან, ათას ეგზომი ამისგან შეგულილი და ნებისყოფლობა მინახავს, მე თუმცა ერთსა წამსა შენგან ესეთი შეგულილი მენახა, სიხარულითა ცამდის ავფრინდებოდი, მე რა გარდასრულნი დღენი მომეგონნეს, ჩემივე თავი შემებრალების, -- ვით გავსძლნე შენითა გზითა ეგზომნი ჭირნი და ნავლელნი? მე თავისა გზა არა ვიცოდი, ვითა მომცდარმან ძალმან, აქამდის მიძინარე ვიყავ და აწლა გავიღუიძენ, მთრვალი ვიყავ და გავფხიზლდი, ფათერაკისა ბორკილი აწლა დავლექე, უბედურობისა საკნისაგან ახლა გამოვე, აწ მართლითა გონებითა შემიფიცავს გულისათუის დამბადებლითა ღმრთითა, მზითა, მთუარითა, სჯულითა, ცეცხლითა, მეცნიერებითა და იმედითა.

რომელ, ვირე ცოცხალ ვიყო, ვარდისა გაუყრელი ვიყო და წამსაცა

Page of edition: 195 Line of edition: 1 მოუწყუედელი მისი. აქათგან ესრე იცოდე, დადეგ გული, რომელ მარავი

Line of edition: 2 -- შენ და მაჰი -- მე, მოაზად -- შენ და გულ -- მე, მას შეაგუე,

Line of edition: 3 მე წამსა ერთსა აქა ყოფა და მხიარულად გულისა სიახლე ათასსა

Line of edition: 4 წელიწადსა შენსა სიახლესა მირჩევნია, რომელ საკანსა ჰგუნდა

Line of edition: 5 ჩემი სიყმე, შენ აქათგან თუეთა და დღეთა ნუ სთუალავ ჩემისა

Line of edition: 6 ,მოსლვისათუის, ნულარ მელი და ნუცა გზათა ჩემთა უჭურეტ, მით

Line of edition: 7 რომელ დაგეყოვნების ჩემად ნახვამდის, რა კაცსა ესეთი საქმე

Line of edition: 8 დაემართოს, საპალნითა ოქროსაცა თმოზა უჯობს".

Line of edition: 9 რა რამინ ესე წიგნი გაასრულა, ოქროისა ბეჭდითა დაბეჭდა, ფაიქსა მისცა და ეგრე უბრძანა:

"ესრეთ სწრაფით წაედ, რომე წამსაცა არსად დაიყოვნო და ვისის მიათვი ესე წიგნიო".

შიკრიკმან გამოულო წიგნი და ქარისაგან უმალე იარა, ესრე რომელ სამ კუირას მარავს შევიდა; მასვე წამსა შაჰინშას მოაკსენეს მისი მოსლვა, მას წინაშე მიიყვანეს, წიგნი გამოულო და წაიკითხა, ეგეთნი სიტყუანი ვისისთუის მოსაწერლად დია გაუკუირდეს და გაეხარნესცა, რა სრულად წაიკითხა, ვისის მიუტყორცა წიგნი და კიცხევით სამახარობლო სთხოვა, ეგრე უთხრა:

"აწე ღმერთმან თუალნი აგიხილნეს, რომელ რამინ და გულ

ცოლ-ქმრად არიან ერთმანერთისა მოყუარულად გორაბს, და შენ დაკოდინი დაუგდინარო".

Chapter: 45
რამინის წიგნი მოუვიდა ვისის

რა რამინის შიკრიკი და წიგნი ნახა ვისმან, მაშინვე გულმან თრთოლა დაუწყო და ზახილი, იგრძნა, რომელ არგამწირავი მოყუარე უზენაროსა რამინს გაეწირა, რა მოაბად ვისსა წიგნი მისცა, შეჭირვებისა ცეცხლი თავით ფერჯამდის მოედვა, სისხლი ტანსა შიგან აუდუღდა და გულმან თავისა მოკლვა აწუია, მაგრა მას წამს მოაბადის შიშითა და კაცთა სირცხულითა და რამინის ჯავრითაცა დაიტია გამოუცხადებელობა, ყაყაჩოსა ამით ჰგუანდა, რომელ გარეთ მისებურად მხიარულობდა და შიგნით ეგრევე გული გაშავებოდა; და გარეთ სამოთხესა ჰგუანდა და გულისა დაღრეჯილობითა -- ჯოჯობხეთსა: სიცილითა ჰმალვიდა შეჭირვებასა და თუხარიგად წადარებდა, შეჭირვებასა თუცა ჰმალვიდა, პირი ეგრეცა გაუყუითლდა წიგნისა კითხვასა შიგან. მოაბადს ეგრე მოაჯსენა:

"მე თუით ღმრთისაგან ამას ვითხოვდი, რომელ ჩემთა მტერთა ენა დაამოკლოს, რათამცა საქმითა შენ აღარ მაყუედრებ და წამსა Page of edition: 196 Line of edition: 1 და წამსა მიზეზსა აღარ ეძებ ჩემზედა, ამისითა სიხარულითა დია
Line of edition: 2 გლახაკთა მივსცემ საქონელსა და სოფელთა შევსწირავ საცეცხლეთა,
Line of edition: 3 რომელ დავექსნა ჭირსა და შენისა საეჭუისაგან გამოვიდეს
Line of edition: 4 მტერთაცა მოისუენონ ჩემისა ზრახვისაგან, მე ერთსაცა ღამესა
Line of edition: 5 შენისა შიშისაგან ჰამოდ არ მძინებია; აწ ბარე მოვისუენო, აღარაა
Line of edition: 6 ჩემი შესაჭირვებელი, თუ მთუარე წამივიდა, მზე დამჩომია, --
Line of edition: 7 ყოველი კაცი მზისაგან არის იმედიანი, ჩემნი თუალნი შენის
Line of edition: 8 ჭურეტისაგან განათლდებიან, რადმცა გამივიდოდა რამინის აღარ
Line of edition: 9 სიახლოეო".

ვისი ესრე უბნობდა, მაგრა გული და ენა ერთმანერთსა ასრე არ ემოწმებოდეს, ვითა ავისა მუტრიბისა ჯმა და ჩანგი, მოაბად რა გარე გავიდა, ვისი გააცხროა რამინის კიდეგანობისათუის, სულნი პირთამდის მოუვიდეს; გული ესრე უფეთქდა, ვითა კაკაბი შავარდნისა ჭანგთა ქუეშე; ცივნი ოფლნი სდიოდეს, ვითა ღამისა ნამი ვარდსა ზედა; ნარგისთათ იაგუნდსა ზედა ცრემლთა ადენდა; მუშკისა-ფერთა თმითა დარბაზისა მტურეთა ჰგუიდა, თავსა ნაცარსა ისხმიდა და მჯილუითა მკერდსა იღებებდა, მოსთქუმიდა და იტყოდა:

"რა ვქმნა? რაა ესე ისარი, რომელ შხამიანი დამესუა თუალთა?
რაა მახუილისა ესეთი მკუეთობა, რომელ პირ-ალმასი მჭრის

გულსა? როგორი ბედია ესე ჩემი, რომელ ნათელი დღე დამიბნელე
როგორია ესე მიჯნურობა ცალკერძი, რომელ სული დამისნეულა?
მიშუელე, ძიძაო! მოე, ცან ჩემი ჭირი, ნახე, რომელ უგრძნეულოდ
ნოეს რღუნობისა ღუარმან წამილო, ოქროისა ტახტისაგან
ნაცართა ზედან დამსუა და ბირკი და ეკალი გამოძვიდა თმობისა
გზასა ზედა. თუ არა გასმია, გაიმბობ, რამინისაგან რა წამკიდებია
რამინ მივიდა გორაბს, ცოლი შეერთო და ამას აღარ დამაჯერა და
მერმე სამახარობლო წიგნი მომწერა, ვითა: მე ვარდი დავთესე და
მისგან ნაყოფი მომივიდა; აწ ბედითსა მყრალსა წალიკასა აღარ
ვეძებო, აწ მე რა ვქმნა? მარავს შიგან რა ვინ თქუას ჩემთუის? ჳამს,
თუცა დიაცი და მამაცი ყუელა, ჩემზედა ტიროდეს, ღონე ამისი
მიძებნე, ძიძაო, თუ ამა ჭირისაგან თავი ვით ვივსნა! რათგან ესე
ამბავი მესმოდა, ნეტამცა ჩემთუის, თუმცა წინავე მომკუდარ ვიყავ.
მე აწ არცაღა საწუთრო მინდა, არცა სიცოცხლე, არცა დედა, არცა
ძმა, არცა ოქრო და სამკაული, არცაღარა სხუა ლხინი, რათგან რამინ
წამივიდა, ჩემი სული იგი იყო და უსულოდ კაცი ვერას გაიხარებს
საწუთროსა შიგან წავალ, ყოვლისა ცოდვისაგან ვიბანები,
ღმერთსა შევეხვეწები, გლახაკთა ზედა საქონელსა გავსცემ, ნუთუ
ღმერთმან შემიწყალოს და ამა ქენებითა რამინს ცოლი მოსძულდეს,

Page of edition: 197 Line of edition: 1 ამა საქმისა ნანვა დაიწყოს, შუადამე გორაბით
მარავს მოვიდეს,

Line of edition: 2 წუიმისაგან დასოვლებული და სიცვივისაგან გაყინული, ვისის

Line of edition: 3 და ძიძისაგან ზენარსა ითხოვდეს, ასეთივე სიძულვილი მან ჩემგან

Line of edition: 4 ნახოს, რომელ აწ მე მისგან ვჰხედაო?!

Line of edition: 5 ღმერთსა შესტიროდა და ეგრე იტყოდა: "ჰე, დამზადებლო

Line of edition: 6 ღმერთო! ჩემებრ შენ გაჯადე უთმინოდ და შემჭირნედ და შენ
მიძებნე

Line of edition: 7 ნაცუალი რამინს ზედაო".

Line of edition: 8 ძიძამან ეგრე მოაქსენა:

Line of edition: 9 "ნუ შეიჭირვებ ეგზომსა, არა ჳამს, აწე სულ-დაღებულობითა
და დათმობითა გულისაგან ჯანგი ამოივოცე, ჳელმწიფესა ბედნიერსა
და ნატიფსა ტანსა ეგზომსა ნუ აწყენ, გამოსუენებულსა გულსა
ცუდად ტირილსა შიგან ნუ იტკივნებ, უსამართლოსა ნუ უზამ სულისა
და სიყმესა, მაგა სიცოცხლესა სიკუდილიცა უამეა".

ვარდისა ფერსა ღაწუსა ზედა რომელი ჳელი ჰქონდა, ჳელი
დაჰკრა და ეგრე თქუა:

"შენ, რომელი მუშკის ფერთა თმათა იგლეჯ და პირსა ღმრთისა
წყალობისაგან უკეკლუცესსა იხოჰ, ბერსა დევსა დამსგავსებულ
ხარ სიდუხჭირითა, რა ყოველი ქუეყანა ჰქონდეს კაცსა, უფროსი და
უფროსი მოუნდების, მაგრა ყუელა თავისთუის უნდა, ოდესცა
სულნი აღარ გიდგან, ნუმცა მოაბად არის და ნუმცა რამინ და
ნუმცა ძიძა, რა მე წყურვილმან მომკლას, ჩემად შედეგად ნუმცა სადა

იპოვებინ ცუარნი წყალნი, რა ქუეყანა უჩემოდ დარჩეს, ჩემად შედეგად მტერი და მოყუარე სწორად მიჩს, ყოველი კაცი ცოლისა შერთუისათუის გულთანია, მაგრა რამინისებრ ადრე გაძღების და ჳრმლისაგან უმახუილესი ენა მისი გაცუილდების. თუ პოოს რამინ ათასი მასკულავი და მთუარეცა, მას ყუელასა ერთისა მზისა სიშუენვარე არა აქუს, გორაბელი ვარდი, თუცა პირმზე არის, შენი ჳელი ერთი უკეკლუცე არის მისგან, რათგან რამინ მოგმორდა და შენგან კიდეგნად დარჩა, ცოლისა შერთვასა არას ვაბრალობ, ვისცა მურავაყიანი ღუინო არ მიჳხუდებოდეს, თხლის სუმა არ ებრალებს".

ვეცხლ-მკერდმან ვისმან ეგრე არქუა:

"ძიძაო, იცი შენ, რომელ დავკარგე სიყმე ჩემი დათმობასა და შეჭირვებასა შიგან, დედათა ქმარიცა უვის და კუროცა. ჩემი თუ ქმარი არის, ბერი და მეექუი არის, და თუ მოყუარე არის, უხანო და გამწირავი არის, თავისა პატივი მევე წავაჯდუნვე, რომელ დავკარგე სარგებლისა ბედითა სათავნო, დავაგდე ვეცხლი ოქროისა გზითა და აწ დარჩომილ ვარ უარარაო, შემჭირნე, ნუ შემაგონებ, ძიძაო, დათმობასა ნუ მასწავლი, -- ვერა რომელი დამთმო დაიძინებს

Page of edition: 198 Line of edition: 1 ცეცხლსა ზედა. ჩემი საგებელი და სასთაული ცეცხლი არის

Line of edition: 2 და მიჯნურობისა ჩემისა ეშმა ცეცხლსა ზედა მჯდომი არის, ცეცხლსა

Line of edition: 3 ზედა ჯდომა ვით დავთმო, თუ სული ჩემი ბასრიცა იყოს ანუ

Line of edition: 4 რვალი? ამის მეტსა დათმობასა ნუ მენუკევ, ცუდად კაბიწითა ქარსა

Line of edition: 5 ნუ სწყავ, ჩემი წამალი არა რომელმან გონიერმან და არა რომელმან

Line of edition: 6 აქიმმან არ იცის, იმა შიკრიკმან ათასი მოწამლული ისარი

Line of edition: 7 ფრთამდის გულსა დამასო მისგან მოღებულითა წიგნითა, რას იტყუი,

Line of edition: 8 ძიძაო! ამა სულისა წამლებელმან ფარანდამან ჩალხისა ისარი

Line of edition: 9 მკრა გულსა, მუშკითა დასურილი რამინის წიგნი მოიღო და ვისისგან

სისხლითა დასურილსა პასუხსა წაიღებს, ავტირდე საბრალოდ და წყლულსა გულსა ჩემსა ზედა სისხლისა ცრემლი ღუარულად ვადინო, ჳე, მიჯნურნო, სიყუარულისა მძებნელნო! დღეს მე ვარ მიჯნურთა თავადი; მე გასწავლი ყუელათა და შეგაგონებ. მაჯნად ვუბნობ დაჭირვებისაგან, მოისმინეთ მართალი ჩემი სიტყუა: მე მნახეთ და ნუვისათუის გამიჯნურდებით, მე მნახეთ და ნუვის მისცემთ გულსა და ნუ დაჳრგავთ გულსა შიგან მიჯნურობისა ნერგსა, და თუ დაჳრგავთ, სულსა წაიწყმედთ და ნაყოფსა ვერა სჳამთ, თუ ჩემი საქმე თქუენ არ გასმია, სისხლითა პირსა ზედა .დამიწერია და იგი წაიკითხეთ, ჳაი ჳაი, თუ მიჯნურობისაგან რაზომნი ჳირნი გარდამსლვიან! მე მიჯნურობამან ესეთი ცეცხლი მომიდვა გულსა, რომელ რაოდენცა ვავსებდე, უფრო და უფრო აენტების, მე მიწაცა ცრემლითა დავათიჯე და მას შრეტა ვერ შეუქმენ, ესე როგორი ჳორცისა თუალია, რომელ არ დაეძინების, რა ცეცხლია ესე, რომელ წყალი არ დაავსებს? მე ჳელად მიჩნდა ქორისა ჳრდა და დაგება,

გავზარდე ერთი მართუე ათასითა ნებიერობითა. რა იკაპოეტა,
ახალი ნაკრტენი მოიწყო, ალაღდა და აფრინდა, კაკაბთა დევნა
დაიწყო, მე ჩემთუის მონადირე მეგონა, ანაზდად ესრე წამივიდა,
რომელ ჰაერთა შიგან უჩინო მექმნა, აწ დამაშურალ ვარ დევნიტა
და დაკარგულისა ძეხნიტა, ვაი ჩემნი ჭირნი, ესდენნი ცუდალ
წაკდომილნი! ვაი საწუთროსაგან უიმედობა ჩემი! ვაი ეგზომი
გულწყლოლობა ჩემი, რომლისაგან ულხინო და უნაყოფო დავრჩი!
გავიჭრები და ვიარები ქუეყანათა შიგან, ვიტა მოქარავნე. ნუთუ
კუალი ვიტა ვპოო, დაკარგულისა ნიშანი, მე მოყუარესა თანა გულიცა
წამივიდა, აქა უგულო და უმოყურო ვერ დავდგები, მის გულქვისა
ჯავრისაგან თავსა ქვითა ცემასა დავიწყებ და ეგრე დავიწყებ
მთათა ზედა სიარულსა, ვისგანცა გული წამელო, თუ მისსა სადა
ნიშანსა ვპოებ, სულთა სამახარობლოდ მივსცემ, ვირემდინცა ესრე
ცეცხლ-მოდებული ვიყო, ჩემისა ბედისა უმდურავი ვით ვიყო?
მე ვარ მოყურისა და ბედისაგან, ორისაგანვე გაწირული, მე თუით
Page of edition: 199 Line of edition: 1 მკუდარი, ძიძაო, შენგან ვარ, რომელ
სიყუარულსა შემამეცნიერე

- Line of edition: 2 და მიჯნურობისა ცეცხლი დასთესე გულსა ჩემსა შიგან, შენ იყავ
Line of edition: 3 ამა გზისა ჩემი ბრმა კულაოზი, შენ ჩამაგდე ორმოსა შიგან და აწ
Line of edition: 4 შენვე ამომიყვანე. თუცა ჭირი შენგან დიდი მინახავს, მით
დავსთმობ,
Line of edition: 5 რომელ რგება შენგანვე იქმნების, ადეგ. ნულარა ჰზი, გზასა
Line of edition: 6 იკაზმევდი, მიაართვი რამინს ჩემი შეთულილობა, ეგრე მოაქსენე:

Line of edition: 7 "ჰე გამწირაო, უწრფელო, შაბაშ! ავკაცობისა მშუილდსა
Line of edition: 8 კარგად გარდაგიცუამს, სიმართლისა თუალი შენ დაგიბრმია და
Line of edition: 9 კარგ-კაცობისა ბედი შენ გაგიბედიტებია, გუარად ღრიანკალსა ჰგავ,
თუ ქვაცა დაგხუდეს, უცემ და გუარსა არ გაირყუნი, შენ გუელი ხარ.
ცემისაგან კიდე არა იცი; შენ მგელი ხარ, რომელ ვნებისაგან კიდე
არას იქმ, შენისა ბუნებისაგან აგრევე ნაქმარი ჰამდა, რაცა გიქმნია,
რომელ შენისა მინდობილისა ზენარი გაგიტეხია, თუცა მე შენგან
გულტკივნეული ვარ, მე ესე აუგი შენთუისვე მიმძიმს. ავსა ნუ იქმ
და ნუცა იგონებ, მით რომელ თუ ავსა იქმ, ავი წაგეკიდების. თუ
სრულად ჩემი სიყუარული დაგუიწყებია, მიჯნურთა თანა გაწბილებული
დარჩები; მაშინ წამავალმან იმედი არ ესრე დამიდეგ, თუმცა
აწ დაივიწყე. ყაყაჩოსა ფურცელსა გიგუანდა საუბარი: ზედათ
წითლად ჩნდა და ქუეშეთ შავი გუელი წუა. შენ თუ ახალი ცოლი
შეგირთავს, სუიან ყოს ღმერთმან, მაგრა მე ეგრე უიმედოდ ნუ
შემიქმ, ვინცა ოქრო პოვა, ვეცხლი არ გააგდო. შენ თუ ახალი რუი
გითხრია გორაბს, ძუელსა რუსა მარავს ნუ გარდააგდებ, შენ თუ
ქოისტანს ახალი სახლი აგიგია, მარავს ძუელსა დარბაზსა ნუ
ააოქრებ, თუ წალკოტსა შიგან ვარდი გითესავს, სუიანმცა, მაგრა მისსა
მიდამოსაგან იასა ნუ დაჰგლეჯ, ახალი ცოლი და ძუელი მოყუარე
ორნივე შეინახენ, მით რომელ თუითოსა ხისაგან თუითო-ფერი ნაყოფი

მოვა".

ესეგუარსა საბრალოდ სთულიდა ვისი და თუალთაგან სისხლისა ცრემლთა ადენდა, ებრალებოდა ძიძასა დიდად, იგიცა ტიროდა და ეგრე მოაქსენა:

"კეკლუცთა დედოფალო, მე ცეცხლთა ზედა ნუ დამსუამ და ვარდის წყალსა ბროწეულის ყუავილსა ზედა ნუ დაასხამ, მე შენთუის არ მეჭირვების, აწვე გორაბს წავალ და უტევენისა ისრისაებრ მალე მივალ, რაცა ღონე ვიცი, მოვიჭირვებ რამინს თანა, ნუთუმცა მისი გული საშენოდ მოვაქციე და შენ მაგა ჭირისაგან გიქსენ".

ესე თქუა და ძიძა ფიცხლად წავიდა.

რა გორაბისა ქუეყანასა მივიდა, რამინ ნადირობით მომავალი

წინა ემთხუია, ეგზომი ნადირი დაეჯოცა, რომელ მთა და ბარი

Page of edition: 200 Line of edition: 1 ველარ იტევდა, ავაზისა და ძაღლის სიმრავლისაგან მიწასა ზედა

Line of edition: 2 ნემსი აღარ დავარდებოდა; ქორისა, გავაზისა და შავარდნისაგან ჰაერი

Line of edition: 3 ავსილ იყო, რა რამინ ძიძა დაინახა, ესრე დაუმძიმდა და გაწყრა,

Line of edition: 4 რომელ ვითამცა იგი ნადირთაგან დასურილი ისარი მას გულსა

Line of edition: 5 სცემოდა, არცა თუით დიაცი მოიკითხა და არცა ვისის ამბავი ჰკითხა,

Line of edition: 6 არცა მოაბადის, არცა თუით მაჰისა ქუეყანისა; კუმტად ეგრე უთხრა:

Line of edition: 7 "ჰე ეშმაო უწრფელო, ავისა მქმნელო და ავისა მთქუმელო,

Line of edition: 8 შენისა გრძნეულობითა ათასჯერ უფრო მოგილორებივარ და ცნობანი

Line of edition: 9 წაგიკუმან ჩემთუის, აწ კულა მოსრულ ხარ და ჩემსა მოცთუნვებასა ჰლამი, ველარ ნახოს ქარმან შენმან მტუერი ჩემი და ვერ

მოეკიდოს კელი შენი სადავესა ჩემსა, აქათვე შექცევა გინდა და

ფიცხლად წასლვა, უსარგებლოა შენთუის აწინდელი აქა სიარული.

წაე და ვისსა უთხარ: რა გინდა ჩემგან ანუ რას მნუკევ კიდე? რად

არ დამეკსნები, ანუ რად არ გასძელ ისდენისა ცოდვისა ქმნითა?

გულისა ნებისა უკანადგომითა ბრალი დია გიქმნია და ავისა სახელისაგან

უპატიობისა ფათერაკიცა დია გარდაგიკდია, აწე ჟამია, თუ აღუთქუა

ღმერთსა, მოინანო და კარგისა ქმნა დაიწყო და პატიოსნობასა

შეუდგე, სიყმე ორთავე ცუდად წავაჯდუნვეთ და კარგი სახელი

გულის-ნებასა უკანა გავაქარვეთ. ამა საწუთროსა ორნივე

მოვსწყდით და მას საუკუნოსა დასასჯელნი ვართ, აწე შენ თუ არ

აღუთქუამ ღმერთსა, და თმობასა არა იქმ, მე უღონიოდ საშენოდ

ამა გზისა მდევარი არა ვარ, თუ ათასსაცა წელიწადსა ამა საქმეს

შიგან ვართ, ცოდვისა და ქარისაგან კიდე ჰელთა არა დაგურჩების.

მე აღმითქუამს და გონებიერთაგან შეგონება მასმია. მიფიცავს,

რომელ აღარა შევსცოდო ღმერთსა და აღარცა ეგრე ვისსა შევეყარო

ამისგან კიდე, ოდესცა ღმერთმან ჟამი მოგუცეს, მაშინ ხუედრიანად შევეყრები, რა მაჰის ქუეყანისა ჯელმწიფობა მომხუდეს, და ვინ იცის თუ მადამდის რაზომი წელიწადი გამოვა? მუნამდის ქუიშათა ზედა პაშტა წყალი დაედინების და ესე საქმე მას არაკსა ჰგავს, თუ: "ვირო, ნუ მოჰკუდები, ალავერტნი ამოვლენო". მე ამას მაშინ შევეყრები, ოდეს დღე და ღამე გაერთდეს. მისითა იმედითა ვირემდინ ვსთმობდე, რათგან მე სხუისა ცოლად ვჰხედავ? თუ ერთსა წელიწადსა მზეცა სთმობდეს, პირი მასცა გაუშავდების, მე მისითა მოლოდინითა წამივიდა სიყმე და ამას ვსტირ; ვაი ცუდად წასრულნო დღენო ჩემნო! ვაი, რომელ ჩემი სიყმე წაჰდა და აწ ჯელთა ნანვისაგან კიდე აღარა მაქუს. სიკეკლუცითა ფარშამანგსა ჰგუანდა სიყმე ჩემი, სიმაგრითა -- კლდესა და სიყმაწულიე ჩემი --

Page of edition: 201 Line of edition: 1 გაზაფხულისა ყუავილსა; სილაღითა ყუაოდა მიჯნურობა ჩემი და

Line of edition: 2 აწ სთუელთა ფურცელსა ჰგავს ჩამოცუივნითა, ჭირისა ჯელსა მიეცა

Line of edition: 3 მიჯნურობა ჩემი და ლხინი ჩემი, ყოველთა გაზაფხულთა აყუავდების

Line of edition: 4 ქუეყანა, მაგრა ჩემი სიყმე აღარ აყუავდების! თუ შემოდგომისა

Line of edition: 5 ბუნება გაზაფხულისა ბუნებასა ჰგავს, მეცა თურე იგივე

Line of edition: 6 ბუნება მიც, რომელ გინახავ. ნუ ჩაიჭრები საეჭუსა, ბერსა ყმისა

Line of edition: 7 ბუნება აღარ ჩაედების, წადი აწვე, ვისსა უთხარ ჩემაგიერ თუ:

Line of edition: 8 ცოლსა ქმრისაგან უკეთესი არავინ უვის, შენთუის ღმერთი

Line of edition: 9 ქმარი მოუცემია, შენ თუ ბედნიერი და კარგი ხარ, მას შეაგუე, მისგანმცა კიდე სხუა ყუელა კაცი უპატიოდ გიჩს, და თუ შენ ესრე ჰქმნა, რომელ მე მისწავლებია, ყოველთა დედოფალთაგან უფროსი და უფრო სახელოანი იქმნები, მოაბად შენი ქმარია და მე ძმა ვიქმნები, ქუეყანა შენი მონა და მსახური იქმნების, ამა საწუთროსა შიგან სახელოვანი იქმნები და მას საუკუნოსა ღმრთისაგან წყალობიანიო".

ესე რამე ქუშად შესთუალა, წყრომით ცხენსა მათრახი ჰკრა და წავიდა, ძიძა დარჩა ადგილსა ზედა დაღრეჯილი და გაწბილებული, რამინის საუბრისაგან სიამოვნე არა მოისმინა და არცა მისითა ნახვითა სიხარული რა მიჰხუდა, გარეშემოიქცა ბრმა-სინანულიანი, წყლული სული მისი მალამისაგან უიმედო ნახა, და რათგან ძიძა ესრე გაჰდა რამინის საუბრისა და უპატიობისაგან, ვისი ვითაღა გაჰდებოდა, რომელსა ესეთი მოყუარე უგრძნეულოდ დაემტერა? სიყუარული დაეთესა და მტერობა მოიმკო, კარგსა მოელოდა და ავი ნახა, მივიდა ვისის მოციქული ძიძა მტირალი, ბაგე-მტუერიანი და გულ-კუამლიანი, შეთულილობა ჰქონებოდა შაქრისაებრ ტკბილი და პასუხი მოილო ნავდლისაებრ მწარე და ჯრმლისაებრ მკუეთი. შავმან ღრუბელმან ვისის გულსა ზედა მოწამლული ისრის პირი წუიმა რამინისაგან აბეზარ-ქმნილობისათუის და უპატიობისა წუიმამან ვისის ტალახი დაასხა, მტერობისა მახუილითა დაიკოდა ტანი მისი და ფათერაკისა ტოილოთა დაება სული მისი.

Chapter: 46
შეჭირვებისაგან ვისის დასწეულება

შეჭირვებისაგან დასწეულდა და საგებელად მივარდა. ზე ადგომისა ძალი აღარა ჰქონდა, შეჭირვებითა საგებელი მისი გატენილ იყო და სასთაული ჰირისა მისისაგან ყუითლითა ვარდისა ავსილ იყო, ჰელმწიფენი და მათნი ცოლნი, დიდებულნი და მათნი ცოლნი შვილითა მოვიდიან კითხვად და მიდამოუსხდიან, ზოგმან Page of edition: 202 Line of edition: 1 ზაფრა და სევდა თქუის და ზოგმან -- გრძნეულთაგან მოჩხიბულობა,
Line of edition: 2 სადაცა რაცა ქუეყანასა შიგან კარგი აქიმი და მუნეჯიმი და
Line of edition: 3 მკურნალი იყო, ხორასნით და ერაცით ყოველგნით მოასხნეს,
Line of edition: 4 შეიჭირვებდეს, და ვერავინ შეატყუა, ზოგმან ზოგი თქუა და ზოგმან
Line of edition: 5 ზოგი. ზოგმან მთუარისა სასწორსა შინაყოფა თქუის, ეტლსა ავსა
Line of edition: 6 ზედა; ზოგმან -- ქუეყანისა უნახავსა მას შეჰყუარებია და მით
Line of edition: 7 სჭირსო, რაცა ვის მიჰხუდებოდა, იტყოდა და მას რომელ სჭირდა,
Line of edition: 8 იგი სჭირდა და მირიდებოდა გონება. ვერავინ შეატყუა მიზეზი ეგრე
Line of edition: 9 ძალ-მიღებულობა-სისუსტისა. გული მისი რამინის სადალუელითა დაედალა და თმობა-უქონლობითა შფოთობდა, თავისა საქმეთა და გულსა ზედა ტიროდის, ზაფრანსა ზედან ხუავრიელად მარგალიტი ასხმიდის.

რა მოაზად გარე გავიდის, კულა მოიჭარბის, რომელ სასთაულისაგან ღუარად გავიდის ცრემლი და სახლსა შიგან ტბა დადგის. ესრე საბრალოდ მოსთქუმიდის, რომელ მსმენელნი მისებრვე არ დადუმდებოდეს; ეგრე იტყოდის:

"მიჯნურნო, მნახეთ საბრალო ჯავრისა ღუარისაგან წაღებული და შეშინდით, მიჯნურნო, ზენაარ, მოისმინეთ ჩემი შეგონება! ნუვინ მისცემთ გულსა მოყურისაგან გაუწირაობასა, ნუვინ დაისკუნით, ნუვინ მიენდობით, მე შორით მჭურეტდით, მიჯნურნო, რომელ არ დამეახლნეთ, თუარა დაიწუებით, მე გულსა ცეცხლი მით მედების, რომელ რამინის გული კუესია და ჩემი -- აბედი, ნუვინ გამიკვირვებთ ზახილსა, -- მოყურად საგონებლისა გულისა წამღებელისაგან დიდად უსამართლო წამკიდებია, გულწყლოლობა ჩემი მას ვუჩუენე, ჰირი ჩემი გავაგონე; მისგან მალამოსა მოველოდი და ნაცულად ძმარი ღა მარილი დამასხა, საბრალო დიაცისა გული ნუ მიენდობის მამათა და ნუ მოღორდების მათითა ენითა! ჰაი, ჰაი, ვინ იცის თუ რაზომნი ჰირნი მომიმატნა: ერთი ჰირი ასად გამიჯადა. მე მან მოყუარემან გამჯადა უსულოდ, რომელ აწ დამემესისხლა, რა კარგი უყოფია ჩემთუის, რომელ მე ნაცუალი ვერ შემეგუვნოს. ვაი, ცუდად ეგზომნი ჰირნი ჩემნი! გულისა დაფარული მან გამაცხადებია, ლხინი დავთესი, ჰირი რად მოვიმკე; ქება შევასხი, წყევა რად მოვისმინე? დიდად ჰირი ვნახე ბედისა უბედურისა

შეგუებისათვის, მაგრა ჭიქა და ქვა ერთგან ვერ შევავრთენ,
აწ ბედისაგან აბეზარ-ქმნილ ვარ და ყოვლისა ლხინისაგან ჩაქი
აბეზარობისა მიმიცემია, ამა უბედურებისა საგებელსა ზედა დაწოლილ
ვარ მიჭირვებული და მიწყით სიკუდილისა მონატრე, სხუა ღონე აღარაა
ჩემისა სიკუდილისაგან კიდე. რათგან რამინ ჩემგან კიდე სხუა მოყუარე
ვინმცა გამოირჩია, სიცოცხლესა რასადა ვაქნეო!"

Page of edition: 203

Chapter: 47

Line of edition: 1 ვისისაგან მიშქინის საუბარი

Line of edition: 2 მერმე ივმო მიშქინ, მისი მწიგნობარი, რომელმან მათი ხუაშიადი

Line of edition: 3 ადრითგან იცოდა და გულისასა არას დაუმაღევედა. კულა
გამოუცხადა

Line of edition: 4 და შესჩივლა ესე საქმე, ეგრე უთხრა:

Line of edition: 5 "ვინ გინახავს, ანუ ოდეს ვინ გასმია რამინისაგან უფრო უხანო

Line of edition: 6 მოყუარე? მე თუნდა ფრჩხილსა ზედა თმისა ამოსლვასა
დავიჯერებდი,

Line of edition: 7 მაგრა მისგან ამას არაოდეს მოველოდი. არ ვეჭუდი, თუ
ცეცხლისაგან

Line of edition: 8 წყალი ამოედინების, ანუ უკუდავებისაგან გუელისა ნავლელი

Line of edition: 9 იქმნების. შენ მე პირველადცა მიცნობდი, როგორი მოღმრთე,

პატოსანი, ქცევა-წყობილი და ჯელმწიფური ვიყავ. აწ ყუელასა
საკამსოსაგან კიდეგან-ქმნილ ვარ, მტერთა და მოყუარეთა სწორად
მოვსძულვებივარ. აწ აღარა რა ვარ. მე ჯელმწიფურად, პატოსნად
და წყობით ქცევა მმართებს და ამის ყუელასა დამგდებსა დღე და
ღამე რამინის გონებისაგან არ მომეცლების და მისთა საქმეთა
უკანა-მდგომი ვარ. ამისათვის სული, თავი, საქონელი, სახლი და
ლაშქარნი ყუელა გამიწირავს, ზოგჯერ მისისა ნახვისათვის მოსწრაფე
ვარ და ზოგჯერ გაყრისათვის მტირალი. თუ ათასიცა სული მითქს,
ერთიცა მისისა გონებისაგან ვერ მოიცლის. რამინ უმეცრობითა
მრავალჯერ დამამძიმა და მე ყუელა დავთმე მისისა გულისათვის, აწ
სრულად ზურგი გარდამწყუიდა. წინას ოდესმე ჩემისა ხისაგან რტო
მოკაფის, მაგრა აწ ძირითურთ ზე ამომწყუიდა, დამწყუა და თმობა
სიშორითა წამილო. მე აწ რამინ არ ესეთი საქმე მიყო, რომელმცა
თმობა მისი შემემლოდა. მისისა სიშორისა ჯრმალმან თავი მომკუეთა,
უხანობისა ლახუარმან გული გამიპო და თავ-მოკუეთილისა და
გულ-გაპობილისაგან თმობა უღონოა. ამისგანმცა უარესი რაღა
მიყო? პირველ წავიდა, გამწირა და ცოლი შეირთო და ამ საქმისა
სამახარობლოდ, ვითა საშურო. წიგნი მომიწერა. მერმე რა ძიძა
გავგზავნე, ქუშად დახუდა, აგინა და მუნვე ნადირობით გარე-შემოაქცია

ისრითა გულ-ღუიძლ-ღაწყლულეზული, ვითამცა დღეთა მისთა შიგან ძიძა არაოდეს ენახა და არცაოდეს ამას მისთუის ჭირი გარდაეკადა. აწ ამა საქმითა სულსა სასიკუდილო ლახუარი მცემია და ასრე დასნეულეზულ ვარ, ვითა მხედავ. აწ. მიშქინ, შენ ფრთხილი და სიტყუა-მიმზუდარი ხარ, გონებიანი და საუბარ-ჰამო, წიგნის დაწყობით დამწერელი, მიუწერე რამინს ჩემაგიერ წიგნი. ნახენ ჭირნი ჩემნი და გააგონენ სჯანი ჩემნი. შენ თუით სიტყუათა ერთგან შეყრა კარგად იცი, ცნობა და მეცნიერობა ყუელა ერთგან შემიკრიბე, რაგუარნიცა სიტყუანი ჯამდენ, ეგეთნი დაუწერენ. თუ შენ

Page of edition: 204 Line of edition: 1 შენითა ენა-სიკეთითა რამინ აქა მოიყვანო, სიკუდილამდი შენი

Line of edition: 2 მსახური და მწევალი ვიყო. შენ მეცნიერი ხარ და მეცნიერისა კაცისა

Line of edition: 3 ენითა ყმა-კაცისა გული მალე მოლბებისო".

Chapter: 48

Line of edition: 4 პირველი წიგნი ვისისი რამინს თანა

Line of edition: 5 რა მიშქინს ესე საუბარი ვისისაგან ესმა, მიშქინ მეცნიერმან

Line of edition: 6 და ფრთხილმან მისითა ენოვნობითა შეამკო რამინის წიგნი.

Line of edition: 7 მიუწერა წიგნი ვისის დაღრეჯილისა მაგიერ რამინს მხიარულსა

Line of edition: 8 და ნებიერსა. ქალაღდისა ნაცულად ჩინური ჰეტრატკონი მოვიღო,

Line of edition: 9 მელნად თუმბუთური მუშკი, კალამი ეგუიპტური. ვარდის წყალი

ნისიბური და საწერელნი სამინდორულისა აღვისანი, თუით

მწიგნობარი ქაჯისაებრ სიტყვა-მოპოვებული, -- სიტყუანი შაქარსა

და მარგალიტსა თანა გაერივნეს. ჰეტრატკონი ვისის პირისაებრ

თეთრი და ეღვარე იყო, მელანი -- მისთა თმათაებრ შავი და

სურნელი, კალამი -- მისისა ნაკუთისაებრ მართალი და აწ მეტადრე

სიმჭლითა მსგავსი, მწიგნობარი -- გრმნეული ვითა, რომელ სიტყუასა

პირსა შიგან შაქრისაებრ ატკბობდა. ქება შეასხა რამინს და

აგრე მიუწერა ვისის მაგიერ:

"ესე წიგნი გამკმარისა ნაძუისაგან -- ამწუანებულსა, მხიარულად

მოზრდილსა კუიპაროზსა წინაშე; მთუარისა დაზნელებულისა,

მილეულისა -- ცათა დამაშუენებელი ეღვარესა მთუარესა;

აოჯრებულისა და გამკმარისა ვენაჯისა -- ახალშენსა სამოთხისაებრსა

წალკოტსა: ცარიელისა და ბედითისა სადაფისა -- გაუპობელსა

თუალ-მარგალიტიანსა სადაფსა; მზისა ჩასულისა, დაღრეჯილისა --

აღმოსავლეთით ახლად აღმოსრულსა მზესა; დამკმარისა და

წახდომილისა ფურცლისა -- ახალ აღმოსრულსა წითელსა ვარდსა;

დამშრალისა ზღუისა -- თუალ-მარგალიტიანსა ჰომანისა ზღუასა;

გაუბედურებულისა და დასაწყლებულისა -- ყოველთაგან სანატრელსა

ბედნიერსა; სიყუარულისა სიკუდილისა დღემდი მიმტანებელისა --

გამწირავსა და უხანოსა; პირისა კეკლუც-ყოფილისა და აწ

დადუხჭირებულისა -- წამისწამ მომმატებელსა პირსა წინაშე; გულისა

ცეცხლითა დამწურისა -- ჩინურის სტავრისა მსგავსსა! თუალთა
დღე და ღამე უძილოთა, ცრემლიანთა -- თუალთა ნებირად
მხედავთა; კარგისა მოყუარისა, საკუთრისა, გულ-მჭურვალისა -- ავის
მქმნელსა და დამმტერებელსა; დასაწყლებულისა და გაბეჩარავებულისა
-- ყოვლისა ქუეყანისა მორჭმულსა ჯელმწიფესა წინაშე. დამიწერია
ესეთი წიგნი, ესეთსა ყოფასა შინა მყოფსა, რომელ ტანი სულისაგან
და სული ტანისაგან აბეზარ-მქმნია.

Page of edition: 205 Line of edition: 1 მე კიდევანობისა ცეცხლითა ვიწუი და შენ
სუმასა და სიხარულსა

Line of edition: 2 შინა ნიშტიანობ, მე სიყუარულისა საჭურჭლესა მეჭურჭლე

Line of edition: 3 ვარ და შენ მტერობისა ჯელისუფალი. აწ ამას გაფიცებ [ჩუენსა]

Line of edition: 4 სიყუარულსა და შეყრასა, და თუით დამბადებელსა ცისა და
ქუეყანისა

Line of edition: 5 ღმერთსა გაფიცებ, რომელ ესე წიგნი სრულად წაიკითხო,

Line of edition: 6 ჩემნი ჭირნი სცნნე და რაცა მომიჯსენებია, გაიგონო,

Line of edition: 7 იციცა რამინ, რომელ საწუთრო მბრუნავია? კაცი ზოგჯერ

Line of edition: 8 სნეულია, ზოგჯერ მრთელია; კაცი ზოგჯერ ჭირვეულია და
ზოგჯერ

Line of edition: 9 ლხინიანი, ზოგისათუის სიცოცხლეა, [ზოგისათუის -- სიკუდილი].

თუ ავად თუ კარგად, ბოლოდ ეგრეცა სიკუდილია, შემდგომად
განკითხვაა და ნაცულისა მოზღუევა, ამას სოფელსა ამბავი ოდენ
დარჩების, ჩუენი ამბავი ავთა და კარგთა ყუელათაგან იცნობვის, თუ
რაის მოქმედნი ვართ, შენ თუით იცი, თუ ჩუენ ორთა შუა რომელი
უფრო აუგიანი ვართ, რომელსა უფრო უწრფელობითა თავისა
ნება გუიძებნია, მე იგი წმიდა ვიყავ, რომელ გინახავს ყოველსა
ქუეყანასა ზედა, რომელ სიწმიდითა ცისა ცუარსა ვჰგუანდი და
სიტურფითა -- ვარდისა ფურცელსა; ვერა რომელსა მამაცსა ეპოვნა
ჩემთანა გულისნება და საწუთროსა არ დაედვა ჩემზედა აუგი,
კანჯარსა ვჰგუანდი, მინდორად მავალსა, ყუელასაგან გაუვლენელსა,
არა რომლისა მონადირისა პირი მენახა, შენ იყავ ჩემი მკლველი და
მომაცივებელი, შენ დამიდგი გზასა უწრფელობისა ბადე და დამაბი,
აწ მარტო ორმოსა შიგან ჩაგიგდივარ და წამსლვიხარ! მომალორვე,
მომაცთუნვე და აწ გამწირე, უზენარო! შენი ფიცი ქარსა
ჰგავს უხანოსა, შენი ზენაარი წყლისაებრ მდინარე და წარმავალი
არის, ეგრე გითქუამს: "მიფიცავს და ვისის აღარ შევეყრებო!"
მაშ, არ ჩემდაცა შემოგეფიცა, რომელ ვირემ სულნი გედგნენ, არ
გამწირო? აწ რომელი დავიჯერო? შენი ფიცი რომელი უფრო
მტკიცედ მიჩნდეს? შენი ფიცი ბუქსა ჰგავს და შენი შეყრა --
საჭურჭლესა, ქუეყანასა ზედა ამა ორთავე სახელი დიდად ითქუმის,
შენ ჰარირსა ჰგავ, მრავალფერად იქცევი; ოქრო ხარ, ავთა და კარგთა
მიხუდები, არა ჩემებრ ხანიერი მოყუარე, -- თუ შენ ჩემსა გუერდით
არა ხარ, სხუასა დიდხან ვის გუერდით ხარ?

ნახენ თუ რაზომნი ავნი ნაქმარნი გიქმნიან: უპატიოდ გამწადე
მეცა და შენიცა თავიცა, დიდისა ჯელმწიფისა ცოლი მომაცთუნვე,

თავისა გუარი და ნატამალნი აუგიან ჰქმნენ, ცრუ ფიცად გაჰყე.
გაუწირავი და ზენარიანი მოყუარე გასწირე, წახუე ჩემგან
შეუცოდებლად და დაუმძიმებლად, და ესეთისა მოყურისა აუგნი
მოსთუალენ, რომელ მას შენგან კიდე არავინ უვის, მე იგი ვისი ვარ,
Page of edition: 206 Line of edition: 1 რომელ მზეა ჩემი პიოი და თმა მუშვი; მე იგი
ვისი ვარ, რომელ

Line of edition: 2 პირისა სისავსე თხუთმეტისა დღისა მთუარესა მიგავს და ბაგე
Line of edition: 3 უკუდავებასა; მე იგი წყლიანი ვარ, რომელ სიყუარული ჩემი
Line of edition: 4 ხანგრძელია; მე ტურფათა დედოფალი ვარ და გრძნეულთა
ჯელმწიფე.

Line of edition: 5 მე შენგან უკეთესსა ჯელმწიფესა დია ვჰპოვებ, მაგრა შენ ჩემებრსა --
Line of edition: 6 ვედარავის, მე ოდესცა გამწირო და წამიხუიდე, შემოქცეული
Line of edition: 7 გუიანადლა მპოვებ.

Line of edition: 8 ნუ იქმ რამინ, -- რა ინანდე, ვისისგან კიდე წამალსა ვერას
Line of edition: 9 ჰპოვებ! ნუ იქმ რამინ, -- რა გულისაგან გასძლე, ჭაბუკობითა ვისის
ვედარ მოიჯელებ! ნუ იქმ რამინ, -- აწ შენ მთრვალი ხარ და
სიმთრვალითა გაგიტეხია ზენაარი! ნუ იქმ რამინ, რომელ რა
მოფხიზლდე, უცოლო და უმოყურო დარჩე! გნახავ ესეთსა, რომელ
ჩემსა წინა სტიროდე და პირსა ჩემისა დარბაზისა კარსა დასდებდე.
მტერობა სიყუარულად მოაქციო, მე მეძებდე და ვედარ მომხუდე.
რათგან ჩემგან და ჩემთა ბაგეთაგან გასძელ, გულისაგან უღონიოდ
უმაღლ გასძლები, რა შენ მე არ მმორჩილებდე, ჩემ გუერდით არ
გაიხარნა სხუასა ვის ჰმორჩილობ? მიჯნურნი ჯმა-მალლად ყივიან:
ვისცა ვისი არ აშუნია, მასა სიკუდილი შეეძინების.

უბედურობის ნიშნად გეყოფის, რომელ ღმერთმან ვარდი მოგცა,
მაშინლა მოშენებული წალკოტი წაგილო; გიჩუენა დაბნელებული
მთუარე და წაგილო ელვარე მზე. იქადი ერთისა ხისა პოვნასა და
არ იცი, რომელ ვენაჯი აღარა გაქუს. ნუთუ დაგუიწყებია. ჩემითა
სიყუარულითა თუ რა ჭირსა და უთმინობასა შინა იყავ? რა სიზმრივ
მნახი, გაჯელმწიფება გეგონის, რა სული ჩემი გეცის, მკუდარი
გასცოცხლდი!

კაცისა სირეგუნე აგეთი არის, რომელ ჭირსა და ლხინსა ადრე
დაივიწყებს. ეგრე გითქუამს: "მას უკანა სიყმე ჩემი დამიკარგავს,
ვინანი და ჰამო საწუთრო დამამწარაო". მაშა მე ეგრე მეგონა,
შაქრისა ლერწამი დაგრგე და უკანა ნაყოფისათუის გაგედგებოდე
და ნაყოფად ნავლელი გამოგესხა, მე რა შენგან ჭირნი მოვიგონნი,
ცეცხლი ფერჯით ტუინამდის გამიჯდების და თუალთა ჯეონი
მდინდების. რაზომი ჭირი ვნახე შენთუის და ბოლოსა ესრე მომიჯდა,
რომელ ჭა შენ მითხარე, და ძიძამან შიგან ჩამაგდო და ორნივე
ჰამოდ დასხდომილ ხართ. შენ შეშა მოილე. და ძიძამან ცეცხლი
შეაგზნა და ორთავე უნებლივ შიგან ჩამწუით. არ ვიცი,
შენგან ვჩიოდე თუ მისგან, ჩემისა ჭირისა სათავნო ორთაგანვე

იქმნა, რაზომცა შენგან მტერობა ვცან. კიდეგანობისა ბორკილით
დამჭედე და გულსა ცეცხლი ჩამიგზნე, თუალთა სისხლი მაღინე,
Page of edition: 207 Line of edition: 1 სისხლისა ტბასა ჩამაგდე და ჯეონსა შიგან
ჩამარჩევ, -- მე გული

Line of edition: 2 არცა ეგრე მეტყუის. შენსა წყევასა და შენგან ღმერთსა წინა
Line of edition: 3 ჩივილსა. ღმერთმან შენი ჭირი მე ნურა მომასმინოს, -- მე შენი ჭირი

Line of edition: 4 შენგან უფრო მეტკივნების; თუარა მუნამდის ეგრეცა ვსწერ

Line of edition: 5 წიგნსა, ვირემდინცა კალამმან სისხლითა წერა არ დაიწყოს და
Line of edition: 6 ვირემდინცა არ გნახო, რომელ ღმერთმან ნუთუმცა შენი უნახავი არ
Line of edition: 7 მომკლაო".

Chapter: 49

Line of edition: 8 მეორე წიგნი ვისისი რამინს თანა

Line of edition: 9 "თუ შუიღნივე ცანი ქადალდად მქონდეს, სრულად მასკულავნი
მწიგნობრად მყვეს. ღამისა ჰაერი მეღანი იყოს, ასონი ფურცელთა,
ქუიშათა და თევზთაებრ ხშირად სხდენ, -- აღსასრულამდინ
იმედი და ნატრა ჩემისა მოყურისა ნახვისათუინ მქონდეს, --
შენმან მზემან, ნახევარსა ვერცა მაშინ დავსწერ სურვილსა.

მე შენისა სიშორისაგან კიდე ვერა შემაშინებს, მე უმენობისა
კიდე ვერა შემაჭირვებს. შენგან შორს დარჩომილსა არა მაქუს
გამოსუენება, არ მომივა ძილი, და თუ დამეძინოს, შენივე სახე მითქს
თუალთა წინა. მე უშენოდ საბრალო ვარ, ესრე რომელ მტერთაცა
ვეწყალვი. რომელი ჩემად სალხინოდ მიჩს. რა მას ვიქმოდი და
თუალთაგან ღუარად ცრემლთა ვიდენდი, ამას მიგავს. ვითამცა
ცეცხლსა ცეცხლითა ვავსებდი და ჭირსა ჭირითა ვჰკურნებდი. მე
უშენობისათუის მგლოვიარედ ქუე ვზი და შენ ჩემსა მტერსა
გუერდით მხიარულობ და იშვებ. ატირდების თუალი ჩემი, რა ნახოს
მოყუარისა სადავე მტერისა კელთა შიგან. ვითამცა კიდეგანობა
შენი ცეცხლი იყო, რომელ თმობისაგან კიდე არასა დასწუავს. სიცხესა
შიგან ვერავინ დაიძინებს და მე ცეცხლსა შიგან მყოფმან ვით
გამოვისუენო?

მე იგი ძუელი ნაძუი ვარ, რომელ შენმან კიდეგანობამან წამაქცია,
გამაჯმო და დამწუა. შენ რომელ ჩემსა ნაკუთსა ისრისაებრ
მართალსა იცნობდი, შენმან გონებამან გაამრუდა, საგებელსა ზედა
დაცემულ არს. ჩემად წყალობად, ნახვად და კითხვად რა მოვიდენ,
რაზომცა ჩემსა მიდამოსა დასხდენ, ასრე დასაწყლებულ ვარ,
რომელ ვერ მნახვენ, ზრახვით და კიცხუით ესრე იტყუიან: ნუთუ

Page of edition: 208 Line of edition: 1 ჩუენი სნეული ნადირობად წასრულა, აქა აღარ
არის? შენისა ნახვისა

Line of edition: 2 ნატრასა ასრე გაუჯდია ჩემი ტანი, რომელ თუალ-ხილულნი კაცნი

Line of edition: 3 ვედარ ნახვენ, კუნესითა ოდენ შეიგებენ ჩემსა სიცოცხლესა და აწ

Line of edition: 4 უსუსურობითა არცდა კუნესა შემიძლია, შენითა კიდეგანობითა

Line of edition: 5 ამისგან კიდე სარგებელი არა დამრჩომია, რომელ, თუ სიკუდილი

Line of edition: 6 მოვიდეს და წელიწადსა ერთსა მეძებდეს, ესრე დალეულ ვარ, შენმან

Line of edition: 7 სურვილმან, რომელ საგებელთა შიგან ვერცა იგი მპოებს, თუცა

Line of edition: 8 უშენობისაგან მენატრების, ამით სიკუდილისაგან უშიშ ვარ, ვირე

Line of edition: 9 ესრე ვარ, შენი შეჭირვება მთათაებრ გამდიდებია და თმობისა გზა გამძნელებია, ამა ჭირისაგან ნუ მიკსნას ღმერთმან, თუ უშენობისა გაძლება მაქუსლა! და ვით ჰქონდეს მას გულსა გაძლება და თმობა, რომელ ჯოჯობეთისა საჯუმილსა ჰგუანდეს და არცაღა თუით მისი სისხლი არის მას შინა, არა თუმცა სხუა? ასრე ტყუილია, თუ სული სისხლითა ცოცხალაო, მე სისხლი აღარ მითქს და ჯერეთ ცოცხალ ვარ.

ჰე, საყუარელო, ვირე შენ მახლვიდი, ტანი ჩემი ხე იყო, რომელსა ნაყოფად ვარდი ჰქონდა, აწ ამით ჯამს ჩემი წუა, რომელ უნაყოფოსა შტოსა ყოველი კაცი დასწუავს. რა წახუედ, წამივიდა თმობა; რათგან ვერ გნახავ, აღარცარას ვილხენ, უშენობითა ნება ჩემი წამსლვია და, ვირე შორს ხარ, არცაღა იგი შემოიქცევის, საწუთრო ესრე ამშფოთებია, ვითამცა ეტლთად შებმულ ვიყავ; საწუთო ესრე ამშლია, ვითა უთავო ლაშქარი; შეჭირვებასა ქუეშე ესრე შემდიამდების დღე, ვითა ველურსა თხასა ავაზისა შიშითა. თუ ესეთისა ყოფისაგან ვტიროდი, ნუ გიკუირს, ნუვინ მიაუგებთ, მე ვარ უმოყურო და ჭირთაგან მოყურიანი, მე ვარ უსაქმო და მიჯნურობისა საქმეთაგან დაბნეული, ვერას გავისუენებ უშენოდ, ნუთუ შენ იყავ ჩემი სიცოცხლე. რომელ უშენობითა გულსა შიგან ჩემსა დასთესე შენი სიყუარული და აწ, ზენაარ, მორწყე სიხარულისა რუითა.

ნახე ერთხელ კულა ჩემი პირი, რომელ არა ვეჭუ თუმცა მისებრი ანუ ყუითელი ოქრო გე ნახა, თუცა მტერი ხარ და მესისხლე ჩემი, ეგრეცა შეგებრალები, რა მნახო, და თუცა გამწირავი და უხანო ხარ, რა ჩემნი ჭირნი ნახნე, გეწყინების და დაგიმძიმდების. ეგრე მეტყუიან, სნეული ხარ და მკურნალი ძებნე, რომელ გარგოს რაო, მე თუით ჩემისა აქიმისა და მკურნალისაგან მკუდარი ვარ, ჩემმან მკურნალმან მიმუხთლა და მიღალატა, მისისა მუხთლობისაგან დასნეულებულ ვარ! მე ვირე ესრე საწყლად ვარ, შენ გეძებ ღონედ, შენისა ნახვისაგან კიდე ჩემი რგება არას შეუძლია, ვერცა

Page of edition: 209 Line of edition: 1 გულსა შევიჯერებ შენისა სიშორისათუის. არა ვარ ღმრთისა და

Line of edition: 2 ბედისაგან იმედ-გარდაწყუედილი, რომელმცა ჩემი ელვარე მზე კულა

Line of edition: 3 არ მიჩუნა, თუ შენისა პირისა მზე მოვიდეს, ჩემისა შეჭირვებისა

Line of edition: 4 ღამე განათლდების, შევებრალები ადრინდელსა მტერსა და

Line of edition: 5 ნუთუმცა შენცა შეგეწყალე: არ მტერთაგან რამე უფრო სამტერო

Line of edition: 6 შემიცოდებია, და თუ ამა წიგნსა წაიკითხავ და არცა აწ შეგეწყალე,

Line of edition: 7 რა ჩემთა ჭირთა სცნობ, სრულად უზენარო და გამწირავი
Line of edition: 8 თურე ხარ".

Chapter: 50

Line of edition: 9 მესამე წიგნი ვისისი რამინს თანა

"მიუცილვებლად ჩემო საგონებელო, რა წახუედ და მოგშორდი, გული და ცნობა ჩემი თანა წაგიტანია, მით გვედრებ, გარნა მას ვიკითხავ, რათგან წამიხუე, ჩემგან მძევალი რადლა გინდოდა? მე შენთუის, უზიაროდ მომიცემია სული, გული, გამოსუენება და თმობა, მე უამისოდ ლხინისა მძებნელი ვითლა ვარ? ჩემი გული წამსა მოუშორვებელი ესრე შენი მნატრელია, ვითა სნეული სიმრთელისა. მას სხუისა ვისისაცა სიყუარულისა ძებნა არ შეუძლია, რომელსა გულსა სიცოცხლე შენგან უნდა, მას გულსა შენ ვითა დაავიწყდები? რაზომცა შენგან ჭირნახულია, ეგრეცა სულთაებრ უყუარ. თუცა შენ ჩემზედა რეგუენობითა უღმრთოდ იყავ და გამწირე, მე ვერცა ეგრე მოგიშორებ, აწ უფრო მეგონები, აწ უფრო მიყუარ და რაცა ავი გიქმნია, ვერ დაგაყუედრებ. მუნამდის გდევ და გემუდარები, ვირე ჩემი სიმართლე და შენი უსამართლობა არა სცნა, რათგან შენი საქმე უხანობაა, მე გულმაგრობასა რად მაყუედრებ? ჩემი გული წყალსა შიგან რვალივითაა და შეუძრავად ძეს სიყუარულისა ხანიერობისათუის, მით არ მოიჯოცების გულისა ჩემისაგან სიყუარული, რომელ ქვისა და რკინისაებრ მაგრად მაქუს, და თუ ესრე შეუწონელი არაა, მაშა ვითა გლახ გავსძლე ეგზომი შენი ჭირი და ჯავრი, რომელ შენისა უღმრთობისაგან სიცოცხლე მომწყენია, ვითავე შენი სიშორე, სიყუარულისა ღუინო, შენთა ბაგეთაგან რომელ ვსუი, მითცა ესრე მოუქარვებელითა სიმთრვალითა მთრავს.

რა მზე ანუ მთუარე დავინახო, შენი ჰირი მომეგონების და, რა ისარი ანუ სარო დავინახო, ათასჯერ თაყუანის-ვსცემ შენისა ნაკუთისა მიმსგავსებისათუის, სადაცა ვარდსა ვჰპოვებ, მოვჰკოცნი დაწუთა შენთა სახებისათუის, ცისკრისა ჟამსა მტირალსა და მკუნესიარესა რა ნიავემან იისა და ვარდისა სული მომართუას, ამით მოვილხენ, რომელ ეგრე ვიტყუი: ნუთუ ჩემი საყუარელი მოვა და მისი

Page of edition: 210 Line of edition: 1 სული მეცემის? რა მიმელულნეს. შენსავე სახესა ვსჭურეტ. ამით

Line of edition: 2 ვიხარებ. ზოგჯერ შენთა საქმეთაგან შენთანვე ვჩივი, ზოგჯერ შენისა

Line of edition: 3 სიშორისათუის შემოგტირ. მძინარესა დამემოყურები, რა ჭირი ჭირსა

Line of edition: 4 მომემატოს და გამედუიდოს, რადლა დამემტერები? თუ მძინარესა

Line of edition: 5 სიყუარულსა მიჩუენებ, რა გამედუიდოს, რადლა დამამძიმებ?

Line of edition: 6 სიზმარსა შინა მოწყალე ხარ, საცხადოდ ეგრე უწყალო და სულთა

Line of edition: 7 წამკუმელი რადლა ხარ? მღუიძარე დაღონებული გეაჯები, გიკმობ

Line of edition: 8 და არ მოხუალ, ამით რომელ ვიზახდე და ვტიროდე; და რა დამეძინოს,

Line of edition: 9 უმადლოდ მოხუალ და მნახავ, ამისათვის რომელ უფრორე უთმინოდ

მომესურვოს შენთვის. ოდეს გაიხლე, იგი ჟამი, და აწ სიშორისა თუცა წამია, სწორად მალხენენ. ოდითგან წასრულ ხარ, ბნელი და ნათელი ჩემთვის გასწორებულა. დღე და ღამე გამერთებია; შენგან დაგულსა გულსა შენი სახე ოდენ დამრჩომია და სიშორისაგან სნეულსა შეჭირვება. ესრე დიდად მსურიან, რომელ, რა მეზმანო, მასცა დავსჯერდები და ღმერთსა ვჰმადლობ.

მაგრა ჩემი დაჯერება ფრინველსა მახე-შებმულსა ჰგავს. რომელ აღარა ღონე აქუს. მშობელთაგან ოაწყეულსა ვჰგავ თუ: "ღმერთმან გაშოროს, რასაცა ეძებდეთ". მიჯნურობასა ესრე გაუჭდივარ, რომელ შენი ოცნებაცა სიხარულად მიჩს. ასრე გლახ დაჭირვებულია გული ჩემი, რომელ ესეცა სიხარულად უჩს და ძილსა ინატრისვე. მე ოდეს გეახელ, მაშინ ვნაზობდი ამა ჭირისა მოულოდნელი, ამით არ მეძინის, და აწ სიშორისაგან თუალთა სისხლისა დენითა არ მძინავს. ნახე თუ ძილისაგან გამოსუნება ოდეს მომხუდებოდა მაშინ ნებიერობითა და აწ შეჭირვებითა ესრე მყოფსა! და აწ შენსა მიჯნურობასა შიგან დავლიენ ცუდად დღენი ჩემნი! შენი მიჯნურობა რა დავთესე, უძილოთა თუალთაგან ეგზომი ვრწყი, რომელ გულისაგან თავამდი გამსლვია. გული ჩემი სადაფსა ჰგავს. რომელ შენი სიყუარული შიგან დამთესლებია და მისი ამოღება ადვილად აღარავის შეუძლია. ნუთუმცა არ გამწირა ღმერთმან და შენსა ნახვასა შიგან შენ ჩემგან რცხუენილი იყავ და მე ხანიერობისათვის ურცხუენელი და ენა-გრძელი, შენზედა ეგზომთა ჭირთა არ ცუდად გარდამჰდელი!"

Chapter: 51

მეოთხე წიგნი ვისისი რამინსა თანა

"მითხარ, ორისა კუირისა მთუარეო, რად გამწირე. რომელ ჩემისა მესისხლეობისათვის მოსწრაფეობ? თუცა შენ თავისა წადილითა ყოველივე გშუენის, მე არა თუცა ამას საწუთროსა შიგან, შენგან

Page of edition: 211 Line of edition: 1 კიდე ღზინი აღარცარა მას საუკუნესა მომინდების, ეგრე მეტყუიან:

Line of edition: 2 "ვისო, ნუ ჰკუნესი! ერთისა უხანოისა მოყურისათვის ეგრე

Line of edition: 3 გასლვა რად უნდა? კაცსა მიჯნურობასა სხუისა სიყუარულისაგან

Line of edition: 4 კიდე არა დაავიწყებს და შენ მის უკეთესნი არა დაგელევინო".

Line of edition: 5 მე ამას რომელნი მეტყუიან, ესე არ იციან, რომელ ვარდისა წყალი

Line of edition: 6 რაზომცა წმიდაა, წყურვილსა წყაროისა წყალი უკეთ არგებს;

Line of edition: 7 რომელსაცა ღუიძლსა გუელმან უცეს, მას ტაზარაზისა თერიაყი

უფრო

Line of edition: 8 დაშუენდეს; შაქარი რაზომცა ტკბილია, მოწამლულსა წამლისა

Line of edition: 9 წამალნი უჯობს, მე რათგან შენ აღარ გხედავ, მოშურნეთა ჩემთა უშენო მნახეს, სხუამცა სათავისოდ ღვინი რადღა ვძებნე, ანუ შენად ნაცულად გული ვისცა მივსცე, რომლისაგან მე ნაწილი აღარა დამრჩომია და ესრე შენთვის გამისაკუთრებია, მე შენად ნაცულად არავინ მომეკერების და სხუისაგან გულსა სარგებელი არ მომხუდების, თუ ჳელი აღარ მედგას, რაზომცა თუალ-მარგალიტისა მოვისხა. ჩემთვის უსარგებლოა, შენ მზე ხარ და ჩემი დღე უმზეურად არ ნათობს.

ჳე ლაშქართა თავო, ოდეს შენ გიახლე, სადაფი ვიყავ და შენ მარგალიტი: რა გამოედოს, არცაღა პატივი აქუს; ეგრე ვედარავინ ჩაუგდებს, მაშ ჳამს ჩემგანცა ეგზომი ცოდინი, რომელ მე შენგან კიდე სიყუარული გულსა არავისი ჩავიდვა, კაცსა სოფელსა მყოფსა ყუელასა ნაცუალი ექმნების სულისაგან კიდე, და შენ ჩემი სული ხარ, უშენოდ მე შენი ნაცუალი რა ვძებნო? და თუ ვეძებდეცა, რა ვპოვო ეგეთი: მთუარე მზისაებრვე რომელსა ჳამსა ნათობს? მე რა შენგან გაყრილ ვარ, პირი არ დამიბანია და ტანისამოსი არ გამომიცულია, ვითა მისთვის ხლებურ ვარ და მისი სული მეცემოდესო. მე ვირე შენი სიყუარული ასრე მტკიცედ მაქუს. სხუამანცა ჩემგან ვინ გაიხარნა? ჩემი გლახ საწყალი გული საქარავნოსა ფუნდუკსა ჳგავს, შენისა სიყუარულისა ქარავანი მიწყით შიგან დგას, და თუ მან ადგილი არ დაცალოს, სხუა მოქარავნე ვინ დაეტევის? ვისა ტანი შეჭირვებითა თმისაებრ დამწლობია, -- გული ქვისაებრ გამმაგრებია თმობითა, ქვასა შიგან ნერგსა არავინ დარგავს, მით რომელ ჳირი და ნერგი ორნივე არ გაცუდდეს. რაზომცა აწ მაშორავ, ეგრეცა სიცოცხლისა ჩემისა მიზეზი და თუალთა ჩემთა ჩენა შენ ხარ. ნუ უძებ უმეცრობითა ჩემსა კიდეგანობასა! ჩემგან კიდე საშენო სხუა აღარავინ იპოების და შენგან კიდე საჩემო, მე მაისი ვარ და შენ გაზაფხული, -- განაღა უერთმანერთოდ არ ეგების! შენ კაკაბი ხარ და მე -- მჭირნე კლდე! მე ზღუა ვარ ცრემლთა დენისაგან და შენ -- თევზი, რათგან ესენი უერთმანერთისოდ არ ეგებიან, მიკუირს

Page of edition: 212 Line of edition: 1 თუ ეგზომსა ხანსა ჩემგან კიდეყოფა ვით გასძლე? შენ წითელი

Line of edition: 2 ვარდი ხარ და მე -- ყუითელი. შენ სიხარულითა გაფურჳუნილი

Line of edition: 3 და მე -- ჳირითა. მრავალფერობა ვარდთა მიწყით ერთსა წალკოტსა

Line of edition: 4 შიგან ჳამს. მოე, ჩემო, შენითა სიწითლითა ჩემი სიყუითლე

Line of edition: 5 დაფერე! უშენოდ სულნიცა უპატიო იყოს, საწუთროსა უშენოდ

Line of edition: 6 რამცღა პატივი ჳქონდა? თუალნი უშენობისათუის მიწყით უძილონია

Line of edition: 7 და გული ნიადაგ მძინარე, რომელ თავისა გზა აღარ ვიცი.

Line of edition: 8 ეგრე მეტყუიან: "რათგან მას მოყურად მასკულავი დაუჭირავს,

Line of edition: 9 შენ მთუარე დაიჭირე. ნუ ჳკუდები უხანოისა მოყურისა გონებითა.

პირველ მისგან გამოჩენილია უზენარობა, იგი ცრუებულა შენგან და

ნულარცარა შენ გაგვა მისიო". რაზომცა მას მართალან და ღმერთი ჩემზედა შენ უარ-ჰქენ, შენმან მზემან, ამისი ღონე არა მაქუს. არცა ჩემსა გულსა სხუისა ვისიცა, შენგან კიდე, სიყუარული შეუძლია. და რათგან მოყუარეთაგან ბედი ეგზომი მაქუს, რამცა რალა ვძებნე? მე რაცა აქამდინ ჭირი და მიჯნურობა გარდამიჯდია, მეყოფის, სხუასა ეგზომსა სასჯელსა ვედარ გავსძლებ და არცა დავებმი. მე ეგრე ტურფად ჯელნი ვერ შემიდებვან. თუმცა ესრეთვე ფერჯთა მომინდა. მე მიჯნურობითა რა სარგებელი მინახავს, რომელმცა ჯელთა ჭირსა შიგან შევიდე თავი? მე ყოვლისა სამიჯნუროისა და კეკლუცთათუის აბეზარ-ქმნილ ვარ, მტკიცე სიგელი დამიწერია, ვისისაცა საგონებელისათუის ცეცხლი დამივისია, ჩემისა გულისა და ბედისათუის მინდობილ ვარ. მე იგი ფრინველი ვარ, რომელსა სიფრთხილითა ზირაქად სახელ-სდებდენ, და აწ ორითავე ფერჯითა მახესა დაბმულ ვარ. ვაჭრისაებრ ზღუასა შევედ, რომელ ცოცხალი გამოსლვასა აღარ ეჭუდა და საჯელმწიფოსა თუალ-მარგალიტსა ეძებდა. გრძელია ჩემი ამბავი, რა ყუელასა ვიტყოდე, [თუ] ზღუასა შიგან [ვით] ჩავირჩე. სიარულსა შიგან ზურთისაგან მეშინიან, გამოსუენება არ მინახავს და სათავნო წამჯდომია. აწ ღმერთსა ჯელაპყრობით მას ოდენ-ვეაჯები, რომელ ამა საშინელისა ღელვისაგან მიქსნას, და, ვირე ცოცხალ ვიყო, ზღუასა აღარ შევიდე. მე შენისა ჯავრისა და სიყუარულისაგან ესრე გასრულ ვარ, რომე მიფიცავს, უხანოთა კაცთა აღარა დავეახლო, აღარც არავისგან იმედი მქონდეს. მართ ჩემად მწედ და მარგებლად ღმერთსა ვიგონებ და მას ვევედრებო".

Chapter: 52

მეხუთე წიგნი ვისისი რამინსა თანა

"მოყურისა კიდეგანობა და მოლოდნა მაშინ დიდად ჰამოა. თუ უხანობა და გამწირაობა არ ერთოს; .თუცა თუ კიდეგანობა მწარეა ნახვისა მომლოდნობა მას დაავიწყებს; სიმარტოვისა გამღება ჰამოა,

Page of edition: 213 Line of edition: 1 თუ შეყრისა იმედი ჰქონდეს, მიწყით ერთგან ყოფნა მოყუარეთა

Line of edition: 2 აუგიან ჰყოფს, პირველ თუით სხუათაგანცა შემოსახედავად,

Line of edition: 3 მერმე ერთმანერთსა თანა რაზომცა უყუარდეს, ცოტა რამე

Line of edition: 4 დაუძიმდების ერთმანერთისაგან ზოგჯერ ეკუმტვიან ერთმანერთსა,

Line of edition: 5 ზოგჯერ უწყრებიან, ზოგჯერ იმდურვიან და ქუშობენ, ზოგჯერ

Line of edition: 6 აყუედრებენ სხუასა რასმე და ყუელასაგან უარესი ზნე მიჯნურობასა

Line of edition: 7 შიგან ესეა, თუ გამდენ ერთმანერთისაგან და ბოლო შეექმნას მათსა

Line of edition: 8 სიყუარულსა, გულისადა ესრე ვერ შეჯერებულ ვარ, რომელ ოდესცა

Line of edition: 9 ჩემსა გულსა სიმარტოე მოეწყინოს და მოყურისა კიდეგანობისათუის

შემომჩიოდეს, მე ეგრე ვეტყუი: "დათმე, ჭირი გინახავს და ჭირისა ბოლო მიწყით ლხინია; და ზამთრისა წავლისა შემდგოად მიწყით ზაფხულია; ნუთუმცა ჩემგან მისისა შეყრისა ბოლოცა ასრევე მოჰქდა? აწ მოიჭირვე წელიწადი ერთი, რათგან მისისა ნახვისა წამსა მოელი, თუ ერთსა დღესა მის გუერდით სიხარული მოგხუდეს, ორისა წლისა ჭირი დაივიწყების, შენ, გულო, მეწალკოტესა არა უარეს ხარ, არცა იგი შენი საგონებელი ვარდისა ხესა უარეა, მას ჰხედავ თუ: რა დარგოს, რაზომსა ჭირსა ჰნახავს მოკრეფამდინ, დღე და ღამე ჭირსა და კაზმასა შიგან არის, კელსა ეკალი ესობის ამისითა იმედითა თუ: ვარდი ოდესმე გამოესხმისო, აგრევე იადონსაკაცი შეაგუებს, აჰმევს და ასუმევს, დღე და ღამე მას სჭურეტს ტკბილისა გულითა, გალიასა ძუალითა და მძივითა მოუკაზმავს, ალამაზებს, და ამისათუის იჭირვის წელიწადსა შიგან -- ამო კმა ამოილოსო, რომელ მე გავიგონო და გული გამიმხიარულდესო, ჰხედავ მასცა, რომელ ზღუასა შიგან შევლენ, ეგზომსა ჭირსა და შიშსა გარდაიკდიან მოუსუნებელნი, არცა ძილითა მორჭმული იქმნების და არცა მკლავითა, ზოგჯერ სიცოცხლისათუის მოიშიშობს და ზოგჯერ საქონლისათუის, მაგრა იმედისათუის გასძლებს ყუელასა: ნუთუ სარგებელი რამე მომხუდესო! ეგრევე ფეროზისა და ლალისა მძებნელი დღისით მიწყით კლდესა სთხრის, ქვა და წერაქუი აქუს, კელთა იტკივნებს ამისითა იმე.დითა, ნუთუ კარგი თუალი ვპოვოო, დღისით თხრისაგან არა სძინავს და ღამით -- შენახვისაგან".

საწუთროსა სიხარბე და მოლოდნა ყოველსა ადამიანსა სჭირს, და მეტადრე შენისა ნახვისა, ვირეცა მზე და მთუარე აღმოვალს, მუნამდინცა მე შენგან იმედგარდაწყუედილი არა ვარ, ჩემსა გულსა შიგან სიყუარული ბზისა ხესა ჰგავს, ზამთარსა და ზაფხულსა მიწყით მწყანეა, და შენსა გულსა შიგან სიყუარული ზამთრისა ხესა ჰგავს, ნაყოფი და ფურცელნი დასცუვიან და კმელი ხე ოდენ

Page of edition: 214 Line of edition: 1 დაგრჩომია. გარნა ამისი მომლოდე ვარ, რომელ ესეთი გაზაფხული

Line of edition: 2 მოვიდეს და გაანედლოს, ფურცელი გაუწირაობისა გამოსხას და

Line of edition: 3 ნაყოფი სიყუარულისა, და გაწირვისა ნანვა სამი ეგზომი მისცეს,

Line of edition: 4 რომელ მე ღმრთისაგან იმედიანი ვარ, თუცა შენ ყოლა აღარ

Line of edition: 5 მოიგონებ ჩემსა გულსა.

Line of edition: 6 მე კმელი შტო ვარ და შენ -- მხიარული გაზაფხულისა ჰაერი;

Line of edition: 7 მე გლახ უღონო და საბრალოდ გასულ ვარ და შენ მდიდარი,

Line of edition: 8 უწყალო, ძუირი და გაუვლენელი ხარ. ვტირ დღე და ღამე, სხუა აღარაა

Line of edition: 9 ჩემი ღონე ტირილისაგან კიდე. უღონო და საბრალო ვარ ასრე დამწყუარი გლახ, რომელ ლხინისა ღონედ ტირილი ოდენ მაქუს. ვჰგავ სნეულსა მიჭირვებულსა, რომელ მისჭირვებოდეს და სიცოცხლისა იმედსა არავე გარდასწყუედდეს. მას კაცსა ვჰგავ, მარტოსა, სნეულსა, გაბეჩარავებულსა. გამოვარდნილსა, რომელ სახლისა და ნატამალთა

სურვილი ჰქონდეს და ღონე აღარას. მისებრვე ყოველთა.
ჟამთა ვზი გზასა ზედა, შენსა ამბავსა მომავალთაგან ვიკითხავ;
ეგრე მეტყუიან: "რას იკითხავ? მისგან იმედი გარდაიწყვიდეო". მაგრა
მე უკუნისამდი იმედიანი ვარ და არცა გარდავიწყუედ იმედსა შენგან,
რომელ სულნი დამრჩომიან. თუ იგი სრულად არ დამელივნენ.
შენისა ნახვისა მომლოდნეობისათვისცა. მიჯნურობითა თმოზა
წამსლვია. შენისა ჯავრისაგან სრულად ამით უფრო არ დამწუარ ვარ.
რომელ კულა ნახვისა იმედი წყალსა მაპკურებს, და თუ უიმედო
ვიქმნა, ვაი ჩემნი დღენი, რომელ წამსაცა დარჩომა ჩემი აღარ ეგების".

Chapter: 53

მეექუსე წიგნი ვისისი რამინს თანა

"მინახავ ერთხელ, რამინ, რომელ არ იყავ ესრე დიდისგემო და
ამპარტავანი, არ იყავ ესრე თავისა ჳელთა მქონებელი და ესდენ
მწუავეთა სიტყუათა მთქუმელი, არ იყავ ესრე კუმტი და დაუკარავი.
მინახავ ესრე, რომელ, რა სულთქნი. შენმან სულთქნამან ჰაერი
გააშავის. შენისა გულისა კუამლმან მთუარე დააზნელის. ბედიტობითა
გზის პირისა მიწასა ჰგუანდი, შენთა მტერთა და მომურნეთა
წადილისაებრ იყავ და მე მაშინ განაღა აგრე [ვიყავ], აწ ვითა შენ
ჩემთუის ხარ? ათასჯერ მე უფრო შენი გაუკუირვებელი და ბედიტად
მხედველი ვიყავ. ჯოჯოხეთსა ჰგუანდა შენი სული კუამლისაგან,
ზღუასა ჰგუანდეს თუალნი შენნი ცრემლითა. რომელსაცა დღესა
უმცროსი იტირი, დიჯლისა ოდენი წყალი ეგრეცა გარდმოვიდის
შენთა თუალთგან.

Page of edition: 215 Line of edition: 1 აწ ჯიმშედისაგან უფრო გადიდგემოებულ ხარ
და ცად გასრულ

Line of edition: 2 ხარ, უღონოდ იგი ჟამი დაგუიწყებია, რომელ მიჯნურობისაგან

Line of edition: 3 თმოზა აღარ გქონდა. ვაი, რომელ შეიგენ ჩემი გულის-პასუხი და

Line of edition: 4 ჩემგან საშენო სიყუარული და მით დამიძაბუნე ესრე. რად ხარ

Line of edition: 5 საჩემოდ ნავლლისაებრ მწარე, რათგან სასხუაოდ უკუდავებისაებრ

Line of edition: 6 სიტკბო იცი? საყუელაოდ ლმობიერი ხარ, ჩემთუის ოდენ რად

Line of edition: 7 კუმტობ? შენ ათასი საჭურჭლე ტურფითა სავსე გიპოვნია, რა

Line of edition: 8 საკუირველია, თუ მაგით გლახასა ექადოდე? რა გაგვა, თუ შენ
შენითა

Line of edition: 9 თავითა იქადდე და მე შენითა შენგან უფრო ვიქადდე? რათგან

გეთი საქადული ხარ, დამემორჩილე, რომელ გმორჩილობდე, რაზომცა

შენი პირი გაზათხულია და შენთა ღაწუთა ზედა მიწყით წითელი

ვარდი ყუავის, ეგრეცა ესე მოიგონე, რომელ ზაფხულისა ყუავილი

სთულამდი დარჩების, საწუთრო მიღმართ--მოღმართია. ნუ

მოჰზიდავ მოყუარეთა ზედა მტერობისა მშუილდსა, ნუთუ ანაზდად

გატყდეს და შენვე გეცეს. თუ შენი კაპარჭი ისრითაცა სავსეა,

მუნით ერთსაცა შენსა მოყუარესა ნუ შესტყორცებ.

ჩემი გული მწუადას ჰგავს კიდევანობისა ცეცხლთა ზედა წუითა;
რათგან უცეცხლოდ არ მიშუებ, ბარე ნელადრე ნთება მათნიე.
ნუ მიზამ, რაცა შენთუის არ მიყოფია და ნუ გინდი უპატიოდ, ნუ
ხარ საჩემოდ ეგრე უსამართლო, ერთხელ ოდესმე მეცა ვიყავ
შენებრი სანდომ-საყუარელი და ეგზომი ნაზობა არ მიქმნია და არცა
ეგზომი ნებიერობა, აწ ვითა შენ ნებიერობ, სიამოვნე არ დარჩების
მოყუარეთა, რა ერთმანერთისა უჟამოდ ნებიერობდენ, ამპარტავნებითა
თავი ცამდი გაგიღია და დიდისგემოობითა კულა თავი გაგიბედითებია,
ჩემებრვე კაცი ხარ, ანგელოზისაებრი დაუკარაობა რად
გინდა? თუ მზისაებრცა მაღალი და ელვარე ხარ, სალამოსა ჟამსა
ეგრეცა დამდაბლდები და ქუე ჩამოხუალ, მე შენისა გულისაებრ
გაუვლენელსა გულსა ვკნატრი, დაუკარავს, უხანოსა და უმეცარსა
მისთა გამვლენთასაცა, ეგეთისა გულისა უფალი ყოველთა ჭირთაგან
მკსნელია და ყოველი კაცი ეგეთისა გულისაგან მიეცემის ჭირსა,
პირად მჭურეტელთაგან სანატრელ ხარ და გული აღმასსა გიგავს,
მე მეჯავრების, რომელ [არ] აგეთივე მაგარი გული მიც და არ
შენებრი უხანო, გამწირავი და უხენარო ვარ, თუმცა შენითა
გონებითა არ ვკუდებოდე! თუ შენ შენისა სიავისა მძებნელი ხარ და
საჩემოდ ავისა სიტყუისა მთქუმელი, მე ამა ერთისაცა მნდომი არა
ვარ, მე სიყუარულსა ვკმატებ, თუცა შენ -- მტრობასა; მე ცეცხლსა
ვამლიერებ და შენ წყალსა ასხამ, რა მე დედამან ჩემმან მშობა,

Page of edition: 216 Line of edition: 1 ჩემთანავე ჩემგან გაუწირაობაცა შობა და რა შენ
დედამან შენმან

Line of edition: 2 გშობა, გამწირაობაცა თანადაგებადა, მე თუით ჩემსავე ბედსა თანა
Line of edition: 3 ჩემმანვე გულმან მიმცა ჭირსა, რომელ უხანოისაგან ხანიერობასა
Line of edition: 4 ეძებდა, აწ ამით მათ ზედა, ვითა მტერთა, შურსა ვიგებ, რომელ
Line of edition: 5 შენთა გზათა უკანადგომისაგან თუით აღარ სად რაა, მითცა აწ
Line of edition: 6 სანიშნოდ გაგიწდია, ვითა სასაგნო ასაბადი, და მუნამდის ესროდი,
Line of edition: 7 რომელ სიბრალული და ნანვა შენვე შეგექმნას და ეგრე სთქუა:
Line of edition: 8 "ვინცა ფათერაკი იყიდოს, ესე მას მართებსო", არაშს ამისთუის
Line of edition: 9 აქებენ, რომელ სარავითა მარავს ისარი გამოუგდია და მას მით
ჯეანგირი ჰქუიან, შენ მე წამსა და წამსა ათასსა პირალმასსა ისარსა
გორაბით მარავს გულსა და სულსა დამასობ, ესე სახელი ჭაბუკობისა
საქებრად შენ გმართებს, არ არაშსა, რომელ ასითა ეჯითა უშორე
სტყორცებ ჩემად საკლავად ისარსა, და ეგრე შორით აწყენ შენთა
მოყუარულთა.

ვაიმე, რა უწყალი და მაგარი გული გიც! ეგზომისა შენისა
წყენისაგან პირი ჩემი დაგიყუითლებია და გული ჩემი დაგიწუავს.
და ამისაგან კიდე არა მიკუირს, რომელ შენგან ეგზომსა ჭირსა და
ნავდელსა მოუსუენებელად ვარ და ვერცა ეგრე გელევი. თუ რკინა
არა ვარ ანუ ქვა, ამისი გამღება საკუირველია, რასაც შიგან ვარ.
ეგრე მეტყუიან თუ: ნუ სტირ, მეტიტა.ტირ.ილითა დასნეულელებულ
ხარ და, ვითა თმა, გაწლობილ ხარ, ეგრე მას ჰმართებს, რომელ
მოყურისა ნახვისაგან იმედგარდაწყუელილი იყოს, გარნა ესე არ იცი

-- ვითა წუიმისაგან მოვიდეს ნაყოფი, ეგრევე ჩემთა ცრემლთაგანაც მოვიდეს ჩემი მოყუარე! რა გაზაფხული მოვიდეს, წალკოტი ვარდსა მოისხამს, ნუთუ აგრევე საყუარელი ჩემი მოვიდეს და მე სიცოცხლესა ჩემსა მას ვანაცვალე. და, რა მაშორვიდეს, ლხინისა ნაცულად თუალთაგან მარგალიტსა ვაყრი და ოქროისა და ანთრაკისა ნაცულად თუალთა და სულთა გარდავაყრი, ნუთუ ღმერთმან შემეწყალოს და ერთსა დღესა ჩემი საყუარელი ვნახო".

Chapter: 54

მეშუიდე წიგნი ვისისი რამინს თანა

"შუენიერო, საგონებელო ჩემო! უგრძნეულოდ წამიხუე. მიბრძანე, რა სთქუი, რა გააგე საჩემოდ, რა დაიურვე სულისა ჩემისა საქმე, რომლისა უშენოდ დაურჩომლობა. იცოდე? შენ ცხენი გააჭენე და მე უცხოთა შიგან ღარიბად დამაგლე სნეული, უაქიმო, არ გაივლინე ღარიბობისა ჩემისა. და აწ თუით ვიცი, რომელ ყოლა არ მომიგონებ, მით რომელ უზენარი და გამწირავი ხარ. არ

Page of edition: 217 Line of edition: 1 გეწყალვი, ღმრთისაგან არ გეშინიან, შენგან დაკოდილსა წყლულსა

Line of edition: 2 მალამასა არ დამდებ, არ იტყუი ამას თუ: უჩემობითა დაღონებული

Line of edition: 3 ვით არის, რომელ გულისა სისხლისა ზუირთსა შიგან ირჩობისო?

Line of edition: 4 ესრე ჳამსა სიყუარული და ღმობიერება, რომელ უშენობითა ვკუდები

Line of edition: 5 და შენ არცა თუ იგრძნობ? შენ გიჩიოდე ანუ შენგან ვჩიოდე

Line of edition: 6 საბრალო? ვით გეტყუის გული, საყუარელო, რომელ მოყუარეთა

Line of edition: 7 მტერთაებრ აჭირვებდე? მე ესე ჳირად არ მეყოფოდა, რომელ

Line of edition: 8 წამიხუედი, კულა სხუა ჩემზედა რადლა ვინ გამოირჩიე და ცოლი

Line of edition: 9 შეირთე? მე ამა ჳირთა მგონებელი ვარ და შენ იგი, რომელ უჩემოდ სხუასა ცოლსა თანა იხარებ; მე იგი ვარ, რომელ აწ შენგან

გაბედითებულ ვარ, და შენ იგი, რომელ აბეზარ--გიქმნივარ; აღარ იგი ხარ, რომელ ჩემი მიჯნური იყავ, ჩემისა ნახვისათუის ასრე გსურდა, ვითა წყაროსათუის ირემსა. აღარ იგი ვარ, რომელ შენად მზედ გიჩნდი და ამა საწუთროსა შიგან შენად ღხინად, სიხარულად და იმედად მხედვიდი; და შენ აღარ იგი ხარ, რომელ საჩემოდ მკუდარი იყავ და ვითა დანქრეული ფურცელი დამჳნარ იყავ? მე არ იგი ვარ, რომელ სიცოცხლე მოგეც და ბედნიერობასა შეგამეცნიერე?

აწ რად მე იგი ვარ და შენ აღარა იგი ხარ? შენგან მტერობა არის და ჩემგან სიყუარული, რასათუის გამიორგულდი, რას ავის მომქმედი მცან, რომელ აბეზარ მექმენ? მოგიადვილდა ჩემი მიჯნურობა, დაგუიწყლა ჩემი სიყუარული, აგისუბუქდა იგი ტუირთი, რომელ შეჭირვებისა ზღუასა შიგან ჩამრჩუალ იყავ და მისი ღელვა მი-და-მო გაგდებდა? შენ სხუა ცოლი მით შეგირთავს, რომელ მრჩვალი კაცი, რაცა მიჳხუდეს, ყუელასა მოეკიდების, და ამით ესე

საქმე შენგან აღარ მიკუირს, მრავალი კაცი ტაბლასა ზედა
შაქრიან-თაფლიანსა ზედა დააგდებს და ძმრიანსა სჭამს, მაშინ
ღუინოსა სუმა გიამებოდა და აწ მახმურობითა ღუინო აღარ გინდა,
მაგრა რა ღუინო ნახო, იგივე მოგინდების, -- და მახმურისა წამალი
ღუინისა კიდე აღარა არის.

სულისაებრ საყუარელია წინანდელი მოყუარე, შენ მას ზედა
სხუასა ნუვის გამოირჩევ, ძუელი გზა უფათერაკოა, მას ზედა ნუ
დააგდებ, თუ ახალი გყავს, შეინახე; მაგრა ძუელსა ნუ გასწირავ.
გულითა სიყუარული თუალია პატიოსანი, თუალი რაზომცა ძუელი
იყოს, ეგრეცა სჯობს, მით რომელ ახალსა თუალსა ფერი ადრე
ექცევის და ფერნაქცევი თუალი ქვასა დაემსგავსების, ათასი
მასკულავი ერთისა მზისაებრი არაა და არცა კაცისათუის ყოვლნი
ასონი ერთისა თავისა ოდნად საჭმარნი, ათასი მოყუარე პირველისა
მოყურისა ოდნად სანდომი არაა კაცისათუის, ვითა მე შენებრსა უხანოსა

Page of edition: 218 Line of edition: 1 მოყუარესა ვერ ვჰპოებ, ეგრევე შენ ჩემებრ
ხანიერსა მოყუარესა

Line of edition: 2 სიყუარულიანსა. შენ მზე ხარ და მე მთუარე და ესე ორნივე ერთგან

Line of edition: 3 ჯამნან უკუნისამდის, ნუ მინდობიხარ ამას, რომელ ეგრე
მომშორებიხარ

Line of edition: 4 და მზისაებრ ჰნათობ, შენი სინათლე ეგრეცა ჩემგან იქმნების

Line of edition: 5 და რაზომცა სადა იარო, ბოლოდ ეგრეცა ჩემს გუერდითვე

Line of edition: 6 მოხუალ.

Line of edition: 7 ჰე გულმაგარო, ადეგ და წამოდი, ნულარა მაჭირვებ აქათგან

Line of edition: 8 და ნუცაღა თავსა იწყენ, რომელიცა კაცი ბოლოდ მოგინდებოდეს

Line of edition: 9 და დაგაკლდებოდეს, ნუ მოიმდურვებ, ნუცა ამისთუის შეაფრობ,
რომელ უშენობისათუის მისგან სიცოცხლე--გამწარებულობა იცოდე,
თუით იგი უფრო გეწყალებოდეს, ვინცა შენი უფრო საკუთარი
იყოს, მოდი, რომელ ესრე ჰამოდ ვიყვნეთ აქათგან, ვითა სულსა
თანა ცნობა და თუალთა შინა სინათლე, შენი კიდეგანობა მაგარი
კლდე არის და შენისა ნახვისაგან კიდე არა დალეწს, ვერ გავსძლებ
უშენობასა, აღარ ვაქსენებ გარდასრულსა და ნულარცა შენ
აქსენებ სამიზეზოდ, არა მგამა, თუ გამწირე და სიყუარულის ხე
მოჰკუეთე, -- კულა გულისა შეერთებითა დაამყენ ზედა, ნაყოფი
თუით დამყნილსა უკეთ გამოესხმის, სიყუარულისა ძებნა თავითგან
დაიწყე და ნუ ეცრუები გულსა ჩემსა, რომელ ღმერთსა თანა ბრალად
არ მოგხუდეს".

Chapter: 55

მერვე წიგნი ვისისი რამინს თანა

"გაზაფხულისა მტირალნო ღრუბელნო, მოდით და ტირილი
ჩემგან ისწავლეთ! მაგრა თუ ერთხელ ჩემთა ცრემლთაებრ იწუიმებთ,
ქუეყანა აოჯრდების, მე ესრე ღუარი მიწყით ცრემლთა მდის და

ამად მრცხუნენია, რაზომნი მინდა, ეგზომნი არა მაქუს. მე ამა შეჭირვებისა ასისა ეგზომისა ტირილი მმართვეს, მაგრა სრულად დავიცლები, რა ზოგჯერ სისხლსა ვიდენდე და ზოგჯერ წყალსა, რა ესე ორნივე აღარ მქონდეს, სხუით რაითა ვიჭირვოდე თუალთა ამოყრისაგან კიდე, რომელ თუალნი თუით შენისა ნახვისათუის მინდა, ენა -- შენისა მოუბრობისათუის და ყურნი -- შენთა სიტყუათა სმენისათუის, რათგან ესე ერთიცა არა მაქუს, რასაცა რას ჳელსა ვჰჳდი. ანუ თუით სიცოცხლესა, ტირილიმცა რად მეჭირვებოდა? ეგების, რომელ ქუეყანა ზღუად შევქმნა. ვიკუნესებ, რომელ ქვა დავფუზნიტო, მადლიერ ვარ ჩემთა ცრემლთაგან, რომელ მიჭირვებულსა არ გამწირვენ, არ თმობისაებრ წამსლვიან, არ გულისაებრ დამმესისხლებიან, ესეთისა ჟამისათუის უნდა მოყუარენი

Page of edition: 219 Line of edition: 1 კაცსა, თუცა მე ყუელასგან აბეზარ-ქმნილ ვარ, თუ ჩემი თმობაა,

- Line of edition: 2 იგი არაა ერთკეცი, და თუ ბედი ჩემია, არცა იგია, -- მე თუით მან
Line of edition: 3 მომკლა, ჩემი გული ფათერაკსა დაჰყრობილა და თმობასა მისთუის
Line of edition: 4 შუთუალავს თუ: მე სამოთხისა შტო ვარ, შენ ჯოჯოხეთსა რად
Line of edition: 5 დამნერგო? გულო, შენ ჯოჯოხეთსა ჰგავ, ცეცხლითა და კუამლითა
Line of edition: 6 სავსესა, მე შენგან მით ესრე ფიცხლად გაქცეულ ვარ, გულო, შენ
Line of edition: 7 სიცოცხლე მოგიძულვებია, მე უთმობლობისაგან რად მაჩივლებ?
Line of edition: 8 ყოველსა ჟამსა თმობა სახელია, მაგრა ესრე მიჯნურობისაგან
Line of edition: 9 მიჭირვებულისათუის დათმობა აუგი უფროა, ვითა არა მაქუს ღონე თმობისა, ეგრე არცა ვეცდები და არცა მწადიან, მიმიშუი, რომელ უთობლობასა შიგან მოვკუდე.

ჰე ლხინო, შენ ჩემგან წარსრულ ხარ, ჩემგან უშენოდ ომობა რასა ჰქუიან ანუ რა სახელია? მე [თუ] უშენოდ გამღება მაქუს, მამ უხანობა და გამწირაობა ჩემგან იქმნების, მე შენდა მიახლებია სული და თავი, და შენ იგი და შენმან ღმერთმან, რაცა გწადიან, იგიცა ქმენ სამათოდ, მას მიჯნურსა, რომელსაცა ვინ უყუარდეს, ათასი სული და სიცოცხლე არა უჩს და სიყუარული კაცისა ესრე ჳამს და მიჯნურობისა დაწყება, ჩემი ჳირი შენი ჳავრისაგან იმატებდეს, სიბრალული ჳამს, არ შურობა, რა დია სანატრელად მიჩს იგი ჟამი, ოდესცა ერთგან ვიყვნეთ და ვიხარებდეთ, სიხარულისა ჩემისა ბედსა ელუიძოს და მტერთა ჩემთა იმედი დაუმცრდეს! საწუთროისა ჳელი ნიადაგ ესე არის, რომელ სიამოვნესა მტერობისა ჳრმლითა გაჰკუეთს, რა ანაზდად მოეშორა თუალთაგან სინათლე, მუნითგან ჩემნი თუალნი სისხლსა ტირან, კუნესა ლხინად მაქუს და შეჭირვება გულსა დამმკუიდრებია, ჩემისა ტირილისა და კუნესისაგან [მეზობელნიცა ამიტირებია, მეუბნებიან: "ნუ სტირ, შენისა ტირილისა და კუნესისაგან] ჩუენვე დაგიწუავთ და აწ გუილხინე სულდაღებულობითა, მიჯნურნი გუინახვან ქუეყანასა შიგან, მაგრა შენებრ დაჭირვებული, საბრალო და თავისა მოუსუენებელი არავინა". მე რად მოუსუენო თავსა, რათგან მოყუარემან ტურფამან ესრე გამწირა. რომელ მარტო დამაგდო საბრალოდ, ვითა მინდორსა შიგან მეცხოვრეთა ცეცხლი? აღარ მომივლო მე აქა, მარტო უჰატიოდ

დამაგდო, ვითა მოქარავენენი ფუნდუკსა დააგდებენ, არ მაყოფინა დაგდება და წასლვა, ცოლი შეირთო და მე გამწირა.

აწ თუ ვკუნესოდე, მართალ ვარ, რათგან ესე წამეკიდა მოყურისა საიმედოსაგან, ზენარობით გული შემოგუედრე და შენგან უზენარობისაგან კიდე არა მინახავს, თუით გულმან ვით მოგცა ჩემი ეგზომი წყენა და მიჭირვება? ამა ჩემსა ძიძასა არ ჩემსა დედასავით უყუარდი? არ ყოველსა ქუეყანასა შენზედა ჰხედვიდა? არა შენი Page of edition: 220 Line of edition: 1 ნაკუთი უჩნდა საროდ? არ შენითა მხიარულობდა? არა შენი ნახვა
Line of edition: 2 უჩნდა იმედად და ღონედ? იგიცა გააბედითე ჩემითა მიზეზითა.
Line of edition: 3 შეუნიერო, თუით ესე საყუედური გეყოფის ყუელასაგან საცოდნელად,
Line of edition: 4 რომელ სახელი ავკაცობისა გერქუას. რასა ვინ იტყუის, ვინც
Line of edition: 5 ესე ჩუენი წიგნი წაიკითხოს და ამისგან ჩუენი საქმე ცნას? არ
Line of edition: 6 ამას იტყუიან, თუ: ეგზომ კარგი და გაუწირავი იყო. რომელ მან
Line of edition: 7 ეგზომი სიყუარული ძებნა უხანოისა კაცისაგანო? და შენსა უღონიოდ
Line of edition: 8 ამას იტყუიან, თუ: ეგზომი ავი კაცია და ავისა მომქმედი. რომელ
Line of edition: 9 მისთვის შემკუდარი და მისი საკუთარი ესრე გაწირაო.

ესე წიგნი გამისრულებია. თუცა ჩემისა საჩივრისა არცა ნაასალი მითქუამს. საწუთროსაგან დიადი საჩივარი მიც, რომელ ათასისაგან ერთსაცა ვერ ვიტყუი, -- ჩემსა საჩივარსა ბოლო არ მოეღების და ამის საუბრისაგან ნება ჩემი არ გასრულდების. ვირემდისიცა შენ გეუბნები, ცუდი სიმამურალე მომხუდების. წავალ, მას შევეხუეწები, რომელ თუით ჰხედავს. მივალ მისისა დარბაზისა კარსა, რომელსა არცა ეჯიბი უნდა და არცა მეკრე. სინათლესა მისგან ვითხოვ, არა შენგან, და ლხინსა მისგან ვემეზ, არ შენგან. იგი კარი, რომელ მან დამიჭმა, მანვე გამიღოს. ყუელასაგან იმედსა გარდავიწყუედ და მისგან არა, მით რომელ მისგან კიდე ჩემი ღონე არ არისო".

Chapter: 56

მეცხრე წიგნი ვისისი რამინს თანა

"გული ცეცხლითა სავსე მაქუს და სული -- კუამლითა, ტანი თმისაებრ დამწულარი და პირი ოქროსაებრ შეღებული. ყოველთა ღამეთა ღმერთსა წინაშე პირსა მიწასა. ზედა დავსდებ და ეგრე ჩემითა საქმითა ვჩივი. ზახილი ჩემი ცამდის გავა. კუნესა ჩემი მასკულავთა მიესმის. ვტირ, ვითა გაზაფხულისა ღრუბელი, ვყივი, ვითა კლდისა კაკაბი; ცრემლითა ჩამოვჭრები ღამისა სიბნელესა, მიწასა დავათიკებ თევზისა ზურგამდის. რომელსა ზედა ქუეყანა დვას. და ვმფოთებ, ვითა ზღუა ქარისაგან, ვთრთი, ვითა ტირიფი ნიავისაგან.

ეგზომსა სულვთქუამ მტკივნისა გულისაგან, რომელ გზასა დაჰკარგავს ცასა ზედა მთუარე ჩემითა სიბრალულითა: ეგზომი კუამლი ამოვა დადრეჯილისა გულისა ჩემისაგან, რომელ მთით მთამდის ბნელი კუამლი და ღრუბელი დადგების.

ესე უპატიო, შეფრობილი, ბედითი, შემჭირნე, თუალცრემლიანი და პირდაყუითლებული, ბაგე-დამტუერული და დაღონებული ვექენები და ვიტყუი: ჰე დამბადებელო, დაუსაბამოო, მოწყალეო, Page of edition: 221 Line of edition: 1 ნებიერო, მაღალო და მდაბალო! შენ ხარ უღონოთა ღონე, შენ ხარ

Line of edition: 2 გლახაკთა და ჭირვეულთა მწე და მარგებელი! ჩემსა ხუაშიადსა
Line of edition: 3 შენგან კიდე ვერავისთანა შევიწამებ, შენთვის შემოხუეწილ ვარ, --
Line of edition: 4 იცი, თუ ვით დამჭირებია, იცი, თუ ვით ენა დაბმულ ვარ. შენ
Line of edition: 5 გკადრებ და შენგან ვემებ ღბინსა. შენ დაჯსენ სული ჩემი ჭირისაგან,
Line of edition: 6 შენ აიდე კიდევანობისა ბორკილი გულისა ჩემისაგან. მის
Line of edition: 7 გულ-მაგარისა გული მოაქციე სიყუარულისათუის მოაგონე მას
Line of edition: 8 წინანდელი ჩემი სიყუარული, მოალმობიერე საჩემოდ. მე რომელ მჭირს,

Line of edition: 9 ამისთანა ერთი ტუირთი მას მიეც, რომელ თუითოსა მთისა უმბიძეა.

ანუ იგი ამა საქმითა აქა მოიყვანე, ანუ შენითა მოწყალებითა მე მუნ მიმიყვანე. დაჯსენ ჩუენ შუა უნახაობისა გზა, შეჭირვებისა გზა თუით მაშინ შეიკურის, რა იგი ვნახო. შენ დაიცევ, ღმერთო, იგი ყოველთა ფათერაკთაგან და ჩემისა მიჯნურობისაგან კიდე ჭირსა ნურას მისცემ, საწყინოსა მას ნურას გამო.აცდევ და თუ მე მას ველაროდეს მიჩვენებ, მე აქამდისცა სიცოცხლე მეყო უმისოდ. აწე დღენი ჩემნი მას შეჰმატენ: სიშორესა შინა მე უსულო ვჯობ და იგი -- ორითა სულითა.

ჩემო სასურველო. ვირემდის მოვსთქუმიდე, ვირემდის ვკუნესოდე საბრალოდ, ვირემდის ვტიროდე? ველარ გავსძლებ, ველარ ვწერ წიგნსა. მე დაუღვეწელი მიც სათქმელი შენთანა, მაგრა რაზომცა ვაგრძელებდე, ველარავინ მაბრალობს, მით რომელ გულდამწუარი ვარ შენგან. თუ შენი ნაქმარი კლდეთა შევსჩივლო, ჩემებრვე ტირილსა დაიწყებენ და ქვათა შევეწყალები და შენსა გულსა არ ვეწყალვი. ქვათაცა უფროსი ღმობიერება აქუს შენისა გულისაგან.

ესეთი გლახ ჩემი საბრალო გული ამით ჰგუანდა ქვასა, რომელ შენისა გულისა სიბასრემან დაღეწა. ესე სალამსა მოაქსენებს მას, კარგ-ნაკუთსა, რომელსა გული ბასრისა უც; სალამსა მოაქსენებს მათ იაგუნდთა, რომელთა ოცდათორმეტი მარცუალი მარგალიტი დაცმული აქუს, სალამსა მოაქსენებს მათ ნარგისთა, რომელთაგან მიწყით ძილ-მკრთალი ვარ, სალამსა მოაქსენებს მას ხესა კუიპაროზსა, რომელსა ჩემისა დათმობისა სახლი აუოჯრებია; სალამსა მოაქსენებს მას გავსებულსა მთუარესა, რომელსა ჩემისა ბედისა მთუარე დაუბნელებია; სალამსა მოაქსენებს მას ნაყოფიანსა ხესა, რომელსა

ჩემისა ბედისა შტო გაუქმია; სალამსა მოაქსენებს მას ვარდსა
მოცინარესა, რომლისაგან მე ნიადაგ მტირალი და თუალ-ცრემლიანი
ვარ; სალამსა მოაქსენებს მას მორჭმულსა კელმწიფესა, უსამართლოთა
მოქმედსა მზესა, სალამსა მოაქსენებს ცხენოსანთა გუირგუნისა
და გმირთა სიქადულსა; სალამსა მოაქსენებს ზღუისა ქუიშათა,

Page of edition: 222 Line of edition: 1 ცისა წუიშათა და ყოვლისა სოფლისა ნივთთა
უმრავლესა. და შენ

Line of edition: 2 მოაქსენე, თუცა ჩემი გამწიოავია, შენსა გულსა ჩემისა საბრალოსა

Line of edition: 3 და მისგან დაღრეჯილისა გულისაგან ეგზომი სალამი, სურვილი და

Line of edition: 4 თაყუანისცემა. და შენ ღმერთმან საჩემოისა სიყუარულისა გული

Line of edition: 5 მოგცეს და მე -- შენი ნახვა ჩუელისაებრვე ჩემისა მოყუარულისა".

Chapter: 57

Line of edition: 6 მეათე წიგნი ვისისი რამინს თანა [და ადინას გაგზავნა]

Line of edition: 7 "ვისმან კულაცა უბრძანა მწიგნობარსა რამინს თანა წიგნისა

Line of edition: 8 დაწერა. აგრევე საბრალოსა მისისა მიჭირვებულობისაებრ

Line of edition: 9 მწიგნობარმან დაწერა წიგნი. თუით გონება-უკლები და ენა-
კეთილი

იყო და რაცა იმისი მეცნიერება იყო, ყუელა მოიქმარა და დალია.
მერმე ვისმან წიგნი თმათა მოისუა და ესრე გაასურნელა, რომელ
ნახევარ-დღისა სავალსა მუშკისა სული მის წიგნისაგან აცსა
ეცემოდა. მერმე უქმო ადინა და ეგრე უბრძანა:

"ადინა, შენ ჩემგან სჯულისაებრ საყუარელი ხარ. აქანამდის
ჩემი მსახური და ყმა ყოფილ ხარ, მაგრა ახლა საყუარელი ძმა
იქმნები ჩემი დ ჩემსა თავსა თანა გასწორებული. რომელ ერთ-სულ
და ერთ-ჯორც ვიყვნეთ. რამინს წინაშე წასლვა შენ გინდა, რომელი
ჩემგან ჩემთა სულთა უსარჩევესია და უფრო მიუცილვებელია.
ზენაარი ვარ შენზედა, რომელ არ დაიყოვნო, ელვისაებრ მალე
წახუიდე, -- მე მიჭირვებული გლახ ვარ, -- ესე ჩემი წიგნი მიართუა და
ჩემი შეთულილობა დაუკლებლად მოაქსენო, სისწრაფესა მოიჭირვო.
მე აქათგან შენი მომლოდნე ვარ. ყოველთა დღეთა და წამთა შენისა
მოსლვისა ჟამისა მთუალავი. ესრე ვითამე იქმენ, რომელ სულიერმან
კაცმან არავინ გნახოს. ჩემაგიერ ცისა მასკულავთა და ზღუისა
ქუიშათა და ყოვლისა ღმრთისა დაბადებულისაგან უფროსი
სურვილი, ნახვის ნატრა და სალამი მოაქსენე ჩემისა გულისა
წამლებსა რამინსა და ეგრე მოაქსენე:

"ჰე არამო, არამო! სიარმითა ბედითო, ზენაარისა გამტეხელო,
უღმრთოო და ცრუო! მე შენ ავისა მოქმედისაგან ეგზომნი ჭირნი
გარდამიქდიან, რომელ ათასჯერ სიკუდილი დამნატრებია და
სულთა შერჩენა არავე მგონებია. რად დაგუიწყოა ეგზომი

ფიცი, ჩემთანა რომელ გარდაგიჰდია და ზენაარი, განაღა რომელ სათუალავი არ მოიგონების, რაზომჯერ შენ ჩემთვის შემოგიფიცავს? შენი ფიცი და ქარი სწორეა, შენი ზენაარი და ღრუბელი სწორად მდგომ-ხანიერია. უხანობითა ამას ჩემსა გლახ საბრალოსა გულსა,

Page of edition: 223 Line of edition: 1 შენგანვე უჭკუოსა, იგი უყავ, რომელ მტერი მტერსა არ უზამს, რაცა

Line of edition: 2 ჩემთვის გიყოფია, მონაცუალე ღმერთი იყოს, მაგრა ჩემთვის ოდენ

Line of edition: 3 ავის მოქმედობა ნუ გგონია, ღმერთმან იცის, რომელ სათავისოდ

Line of edition: 4 კულა უფრო გიყოფია, საარაკოდ და მისახედავად გასრულ ხარ,

Line of edition: 5 ოდითგან შენ მაგა საქმესა შიგან ხარ, მუნითგან ჩუენად შედეგადცა

Line of edition: 6 ამასვე დასწერენ წიგნთა შიგან შენთვის თუ: ძუელი მოყუარე

Line of edition: 7 გაწირა, ფიცი გატეხა და მტერი დაიმოყურაო, ასპიტისაებრი ზარი

Line of edition: 8 მოსაკლავი მით მეცა შენგან გულსა, რომელ სხუა კაცი ირჩიე ჩემსა

Line of edition: 9 და ცოლი შეირთე, ჩემებრსა უკლებსა მოყუარესა სადა ჰპოებ,

ანუ მშობლურებ ღმობიერსა მოაბადისებრ კელმწიფესა სიამოვნითა

ხორასანისაებრსა ქუეყანასა და სიმაგრითა მარავისაებრსა ქალაქსა

დაგუიწყდა ეგზომი კარგი და ჩემგან რომელ მოაბადს წინაშე

ყოველი საწადელი აგისრულდა? მოაბად სახელად ოდენ იყო

კელმწიფე, -- სხუა ყუელა შენი იყო. საჭურჭლეთა მისთა ზედა კელი

მე მქონდა და შიგან რაცა კარგი იდვა, ყუელა შენი იყო. ცხენთა

უკეთესთა, რაგუარნიცა გწადდეს, არავინ გიპატიმრებდა და

თუითო-ფერსა აკაზმულობასა. აგრევე სანადირონი ავაზანი, ქორნი

და ძაღლნი შენსა ბრძანებასა ქუეშე იყვნინ და ლაშქარნი განაღამცა,

საკელმწიფოთა სარტყელთა ირტყმეველი. თუ ოქრო-ქსოვილი

ჩინური არ იყვის, ტანსა არ ჩაიმოსი, შენნი მსახურნი მთუარეთაებრ

შუენვარენნი დაკაზმულნი წინა გიდგიან და შენსა გუერდით

მწოლი, თუალ-მარგალიტიანსა ოქროისა ტახტსა ზედა პირმზე

შენი გულ-გაუყოფელი ვისი იყვის, ესეთი ადგილი, ესეთი ყოფა

და ესეთი მოყუარე დააგდე, სანატრელი და სანდომი ყოვლისა

კორციელისაგან! ვინ ქმნას ეგე გონებისა უფალმან, რომელ შენ

თავს უყავ? არ ვიცი თუ ეგზომისა ნაცულად რა სარგებელი მოგხუდა,

სარგებელი ვერა ჰქენ, სათავნო გაანქრიე, აწ უსარგებლო და

უსათავნო ბედითად დარჩომილ ხარ შენითა კაცობითა, ათასი

საჭურჭლე თუალითა პატიოსნითა სავსე წაგელო და აწ დანგსა

ერთსაცა ათასითა ჭირითა ეძებ, აზომ უმეცარი ხარ, რომელ ყოვლისა

კაცისაგან ცარიელი დარჩომილ ხარ და არცა ესე იცი, თუ ნაცუალი

რა გაქუს. ესრე მოუცემია ღმერთსა, ვითა ამოზიდულისა წმიდისა

ოქროისა ნაცულად, -- ტყუია მყრალი და სპილენძი, მიკუირს, თუ

ცნობანი გაქუანდა, სათავისოდ რად ჰქმენ ეგე? ეგეთისა ვარდისათუის,

რომელ დიდხან შენთანა ვერაა, მისთვის ესე ყუელაი ვით

დაივიწყე? ერთი ვარდი რად გამოირჩივე ერთსა წალკოტსა, უეკლოითა

ვარდითა ნათლითა სავსესა?"

Page of edition: 224 Line of edition: 1 რა ადინა მოციქულობა მოისმინა, წიგნი აიღო და გაესალამა.

Line of edition: 2 მაშინვე ჯოგი მოასხმევინა, გამოირჩივნა მსუქანნი, მალე-მორბედნი,

Line of edition: 3 საკედრად კარგნი, მინდორთა შიგან თხათაებრ მალენი და ქვიანთა
Line of edition: 4 შიგან არნთაებრ მავალნი, წყალთა შიგან თევზთაებრ მცურავნი
Line of edition: 5 კუიცინი. თანამყოლნი მალენი და დაუმრომელნი წაიტანნა, წავიდა
Line of edition: 6 და არ გამოისუენა არცა ერთი წამი, ესრე ფიცხლა იარა, რომელ
Line of edition: 7 ორკუირა მარავით გორაბს მივიდა.

Line of edition: 8 რა გულისა-წამლებელმან ვისმან ადინა გაგზავნა, გულითა
Line of edition: 9 დამწურითა ესრეთ საბრალოდ მოსთქუმიდა, რომელ , ვინცა მას
მოისმენდა, თუ ასიცა გული ედვა, ეგრეცა უგულო დარჩებოდა, ეგრე
იტყოდა:

"სადა წარვიდა იგი ჩემი სუიანი საწუთრო, სად დამემალა იგი
მზე, რომელ მიწყით მიახლის? მით არღარა მინახავს, რომელ მზემან
და მთუარემან გამწირა, რათგან დღესა მზითა აქუს სინათლე და
დამესა -- მთუარითა, მე განაღამცა ავად ვიყო, თუით მით ვკუნესი
და დაუსუსურებულ ვარ, რომელ დამისა სიბნელე არაოდეს
გამითენდების, მით ვადენ ზღუასა დაბნელებულთა თუალთაგან, რომელ
გამწირა თუალთა ჩემთა ჩენამან და გულისა სიხარულმან, ავი მით
არავისთუის მექმნა, რომელმცა ავი არ წამკიდებოდა, აწ ბედმან
ჩემმან რად მიმცა ესეთსა ყოფასა, რომელ ვითამცა წამსა და წამსა
თუითო ქარავანი მომივიდოდა დაშნისა დამცემი, მეშინიან, რომელ
ჭირთაგან ავსებულობითა ნუ თუ გამეპოს გული, რათგან ბროწეული
სისავსითა დაიპობის, ეგზომთა ჭირთა დაპყრობილსა გულსა არცა
ლხინისა ნიავი შეუვა, არცა სინათლისა მზე, მიწყით ღრუბლიანია
და ნამიანობასა ვერ გასძლებს, და მე ამისგან მოსუენება არა
მაქუს, ჩემსა მიჯნურობასა მწიგნობრობა უსწავლია, მით ამა
გაყუითლებულსა პირსა ზედა სისხლითა სწერს მისთა ჭირთა და
პატიჟთა სიმრავლესა, რა ეტლია, რომელ ესრე გააქროს ფერადობა,
რა ბედია ესე თმობა-უქონლობა?! მიჯნურობამან გულსა ცეცხლი
ჩამიგზნა და გული გულისანადებითურთ დამიწუა, გებრალეობდეთ
მსმენელნო ჩემისა ამბისანო, დამჭირვებია და მით ვიზახი ურიდოდ!
რა საქმე საზომსა გარდაჰკდეს, ღონე ფარვისა არაა, თუ ჩემსა
გულსა უმეცრობითა წაეკიდა ეგზომი დიდი საქმე, მაშა რად ყოვლისა
კაცისაგან მე ვარ შესაბრალებელი? სადა მპოვა ესრედ უსაზომოდ
სიყუარულმან, რომელ ტანისა ჩემისაგან სიყმე, სიხარული და სული
წამილო? თუ ჩემზედა დაწყებულა მიჯნურობისა ქმნა, თუით ესე
დადი მეყოფის კიდეგანობისა, მეტი არავისგან გარდამეკდევის,
რომელ, ვირე ცოცხალ ვარ, სულსა მაჩნია. სადა ხარ, ჩემო ისრისაებრ

Page of edition: 225 Line of edition: 1 მართალო! მნახე შენისა სურვილითა
მშუილდისაებრ გამრუდებული!

Line of edition: 2 რა სიმორე შენი და ჩემზედა ქნანი მოვიგონნე, გული დამენასკუის,
Line of edition: 3 მე იგი აღარა ვარ, რომელ შენ გინახავ; ვინცა მნახავს, ვეღარ
Line of edition: 4 მიცნობს, და შენ ჯერეთცა არა გეწყალვი. ვირემდინ ვიცემ პირსა,
Line of edition: 5 ვირემდინცა არა დავაისფრებ ბროწეულისა ყუავილსა, ვკუნესი
Line of edition: 6 ყოველსა წამსა, ვითა ჩანგისა მუტრიბი, გული ჩემი მტერია და
Line of edition: 7 ნიადაგ მტრისა სიახლე ვით გავძლო? ამევსო გული ცეცხლითა!

Line of edition: 8 კუნესოდე სულო, რათგან ამისი ღირსი ხარ და ამასვე სოფელსა ნახე
Line of edition: 9 ჯოჯოხეთი, ასრე თურეა ნება ღმრთისა, რომელ მე მიწყით
ვკუნესოდე

და შენ იწუოდე, რა სიამე აქუს ესეთსა ყოფნასა, რომელ
ცრემლთაგან მიწყით წყალსა შიგან ვიყო და შენ -- ცეცხლსა?
საწუთროსა ზღუად შევიქმ თუალთა ჩემთაგან, ხომალდსა შევალ და
თევზთა თანა ვერევი; სისხლიანსა ტანისამოსსა ჩემსა აფრად გამოვაბამ
და ჩემისა სულთქნისა ქართთა ვაარებ; ნავისა აფრა, ზღუა და ქარი
რა ყუელა ჩემგან იყოს, შიში რად მინდა? ჩემსა საგონებელსა თანა
გამიგზავნია წიგნი, გულის სისხლითა დაწერილი და სისხლიანსა
ტანისამოსსა შიგან წახუეული, ნეტარ წარიკითხავსცა ანუ არა?
ნეტარ შეიგებსცა ჩემისა გულის-ნადებსა ანუ არა!? ნეტარ
შევებრალეზიცა, პასუხსა მომწერსცა, იმედსა დამიდებსცა და გულსა
დამიამებსცა? აჰა, რა ვქმნა? მიჯნურსა ამის უარესი რა დაემართების,
რომელ დღე და დამე წიგნისა ოდენ მოლოდნა ჰქონდეს ლხინად,
და მე არცა ამას ვეჭუ ჩემისა გამწირავისაგან, აჰა, წამივიდა
ნაზობისა და სიამისა ჟამი, რომელ ვნებიერობდი და ვნაზობდი!
მოყუარემან აწ ჩემი საქმე გაასრულა, ასე რომელ წიგნი ლხინად
მიჩს, და, თუ ოდეს ვიძინო, სიზმრივ ნახვა -- სიხარულად, ვაი იგი
ჟამი მიჯნურისათუის, რომელ ოდესცა მოყურისა საუბარი წიგნსა
ზედა მიიყაროსა და ნახვა -- სიზმარსა! მე ამითცა უსაბრალოე ვარ
სხუათა ყოველთა მიჯნურთაგან, რომელ შენისა გონებისაგან არა
მაქუს ძილი, თუმცა მეზმანე, თუარა წიგნსა უსამართლოდ ჩემისა
გაწირვა-აზებზარქმნილობისათუის აღარ მოველი, ჰე, ზენაარ საწუთროო!
რად დავრჩი ესრე, რომელ ეგეთისა ნებიერობისაგან ესეთი უნებლობა
მოყურისაგან დამემართა და ამპარტავნობისა ნაცულად -- სიმდაბლე?
ყოვლისა გაუვლენელობისა ნაცულად და სიყმისა სიხარულისა
სანაცულოდ რად დამემართა ესრეთ უთმინო მიჯნურობა?
რად არ ასპიტისა გუელისა ზარი შევსუი? რად არ ნადირთა სამე
მივეცი შესაქმელად? თუცა ესრეთი ყოფა და გულსა ზედა
ჯელის-უქონლობა დამემართებოდა, რად არ მასვე კარგსა ყოფასა შიგან
მყოფი მოვკუდი?! სიხარულისა ჟამსა სიკუდილი უამეა ბოლოდ

Page of edition: 226 Line of edition: 1 ესეთისა უპატიოებისა მონახვასა, ვაი
საწუთროო! შენი ჯელი მიწყით

Line of edition: 2 ეს არის, რომელ უგულოთა ჭირსა უმატებ, თუისსა და შენსა

Line of edition: 3 სიამოვნესა ამით გააბედიტებ, რომელ მოყუარეთა გაჰყრი, არ

Line of edition: 4 გაუსრულდები და უიმედო ჰყოფ, იგი ღრუბელი, რომელ
უგულოთა

Line of edition: 5 ზედა ჭირთა სწუიმს, ქვათაცა ზედა იგივე დასწუიმს, ქარი, რომელ

Line of edition: 6 ნიადაგია, იგი კაცთა ვარდისა სუნსა მოართუამს, მაგრა მე
მოყუარისა

Line of edition: 7 სუნსა არაოდეს მომართუამს, ეგზომ დიდი ავი რა მიქმნია, რომელ

Line of edition: 8 ქარნი და ღრუბელნიცა მე მემტერებიან! რომლისა ღრუბლისაგან

Line of edition: 9 მაისური წუიმა მას ზედა მივა, მე იგი არცა თუ სატირლად
მწუიმს. აწ ქუეყანა მხიარულია და ხენი აღყუავდებიან, მიწა
მრავალფერითა ყუავილითა და მდელოითა შემოსილია, მაგრა ჩემი

ყუავილი და ლხინი ჩემგან მოშორებულა, ვითა სიცოცხლისა იმედი.
მე აწ მიწაცა მსჯობს: მისი გაზაფხული და შუენება მოსოულა და
ჩემი -- არღარა".

ესეგუარსა რასმე მოსთქუმიდის და მიწყით სტიროდის.

Chapter: 58
რამინისაგან ვისის მოგონება

რა რამინ, ხანი დაჰყო გულსა თანა, მისებურად გაძღა, მოახლეობითა
მისითა მოეწყინა, მისებური უხანობა მოუნდა, რა გაძღა და დაითრო,
მათისა სიხარულისა ვარდიცა დაჭნა; მათისა სიყუარულისა ქარი
დადგა, მათი ნავი -- უტაროსობითა, რა სიყუარულისა მათისა
მშუილდი გატყდა, მიჯნურობისა მათისა ისარიცა დაილეწა;
მათისა სიხარულისა შესამოსელსა აღმასიცა დაუძუელდა, მათისა
სიამოვნისა წყარო დაშრა, რამინის გორაბს ყოფნა ამას ჰგუნდა,
რომელ კოკა რა ახალი იყოს, წყალსა კარგად დაიჭირავს; რამინის
მიჯნურობა ხარბსა კაცსა ჰგუნდა, გულისაგან ღუინო მხიარულად
და კარგად სუა. ვირე ფხიზელი იყო, უნდოდა, მერმე სიმთრვალითა
მისი სიყუარული წაუვიდა. რა კაცსა ღუინო ზადსა შეაყოლებს,
თუ უკუდავებაცა არის, ადრე აღარ მოუნდების, აგრევე
რამინ ცოტად გარემადღარ იყო გულისა მოახლეობითა, არცაღა
ადრითგან ვისი ენახა და მისი რამე გონება და მოახლეობა კულა
საგონებელად შეექმნა.

გაზაფხულისა პირსა ველსა თამაშად გავიდა და ნახა ახალ ამოსული
ყუავილი მრავალფერი მიწა, ხენი, ველი და წალკოტნი ყუელა
აყუაებულ იყო და დაშუენებულ იყო. ერთსა ვისმე კაცსა, მას
წინაშე მყოფსა, იისა კონა ჰქონდა ჯელთა და რამინს მოაჯსენა,
რამინ რა იისა კონა ნახა, იგი დღე მოეგონა, რომელ ორგუარითა

Page of edition: 227 Line of edition: 1 ფიცითა შეეფიცა ვისისდა უცრუებლობა, ოდეს
შაჰინშას ტახტსა

Line of edition: 2 ზედა სხდეს, და პირველისა ფიცისა შედეგად ვისი იისა კონა მისცა

Line of edition: 3 და ეგრე უთხრა: "ეს ჩემგან ნიშნად დაისწავლე, სადაცა ახალსა

Line of edition: 4 იასა ნახვიდე, ამა დღესა და ფიცსა მოიგონებდი! ასრე ლურჯი და

Line of edition: 5 თავჩამოგდებული ხარ და დღემოკლე, თუ ჩემი ფიცი გასტეხო და

Line of edition: 6 მეცრუოცა. ოა მე ნიშნად ვარდსა დავისწავლი, რომელ აგრემცა

Line of edition: 7 დღემოკლე ვარ და ღმრთისაგან აბეზარ-ქმნილი, ოდესცა შენი ფიცი

Line of edition: 8 გავტეხო."

Line of edition: 9 რამინს რა იგი ჟამი და დღე მოეგონა, ასრე გაჯდა, რომელ
საწუთრო დაუბნელდა, გაზაფხულისა ღრუბელი შავია და ეგზომსა
აწუიმებს, რომელ ღუართა ადენს; აგრევე მას, რა გული დაუბნელდა,
ეგზომი თუალთაგან ცრემლი იდინა, რომელ ახალნი ზღუანი დააყენა,

რა მოგეონნეს პირველ მისგან ვისისათვის ჭირ-გადაჯდობიანი, ვისისგან მისი სიყუარული და მის ჟამისა გულ-გაუტეხლობა მისთვის და რამინისაგან მის ფიცისა გატეხა, ეგრე თქუა: "რა მიქმნია! ღმერთი, სჯული, ფიცი და სული ყუელა გამიწირავს ვისის გაყრითა!"

კულა გაუძნელდა მიჯნურობა და გაუახლდა სამისო სიყუარული, რა მზე ღრუბლისაგან გამოვიდეს, სიცხე მაშინ უფრო აქუს, ეგრევე რამინს გაუახლდა სიყუარული, პირველისაგანცა უფროსი მიჯნურობა მოერია, თავი ემრუდებოდა და მოყუარე ეზენარიანებოდა, სიყუარულისა გაახლებულობა და მოსურვებულობა ჰრევდა, სიარულისა ძალი არა ჰქონდა, ფერი ჰკრთებოდა, გზასა გარდაუქცია, ლაშქარნი დაყარნა, მარტოდ გარდაჰკდა ცხენსა გულ-გატეხილი და ფერ-მკრთალი, თუალად სისხლისა ცრემლსა ადენდა, მოსურვებულობითა და ნახვის მონდომილობითა, ვითა ცხროიანი თრთოდა და იწუებოდა, სწყევდა საწუთროსა და თავისა გულსა, რომელ ამათგან გამოსუენება არაოდეს ჰქონდა:

"ზოგჯერ თავისა ქუეყანასა მიჯნურობა დამასნეულებს, ზოგჯერ ამხანაგათგან მომაშორებს, მოყუარესა შემაცოდებინებს და უმოყუროდ გამჰკდის, ზოგჯერ სიშორე არად მომეკერების, გამახელებს და მატირებს, ჰე გულო საწყალო და დაბნელებულო! ვირემდინ უღონო მთრვალსა ჰგავ, ჭირსა და ლხინსა კიდის-კიდე ვერ გამოარჩევ, შენ ზღუა და ჯმელი სწორად გიჩს. ზაფხული და ზამთარი ერთი გგონია, თუ სტავრასა ზედა სჯლე და თუ მიწასა, სირეგუნითა ყუელა სწორად მოგეწონების; რასაცა ჰნახავ, სისუბუქითა ყუელა სწორად მოგინდების, ერთსა საქმე სა ზედა არ დაიდგამ, უმეცრობითა მრავალფერად იქცევი. ქუეყანისა ფათერაკისა საარაკო

- Page of edition: 228 Line of edition: 1 ხარ და ლაშქართა ჭირისა სადარნო ადგილი, ფათერაკისა სადგომი
- Line of edition: 2 ხარ და ამით ყოვლისა იმედისა კარი დაჯშულა შენთვის, გორაბს
- Line of edition: 3 მოხუე, ფიცი და ზენაარი გასტეხე, შემაჯერე ვისის დაჯსნა და
- Line of edition: 4 ვერ დაეკსენ, რეგუენი მე ვარ, რომელ შენითა ქართა ზღუასა შევედ.
- Line of edition: 5 ეგრე მითხარ, ცოლი შეირთე და ვისი გაწირე, ჩემგან ნუ მეშინიან,
- Line of edition: 6 სიშორესა ველევი და აღარ მინდა, დათმობისა ჭირსა მოვიჭირვებო,
- Line of edition: 7 აჰა შენითა იმედითა სულთაგან მოვსწყდი, მისად ნაცულად
- Line of edition: 8 სხუა ვძებნე, ფიცი გავტეხე და უხანობისაგან უიმედო გავკე.
- Line of edition: 9 აწ ზღუაშიგან მრჩუალი დაგიგდივარ და კიდეგანობისა ცეცხლსა ზედა დაგისუამ, შენ იტყოდი თუ: დამთმო ვიქნებო, მამა აწ უთმინობამან რად გაგახელა? ვინანი, რად მოგისმინე, რად მოგეც სადავე კელთა, რად მოვენდევ შენსა მეცნიერობასა, რომელ თავიცა და შენცა უპატიოდ გაგკადენ? და აწ ვჰხედავ, რომელ უფრო შებმულ ხარ ჭირსა, გულო, შენ უმეცარისა ფრინველისაებრ მარცუალი ჰპოე და მახე ველარა გაიცადე. გულო, შენ სულისა და მოყურისა ზენაარი გასტეხე და ჩემთა მტერთა წადილისაებრ გამკადე.

რად მოვლავლდი, რად მოვისმინე შენი სათქუმელი? ვამს, რომელ
ესრე ვიჭირვოდე, -- ჭირი ჭირვეულთაა, რეგუნეი ჭირისა ღირსია,
მე მმართვეს ესრე დაღრეჯილობა, რათგან გულისა სანთელი თავისა
ველითა დამივსია. მე მმართვეს ესრე გაბედითებულსა სიხელე,
ვინათგან ჩემისა სიხარულისა შტო თავისა ველითა მომიკუეთია,
თავისითა ველითა თავისათუის ორმო მითხრია და ჩემისა ლხენისა
იმედი შიგან ჩამიგდია, აწ მე რაღა ვქმნა, რაღა შენდობა ვითხოვო
ჩემთა სულთა წამლებელისაგან, მისგანვე დადაღული გული ვითაღა
უჩუნო? რომლითაღა სირცხულითა მივჰმართო, რა საუბარი
მოვიგონო, რა მიზეზი მოვიღო მისისა გაყრისა, ანუ სულდგმული
ვითა ვეცრუო? თუცა აწ უსირცხვილობითა ჩემითა ავჰკდები ამას და
გაყინულსა სიყუარულსა კულა გავაჯურვებ? მაგრა არა მაქუს
თმობისა ღონე, აღარა ვარ გულსა ზედა პატრონი, რომლისაგან
ეგზომნი ჭირნი გარდამსლვიან და ჯერეთცა ამასვე შიგან ვარ.
საკუირველი რამე და ბოლო-შეუქმარი ეტლი, დღე და ჟამი თურე იყო,
ოდეს გავმიჯნურდი და სიყუარული ჩამედვა გულსა და თავისითა
ველითა ჩემისა სიყმისა სიხარული თუით მოგვკალ. ჰაი, ჰაი, ოდითგანია
ჩემნი ჭირნი, ოდითგან დამიძაბუნა მიჯნურობამან! აჰა, ვიცი,
რომელ წესია მიჯნურთა ძაბუნობა, მაგრა რად ყუელასა მეტი ჩემზედა
მოიწია? ოდითგან აღარ მაქსოვს თავი მხიარული თავისა საქმესა
ზედა, ზოგჯერ ღარიბობისაგან უცხო ვარ, ზოგჯერ მიჯნურობისაგან
ხელი და ცუდმაშურალი. გაჭრა სალხინოდ მიჩს და სიკვდილი --

Page of edition: 229 Line of edition: 1 ჭირთაგან მქსნელად, სუემან სუიანობისამან
გამწირა და ბედი

Line of edition: 2 უბედური ჩემი გამოსუენებად არ მიმიშუებს. ღმერთმან ჩემითა
ბედითა

Line of edition: 3 სხუა კაცი ნუ დაბადოს და ჩემსა ეტლსა ზედა დედასა სხუა შვილი

Line of edition: 4 ნუ აშობინოს; ნუღარცა ვინ ესრე უწყალოდ თავ-უწევარ ყოსო".

Line of edition: 5 ამას და ესეგუარსა გრძლად გამოსთქუმიდა რამინ და ტიროდა.

Line of edition: 6 ლაშქარნი მორეშორდეს, იგიცა გონებასა მოვიდა და შინა წამოვიდა,

Line of edition: 7 პირსა შეჭირვებისა მტურერი დასდებოდა და ცრემლითა იკოცდა.

Line of edition: 8 მას უკანა სიმამრი მისი რაფედ მოვიდოდა, ამა მისისა სიძისა

Line of edition: 9 მოთქუმასა და ტირილსა ყურსა უპყრობდა, ვითა გულწაღებული
და შმაგი სწორნია, ეგრე რამინ მიჯნურობითა ესე არ იცოდა თუ:

ამა ჩემსა სათქუმელსა ისმენს ვინმეო, რაფედს ყუელა გაეგონა,
შინა მოვიდეს, რამინს ჰკითხა და ეგრე მოაქსენა:

"ჰე ცხენოსანთა გუირგუინო, რად ჰგავ მიწყით მგლოვიარესა?
რა არის ეგეთი გულისა საწადელი, რომელ ღმერთსა არ მოეცეს
შენთუის, დაღრეჯა თუით რად ოდეს მოგეგონების? რად იქცევი
უმეცრად და ბედნიერებისა და კარგისა ყოფნისაგან სჩივი? შენ იგი
რამინ ხარ, რომელ ყოველთა მოყმეთა თავი და სანატრელი ხარ და
შენი ძმა ყოველთა კელმწიფეთა კელმწიფეა. შენ ჯერეთ სიყმითა
თუცა ტახტსა ზედა არა ჰზი. ეგრეცა ყოველთა კელმწიფეთაგან

უფრო საპატიო და სასახელო ხარ, სიყმე გაქუს და უსწორო ჭაბუკობა, ჯელმწიფე ხარ და ჯელმწიფობის მომლოდე, და ამისგან უკეთესი თუით რაღა გინდა? ნუ სჩივი ცუდად ბედისაგან, უსამართლო ჩივილი არა სუიანია, ვინცა სტავრისა საგებელსა სწუნობს და ღმერთსა არა ჰმადლობს, მას ღმერთი მიწისა საგებელსა ზედა დააწუნოს".

გულისა მატკივნებელმან რამინ ეგრე უპასუხა:

"მრთელი კაცი სნეულისა ჭირთაგან კიდევანია და შენ მით არა გებრალების მაგის თქუმა, ჩემი ჭირი არ იცი და რა ვკუნესდე, მით მგმობ, არა რომელი სიამე ჰგავს მეცნიერობასა და ერთგან ყოფისაებრ არა არის და არცა რომელი ჭირი სიშორესა და ღარიბობასა უარეა, სამოსელსა რა დახევედენ, დაიზახებს, და ვაზსა რა შტოსა მოჰკუეთდენ, ატირდების, მე ადრითგან მით უუმეცრე ვარ, რომელ მოყუარეთა და ნატამალთა ჩემთა კიდევანობა არ მიმძიმდეს, გორაბი შენი ქალაქი და სამშობლო არის: ვისცა ჰნახავ, ყუელა შენი მეყუისი და ნატამალია, შენ მიწყით შენთა მოყუარეთა და მეყუისთა გუერდით ჰზი, არ ჩემებრ ღარიბი სხუისა ქალაქსა და ქუეყანასა შინა ხარ, ღარიბი რაზომცა გაჯელმწიფდეს, ეგრეცა

Page of edition: 230 Line of edition: 1 დაიღრეჯს, რა მეცნიერი ვერავინ ნახოს. კაცსა საწუთრო თავისათუის

Line of edition: 2 უნდა და ყუელა რამე თავისა სამეცნიეროსა უფრო იამების. თუცა

Line of edition: 3 სიხარული კარგი არის, ათასისა სიხარულისაგან ერთი მოყუარე

Line of edition: 4 უამეა, რაცა კარგია, ვითა თავისათუის მომინდების, ეგრევე

Line of edition: 5 მოყუარეთათუის, მე შენთუის მრავალჯერ შემშურდების, -- სითცა

Line of edition: 6 მოხუიდე გზით ანუ ნადირობით, ნატამალნი, მზახალნი, ცოლი და

Line of edition: 7 შვილნი ზედა მოგეხუევიან მხიარულად, ვითა ტოილო ერთმანერთზედ

Line of edition: 8 გამოზმულნი ხართ. მე აქა არცა ნატამალი მივის და არცა მოყუარე.

Line of edition: 9 არცა გულისა წამდები, არცა შვილი, მეც ვიყავ ერთხელ შენებრ

ნებიერი, ნატამალთა და მოყუარეთა სიახლითა ჰამო ყოფნა მქონდა, მაშინ, ოდესცა თავისასა სახლსა ვიყავ, ჩემთუის იგიცა ჰამო იყო, ოდეს მიჯნურობისაგან ფათერაკი რა წამეკიდოს და მოყუარენი მაყუედრებდიან, იგი საყუედურისა წყენა მიაამებოდა, ამით რომელ ნარგისი მთრვალი იყვის და ვარდი -- ნებიერი, ზოგჯერ ნარგისთაგან გულ-მტკივნეული ვიყვი და ზოგჯერ ვარდთაგან -- დაღრეჯილი, რა ჰამო იყო იგი ნაზობა მისი და რა ჰამო იყო მისი წყრომა და ნებიერობა მისი! თუ კუირასა ერთსა პირი დამიმალის, ტყუე მქმნის საბრალოდ, და მეამებოდის ერთისა შენდობისათუის ათასი ფიცი, რა ჰამო იყო იგი, რომელ მისისა ჯავრისაგან დღით ათასჯერ ვჩიოდი, მერმე ნაქმართაგან ვინანდი და ათასისა ქებისა შესხმა და პირისაგან პირისა უკმოუღებლობა, რა ჰამო იყო მრავალ-ფერად რამე ქცევა ჩუენი: ზოგჯერ ღმობიერობა და ზოგჯერ სიქუშე, ზოგჯერ წყრომა და ზოგჯერ ყმაწუილობა, ზოგჯერ სიცილი და ზოგჯერ ტირილი, ზოგჯერ თმათა მოკიდებით მოხუევა და ზოგჯერ მისისა ჯავრისაგან სჯულისცა დაგდების ნდომა! თუ მისთა ნარგისთა კუშტად

მხედრობისაგან სასჯელსა მივეცი, შედეგად მისთა ვარდთაგან ნაცუალი ლხინი მოვიდი. მიჯნურობისაგან კიდე არა დამჭირებოდა. რომელსაცა მოყურისა სიახლე ჰქონდეს და ნებიერობა აგეთი, ვითარი მე, მაშინ, მას გულსა კუნესა არ მართებს, არცა ზურგისა ტკივილი. ვირე ვიყავ ნებიერი, ესრე ვიყავ, რომელ ყოველთა მოყუარეთათუის მეჯობნა ნებისაებრ ბურთისა წაღებითა, მოყურისა პირისაგან ვარდი საპალნითა მქონდა და ჩემისა საყუარელისა თმისაგან მუშკისა აკუმი მედგის, მე ნებიერობისაგან ვჩიოდი, მე ნაზობითა ვიტყოდი ამას თუ: სნეული ვარ და უსუსურად მყოფი, მიჯნურობისაგან დამაბუნებული, კიდეგანობისა შეჭირვებითა დასაწყლებული და გაბედითებული, მაგრა ესე ყუელა აწ მჭირს, რომელსა იგი მაშინდელი ბედითობა არა მაქუს, ბედითი და საწყალი აწდა ვარო".

Page of edition: 231

Chapter: 59

Line of edition: 1 რაფედ მისსა ასულსა რამინის გამწირაობა უამბო

Line of edition: 2 რა რაფედ ნადირობით შემოვიდა, თავისსა ასულსა გულსა

Line of edition: 3 თანა რამინის ხუაშიადი გამოაცხადა და უამბო ვითა: "რამინ

Line of edition: 4 გამტერიანდა, თავისა უხანობა და გულის-ნადები გამოაცხადა, შენი

Line of edition: 5 სიყუარული დააგდო, იმას თუ უკუნისამდიცა შეაგუებ და მსახურებ,

Line of edition: 6 იგივე ზაჰრიანი გუელია, ოდესცა კბენა დაემართების, იგივე

Line of edition: 7 მტაცებელი [მგელია]. მწარე ხე მწარესავე ნაყოფსა გამოიღებს,

Line of edition: 8 რაზომცა ჩუენ შაქრითა ვრწყუიდეთ. რვალი და ტყუია თუ ათასჯერცა

Line of edition: 9 დასწუა, ოქროს-,ფერად არცა ეგრე იქმნების, და თუ სპილენძი

ათასჯერ ცეცხლსა შინა გამოადნო, სძისაფერობა არცა ეგრე აქუს.

რათგან რამინ ვისის გული არ შეინახა და მას ვერ შეაგუა, შენმცა

რა გაგახარა? მისი ამბავი რათგან გასმიოდა, ავი და საკუირველი

ქმენ მისი ქმრად შერთვა, უხანოისა კაცისა მინდობა არა ჳამს, რამინის

გული მიწყით გამძლომია, მეტისა სიამაყისა და ავკაცობისაგან

ლომის-ბუნება არის, მისგან სიმართლისა ძებნა და მლაშისა მიწისაგან

ნაყოფისა მოლოდნა სწორნია, რად შეეყარე უხანოსა კაცსა,

რად მიენდევ უხენაროსა, რად მოელოდი ნავლისაგან შაქარსა?

მაგრა რათგან განგება ღმრთისა შენზედა ესრე იყო, აწ ბედითი

საუბარი და სინანული უსარგებლოა ჩუენთუისო".

ამაზედა შემოვიდა რამინ ნადირობით, დაკოდილსა ნადირსა ჰგუანდა დაბრუტებულსა, თავისა გზა-გაუღებელსა. თუით დაღრეჯილი იყო, გული სისხლითა ავსოდა და ცრემლითა პირი დაეებანა, სასიხარულოსა სუმასა შინა ესეთი იყო, ვითა მკუდარი.

მისი ცოლი გულ წინა უჯდა, რომელ ყოველი ტურფა მისისა პირისაგან დადუხჭირდებოდა, ნაკუთი სიმართლითა ისარსა უგუანდა და პირი სისავსითა -- მთუარესა, რომელსა ზედა ვარდი ყუაოდეს. ვინცა ნახის, გული საკუთრად მისცის და მისისა ჭურეტისაგან გულსა ცეცხლი მოედვის.

მაგრა მისი აგეთობა რამინსა თანა ასრე უსარგებლო იყო, ვითა მკუდარისა კაცისათუის მუშკი. ტანი ოდენდა იყო მისი და გული -- აღარა, წამსა და წამსა სულთქნიდის, და თუალთა ცრემლი ადგებოდა, გული უთრთოდა, საუბრისა ძალი არ ჰქონდა და ყოველი სიხარული გაარმებოდა ვისის მოსურვებულობისათუის, არცადავისი შეხედვა შეეძლო და ეგრე ეგონა. ესე ჩემი გულისა-ნადები არავინ იცისო, შესტიროდა გული და ეგრე იტყოდა:

"რა უამეა მოყუარეთა ერთგან შეყრასა! მე ესე სიხარული და საჯელმწიფო სუმა ესრე დამნაღულეზია, რომელ თავი ცოცხალი

Page of edition: 232 Line of edition: 1 აღარ მჩანს, აწ ჩემსა ვისსა ეგრე ჰგონია თუ მე სიხარულად ვზი,

Line of edition: 2 და ესე არ იცის, თუ უმისოდ რას ყოფასა შინა ვარ, ანუ როგორ

Line of edition: 3 ვიწუი და კულა ესეცა საგონებელად მევე მომმატებია, ვისსა მე

Line of edition: 4 მისი დამვიწყებელი ვგონივარ, ეგრე ჰგონია, რამინ უჩემოდ კარგად

Line of edition: 5 არის, ჩემი მიჯნურობა მისცილვებია, იხარებს უჩემოდ, დავიწყებია

Line of edition: 6 ჩემი ფიცი და უკსოვნელ უქმნივარო, მას ამისსა მგონებელსა საჩემოდ

Line of edition: 7 გავლენა რაღადღა ჰქონდა, ან მე რაითაღა პირითა მივმართო,

Line of edition: 8 რომელმან სული, სულთა მომცემი სიყუარული და სჯული დავივიწყე?

Line of edition: 9 რაზომცა ცოტასა ხანისა იყო, მას ჩემსა ესრე მყოფობასა

ვინდა შეაჯერებს? ანუ მე ღმერთსა და მას რაღა პასუხი გავსცე,

ვინათგან მისი გასაკუთრებული გული სხუასა ვისცაღა მივეცე?!

დამქოლეთ, მიჯნურნო, და დამემესისხლენით! შესუენით ჩემნი

სისხლნი ასევე, ვითა თუით ჩემნი მე შემისუმან, რათგან მინდობილისა

გულისა მოდალატედ გამოვჩნდი და ყოველი გულის-მომცემი

დავაშინე უზენარობითა ჩემითა, აწ თავისა მანანებელი საბრალო

შემიბრაღეთ, ზენაარ, რათგან ამას ეჭუს თუ: ჩემი რამინს აღარა

ჰგავაო, და არ იცის ჩემი აწინდელი შეჭირვება და გულისა ჩემისა

კუნესა უმისობითა, რომელ ყოველთა სიხარულთაგან კიდე-ქმნილ

ვარ, გული მისთა თუალთაებრ გამშავებია და, რა მისგან მოშორვებულ

ვარ, მისთა სურნელთა თმათაებრ დაგრეხილ ვარ.

ნეტარ ჩემისა გულისა წამღები ტან-სარო და პირ-მზე რას

მიზამს?! მისისა დამძიმებულობისათუის მართ მესისხლე მექმნების

და გამწირავს, მიწასა ჩემისა სისხლითა შეღებავს, სრულად

გამაბედითებს? რომელ თუით მიწასა ჭირნახულობითა ვჰგავ და რკინასა

-- გამძლეობითა, დაღეული ვარ მეტისა მიჭირვებულობისაგან, ვეძებ

ღონესა ჩემისა სიცოცხლისასა, არ ვირი ვარ, რომელ სიკუდილამდი

მიწასა ვჰზიდვიდეო, წავალ, მარგალიტა თავისა სადაფისაგან
გამოვეძებ, წავალ ჩემისა სიცოცხლისა იმედსა ჩემთა სულთაგან
ვეძებ.

ვინ იცის, თუ რაზომნი ჭირნი მინახვან მოყურისა სიშორისაგან!
სხუა ესეთი ჭირი ვის უნახავს ქუეყანასა ზედა, რომელ ნახვა
წამლად ერგებოდეს? აწ ჩემი სიხარული და დაღრეჯა მისგან არის,
რომელ სულისა და სიცოცხლისაგან უფრო სანდომია ჩემთვის, მე
მისი ნახვა გამაცოცხლებს, მე მისი საუბარი გამახარებს, მე მისი
ხუევა უკუდავ-მიქმს და მისი ლმობიერება ყოველთა დამავიწყებს.
რად ვჰმალავ ჩემსა ჭირსა ესეთსა აქიმისაგან და ვითაცა ვჰმალავ,
ეგრეცა უარე და უარე ვარ ამა ჭირისა მალვასა შიგან, ამის
მეტად ვერცაღა ჩემსა გულსა ვემუდარები. მისსა ხუაშიაღსა

Page of edition: 233 Line of edition: 1 გამოვაცხადებ ყოველგან. კიდევანობისა
მორევსა შიგან ვირჩობი, ესრე

Line of edition: 2 მიჭირვებულისაგან გულისა მუდარა გარდასრულია. მივალ,
ვისსავე

Line of edition: 3 შევეხვეწები, ნუთუმცა მომიღმობიერდა და ჯანგი მოიკოცა მისისა
Line of edition: 4 გულისაგან!

Line of edition: 5 მაგრა მეშინიან, რათგან უვისობისაგან ესრე დასნეულებულ
Line of edition: 6 ვარ, ნუთუ მოვკუდე მისად ნახვამდის. მაგრა ესე სიხარულად მიჩს,

Line of edition: 7 რომელ მისისა მძებნელობისათუის მკუდარი გზასა ზედა
დამმარხოს

Line of edition: 8 და ყოველმან კაცმან ცნას ჩემნი საქმენი და მიჯნურობისათუის

Line of edition: 9 მიჭირვებულობანი, ვინცა მგზავრი ანუ ღარიბი გარდაიარდეს,
ჩემსა

სამარესა ზედა ცოტასა მოიჯდომებდეს; და შევებრალებოდე, რა
ჩემთა ამბავთა სცნობდენ, ღმრთისაგან შენდობასა ითხოვდენ ჩემთვის,
ეგრე თქუან: "ღარიბი იყო, მოკუდა მიჯნურობისაგანო", ღარიბი
ღარიბსა შეებრალვის და იგინივე მოიგონებენ, ამით რომელ
ვრთმანერთისა იადგარნი არიან, ღარიბნი ყოველგან საბრალონია და
მათი მომგონებელი არავინაა, თუ მე მტერმან მომკლას, იგი სიკუდილი
სააუგოა ჩემთვის, მაგრა რათგან მოყურისა ნატრისათუის
მოვკუდები, დიდად მესახელების ესე.

ომნი და ბრძოლანი დია გარდამიჭდიან, მრავალგან დიდნი ლაშქარნი
გამიქცევინ, მრავალნი ჭაბუკნი თავისა ჯრმლითა ჩამომიყრიან,
მრავალნი პილონი, ლომნი და მჭეცნი დამიჯოციან, მტერნი წინ
ვერ ამდგომიან, ჩემისა შუბისა წუერსა მზე აქებს, ჩემსა სადავესა
მიწა აკოცებს. ეტლნიცა გავაბედითენ, მტერი ვითა, და მოყურისა
სურვილმან ამა ყუელათა გამაბედითებელი ესრე გამაბედითა, რომელ
საწუთრო დამანაღულა.

ეგზომთა მტერთა მშუიდობით ღვეკსენ და მოყურისა სიყუარულსა
ესრე დავები, ვითა ტყუე, ნუთუ უკუნისამდის არცა სიკუდილი

მომერვეს, თუცა მე ვისის წყრომისაგან არ მეშინოდა, მაგრა
ეგრეცა თავისა დადებისაგან კიდე არა ღონე მაქუს.

არ ვიცი, აქათ რის ღონითა წავიდე ამისგან კიდე, რომელ მარტო
გაპარვითა წავიდე, რომელ არცა ლაშქარნი, არცა ყმანი, არცა
კულაოზი არა მყვეს, ამით რომელ ცხადად წასლვა არ მომიწდებას.
ვინცა სცნობს, საყუედურსა დამიწყებს, ვისის ნახვა არ მომხუდების
და ვერას გავიხარებ, და თუ კულა მარტო წავიდე, გზა საშიში
და შორი არის, მთანი თოვლისაგან შეკრულნია და წყალნი
წუიმისაგან უფონონია, ნადირნიცა ზამთრისა სიძნელისაგან დაჯოცილან.
მარავი თუით თოვლიანია, აწ ჰაერი ქაფურსა სწუიმს, ესდენ
გრძელსა გზასა მინდა წასლვა და ამა ყუელასაგან ესე უფრო ძნელი
საგონებელი მჭირს, რომელ იგი ჩემი სულთა წამლებელი ქაჯის

Page of edition: 234 Line of edition: 1 პირი მიწყრების და არ შემინდობს ჩემთა
ნაქმართა. არცა მზისაებრ

Line of edition: 2 ნათელსა მისსა პირსა მიჩუნებს, არცა ბანთა ზედა გამოვა, არცა

Line of edition: 3 შუენიერსა სახესა მისსა გამაცდევს, არცა კარსა გამიღებს, არცა

Line of edition: 4 შევეწყალები. ესრე მისთუის ჭირნახულსა საყუედურსა დამიწყებს,

Line of edition: 5 დავრჩები კართა გარეთ, საბრალო სული ჩემი უიმედოდ გაწდების

Line of edition: 6 და ჭირი ჩემი -- ნაყოფოდ. მე მომკლავს სიცივე და ყინვა მისისა

Line of edition: 7 სურვილისა მისგან შეუბრალებელსა, მისთუის ჭირნახულსა.

Line of edition: 8 ვაი ჩემი სიყმე და ჭაბუკობა, ვაი მაღალი სასახელო სახელი

Line of edition: 9 ჩემი, ვაი ცხენი და აბჯარი ჩემი, ვაი ურიცხუი ლაშქარი, საჭურჭლე
და სასალუქო ჩემი, ვაი რომელი ესეთსა საქმესა შიგან ვარ გულისა
კელთა აღარ მქონებელი, რომელ ამა ყუელასა ქონება უტმარ
მქმნია და აღარას მერგების!

არ მეშინია ჳრმლისა და აბჯრისაგან, არ გავიკუირვებ ლაშქართა
სიმრავლესა და პირ-ედგრობასა, მაგრა ვისის მზისა მსგავსისა
პირისაგან მეშინიან და მისისა გურდემლისაებრ მაგრისა გულისაგან
მე ამასთანა ჭაბუკობა რას მერგების; ანუ რასაცა ოდენ გულსა
ვეტყუი: გულო, ვირემდინ იბრძუი, ვირემდინაა შენი შეუჯერებლობა
და სიხელე, ვირემდინ იდენ ცრემლთა ზღუათა წყუასა? ყოველი
გული მხიარული არის, და ჩემი -- გლახ მიწყით დაღრეჯილი
და შეჭირვებული. ზოგჯერ ცეცხლსა შუა [ვარ] და ზოგჯერ --
მყინვარსა, და კუამლი ეგრე ამდის, არცა დღისით მაქუს მოსუენება
და არცა ღამით -- ძილი, არცა ლაშქარნილა მეამებიან და არცა
სიმარტოე არცა წალკოტი, არცა მოედანი, არცა დარბაზი, არცა
სასმელონი, არცა ცხენთა თამაში, არცა ჭაბუკობა, არცა სუმასა შიგან
უხვობა, არცა არიფთა თანა საუბარი, არცაღა გუარიანი ცოლი და
არცაღა უვისოსა თუით სიცოცხლე და ვისისაცა შეხედვისა წამალი
მაქუს.

სიმღერისა და ქებისა ნაცულად დღე და ღამე საყუედური მესმის
ქოისტნით, ხუზისტნით, ქირმანით, ტაბარისტნით, გურგანით,

ხორასნით, ჩემი ამბავი ითქუმის ყოველგან და ჩემი კსენება არს ყოველსა ქუეყანასა შიგან. ქალაქთა შიგან ჩემსა სიმღერასა იტყუის, ველთა ზედა მეცხოვრენი ჩემსა უბნობენ, დედანი კართ უკანა და მამანი ვაჭართა შუა, ყმაწუილნი ფოლოცთა შიგან ჩემსა ამბავსა იტყუიან და იმდერიან.

მე პირი სიბერით მქმნია და გული ჩემი ჯერეთცა მიჯნურობისაგან ვერ გამძდარა, არა ოდენ გულისა წამღებელი ვისი მაშორავს, თმობასა შიგან სიშორისა შეჭირვებითა ესრე დაყუითლებულ ვარ,
Page of edition: 235 Line of edition: 1 ვითა დრაჰკანი, და მეტითა უსუსურობითა ნასნებავსა ვჰგავ, ვერცა
Line of edition: 2 ოთხისა ბიჯისა წარბენა შემიძლია, არცა ჩემისა მშუილდისა მოზიდვა,
Line of edition: 3 რომელსაცა დღესა ცხენი გავაჭენო, წელნი გარდაწყუეტილსა
Line of edition: 4 მიგუანან, ნუთუ ცუილად შეიქმნა რკინისა ზურგი ჩემი, ნუთუ მატყლად
Line of edition: 5 შეიქმნა ქვისაებრი მჯილუი ჩემი? ცხენი ჩემი, რომელ კანჯარსა
Line of edition: 6 აჯობებდა, ახორსა ზედა ჩემებრ იგიცა დაუსუსურებულა, არცა
Line of edition: 7 ავაზათა თხათა ვანადირებინებ და არცა ქორთა კაკაბთა მოუტეობ,
Line of edition: 8 არცა მორკინალთა ვერკინები და ძალსა ვიცდი, არცა მსუმელთა
Line of edition: 9 თანა ვიხარებ.

ჩემნი სწორნი ყუელანი ბედისა და სიყმისაგან იქადიან, ზოგჯერ ცხენს ჰკაზმენ და ზოგჯერ -- აბჯართა; თავისა ცოლსა და საყუარელსა გუერდით იხარებენ; ზოგჯერ ველსა და ზოგჯერ შინა, ვითაცა სწადიან, თამაშობენ; მეცნიერობასა ისწავლიან და ზოგნი ნიშატსა და სიხარულსა უკანა უდგებიან, და მე ყუელასა საჯამსოსა და კარგისა ზნისაგან უცხო ქმნილ ვარ, ვითამცა ბედი და ცნობა ორნივე წამსლვოდეს და ორთავე დასძინებოდა, ჭისა წყალსა ვჰგავ და კულა გონებითა შიკრიკსა, რომელ დღე და ღამე ვმგზავრობ მოუსუენებლად, თავსა სასთაულსა ზედა არ დავსდებ და ტანსა -- საგებელსა, ზოგჯერ დევთა გუერდით ყოფნა გარდამჰდია და ზოგჯერ -- ლომთა გუერდით სიარული, ამა საწუთროსა ჩემის გულისა შესწრობითა არა გამიხარებია და მას საუკუნოსა ჩემისა ფიცისა გამტეხლობისათუის რასალა ლხინსა მოველი.

ვაი გულო, ვირემდინ მიგზებ ცეცხლსა და ჭირისა კოჭობსა შიგან მადულებ? მეტითა უმეცრობითა მე მოგიკლავ და შენ არა შეგწონს, უგუნურობითა ნავდელსა ვჰგავ და ლხინისა სიხარულისაგან უნაწილო გიქმნივარ, ღმერთმან შენებრი გული ნუვის მისცეს, რომელ სიყუარულითა მთრვალი ხარ და უმეცრებითა -- რეგუენი".

რამინ გულსა ესეგუარსა ეუბნებოდა და აყუედრებდა. მაგრა ესე არას ერგო: გულისა წადილმან ცნობისა ძალი განაღამცა მიულო, გულსა ველარ მოერია და ამა გულისა შეგონებასა შიგან, ვითა ქათმისა გული, ეგრე უბადოდ უკრთებოდა და მას სუმასა

შიგან ეგეთი დაღრეჯილი ჯდა, ვითა თუით გული არას სიხარულსა მოსცემდა, ტახტისაგან ჩამოჰკვდა და დარბაზით გამოვიდა, ესრე ფიცხლად წამოვიდა, ვითა ჯაზანი ომისაგან, შეჯდა მისსა რაცსსა მალესამორბედსა, რა ქალაქის კართა გამოვიდა, ვითა ფრთოსანი, მოვიდოდა ხორასნისკე და იარებოდა მათ უკაცურთა და უდაბურთა მინდორთა შიგა ხორასნისა გზასა.

Page of edition: 236

Chapter: 60

Line of edition: 1 რამინისაგან ადინას ნახვა

Line of edition: 2 რამინს ესეთთა გზათა სიარული ესრე ჰამოდ უჩნდა, რომელ

Line of edition: 3 მუნით მომავალი ნიავიცა სალხინოდ მიუჩნდა, და იტყოდა: ჰე

Line of edition: 4 აღმოსავლეთით მომავალო ნიავო, რომელ სულნელებითა სამოთხით

Line of edition: 5 გამომავალსა ჰგავ! ხირხიზითა, სამანდურითა და ყაისურით მოიღებ

Line of edition: 6 მუშკისა, ალვისა და ქაფურისა სულსა, ეგრევე აწინდელსა ნიავსა

Line of edition: 7 აქუს სიამე ჩემთუის, რომელ ჩემისა გულისა წამლების ქუეყანით

Line of edition: 8 მოვა ამბრისა და მუშკისა სული, წალკოტით ვარდისა სული ეგრე

Line of edition: 9 კაცსა არა ეცემის, ვითა რამინს ვისისა", ამა საგონებელსა შიგან იყო, ვითა: "რათგან ბედნიერი სული მეცემის, ნუ თუ ღმერთმან სრულად არ მიმცეს უბედურობასა და ვნახო ვისის პირიცაო".

ამაზედა წინაემთხუია ვისის მოწიგნარი ადინა, რა შორს დაინახა და იცნა, სიხარულითა გული, ვითა კარი, გაეღო, ცხენი შეუტევა და ფიცხლად მივიდა, ადინა ცხენისაგან გარდაცდა, თაყუანისცა და მიწასა აკოცებდა რამინს წინაშე, მისგან ვისის სურნელებისა სული ეცემოდა, ვითა თუით ვისის ამბავის მნდომელი, ეგრე გაეხარნეს მისი ნახვა, მხიარულად მოიკითხა და ერთმანერთისა ნახვისათუის ღმერთსა მაღლი მისცეს, ცხენნი გამოაზნეს და მწუანვილსა ზედა დასხდეს. რაცადა მოციქულობა ჰქონდა, მოაქსენა, ვისის მაგიერი სალამი და სურვილი, მერმე წიგნი, ვისის პერანგი და თავსაბურავი მიართუა. რა რამინ ვისის ნიშანი დაინახა, ვითა ცხროიანი ათრთოლდა, დაზნდა, ცნობათა მიჰხდა, წიგნი ხელთაგან დავარდა.

მერმე რა გონებად მოვიდა, წიგნს წაკითხვა დაუწყო და ვირე გასრულებამდის სისხლ-რეულითა ცრემლითა დაასოვლა წიგნი, ვისის პერანგი და თავის საბურავი მისითა სისხლითა დასურილ იყო. ზოგჯერ პირსა დაიდვის და ზოგჯერ -- მკერდსა, წამსა და წამსა დაბნდებოდა, ვითა ღრუბლისაგან წყალი გამოვალს, ეგრე მისთა

თუალთაგან -- სისხლი; ვითა ღრუბელთაგან ელვა გამოვალს,
ეგრევე მისის გულისაგან -- ცეცხლი და პირისაგან -- კუამლი
ზოგჯერ ტიროდის და ზოგჯერ სულთქნიდის; ზოგჯერ ხელთაებრ
დაიზახნის და დაზნდის; ზოგჯერ უსიტყუოქმნილი გატყდის; ზოგჯერ
პირდაღმა დაეცის და საყელოთა გარდაიხევდის, ამა ვისისა
პერანგისა და თავისა საბურავისაგან ვისის სულისა ცემამან ესრე
ცნობათა მიჰკადა მისითა სურვილითა, რომელ გონება აღარასი ჰქონდა
]და თუით ვითამცა გულისა შეცულა აღარა გარდასრულ იყო. რა
ცოტად ცნობა მოუვიდა, მისებურად ენასა მეცნიერობა აკმარა; ეგრე
თქუა:

Page of edition: 237 Line of edition: 1 "ვაი ჩემისა ბედისა და ჯავრისაგან, რომელ
ჭირისა თესლი დათესა

Line of edition: 2 და მომწყუიდა შუენიერისა მოყურისაგან, რომელ ყოველთა

Line of edition: 3 ტურფათა საპატრონო არის, მე მის ელვისაგან მომაშორვა, რომლისა

Line of edition: 4 დარბაზი ცა არის, ჩემთა თუალთაგან კიდე-ქნა მისისა სახისა

Line of edition: 5 სიტურფე, არცაღა მისისა ჳმისა სიამოვნე მომასმინა, მისისა
ჭურეტისა

Line of edition: 6 ნაცულად პერანგი მოუცემია და მისისა საუბრისა ნაცულად

Line of edition: 7 წიგნი მოუწერია, სულისა ჩემისა გამოსუენება ამა პერანგისაგან

Line of edition: 8 იქმნა და ბედისა ჩემისა წაღმართვა ამა წიგნისაგანო".

Chapter: 61

Line of edition: 9 რამინის წიგნი ვისის თანა

დაწერა წიგნისა თავსა ზედა ვისის სახელი, მზისა მსგავსისა,
მთუარისაგან უტურფესისა, ვარდითა სავსისა, ბროლისა სუეტისა
და გუირგუინისა დამაშუენებელისა, დარბაზისა განმანათლებელისა,
უკუდავებისა წყლისა, სამოთხისა სურნელისა, თუალისა პატიოსნისა,
თუით ჳელმწიფისა და საჳელმწიფოისა მნათობისა, ერანისა
და ხორასნისა მზისა, რომელ: "ღმერთმან მე უშენოდ წამსაცა
სიცოცხლე ნუ მომცეს და შენ შენისა წადილისაებრ ბოლო-შეუქმრად
გყოს! შიში მაქუს შენისა პირისა, მზისა მსგავსისა, ნახვისათუის, --
მოსურვება და გონება მიუწდომელია, რომელსა ამისი შიში
დაუვიწყებია, მეშინიან შენისა უკუდავებისა მსგავსისა საუბრისათუის,
შეცოდებული ვარ, მეშინიან, ნუთუ იგი მიყო, რაცა მმართვეს და
მტერთა ჩემთა გაახარნე! თუ ბრალი თავსავე ზედა არ ჩემი იყო
ამისისა მოქმედობისა, არცა შენი ბრალობა მესაჳამსების, მტერობისა
ეშმა პირველ შენ უჳმე, ოდეს კიდე-გამამე; მოგეწყინე ადრე
და აღარ შეგეძლო ჩემი სიახლე, შენ შემამგულვანე შეცოდებისა
შემართვესა.

მე შენისა გულისა და სიყუარულისაგან არა მქონდა ამისი
საეჳუი, ჩემი საეჳუი ცა იყო, შენ მიწად შეჳქმენ. შენ იცი თუ, ვითა
სამკუიდრო დარბაზი ავაგე, შენი სიყუარულისა, მაგრა მას პირველ

შენ დაუწყე რღუევა. რაზომცა შენ დამამძიმე, მე არცარა კადრებისა
ლონე ეგრე მაქუსო, პატრონი ხარ, რაცა გწადიან მიყავ,
გარდამაჭდევიწე. გული დამიც და შენთუის საკუთრად მომიცემია,
შენისა ბრძანებისა მოსმენისათუის არა გრიდობ თავსა, შენგან
ბრძანება და ჩემგან -- მოსმენა, რაზომცა შორს ყოფილ ვარ შენგან,
გული ჩემი მძევლად ეგრეცა შენს წინაშე დამეგდო, ჩემი მძევალი
შენთა ჳელთა შიგან ყოფილა, მე ბრძანებისა შენისაგან გამოსლვა
არაოდეს მიკადრებია. ოდითგან შენდა მოშორვებულ ვარ, შენმან
Page of edition: 238

Line of edition: 1 მზემან, ვითამცა ვეშპისა პირსა შიგან ყოფილ ვარ პატიმრად და
Line of edition: 2 გული უშენობისა ჳირითა ამვსია, ჩემისა საქმისა მოწამე ჩემნი
Line of edition: 3 დაწუნია ყუითელნი. თუ მადირსო და გამიკითხო, ვეჳუ, რომელ
Line of edition: 4 შეგაჯერო, რაცა ჳირი მჳირვებია, მოწმად დაწუნი მეყოფიან და
Line of edition: 5 მოფიცრად -- ცრემლიანნი თუალნი, ოქროითა შეღებულნი ჩემნი
Line of edition: 6 მოწამენი და სისხლითა დასურლინი ჩემნი მოფიცარნი, რა
გიჩუენნე
Line of edition: 7 მოფიცარნი და მოწამე ნი, მაშინ დაიჯერებ ჩემსა მოჳსენებულსა,
Line of edition: 8 ჩემგან მართლისაგან კიდე არა ითქუმის და სიმრუდითა
გაწბილებული
Line of edition: 9 არაოდეს დავრჩები.

გამწირე და მეცა მოვსცეთ. აწ ნაცულად მაქე და გაქო. აწ
რათგან პირველ-შეცოდებისა შენდობა მითხოვია შენსა არაოდეს
გამწირავსა, აწ თავითგან დავიწყებ შენსა შეგუილსა და სამსახურსა,
სხუასა არავის ვიცნობ, შენგან კიდე არავისი შეგუილი შემიძლია,
შენგან კიდე არცა სიცოცხლე მომინდების და არცა თუალთჩენა.
ამოვივოც გულისაგან შენისა წყენისა ჳანგსა, თუალით ვიყიდი
შენისა ფერჯისა მტურსა, არ დავაგდებ შენსა სიყუარულსა და
მომატებით თუით აღარ გაიძლების, გულსა გონებითურთ შენ
მოგცემ უზიაროდ, მიბრძანებ -- ეგრე, და თუ არა, ეგრეცა არ ვეძებ
შენისა პირისა კიდეგანობასა; არ მოვწყუედ მზისაგან მეცნიერობასა
ჩემსა, ვერ გავსძლებ სურნელთა თმათა შენთაგან, თუმბუთურისა
მუშკისა სულისაგან უკეთესსა ვერას ვჳპოებ.

კაცი ღმრთისაგან სამოთხესა სიამოენისათუის ითხოვს, შენ
ჩემთუის ესეცა სოფელი ხარ და სამოთხეცა, ამით არა მგამა, თუ
შენისა მიჯნურობისათუის ჳირი ვნახო, ლხინსა უჳიროდ ვერვინ
ჳპოებს, აწ დავივიწყოთ გარდასრული და თავითგან შეგუილი
სიყუარული და სიხარული დავიწყოთ, შენ ჩემთან იყავ, ვითა
სიყუითლე ოქროსა თანა, და მე შენთანა ვიყო, ვითა სინათლე მზეს
თანა. შენ ჩემთან იყავ, ვითა სული მუშკსა თანა, და მე შენთანა
ვიყო, ვითა ფერი ვარდსა თანა. შენი სიხარული უჩემოდ არა ჳამს და
ჩემი ნებიერობა უშენოდ არ ეგების, ჩემი მახუილი ჳრმალი ნავლლისა
გემო არის, კაცთათუის არ დამარჩენელი, და შენი წამწამისა
ისარი -- გულთა მომკვლელი. რა შენი ისარი და ჩემი ჳრმალი

ერთგან შეიყარნენ, ჩუენი მტერი ცოცხალი ვერ დარჩების. ვითა თუ უშენობა გამიგრძელდების, მის სიცოცხლისაგან უიმედო ვარ, რაზომი მდინარეთა და ზღუათა შიგან ცუარია, ეგზომსა სურვილსა და თაყუანისცემასა მოგაჯსენებ.

შენი წიგნი, ჩემთა სულთა მომქცევი, გზასა ზედა მომართუეს და პასუხი მეცა მუნითვე მოგაჯსენე მოკლედ. თუ ათასითა ვინ
Page of edition: 239 Line of edition: 1 ტოილოითა დამაბას, მისი გაუწყუელელი არ დავდგები. ამა წიგნსა

Line of edition: 2 მეცა უკანამოუდეგ სწრაფით, ვითა უტევანი ისარი, ნუთუმცა ღმერთი

Line of edition: 3 მოწყალე მექმნა და შენი უნახავი არ მოვკუდეო!"

Line of edition: 4 დაუწერა რამინ წიგნსა პასუხი, და შემოიქცა სწრაფით ადინა,

Line of edition: 5 და რამინ მას უკან ფიცხლა მოვიდოდა, ხორასანისა გზისა სიგრძე

Line of edition: 6 და სიძნელე დავიწყებოდა, რამინ და ადინა ერთმანერთსა დღისა

Line of edition: 7 ერთისა სავლითა ამორვიდეს.

Line of edition: 8 თუცა მიჯნურობა თავით ბოლომდე საზიანოა და ყოველი ჭირი

Line of edition: 9 ტანისა და წყენა სულისა, ორი სიხარული ეგრეცა სდევს

მიჯნურობასა: ერთად წიგნისა მოსლვისა და ამბვისა ცნობისა ჟამსა და

მეორედ ნახვისა ჟამსა, იგი სიხარული უჭიროდ არავის მიჰხუდების.

არცა მიჯნურისაებრ საბრალო სნეული ვის უნახავს, მეტად მაშინ,

რა ამორვიდეს მოყუარესა, დღე და ღამე მისისა გონებისაგან

გატეხილი ჯდეს და გზასა ზედა უჭურეტდეს მომლოდე მოყურისა

წიგნისა და ამბვისა.

გულისა წამღები ვისი ესრე იყო, ყოველთა დღეთა მოელოდა

რამინის ამბავსა და ადინასა მოსლვასა, რა შორით დაინახა ადინა,

სიხარულითა პირი აუყუავდა და ეგზომ დიდად გაიხარნა, ვითამცა

თუით პირისპირ რამინ ენახა, რამინის ამბავი წურილად მოაჯსენა:

მისითა სიყუარულითა ვით გახელებულა ანუ მისისა ნახვისა და

სურვილისათუის ვით გამოჭრილა, რომელ არა რომლისა ჟამისა

მიჯნურობასა ასწორვიდა აწინდელსა, -- და მოწმად თუით რამინისა

წიგნი ჰქონდა. რაცა რამინს ვისის წიგნისათუის ექმნა, იგივე ვისმან

რამინის წიგნსა ზედა ქმნა: ზოგჯერ პირსა ზედა დაიდვის, ზოგჯერ

-- მკერდსა, რამინის მოსლვამდინ მალხენელად იგი წიგნი

ჰქონდა და ჭირის მაქარვებლად ადინა ჰყვა.

მერმე მეორესა დღესა აბანოსა შევიდა, შეეკაზმა. თუალმარგალიტიანი

შესამოსელი შეიმოსა, თავსა გუირგუინი დაიდგა და მზისაგან

უფრო დაშუენდა, მთუარე ცასა ზედა დაბნელდა მისისა სიტურფისაგან,

მისნი თმანი ზანგთა ლაშქარნი იყვნეს და მისნი ბაგენი --

ათასისა ქალაქისა სნეულისა წამალნი, და პირი მისი -- ყმათა

კაცთა სულისა მიმტაცებელი და გონებისა წამღებელი მიჯნურთა,

თმანი მისნი მუშკისა ტოილოსა ჰგუანდეს, ვითა თუით შუენიერი

იყო, ეგრე ტურფად შეკაზმულ იყო, სამოთხისაებრ ყოვლისა ადამიანისაგან სანდომი და სანატრელი, იგი, ესეთი უებრო მნათობი, მიჯნურობისაგან ტყუე-ქმნილ იყო და ვეცხლისფერი ტანი მისი ოქროსფერად გასრულ იყო; სანდომი, ტურფა და გულის წამლებელი იყო, მაგრა მიჯნურობისაგან მოუსუენებელად ცეცხლითა

Page of edition: 240 Line of edition: 1 იწოდა და მოყურისა ნახვისა სისწრაფითა თმოზა წასლვოდა, ბანთა

Line of edition: 2 ზედა მყოფი ყოველგნით თუალსა უგებდა და, ვითა მარცვალნი

Line of edition: 3 ცხელსა კეცსა ზედა, ეგრე ქუე-ზე ხლტებოდა, ერთსა ადგილსა ზედა

Line of edition: 4 ველარა დგა. მოსწყენოდა სიმარტოე და მოყურისა სიშორესა

Line of edition: 5 გაეხელა. ჭირისა ლაშქრისა სადგომად შეჰქმნოდა გული. მოაზადის

Line of edition: 6 კოშკისა ბანთა ზედა განიადაგებულ იყო, შელამდა და მისი

Line of edition: 7 მოსალოდნელი არ მოვიდა, ძილის-პირ იქმნა და არავე დაეძინა,

Line of edition: 8 ვითამცა საგებელი მისი მას ქუეშე ეკალი და ბირკი ყოფილ იყო.

Line of edition: 9 ქათმისა ყივილისა ჟამსა ცოტად მიეძინა, მასვე წამსა გაელუიძა და, ვითა მტერიანმან, დაიზახნა, ძიძა მოეკიდა და ეგრე მოაჯსენა: რად მოგერია ეგრე უთმოზლობისა ეშმაო?

ვისი ესრე თრთოდა, ვითა წმიდასა წყალსა შიგან მზე; ეგრე უთხრა ძიძასა:

"ჩემისა მიჯნურობისა მსგავსი მიჯნურობა ვისი გინახავს ანუ ვისი გასმია? მე ამას ღამის უსაკუირველესი არაოდეს დამმართებია, ათასჯერ სულნი ბაგემდის მომსლვიან და, ვითამცა რიყესა და ეკალსა შიგან ვწევ, საგებელი ესრე მეჩუენების. ჩემი ბედი დაღრეჯილი, ღამისაებრ შავი, ზანგთა მეფესა პილოსა ზედა მჯდომსა ჰგავს და ჩემისა ბედისა განმანათლებელი -- რამინ, სიშავე ჩემსა ღამესა მაშინლა წაუვა, რა ჩემისა ბედისა მთუარემან პირი მიჩუენოს, აწ სიზმრივ ვნახე პირი მისი, მზისა მსგავსი, ქუეყანა სურნელი, და [თმისა] მისისა ჰამოისა სულისაგან ქუეყანა გაასურნელა, კელსა მომეკიდა და მეუბნებოდა მით იაგუნდის ფერთა ბაგითა და ჰამოითა ენითა მისითა ეგრე მეტყოდა: შენად მოკითხვად მოსრულ ვარ მალვით მით, რომელ შენთა მტერთაგან მეშინიან, საცხადოდ მით არ მოველ, რომელ გმალვენ ჩემგან და გცუენ ესრე, ვითა ფათერაკისაგან სულსა; მე, შენგან ასრე გასრულსა, მარგე რა, მიჩუენე შენი პირი ღმობიერად და ნულარ მიწყრები, შენებურად ჰამოდ მომეხუიე, შენთა თმათაგან გამაამბრიანე და შენთა ბაგეთა კოცნითა უკუდავ მქმენ. მოიღმობიერე გული და ნუ მეკუმტვი, უჯამსია, შენისა სიტურფისაგან საჩემოდ ღმობიერება უთრო გშუენისო", მე სიზმრივ ესეთითა სიამითა მინახავს ჩემთუის და ესეთნი საუბარნი მომისმენიან მისგან და აწ საცხადოდ ესრე ვჰმორავ. ამა ეგზომთა ხანთა მისი უნახავი ყოფილ ვარ, აწ რად რადმცა ესრე უთმინოდ ვიყავ? რად რადმცა ესრე დაღრეჯილი და მიჭირვებული ვიყავ? ვირემდინცა ჩემი ბედი ჩემისა გულისა წამლებელისაგან კიდე-მამყოფებს, ესრე შეჭირვებული თუ დაუთმოზელი ვიყო, ყუელასაგან შემენდობისო".

Chapter: 62

Line of edition: 1 რამინის მარავს მოსლვა

Line of edition: 2 რა რამინ შორით მარავი ქალაქი დაინახა, ესრე გაეხარნეს,
Line of edition: 3 ვითა თუით ეგრე მიჭირვებულისა წესია ნახვისა მომლოდებობასა
Line of edition: 4 შინა, ღმერთსა მაღლი მისცა და ქალაქსა დაუწყო ქება ვითა: "ჰამოო
Line of edition: 5 მარავო, ჳელმწიფეთა საჯდომო, დაღრეჯილთა
გამამხიარულებელო,
Line of edition: 6 გლახათა გამამდიდრებელო, მიჭირვებულთა ნუგეშინის-მცემელო!
Line of edition: 7 ჰამოო მარავო, ჴამთრისა და ჴაფხულისა ყუავილდაულევნელო,
Line of edition: 8 რომელ შენთა მნახავთაგან უშენოდ სიცოცხლე არ ეგების და მეტად
Line of edition: 9 მისგან, ვის ჩემებრ გულისა წამლები აქა ეგონების, ჰამოო მარავო,
ქალაქთა ყოველთა უთავადესო, მტერთაგან შეუფრობელნი
გამცდელთაგან სანატრელო, მზისა საყოფო, მთუარისა სადგომო
და ჩემისა ჳელ-მქმნელ-მომკლველისა დარბაზო!"

რამინ უვისობითა და უთავისობითა ესეთსა ყოფასა ყოფილ იყო, რომე ხორასნულნი თივანი ერაცულად ვარდად უჩნდეს და მარავული ქვა -- გორაბულად თუალად, თავისა ქუეყანისაებრ კაცსა სხუა ქუეყანა არ იამების და პირველისა მოყურისაებრ გულსა ვერავის მისცემს, ესრე იამა მის ქუეყანისა ნახვა, რომელ თოვილი მუნებური ქაფურად უჩნდა, ფურცელი -- ღალიად, ხენი -- სამოთხედ და მიწა -- უკუდავებად. შუალამისა ჟამსა შემოვიდა მარავს, ვითა მკუდარი გაცოცხლებულ იყო, ეგრე გაღხინიანდა. რამინ მაშინვე, ვისი სადა იყო, მის კოშკისა ძირსა მივიდა, ვისის გუშაგი დაეყენა რამინის მოსლვისა მჭურეტელი. რა გუშაგმან დაინახა და იცნა, მასვე წამსა ჩამოვიდა და ძიძასა აცნობა, მან დია გაიხარნა და ვისის მოაჳსენა:

"მოვიდა შენთა ჳირთა მაქარვებელი, მოვიდა შენი მიწყით საგონებელი ღამაზი ჳელმწიფე, ტახტისა დამაშუენებელი, აბჯრისა მასახელოვნებელი, შენგან ნიავი სამახარობლოსა ითხოვს, გაზაფხული შენი მოვიდა, ნაყოფი გამოიღო შენისა სიხარულისა შტომან, შენისა იმედისა სადაფმან თუალ-მარგალიტი გაპოვნინა სუიანობისა. ჳხედავ, რომელ ღამე განათლებულა, ჳხედავ რომელ შენი ჳირნი არ ცუდ იქნნეს! აწ ნაცუალი სიხარული მიეც გულსა შენსა, აწ შენ მიერ ქუეყანა სიხარულისა აყუავებულა, ქარი ამბრისა სულსა მისთა თმათაგან აბნევს, თუით შენ შენითა თუალითა ნახე შენი სიხარული და სასურველი, საშენო დარია, აქამდინ ღამე სიბნელითა შენთა თმათა ჳგუანდა და აწ შენისა პირისაებრ განათლებულა,

ცამან აღმური მოიჯადა და აწ შენცა გულისა შენისაგან ჟანგი
მოიჯოცე. მთუარეო, მისისა მოსლვისაგან შენებრ მოხარულობენ
Page of edition: 242 Line of edition: 1 მთანი და ბარნი. სუიანსა ეტლსა ზედა მოსულა
შენი რამინ. შეყრასა
Line of edition: 2 ჰლამიან მზე და მთუარე. მისი ტურფა პირი კარსა ზედა დგას და
Line of edition: 3 ბრძანებასა ითხოვს შენგან, შენისა მწყრომობისაგან ზენარსა
Line of edition: 4 მოაჯეობს. შენ მისგან მდურვით ხარ და იგი შენგან
გულგატეხილია.
Line of edition: 5 გულისა შენისა კარი გაუღე შენისა გულისა გამამხიარულებელსა;
Line of edition: 6 იმედიან იქმნებით ერთმანერთისაგან და დაივიწყე აქამდინ
Line of edition: 7 დამძიმებულობაო".

Line of edition: 8 ვისმან მოხარულ-ქმნითა, ყოველთა ჭირთაგან კსნილმან, ეგრე
Line of edition: 9 უთხრა:

"შაჰინშას ქუე სძინავს, ფათერაკთაგან დაშინებული ვარ,
ანაზდეულ თუ გაელუიძების, იგრძნობს. მე რამინს ველარ ვჰნახავ და
სიცოცხლე გამიცუდდების, თუარა თუით დარჩენასა აღარა მოველი
მისსა, თუარა მე რაღა გინდა წამეკიდოს, თუცა ერთხელ რამინ
ვნახე. აწ, ზენაარ ღმრთისათუის, შენ რა მარგე, ძილი შეუკარ, რომელ
არ გაელუიძოს და ჩუენი საქმე ვერა ცნასო".

ძიძამან სწრაფით შეულოცა რამე ესრე, რომელ თუ ქუეყანაცა
დაიქცეოდა, ვერ იგრძნობდა, ვირე მათ არ მოსწადდებოდა. მერე
ვისი მოვიდა მდურვით გუარად, სარკუმელთა ზედა დაჯდა, რამინ
დაინახა, სიხარულითა პირი აუყუავდა, გულმან დება, ვითა კარმან,
დაუწყო; მაგრა მოიჭირვა და დათმო, გული თრთოლისაგანცა დაიწყნარა.
რამინ ქუე დგა და მას არა შეუზრახნა. ცხენსა ეგრე უთხრა:

"ჰე საწედარო, მთისაებრ მაგარო და პილოსაებრ ძლიერო!
შვილივით მიყუარდი და გექცეოდი, ოქროისა ბაგა შეგიქმენ,
აბრემუმისა ავშრითა მყევ, განებიერე.ბდი. რად წამიხუედ, რად გამწირე
და დამიგდე ბაგა და აღარ მოიგონე ახორი ჩემი? წახუედ, სხუა ბაგა
და ახორი იშოე. მაგრა თუით შენ კარგი არა მოგიკდების. აგეთი
თურე ყოფა სჯობს, თუ ვითარი გინახავს, შენ თუით იცი, მე
რაზომნი ჭირნი მინახვან".

Chapter: 62a
[რამინისაგან პასუხი]

რა რამინ შორით მნათობთა მზე ვისი დაინახა, უზომო რამე
სიხარული მიეცა. გარნა რა ესე ცნა, რომელ წყრებოდა, დია ეწყინა

და ათასითა მუდართა ქენება დაუწყო, ეგრე უთხრა:

"მზეო, გულისა და გონებისა ჩემისა წამლებო, მთუარეო გავსებულო, მთიებო ცისკრისაო, ლაშქართა სანთელო. ჰელმწიფეთა სანატრელო, კეკლუცთა მანათლობელო და შეენებაო, ვარდო კოკობო, სოსანო სურნელო! რად ისწრაფი მონისა სისხლთა დაღურისათუის,

Page of edition: 243 Line of edition: 1 რად ისწრაფი ჩემისა სიკუდილისათუის, რად მიმაღავ პირსა,

Line of edition: 2 რად მოგნდომია ჩემი ველად გაჭრა, რად არა იქ პირსა ჩემკერძმ? მე

Line of edition: 3 რამინ ვარ შენი საკუთარი, და შენ ვისი ხარ ჩემი სულთაებრ

Line of edition: 4 სანდომი, მე რამინ ვარ შენი უმცროსი მსახური და შენ ვისი ხარ

Line of edition: 5 ჩემი პატრონი, მე რამინ ვარ მიჯნურთა მეფე, შენითა მიჯნურობითა

Line of edition: 6 და სიყუარულითა ქუეყანათა შიგან არაკად გასრული, შენ ხარ ვისი

Line of edition: 7 მზეთა მზე, პირისა შენისა უებრობითა და თუალთა და თმათა შენთა

Line of edition: 8 სიტურფითა ჩემი ესრე შეხუეწით აქა მომყუანელი, მე იგივე ვარ,

Line of edition: 9 რომელ გინახავ და შენ აღარა იგი ხარ? ნუთუ ჩემთა მტერთა

სიხარულისათუის იჭირვი? ნუთუ ყუელასაცა ჩემსა სიკუდილსა იჭირვი? ნუ მიწყრები, დაიამე გული, დამეზავე. ჰამოსა ლხინსა ნუ დაიმწარებ, ნუ იქმნები ფიცისა გამტეხელი და უზენაარო, ნუ შეერთებულ ხართ შენ და ჩემი გული ჩემისა სიკუდილისათუის, ნუ მწუავ უწყალობისა ცეცხლითა!. ვაი ესდენი იმედიანობა ჩემი რომელ თავი გავწირე შენისა მიჯნურობისათუის! დავთესე მიჯნურობა სიყმისა ბაღსა შიგან, ჩემნი სულნი ვამეზურენ, ჩემთა თუალთა ცრემლითა ვრწყუიდი, ერთსა ღამესა ვერ დავიძინი და ერთსა დღესა ვერ მოვისუენი, და დავილიე მისითა უკანადგომითა, რა გაზაფხული მოვიდა, შიგან ია, ვარდი, სოსანი და ნარგისი აყუავდა, ხეთა ნაყოფი გამოვიდა მრავალფერი, ბალი აშენდა, ვითა ბედნიერთა ბედი, შიგან ფრინველთა ყივილი დაიწყეს, წყაროს შიგან იბანებოდინან, ზღუდე აუგე მაგარი. აწ მოვიდა გაწირვისა ზამთარი, უხანობისა ქარი და გუალვისა ღრუბელი, უბედურებისა წელიწადი; აოჭრდა იგი წალკოტი: არცაღა იგი ნაყოფი, არცა იგი ვარდი, არცა წყარო, არცა სათიბი და არცაღა ზღუდე! მტერთა და მეშურნეთა ამოსწყუიდეს, დაგლიჯეს, დაჭრნეს ხენი, დაარღუინეს ზღუდე და დააფრთხუნეს ფრინველნი. ვაი ესეთსა ჟამსა, რომელ კეცისა ჭურჭელსა ჰგავს ჩუენი სიყუარული, არ ოქროისასა, რომელ, რა გატყდების, ცუდად წაჯდების! რა გული გულისაგან მოშორდა და მოყუარე -- მოყურისაგან, სიყუარული მიეჭარდა და ჭირი ჭირსა მოემატა, აწ გაიხარნენ ჩუენთა მტერთა, რომელ ღმერთმან ჩუენი მტერი ჩემებრ ყოს. აწ მზრახავნი ჩუენნი იკსნნეს ჭირთაგან, აღარა საზრახავი უც, ჩუენ არცაღა შუა-მოციქული გუინდა, არცა ხუაშიადისა შემნახავი. ნუცა ძიძა ჭირსა ჰნახავს და ნუცა შენ, ნუცაღა მე გული მტკივის და ნუცა მოაბად იმდურვის, ჩემგან კიდე შეცოდებული არავინაა, მით არავისი ბედია ჩემისა ბედისაებრ, მით ვჩივი ამისგან, რომელ მიწყით ძაბუნი ვარ. მისგან კიდე თუმცა ესრე უბედური არ ვიყავ, მე გული ესრე ვერ დამიმონებდა და ვერ

Page of edition: 244 Line of edition: 1 მომლორებდა. ვინცა ემმასა მომსმენია, მიწყით ჩემებრ ბრმა და
Line of edition: 2 დაღრეჯილი იქმნების. ალვისა ნედლისა ნაცულად ტირიფისა ხე ამოელ
Line of edition: 3 და მუშვისა ნაცულად -- ქუიმა; თუალისა პატოსანისა ნაცულად
Line of edition: 4 ეტლთა და ფალაქთა მოქცევისაგან კეცისა ნალეწსა დაჯერებულ
Line of edition: 5 ვიყავ. აწ შენდობასა ვითხოვ, მოილმობიერე საჩემოდ გული; მე ავი
Line of edition: 6 მიქმნია და შემციოდებია, შენ კარგი ქმენ და შემინდევე,
შეცოდებული
Line of edition: 7 ვარ და ვინანი! ვირე ცოცხალ ვარ, შენ პატრონი ხარ და ჯელმწიფე.
Line of edition: 8 შეგიძლია გარდაცდევა ჩემი; თავსავე ზედა დამამძიმებელი ჩემი
Line of edition: 9 შენ ხარ და ბოლოსა ნუ ყუელასა მე გარდამაჯდევე! თუ არ
შემინდობ, კარსა ზედა მეკრედ დავდგები და მუნამდის მოვიჭირვებ

სამსახურისათვის, ვირე თავსა არ მოვიკლავ. მე ერთხელ შეგცოდე, არ მე ოდენ ვარ ქუეყანასა ზედა მცდარი, აწ მისად ნაცულად ათასსა შენდობასა ვითხოვ, მუნამდის გემუდარები და გექნები, ვირემდი გულისა შენისაგან წყრომა არ გაქარდეს. ვირე ცოცხალ ვარ, ჩემი თავი მიჩს შეცოდებულად და მას ვაბრალობ. ამისისა თქუმისაგან არ მოვისუენებ, შეცოდებული ვარ და ჩემსა საქმესა ვინანი. ვირე ცოცხალ ვარ, შეცოდებულსა შემინდევე. თავისა მანანებელსა ზედა ჯელმწიფობა გაქუს და პატრონი ხარ, რაცა გწადიან, გარდამაჯდევინე; მაგრა სადღაა მოწყალება, პატრონობა და შემანდობელობა? რა ჩემი შეცოდება მოვიგონო, შენდობისაგან უიმედო ვიქმნები და გული დამელევის. თუ ჩემი ქენება და მუდარა არ მოისმინო, აქა შენსა კარსა ზედა მოვკუდეები; მუნამდის საბრალოდ ვტირ, ვირე სულნი არ დამელივინენ, სხუაგან წასლვა აღარსად შემიძლია. რათგან შენ უწყალო მექმენ, სხუა ვინდა ვძებნო? ნუ მიზამ, მთუარეო, ნუ მომიმატებ ჭირსა ჭირზედა! ბერნი სიბერიითა და ფილოსოფოსნი სწავლულობითა მოუცთომელნი არ დარჩებიან, მალი ცხენი წაიქცევის, მკუეთი ჯრმალი დაბლაგუდების და მე ერთხელ ფათერაკად მოვცეთ. აწ შენდობასა ვითხოვ, ნუ დამსუამ კიდევანობისა ბორკილითა. მე მონა ვარ შენი, შეგიძლიან ყოვლისა პატიჟისა მოპყრობა, მე მოვითმენ ყუელასა ჭირსა ამისგან კიდე, რომელ აბეზარობასა შენგან ვერ გავსძლებ. ვერცა შენგან ეგრე ჭურეტასა მოვითმენ, სიბრმე მირჩევნია შენგან შენსა უჭურეტელობასა და სიყრუე მირჩევნია საყუედურისა მოსმენასა. მე ღმერთმან უშენოდ წამსა ნუ მყოს და შენ უჩემობისა თმობა ნუ მოგცეს. ოდითგან ეგრე მიწყრები, სიცოცხლე მომწყენია. თუით მიწყით უსამართლოისა ქმნისათვის გულმძიმედ ხარ, ყოველივე ქვა და რკინა საცეცხლესა ზედა მოეხუევის. აწ შენისა გულისა სიმძიმე ჩემისა გულისა ცეცხლიანობასა მოუმატე, რომელ, თუ ზღუაჯა

Page of edition: 245 Line of edition: 1 დაასხა ჩემსა გულისა ცეცხლიანობასა, ვერცა იგი დაავსებს. ესე
Line of edition: 2 ქუეყანისა აღმური ჩემისა ცეცხლისა კუამლისაგან დგას, ჰაერმან

Line of edition: 3 გულისა შენისა ნადები იცის და მით მტირის, ბედისაგან
გაშავებულა
Line of edition: 4 ღამე, მით ასრე მთოვს, ესრე საკუირვლადაა ტანი ჩემი
მიჯნურობისაგან,
Line of edition: 5 რომელ ნახევარი ცეცხლსა ჰგავს და ნახევარი -- მყინვარსა.
Line of edition: 6 კაციმცა რად ეგებოდა ესეთი, გარნა არცა ანგელოზი და არცა ეშმა
Line of edition: 7 ესდენ შეუწონელი არვის უნახავს, ვინ ნახა მყინვარი ცეცხლისაგან
Line of edition: 8 დაუდნობელი, ანუ ცეცხლი წყლისაგან დაუშრეტელი ჩემგან
Line of edition: 9 კიდე? ვისცა ესრე მიჯნურობა სულთა შიგან შეჰზელია, მისი
თოვლთა შიგან მოკლვა აუგია. მე ეგრე ვეჭუდი შენგან, თუ
ცეცხლისაგან მიკსნასო, არა თუცა ესე მგონებოდა, თუ თოვლთა
შიგან მომკლავს, ნუვის ათქუმევ, თუ მეტი მუდარა ძაბუნიაო, მე შენი
სტუმარი ვარ, ყოველი კაცი სტუმრისა პატივისცემისათუის მოიჭირვებს,
არა ესრე ველსა გასდევნის. და თუ სიკუდილი ჩემი გწადიან და
გეადვილებს, ესრე საბრალოდ ნუ მომკლავ, სტუმრისა მოკლვა
თოვლითა ბილწი საქმეაო".

Chapter: 63
ვისისაგან პასუხი

ვისმან, ვითა ლომმან გამძუინებულმან, წყრომით ეგრე უთხრა:

"წაედ, რამინ, იმედი გარდაიწყუიდე ჩემგან, გული დაიამე, ვითამცა
არცა მიცნობ და არაოდეს მარავი ქალაქი გინახავს, ვითამცა
ორნივე არა ყოფილ ვართ, აგრე დაიჭირე, მე იგი მტკივის, რაცა
ჩემსა თავსა ზედა შენგან გარდამკდარა; აწ ნულარას მემუდარები.
ერთხელ მომადორე, მომკალ და მომაყივნე, აწ კულა მასვე ჰლამი
და აღარ ეგების. წაილე შენი კუამლი, რათგან ცეცხლი წაგილია,
კუამლიცა წაილე! რათგან ზენაარი დაივიწყე და ფიცი გამიტეხე, ჩემი
მოცთუნვება აწ აღარა შეგიძლია. წაე, გულსა ეუბნებოდი, მას
აღორებდი და მისისა მიჯნურობისათუის ხელობდი! თუ შენ ფრთხილი,
გონიერი და ენად კარგი ხარ, არცა მე უენო და რეგუენი ვარ.
შენ ეგეგუარი დია იცი კაცისა ღორება და ალათვა. გიცნობ და
მრავალჯერ მომისმენია შენგან ეგეგუარი ცქაფვა; გარნა მომწყენია
ზენართა შენთა სმენა, მე აღარას უღალატებ მეფესა მოაბადსა,
ვეღარ გავსწირავ ჩემსა არაგამწირავსა, მას საქმესა აღარა ვიქმ,
რაცა კულა მიქმნია და შემიცოდებია, საჩემო იგია, რომელ ესდენ
ავითა ზნითა უყუარ, ეგრეცა არცა წამსა მომაკლებს წყალობასა
და სიყუარულსა, არცავის სხუასა გამოირჩევს ჩემსა; ნიადაგ

Page of edition: 246 Line of edition: 1 გულ-მართლად მოყუარულია ჩემი, არ შენებრ
უზენაროა და არცა

Line of edition: 2 შენებრ რას მეტყუის და მიბრძანებს, აწ გულ-მართლად სუმად ზის,

Line of edition: 3 რომელსა სიხარული ნუმცაოდეს მოაკლდების და შენგან ამისა

შური,

- Line of edition: 4 რაცა მას ჩემითა სჭირს! აწ ამის მეშინიან, რომელ შაჰინშა საწოლს
Line of edition: 5 შემოვიდეს, თავისა წალკოტსა შიგან ვარდი ვერ ნახოს, მე
საგებელსა
Line of edition: 6 ზედა მძებნოს და ვერ მპოვოს, და კულა რაითამე გავაწყრო,
აგეთიმცა
Line of edition: 7 იყო საყოფი მისი მიწყით, ვითარი არის, და შენთუის როგორიცა
Line of edition: 8 იყოს -- ყუელა ადვილია! ამა გაყინულისა სიყუარულისა მიზეზითა
Line of edition: 9 კულა აღარა მწადიან მისი შეცოდება, კმა არის აქამდის ჩემი
ჭირი, რომელ შენითა გზითა ვიწყრომებდი შაჰინშასა და ღმერთსა
შენითა მიზეზითა დავივიწყე.

ათასჯერ სიცოცხლისაგან იმედი გარდამიწყდა და ამა ყოვლისა
ჭირისა ნაცულად ბოლოდ შენგან ზენაარისა და ფიცისა გატეხისა,
იმედ-გარდაწყუედილობისა და მოყინვებისაგან კიდე არა დამრჩომია,
ჩემი პატრონი მომდურავია და ღმერთი დამზადებელი ცისა და
ქუეყანისა განაღამცა არათავე მომემაღლა! სიყმე შენისა მიჯნურობისა,
სიყუარულისა და მოუცილებლობისათუის ხელსა ცუდადრე
წამიჭდა და უხარელად შენისა ჯავრისაგან ჯელნი შევიტყუელვენ
და ჯელთა ქარისაგან კიდე არა დამრჩა, რაზომსაცა ვუბნობდე,
სათქუმელი არ დამელევის, ამა ხისაგან ნაყოფი არ მოგხუდების,
არცა ამა გზისაგან -- სიხარული, შეიქეც, წაედ კიდე, ცუდი ჭირი
გინახავს აქა მოსლვითა! შუაღამე გარდასრულა, ფიცხელი ქარი
ქრის და ორი მტკაველი თოვლი დაუც. ცუდად ნუ ჰრეკ ამა კარსა --
რკინასა ცივსა, შეიწყალე შენი თავი და წაედ კიდე, რომელ არ
მოჰკუდე ამა თოვლთა შიგან ყოვნითა, ძილი გაამოს ღმერთმან და
ღამე და დღე სუიანმცაა შენთუის გულ, ვარდ-სახელი და
ვარდ-ღაწუი".

გულისნადები არცა ეგრე გამოაცხადა.

სრულსა ღამესა რამინ თოვლთა შიგან დგა და ჰაერი მისსა
თავსა ზედა წუიმდა, ღრუბელი მისსა ცხენსა ზედა ქაფურსა თოვდა,
ცა ცრემლსა ასხმიდა და ქარი რამინსა ზედა სულთქნიდა. ცისკრამდი
ეგეთსა ყოფნასა იყო, რომელ თავით ფერჯამდინ რაცა ტანსა ეცვა,
ყუელა გაჰყინვოდა და თუით, ვით რკინა, შექმნილ იყო.

ვისი შიგნით ეგრე მტირალი და მკერდდაღებული იტყოდა:

"ესევითარი თოვლი და მყინვარი არის, რომელ მისგანვე სახლად
მყოფი ვკუდები! ჰე ღრუბელო, რამინისა თავსა ზედა ტირილისათუის
შეირცხუინე! მისი ვარდის-ფერობა ზაფრანად გაგიჭდია და
მისნი ფრჩხილნი -- ლილის ფერად. მაგრა ორნივე გებრალეებით

Page of edition: 247 Line of edition: 1 და მით სტირ. რათგან მას ევნების, ნუ სთოვ,
ღრუბელო, მოისუენე

Line of edition: 2 ცოტად, ნუ მიმატებ ჭირსა! ჰე ქარო, ვირემდინ ჰქრი. ცოტად

Line of edition: 3 დაწყნარდი! შენ არ იგი ქარი ხარ, რომელ მისითა სულითა ყოველსა

Line of edition: 4 ქუეყანასა სურნელობდი? აწ რად არ გებრალეების მისი ტანი ერთისა

Line of edition: 5 სიცივისათვის, რომელ მისისა ტანისაგან სისურნელესა ითხოვენ
Line of edition: 6 ნარგისი და სოსანი? ჰე მდიდარო ზღუავო, რაზომცა მდიდარი ხარ,
Line of edition: 7 ეგრეცა რამინის მონა ხარ. თუცა თუალ-მარგალიტი დია გაქუს,
Line of edition: 8 რამინისებრ უხვი არცა ეგრე ხარ. აწ დარი ჰჰოე მას ცხენოსანთა
Line of edition: 9 პატრონსა ზედა. ღრუბლისა ჰელითა მით გამოგზავნა წუიმა.

შენი აბჯარი წუიმა და თოვლია. და მისი აბჯარი მკუეთია. თუ ამას
ღამე არ დაეცნები, მისთა ლაშქართა მტურითა გაგაჰმობს. ჰაი,
ჰაი! რა შეუწონელი და უსირცხვილო ვარ, რომელ ნებიერად
დარბაზთა შიგან დაჯდომილ ვარ და ნაზუქი ტანი მისი თოვლთა და
ბუქთა შიგან მიმყოფებია! რამინის პირი და ტანი აწ ყუითელ-თეთრი
ვარდია. და ვარდისა ხისა მაწყენი მიწყით სიცივეა".

მერე კულა ვედარ გაუძლო გულმან და მივიდა სარკუმელთა
ზედა; მისთა შუქთაგან სრულად ქუეყანა განათლდა.

Chapter: 64 კულაცა საუბარი ვისისაგან

უთხრა ვისმან რახსსა: "შენ ჩემი შვილურად საყუარელი ხარ,
არ მინდა საშენოდ ესე თოვლი და წუიმა, გარნა ავისა ამხანაგისა
მოახლე ხარ და მით გჭირს ყუელაი. თუმცა ეგეთისა ამხანაგისად არ
შესწრობილ იყავ, თუალთამცა ჩემთა ზედა ადგილსა ვიპოებ შენთუის.
მეწყინების შენი ესრე ყოფა: რად სძებნე ამა მგზავრობაშიგან
და ავსა მოყუასსა შეესწარ? არ იცოდი, რომელ კარგთა თანა
ჰამს გამოსუენება და მგზავრობა? აწ ცუდად წაგკდომია ჭირი:

არცა ქუე დაგაყენებ, არცა რად გაგაკუირვებ, არცა პირად მიგიშუებ.
წაე, ახორი და საკუები მუნვე ძებნე, რომლისათუის დაგიგდივარ!"

ეგრეთვე რამინს უთხრა:

"წაე, რამინ, შეიქეც გარე! მრავალჯერ შენსა კარსა გდგომი-ვარ
და ასრევე შენ არ შეგიშუივარ, მრავალჯერ ზენაარი მითხოვნია
და არ მოგისმენია. მრავალჯერ სისხლისა ცრემლითა მტირალსა
მიძახია ჩემნი სასჯელნი და არ შეგბრალევივარ და არცა ჩემი კაცი
გინახავს, არცა წიგნი წაგიკითხავს. მაკსოვან მრავალნი ჟამნი, რომელ
შენ ჰამოდ გამოგისუენებია და კარგად გძინებია ჩემისა საქმისა
გაუვლენელსა, და მე უგულო აშფოთებული და შეჭირვებული

Page of edition: 248 Line of edition: 1 ცრემლდენით ყოფილ ვარ. აწ რაც ჩემდა
გიქმნია, ეგე მისი ნაცუალია;

Line of edition: 2 ავისათუის ავი ნაცუალი მოუცემია ღმერთსა, რაზომცა შენ ჩუილი
და

Line of edition: 3 ნაზუქი ხარ, ჩემგან უფრო არა ხარ, თუ საშენო ოდესმე ვიყავ, აწ

Line of edition: 4 გაგდებას რას მემართლები? აწ გარდაიწყუიდე ჩემგან იმედი,

Line of edition: 5 ვითა მე შენისა გულისაგან გარდამიწყუედეა, ამისი შეჭირვებული

Line of edition: 6 ჯდომილ ვარ. მე იგი ვიყავ, რომელ იმედოვნობისა ნახვითა
Line of edition: 7 ზღუასა შიგან ვიარებოდი, აწ ზღუისა ღელვათა დაქსნილ ვარ,
Line of edition: 8 გული უსარგებლო შეჯერებისა იმედითა გამირცხია, აწ რათგან
Line of edition: 9 ძუელისა მოყურისაგან არა გაქუს ზედი, წაედ და ახალი მოყუარე
შეინახე. ძუელი დრაჰკანი და თუალი კარგია, თუარა [მოყუარე] ახალი
უფრო საყუარელია! რა ჩემსა სიყუარულსა გაწირვითა თავი
მოჰკუეთე, შამ მეორედ ვითლა დაიდგნეს მოკუეთილმან თავმან ყელსა
ზედა? რა ჩემსა სამარესა ზედა ბალახი ამოვიდეს, იგიცა შენგან
მომძიმარი და წყენილია, პირველ მიჯნურობისა ჭირთაგან და მერმე
გაწირვისა ჯავრთაგან, და თუითოსა ფურცელსა ზედა ასი ათასი
"ჰაი, ჰაი" სწერია. რაზომცა თათბირიანი ვიყავ, ესე არ ვიცოდი,
თუ გულსა სიყუარული დაუბერდებისო, აწ ნუღარ ეძებ ჩემგან
სიყუარულსა, -- ბერნი მეორედ აღარ გაყმდებიან!

არ გავსოვს, ოდეს წიგნი მოგეწერა და ათასი საგინებელი და
სათრეველი ეწერა, ეგრევე საყუედურისა მოციქულობა შემოგეთუალა
და არა დაგრჩომოდა აუგი, რაცა არ მოგეთუალა? მე შენისა
სიყუარულისაგან კიდე არას გავეხელე. თუ სიყუარულიცა გამომეცადა
მე, შენისა სიყუარულისა სწორი არავისი გარდამიჯდია. ჩემი გული
შენგან კიდე არავის ეცნა და არცვის ნება შენგან კიდე ეპოვნა!
შენსა არავინ გამოვირჩივენ, არცარათ შენ გეცრუე და არცავინ
სხუა მოყუარე ვძებნე შენგან კიდე, -- და შენცა ბედისაგან აგრე
გაჰქე! მას უბედურსა დედასა ჰგავ, რომელ ერთი ასული ესუა, და
იგიცა ბრმა. გული ჩემი მშუილდისაებრ მრუდია, სიტყუანი ჩემნი
ისრისაებრ მართალნია, რათგან გული შენი საგანია, საყუედურსა
ვერ გასძლებ, აილე შენი საგანი, რომელ ვერ ეცეს ისარი, წაედ,
რომელ არ გესმას სიტყუა გულისა დამბნედელი, სიმწართა
ნავლელი და გამკუეთელი ჳრმლისაებრ".

Chapter: 65
რამინისაგან პასუხი

რამინ დაღრეჯილმან პასუხად ეგრე გამოსცა:

"მაგა საუბრითა ცად ნუ გასრულ ხარ, მთუარეო! შენ მაგა
სიტყუისა ვერ გაასრულე, დათმობისა ბართა თიჯასა ვერ აილე.
Page of edition: 249 Line of edition: 1 შენი ენა და გული არ ემოწმების ერთმანერთსა:
რასაცა შენ უბნობ,
Line of edition: 2 შენი გული მაგისგან აბეზარია. არავინაა სიყუარულისაგან მპარავი,
Line of edition: 3 რომელ გულისაგან თმობასა წაუღებს და დაწუთაგან ფერსა ასრე
Line of edition: 4 ადვილად, ვითა მთრვალისაგან ოქროსა ტარალი. თუ მე
დაბერებულ
Line of edition: 5 ვარ, მიჯნურობა ჩემი არ დამბერებია; ახალი ჳმა ძუელისა
Line of edition: 6 ძალისაგან ჩამოიკრვის. მე შენი სიყუარული ყოვლისა სოფლისა

Line of edition: 7 სიხარულად მიჩს, -- რად უნდა სიბერესა ვსენება? ეგზომსა ნუ

Line of edition: 8 მეკიცხევ, ნუ მაყუედრებ; მრთელსა სნეულობა არაოდეს მოუნდების!

Line of edition: 9 აწ შენ თუ მრთელი ხარ, მე ბედისაგან სნეული ვარ და არ მიაჯია ესე ჭირი. იგრძენ ჩემი ესრე მიჯნურობა და გაამაყდი! თუცა ტურფათა უხუცესი ხარ, თუით შენ იცი, რომელ საჩემოდ ეგე ერთიცა არა გმართებს. თუცა მონათა შეცოდება არ გამოჩნდებოდა, მოწყალებისა სახელსა სად ჰპოვებდით? რაზომცა გამდიდრებულ ხარ, გლახათა მოიგონებდი. მე რაზომცა დია შეგცოდე, აგრე უბრალო პატიჟი არცა ეგრე მმართებს. სამოთხესა შიგან მყოფმან ადამ ღმერთსა შესცოდა, და მე მისი ტომი ვარ. თუ შეგცოდე, შენდობას გთხოვ. ღმრთისა განგება კაცსა თავსა უწერია, შეცოდება მასცა გუარსა თანა შეუხელია. არცა მეცნიერობა შეაქცევს ღმრთისა განგებასა და არცა ჭაბუკობა მოერევის ფათერაკსა, არცა ცნობილობა და არცა სიხელე. თავისათუის კაცი უბედურობასა არ გამოირჩევს. ნულარ მეკიცხევ, ნულარ მაყუედრებ. ნუთუ და უცნობო უქმნივარ შენსა მიჯნურობასა და შემიცოდებია, თუ არა შენ იცი, რომელ ნებითა არ შევიდოდი შენსა შეცოდებასა. თუ რა შემიცოდებია, არა არის წამალი შენდობისაგან კიდე. კმა არის ჩემთუის ესე, რაცა გიქმნია!

მე თოვლთა და წუიმათა შიგან ოდითგან ვდგა და შენ წამსა და წამსა თუალთა მაცილვებ. უწყალოდ, უცრემლოდ და უზენაროდ ხარ ჩემზედა. ენითა, ვითა ჳრმლითა მკუეთითა, მჭრი და ეგრე მეტყუი: "არაოდეს მინახვიხარ და არცა გიცნობ, და თუ მინახვიხარ, არცა უიმედოდ გასრულ ვარ და მიჯნური ვარ შენგან". ნუ ეძებ ჩემგან კიდევანობასა და ნუ მოგიცლია ჩემად საკლავად. გუშინდელი შეცოდება გუშინდელსა დღესა თანა წავიდა, შენ აქათგან მნახე, თუ ვით შეგაგუო და ვითა გმსახურო ხვალითგან. თუ იგი ფიცი გამიტეხია. აწ შენდობასა ვითხოვ. თუცა შენდობისა თხოვა კარგი და საჯამსოა, პატრონთაგან შენდობა უფრო სახელია. დასტურობით იცოდი, კარგისა ქმნა არ წაჯდების. მე ჩემი მუქაფა ესრე გაწბილებით გარდამიჯდია, -- მეყოფის. მე თოვლთა და ბუქთა შიგან ვდგა და შენ კაცობისა თუალნი დაგიხუჭვან. უწყალოისა

Page of edition: 250 Line of edition: 1 გულისაგან რაცა გწადიან, ყუელასა ზელა ჳელი გაქუს და იქმოდი,

Line of edition: 2 ჩემისა კიდევანობისაგან კიდე. მაგრა ამა გულითა ნავდელსა ვერ

Line of edition: 3 ვსჭამ და ამა სულითა ტუირთსა ვერა ვჳზიდავ. თუ გული ჩემი ქვაცა

Line of edition: 4 არის, შენსა კიდევანობასა ვერა გასძლებს; შენისა სიშორისაგან

Line of edition: 5 ეშინიან და სხუისა არას ჳირისაგან -- არა, რომელ ღმერთი შენ

Line of edition: 6 გთხოვს მისთა სისხლთა!"

Chapter: 66

Line of edition: 7 ვისისაგან პასუხი

Line of edition: 8 "ჰე რამინ, უმეცრობითა ფათერაკისათვის დაპყრობილ ხარ,
Line of edition: 9 პირველ გაწირვა ბოლოსა ჟამსა გულსა ესრე დაესობის, რომელ
უკუნისამდე დააჩნდების კაცსა, მე შენი ჯავრი გულსა დაღად
დამჩენია და ესრე ღრმად ჩაუწუავს მას სადაგუელსა, რომელ
შენი სიყუარული ესრე გაუძია, ნაკუალევიცა აღარ მიუშუია, არ
დაეტევის ერთსა კაცსა უსჯულობა და მოღორება, არცა ერთსა
გულსა მტერობა და მოყურობა, თუცა გული გლახ ჩემი რკინისა
მთა ყოფილ იყო, ეგრეცა დაილეოდა უსამართლოდ შენისა
გაწირვისა გონებლობითა.

რა ათასფერი შენგან ჩემი დამძიმება მოვიგონო, შენი სიყუარული
ვითაღა ეგების? თუით შენ იცი, თუ შენზედა რაზომი ზენარობა
ვიკმარე, რაზომი კარგი ვქმენ და რაზომი ჭირი გამიძლია შენისა
იმედისა მომლოდუობითა; და შენ ჩემზედა იგი ჰქმენ, რომელ
ღმრთისა უარის მქმნელსა ჰმართებს; და თუით მე ვიცი, რა
ნაცუალი მომაგე! რაცა დაგიტესავს, შენვე მოიძვი, ჩემსა სხუა
გამოირჩიე და საშენო ჰპოე, თუით სამისოდ ჰკამ და იგი -- საშენოდ,
ჰპოეთ ერთმანერთი, წახუე და. ვითა ორბმან, მძოვრი სჭამე და, რა
გასძელ, აქავე მოხუე!? უხანოო! ცხენი გაჰყიდე და ნაცულად ვირი
იყიდე, -- კარგად ივაჭრე! თუით შენ ჩემებრი სით გფერობდა?
საშენო საყოფი მლაშე ქვიანი და უმდელო არის, რასაღა ეძებ
მწუანვილიანსა წალკოტსა და საყოფსა? მე ლომი მეგონე, ირმის
მონადირე, -- ეს თურე ბერი მელი ხარ, ათასითა ხრიკითა ყურდღლისა
ძლივ შემპყრობელი! რათგან ტანი წმიდად გებანა, თავსა ნაცარი
რად დაისხი? რად დასდგი ღუინისა ჭიქა და ჯელთა ძმრისა აიღე?
რად დასდგი მუშკიანი უჯდური, და ნიორის ჯამი დაიჭირე? რად
აღსდგე საჯელმწიფოისა საგებლისაგან და დასჯედ ფლასსა ზედა? არ კმა
იყო იგი შეცოდებად, რომელ წახუე. დამაგდე და ცოლი შეერთე და
შენი მგონებელი გამწირე? ყუელასა ჩემი გაბედიტება აცნობე და
ჩემთა მტერთა გაახარე, არ კმა იყო, რომელ ჩემი სათრეველი წიგნი

Page of edition: 251 Line of edition: 1 მომწერე და საგინებელი, და სისხლნი ჩემნი მას
წიგნსა შიგან

Line of edition: 2 დაღუარენ? არ გაქსოვს, ოდეს ძიძა გამოგიგზავნე და ავი ავსა

Line of edition: 3 მომიმატე, აგინე და გამითრიე, ათასი გრძნეულობა, ავის
მოქმედობა,

Line of edition: 4 ძაღლობა, ჯადეგობა შეჰყივლე? შენ ხარ ჯადეგი და უწრფელო, არ

Line of edition: 5 ძიძა! რაცა მას უთხარ, აწ ყუელა შენთანა მიპოვნია.

Line of edition: 6 თავსავე ზედა იგი გლახ მოაღორე და მეც, რომელ ყოველი

Line of edition: 7 საქმე ჯელოვნად იცი. უხანოო! უზენაროდ შენ იყავ ჩუენზედა:

Line of edition: 8 წახუედ გორაბს, ვირე გწადდა მუნ იყავ და იხარებდი, აწ მოსულ

Line of edition: 9 ხარ თუალ-ცრემლიანი და გუეუბნები. სიტყუანი მოგიკაზმან გარეთ
ოქროითა და შიგნით -- რკინითა. და მე იგი წალკოტი ვარ,
ათასფერად აყუავებული. რომელ შენგან მაგა ერთისაგა თქუმა არ
მეკადრებოდა; მე იგი ვარდი ვარ, რომელ ყოველნი ჯელმწიფენი

ნატრით თავსა გარდაიყრიან, შენთა თუალთა წინა ვით გავჴე ესრე
სააუგოდ, რომელ დევისაგან უფრო გედუხჭირებოდი? მე წმიდა
წყარო ვარ, რომელ რა სუი, მიწა ჩააქციე, აწ კულა მოგწყურებია
დასწრაფით მოსრულ ხარ, თუცადა გნდომოდა, მიწასა არ ჩააქცევდი
შიგა!"

Chapter: 67
რამინისაგან პასუხი

რამინ ეგრე უთხრა:

"ჴე ყუავილო ჩინელთა და ბარბარელთა! ნათქუამია, საწუთრო
წისქუილისა ქვისაებრ მბრუნავია; ღმერთსა ესრე დაუწესებია, რომელ
ზოგჯერ ცხელია და ზოგჯერ -- ცივი, და ჩუენ საწუთროისა
შვილნი ვართ, ეგრევე კაცი ზოგჯერ მრთელია და ზოგჯერ -- სნეული,
ზოგჯერ ბედნიერი, ზოგჯერ უბედური და ზოგჯერ გლახა, კაცისა
ბედი სუსტია, რომელ ცოტა ჴორცი და ცოტა ძუალი ვერას
მოიჭირვებს: ზაფხულის სიცივეს მოინდომებს, ზამთრის -- სითბოს.
თუცა საჭამადისაგან ცოცხალა, ეგრეცა ჴამა დაასნეულებს; რაცა
საწადელი მოუნდების, სანამდის აღარ უნდა, ვითა პირველ? რა ნება
მოვიდა, წავიდა კუმტობა, და რა ნდომა მოვიდა, წავიდა სიზანტე!
არა საწადელი უამეა მიჯნურობასა, -- რა მზისა მსგავსი გიყუარდეს
და შენ მას უყუარდე, ასრე მიჯნურობს კაცი, რომელ წამსა
თმობა აღარ შეეძლოს. ნდომისა ჴელსა ქუეშე გული ძაბუნია,
ჴამოისა გამოსუენებისა და ძილისაგან უნაწილო დია ჴირსა ჴნახავს
ძებნასა შიგან, და რაისაცა ქმნა და ნება მიჴხუდეს, მასვე წამსა
გამდების და მოეწყინების; და ვერცა ერთგან ყოფნასა გასძლებენ,
ნაზობენ, და ვერცა სიშორესა მოიჭირვებენ.

Page of edition: 252 Line of edition: 1 მეცა კაცი ვარ და ერთსა საქმესა ზედა ყოფნად
ჴამმან არ

Line of edition: 2 მიმიშუა. ვითა ფრინველი, გონებითა ეგრეცა შენსა მიდამოსა

Line of edition: 3 ვფრინვიდი, ამით რომელ შენისა მიჯნურობისა ლაგამი ამდებია

Line of edition: 4 პირსა, მაშინ შენი ზნე ყუელა აგრე მეკეთებოდა, ვითა თუით
საკეთო

Line of edition: 5 ხარ; მერმე რა შენ გამიწყერ, კუმტობა დაიწყე და მტერობისა ახალი

Line of edition: 6 კარი გააღე, წავედ, რომელ არამცა მეჭურიტა შენისა წყრომისა

Line of edition: 7 და ნაზობისაგან. წავილე სიყუარულისა კაკაბი შენისა ნაზისა
ქორისა

Line of edition: 8 შიშითა. იგი გული, რომელ შენგან ნებიერი იყო, შენგანვე
ბედიტობასა

Line of edition: 9 ვერ მოითმენდა. მეგონა წასლვისა ჴამსა, ნუთუ უვისობა
მოვითმინო, ვძებნე კეკლუცი გულისა მისაცემელი, მას გული ამაღ
მივეც, რომელ მეცა შენისა ჴავრისაგან დაქსნილ ვიყო. მითხრეს:

"მიჯნურობასა სხუისა მიჯნურობისაგან კიდე არა, დასწუავსო, ვითა

რკინასა რკინისაგან კიდე არა დაღეწს". რა კაცსა ახალი მიჯნურობა გულსა ჩაუვარდების, ძუელსა მალე დაივიწყებს; რა ახალი სიქა მოვიდეს, ვაჭრისა ძუელი სიქა უპატიოდ გაკდების ქალაქსა შიგან. მე რა მოყუარეთა შემაგონეს, მათითა მივჰმართე გორაბს, თუარა ესე შენცა იცი, რომელ ჩემი თუალთა ჩენა შენი ჭურეტა არის; ვითა წყურვეული წყალსა, ეგრევე მე შენისა პირისა ნიშანსა ვეძებდი, ზოგჯერ შენისა ჯავრისაგან დაქსნასა ვეცდებოდი. ვარდი, ვარდ-სახელი, ვპოვე გზასა ზედა, ეგრე მეგონა: ელვარე მთუარეა და მისისა სეხნასებრ სურნელი და ღაწუ-წითელი. ეგრე ვიტყოდი: "გული მივსცე ამა მზესა, დავექსნა ვისის ჭირსა!"

გულსა სისხლითა ვჰრცხიდი. ცხადად და იდუმალ შევაგონებდი საბრალოსა გულსა ჩემსა და არა მერგების მისითა მუდართა. შენგან სიქუმისა და ნაზობისა ჯავრისაგან ვეძებდი ამა ღონესა, შენისა სიახლისა მოწყენილი არცა მაშინ ყოფილ ვარ; გარნა რაზომნი რამე საქმე ნი მაშინ ჩემზედა იქმნეს, სხუა ღონე არცადა ეგრე მქონდა, და აწ ასე მომდებია გულსა ცეცხლი, ვითა თუით იცი. მაშინ შენითა გამოთხოვითა წავედ, ცოლი შევირთე ეგეთი, ვითარი გასმია, და აგრე დიდად შევეწყალე შაჰინშას, დღივ და ღამე ვტიროდი, ნადირობასა ვიყავ თუ სუმად ვჯდი, ჩემნი ცრემლნი შემშრალნი არვის უნახვან. შენისა სიყუარულისათუის ცოლი დავაგდე და იგი ეგზომ დიდი დიდება; ჩემგან შენსა სიშორესა შიგან გაძლება აღარ ეგებოდა, ესეთი ორგულობა იქმნა ჩემსა ტანსა შიგან, რომელ რა ტანი სიხარულითა იყვის, გული ეგრეცა მოზრუნავთაებრ შენისა სიშორისათუის ტიროდის, დაილეოდის უშენობასა შიგან. არცა მძინარესა და არცა მღუიძარესა უშენოდ წამიცა არ დამიყოფია ჰამოდ, აწ შენ ხარ ჩემი ღონე, ავი და კარგი, ჭირი და წამალი,

Page of edition: 253 Line of edition: 1 სიტკბო და სიმწარე, სიცივე და სითბო; შენ ხარ ჩემი ნება და

- Line of edition: 2 ფათერაკი ჭირი და ლხინი, დაღრეჯა და სიხარული, სიგლახე და
- Line of edition: 3 სიმდიდრე; შენ ხარ ჩემი სიცოცხლისა მიზეზი, შენ ხარ თუალი
- Line of edition: 4 და გული, სული და საწუთრო, ჩემი მზე და მთუარე, ცა და ქუეყანა;
- Line of edition: 5 შენ ხარ ჩემი მტერი და მოყუარე, რომელ ნუთუ ბედი ხარ და ყუელა
- Line of edition: 6 შენგან მით მჭირს, შენ მიყავ, რაცა გწადიან, ჯელმწიფე ხარ
- Line of edition: 7 ჩემზედა! მე შენგანვე შენთანა მით ვჩივი გულმჭურვლად და
- Line of edition: 8 შემოგებუეწები, რომელ გულსა ზედა პატრონი ხარ, მე ესერა
- Line of edition: 9 შენითა ჯმობითა მოსრულ ვარ და ნუღარ უწყალო მექმნები!"

Chapter: 68
[ვისისაგან პასუხი]

ვისმან ეგრე უთხრა მტირალმან და ეგრევე მჯდომმან, რომელ მისისა პირისაგან ბანნი განათლებულ იყვნეს, რამინის ეგრე დგომის

და მიჭირვებისათვის გული სტკიოდა, მაგრა ქვისა მსგავსი გული მისი არცა ეგრე მოლბა. ქვასა ზედა ნახატი ადვილად მოიჯოცების, მაგრა იგი ადრინდელსა შურსა იგებდა, რა გული გაუჯურდის, შურმან მისმან ცეცხლსა ზედა წყალი დაასხის, ეგრე არქუა რამინს:

"ჰე მალორებელო, ენად სიკეთისა მინდობილო! ენოვნობისა მოედანსა შიგან ბურთი ჩაგიგდია, წადილითა ქარი არ შეიპყრობის, არცა ტალახითა მზისა შუქი დაიკლებს, თუ წახუედ ჩემისა სიყუარულისაგან გორაბს, ვითა წყურვეული წყალსა ეძებდი. ზოგჯერ ჩემისა პირისა ნიშანსა ეძებდი, ზოგჯერ ჩემისა კიდევანობისათვის ჭირისა მავიწყებელსა; აღარა ღონე გქონდა სხუისა ცოლისა შერთუისა კიდე. შეირთე, რომელ ჭირი დაგავიწყოს, -- და უჩემოდ არას ჟამსა გქონებია გამოსუენება და სიამე, -- აჰა, ვითამცა ესე ყუელა მართალი გითქუამს, დამიჯერებია.

მაგრა ესრე სათრეველი და სააბეზარო წიგნი რასთვის მომიწერე? რად მომითუალენ ეგზომნი ზნენი და აუგი? ძიძა გლახ ჩემი ესრე ბედიტად რად გამომიცორვე? ვისითა ბრძანებითა გაჰკადე მისთა მტერთა წინა, ვითა ძაღლი, უპატიოდ? აწ ერთსა შეგაგონებ და გულის-ყურითა მოისმინე: ვისცა წაეკიდებოდე, გულსა შიგან საზავოსა ადგილსაცა დაუგდებდი. მეცნიერი კაცი ომსა შიგან საზავოსა ადგილსაცა დააგდებს. შენ ეშმამან ვით გაგახელა, რომელ ძირითურთ სიყუარულისა ხე შენისა გულისაგან დაგლიჯა?

არ გასმია, რომელ ორნი ეშმანი მტერობისათვის მიწყით ნიადაგ კაცსა უკანა დგებიან; ერთი ეგრე ეტყუის: "ესე რამე საქმე
Page of edition: 254 Line of edition: 1 ქმენო, სარგებელი მოგხუდების". და რა ქმნას, მეორე ეგრე ეტყუის:
Line of edition: 2 "ეს რად ჰქმენო? წასწყმდიო". შენ პირველმან ეშმამან ესრე
Line of edition: 3 გაგხადა, რომელ უკანანდელი განანებს, ავისა უქმნარობა უადვილეა
Line of edition: 4 შენისა შენდობისა და ზენარისა თხოვასა, ესრე ვითა უმაშნოთა
Line of edition: 5 შეჭამადთა ჭამასა მამუნეთა სჯობს და არა ჭამა უადვილეა უკანის
Line of edition: 6 ზედა წამალთა სუმასა, თუცა ეგე ცნობა მაშინ გდებოდა, აწ ენა
Line of edition: 7 შენი უმოკლე იქმნებოდა; და თუით თუცა ეგე ცნობანი მსხდომოდეს
Line of edition: 8 პირველივე, რა საჩემო იყავ? ვითა შენ დამაგდე და ინანდი,
Line of edition: 9 ეგრევე აწ მე ვინანი ღა მე ვარ მას თავისა ბრალობასა შიგან: თუით რად გნახე და თუ გნახე, რად საყუარელად შემყუარდი, რად მოგისმინე? აწ შენ წყალი ხარ და მე -- ცეცხლი, და წყალი და ცეცხლი ერთგან აღარ მოჰკდებიანო".

რამინ ლმობიერად ეგრე უთხრა ვისსა:

"შენმან ამას ღამესა წყრომამან სიკუდილსა მიმწურა! ჩემთვის ორი ღამე არის: ერთი ჰაერისა სიბნელისაგან და ერთი -- შენისა წყრომისაგან. რა დიდსა თურე მიჭირვებასა გასძლებს კაცისა გული, თუარა შენსა საჩემოდ ეგრე ხედვასა შიგან ვითადა გლახ ცოცხალ ვარ! ამის ღამის სიბნელისაგანცა სულნი პირად მომსლვიან, ჩემმან რახსმან რაღა გლახ შეგცოდა? დია თუ მე შეცოდებული ვარ და თუ ჩემთვის გშურს საჯდომი და საგებელი, ამისათვის ეგრეცა ცოტა ბზე და ქრთილი ნუ გშურს, ვითამცა თუით ყოლა არ მიცნობ და სტუმარი ვარ, ყოველი კაცი სტუმართა მასპინძლობისათვის იჭირვის და შინა უნებლივ აწუევს. ამა ცხენისა სიყუარულითა გაახარე სულსა ჩემსა, თუარა მე თოვლსა შიგან თუ მოვკუდე, სახელად მიჩს შენითა მიზეზითა სიკუდილი და არცა უშენოსა სიკუდილი და სიცოცხლე მინდა! აქა სიკუდილი მიჯობს და მირჩევნია ამა საწუთროსა ჯავრისა ზიდვასა და შენისა წყრომისა სმენასა, აჰა, ვითამცა არცაოდეს სახელი გასმია ჩემი, არცაღა შენდობისა რაის მთხოველი ვარ, ნულარ აგრძელებ ჩემსა საქმესა, ნუ მიზეზობ! აწ ყოველი კაცი ნაჯომარდობით გიჭმობს, თუ ეგრე მითხრობ: "შეიქეც გარეო. უიმედოო", ვისცა ესმის, სიძუირესა გიზრახვენ, არ წყრომასა იტყვიან.

ჩუენსა შუა არცა სისხლი ქმნილა და არცა ძუელი მტერობა, ესე ნაზობით არის, და არ გულის გამოღმართი რამე მტერობა. სიკუდილითა ლაღობა არა ჯამს, აწ შენ მონისა სულითა რას

Page of edition: 255 Line of edition: 1 ჰლაღობ? მე არ ესეთი ვარ. თუმცა სიცივემან გამაქცია ანუ ესე

Line of edition: 2 მიდამო დამაგდებინა, ვირე სულნი მიდგან, აქა ვდგა შენსა წინაშე;

Line of edition: 3 არა მგამა, თუ თოვლსა შიგან მოვკუდე, არცარად მეაუგების შენთუია

Line of edition: 4 სიკუდილი. უშენოდ ყოფაცა გამომიცდია და მკუდრისათ.უის

Line of edition: 5 ცოცხალსა მინატრია, და თუ უშენოდ ცოცხალ ვიყო, რადმცა

Line of edition: 6 სიხარულად მიჩნდა?! ჰე საზარო ზამთრისა ბუქო, მოიმატე ფიცხელი

Line of edition: 7 ყინვა და თოვლი, რომელ უმაღლე დამილივნე სულნი! ჩემთვის

Line of edition: 8 სიკუდილი თოვლსა შიგან დია უამეა საწუთროსა ძაბუნობასა და

Line of edition: 9 მოყურისა დამტერებულისა ხედვასა, ტანი ქვისა და სული რკინისა ვერ გასძლებს ამა ყოფასა, რასაცა შიგან მე ვარო!.."

Chapter: 70

[ვისისაგან პასუხი]

ვისმან ეგრე უთხრა:

"ჰე გამწირაო რამინ, ბოლოსა ჟამსა შენისა გონებისაგან ჩაიჭერ

ფათერაკსა, ავისა მოქმედთა და შემცოდეთა წესი ეგრე არის, რომელ განაღა ოდესმე აგეთსა ჭირსა ჩაცუვიან, ვითარსა აწ შენ ჩავარდნილ ხარ, წარსული ფრინველი მახესა არ შეეხმისლა, შენ აწ ამას ქალაქსა მარავს შიგან უსახლო ხარ და ეგზომთა მოყუარეთაგან უცხო; არცა ოდეს ჩემგან ნებასა ჰპოებ და არცა მარავშიგან სადგომსა, ესე სჯობს, რომელ ცუდად არა სდგე, ბედითად არ უბნობდე და რიყესა შიგან ვარდსა და სოსანსა არ ეძებდე, რა წინანდელი მოყუარე ჰქელთაგან წაგივიდა, ესე სჯობდა, რომელ უკანანდელსაცა გუერდით ჰამოდ ჯდომილ იყავ, გულ შენი ცოლი არის და მისებრი მალხენელი შინა გიჯდეს, შენ სხუაგან რად იყო ასრე გულგატეხილი?

ესე დარბაზი შაჰინშას მოაბადისია და მისისა სტუმრისათუის ბედნიერიმცა, მაგრა არ ეგეთისა მომაცივნებელისათუის, ვითარი შენ ხარ! ნუვინ მეჰმანი გიყოს ღმერთმან, რომელ არცა მასჰინძელისათუის გრცხუენიან და არც ღმრთისაგან გეშინიან! და შენ არცა მანდა დგომასა და ჩემსა საუბარსა ღირს ხარ, პირად ვით მიგიშუა ანუ მოაბადის დარბაზსა შიგან ვით შემოგიყვანო? მე აქაით კიდე გაგაწუევ, და შენ ეგრე იტყუი: "სტუმარი ვარო!" მას გლესსა გაძებულსა ჰგავ, რომელსა სოფლად არ შეუშუებდეს და იგი ეგრე იტყოდ: "სოფელი ჩემისა ჰქელისა არისო", ოდეს სახლით გამოხუე, მაშინვე არ იცოდი, რომელ ზამთრისა თოვლი და წუიმა იყო და ბუქი შეიქმნებოდა? ესე გზა სალაღობლად რად გიჩნდა, რათგან ესე იცოდი, რომელ მარავს არცა სახლი გიდგს და არცაღა ვისი
Page of edition: 256 Line of edition: 1 შენი მოყუარე იყო? რად დაიწყე ზამთრის უბარგოდ სიარული?

Line of edition: 2 შენი უმეცარი გული შენი მტერია, შენი საყუედური მე არადღა
Line of edition: 3 დამაჩნდების.

Line of edition: 4 კარგად მოაქსენა ჯიმშედ მეფესა მისმან ვაზირმან თუ:

Line of edition: 5 "უმეცართასა ნუცა სიხარულად მიხუალ, ნუცა ზრუნვადაო",
ჯერეთ

Line of edition: 6 ოდეს არცა ჰელმწიფე იყავ და არცა სპასალარი, მაშინ დღივ და
Line of edition: 7 დამე ჩემისა შეგონებისაგან არ დასდგებოდი; და აწ, რა გასდიდდი,
Line of edition: 8 შენი ალაში და დროშა ცად გაიწია, საყუელაოდ შეუპოვარ იქმენ
Line of edition: 9 და მე აბეზარ-მექმენ, გამკიცხე და გამაბედითე, და აწ კულა ჩემგან
სამასჰინძლოსა ეძებ, ზამთრისა ზაფხულსა ინატრი, რა ნებიერი იყო და მოხარული, მაშინ არ ჩემი ხარ, და რა თოვლმან და ბუქმან გაწყინოს, მაშინდა მოხუალ?!

გარდაიწყუიდე ჩემგან იმედი, დამეკსენ შენისა ღმრთისათუის და გამააზატე შენისა საუბრისა და სიახლისაგან!"

Chapter: 71

[რამინისაგან პასუხი]

რამინ გულ-გატეხილმან ეგრე უთხრა:

"ნუ მიზამ, მთუარეო, ნუ მაყუედრებ ეგზომსა დაურიდებლად, ნუ დამამძიმებ! არ მეყოფის ეგზომი გინება და ეგზომჯერ პირისწყლისა წაღება და აუგისა ყუედრება? კულა ზედა საყუედურისა ისრითა მესრუი გულსა, ვედარ გავსძლებ ამის მეტსა, სული და გული დაგიწყლულებია ჩემი, ამის უარესი რაღა წამეკიდოს, რომელ ეგრე მეტყუი: "ეგე აღგილი მშურს, სადა სდგაო?" რად გშურს ფოლორცი ჩემად სადგომად? არ მოაბადისა დარბაზია, ჳამს თუ მტერად და მესისხლედ მიჩნდე, რათგან ყოვლისა კაცისა სავალი შარა. ჩემთუის სადგომად გშურს, -- მტერთა და მოყუარეთა ყუელათა სავალია და შენგან თუით არ პირიანია შური, არ თუით შენ მითხარ თუ: ფრთხილნი კაცნი წაკიდებისა ჟამსა გულსა შიგან საზაოსა ადგილსა დააგდებენო, აწ შენ რად არ გაკსოვს იგი, ნუთუ არა თიჯისაგან დაბადებულია შენი გუარი? აწ თუ არ შემინდობ, წავიდა სიყუარული, რაცაღა საქმარია, იქმნა!

აჟათ წასლვა მინდა უღონიოდ, მაგრა უგულოსა, უმოყუროსა, ულხინოსა და უთმობელსა შენისა თმისაგან იადგარი მიზომე; შენისა თავის საბურავისაგან ჳირისა დამავიწყებელი მომეცი; შენისა ტოილოსაგან ერთი ალყა წამატანე მის ყმისა, ბერისა, ყუელასა გულისა დამდებელისაგან, ნუთუცა დაეკსნა სული ჩემი ჳირთაგან, რათგან შენისა ისრისაგან ეგრე დაიკოდა! ნუთუ ვირე სული ჩემი გასძლებდეს
Page of edition: 257 Line of edition: 1 ჳირთა, შენცა გასძლე ჩემთა კიდევანობითა! მასმია თუ: ღამე
Line of edition: 2 ყუელა მაკე არის და არვინ იცის, თუ დილა რასა შობსო. შენცა
Line of edition: 3 რა იცი, ნუთუ აღარ მაგა ბუნებასა ზედა იყო, რა გათენდესო?"

Chapter: 72

Line of edition: 4 [ვისისაგან კულაცა საუბარი]

Line of edition: 5 ვისმან ეგრე უთხრა:

Line of edition: 6 "ეგე, რასაცა იტყუი, ვიცი; გარნა სიყუარული შენი ქუე აროდეს
Line of edition: 7 დამცემს და შენი ძალი ვერ შემძრავს. ნაველსა შაქრისა გემო
Line of edition: 8 აროდეს მიეცემის; ჳაღალდი ქვისაგან აროდეს შეიქმნების და არცა
Line of edition: 9 ღუინო -- ლიმოსაგან. ცუილი რკინად არ გამოიდნობის, ძუელი მტერი

კაცსა გულ-გაწმენდით არაოდეს დამოყურდების. მე შენითა სიტყუითა არაოდეს განვმართლდები, ვერცა შენითა ნახვითა შეჳირვებისაგან ვიკსნები.

მე შენი საუბარი ბედითი ჩემთუის მტკივის, რომელ აჟამდის

ვისითა ყოფილ ვარ მომცდარი და ვისდა უკანა დგომილ ვარ. დიდნი ხანნი დამიყოფიან შენისა სიშორისათუის მტირალსა და ეგრევე სიახლისათუის მქონებია სიხარული; და აწ არცა მეცინებიან და არცა მეტირებიან. მე შენგან არ ეგრე მტკივის გული, რომელ შენმან ენა-მაგალითად საუბარმან გამიკურნოს. აღარ აქუს გულსა ჩემსა სიყუარულისა მონობა: აქამდინ მელი იყო და აწ ლომად შექმნილა. შენი ავი ნაქმარი ყურსა შიგან ასრე გამჯდომია, რომელ სხუისა საუბარ-სიტყუისა სასმენელად გზა შეუკრავს. ყურნი ჩემნი შენ დაგიყოფიან, შენთა სიტყუათა მოსმენა აწ ვითაღა მქონდეს? დაივსო იგი სიყუარულისა სანთელი, გავძელ შენებრთა მოყუარეთაგან, აღარცა თუით შორით ჭურეტა შემიძლია.

დამაგდო მან გულმან, რომელ მემტერებოდა და მაჭირვებდა. ყუელი რამე გამომეცუალა: იგი თუალნი, რომელ შენ მაშინ დაგინახი, და ყურნი, რომელთა შენი საუბარი ესმოდის. ესრე გამოცუალეზულან, მაშინ რომელსა მზისა ჭურეტა ეგონის, აწ ვითამცა ფისსა გხედვიდა; რომელსა, სამახარობლო ვითა, ჳმა უხაროდის, აწ შენისა ჳმისა სმენა ვითამცა მახუილი რამე დაესობის. არ მეგონა სიყუარული ეგზომ ბრმა, ვითა აწ ვიცი, მიჯნურსა ყოფა მიწყით დანაღულდების. მე აწღა ვარ გამოსუენებული, გულ-მხიარული და თუალ-უცრემლო; აქამდის ცუდად დამილევიან დღენი და აწ ველარ დავებმი შენითა საქმითა მასვე ჳირსა. ამას სოფლისა სიამესა და საუკუნოსა შუებასა ერთ ავკაცად და უხანოდ ვერ გავსცული".

Page of edition: 258

Chapter: 73

Line of edition: 1 [რამინისაგან კულაცა საუბარი]

Line of edition: 2 რამინ კულაცა ეგრე უთხრა:

Line of edition: 3 "გული ჩემი შენ გყავს, მისი წამალი შენ ხარ და ღონედ შენვე

Line of edition: 4 გეძებ. შენ რაზომცა შორს მდევნი მე ვერცა ეგრე გელევი. ვიცი,

Line of edition: 5 რომელ მოგძულვებვიარ და მოგწყენვიარ, ჩემისა მტერობისა თესლი

Line of edition: 6 დაგიეთესავს, მაგრა მე შენითა სიყუარულითა ვერაოდეს გავძლები

Line of edition: 7 და შენის გაყრისათუის ვერაოდეს ვგულოვნობ. მე თუით მეტსა

Line of edition: 8 არას ღირს ვარ: შენგან გინება და ჩემგან -- ქება, შენგან კუშტობა

Line of edition: 9 და ჩემგან -- ღმობიერობა, შენგან -- წყრომა და ჩემგან -- შეგუილი

და სიყუარული ძუელეზბრივივე. მე აქათ ველარა შიში წამიყვანს

და შენებრსა ვერა სადა ვჳპობ. თუ ერთსა თუალსა ამომიგდებ,

მეორესა თუალსა წინა მოგიჳყრობ. ეგრე. რაცა გიგინებია

და მწყრალ ხარ, ყუელა წყალობად და ღოცვად შემიწირავს. შენგან

წყევლა კურთხევად მიჩს და შენგან გინება და აუგთა მოთულა

ესრე მიაძების, ვითამცა ნებიერსა მუტრიბთა ჳმა მესმოდა. რომლითა

ენითა მაწყენ, მითვე მალხენცა. მე ეგრეცა შენისა ღმობიერებისაგან

მოველი ჩემსა სიწყალულსა. მე იგიმცა კაცი არ ვიყავ, რომელ ლომი წინაით აშინებდა და პილო -- უკანით?! თუ აქა ვიყო, ნუ თუ შენსა ეგზომსა წყრომასა ვერ გაუძლო, და წავიდე, ვაი თუ ამა თოვლმან და ბუქმან მოსამემკლას. მე ამა ფათერაკთა ორთა შუა დაპყრობილ ვარ, ამა ორთა საქმეთაგან უღონო ქმნილ ვარ. თუცა სიკუდილი ძნელია, ამაღ ჟამთა სანდომია, რომელ ჭირთაგან იქსნების კაცი. საწუთრო თუალთა, ვითა ალყა, მჭიშნედ მიჩს და გული ჩემი შენთა შავთა თმათა ალყითა დაბმულია; მე ესეთი აქაით სადაღა წავიდეო!"

Chapter: 74

[ვისისაგან პასუხი]

ვისმან ეგრე უთხრა:

"ეგე, რომელსა ენასა არქუმევ, გულსა ერთიცა არ გიც. გულსა შიგან ზარსა აგროებ და ენასა -- შაქარსა. ღმერთი, ცათა შიგან მყოფიცა, ნუ მისთუის ღმერთი! და თუ შენი გული ჩემთუის მოყუარული არისცა, შენი ჯელი თუით იგია, რომელ შენსა ენასა ვინცა არ იცნობს, ესრე მოიღორების, ვითა მე მაშინ მომალორე. აწ, რამინ, დადეგ გული, სიშორისა თმობისა წყალი დაასხი ცეცხლსა ზედა. რაზომცა საუბარი დაიმოკლო, გიჯობს; რაზომცა მეცა მოკლედ გიჭურეტდე, მეცა მიჯობს.

Page of edition: 259 Line of edition: 1 კაცი თავსა ჭირსა მისცემს, ოდესცა გამოცდილსა კულა

Line of edition: 2 გამოსცდის: მეყო იგი წყარო, რომელ თუალთაგან მადინე, თუ ათასსა

Line of edition: 3 წელიწადსა ცეცხლის მსახური ცეცხლსა მსახურებდეს, ბოლოდ

Line of edition: 4 ეგრეცა ცეცხლითა დაიწუის. უგუაროსა შვილი და მგლისა ლეკუი

Line of edition: 5 წურთითა არ გაკეთდების, აწ ამას წინათ დია გამომიციდინარ, ზოგჯერ

Line of edition: 6 მუდართა და ზოგჯერ მუქართა, და რაცა იყავ, ბოლოდ გამოიჩინე,

Line of edition: 7 ნახევარნი დღენი ჩემნი შენითა ბედითა მოყივნებასა და აუგსა შიგან

Line of edition: 8 დავლიენ, და აწ ბარე რომელი დაძრჩომია, ამას ბედითად არ

Line of edition: 9 წავაქდუნვებ, მის პირველისა მიჯნურობისაგან სარგებელი რა მაქუს

ჯელთა, რომელ აწ სიყუარულსა დავება, აღარა შემიყუარდებიან ჩემნი უყუარელნი და აღარ მივსცემ გულსა უზენაროსა კაცსა, არა ვარ თავისა მტერი; დედამან არ შენთუის მშობა და არცა ღმერთმან თავი ჩემი შენ მოგცა.

ჰაი, ჰაი, რა დია მეყოფიან უსარგებლოდ და ცუდად ათასისა წლისა ეგზომ დიდნი ჭირნი, რომელ მინახვან, და მუნითგან აუგნი! ამის მეტი აღარცავისგან შეგუება ეგების, რომელ შეგაგუებდი და

შენი გაუწირავი ვიყავ, და მით გული ესრე მომიკალ, რასდონიცა კარგი ვქმენ შენზედა, იგიცა სინანულად გამიხადე! მიჯნურობამ ჩამაგდო ჭირსა ძნელსა, უკუდავება დამანავლლა და მოყუარენი დამამტერნა. ერთმან გულმან ვირემდინ გასძლოს სიყუარულისა და სიძულვილისა ჭირი! თუცა რკინისა მთა ყოფილ იყო, ეგრეცა ბეწვისა ოდნად დაილეოდა, თუ მიჯნურობა მწადდესცა, შენ ამას არ იტყუია თუ: ერთხელ შიშისა და ჭირისაგან დაჯსნოდა და აწ კულა სირეგუნითა ბადესა რადლა შეეზაო?!"

Chapter: 75
[რამინისაგან პასუხი]

რამინ ეგრე უთხრა:

"ნუ გამწირავ, ვისო! გული და ენა შენი არ ემოწმებიან ერთმანერთსა, შენსა გულსა ვერ უგრძნია, თუ ენა შენი რას უბნობს. შენი საუბარი დუმბულსა ჰგავს, რომელ ჯმა საზარო უც და შიგან წმიდა ქარი დგას, შენი ენა იტყუის გაძლომასა ჩემსა, მაგრა გული შენი ვერ შემმართებს. ღმერთიმცა ჩემი ნუა მისი მწე, თუ შენ არ ღია გიყუარ და არ ღია გინდა ესე, რომელ მანდა შენს გუერდით ვჯდე, მაგრა აწ ბედი ჩემი ესრე მომქცევია, რომელ დამმესისხლებია და შენ უგულოითა საუბრითა გაუბნებს.

აწ მე თოვლთა შიგან გაყინული ვკუდები და ამის მეტი აქ გაძლება ყოფისა აღარა მაქუს, აწ იგი არაკი გამართლებულა თუ: "უმეცარი მოყუარე მესისხლესა უარეაო". თუ თავისა შვილიცა

Page of edition: 260 Line of edition: 1 უმეცარი იყოს, მისგან გარიდება ჯამს. მე აქა თოვლთა და ყინვათა

Line of edition: 2 შიგან ვდგა, და შენ ნებირად ტფილსა სახლსა ფოცხურისა უპითა

Line of edition: 3 ხარ და ათასი რამე ბედითი საუბარი დაგიწყია.

Line of edition: 4 არა ჟამია ეგეთისა საუბრისა და არაა აწ ჟამი ნაზობისა და

Line of edition: 5 ნებირობისა! შენ იგივე და იგივე საუბარი არ დაგელევის და

Line of edition: 6 ლამაზობა, და მე სიკუდილი ჰაერისა სიფიცხისაგან მომწურვია.

Line of edition: 7 ჩემი სიკუდილი ომსა შიგან ჯამს, რომელ ლაშქარნი თავის-თავ

Line of edition: 8 შემომრეოდეს, არ ესრე უნაცულოდ და ბედითად თოვლთა

Line of edition: 9 შიგან. აწ რათგან არ გინდი, არცა მე გეპატიუები. რა ცოცხალ

ვიყო, მე მოყუარე არ დამელევის. მე შენგან ჩემსა დათმობასა

არა ვეჭუ, შენ მოაზადისი იყავ და მოაზად შენი იყოს.

მე წავედ, ღმერთმან თქუენ ერთმანერთისანი გყვნესო".

Chapter: 76
[ვისისაგან პასუხი]

ვისმან ეგრე უთხრა:

"ეგრემცა არის, ვითა სთქუი! ღმერთმან მშუიდობა მოგცეს, ძილი და სიარული ორივე გაამოს და დღე სუიანი და გული მხიარული მოგცეს, და მე, ვისი, საკამსოის მეცნიერი და სანატრელი მოყუარე ვარ, და ჩემებრი არა გინახავს და არცა გასმია. მე იგივე დაწუთა სინათლითა კაცისა განმანათლებელი მზე ვარ და ლამაზთა სიტურფითა მეფე ვარ ზანგეთისა. ჩემთა დაწუთა სიახლითა ვარდთა პატივი ასრე აეკდების, ვითა ვარდისა სიახლითა -- ჯმელთა ნართა; მე რომელ გენახე, მას ზედა არა მომკლებია, მატებისაგან კიდე. ჯერეთ ელვარეობა ჩემი არ დაბნელებულა, არცა მუშკისა ფერი თმა ჩემი არ გაქაფურებულა, არცა კბილთა ჩემთა მარგალიტობისა ე ლვარება მოკვლებია, არცა სიმართლე ნაკუთისა ჩემისა გამრუდებულა. თუ მაშინ ახალი მთუარე ვიყავ, აწ კულა მზე ვარ, სიტურფითა ჯელმწიფეთა ჯელმწიფე ვარ. მძინარეთაგან ოქროსა ტარალი ესრე ვერ წაიდებს, ვითა მე მღუიძარეთაგან -- გულსა; ლომი ირემსა და ავაზა თხასა ეგრე ვერ შეიპყრობს, ვითა მე ჩემთა მიჯნურთა გულსა!

თუცა მე შენთანა უპატივო, ძაბუნი და ბედიტი ვარ, სხუათაგან არა მჭირს. აწ იგიცა მოგეგონების და მეცა, ვარდიცა გინდა და იაცა. ასეთი დღე მოგხუდა ასეთისა თათბირისაგან: ადრე აოკრდების ქალაქი, რომელ ორნი ამირანი სხდენ. სად გინახავს ორნი ჯრმალნი ერთსა ქარქაშსა შიგან ჩაგებულნი, ანუ დღე და ღამე ერთგან მყოფი? უმეცრობასა მე მაყუედრებ, და შენ თუით უმეცრობისაგან გასრულ ხარ მტერთა საშუროდ.

Page of edition: 261 Line of edition: 1 შენ თუმცა უმეცარი და შლუი არ ყოფილ იყავ, ერთიმცა ეგე

Line of edition: 2 არ დაგემართებოდა. რათგან მე უმეცარი და გონება-ნაკლული ვარ,
Line of edition: 3 ჰმადლობდი ღმერთსა, რომელ შენ ესეთისა უმცოდნელოისა
Line of edition: 4 მოახლეობისაგან აღარ დაპყრობილ ხარ; და ეგზომ დიდისა
Line of edition: 5 ჯელმწიფისა და თუით მისებრ უმეცრისა. ვითა შენ ბრძანებ, შენისა
Line of edition: 6 პატრონისა ცოლი და მოახლე ვარ და აღარ შენიო!"

Line of edition: 7 რა ვისმან ესე საუბარი გაასრულა, არცა ეგრე მოილმობიერა
Line of edition: 8 გული, სარკუმელთაგან გარე შეიქცა და მალლად გუშაგთა ეგრე
Line of edition: 9 უთხრა: "ფრთხილად იყვენით, ამას ღამე ნუ დაიძინებთ; ავი ღამეა. ნუთუ ჰაერობისაგან ციხესა რა ევნოსო!" ესე ამად თქუა, რომელ რამინს სრულად იმედი გარდაუწყდეს.

რამინ მუნით წავიდა სიცივისაგან გაყინული, სულთა და მოყურისაგან გაწირული. მიეფლვოდა თოვლთა შიგან გახელებული ვისის ჯავრისაგან. თავის თავსა თუით გულსა უდებდა და ეგრე ეტყოდა:

"ნუ შეიჭირვებ, გულო, თუ მოყუარემან გაგწირა, -- მიჯნურობასა შიგან ესე დიდად იქმნების, მიჯნურთა უპატიობა დია დაემართების. და თუ აწ ცოცხალი დარჩე, დაეკსენ ესეგუარსა საქმესა.

აქათგან აზატი ხარ ყოვლისა ჭირისაგან, და აზატი კაცი მონისაგან ჭირსა და ჯავრსა ვერ გასძლებს უსამართლოდ. არ ეგების გუარიანი კაცი უსამართლოისა მოქმედი და გონიერი კაცი -- უპატიობისა დაუხედავი. შენ აქათგან მიჯნურობასა დაეჯსენ და, ვირე ცოცხალ იყო, გარდასრულთა დღეთა სტიროდი, ვისის ნაქმართა იგონებდი და ამასა იტყოდი: ვაი, ცუდად დაღევნულნო დღენო ჩემნო, რომელ იმედისაგან კიდე ვაების მეტი ჳელთა არა დამრჩა! ვაი ბურთსა უკანა ცხენისა ცუდად მოკლვა, რად ჳელოი ვერ წავიდე! გულო, გეტყოდი თუ: შეიქეც გზასა, აჳა, ორმო დაგხუდებისა! ენაო, შენცა შეგაგონებდი თუ: ხუაშიადასა ნუ გამოაცხადებ! უსაეჭუოდ ვჳხედვიდი ჩემსა გაბედიტებასა, რომელ, რა შენსა გულის ნადებსა ვისსა აცნობებდი, იგი მუნამდის გააგრძელებდა მისსა ნებიარობასა და ნაზობასა, რომელ საამოვნო აღარ დარჩებოდა. გულო, გიჯობდა სულისა დაღება; აჳა, აწ გითქუამს და რა გერგო! მართალი თქუა კაცმან ვინმე თუ: დათმობა ფრინველთათუისცა კარგიაო.

Chapter: 76a

[ვისის სინანული და ძიძის გაგზავნა რამინს თანა]

საწუთრო ასრე მადორებელია, ვითა ვისი და რამინ მიჯნურობამან დაიძაბუნა. საწუთრო ეკიცხევს ყოველსა კაცსა, მომზიდაობასა და ბუნებასა კაცთასა ესრე აბრუნვებს, ვითა თუალთა მქცეველი მძივსა: ზოგჯერ მოხარულია და ზოგჯერ შეჭირვებული, ზოგჯერ Page of edition: 262 Line of edition: 1 მოყურიანი და ზოგჯერ მტერიანი და მეშურნეთაგან შეფრობილი.

Line of edition: 2 თუმცა ამისი ღირსი არ იყო კაცი, დიდის გემოთა ვერცავინ
Line of edition: 3 ნაზობდა, არცავინ ვისთუის გამიჯნურდებოდა, და არცა თავსა
Line of edition: 4 ჭირისა და სიკუდილისათუის დასდებდა. და თუმცა ამა საქმისაგან
Line of edition: 5 დაღალატებულნი არ იყვნენ, საწუთრო ეგრე ვერმცა აბრუნებდა.
Line of edition: 6 ვითა ვისის და რამინს დაემართა, -- სიყუარულისა უარაკოისა
Line of edition: 7 შედეგად უარაკოსავე საერთმანერთოსა უწყალო გამწირაობასა
Line of edition: 8 მიჳხუდენ. რა რამინ იმედ-გარდაწყუედილი, გულ-
დაწყლულებული,
Line of edition: 9 თუალცრემლიანი და სიცივისაგან სიცოცხლე მოძულვებული
წავიდა,

ვისი ზე უკუმოდგა. და შეექმნა სინანული და შეჭირვება ვისის რამინის შინა არშეშუებისა, ტიროდა, პირსა, თავსა და მკერდსა უწყალოდ იცემდა; მოიტყოდა, ვითა ჭირისა-უფალი, მოსთქუმიდა, თავსა უმეცრობასა ემდურვოდა, თუალთაგან სისხლისა ცრემლთა იდენდა და ნაკადად გასდიოდეს; ქვითა გულსა იცემდა თუით მასცა გაქვაებულსა; პირი განაცრისფერებოდა, ჩანგისაებრ კუნესოდა და იტყოდა:

"რად მოვიკალ თავი თავისითა კელითა? რად ვქმენ, რად მოვიწყინე სიცოცხლე ჩემი, რად ვიყიდე თავისა ჭირი უმეცრობისა ჩემისაგან? აწ ვინდა დაავსებს გულისა ჩემისა ცეცხლსა? რაღა მივსნის მე ჩემთა ჭირთაგან? რასაღა ჟამსა მოველოდე. სულთა ჩემთა დგმისა მიზეზად, რომელ ბედისა ჩემისა უსულოსაგან არაოდეს მაქუს გამოსუენება? ვაი და ვაგლახ მე! რა ვქმნა, სხუა ჩემგან კიდე ვინ დამტერებია თავსა თავისა საკლავად ანუ თავისა ნაქმარსა რა ვისგან ეწამლების?"

მერმე ძიძასა ეგრე უთხრა:

"ჰხედავ, თუ რა წამეკიდა! ვის დამართებია ადამისობითგან ესე, რომელ კაცსა ესრე უცნობო-ქმნით და გახელებით მისთვის სანატრელი საქმე ღმერთსა კაცისათვის მიეცა, და მან თავისითა უბედურობითა თუით დაიკლო? ვინ დაბადებულა ჩემსა ეტლსა ზედა სხუა კაცი? კარსა ზედა მოვიდა სუებედნიერობა ჩემი და. უმეცრობითა ჩემითა გავდევენ; უკუდავებისა ჭიქა მქონდა და მისგან სილაღითა მთრვალმან კელთაგან დავაგდე. შავისა ბუქისა გრიგალისაგან მტურერი ადგა ჩემთვის. ლურჯისა ღრუბელისაგან ფათერაკი წუიმდა ჩემთვის. რაზომი თოვლი და წუიმა ამას ღამე ცისაგან ჩამოსრულა, ასი ეგზომი შეჭირვება ჩემსა გულსა ზედა დადგომილა. სიხარულისაგან დავგლახაკდი და თავისა სანთელი თუით დავავსე. აწ ამისგან კიდე ჩემი ღონე არა ვიცი, რომელ შენვე მიშუელე, ძიძაო. ადგე და სწრაფით მოეწიე, სადავეთა მოეკიდე, დააყენე ჩემი სულისა წამლებელი და ეგრე მოაქსენე:

Page of edition: 263 Line of edition: 1 "ჰე, გამწყრალო, რად ჯამს მიჯნურობა უნაზო!?" კაცი მიწყით

Line of edition: 2 იმედისა მომლოდნეა, და მიჯნური კაცი მოყურისაგან დია

Line of edition: 3 ნებურობასა გასძლებს. შენ რაცა საჩემოდ ჰქმენ, საგულისო იყო,

Line of edition: 4 და ჩემგან ესე სათქუმელი შენი სალაღობელი და საცდელი იყო.

Line of edition: 5 არ იქმნებიან მიჯნურნი ესრე, თუცა მათ შუა ესეგუარი რამე არ

Line of edition: 6 გარდაჯდეს. ვის შეუყუარდების ესეთი მოყუარე, რომელ ერთსა სიტყუასა

Line of edition: 7 ნაზსა ვერა გაუძლებდეს? თუ მე საუბრითა დაგამძიმე, შენ რაზომ

Line of edition: 8 დიდითა ნაქმრითა დამამძიმე, იციცა? თუ შენგან იგი ნაქმარი საჯამსო

Line of edition: 9 იყო. ჩემგან ესე საუბარი რადღა არა? თუ შენგან მისი ქმნა ჯამდა, ჩემგან თურე სულისა დაღება ჯამს?" და თქუა: "ვირე მე მოვიდოდე, შენ დააყენე, ძიძაო, და მერმე მე ვითხოვ შენდობასაო".

ძიძა წავიდა სწრაფით და ვისი უკანა წაუდგა. მიჯნურობისა და შეჭირვებისაგან გახელებული და თმობა-უქონებელი. მას მისითა სიყუარულითა არცა ბუქისა ჰგაოდა და არცა სიცივისა; გზა-გზა თოვლი ვარდის ფურცლად უჩნდა.

რამინ ძიძასა დაეყენა და ეუბნებოდა; მერმე ვისი მივიდა, სიცივისაგან თრთოდა და ტანისა მისისა სითეთრითა თოვლი

დალიბრდა, ღამისა სიბნელე მისისა პირისაგან განათლდა და თმათა მისთაგან ქუეყანა გასურნელდა, -- ვითამცა ახლად რამინისათუის მზე ამოსულ იყო. მოვიდა რამინს წინა, თუალთაგან მარგალიტსა ჰყრიდა, ვითა ცა -- თოვლსა. ეგრე მოაჯსენა:

"ჰე ჭაბუკთა სანთელო! იცი, თუ შენ ჩემთვის რა გიქმნია ანუ რაზომფერად მოგიკლავ, მოგიყივნებივარ? იგი არ კმა იყო, აწ კულა ლამი ჩემსა მოყივნებასა? ვიცი, რომელ ჩემგან არა გრცხუნეიან, მაგრა ღმრთისაგან რად არ გეშინიან? გაბრჭე თავისა თავსა ზედა, რომელ ყოვლისა კაცისა გული შენებრ ნაზუქია. ყოველსა კაცსა ეწყინების, რა მოყუარე აწყენდეს და დაამძიმებდეს; ყოველსა კაცისა ნება თავისათუის უნდა; რაზომცა უფრო მიჰხუდეს, ეგზომცა უფრო მოუნდების. ვითა აწ შენ ჩემგან გწყენია. აგრევე და კულა უფრო მე შენგან მიმძიმდა; რაცა სათავისოდ მოგეწონოს, იგივ სხუისათუის გინდეს. საწუთრო ესეთია, რომელ ერთსა ზედა არ დაიდგამს: ერთხელ შენ-კერძი და ერთხელ ჩემ-კერძი. თუ მტერი ესრე გაჯდეს. ვითა შენ გწადდეს, მაშა ნუთუ შენცა ასრე გაჰჯდე, ვითა მას სწადდეს. ვინცა შენებრ ავისა მოქმედი იყოს, ერთისა სიტყუისა სალალობელისათუის რად გაწყრეს? ნახე, თუ შენ ჩემზედა რა ჰქმენ ანუ რა მიყავ, რაზომნი აუგნი მომითუალენ! შენგან ავისა მოქმედება რომელ ვიცოდე, ამისათუის მგმობდე? ტუირთსა ზედა

Page of edition: 264 Line of edition: 1 გამწირაობისა ტუირთი მომძმატე; არ იყოფინე იგი, რაცა ჰქმენ და
Line of edition: 2 წახუედ, ფიცი გამიტეხე, სხუა ცოლი შეირთე და მის გუერდით
Line of edition: 3 იხარებდა.

Line of edition: 4 და თუ ღონე არ იყო ცოლისა შერთვისაგან კიდე, ისეთი წიგნი
Line of edition: 5 რად მომწერე, რომელ ჩემი და ჩემისა ძიძისა სააბეზარო იყო
Line of edition: 6 და გინება? რა მოგემატა მით, რომელ გუიყავ? თუ შენისა
Line of edition: 7 მოყურისაგან არ შეგრცხუნდა, ფიცისაგან რად აღარ შეგრცხუნდა,
Line of edition: 8 რომელ შემოგეფიცა თუ: "ვირე ცოცხალ ვიყო, ფიცი არ გავტეხო".
Line of edition: 9 თუ ჯამდა შენგან ფიცი და ფიცისა გატეხა, ჩემგან რად აღარა ჯამდა მის ჟამისა შენი დაყუედრება? რად ჰქმენ ესეთი საქმე, რომელ მისი ჯსენება სააუგოდ გიჩს? არ გასმია, რომელ ავისა ქმნა საყუედურითა უფრო მოყივნდების? მით ავია ავისა ქმნა, რომელ უკუნისამდე აჯსენებენ. რათგან საყუედურსა ვერ გასძლებ, მშუილობასა რად არ გამოირჩევ? გასინჯევდი ყოველსა საქმესა და ხვალისასა დღეს ნუ იქმ. თუ შეება ვისმე და დასცემდე, განადა რამე მისგანცა გეცემის; თუ ჯამი შესტყორცნო, კუტალსა შემოგტყორცებს; თუ ავი დასთესო, ავსა მოიმკი; ავი სთქუა, ავიცა გესმის; რაცა გითესავს, ნაცუალი გინახავს და რაცა გითქუამს, პასუხიცა გასმია. უნაცულო შეცოდება არვისგან ქმნილა საშენოდ.

მაგრა ესე არ პირიანია, რომელ შენსა შეცოდებასა მე გარდამაჯდევ! ნუ სწყრები, შენ ხარ ბრალისა უფალი და დამამძიმებელი. შეცოდება არა ვიცი. შენდობასა რასა გთხოვო?

ამას რად არ მითხრობ თუ ესეთი ამირაობა ვინ მოგცა ჩემზედა?

შენ ბრჭყე იყავ და გამოიჩინე ჩემი ბრალეულობა. ამასაცა ვიკითხავ თუ: ჩემსა თავსა, ტანსა და პირსა ზედა რა არის სააუგო და არ კარგი? მე ჯერეთ იგივე ვარ, რომელ მიცნობდი: იგივე პირი, იგივე თუალ-წარბი, იგივე ბაგე-კბილი, იგივე ნაკუთად კარგი, რომელ საროსა ვჰგავ; პირი სისავსითა თხუთმეტისა დღისა მთუარესა მიგავს, რომელ სინათლესა მზესა მოუდებს; ვარდი დაწუთა ჩემთა სიახლითა დაყუთილდების; მარგალიტი კბილთა ჩემთაგან გაწბილდების, თმანი მუშკობისაგან არ შემცვალეებიან და, თუ გაზაფხული პირსა ჩემსა ჰნახავს, ხისა მწუერვალთათ ფურცელსა ჩამოჰყრის სირცხულითა.

რა იცი ჩემთანა მიზეზი, შენისა მიჯნურობისა და გაუწირაობისაგან კიდე? არ შენი მოყუარული ვარ, არ შენგან კიდექმნილობასაცა შიგან შენი მომდურებული ვარ, არ ყოვლითა საქმითა შენი საკუთარი ვარ, არ ადამისობითგან გუარიანი და უზადო ვარ,

კეკლუცთა დამადუხჭირებელი და ჰელმწიფეთა დედოფალი? რაზომი

Page of edition: 265 Line of edition: 1 თმა მასხია, მისგან უმრავლე არიან ჩემნი მიჯნურნი. ჩემგან

Line of edition: 2 კიდე ვის შუენის სიკეკლუცე ანუ ვინ ზნეუკლები, რომელ სულთა

Line of edition: 3 და ოქროსაებრ ყოველსა კაცსა უნდი? ჩემსა სიყუარულსა შიგან

Line of edition: 4 ჰქმენ ჯომარდობა და აწ ცოტად მუდარა მექმენ; თუ სრულად

Line of edition: 5 აბეზარგიქმნია ჩემი სიყუარული, აწ გულსა ეგრეცა მოერიე.

Line of edition: 6 ნუ გამოაცხადებ, ამა მოყუარესა ნულარ მოაყივნებ, კმაა, რაცა

Line of edition: 7 აქამდის შენგან აუგი დამმართებია! ფრთხილი კაცი მას უფრო

Line of edition: 8 აქებს, ვინცა თავისა ხუაშიადასა შეინახავს, რომელ მისი გულის-ნადები

Line of edition: 9 ვერცა მისმან პერანგმან სცნას და ვერცა მისისა თავისა თმამან.

შენცა ჩემსა დამტერებასა ნუ გამოაცხადებ. სრულად ნუ გამწირავ;

რა ვიცი, ნუთუ ოდეს მოგეკმაროს ჩემი სიყუარული! საწუთრო

ერთ კალიზად არაოდეს დაიდგამს, დღესისა შედეგად სხუა დღე

მოვა. თუ სიძულვილი მოგემატა მეტისა სიყუარულისაგან, მაშა

ნუთუ მტერობისაგან სიყუარულიცა მოგემატოს; ვითა სიცივისა

შედეგად სიცხე მოვა, აგრევე სიცხესა სიცივე მოუდგს. აწ მოისმინე

ჩემი სათქუმელიო".

Chapter: 77

[რამინისაგან კულაცა საუბარი]

რამინ გულ-ტკივნეულმან ეგრე უთხრა:

"უკლებო ვისო! რაცა ჰქმენ, ვნახე. რაცა სთქუი. მოვისმინე.

ვაი მას კაცსა, რომელი თავისა უპატიობასა ვერ შეიგნებდეს,

სირეგუნითა გაბედითდეს, და მე ესე საქმე თუით ეშმამან მაქმნევინა,

და ვინანიცა დია, თუ რად მომაცთუნვა! დიდი გზა ვიარე და, ღმერთმან იცის, თუ რაზომნი ჭირნი ვნახენ გზათა სიძნელისა და სიცივისაგან. მე არ ესეთი კაცი ვარ, რომელ თავისა ბედითობასა ვერ შევიგნებდე. მაგრა მემართლები, რასაცა მიზამ, და კულა უარესსა, თუარა ჩემი დიდება ვისთვის დავაგდე. ანუ ორსა თუესა დღე და ღამე ვისთვის ვიარე? მე ამა გზისაგან სარგებელსა მოველოდი და ეს თურე ცუდსა ჭირსა ვჰნახევი!

ქოისტანს ვჯედ გამოსუენებული, ნებიერი და მხიარული, გული საგონებელთაგან აზატი მქონდა და ესე ყუელა თავისა ნებითა დავაგდე. მე ამის ყუელაისა ღირს ვარ, რაცა შენგან მჭირს. უმეცარი გული თავისა ნებასა სდევს. ვისცა გამოსცდიდე, თუალი პატიოსანი მიეც, თუ იგი არ უნდეს, -- ნაბერწკალი მიეც. ჩემთვის საწუთროსა თუალი პატიოსანი მოეცა, და რა იგი დავაგდე ნაცულად ნაბერწკალი და კენჭი მომცა. მე ბოლოდ განაღამცა ესე უსუეობა დამემართა. რა საწუთროსაგან უიმედო ვიქმენ, მანცა გამაუმადლოა

Page of edition: 266 Line of edition: 1 და ეგრე თქუა თუ: რათგან ეგრეა, თუით არ გიცნობო! კარგი

Line of edition: 2 ჰქმენ, რომელ გამომდევენე; ათასი ტარალობა და აბლაობა

Line of edition: 3 შემომაყუედრე. მე თუმცა ეგეთი რეგუენი არ ყოფილ ვიყავ, ესეთსა

Line of edition: 4 ადგილსა ესეთი მიჭირვებული შენადმცა მოქენედ არ ვიყავ. აწ

Line of edition: 5 წაედ, ნუ მოკიდებულ ხარ ჩემთა სადავეთა და შეიქეც; ერიდე ჩემსა

Line of edition: 6 სიყუარულსა, ვითა სთქუი!

Line of edition: 7 მე აგრე არაას ვჰპატიჟობ, მე დასტურ აბეზარქმნილ ვარ

Line of edition: 8 შენმან და უკუნისამდის ერთგან მყოფად არ ვეგებით. მე თუით

Line of edition: 9 ესე არაოდეს მითქუამს თუ: არ მზე და მთუარე ხარ; -- ყოველთა

კეკლუცთაგან უტურფესი ხარ, შენნი თუალნი გრძნეულთა სათავნონია,

შენი პირი ყოვლისა კაცისა გამამხიარულელებელია, შენნი თმანი

მუშკისა ტოილონია; ყოველთა შუენიერთა შუენებისა თავი და

დასაწყისი ხარ და შენი ჭურეტა სამოთხისაგანცა უფრო სანდომია;

ყოველთა მნათობთა უნათლესი ხარ: ღამისა შემამკობელი მთუარე

ხარ. მაგრა, თუ მზეცა [იყო] და მთუარეცა, -- არ მიხდა, რომელ

შენითა ნათლითა ვნათლობდე, აბეზარი ვარ შენგან. თუ უკუდავებისა

წყალიცა ხარ, არა გსუამ; შენგან დარჩენასა სიკუდილი მირჩევნია.

რაზომცა უებროდ ტურფა ხარ, უგულოთა მკურნალი და

მიჯნურთა წამალი, რომელ რგება შენგან კიდე არვინ იცის, --

ჩემთვის შენი წამალი ნუ მარგებლობს; აქათგან რაზომცა დიდად

ჭირვეული ვიყო, კურნებად შენსა არ მოვალ!

ვიცი, რომელ ბაგეთა უკუდავებისა წყალი გითქს და ვინცა

გაკოცებს, არ მოკუდების, მაგრა მე, რაზომცა წყურვილმან და

სიკუდილისა შიშმან მიმაჭირვოს, მას საკურნებელსა წყალსა აღარა

ვსუამ. და თუ ჩემი მიჯნურობა ცეცხლიცა არის, შენ აქათგან

მგზებარესა ვედარა ჰნახავ; კუამლიანსა ცეცხლსა ერთობით განაცრება

სჯობს.

მე რაცა არა მჭირს, ათასი საქმე ესეთ შემომყივლე. რომელ მისთანასა ერთსაცა ჩემი მტერი ვერ მეტყოდა. აწ იგი ყუელა დაგუიწყებია და ჩემგან სიყუარულსა ეძებ! მას მშობელსა ჰგავ, რომელ ასული ბრმა ესუა, მისსა სიბრმესა ვერა ჰხედვიდა და სიძესა გუარინასა და უმიზეზოსა ეძებდა. შენ თავისა აუგსა ვერა ჰხედავ და მოყუარესა უაუგოსა ეძებ. ამისი მდომი ხარ, თუცა ყოვლისა კაცისა ზნესა და აუგსა შენ ეძებდი და უზრახევდი. ჩემთანა ესეთი აუგი რა ოდეს გენახა, რომელ ყუედრებისაგან არ მოისუნენ? გამამე, შენ მოგპულდი და უხანობასა მე მაყუედრებ. უხანობისა და გამწირაობისა ნიშანი აწ შენთან უფრო ჩანს, რომელ არცაღა ფიცი მოიგონე და თუით არცაღა მიცნობდი და ჩემი სახელიცა არ

Page of edition: 267 Line of edition: 1 გასმიოდა. ვითა ჯამდა ესრე უწყალობა და გაბედითება ჩემი? აჰა,

Line of edition: 2 ვითამცა არა შენითა, არ თუ სურვილითა ნახვისა შენისა მონდომილი,

Line of edition: 3 გამოჭრილ ვარ ადრინდელი შენთუის თავ-განწირული მოყუარე,

Line of edition: 4 მაგრა ერთი ღარიბი კაცი, ღამესა ბნელსა უსახლო და დანქრევისა

Line of edition: 5 მომლოდე.

Line of edition: 6 და თუ შემცოდეცა ვიყავ, ათთავე თითთა ქენებითა ზენაარისა

Line of edition: 7 და შენდობისა მთხოველი რად არ შემიბრალე, რომელ პირველ

Line of edition: 8 თოვლთა და ბუქსა შიგან მადგომე და მეომე უპატიო გაბედითებით

Line of edition: 9 გამომდევენე? მეტისა უზენარობისაგან ველარ მოალმობიერე გული,

ჩემი სიკუდილი იგი თოვლთა შიგან გწადდა, მტერთაებრ უწყალოდ

მქმნოდი. და თუ შემეცოდა რა ესეთი, ეგრეცა არა, რომელ საკლავად

არ გეწყალვოდი. შენ ეგზომ უზენარო ხარ, რომელ მოყუარეთა

სიცოცხლესა სიკუდილი გირჩევნია. აჰა, ვითამცა მოგეკალ, შენ რა

გერგებოდა ანუ რა სიხარული დაგრჩებოდა?

ნუთუ შენი საქმე არ ასრე იყო, ვითა მოგიჯდა? თუარა მე

ულონიოდ მიჯობდა, რომელ ვცან მტერობა მოყურისა! დაჭირვებასა

ესეოდენ სჭირს კარგი, რომელ გამოაჩენს მტერსა და მოყუარესა

კიდის-კიდე.

აწ რათგან შენი საქმე ვცან, უმაღლავად მტერი ვარ შენი, შენისა

უწყალოსა გულისაგან დამესისხლებული, ვინათგან მჯეცთა

და ფრინველთაგანცა უფრო გული ულმობელი გიც და თუალი --

უზენარო. შენისა სიყუარულისათუის თავსა ჭირსა ნუვინ ჩაიგდეფს,

მით რომელ არა სარგებელია.

აწ ამისთუის მადლი ღმერთსა, რომელ ესეთი საქმე მეჩუენა

შენგან, რომელ მიჯნურობისაგან მიჯსნა და გული ჩემი გააზატდა

უწყალოთა და უზენაროთაგან. მე ვირე ცოცხალ ვარ, ჩემი

პირმთუარე, სახელ-ვარდი გულ მეყოფის საყუარლად და მე --

მას, რომელ სიკუდილისა დღემდინ ჩემია. ვინათგან ღმერთმან და

ჩვენთან ბედთან ერთგანვე შეგუყარნა, ერთმანერთისა დაჯერება
გუმართებსო".

Chapter: 78

[ვისისაგან პასუხი]

ვისთან პასუხად ეგრე უთხრა საყელო-გარდახეულმან და ესრე
მტირალმან, რომელ თუალთაგან სისხლისა ნაკადი გასდიოდა:

"ჰე, გულისა ჩემისა სიხარულო, სულთაებრ საკმარო და
საყუარელო, შენ ხარ ჩემისა ბედნიერობისა ბედი! თუ ავი და
დასამძიმებელიცა რა გითხარ, შენცა ეგრე ნუ მიზამ, ნუ ამკვიდნი შენსა

Page of edition: 268 Line of edition: 1 საფარუელსა, ნუ დამაგდებ და ნუ დამანავლლებ
ჩემსა სიცოცხლესა.

Line of edition: 2 ექუსსა თუესსა შენისა კიდევანობისაგან ესრე მიჭირვებულმან და

Line of edition: 3 სიკუდილად მიწურვილმან თუ ვთქუი რამე, რა საკუირველი იყო?

Line of edition: 4 მე შენითა სიყუარულითა ვთქუი, -- კიდევანობა უჭიროდ არ ეგების

Line of edition: 5 და არცა მიჯნურობა -- უნაზო. ვისიცა გული მიჯნურობისაგან

Line of edition: 6 დამწუარია, მას მოყურისა ნებიერობა იამების. რათგან მე ჩემითა

Line of edition: 7 ეგზომ ცოტაითა ნაზობითა ესრე დია გაწყინე. თუ
მოღარამემატების,

Line of edition: 8 ღმერთმან ესე ჭირი გარემიძნელოს, რომელ უფრო და უფრო

Line of edition: 9 ვიჭირვოდე. თუით რათგან შენი გული საჩემოდ გაუვლენელი
დამისკუნია, რასალა განებიერებდე ანუ გულისა მოუცემელითა
სიტყუითა რასალა გცდიდე?

ვით მეგონა, არ ეგრე მომიჯდა. არ მეგონა, თუ მესისხლე ვითა,
შემცოდედ გამოვჩნდები, და თუ მაშინ იგი ვთქუი და დაგამძიმე,
აწ ნახე, თუ ვით ქენებით გემებ! ცუდი ჩაუქობა ვიქმარე შენთანა
და მით ესრე ჩავიჭერ. თუ სიხარულისა ჟამსა გიახელ. აწ ჭირსა
შიგან არა ვარ კიდევანი, -- ასე რა თოვლთა შიგან ჩაფლული
შენს წინა ვდგა. მე რათგან შენისა სიმორისათუის ეგზომნი ჭირნი
მინახვან, გარე აღარა შევიქცევი. არცა დაგაგდებ, შენთა სადავეთა
კიდე არ გაუშვებ და მუნამდის ესრე საბრალოდ ვტირ, ვირე აქა
არ მოვკუდე და ამით შენცა მოგაყივნო და თავიცა აღარ შევიწყალო.

და თუ აწ ჩემი შეხუეწა მოისმინო და შენდობასა ზედა სიუკვე
იქმარო, სიკუდილისა დღემდინ შენი ნასყიდი მკვევალი ვიყო, შენისა
ბრძანებისა ასრე მომსმინარი ვიყო, ვითა პატრონისა. და თუ ესრე
არ ვქმნა და არ შეგაგუო, ოდესცა გწადდეს. ჩემზედა მაშინცა
შეგიძლია ესევე. ხე ძირითა ადრე მოიკუეთების. მაგრა მოკუეთილი
გუიანად იზარდების, და აგრევე შენგან მაშინ ადვილად ეგების
ჩემი გაწირვა, თუ დამამძიმებელი შენი ვიყოლა".

Chapter: 79
[რამინისაგან პასუხი]

რამინ ეგრე უთხრა:

"სულდგმული ადარ გავმიჯნურდები და არცაღა უპატიობასა ჩემსა მოვინახავ, არცაღა ამა ბედითსა საქმესა უკანა-უდგები. რად ჯამს აზატისა თავისა მონად გაჯდა, ანუ სიხარულისა ჟამსა დადრეჯილობა? მრავალჯერ მინახავს ჩემი თავი ესრე გაბედიტებული მტერთაგან სიხარულად, და მე ესე აწყაღა დამმართებია შენგან და კულა არაოდეს ეგების, რომ დავივიწყო აწინდელი გულის ტკივილი.

Page of edition: 269 Line of edition: 1 ჯოჯოხეთისაგანცა კიდე ადგილი ნურა მაქუს ჩემად საყოფად,

Line of edition: 2 თუ მე გამოცდილსა კულა გამოდავცდი. თუ შენისა პირისაგან აქუს

Line of edition: 3 მზესა სინათლე, აღარცა მისგან მაქუს იმედი. თუ ლიტრა ერთი ქვა

Line of edition: 4 სამ ლიტრად თუალ-პატიოსნად ღირდეს, ასსა ლიტრასა ქვასა მას

Line of edition: 5 სიძუირესა შიგან ეგრეცა ვიყიდი და გულსა დავიდე, ნუთუმცა

Line of edition: 6 ამით დავეცენ ამა აუგიანობასა, რომელსა შიგან ვარ.

Line of edition: 7 თუ შენსა საძებნელსა გზასა ზედა ათასი საჭურჭლე ძეს, არცა

Line of edition: 8 ეგრე ღირს ამა ჭირად. გულსა ტანისაგან გამოვიკუეთ, თუ აქათგან

Line of edition: 9 შენღა გეძებდეს ანუ სხუათა მოყუარეთა! თუ უგულო დავრჩე, დია

მიჯობს, რათგან ესეთია, რომელ ყოველი კაცი უყუარს და მე ვსძულ და მაჭირვებს თუით. ნუთუ ბედნიერობა იყო ჩემი ამას ღამე შენი ჩემთუის ესეთი სიქუშე. დიადი საქმეა ესეთი, რომელ თავისა ზედა დია მნელსა ჰგავს და ბოლოსა ადვილად მოჰქდების. ღმერთი ზოგჯერ ესეთსა საქმესა მოავლენს კაცისათუის უაზროდ, რომელ მიღმა სააჯო იყოს.

აწ ჩემი საქმე აგრე მოჯდა, დავეცენ ეგზომსა ჭირსა: მე აქამდინ მონა ვიყავ, და აწ გავჯელმწიფდი, მიწა ვიყავ და ცად შევიქმენ. ასრე ვმხიარულობ, რომელ გულსა შეჭირვება ბეწვისა ოდენიცა აღარაა. მთრვალი ვიყავ და გავფხიზლდი, აწ უჭირველად დავჰყოფ რომელნიცა დღენი მისხენ. სირეგუნისა ძილისაგან აწღა გამლუიძებია, უმეცარი სული ჩემი აწღა გამეცნიერებულა. რა უპატიოსა ბედსა ჩემსა დავეცენ, ფერჯნი ასრე ამსუბუქებიან, რომელ ჩემისა ფერჯისა მტურესა ფრინველნი ვერ ეწევიან. მე ეგეთსა ვედარ მნახავ, ვითარი აქამდის გინახავ მიჯნური. ვინცა საწუთროისა გონებასა დაეცნების, ჭირთაგან გააზატდების და მოილხენს მრავალფერისა ჯავრისაგან. სადაცა იყოს, სარგებელსა არ ეძებს ზიანისა

შიშისაგან.

შენცა ესრევე ქმენ. თუ ცნობანი გისხენ, ჩემებრ იყავ, ნუღარცარას შენ შეიჭირვებ. სიბრძნე და გონიერება იჭმარე, მით რომელ სიბრძნე კელმწიფობა არის. თუ ას წელსაცა უდგები მიჯნურობასა უკან, ბოლოდ ოდენ დახედე: მისგან, ქარისაგან კიდე, არა დაგრჩების კელთა სარგებელი".

Chapter: 80
[ვისისაგან პასუხი]

ვისსა რამინის კელი კელთა ჰქონდა და მიჯნურობისაგან უჭკუო უბნობდა, და მისისა სიყუარულისაგან და თუით სიცივისაგანცა თრთოდა, ნარგისთათ სისხლსა ვარდსა ზედა ღურიდა და ეგრე ეტყოდა:

- Page of edition: 270 Line of edition: 1 "შენ ხარ ჩემისა სიცოცხლისა მიზეზი, ჩემთა თუალთა ჩენა და
- Line of edition: 2 გულისა სიხარული! ვიცი, გაგაწყრე და არ კარგი ვქმენ: ერთ-კერძ
- Line of edition: 3 ჩემგან საყუარელი და მეორედ მეფედ საჩენელი, სასახელო
- Line of edition: 4 კელმწიფე უშენოდ არ მინდა სიცოცხლე და საწურთოსა შიგან
- Line of edition: 5 ყოფა, რომელ გაგაწყრე და ჩემგან ნათქუამითა ეგრე გამიკუშტდი,
- Line of edition: 6 მითცა ამისისა ნავლისაგან ჩემითავე კბილითა გარდამიჭამიან
- Line of edition: 7 მკლავნი. ნუ შემომტყორცნი მტერობისა ისარსა, ნუ მაწუვე უპატიოდ
- Line of edition: 8 კიდევანობასა. აწ ვეახლნეთ მხიარულნი ორნივე ერთმანერთსა,
- Line of edition: 9 გარდასრულსა ნუ ვიკსენებთ, ნუ გიმძიმს ჩემგან მაშინდელი შენი უპატიობა. ეგე სწორისა და მტერისაგან დასამძიმებელი არის, არ ჩემებრ მოყურისა, რომელ რაზომცა ვინ დიდი და მორჭმული ყოვლისა ქუეყანისა მპყრობელი კელმწიფე იყოს და გავისთუისმიჯნურდეს. მისთუის ეგრეცა დამდაბლდების, რომელ ფერჯთა ეგების. მოყუარეთა ნაზ[ობა]თა წაკიდებად ვინ იტყუის, არცა მათგან დათმობა აუგად ითქუმის.

აწ დათმე ნაზობა ჩემი, შენვე წაგიღია ჩემთუის გული, შენვე დაგიალაფებია, მიმუდარე! შენგან ვარ ესრე უცნობოქმნილი; შენ შენსა თავსა აბრალეზდი ჩემსა ესრე გასლვასა, თუ არა მე შენი დამძიმება არაოდეს მწადებია. რას პასუხს გასცემ ღმერთსა ჩემთა სისხლთა მოკიდებისათუის, ანუ მე ამის უარესი რაღა წამეკიდების, რომელ არცაღა გული მქონდეს და არცაღა მოყუარე მყვეს! ვისთუის გული დამეკარგოს, მას ჩემი სიყუარული ასრევე აღარ ჰქონდეს, ვით მე გული. მაგრა თუ ღმერთი უვის მსაჯულად სოფელსა, არ დაარჩენს ჩემთა ბრალთათუის. ნეტამცა ჩემი გული ჩემთა საქმეთა მთნებელი იყო, და თუ გული არა, ბარე მოყუარემცა ჩემი გულსრულად მოყუარე იყო!

თუთ გული ვით გეტყუის ჩემსა მოშორებასა? შენ არ იგი ხარ, რომელ ხანიერსა გიტყოდეს? ვაი, რომელ ბედისა ჩემისაგან შენცა აბეზარ მქმნიხარ! რა იქმნა ეგზომი თიცი შენი. რომელ აწ ერთიცა არ გაქსოვსდა? ამისათუის შევაგონებდი ამა რეგუენსა გულსა ჩემსა თუ: ნუ გამიჯნურდები ამა უხანოისათუის, რათგან რამინის გულისა დაუდგრომელობა იცი მეთქი. მაგრა არ მოისმინა, შეგონება ცუდად წამიჭდა და აღარ ვიცი, თუ ბოლოსა ჟამსა ვით იქმნების ჩემი საქმე. და აქაცა ეგზომსა რას მაყოვნებ და თუალთაგან სისხლისა ცრემლსა ვირემდი მადენ?

თუ შემოიქცევი, ზენაარ, შემოიქცე, მე აქა სიცივემან მომკლა. და შენ თუ არ შემოიქცევი, მე თანა წამიტანე სადაცა წახუალ, არსად არ დაგადებ. რაზომცა ძნელი გზაა, შენსა მოახლოებასა შიგან მეადვილების. რაზომცა შენგან უსაფარუელ მყო და არ გინდე,

Page of edition: 271 Line of edition: 1 თუ ანუ ჳელსა არ მომკუეთ, ანუ კალთასა არ მოიკუეთ, მომიწყუედ

Line of edition: 2 ვერა; წამსაცა უშენო სიცოცხლე არ შემიძლია. თუ გული ჩემი

Line of edition: 3 სიმაგრიტა კლდეცაა, შენსა კიდევანობასა ვერ მოითმენს. აჰა, ჳლამი

Line of edition: 4 წასლვასა, ჩემთა სულთა სარჩევო,და მე მომცდარსა და დაღონებულსა

Line of edition: 5 ველთა ზედა დამაგდებ! წახუალ და წაიღებ ჩემისა პირისაგან

Line of edition: 6 ფერსა და ტანისაგან -- ძალსა, დათმობასა და ცნობასა. რად ხარ

Line of edition: 7 საჩემოდ ესდენ უწყალო და გულ-მაგარი, რომელ ეგზომისა

Line of edition: 8 ქენებისათუის არ შეგებრალეო!"

Line of edition: 9 ექენებოდა გულისა წამლებელი ვისი, მაგრა რამინის გული არცა ეგრე მოლბა, ეკიდა, ვითა აღმასი სამისო. ვითამცა რამინის ულმობლისა გულისა წყრომა, ცათაგან თოვლი და მთათაგან ქარი დანაძლევებულ იყვნეს გაუყრელობისათუის, აგრე გათენებამდის არცა იგი დაცხრა და არცა იგი. ვისმან რამინ ვერ დაიჭირა და მისგან უიმედო-ქმნილნი ვისი და მისი ძიძა გარეშემოიქცეს სიცივისაგან დამძრალნი და მტირალნი.

მოვიდოდა მთუარე, ღამისა დამაშუენებელი: გული მისი უკუამლოისა ცეცხლისაგან იწოდა, თუალნი ცრემლთაგან სისხლად გარდაქცეოდეს, ტანი სიცივისაგან, ვითა ცხროიანსა, უთრთოდა და რამინისაგან იმედ-გარდაწყუედულობისათუის ღმრთისაგან ათასჯერ სიკუდილსა იაჯდა. ეგრე ტიროდა:

"ვაგლახ მე, ჩემისა ბედისა უბედურისა შესწრობილსა! მე ამა ჳავრსა ვით გაუძლო? მე ჩემი ბედი მებრძუის მტერობით. ვირე უგრძნეულოდ სამე არ წამაგებს. ძიძაო. ჩემგან უფრო ბედითი და საკლავი ნუვინ იცი სხუა, თუ აქათგან ვისილა რა გამივიდოდეს ანუ მიყუარდეს. და თუ წაღმა გამიჯნურებული მნახოდა. ორნივე თუალნი შენითა ჳელითა ამომიყარენ.ასრე უღონო ქმნილა ჩემსა ტანსა

შიგან ჩემი სული, ვითა უსულო -- სამარესა შიგან. მე თუ ამა ბედითობასა და აქანამდისებრ გულ-წყლოლობასა შიგან მოვკუდები, ქუეყანასა ზედა არა რომლისა მიწისაგან ვარ ჩასაშუებელი. რამცადა წამეკიდა ამის უარესი, რომელ მოყურისა და სულთაგან მოწყუდილ ვარ! ანუ მიჯნურობისაგან ამის უძნელესი რადა ეგების? აწ ვიცი, რომელ შავი სხუაფერად არ შეიღებვისო".

Chapter: 81

რამინისა და ვისის ერთგან შეყრა

რა გულისა წამღებელი ვისი წამოვიდა რამინის ჯავრისა და იმედ-გარდაწყუდილობისაგან საბრალოდ გულ-დადალული. რამინს თავის ბრალობა შეექმნა. შეჭირვებითა ჰავრი გამწყრალისა ვემპისაებრ
Page of edition: 272 Line of edition: 1 ეჩუენა, ბუქისაგან თუალთა წინა აღარა ჩნდა. ჰავრისა სიფიცხედ

Line of edition: 2 და ქარსა ესრე მოემატა. რომელ პილოსა წააქცევდა. რამინის
Line of edition: 3 გზა თოვლმან შეკრა, თოვლთა შიგან ოდითგან მოუსუენებლად
Line of edition: 4 დგა, ტანსა ჰყინვიდა და გული ცეცხლთა შიგან ეწოდა, თუ:
Line of edition: 5 რასათუის გაუკუმტდი ჩემსა გულისა წამღებელსა და სიცოცხლის
Line of edition: 6 წამღებ-მომცემსა ვისსაო! ანანდა თავსა და სწყევდა თავისა
Line of edition: 7 გონებასა, თუალთაგან ცრემლისა ნაცულად სისხლსა იდენდა.
Line of edition: 8 ჳმა-მაღლად ეგზომი იტირა და იზახა, რომელ სულნი ამოსლვად
Line of edition: 9 მიეწურნეს. შემოიქცა, გამოაქენა ცხენი, გარდაიჭრა, ვისსა წინა დაეცა, მუჭლნი ჩაიყარნა, შეეხუეწა, ექენებოდა ზენაარსა და შენდობასა ითხოვდა. და ეგრე უთხრა:

"ჩემითა უმეცრობითა აწ შეცოდება გამოორკეცებია და თუით სირცხუილისაგან არა ვიცი თუ რა ვთქუა. გარნა ღონე შენდობისავე თხოვაა, შემინდევ დიდად შეცოდებულსა, რომელსა პირი არა მითქს შენად საუბრად. ვითა მეტი ხარ ყოველთა ადამიანთაგან შუენებითა, აგრე მეტ იქმენ ჩემზედა შენდობითა. მე ჩემითა სირეგუნითა ორჯერ პირის წყალი წავილე შენს წინა. აწ თუალნი არ მასხენ სირცხუილითა შენად შემოსახედავნი, არცა ენასა ჩემსა შენდობისა თხოვა შეუძლია; გული ჩემი შენისა სირცხუილისაგან დაბნეულა, ენა ჩემი შენისა შიშისაგან გამონასკულა. არცა შენდობისა თხოვა შემიძლია, არცა უშენოდ ჩემი სიცოცხლე ეგების. ჩემისა თავისა გზა აღარა ვიცი. დარჩომილ ვარ აწ საბრალო, უღონო და უმოყურო, გული ჭირთაგან ამვსია, თმობა წამსლვია, სიტყუა აღარა მაქუს და სული შემმცირებია! სიცოცხლისა იმედი არა მაქუს და შენდობისა სიტყუა. შენისა სიყუარულისა თესლი გულისა ჩემისაგან წამსაცა არ ამოქარვებულა, მან ღმერთმან, რომელმან დამბადა, აწ შენ ჩემი შეცოდება უკსოვნელად გაქმნევინოს. მაგრა აწ ჩემმან ბედმან და ეშმამან მაქმნევიანა და მომიღო გონება შენი შესაგუარი. აქათგან თუ არა შემინდობ და მაგასვე გულსა ზედა ხარ, აწევე თავსა მოვიკლავ, და არცადა შენ გწყალობ, შეგიპყრობ ჳელთა და შენცა

მოგკლავ და ეგრედა თავსა მოვიკლავ, რაზომცა შენოდნად არავინ მიყუარს. რა მე არ ვიყო, ნულარცამცა შენ ხარ! მოყუარე სიკუდილისა ჟამსა მინდა, რომელ აღდგომასა ერთგან ვიყვნეთ. მე რა შენებრი მოყუარე მახლვიდეს და ჳელთა მყვეს, სიკუდილისა სიძნელე მომიადვილდების. შენ ჩემი სამოთხეცა ხარ და სოფლისა შუენებაცა, ვის უნდა ამა ორისაგან კიდევანობა! მას საუკუნესაცა შენი სიახლეა ღმრთისაგან ჩემთუის თხოილი და აქა ამისი გონება ნუგეშინის მცემელი ჩემი და ჳირთა დამავიწყებელი. აწ ესე ვთქუა,

Page of edition: 273 Line of edition: 1 რომელ თუ მაშინ ჩემგან მის ავისა ქმნა არ გკეთებია, ეგეთსა ავსა

Line of edition: 2 ნუცა შენ იქმ ჩემზედა. თუ მე ავმან ავი ვქმენ, შენ კარგმან ამაღ

Line of edition: 3 მსგავსად კარგი ქმენ ჩემზედა. შენითა მოლმობიერებითა თუით

Line of edition: 4 შენთა ფერჯთა ქუეშე მომიგე, რომელ აქათგან ბრძანებასა შენისა,

Line of edition: 5 ვითა მონა ნასყიდი, ეგრე მომსმენი ვიყო და მიწათაებრ მდაბლად

Line of edition: 6 გმსახურებდე. მომადლე ჩემი შეცოდება, ნუ მომაკლევ თავსა და

Line of edition: 7 ნუ მიისხამ სისხლთა ჩემთა. მე შენი ვარ და შენ ჩემობასა ნუ ინანი.

Line of edition: 8 მე მიწყვი იმედიანი შენისა სიყუარულისა გაუყრელობისაგან ვარო".

Line of edition: 9 რამინ გულ-წყლული ესრე-გუარსა უბნობდა და დაუდუმებელად ტიროდა და გულსა მჯიღითა იცემდა. რაცა რამე ქმნილ იყო და ერთმანერთისაგან დამძიმებოდა, კულა დაუწყეს ერთმანერთსა საუბარი. და ყუედრება გაგრძელდა ასრე, რომელ საწუთროსაცა გაუკვირდა მათი საქმე. ვისის გული მთასა ჳგუნდა და პირი -- მისი მაზედა ყუავილსა, რომელ რამინის საუბრისაგან მის მთისა თოვლი არ მოლბა და არცა სიცივისაგან ყუავილი დაჳნა.

რა ცისკარმან მისი დროშა გამოაჩინა, ორნივე შეშინდეს გათენებისა და გამჟღავნებისაგან. და სიტყუა დაუმოკლდა, მომცდარი გული მათი გზად გამოვიდა და მტერობისა ეშმამან უკურიდა. ჳელი ერთმანერთსა მოჳკიდეს და ზე კოშკსა გავიდეს, გული შეჭირვებისაგან ნატანჯი ჳირისაგან გაააზატეს, დარბაზისა კარი დაჳშეს. სიხარულისაგან ახალ აყუავებულსა წალკოტსა დაემსგავსნეს, დაწუნეს მაშურალნი და სიცივისაგან დამზრალნი ფოცხურისა უჳესა ტყავსა შიგან ერთსა საგებელსა ზედა, ვითამცა ორსა ტანსა შიგან ერთი სული სდგმოდა, ეგრე შეიერთნეს. იყვნეს, ვითაცაღა მათ სწადდა. მათისაგებელი ვარდისაგან სავსე და მათი სასთაული მზისა და მთუარისაგან ელვარე; მათისა პირისა და თმათაგან სახლი სურნელებითა სავსე იყო. ვითა ორთაგანვე ერთგან შეყრა სანატრელი იყო, აგრე დაუამდა ერთგან ყოფნა. თავით ფერჯამდის ერთმანერთსა არა მოემორვებოდეს, არცა მათ შუა ბეწვი გაიარებდა.

თუესა ერთსა იყვნეს ესრე, რომელ არავინ იცოდა მათი საქმე. არ მოისუენეს სიხარულისა, ლაღობისა, ყმაწუილობისა და ერთმანერთისა ხუევნისა და კოცნისაგან. რა მოსწადდის, მათთა წადილთაებრ საჳამადი და ლუინო მიაღებინიან, არა იყო მათი საწყენელი. თუცა ადრითგან ერთმანერთისა სიშორისა და დამძიმებულობისაგან

გულწყლულნი იყვნეს, აწ კოცნის სიმრავლითა და წადილთა მიყოლითა ჰკურნებდეს ერთმანერთისა გულსა, ემალამებოდეს ერთმანერთსა.

Page of edition: 274 Line of edition: 1 შაჰი მოაზად ჯდა საწელმწიფოთა საჯდომთა ზედა მორჭმული

Line of edition: 2 და მხიარული. აზრადცა არა იცოდა რამინის საქმე. არცა ამას

Line of edition: 3 ეჭუდა, თუ ჩემსა ძმასა რამინს მისი ქუეყანა დაუგდიაო და აქა ჩემსა

Line of edition: 4 ცოლსა მოუშორვებლად დღივ და ღამე გუერდსა უწევსო, ერთგან

Line of edition: 5 იხარებენ და ჩემზედა იცინიან და ამა ერთსა თუესა სიხარულითა

Line of edition: 6 დაუვიწყებია მათი ექუსისა თუისა კიდევანობისა სიძნელე და

Line of edition: 7 შეჭირვებაო. რომელსაცა საწუთრო ესრე გულისა ნებასა

მიახუედრებს,

Line of edition: 8 მას მიჯნურობისა ჭირთა ვსენება რად უნდა ანუ თავისა რიდება?

Line of edition: 9 რა ერთსა თუესა ერთგან ყოფნითა გაიხარნეს და საწუთროისა სიხარულისაგან თავისი ნაწილი აიღეს, მოვიდა გაზაფხული. რამინ ეგრე უთხრა ვისსა:

"აქათგან აღარა პირიანია ჩუენი ესრე ყოფა. აწვე სჯობს გამოცხადება და შაჰი მოაზადის ნახვა, ვირე არ გამჟღავნებულ ვარო".

მოიგონა გონიერმან რამინ თავისა ღონე, შუალამე ციხისაგან ჩამოვიდა და ნახევარ-დღისა სავალი იარა. მერე, რა გათენდა, შემოიქცა და მოჰმართა მარავს ქალაქსა. ცხადად მოვიდოდა შარისა გზასა და მარტო შემოვიდა ქალაქისა კართა. ვითა შორით მომავალსა მართებდა, აგრე დამაშურალ-გუარად და მტუერიანად აჩუენა თავი ყუელასა. მოვიდა მგზავრად დარბაზისა კარსა ზედა. მაშინვე მოაჯსენეს შაჰინშასა: "ქუეყანისა დიდებისა მზე გამოვიდა, ქუეყანისა დამამშუენებელი რამინ მოვიდა, პირად მთუარისაებრ გავსილი და ნაკუთად საროისა მსგავსი, გზათა სიგრძისა და სიცივისაგან წყენილი, და ესერა კარსა ზედა დგასო".

გაიხარნა შაჰინშა, ვითა მართალ იყო, უბრძანა და შევიდა მას წინაშე რამინ. თაყუანი-სცა და პირი მიწასა დასდვა, დალოცა და შაჰინშა ჰამოდ მოიკითხა და მოჰკოცნა. მერმე რამინს ამბავი ჰკითხა. მან გზისა სიშორისა ჭირნი მოაჯსენა და ესეცა ვითა:

"ჰე, მაღალო, სახელოვანო და მოსამართლეო მეფეო! ყოველთამცა ჯელმწიფეთა და მეფეთაგან უფროა სახელი შენი და მტერნი შენნი ქუეშე ფერჯთა შენთა! სახელიმცა თქვენნი ცამდინ მაღალია და სახელოვანადმცა გამარჯუებულია ბედი თქუენი! ანდამატისა მსგავსი სიმაგრე და მაღნიტისა მთისაგან უფროსი გული ჯამს, რომელ შენსა უნახაობასა გასძლებდეს და თქუენისა სამსახურისაგან კიდევანობასა. ცოტა თქუენთა უბეთა შიგან გაზრდილ ვარ, სულნიცა თქუენგან და დიდება ეგზომ დიდი თქუენგანავე მაქუს. რომელ

ცად გაგიწევიათ. თქვენსა უნახაობასა ვერ გავსძლებ და
უთაყუანებლობისა თქუენისა მიჭირვებული ვარ. ესე არ იცი, არ თურე
Page of edition: 275 Line of edition: 1 თქუენისა გუარისა ვარ? თქუენსა კარსა ზედა
ჩემი მეკრედ დგომა

Line of edition: 2 ღმრთის წყალობაა ჩემთვის. თქუენისა სამსახურისაგან
კიდევანობასა

Line of edition: 3 ვერაოდეს დავსთმობ. თქუენითა ბრძანებითა წავედ გურგანს

Line of edition: 4 და ჳრმლითა მთა და ბარი მტერთაგან დავსცალე. ქოისტანი ესრე

Line of edition: 5 გამიწდია, რომელ თხისა ბრძანებასა ლომი მოისმენს. მუსულით,

Line of edition: 6 არმანით შამამდინ ერთი თქუენი მტერი არა ჩანს. მე თქუენსა

Line of edition: 7 მონასა ღმრთითა და თქუენისა ბედითა ყოველი გულის-ნება
მქონდა

Line of edition: 8 თქუენისა სიშორისა და უთაყუანებლობისაგან კიდე. დამბადებელი

Line of edition: 9 ცისა და ქუეყანისა რაზომცა უხუია, ერთსა კაცსა ყოველსა

გულისნებასა არცა ეგრე გაუსრულებს. ასრე ვითა მე, რომელ დღივ

და ლამით თქვენსა ნახვასა ვინატრიდი და აწ ველარ დავთმე

წამოუვალობა. წამოვედ ესრე სწრაფად. ვითა ღუარი მთისა თავისაგან.

მოვალ მარტო, მინადირებია გზასა და, ვითა ლომსა. უმგბარი ჳორცი

მიჭამია. აწ რათგან ღმერთმან შემიწყალა, თქუენ მშუილობით გნახენ

და თაყუანის-გეც, ბედისა ჩემისაგან ვპოე იმედი, რომელ არ

თურე უბედური დამბადა ღმერთმან. გული ჩემი გამხიარულებულა

და ერთი სული ჩემი გაათასებულა სიხარულითა. გუირგუინი ჩემი

ცამდი მიმწუდარა. სამსა თუესა თქუენსა წინაშე ჳიქითა ღუინოსა

მხიარული ვსუამ; მას უკან თქუენსა ბოძებულსა ქუეყანასა წავიდე,

თუ არა. რაცა მიბრძანოთ. იგი ვქმნა. მე მის უკეთესი არა

წამეკიდების, რომელ თქუენისა ბრძანებისა მოსმენისათუის თავი

არ შევიწყალო. თუით ცოცხალი და უკუდავი მაშინ ვარ, რა

თქუენისა წადილისა ასრულებისათუის სული ჩემი გავწირო".

რა შაჳინშას ესმა ესე ჳამო რამინისაგან საუბარი და

შეწყობილნი სიტყუანი. მოეწონა, დაიმაძლა და ეგრე უბრძანა:

"მომეწონა შენგან ეგე, რომელ გიქმნია. გამოგირჩევია

მართლის-მეტყუელება და ჳაბუკობა შენი გამოგირჩენია. მე შენი

ნახვა გულსა გამიმხიარულებს, ერთსა დღესა ნახვა შენი არ

მეყოფის და ვერცა გავძდები მოკლედ ნახვითა შენითა. აწ ჳერეთ

ზამთარია.. სხუა რა ეგების სუმისა და გახარებისაგან კიდე?

მუტრიბთა ვამღერებდეთ და ერთგან ვიყვნეთ. რა გაზაფხული

მოვიდეს. დღენი დათბეს და ჳაერი დაამდეს, მუნ მიმავალთა მგზავრთა

დიდად ჳპოვებ, ასრე რომელ სადამდისცა გწადდეს. თუით მეცა თანა

წამოგყვები გურგანამდინ: ნადირობად მინდა წამოსლვა, გაზაფხულ

სახლად ყოფნა საწყინოა. აწ წაედ, აბანოსა იბანე, ტანისამოსი

გამოიცუალე და მოისუენეო".

რა რამინ მხიარული წავიდა აბანოსა, შაჳინშა მრავალი

ტანისამოსი გაუგზავნა. და სამი თუე მას წინაშე დაჳყო რამინ

Page of edition: 276 Line of edition: 1 სიხარულითა და არა ნახა გულისნებისაგან კიდე სხუა დამძიმება.

Line of edition: 2 ბედმან ყუელა ესრე მოუვლინა, ვითა მას უნდოდა: მალვით ვისსა

Line of edition: 3 ნახვიდა და გულისნებასა ჰპოებდა მისგან. სიხარულითა იყვნიან

Line of edition: 4 ერთგან, ხუაშიადი მათი დაიძალა. ესეთსა ადგილსა შეიყრებოდიან

Line of edition: 5 ერთგან, რომელ მოაბადის აზრი მუნ არ მივიდოდა, და არ

Line of edition: 6 გამოცხადდა მათი საქმე და ვერცავინ უგრძნა.

Chapter: 82

Line of edition: 7 მოაბადის ნადირობად წასლვა

Line of edition: 8 რა გაზაფხული მოვიდა, მათათა და ბართა სიშუენვარე დაიწყეს,

Line of edition: 9 მინდორნი აყუავდეს, საწუთრო და ჰაერი სამოთხესა დაემსგავსა,

მიწა შუენებითა -- ცასა, ბერი ქუეყანა გაყმდა ვარდისა, იისა

და მრავალფერთა ყუავილთაგან. კელმწიფეთა საჭურჭლესა

დაემსგავსა ქუეყანა, ფრინველთა ჭიკჭიკება დაიწყეს და იადონნი

ვარდთა ზედა მრავალთა ფერთა ჳმათა იტყოდეს. ქუეყანა

მრავალფერობითა ჩინურისა სტავრისაებრ გასრულ იყო; ცამან

ჰაერი გარდაიწმინდა და ქუეყანა ნამისაგან მოცინარობდა: ნადირთა

მინდორს სიარული დაიწყეს და ხეთა შტომან ჳმელმან სინედლე

დაიწყო და ყუავილისა გამოდება. ნარგისმან თრობა დაიწყო. ბაღნი

და წალკოტნი შუენებითა კეკლუცთა ქალთა დაემსგავნეს, და ქუეყანა

საკელმწიფოისა მეჯლიშისაებრ გაჳდა. გულ-მხიარული ვინ იყო

თუ შეჭირვებული, ყუელასა თამაში მოუნდა ველსა. ფეროვანისა

ლუინითა ჭიქასა ესრე არ გაუშვებდეს, ვითა ხუასრავ შირინისა

კელსა. ოდეს წალკოტსა იყვნიან, ოქროსა და გოარსა აყრიდის ნიავი

თავსა და მოყუარეთა სიხარულად სულსა მიართმიდის. წუიძამან

მდელოსა და მდელომან კაცთა გულსა ჯანგი მოჰკოცის. მარავის

მიდამო ესრე შუენოდა და ელვიდა, ვითა სამოთხე, მიწა დამზალ იყო.

ვითა შუშთარი.

ამა ქუეყანისა სიმწუანისაგან შესწრაფებითრე მოუნდა მოაბადს ველსა თამაში და ნადირობა. სწრაფით უჳმნა დიდებულნი და აწუივნა

ლაშქარნი და უბრძანა ვითა: "ჩუენ ნადირობად გურგანისა

ქუეყანასა წავალთ და დაეკაზმენით. ნადირთა და მჳეცთა სიმრავლე

დიადი არის მუნ". ლაშქართა კაზმა დაიწყეს. რა ვისმან რამინის

მუნ წასლვა იგრძნა, ვითა ხელსა, ცნობა და გონება წაუვიდა,

თმობა და ჰკუა აღარ ჰჳონდა. ძიძასა ეგრე უთხრა:

"ამის უსაკუირველესი რაა, რომელ ცოცხალსა კაცსა სიცოცხლე

აღარ უნდეს? აწ იგი მე წამეკიდების, რომელ თუ ამას გავსძლებ

უღონიოდ სიცოცხლე მომწყენია. თუით ათასჯერ ჳრმლითა

Page of edition: 277 Line of edition: 1 საკუდავად დაკოდილ ვარ მისგან. აწ გურგანს

ნადირობად წასლვასა

Line of edition: 2 ჳლამის შაჰი მოაბად, რომელ ღმერთან ყორანი დაახვედროს,

Line of edition: 3 ეტლი უბედური და ჟამი არა სუიანი მოაგებოს! ვითა გავძლო
Line of edition: 4 რამინის კიდევანობა. ანუ ამა ეშმასა საძულველისაგან ვითა ვიქსნა?
Line of edition: 5 თუ ხვალე რამინ წაჰყუების, ჩემი გული დასტურ ველარ მიჰყუების,
Line of edition: 6 მით რომელ მოვკუდები მისისა წამავლობისა მგონებელი. აჰა
ვაგლახ
Line of edition: 7 მე, რომელ მისი ცაენი ჩემთა თუალთა ზედა ლუსმრიანსა ფერქსა
Line of edition: 8 დასდგამს, და რაზომსაცა ბიჯსა წასდგამს, ეგზომსაცა დაღსა
Line of edition: 9 დამსუამს ჩემსა გულსა ზედა. მოყმეთა მეფისაგან მე დღე და ღამე
გზათა ზედა გავგუშავდები და თუალთაგან წყაროსა ვადენ და
მისგან ღარიბთა წყალსა ვასუამ. ნუთუმცა ღმერთმან ჩემი ლოცვა
შეისმინა და ჭირთა და ფათერაკთაგან მიქსნა. რომელ ჩემი ჭირი
მოზადისაგან კიდე არავინაა, რომელ ავისა მოქმედი და მთქუმელი
იგია. ნუთუმცა ღმერთმან მიქსნა და წამითი-წამ არ მივსცემოდე
ჭირთა. აწ წაედ, ძიძაო და მოაქსენე ჩემაგიერ რამინს თუ უმისოდ
მე რას ყოფასა ვარ. ცან მისი გულის-სიტყუა საჩემიედ, თუ რას
მიზამს; კულა გამწირავს და გაახარებს ჩემთა მტერთა, თუ არა?
ხვალე წაჰყუებისცა მოზადს, მოაქსენე ჩემაგიერ: შენად მოსლვამდის
ვინ დარჩების ცოცხალი? ვის უც გული ესრე შეუწონელი. რომელ
უშენო ცოცხალ იყოს? თუ წახუალ. რა შემოიქცე, შენმან მზემან,
ცოცხალსა ველარ მჰოებ. თუ ჩემი სიკუდილი გეწყინების, თანა ნუ
წაჰყვები. შინა დგომისა მიზეზი რამე მოიგონე. ჩუენ აქა მხიარულნი
ვიყვნეთ და იგი დაღრეჯილი და ჭირვეული სადა-გინდ იყოს-თქო".

წავიდა ძიძა და მოაქსენა რამინს. წყლულსა ზედა კულა ამა
სიტყუათაგან მარილი დააყარა. თუით რამინს გული შეჭირვებათაგან
უფეთქდა და გააღმასებული ჯდა. ამა მოციქულობასა ზედა
ტირილი დაიწყო და მოშორებისა გონება გულსა ისრად ესობოდა.
ცოტასა ხანსა მოიტირა, მერმე გული დაიწყნარა. ამით რომელ სიყმე
მისი შიშსა და შეჭირვებასა შიგან იყო მიწყით, და ჟამსა სრული
სიხარული არაოდეს მიეცა! მერმე ძიძასა ეგრე უთხრა, ვითა:

"თუით ამისთანა მოზადს ჩემთუინ არა შემოუზრახავს და არცა
უბრძანებია. ნუთუ დავეციწყებვიარ? და თუ მიბრძანოს და მაწუიოს,
მაშინ ეგების მიზეზისა შემოღება; აწვე ფერჯთა ატკივნებასა
ვიტყუი. რა ესე ესმის. უღონიოდ არ მაწუევს. ამას მოვაქსენებ:
"თქუენცა იცით, ვითა მე ნადირობა მიყუარს. მაგრა უფერჯოდ
მგზავრობა არ ეგების. აწ უღონიოდ თქუენცა გასმია. რომელ
ფერჯთა ტკივილისაგან ქუე წოლილ ვარო". რა ესე ესმის. წუევა

Page of edition: 278 Line of edition: 1 აღარ ეგების. აქა მარავს ქუე დავდგები
უშაჰინშაოდ. თუ ღმერთი

Line of edition: 2 შემიწყალებს და ესრე იქმნების, სხუა უკეთესი რა წამეკიდებისო".

Line of edition: 3 რა ძიძამან ესე ამბავი ვისსა მოაქსენა, ესრე გაეხარნეს,

Line of edition: 4 ვითამცა ორნივე უკუდავ-ქმნილ იყვნეს და მეფობა ეხარა. ფერი

Line of edition: 5 მოუვიდა და გონებად მოვიდა.

Line of edition: 6 დილასა შაჰი მოაზადის და მისთა ლაშქართა ბუკმა ზახილი
Line of edition: 7 დაიწყო და ზრიალი შეიქმნა ლაშქართა აყრა-გადენისა.
დაულევნელი
Line of edition: 8 ლაშქარი მიდიოდა. მოაზადს წინაშე მივიდა რამინ შეუკაზმავი.
Line of edition: 9 შაჰინშა შეხედნა, დიდებულთა წინა ეგრე უბრძანა:

"ეგე კულა რაღა ბიჭობა მოგნდომია და მიზეზი, რომელ ეგე შეუკაზმავი. მოსრულ ხარ? ნუთუ კულა შენებურად დასნეულებულ ხარ? აწ წაე, აიღე საჭურჭლით რაცა გინდა. მე უშენოდ არსად წავალ, არცაღარად უშენოდ ჩუენ გუიამებისო!"

ღონე აღარა იყო, უნდოდა თუ არა, საგურგანოდ კაზმა დაიწყო. ვისსა მაშინვე გულმა უგრძნა და შეჭირვებასა მიეცა; რა თუით დაიდასტურა სრულად, გული გაუსქდა. რამინ უნებლივ გამგზავრდა პირ-ალმასითა ისრითა გულ-დაკოდილი და ლხინთაგან აბეზარ ქმნილი. ვისსა მისითა წასლვითა თმობა წაუვიდა და უჭკუო ქუე იდგა. გული, სიხარულსა დაჩუეული, ესრე გაუკდა, ვითა ქორისა ჭანგთაგან კაკაბი დანაყილი. ტიროდა და ეგრე იტყოდა:

"ვერა ვჰპოვებ პირველისაებრსა მოყუარესა და ვერ ვსთესავ მიჯნურობასა პირველისა მიჯნურობისაებრ! უმოყუროდ მყოფისა ჩემგან სულდაღებულობა არ ეგების. არა თუმცა სხუად რად სარგებლად მიჩნდა, მაგრა მართ მეაუგების ტირილი და ზახილი, კაცისაგან ასრე დაჭირებისა ჟამსა მოგონებული. და თუ ამა ჩემსა გულისნადებსა, სიცოცხლე-მოწყენილობასა ჩემსა არ ჯერ ხარ, ძიძაო, ნახე გულისა ჩემისა მოწამე ჩემი გაყუითლებული პირი და ზედა წითელნი ცრემლნი. მე აღარა მოყურისათუის ვსტირ, ჩემისა სიცოცხლისათუის ვსტირ, რომელ რათგან რამინ წამივიდა, ჩემნი სულნიცა მას უკანა წავლენ. მე ერთითა გულითა ეგზომი ჭირი ვით დავიტიო? მიწყითისა ჭირისა და მოუსუენელობისაგან დამდნარ ვარ და გამღლებისა ღონე არა მაქუს".

რა რამინ კოშკიდაღმან უნებლივ გამგზავრებული დაინახა, აბჯარშერტყემული მოაზადს გუერდით მივიდოდა თუალცრემლიანი. პირდაყუითლებული, ვისის გამოუსალამებელი, დაუთხოველი, ვისის გული ესრე აშფოთდა, ვითა ზღუასა შიგან მრჩუალი კაცისა. მერმე გულსა საუბარი დაუწყო:

"სასურველსა მიჯნურსა, ღმობიერსა მოყუარესა ჩემსა, გულისა წამღებელსა, ტურფათა ამირასა, კეკლუცთა პატრონსა, შუენიერთა

Page of edition: 279 Line of edition: 1 კელმწიფესა, მოყმეთა დამაშუენებელი აწვე დიდსა სალამსა

Line of edition: 2 მოვაკსენებ და გაუძლებელად საზომ-უთქუმელსა სურვილსა. ჩემად

Line of edition: 3 უნახავად წავიდა და უღონოდ კულაცა გამწირა. წავიდა ლაშქარსა

Line of edition: 4 და ჩემსა გულსა შეჭირვებისა ლაშქარი გამოუზახა. გული დავაბი

Line of edition: 5 ათასითა ბასრითა ტოილოითა, ყუელა გაწყუიდა და შენთანა
Line of edition: 6 გამომგზავრდა. რამინ, მე თუ დავრჩები უშენოდ, შენად
მოსლვამდინ
Line of edition: 7 ვტირ სიშორისათუის. ჩემისა გულისა კუამლსა ღრუბლად
გამოვგზავნი
Line of edition: 8 და ჩემთა ცრემლთა მისად წუიმად დავსწუიმ შენსა სადგომსა ზედა,
Line of edition: 9 მტუერსა ჩამოვჰრცხი ღირსისა პირისა შენისაგან. შენი პირი
გაზაფხულისა ყუავილი არის და მას გაზაფხულისა წუიმა და
ნამი აშუნიო".

დღისა ერთისა სავალი რა იარა, რამინ ესრე გაცდა, რომელ
თავისა გზა არ იცოდა და გზა-გზა კუნესოდა. არა საკუირველი იყო
კუნესა, რათგან ესე სნეულისა საქმეა. ვითა გული მოსცემდა, ეგრე
მოსთქუმიდა და ამას იტყოდა:

"წუხანდლისაებრ ღამე ჩემთუის საჭირო არ მინახავს, რომელ
კოცნა ისარსა ჰგუანდა. აწ ესეთსა დღესა ვჰხედავ, რომელ სული
ჩემი თხა იყო და მიჯნურობა -- ავაზა. სად წამივიდა ამა დღეთა
სიხარული? გული ადრინდელთა შეჭირვებათაგან მომეცალა. ჩემი
საგებელი მზითა სავსე იყო და სასთაული -- ვარდითა. მე, რომელსა
ეგეთი ჟამი გარდამეჯადა, აწ ესეთსა დღესა ვითა გაუძლო, ანუ
რომლითა თუალითა ვსჭურეტდე უმისოსა ადგილსა? ესე არ
დღე არის, ცეცხლი არის სულისა და ფათერაკი მიჯნურობისა.
ღმერთმან ნუ რომელი მიჯნური დააპყრას ესეთსა უნებელსა ყოფასა
გულდამწუარი და დაუთმობელი! თუ საწუთრო სწყუიდეს, ამა
ერთისა დღისაგან ასსა წელიწადსა -- გამოსწყავსო".

რა შაჰინშა გარდაცდა სადგომსა, მას წინაშე უგულო რამინ
მივიდა. პირსა ზედა ათასი მოწამე ჰყვანდა და თმობა მისისა
გულისაგან გაპარულ იყო. მას წინაშე არცა ღუინო სუა და არცა
გაიხარნა ვითა ცეცხლსა ზედა ცეცხლი მოემატა. აგრე უძნელე
იყო ყოვლისა ჟამისასა. არა ჰქონდა ტანსნეულსა გამოსუენება და
გულმტკივანსა.

Chapter: 83

[ვისის მოთქუმა რამინის მოშორებისა გამო]

ვისის რა მისგან სანდომი რამინ მოეშორა, სიხარული და
ნიშატი მისგან აბეზარ-იქმნა. მიწყვივ ვარდი მზე იყო და აწ
გამთუარევედა, მისებრვე დაყუითლდა და ეგრე უსუმელ-უჭმელად
Page of edition: 280 Line of edition: 1 შეიქმნა, წამსა არ მისცალდებოდა რამინ და
მისნი ამბავნი, პირი
Line of edition: 2 დაეხოჭა უჭკუოსა შეჭირვებითა. მიძასა ეგრე უთხრა:
Line of edition: 3 "ძებნე ჩემისა სიცოცხლისა ღონე ჩემისა და რამინის

Line of edition: 4 შეყრისათვის, ნუთუმცა შემოიქცა წარსრული მოყუარე.
გეწყალოდე,
Line of edition: 5 ძიძაო, ესრე უთმობლობისათვის; ჩემი სიყმე და შენგან
გაზრდილობა
Line of edition: 6 მოიგონე. ვერ გავსძლებ უმისობასა, მოისმინე ჩემი ამბავი და მე
Line of edition: 7 ყუელასა დაუფარავად გითხრობ და გესმოდეს. მე ოდეს რამინ
Line of edition: 8 მიჩუნე, მაშინ მოაბადის სიძულვილითა და მისგან ჩემზედა.
Line of edition: 9 ავის ქმნითა გული სამისოდ გამყინვოდა, და რამინს გული
ასრე მივეც სიყმაწვილითა და რეგუნობითა, რომელ მე ჯერეთცა
ჯელთა აღარა მაქუს. აწ ხელი და უჭკუო ვარ, უგულობისაგან
მთრვალსა ვჰგავ, ნუ გიკუირს ჩემი საქმე, ნუცა მეკიცხვი. მე მისისა
სიშორისაგან სიკუდილი უფრო მიაძების, მაშინ იგი ერთი იქმნების
და აწ სიკუდილი და სიშორისა გონება ორივე მჭირს. ერთი ცეცხლი
მოგუედვა მე და შენ, ძიძაო, მაგრა მე გულსა, რომელ ვედარა
დავავე, და შენ -- კალთასა. წყალსა თანა ცეცხლი ძაბუნია, მაგრა
მე ცრემლთა ჩემთაგან დავსებისა ნაცულად უფრო და უფრო მომემატების.
ვასხამ გულისა ცეცხლსა ზედა წყალსა, -- ვის უნახავს წყალი ცეცხლისა
მგზებელი?! წუხანდელსა ღამესა, ვითამცა ეკალსა და რკინასა ზედა,

წოლილ ვიყავ, ესრე არ მქონებია გამოსუნება. და აწ დღე არის,
სადილობისა ჟამი, მაგრა მე ღამისაებრ მეზნელების. ჩემი სინათლე
ჩემისა საყუარელისა პირისა ჭურეტაა, ასრე, ვითა სიცოცხლისა
წამალი მისგანვე მაქუს და მალამა -- მისთა ბაგეთაგან. ვირე
რამინს ვაშორავ, ვერცა ნათელსა ვჰნახავ და არცა წამალსა
ვჰპოებ. არ ვიცი, რა წინა მიც ბედისა ჩემისა საქმე? შეუგუარად
რამე წავალ, გავიჭრები, მეცხოვრეთა თანა ვიარები და მიჯნურსა
აღარავის ვჰნახავ. ჩემისა ტირილისაგან ქალაქსა ღუარი წაიღებს და
კლდეთა დაღეწს ჩემი საბრალო კუნესა! რა ვქმნა. ვის გუერდით
დავჯდე, რამინის ნაცულად ვის შევჰხედნე? აღარ უჭრეტ საწუთროსა,
დავიხუჭავ თუალთა, მით რომელ რასაცა ვჰნახავ, არა მოეწონების,
რა მერგო ნახულისაგან ამისგან კიდე. რომელ ძილისა, სიცოცხლისა
და გამოსუნებისაგან მოწყუდილ ვარ. თავისა ყოფასა ვიმწარებ,
ოდესცა გამოცდილსა ვსცდი. აწ ყუელა გასმია ჩემი საქმე და
ამბავი, და ღონე ძებნე. რომელ შემრჩენ სულნი და მარგე რა".
ტირილით ეუბნებოდა.

ძიძამან ეგრე უთხრა:

"თავისა საქმისაგან შეჭირვება არა ჯამს, არცა სარგებელია.

მაგა ტირილისა და შეჭირვებისაგან არა გერგების, მართ ჭირი

Page of edition: 281 Line of edition: 1 ჭირსა მოგემატების. შენნი სწორნი მიწყით
მხიარულობენ და თავისა

Line of edition: 2 ნებისაგან მიწყით თავადებულნია. შენ მიწყით სჩივი და სტირ,

Line of edition: 3 გაგიხელებივარ ეგზომითა შენითა შეჭირვებითა. საწუთროისა

Line of edition: 4 სიამოვნე კაცსა თავისათვის უნდა და მალამა -- წყლულისათვის.

Line of edition: 5 შენ მალამაცა და წყლულიცა ჯელთა გაქუს, შენნი ჯელნი ღონისაგან

Line of edition: 6 რად შეკრულან? ღმერთსა შენთვის მოუცემია ჯელმწიფობისა

Line of edition: 7 სისრულე და დიდება. შაჰროსაებრი ქებული დედა გივის,
Line of edition: 8 ვიროსებრი მოყმე უკლები ძმა, რამინისებრი მიჯნური, შენტუის
Line of edition: 9 თავგანწირული მოყუარე, მეფობისა მომლოდე! ჳელმწიფე უკლები
ჳელთა გყავს. დიდება და ნებისაებრ ყოფნა ღმერთსა შენტუის
უბოძებია. შენ რასადა მიზეზობ, რომელ მიჯნურობისაგან კიდე
თავისა ღონისა მძებნელი აღარას აღარა ხარ? მაშა, რომელ მიწყით
მაგა ჳირსა შიგან ხარ, ესრე მიჯნურობისათუის ძებნე ღონე,
რომელ უშიშად იახლნეთ ერთმანერთსა. აწ ყუელასა ღონე და
ჳამი გაჳუს: საჳურჳლე საქონელითა გატენილი გითჳს და ჳურგისა
მამაგრებელი უამრავი ლაშჳარი გყავს. მოაზადის საქმე დია და
მრავალჯერ დია დაგიმძიმებიაცა. აწ მთისა ოდენი წყრომა მისი არ
დამცრობილა. არცა ეშმა მისი დაშუენებულა. რაცა იყო, იგივე და
იგივეა, და შენცა იგივე ხარ. მართ უკუნისამდის მაშიგან იქმნებით,
რაცა აჳამდის გადაგიცდია. აწ თუ კაცი ხარ, ძებნე შენისა
სიცოცხლისა ღონე -- მიწაცა არის და თესლიცა. და რეცა ვირე
პირველ მოაზად სცნობდეს და სამთავე დაგუჳოცდეს, -- რომელ
ჩუენისა მტერობისათუის მალულსა ჳის, ლომსა ვითა, ჩუენთა
სისხლთათუის სწყურიან, რომელ ოდესცა ჳამი აჳუს, უღონიოდ
სამთავე დაგუჳოცს, -- აწვე იურვე საქმე, რომელ ერთმანეთისანი
იყვნეთ. რამინისებრსა საჳელმწიფოსა არცა ეგრე ჳპოებ!
დაარჳუი საჳელმწიფო გუირგუინი თავსა, დასხედით ორნივე
ტახტსა, ვითა ცასა ჳედა მზე და მთუარე. არვინაა ქუეყანასა
ჳედა ეგეთი ჳელმწიფე და დიდებული, რომელ არ თჳუენ გნატრიდა
და მერმე არ გიშუელეს. შენი ძმა ვირო გიშუელის, სხუად ყუელა
ამირანი და ჳელმწიფენი თჳვენისა სამსახურისათუის მონისაებრ
სარტყელსა შეირტყემენ. სრულად ლაშჳართა და დიდებულთა
მოაზადის ყმობა მოსწყენია, ემტერებიან და მისსა ადგილსა
ჳელმწიფედ ანუ ვირო უნდა და ანუ რამინ. შენ მათზედა დიდი
წყალობა გიქმნია და მათისა გულისათუის დიდად გიმუდარებია.
იგინი უღონიოდ შენისა სამსახურისათუის დია მოიჳირვებენ. შენისა
სიყმისაგან მიჯნურობითა ვერა გაგიხარებიან. აწ ჳედი გამოგიჩნდა და
მიჯნურობითა შენი ჳირი ლხინად შეცუალე. თათბირისაგან თავსა
სიხარული მიახვედრე და ქმენ რაისაცა საქმისა ქმნასა ჳლამი.

Page of edition: 282 Line of edition: 1 საოდესოდცა მოკლვა გაგიგია, ამის უკეთესსა
ჳამსა ვერაოდეს ჳპოებ.

Line of edition: 2 მარავს შიგან არცა შაჳი მოაზად არის და არცა მისნი ლაშჳარნი.

Line of edition: 3 ერთმანერთისა მტერობასა არა ჳმაღავთ და შენ ვითა მესისხლე

Line of edition: 4 გიჩს და მრავალჯერ იგი შენსა და რამინის სიკუდილსა სცდილა.

Line of edition: 5 რასადა სდგა? საჳურჳლე ყუელა შენტა ჳელთა შიგანაა. მას დიდნი

Line of edition: 6 ჳირნი უნახვან საჳურჳლეთა შეყრისათუის და ღმერთსა ყუელა

Line of edition: 7 უჳიროდ შენტუის უბოძებია. მისითავე ოჳროითა იყიდე თავისა

Line of edition: 8 ჳელმწიფობა. ვირე იგი ვახშამსა სჳამდეს, შენ მიუსწარ და სადილი

Line of edition: 9 ჳამე. თუ ამა თათბირისა ქმნასა ჳლამი, წიგნი მიუწერე რამინს,

გამოეზრახე და უთხარ ესე საქმე, რომელ შემოიქცეს და წამოვიდეს
ჳარისა და მოაზადის უმაღე. რა იგი მოვიდეს, სხუა ღონე ვძებნოთ

და მოაბადს ყოფა დავანავლოთ".

რა ესე ვისსა მიძისაგან ესმა, იამა და სიხარულისა ყუავილი
აუყუავდა პირსა ზედა.

Chapter: 84
ვისის წიგნი რამინს თანა

სიშორითა გულ-ტკივნეულმან ვისმან წიგნი მიუწერა რამინს
ესრე საბრალო. რომელ ასოთა მისთა სისხლი სდიოდა და მეღნად
მას იკმარებდა. ჰე მიჯნურო, სიყუარულისა მზრდელი და სიშორესა
შიგან ლხინთა მნასებელი! რა წიგნსა მიუწერდე მოყუარესა,
ასრევე საბრალოთა გულითა მიუწერდი, რომელ ამას წიგნსა
თუ კლდესაცა ზედა წაიკითხავ, კლდისაგან კუნესა, ვითა ჩანგისაგან
კმა, გესმის!

"მოყურისა არ გამწირავისაგან -- გულმაგარსა, სიყუარულისაგან
აბეზარ-ქმნილსა; უგულოსა მონისა უძილისაგან -- კელმწიფეთა
მზესა, მთუარისა მსგავსსა თანა; სნეულისა მიჯნურისა,
მტერ-გახარებულისა, მოყურისა მოშორვებულისა, დაჭირვებულისა,
დამწუარისა, ბედ-წასრულისა, საწუთრო-დანავლლებულისა, მტირალისა,
საბრალოსა-მისქინისა, თუალ-ცრემლიანისა, გულ-სისხლიანისა,
გულ-წყლულისა, გონება-წარსულისა, ჰაერთაგან წაღებულისა,
ლაწუ-დაყუითლებულისა, დაღრეჯილისა, ჰირვეულისა, რომელ თმა
მისი საგებელია მისთუის, დაუთმობელისა წიგნი -- სასურველსა
მისსა წინაშე, ასრე მყოფისაგან, რომელ ქუეყანასა ზედა ჩემგან
უფრო საბრალო არავინაა.

გული ჩემი ტანითურთ შენისა კიდევანობისა ცეცხლითა იწუის,
სანთლისაებრ ვენტები, მისგანცა ამით უარე მყოფი, რომელ იგი
თუცა იწუის, სრულადცა დაიღვეის და მე მიწყით ვენტები, ვიწუი
და დაუღვენელობითა ვიჭირვი. ყოველთა წამთა ცრემლითა ვიბანები
Page of edition: 283 Line of edition: 1 და მისგან ჩემი დავსება არ ეგების. ბნელთა
ღრუბელთაებრ

Line of edition: 2 გულკუამლიანი ვარ. ფათერაკისა ნადიმი და ჰირისა არიფი ვარ,
Line of edition: 3 კიდევანობისა ზღუასა შიგან ვიშთვები. საბრალო, მიწყით
მტირალი.

Line of edition: 4 ერთი ჯელი გულსა ზედა მიც და ერთი -- თავსა. ბაგეთა ჩემთა
Line of edition: 5 ლალობა გაფეროზებულა და ყოველი კაცი ჩემისა სიბრალოლითა
Line of edition: 6 იწუის. ერთი თუალი და ათასი ღრუბელი წუიმირიან, ერთი გული
და

Line of edition: 7 ათასი ფერი შეჭირვება. კიდევანობამან გამიმჟღავნა ხუაშიადი ჩემი,
Line of edition: 8 სისხლითა და ცრემლითა სწერს ყუითელსა ღაწუსა ჩემსა ზედა.
Line of edition: 9 გულისა ჩემისა ასეთი ცეცხლი აეგზნა, რომელ თმობა და სიხარული
ორივე დამიწუა. ზღუასა დაემსგავსნეს თუალნი ჩემნი მეტად

წყლისა დენითა, რომელსა შიგან თუალთაგან ძილი დამეკარგა. რა საძილი ადგილი წყლითა სავსე იყოს, მუნ ძილი ვითღა ეგების? მე ამით ჳელითა, რომლითა ესე წიგნი დამიწერია, მითვე სიხარულისა საგებელი დამიკვეცია. გული ჩემი გაიქცა მეტად ჳირვეულობისაგან და ტანი ჩემი დაილია სასჯელთაგან!

რად მომაშორვე მზისა მსგავსი პირი შენი, ჩემი სულთაგანცა უფრო საყუარელი? ქუეყანასა გულის-ნება და სიხარული ვითღა ვსძებნო, რათგან ტანსა შიგან არცა გული დამრჩომია და არცაღა სული? ანუ ვით შემეძლოს სიცოცხლე, ვინათგან უსულოსა და უგულოსა სიცოცხლისა მიცემა ღმრთისაგანცა ურგებია. მე უამისო ვით დავრჩე თუით ოდითგან შენგან გამოუსუენებელი, რომელ აქამდინ სიკუდილისა ნატრა დღეს დამვიწყებია ჳირთა მიმატებისაგან? მე ოდითგან პირისა შენისაგან ჳურეტასა მოვჳმორდი, შენისა თმისაებრ დაწლობილ ვარ. დღისით მზესა ვსჳურეტ შენისა მსგავსებისათუის და ღამით -- სიბნელესა შენთავე თმათა სახებისათუის. თუ ჩემოდენნი ჳირნი მთასა დაემართენ, წყალისა ნაცულად მასცა სისხლი გამოეცემის.

შემაგონებენ მოყუარენი და მაყუედრებენ მტერნი და ქუეყანასა შიგან არაკობასა იტყუიან. მაგრა შენისა სიყუარულისა და მიჯნურობისათუის ვერცა ეგრე მოწყუედილ ვარ. ნუ თუ თუით მიჯნურსა შეგონებით წყრომა, ცვა და წურთვა უფრო გაახელებს, ვით მე? დღითი-დღე უარე ვარ. ესე რაცა მე მჳირს, არ სიყუარულია, დღითი-დღე მომატებული ღრუბელია მწუიძელი; ესე არ კიდევანობაა, მაგრა მოწამლული დაშნა არის გულსა და სულსა! თუით გონებიანი კაცი რად გამიჯნურდების. თუ ღონე აქუს, რად მიეცემის ეგზომსა ჳირსა, რად მოეწონების თავისათუის ეგზომი მოუსუენებლობა და ნავლელი? ვინ იცის თუ მე შენსა სიშორესა შიგან რაზომნი ჳირნი გარდამიჳდიან! და თუ ყოველი მიჯნური ამა ჳირსა

Page of edition: 284 Line of edition: 1 შიგანა და ჩემებრ საბრალოა, ნუმცა დარჩების მიჯნურობისა

Line of edition: 2 ნიშანი? მრავალჯერ მიკიცხევია და მიცინია მიჯნურთა ზედა და
Line of edition: 3 აწ ნაცულად მითცა მიტირია და სინანულად გამსლვია; ვიცინოდო
Line of edition: 4 მათზე და, ვითა მტერი მათი, და აწ იგინი ჩემითა სიბრალულითა
Line of edition: 5 ტირან ჩემზედა. ასრე მე უსაბრალოე ვარ ყოველსა მიჯნურსა!

Line of edition: 6 გენახე წინასცა, რომელ მზისაებრ ელვარე ვიყავ, აწ სისავსე
Line of edition: 7 ჩემი დამჳნარა და ღაწუისა ჩემისა ფეროვნება გაზაფრანებულა.
Line of edition: 8 ნაყოფიერი შტო თუ სისავსისაგან დადრკების, მე ჳირისა
Line of edition: 9 სიმრავლისაგან მოდრეკილ ვარ. მშუილდისაებრ გამრუდებულ ვარ, საროისა მსგავსი, და მშუილდისა საბლისაებრ დაჳნობილა ტანი ჩემი. აქასრე დამაგდე საბრალოდ და კიდევანობისა ცხენი გააჳენე. შენისა ცხენისა მტუერი თუალთა შიგან, ვითა ღუსმარი მასუია, და შენი სახე თუალთა შიგან დამრჩომია და სახელი -- ენასა. სული მიბნელდების და გული მიბნდების შენისა ნატრისა და

სურვილისაგან. მეტყუიან: "ვირემდინ ჰკუნესი? დალეულ ხარ გონებითა. გარდასრულსა დღესა ჰგავს მოყუარე წარსრული და ნუ შეიჭირვებ, თუ გული გაქუს და გონება". მაგრა მე გული არა მას მემოწმების. რასაცა იგინი მეტყუიან. ღუინო ჩემი დაიღუარა. მაგრა სული არ წავიდა მისი. ღამე არის და აწ მზე წარსრულა ჩემი. ქუეყანა ერთობ დამბნელებია, იმედისა მომლოდე მე ამით ვარ, რომელ დილისა ჟამსა ამომავალია. ყოველი ყუავილი და ვარდი გაზაფხულ გამოჩნდების, ნუთუმცა ჩემიცა ვარდი გამოჩნდა!

შუენიერო, ტან-სარო, პირ-მთუარეო, სულ-ჰამრო, სურნელო-წყლიანო, თმა-გრუზო, მე შენი ასეთი უზიარო მოყუარე ვარ საკუთარი, ვით შენ იცი, -- მე არა თუ ამა ერთსა. მაგრა ათასსა სულსა შენთვის გავსწირავ. ერთი შენი თმა ასრე საყუარელია ჩემთვის, რომელ ათასჯერ სულთა მირჩევია. შენ მინდი, რომელ არ მინდა წამსა სიცოცხლე ჩემი უშენოდ. შენ გეძებ მიწყით. არ ვეძებ უშენოსა ღვინსა. გამოგიცდივარ მრავალჯერ და ხანიერობა გიცნია, რომლისაგან არცა შენ უმადლო ყოფილ ხარ. აწცა იგივე შენი მოყუარე შენთვის ხელი და მოუსუენებელი ვარ, რომელ მოწმად მყვანან სისხლისა მადინებელნი თუალნი.

მოედ, ნახენ ჩემნი მოწამენი. რომელ შეგაჯერონ ჩემი საქმე!
მოედ, რომელ ღაწუნი ნახენ ჩემნი წითელნი და აწ ყუითელნი,
ათისა წლისა სნეულისა მსგავსნი! მოედ, გაიცადენ ცრემლნი ჩემნი,
ჯეონისა მსგავსად ნადინები, და ქუეყანა ჩემი ჯეონისაგან სისხლითა
შეღებელი! მოედ, რომელ ნახო ტანი ჩემი მარტოობისა და შენისა
გონებისაგან მოდრეკილი, რომელ სიხარული ჩემგან და მე

Page of edition: 285 Line of edition: 1 კაცთაგან დამფრთხალ ვარ, ვითა გული ჩემი
შენგანვე კიდე სხუისა

Line of edition: 2 რასაცაღა გონებისაგან მოედ, რომელ ნახო მიჭირვებული ჩემი

Line of edition: 3 ყოფნა! აღარაა ჩემთანა კაცობა და გამოსრული ვარ ყოველთა

Line of edition: 4 სიხარულთაგან, ვითამცა წამითი-წამ ორთავე თუალთა დანითა
ვინმე

Line of edition: 5 მჩხულეტდა! მოედ, რომელ ჩემი საშენოდ სიყუარული და
მიჯნურობა

Line of edition: 6 დღითი-დღე ესრე მომეტებული ჰნახო, ვითა თუით შენი შუენება!

Line of edition: 7 თუ არ მოისწრაფებ, მე ცოცხალი აღარა დაგხუდები. თუ ჩემი

Line of edition: 8 მოსწრაფება გწადიან, ნულარ დაიყოვნებ წამსაცა. ქუე ჰზი, ზე ადევ;

Line of edition: 9 და ზე სდგა, ნულარ დასჯდები, წამსაცა ნულარ მოისუენებ. რა ესე
წიგნი წაიკითხო, წამოედ, დღივ და ღამე იარე.. შენად მოსლვამდი
უცნობოსა მიგონებდი და თმობა-უქონებელსა; შენთა გზათა
თუალისა-მგებელ ვარ, ვითა გუშავი. და თულა მიმჭირდების შენი
კიდევანობა, გაუშმაგებელი უღონიოდ არ დავრჩები. შენად
მოსლვამდინ ამისი მთხოველი ვარ ღმრთისაგან, რომელ გაძღვება
მომცეს და შენი უნახავი არ მოვკუდე. და ნუთუმცა მანვე მისითა
მოწყალებითა ესეცა ქნნა, რომელ გულის--ნება გაგუისრულოს და

უშიშად ერთმანერთისა სიახლე მოგუხუდეს, ეგზომნი ჩუენნი ჭირნი
მოიწყინნეს და ფათერაკთა მომლოდებანი.

მაგრა აწ თუმცა ღმერთმან შენისა პირისა ნახვა მომცა და
მერმე მოვკუდე, აღარა მგამა! მე თუ ამა შეჭირვებასა შიგან მყოფი
მოვკუდეები, ჩემისა გულისა კუამლი ქუეყანასა დააბნელებს და
ცასა დააჭუარტლებსო".

Chapter: 85

[ვისის წიგნი მოუვიდა რამინს]

რა ვისმან წიგნი გაასრულა, მაშინვე სწრაფით ჯამაზითა
აქლემითა თავისა მისანდობელი ყმა გულოვანი და მისი ერთგული
გაგზავნა და მისთა წადილთაებრ ფიცხლა, ვითა ფრინველი, წავიდა
და ვისის წიგნი რამინს მიართუა.

რა რამინ ვისის წიგნი ნახა, გულმან ძგერა დაუწყო და, ვითა
ცხროიანი, ათრთოლდა. თუით მისთუის მოსურვებულმან, რა მისგან
დაწერილი წიგნი ნახა და წაიკითხა, სრულად შმაგთაებრ თავისა
გზა ველარა გაიღო. დაიდვა მრავალჯერ პირსა ზედა წიგნი,
თუალთა და მკერდსა ზედა ედვა, აკოცებდა, უთმინობისაგან
თუალთა ცრემლსა ვერ იჭერდა და გულისა მისისა კუამლი ცამდის
აღვიდოდა. ესეთნი კარგნი სიტყუანი მრავალნი თქუნა, რომელ არ
გაიგონების:

"გულო, ვირემდინ ითმენ ესეთსა ყოფასა, რომელ თუე შენი
მიწყით ჭირისაა და წელიწადი ფათერაკისა! გულო, თავისა ნებისა
Page of edition: 286 Line of edition: 1 მძებნელი არ ესრე ჳამს. რასა იქმ, უნდო, რომელ
ბოლოსა ჟამსა

Line of edition: 2 იგონებდეს და არ შეშინდეს ჩემებრ უგულო მკუეთისა ჳრმლისაგან,

Line of edition: 3 პილოსა გამწყრალისაგან, ლომისა მშიერისაგან? არცა სიცივისა

Line of edition: 4 და არცა სიცხისაგან არ შეშინდების. არცა ბუქისა და არცა ზღუისა

Line of edition: 5 ზუირთისაგან შეშინდების. რათგან მიჯნური ხარ და ყოველთა

Line of edition: 6 მიჯნურთა. გარდასრულთა და მომავალთაგან, უსაბრალოესი და

Line of edition: 7 უფრო მიჭირვებული, რასა სწყალობ თავსა? ესრე სიჯაბნე რა

Line of edition: 8 საშენოა? რად არ ეძებ დონესა რგებისასა? ვირემდინ იკითხავ შენ

Line of edition: 9 ეტლისა საქმესა, ვირემდინ სჩივი და სტირი? რასა ვინ გარგებს

სხუა,

თუ თავისა თავსა შენ არარას არგებ? რად ვინ რას მოიჭირვებს
შენთუის, რათგან თუით მიჯნურობა ძაბუნია? შენვე დაუმდაბლდი
მიჯნურობასა. დამცრობა მტერისა სიმაღლეა.

აწ გარდაიდე სრულად გულისაგან სიმძიმე ტუირთისა. კაცსა
ყოველი უბედურობა შეფრობილისაგან ეკიდების; სრული სიხარული
და სიამოვნე მალვასა შიგან ოდეს იქმნების? და რადლა ესრეთ
უბოლო მალვა ჩუენ გუჭირს და ყოველთა მოყუარეთაგან უფრო

ჭირგადანაწადობა? ესრეობასა შიგან ერთსა სარგებელსა ათასი ზიანი სდევს და ერთისა დღისა სიხარულსა -- ერთისა წლისა შეჭირვება. აწ ანუ, ღმერთო, დავდვა თავი საკლავად და სრულად წავვდე, ანუ აქამდინ ნასკუი გავვსნა და დავვსნა თავი ჭირთაგან! ჩემისა ჳრმლისაგან უმაგრესი მეშუელი არავინ ვიცი და არცა ჩემისა მკლავისაგან უკეთესი ძმა მივის!

არა თურე ჩემისა, ჩემთვის თავ-განწირულისა, ვისის მიჯნური და საკუთარი ვარ და არცა მამაცი, თუ აქათგან ვისიცალა მუდარა ვიყო! გამჟღავნდეს ჩემი საქმე, და რაცალა სწადდეს, იგიცა მოჰვდეს! სიკუდილისა უარესი რა წამეკიდების, ანუ ჳრმლისაგან უმახუილესი რა მეცემის! მე რა ვისის ვაშორავ, ვკუდეები; და რა ვიახლო, უსაკუთრობისა მისისათუის გული ჳრმლითა მეჭრების. სახელისა მძებნელი მტერსა არ ერიდების და მარგალიტისა ვაჭარი -- ზღუასა. სიხარულისა გზისა მცუელი ლომია და ნებისა ღუინისა ჭიქა ჳრმალია. გარდაიარე ლომისაგან უშიშად და გამოისუენე ურიდად. ზამთრისა სიცივე რა გარდავდეს. ზაფხულისა სიამოვნე მაშინდა მოვა. ნუთუ შეიბრალა ღმერთმან ჩუენი საქმე და ჩუენისა ჳირისა დღე დაილია და სიხარულისა მოგუივიდა, წავიდა ზამთრისა სიძნელე და ზაფხული მოგუეახლაო!"

რამინ ამა გულისა საუბარსა შიგან ერთსა ადგილსა ველარა იდგა, იწუდებოდა; ზოგჯერ გააცივის და ზოგჯერ გააცხელის გონებამან. ტიროდის და ოხრევდის. გულისა ფიცართა ზედა ვისის
Page of edition: 287 Line of edition: 1 სახე გამოესახა და თუალნი გზასა ზედა ჰქონდეს, შეღამებასა

Line of edition: 2 მოელოდა, ცისა ჰაერსა უჭურეტდა შეღამებისათუის, რათამცა
Line of edition: 3 უმაღლე გაეცსნა გზა მისი.

Chapter: 86

Line of edition: 4 რამინის მოციქული მოუვიდა ვისისა

Line of edition: 5 რა დღისა ცეცხლისაგან ღამისა კუამლი დარჩა და ჰაერი
Line of edition: 6 დაბნელდა, წამოვიდა თმობა-უქონებელი რახსოსანი მზე რამინ
Line of edition: 7 ხორასნისაკენ და ვერავინ ნახა მთუარისა და მასკულავთაგან კიდე.
Line of edition: 8 მოაბადის ლაშქართა თანა მუნ ვერავინ ცნა, თუით იგი და ვისის
Line of edition: 9 მოციქული ორმოცითა დარჩეულითა ყმითა ზოგჯერ ცორვითა და ზოგჯერ რბევითა მოვიდოდეს სწრაფით, ერთ კუირა მარავს მოვიდეს გურგანიდაღმა. რა მინდორი მშუიდობით გარდმოიარეს და ერთისა დღისა სავალი დარჩა მარავამდის, მაშინ ვისის მოციქული წინათ გამოგზავნა და გულისა მონაცემთაებრ დიდი სალამი და სურვილი შემოსთუალა. და ამა საქმისა ჟამად გაუმჟღავნებლობა შეაგონა, კაცსა ესე დაავედრა: ვისის და მიძას მეტსა ნუვის უთხრობ ჩემსა მოსლვასა, და ესე ხუაშიადი შეინახე, მით რომელ ჩუენი სათავნო

და სარგებელი ძიძა ოდენ არისო:

"ჩუენი საქმე ესრე გასრულა, რომელ აქათგან აღარ დაიმაღვის, ვერცადა მოაზადის პირსა ვჰნახავთ და, თუ ვნახოთლა, რაზომცა ავი წამეკიდოს, მე მმართვეს. ხვალე ღამე ციხეს ზედა ფრთხილად იყავ, შუალამე მომელოდი და ესეთი რა ღონე ძეზნე, რომელ ერთგან შევიყარნეთ. მერმე რაცა ჰამს, მისი თათბირი ვქმნათ და ჩუენი საქმე ვიურვოთ, და ჩემად მოსლვამდინ ესე საქმე დამალე, რომელ არავინ ცნასო".

წავიდა მოციქული; ვითა მახარობლისა წესია, ეგრე ფიცხლად მივიდა. მაშინ ვისი მას მარავისა ქალაქისა ძუელსა ციხესა შიგან იყვის, რომელ ქუჰანდეზი ჰქუიან და ერთობით ძუელი და ახალი პაპის-პაპეული მოაზადის საჭურჭლე ყუელა მას ციხესა შიგან იდვა. და ზარდი, მოაზადის ძმა, ციხის მცუელად იყო და ვისისაცა, რომელ საჭურჭლისა და ციხისაგანცა იგი უფრო დაეჭირებოდა. თუით ზარდის საჭურჭლეცა მუნვე იდვა, რომელ მოაზადის საჭურჭლისაგანცა უფრო იყო. მის უმდიდრესი კაცი მიწასა ზედა არ იყო, ამით რომელ მოაზადის ძმა იყო, მისი მისანდობელი სახლისა-უხუცესი და თუით ერთგული მისი.

და ესე ვისის გაგზავნილი მალვით ქალაქს შევიდა და მერმე დიაცურად ზეწარი ჩაიცუა და ვისსა წინაშე ეგრე მივიდა. ყოველთა დღეთა ვისის წინაშე დედათაგან დარბაზობა იყვის. ესეთი დღე არ გარდაჰდის, თუმცა ხათუნნი, დიდებულთა ცოლნი, არ ეწუივნიან

Page of edition: 288 Line of edition: 1 და მათთვის არ გაეხარებია და მაემანი არ ექმნა. ესე ყმა,

- Line of edition: 2 მოციქულად გაგზავნილი, ზეწართა ესრე მივიდა, რომელ ვერცა
Line of edition: 3 თუით ვისმან შეიტყო მისი შესლვა. მერმე გამოეცხადა და რამინის
Line of edition: 4 ამბავი წურილად მოაქსენა და შეთულილობა გააგონა ვითაცადა იყო
Line of edition: 5 ვისსა. ვით ესე ამბავი იამა ვისსა და გაეხარნეს, თუით მისისავე
Line of edition: 6 გულისაგან კიდე მიწთომა ვისმცა ჰქონდა?! მოეწონა რამინისაგან
Line of edition: 7 ამისი ქმნა, დაიმაღლა ურიცხუად, რა დაისკუნა მისგან მისი
Line of edition: 8 ულევრობა. და ღონესა ძეზნა დაუწყო მისისა შეყრისა.

Line of edition: 9 მერმე მასვე წამსა ვისმან ზარდის კაცი მიუგზავნა ვითა: "ჩემი ძმა ვირო ავად ყოფილა, მესმა და მზმანებია, რომელ მოუჯობინებია. აწ მისთვის საღმრთოისა ქმნასა ვჰლამი, მუნ დია რამე შეწირვა გამიგია და გლახათა მიცემასო".

ზარდმან ეგრე შემოუთუალა: "აგრე, ღმერთო, ქმენ, ნეტამცა მიწყით საღმრთოსა და სასჯულოსა საქმესა იქმოდეო! რაცა სჯობს, ღმერთმან იგი გაქმნევიოსო".

მაშინვე ციხისაგან ვისი ჩამოვიდა და ჯიმშედის აგებულსა საცეცხლესა მივიდა ლოცვად. დიდებულთა ასულნი და ცოლნი ჰყვეს

თანა. შესაწირავი გასცა დია უამრავი, და ზროხა და ცხუარი მრავალი დაჯოცეს გლახათათუის; და სტავრა-ოქრო წააგო შეწირვით და გაცემით დიადი. ღამე რა კარგად დაბნელდა, რამინს აცნობეს. და მივიდა რამინ მალვით. გაახალვათეს ადგილი. ერთმანერთისა სიახლითა გაიხარნეს. თათბირი ქმნეს რამინის ზე-გასლვისათუის. რაზომცა ძნელი და საჭირო საქმე იყოს, რა ღმერთი და ბედი შესწევს კაცსა, ყუელა მოუადვილდების, ვითა მათ. ვინცაღა დიდებულთა ცოლნი იყვნეს, თავის-თავის გაიყარნეს, გარეგანნი კიდე ყუელა წავიდეს. და მათ მათი მისანდობელნი კარგნი ყმანი დაიჭირნეს. რამინ და ვისმან ორმოციოდენ კაცნი ზეწრებითა შეასხეს და თუით რამინცა ეგრევე შეეკაზმა. წინათ კულა მსახურნი სანთლოსან-მაშხლოსანნი მივიდეს, ხოჯანი და ჩაუშნი. ამით ღონითა ქალაქს შევიდეს, რომელ ვერავინ უგრძნა. კაცსა სცემდეს გზასა ზედა და ჯალაბსა აყენებდეს ვისის კრძალვისათუის. ამით უაზროთა საქმითა ვერავინ უგრძნა მათი ხუაშიადი და ორმოციოთა კარგითა აზჯრულთა ყმითა-ჭაბუკითა ციხეს გავიდეს.

ციხოვანთა ციხისა კარი გამოვშეს, ზღუდეთა ზედა გუშაგნი დააყენნეს წესისაებრ და ესე არ იცოდეს, თუ მოაბადის ციხე-დარბაზი მტერთა სავსეაო. გუშაგთა ციხისა ცუა დაიწყეს და ყივილი. რა ღამე სრულად დაბნელდა დაღრეჯილისა გულისაებრ, ჰაერი შეიღება მძივითა და ფისითა, ცა აივსო, ვითა ზღუისა ფსკერი მარგალიტითა, ამა დაკაზმულმან ლაშქარმან გამოდენა დაიწყო,

Page of edition: 289 Line of edition: 1 ვითა ალექსანდრეს ლაშქარმან ბნელეთით. მათი ომი მოედვა ციხესა

Line of edition: 2 ცეცხლისაებრ. სრულად ციხოვანთა ჰრა დაუწყეს. რამინ მძინარესა

Line of edition: 3 ძმასა ზარდსა ზედა მივიდა. ზარდი გულოვანი და ფიცხელი იყო,

Line of edition: 4 აიჭრა და შემოჰფრინდა, ვითა ვეფხი, რამინს, ვითა თუით ბედსა

Line of edition: 5 მისსა მისი სიკუდილი და მოაბადისა წაწყმედა გაეგო.

Chapter: 87

Line of edition: 6 რამინისაგან ზარდის სიკუდილი

Line of edition: 7 რამინ ზარდსა მუდართა ეგრე უთხრა:

Line of edition: 8 "ჩემისა მტერობისა და სიკუდილისათუის ნუ ხარ მიწყით

Line of edition: 9 გაფიცხებული, ჩემგან შენი ვნება, ღმერთმან იცის, არ მწადიან.

დააგდე კრძალი და მიმიშუი. მე შენი უმრწემესი ძმა ვარ, ავსა

ნუცავისა სხუასა უზამ და ნუცა თავსაო".

რა ზარდსა რამინის ჳმა ესმა, მტერობისაგან დაუბნელდეს თუალი, ვერა გაიგონა და დაუწყო რამინს გინება და ავთა ზნეთა ყუედრება. შემოუტევა თავსა კრძლისა საკრავად. რამინ დარაკა იფარა; დარაკა სრულად გაკუეთა. მერმელა რამინ ჳკრა ზარდსა, თავი და ჳელი მოჰკუეთა და შეიღება ციხე მისისა სისხლისაგან. თუითოსა

ბანსა ზედა ათ-ათი კაცი მოკლული იდვა და თუითოსა უბანსა ზედა მკუდრისა გორი იდვის. მრავალნი . სიკუდილისა შიშითა ციხით ჩამოხლტიან და სიკუდილისაგან ვერცა ეგრე იქსნიან; მრავალთა მოიჭირვეს სიცოცხლისათუის და ვერცა ეგრე დარჩეს. [რამინისათუის] დღე იყო, და მისთა მჭურეტელთათუის -- ღამე და ღამისაგან უბნელესი. ჯერეთ ქათმის ყივილი არ იყო და ზარდი სრულად დაილია, რამინს საწუთრომან და ეტლმან რაზომცა გულისნება მისცა, მუნამდი ვერცა ეგრე გამოისუნა ვირე ძმისა წაგურითა არ დაწუა. საწუთროსა რასდონჯერცა გამოსცდი, მიწყით ასრეა, რომელ ლხინი მისი უჭიროდ არ იქმნების. ვარდი მისი ეკლიანია და ლხინი -- ჭირიანი, მიჯნურობა ფათერაკია და სარგებელი მისი ზიანია.

რა რამინ თავისა ძმა მოკლული ნახა, გულსა შეუჭდა სიყუარული და სისხლი აუდუღდა, საყელონი გარდიხივნა, თავსა იცემდა და მოთქუმა დაიწყო: "ვაგ.ლახ მე, ჩემო ძმაო სუიანო და სულთაებრ საყუარელო! რაზომცა შენ დამმტერებოდი, რად არ ავუდეგ გულსა წინა? რად მოგვალ? ჯელნიმცა ვინ გარდამჭრნა და თავიმცა ვინ მომკუეთა! ვით მოგვალ შენებრი ძმა, რად ამოვიყარენ თავისითა ჯელითა თუალნი?! რაზომცა დიდი სიხარული ვპოვო და დიდება მომხუდეს, შენებრ ძმასა ვერცა ეგრე ვპოვებო".

მოთქუა რამინ ძმისა საქმესა ზედა; იტირა, მაგრა არა ჭირისა-უფლობისა ჟამი ჰქონდა -- ჭირისა და შუღლის ჟამი იყო. რა
Page of edition: 290 Line of edition: 1 მეცხოვრე მოკუდა, ცხუარნი მგელსა უმეცხოვრეონი დარჩეს. რამინის

Line of edition: 2 ჯრმალი მის ღამისა სპარსთა ხატებისაებრ მამბარსა ზედა მაღლად

Line of edition: 3 ჩნდა, რომელ მისთა მტერთა ბედისაებრ მას ღამესა ბნელი იყო.

Line of edition: 4 ეტლნი და ფალაქნი რამინის ჯელმწიფობასა თურე ინატრიდეს,

Line of edition: 5 რომელ მისთა წადილთაებრ უმარჯუებდეს საქმესა.

Line of edition: 6 რა გათენდა, რამინის ბედი ნათლად გამოჩნდა, ქუეყანასა ზედა

Line of edition: 7 მზემან ამბავი მოჰფინა მისისა ჯელმწიფობისა. დილასა დარბაზთა

Line of edition: 8 ზედა დაჯდა ვისის გუერდით გამარჯუებული და ვისის გუერდით

Line of edition: 9 ყოფისათუის მხიარული და მოვლენილი, ყოველთა შიშთაგან

უშიშქმნილი და შეუჭირვებელი. მისი წინააღმდეგომი არავინ იყო. დაჰყო

ორი დღე შინა ციხეთა და ლაშქართა საქმე დაიურვა. მერმე რაცა

მარავს შიგან ჯორი და აქლემი იყო, თუ პილო, ყუელა შეყარა,

და რაცა მოაბადის საჭურჭლე იყო, ყუელა ასრე აჰკიდა ათასსა

აქლემსა, ჯორსა და პილოსა, რომელ საჭურჭლესა შიგან ერთი

სტავრა და ერთი დრაჰკანი არ დააგდო. დატუირთა ყუელა თუალითა

მარგალიტითა, ოქროითა და სტავრითა; გამომგზავრდა მისითა

მოყუარითა და ლაშქრითა. ჩასუა თუალითა და მარგალიტითა

მოკაზმულსა კუბოსა შიგან ვისი, მივიდოდა ესრე საჩინოდ, ვითა

მასკულავთა შიგან მთუარე. მოვიდოდეს ფიცხლად დღე და ღამე, ორისა

კუირისა გზა დღივ გაიარეს. გარდაიარნეს მთანი და მიხდორნი.

ოდეს რამინის ამბავი შაჰი მოაბადს მოაქსენეს, რამინ ყაზმინს

მისრულ იყო და ყაზმინით -- დელამთა ქუეყანასა დიდნი და მაგარნი და ლაშქარ-მრავალნი დელამნი და გელანელნი ეგზომ კარგნი ყმანი, ბნელსა ღამესა არ დააცდუნვებენ, თმასა მაზარაკითა გააპობენ და ნავაქსა შესტყორცნებენ, გურდემლსა გაარბენენ, შუბსა უტევნისაგანცა უფრო შორს გასტყორცებენ, დიდროანი და კარგი დარაკები აქუს. თავ-თავიანთ შინა ერთმანერთისა მეზრძოლნია, ვრმალსა, შუბსა და ისარსა კარგად იჭმარებენ. ესრე კარგნი ყმანია, რომელ რაზომცა ვინ დიდნი და კარგნი სპარსეთისა კელმწიფენი ყოფილან, მათთვის ვერცავის ხარაჯა დაუც და ვერცავის წაუღია. დღესამდინ იგი ქუეყანა ამით ქალწული არის, რომელ ვერა რომელსა კელმწიფესა აუღია და მისგან გულის-ნება ვერ უპოვნია.

რა რამინ მუნ შევიდა საჭურჭლითურთ დაუკლებლად, ოქრო აკუმად დაასხა და ჯამითა გაყოფა და გაცემა დაიწყო, -- მტერმან და მოყუარემან მიჰმართა. რა მისთა კელთაგან ოქრო წუიძდა და ბედი უყუარდა, ლაშქარნი ზდღუს ქუიშისაგან და ხის ფურცლისაგან უფრო გაუმრავლდა, დროშა მისი ცად გაიწია. მოჰმართა ყოვლისა ქუეყანისა ლაშქარმან; მაგრა არ მას მოჰმართა, -- ოქროსა

Page of edition: 291 Line of edition: 1 და ლარსა. რაცა დიდებული იყო, ყუელა მისად სამსახურად მოვიდეს,

Line of edition: 2 ესეთთა ვითა: ამიამ და ქიშარ, ვირო და ბარამ, რაჰამ და

Line of edition: 3 გელო. და ვინცა სხუანი კელმწიფენი იყვნეს, რომელნი სიშორითა

Line of edition: 4 და ჟამისა უქონლობითა მაშინ ვერ მოვიდოდეს, ყუელათა წინათვე

Line of edition: 5 ლაშქარი გამოგზავნეს, მერმე თუით მოვიდეს. ესრე გამრავლდეს

Line of edition: 6 რამინის ლაშქარნი, რომელ მიწასა ზედა არ ეტეოდეს.

Line of edition: 7 ამირ-სპასალარი მისი და ვაზირი ვირო იყო და მსახურთ-უხუცესი

Line of edition: 8 და ეჯიბი -- სამი და გელო.

Line of edition: 9 რა ესე ამბავი მოაბადისა ლაშქართა შიგან მივიდა, შიშითა

მოაბადს ვერ აცნობეს, მით რომელ ავცნობობასა და წყრომასა

შინა დაუბუნებელი იყო. კელმწიფეთა შიგან ავცნობობისა უარესი

ზნე არაა. ყუელამან ამის საქმისა დამალვა გამოარჩია, სამსა დღესა

ვერავინ მოაქსენა და ვინცა ვინ მისი იყო, ყუელანი თავისთავ

გაიყარნეს. რა მოაბად ამბავი ცნა, გაშმაგდა, ცნობანი წაუვიდეს,

ბედსა შეება და მისისა თავისა გზა და ღონე ველარ შეიგნო, თუ სთქუა,

წინაით და უკანით გზა შეეკრა. ზოგჯერ ამასა იგონებდა: "წავიდე

ხორასანს, რომელ ნუცა ქუეყანასა ზედა ვისი, და ნუცა რამინ, და

ნუცა გურგანი, რომელ წამოვედ!" ზოგჯერ ამას იტყოდა თუ:

"აქათ წავიდე, ქუეყანასა შიგან სააუგოდ დავიდები, ამას მიზრახვენ:

შემინდა რამინისაგანო, თუარა ხორასანს არა მოვიდოდაო".

ზოგჯერ ამას იტყოდა: "წავიდე რამინისა საშულლად, ნუთუ ჩემი

ბედი თანა აღარ დამადგეს! ჩემნი ლაშქარნი მემტერებიან, მეფედ

ყუელასა რამინ უნდა, ყმა კაცი არის და ბედიც მისი ყმაა. ამას ვეჭუ,

რომელ გამარჯუება მისვე იქმნას, ჩემი საჭურჭლე ყუელა მას აქუს,

მე გლახა ვარ და იგი -- მდიდარი. ვერ ვჭამე იგი და ვერ ვიჭმარე,

ყუელა მისთვისვე მედვა. მე დედამან ჩემმან მიყო. რომელ რამინს

შემანდობინა და მართლად წამეკიდა, თუარა რად მისსა სიტყუასა უკანა უდგებოდი?"

ერთსა კუირასა დარბაზობა არ შექმნა ამისის გონებისაგან თუ რა ვქმნაო. მისმან გონებამან ზღუა და კმელი ყუელა მოიარა. მერმე ბოლოსა ჟამსა ესე დაასკუნა, რომელ რამინის ომად წავიდეს და შეეხას. გაქცევა ეაუგებოდა და გურგანით ა.მულს მიჰმართა, და დადგა ლაშქარი მისი ამულის ველსა და აივსო ქუეყანა ლაშქრითა, და კარვისა სიმრავლითა დაშუენდა.

Chapter: 88

შაჰი მოაბადის სიკუდილი ტახისაგან

რაზომცა ვინ საწუთროსა სცდიდეს, მისსა მალულსა ხუაშიადასა ვერცავინ ეგრე სცნობს. მისისა გულისაგან უფრო დამალული
Page of edition: 292 Line of edition: 1 არაა და არცა მისისა გონებისაგან უმახუილესი. საწუთრო ძილია

Line of edition: 2 და ჩუენ შიგან სიზმართა ვჰგავთ, -- რად მოველი შიგან დაყოვნებასა?

Line of edition: 3 არ არის ერთფერად მდგომი, არცა დაემორჩილების კაცსა,

Line of edition: 4 არცა სიყუარულსა მტერობისაგან გამოარჩევს, და არცა მოყურობასა

Line of edition: 5 ვის გაუსრულებს, ვინც მისგან სიყუარულსა მოელის, ასრე,

Line of edition: 6 ვითა ბრმისა გუშაგობასა. საექუ უჩუენებს კაცსა მრავალფერად

Line of edition: 7 საქმეს, შიგნით სხუაა და გარეთ -- სხუა, თუალთ-მაქციერსა ჰგავს,

Line of edition: 8 მრავალფერნი მეკუებანი მივლენ, მაგრა შიგან დიდხას ვერავინ

Line of edition: 9 დაჰყოფს. მას მშუილდიანსა ჰგავს, რომელ ბნელსა ღამესა ისროდეს:

ისარი მისთა კელთაგან წავა, და არ იცის, სად დაეცემის; და ვემებთ მისგან სარგებელსა, და არა თუმცა მისგან რა დაგურჩა, არცა თუით დავრჩებით. ასრე სიზმარსა შიგან ვართ. რა ერთი დღე გარდავიდეს და მეორე მოვიდეს, იგი პირველი დაავიწყდების და მისიგა შემდეგი სხუა გააკუირვებს კაცსა. საწუთროისა მრავალფერობა ერთსა გაადიდებს და მეორესა დაამცრობს. მოაბადის უკეთესი კელმწიფე, ქუეყანასა შიგან, ვითა მზე, გაცხადებული, გააბედითა და წააქდუნვა. ბოლოსა ჟამსა დაღრეჯილი და ნებაგაუსრულებელი დარჩა.

რა ლაშქარნი ამულს დააყენნა, მას ღამესა გათენებამდინ სუმად დაჯდა. სრულად დიდებულნი დამოსნა, სხუათა ლაშქართა აბჯარნი, ცხენი, ოქრო და ლარი უბოძა, აავსნა საბოძუოითა: მათისა მომადლობისათუის იჭირვოდა, თავისა მორჰმულობასა იურვოდა და ესე არ იცოდა, თუ ღმრთისა განგებასა მის ღამისა შედეგად რა გაეგო მისთუის. მას ღამესა. მხიარული და მთრვალი ქუე დაწუა; მერმე მისისა უბედურობისა დილა გათენდა.

მოაბად დარბაზობა გამართა და დიდებული ყუელა მას წინაშე მისრულ იყო და საურავი ჰქონდა. თუით მოაბადის კარავი და

მისთა ლაშქართანი ტყის პირსა დგეს.

ანაზდეულად ტყისაგან დიდი ტახი გამოვიდა. ლაშქართა ნახეს, დევნა დაუწყეს. ღორმა მიდამო ბრუნვა და სირბილი დაიწყო. კარავთა შიგან შემოუტყდა. მოაბადს ჯმა ესმა ლაშქართაგან ღორისა დევნისა, ჭარმაგსა ცხენსა შეჯდა. ჯელთა სათხედი აილო და მანცა დევნა დაუწყო. ტახსა შემოსტყორცნა სათხედი და დააცდუნვა. მერმე ღორმან შემოუტყვნა, ეცა ცხენსა და წააქცია, შაჰინშა თავ-დაღმა დაეცა. ცხენსა ასწრობასა ჰლამობდა; კულა მოუტყდა ღორი, მოჰკრა ეშუი მკერდსა და უპემდის გაუპო. დაეცნეს ცხენი და შაჰინშა ორნივე ერთგან.

ესრე დიდი ჯელმწიფე, ვითა შაჰი მოაბად იყო, ისრე საბრალოითა საქმითა მოკუდა. დაილივნეს დღენი შაჰინშასნი, დაივსო
Page of edition: 293 Line of edition: 1 მოაბადის სახლისა სანთელი, მისნი ერთგულნი და დაზრდილნი

Line of edition: 2 მიეცნეს შეჭირებასა, და ორგულთა და მტერთა გაეხარნეს.

Line of edition: 3 აჰა საწუთროო, არაა შენი ხანიერება! სხუათათუის რა ვნახო და
Line of edition: 4 გავიცადო შენი მონდობა, -- სიყუარული გულისაგან ამომეწოცების.

Line of edition: 5 არა მაქუს მონდობა შენისა ღმობიერებისა! ჩუენისა მტერობისათუის

Line of edition: 6 მიწყით მალულსა გუიზი, შეცოდებასა წინა არ დაგუიდეზ. რაცა

Line of edition: 7 მოგეცეს, ყუელათავე მოგუთხოვ. ორსა დღესა მიმასჰინძლებ

Line of edition: 8 და მერმე მისად მუქფად სულთა მთხოვ. რად დაღური ესრე

Line of edition: 9 უწყალოდ ჩუენ უბრალოთა სისხლსა? თუცა საცხადოდ ნათელი ხარ,

დაფარულობასა შიგან სიბნელე დია გაქუს. წისქუილისაებრ მბრუნავი ხარ, წყლითა, ქართთა და მტუერთთა გატენილი ხარ. რა ბედი ჩემი ორმოსა ჩააგდო, შენი სიმაღლე მე აღარას მერგების. რაზომსაცა ვინ გამოგცდის, იგივე და იგივე უხანო. უზენარო, მუხთალი და გამწირავი ხარ. ვინცა ზნეთა შენთა სცნობს, ნიადაგ გგმობს!

Chapter: 89

რამინის გაჯელმწიფება

რა რამინს აცნობეს ესრე დაფათერაკებით სიკუდილი ძმისა და ესე, რომელ საწუთროისა მზე ვეშაჰმან უგრძნეულოდ ჩანთქა, ზეპირ დია შეჭირვება დაიჩინა, ტირილი და ჰირისუფლობა გარდაიხადა, გარნა ღმერთსა მალვით დია მაღლი მისცა, რომელ იგი ესრე იქმნა და არა ომი დაემართა, თუმცა გლახათა სისხლი დაღურილ იყო. მოაბად მოკუდა, რამინს მისი საწადელი გაუსრულდა. ღმერთსა თაყუანისცა და ქება შეასხა, ეგრე თქუა:

"ჰე ღმერთო მოწყალო და სახიერო! განაღამცა შენ იყავ

დამბადებელი ცისა და ქუეყანისა, რომელ იქსნი ფათერაკთაგან
კაცთა! აწ აღთქუმასა დავსდებ შენსა წინაშე, რომელ ვირე
ცოცხალ ვიყო, შენს ბრძანებასა არ გარდავჰკდე; მოსამართლე,
მდაბალი, ღმრთის მოშიში, მართლის მეტყუელი, სიმართლის
მძებნელი. გლახათა დაუჭირველი და მოწყალე, შენთა დაბადებულთა
და მონათა მეშუელი ვიყო, და შენ მოწყალე მექმენ და დამიცევ,
უფალო. მტერთა და მემურნეთაგან მიკსენო".

სამადლობელად გლახაკთა ზედა გასცა და მერმე მაშინვე
შეეკაზმნეს წამოსავლად იგი და ვისი. საწუთროისა და მტერთაგან
უშიშ ქმნილნი და მხიარულნი იყვნეს. გამოემართნეს დიდითა
ლაშქრითა, ასაყრელთა ბუკთა სცემდეს, ქოს-ალამნი ჯეონისებრ
მოდიოდეს. ლაშქართა ზრიალი იყო სიდიდისა; ვითა ქარისაგან

Page of edition: 294 Line of edition: 1 ხევნართა შიგან შეიქმნების ჳმა, აგრეთვე მათისა
მეტად სიდიდისაგან

Line of edition: 2 ისმოდა. საუკუნოსა ჰგუნდა იგი გზა ჯალაბისა სიდიდისა და

Line of edition: 3 ზეიმისაგან დელამთა მთით ამულამდინ.

Line of edition: 4 მოვიდა რამინ მისის საყუარელითურთ მხიარული და

Line of edition: 5 ნება-აღსრულებული. შაბათსა დღესა სუიანითა ეტლითა და

Line of edition: 6 მხიარულითა გულითა შემოვიდა მოაბადის ლაშქართა შიგან,

Line of edition: 7 გარდაჰდა ნობათთა-კარავთა. მივიდეს მოაბადისეულნი
დიდებულნი

Line of edition: 8 და ლაშქარნი, თაყუანისცეს, ოქრო, თუალი და მარგალიტი
გარდაყარეს

Line of edition: 9 და შაჰინშაობასა ზედა დალოცეს, ყოველსა კაცსა გაუკუირდა მისი
ეგეთი სუიანობა და მოსამართლეობა მისისა აღთქუმისათუის. მათისა
ღრუბელსა ჰგუნდა ჳელი მისი და მისისა ჳელისაგან ოქრო და
ვეცხლი წუიმდა.

კუირა ერთი ამულს დაჰყო ლაშქართა გუერდით. ყოველთა
დღეთა დიდებასა ემატებოდა, იხარებდა, გასცემდა, სუმიდა,
ჳელმწიფეთა და დიდებულთა საკარგავი მოუმატა და მათგან სათავისო
ერთგულობა და სამსახური მოიმატა. რომელ დიდი და გუარიანი
კაცი იყო, როსტომისი ტომი, ტაბარისტანი მას უბოძა, ბასთანელსა
როჰამს; და რე ქალაქი ბეჰროზს უბოძა, ადრინდელი მოყუარე იყო
მისი. თუით რამინ და ვისი, ოდეს გარდაიხუეწნეს მოაბადისაგან
ცეცხლისა ფიცებისა შიშითა, მაშინ მისსა მივიდეს რე ქალაქს და
მან კარგად უმასპინძლა და ხუაშიადიცა კარგად შეუნახა, და ამისა
მუქჳად თუით იგი რე ქალაქი უბოძა. კარგის მოქმედობა კაცისა
ესრე არ წაჳდების. გურგანი ადინას უბოძა და გაადიდა, იგიცა
ძუელი მოყუარე იყო და მოეჭირვა მათისა სამსახურისათუის.
ამირ-სჰასალარობა ვიროს უბოძა და მსახურთ-უხუცესობა --
შეროს, გუარიანნი იყვნეს და ორნივე ტანნი ვისის მმანი იყვნეს,
და ვისის სიყუარულითა კარისაგან აღარ გაუშვნა.

რა ესე საქმე დაიურვა, თუითო ქუეყანა თუითოსა აზნაურსა მისცა და თუითო ქალაქი -- თუითოსა ყმასა. მოირჭუნა და გამომგზავრდა ხორასანისაკენ, მით რომელ მათი საჯელმწიფო საჯდომი მარავი ქალაქი იყო. სრულად ხორასანისა ქალაქები და ქუეყანა შეჰკაზმეს, ყოველი კაცი, დიაცი და მამაცი, მათ უჭურეტდა. ყოველნი გზანი სამოთხისადა დაემსგავსნეს, ყოველი ჰელი თუალსა და მარგალიტი მათ ასხმიდა, და ყოველი ენა ვისსა და რამინს აქებდა. მათ ულოცვიდეს და ყოვლისა კაცისა გული მათ სჭურეტდა სიყუარულისა თუალითა.

რა მარავს შევიდა შაჰინშა, სამოთხისაებრ უჩნდა ქალაქი მხიარულად და სიამოვნითა მათსავე ბედსა ჰგუნდა და სიტურფითა --

Page of edition: 295 Line of edition: 1 ვისის პირსა. ათასფერნი მუტრიბნი სხდეს და აგრე მრავალფერთა.

Line of edition: 2 ჯმათა იმღერდეს და მათი სიმღერა ყუელა რამინის საქებარი

Line of edition: 3 შაირი იყო. აკუმევედეს ყოველგან ალვასა და ამბარსა, აყრიდეს

Line of edition: 4 ყოველგნით ოქროსა და ვეცხლსა, თუალსა და მარგალიტსა; ცხენსა

Line of edition: 5 მისსა ფერჯთა ქუეშე უფენდეს სტავრათა საპატიოთა. სამსა თუესა

Line of edition: 6 ასრე შეკაზმული იყო ქალაქი, დღივ და ღამე სიხარულისა და

Line of edition: 7 ნიშატიანობისაგან არ დასცხრებოდეს.

Line of edition: 8 და არა ოდენ მარავი ქალაქი იყო ასრე შეკაზმული, გარნა

Line of edition: 9 მართ სრულად ხორასანისა ქალაქნი მაშიგანა იყვნეს.

მოაზადისაგან დია მისჭირვებოდა ქუეყანასა და მისითა სიკუდილითა ყუელა დაჰსნილ იყო ჰირთაგან. მოაზადის უსამართლობისაგან იკსნნვს და რამინის მოსამართლეობისაგან გამხიარულდეს, ასრე ვითამცა ყველა ჯოჯოხეთისაგან კსნილ იყო. ავისა მოქმედთა მიწყით ავი წაეკიდების და უკუნისამდინ წყევა დარჩების. მართალი არაკი თქუა ხუასრომან თუ: "ღმერთსა ავნი ამისთუის დაუბადებიან, რომელ ჯოჯოხეთი არ დაცარიელდეს; რომლისა მიწისაგან დაბადა, ბოლოსა ჟამსა მუნვე მიიყვანს".

რა რამინ ესეთი მოსამართლეობა დაიწყო, ფათერაკმა დაიძინა ქუეყანასა შიგან. დამშუიდებამან გაიღუიდა. სითცა ლაშქარი გაგზავნნა. ყოველგნით გამარჯუებულნი შემოიქცნეს. ჩინით ბარბარამდის ყოველი ქუეყანა დაიჭირა, თუითოსა ქალაქსა შიგან თუითო დიდებული გაგზავნა და შეჰვედრა და თუითოსა ციხესა შიგან თუითო ციხის-თავი გაგზავნა და დააყენა. რაცა ქუეყანანი აოჯრებულნი იყვნეს, მისითა ბრძანებითა აშენდეს, ათასი ქალაქი უფრო ააშენა და სოფელი. გარნაღამცა ავისა-მოქმედნი ამოსწყუიდნა

და დაჯოცნა. ყოველთა გზათა ზედა თუითო ფუნდუკი საქარავნო ააგო და სოფლები შესწირა მგზავრთა მადლისათუის, და დასცალა ქუეყანა ავისა-მოქმედთა და გზის-მღეწელთაგან. ეგზომი ოქრო და საქონელი გასცა, რომელ ძუირთა სახელი ამოჰკოცა. ყოველსა

ქუეყანასა დაავიწყდა პირველი ჭირი და უსამართლობა, ყოველნი გალხინიანდეს. მთხოელნი გამდიდრდეს, ცხუარნი მგელთა თანა მოვდეს. კუირასა შიგან ერთსა დღესა დარბაზობა შექმნის, დაჰვედრის ლაშქართა და ჯელის-უფალთა მოსამართლეობა, შეაგონებდის და სწურთიდის. დარბაზისა კარსა ზედა კაცნი დააყენნა მოჩივართა გამკითხავნი. ბრჭობისა ჟამსა მას წინაშე სწორად იყვის ჯვლმწიფე და მთხოელი, მდიდარი და გლახა. სწორად უკერძებდის სამართალსა შიგან ძლიერსა და უსუსურსა. ბერი დიაცი და მამაცი პატივით და იჭირნის, მეცნიერთა კაცთა, მლოცავთა და მეღმრთეთა ერთსახე

Page of edition: 296 Line of edition: 1 პატივისცვის და ეკრძალვოდა. ცოდვისა ყუელასაგან უცხო იქმნა.

Line of edition: 2 მეცნიერნი და ფრთხილნი კაცნი საახლოდ უყუარდეს. ვითა მზე,

Line of edition: 3 მოეფინა ქუეყანასა ერანისასა. ჯელმწიფენი ყუელანი მისგან

Line of edition: 4 ისწავლიდეს მოსამართლეობასა.

Line of edition: 5 ას და ათი წელიწადი დაჰყო რამინ, ოთხმოცდასამი

Line of edition: 6 ჯელმწიფობასა შიგან დაჰყვეს მან და ვისმან. ბედნიერი და სუიანი

Line of edition: 7 იყო თავისა ქუეყანისათუის: ზოგჯერ სუმასა, სიხარულსა და გაცემასა

Line of edition: 8 შეექცის, ზოგჯერ სამეცნიეროთა წიგნთა და სასულიეროსა საურავს

Line of edition: 9 შეექცის, ზოგჯერ ხორასანს ინადირებდის, ზოგჯერ ქოისტანს,

ზოგჯერ დარბისტანს იყვის და ზოგჯერ ხუზისტანს და ბაღდადსა.

რაზომნიცა ციხენი და ქალაქნი ააშენნა, ყოველგან წყაროს თუალნი გამოადინნა. მისთა აშენებულთა ქალაქთაგან ერთი აჰვაზა-ქალაქია და მაშინ რამინ აჰვარუქმია დაარქუა და აწ აჰვაზობით უქმობენ.

რამინისებრ გამარჯუებული ჯელმწიფე არ ყოფილა და არცა ეგრე გონიერი. მოხარული ესრე იყო, რომელ პირველ ჩანგი მან მოიგონა, რომელ მუნით აქამდინ სასიხარულო სხუა ეგზომ ჰამო არავის მოუგონია. და მისგან მოგონებულობითა პირველ თუით რამინის ჩანგობით უქმობდეს. იყო ესრე მორჭმით რამინ, რომელ არავინ ჩნდა მისი მეუნებლე.

მიეცნეს ორნი ძენი ვისისაგან. დედისა და მამისებრნი ტურფანი და გონიერნი ჰაბუკნი შეიქმნეს. ერთსა სახელად ხორშედ უქმეს და მეორესა -- ჯიმშედ. ყოველთა ჯელმწიფეთაგან სანატრელნი და უკლებნი კარგითა ზნითა შეიქმნეს. ხავარის ქუეყანა ხორშედს უბოძეს მშობელთა მისთა და ბახთრისა ქუეყანა -- ჯიმშედს. ერთსა ხორასანი და ხვარაზმი გაუსაკუთრეს, და მეორესა შამის ქუეყანა, ეგუიპტისა და ყიროანი მისცეს. არანი, სომხითი და სრული ადრბადაგანი თავისთუის დაიჭირა.

რამინ დიდხან მორჭმულობასა შიგან ჯელმწიფობდა და ყოველნი საწადელ-სათხოელნი აუსრულდეს ღმრთისაგან. ესრე გრძლად ცოცხალ იყვნეს, რომელ შვილის-შვილნიცა მოესწრნეს.

რა ვისმან რამინის გუერდით ოთხმოცდაერთი წელიწადი

დაჰყო, სიბერითა ძალი მოედო, სიკუდილად მიეხარნეს. რომელ სხუისა მომლოდებობა აღარაისა ჰქონდა მისვე აუჯდელისა საქმისაგან კიდე. მშუილდისაებრ მოდრკა და დაჰნა და დადუხჰირდა.

ვისცა მტერი არ ესუას, რა გაიცადოს, მტერად თუით საწუთრო ეყოფის. საწუთრო რაზომცა კაცისათუის კერძობდეს. ბოლოსა ეგრეცა მას იქმს, რომელსა მტერი ვერ უზამს. რაზომცა საწუთროსა კაცმან ზურგი მიაყუდოს და მიენდოს, ბოლოდ ეგრეცა უიმედობითა
Page of edition: 297 Line of edition: 1 ზურგსა მოსტეხს. თუცა ვისი საწუთროისაგან გულისნება პოა,
Line of edition: 2 ბოლოსა ჟამსა ეგრეცა ესე წაეკიდა, დაიძაბუნა საწუთრომან
Line of edition: 3 რომელ შუიდნი ასონი მისნი ბრძანებასა მისსა ველარ მორჩილობდეს
Line of edition: 4 უსუსურობითა. ინატრა ღმრთისაგან, რომელ რამინის შედეგად
Line of edition: 5 იგი არ დარჩეს, რამინ უჭირველი დააგდოს. ამისად შედეგად
Line of edition: 6 გალეული მთუარე მოკუდა. რამინის გული მისისა სიკუდილისაგან
Line of edition: 7 ჰირთა სადგომად შეიქმნა და თუალთა მიწყით შეუმრობლად
Line of edition: 8 ცრემლთა აღენდა. ტიროდა და ესრე მოსთქუმიდა:

Line of edition: 9 "ჰე საყუარელო მოყუარეო, სულთაგან უსარჩევსო! წახუედ, სრულად გამწირე და დამაგდე გულდადალული, დამწუარი, საწუთრო გაარმებული! არვის ოდეს ასმია შენებრი მოყუარე, აწ რად აბეზარ მექმენ? განალა მრავალჯერ შემოგეფიცა ჩემი გაუწირაობა, აწ რას შეცოდებისა მიზეზითა უწყალო მექმენ, რად გამიტეხე ფიცი შენი? ოდითგან სულ-შეერთებით მოყუარული რად გამჰადე სავაგლახოდ? მაგრა მე ვითარსა შენსა გულსა ვიცნობდი, უღონოდ არ მეცრუვებოდი. საწუთრომან თურე მიძუხთლა, თუცა მისგან არა საკუირველია. მუნით აქამდის კარგი ვის გაუსრულა! ქუეყანა სიხარულისაგან შენითა წასლვითა დააცარიელე, ყოველი სიკეთე თან წაიტანე. მე სიბერისა ჰირითა დაუსუსურებულსა კულა უშენობისა დადრეჯა ვით შემიდლია, ანუ ცოცხალმან ამისა გონებასა ვით გაუძლო? ჰირი ჰირსა მმატებია! მე ტახტსა ზედა მწოლი და შენ მიწასა შიგან მყოფი ჩემგან ვერ იგონები!

განალა მიბრძანებდი: სულთა შენთუის გავსწირაო! შენ უღონოდ გაგისრულებია შენი სიტყუა, მაგრა მე ჩემი თავი უშენოდ არმად მიჩს სიცოცხლისათუის. ნეტარძი ჩემთუის, თუმცა ჩემსა სამარესა ზედა შენ იყავ ტირილად და. ჩემად საურავად! მე უბედური ვით ვიგონებდე წმინდასა ტანსა შენსა მიწათა ქუეშე მყოფსა? რომელსაცა მიწასა შენისა პირისა სინათლე და ტანისა შუენება დაუფარავს, მას მიწასა ზედა ფერჯი ვითლა დავდგა?! მე კელმწიფობა შენითა მეამებოდა, მე სიხარულიანი შენგან ვიყავ, მე დიდებიანი თავი შენით მინდოდა, არ საჭურჭლისა და ლაშქართა სიდიდისაგან.

აწ უშენოდ არცა დიდება მინდა, არცა კელმწიფობა, არცა საჭურჭლენი და არცა ლაშქარნი. ჰარამ ჩემზედა სიხარული! აწ

ვირემდინცა ცოცხალ ვარ, თავსა მიწასა ვისხამ და საყელო-გარდახეული ვზი. აწვე სრულად თავსა ამითა არ მოვიკლავ, რომელ ვირემდინცალა ვიყო, სიკუდილისაგან უმნელესსა ყოფასა ვიყო. არცა ბერისაგან შეფრფინვით ავისა ქმნა ჯამს. გული ჩემი ჭირთაგან სავსეა და თუალნი ჩემნი -- სისხლთაგან. დათმობა ბერისაგან ქებაა და

Page of edition: 298 Line of edition: 1 მეტად ასრე მიჭირვებულსა ჟამსა მოთმინებითა მიჰხუდა იგი დიდება,

Line of edition: 2 ყოველნი ჭირნი მოთმინებითვე გაკეთდებიან, თუცა მე აღარაის

Line of edition: 3 ლხინისა მომლოდებობა მაქუს. შენი სევდა საყელოთა მაგრად

Line of edition: 4 დამიჭირავს და სიყუარულსა ვერ მოვითმენ, შენსა გონებასა ვერ

Line of edition: 5 მიგრიდებ და ჯელთა შენისა სამსახურისაგან არ დავიწყნარებ; არცა

Line of edition: 6 თუალითა ჩემითა უშენოდ ლხინისა გამცდელი ვეგები. ვირე

Line of edition: 7 ცოცხალ ვარ, ვიწუი შენითა გონებითა. რაღა ვთქუა შენი

სამართალი

Line of edition: 8 ქება, თუ გონება აღარა მაქუს და ენა დამბმია? მოშორება შენი

Line of edition: 9 არცა აწ შემიდლიაო".

მოსთქუმიდის საბრალოდ და ტიროდის დაუცხრომელად ვისსა ზედა. სამარხავი ააგო მისადვე შესაფერად კარგი ოქროისა და ლაჟვარდისა და თავისათუისცა. ეგრე თქუა მისად შედეგად დარჩომისათუის: "მკუდარიცა ვიგლოვ ამა დღესაო". მისსავე სიახლესა საცეცხლე სახლი ააგო სალოცავად, რომელ თავი მისი ღრუბელთამდის მიუწუდებოდა და მაგარი, უკუნისამდინ არ დასარღუეველი. დღე და ღამ მუნ შიგან ღალიასა და სურნელსა აკუამლოდის.

თავისა უხუცესი შვილი ხორშედ უჯმო, დიდებულნი და ლაშქარნი და ხორშედ საჯელმწიფოსა ტახტსა ზედა დასუა, თავსა გუირგუინი დაარქუა, წელთა ჯრმალი შეარტყა, მეფედ დალოცა და სახელად ხუასროვ უჯმო. ეგრე უთხრა:

"ოთხმოცდასამი წელიწადია, რომელ სუიანი ჯელმწიფე ვარ. აწ შენთუის ამით მომიცემიან ჩემნი საყოფნი და ტახტი, რომელ ჯელმწიფობა გშუენისცა და გმართებსცა, სუიან გყოს ღმერთმან ყმა კაცი ხარ და ბედიცა შენი ყმა არის! ნუ არცხუენ ვისსა, დედასა შენსა, და ნუცა -- მე. რაცა ჩემგან მოგინახავს, მას იქმოდი, რომელ მე შენა არა გკითხო, რაცა მას საუკუნესა ღმერთმა მე მკითხოს. გაუფრთხილდი საღმრთოსა, მოსამართლეობისათუის იჭირვოდიო".

შეჰვედრა თავისა გუირგუინი, ტახტი, სამეფო, ლაშქარნი და საჭურჭლენი. იგი ვისის შედეგად სიკუდილისა მისისა სამარხავისაგან არ გამოვიდა და არცალა კარი გააღო, არცა ვინ ნახა.

